

# Приключенията на КАЗАНОВА

(1)



Ренесанс

# **ДЖАКОМО КАЗАНОВА ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА КАЗАНОВА ТОМ 1**

Превод: Андрей Андреев

[chitanka.info](http://chitanka.info)

# **АНДРЕЙ АНДРЕЕВ**

## **УВОДНИ БЕЛЕЖКИ**

### **КЪМ „ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА КАЗАНОВА“**

Малко книги са имали такъв огромен успех като „Спомените“ на Казанова. Преведени отдавна на всички по-известни езици, те са претърпели множество издания, всяко от които е било почти начаса напълно изчерпвано.

Въпреки че от смъртта на Казанова е изминало много време, интересът към неговите „Спомени“, към тази „Илиада на любовта“, „Одисея на 18-ти век“ не само не е намалял, а напротив, все повече се увеличава. Образувани са дори дружества от негови поклонници историци, философи и литератори, които проучват буквално всяка страница от „Спомените“. Казанова е писал и редица исторически, философски, политически и литературни трудове, дори опери, но докато всички те са отдавна забравени, „Спомените“ му и днес се четат с удоволствие и поставят автора им наред с най-изтъкнатите италиански писатели.

На какво всъщност се дължи този успех?

Джакомо Казанова е роден във Венеция през 1725 г. и произхожда от стар, почтен род. Майка му била прочута на времето си артистка, а брат му Франческо е известен художник, чиито картини и днес красят стените на европейските картинни галерии.

Казанова изучава право, теология, медицина и философия. Освен това той има широки познания по история, археология, химия, алхимия, астрология, военно дело и дипломация, финанси и търговия, математика, поезия, музика! Владее почти всички европейски езици и прекарва целия си живот в непрекъснати пътувания от град в град, от двор в двор, от столица в столица... Където и да попадне, той неизменно се чувства като у дома си — както във Венеция, така и в Неапол, Рим, Цариград, Париж, Виена, Варшава, Петроград, в Италия, Испания, Германия, Швейцария, Австрия, Русия...

От всички науки и изкуства обаче Казанова най-добре владее изкуството да живее — навсякъде пребиваването му е винаги свързано с любовни авантюри, галантни ухажвания, хазартни игри, дуели и скандали. През 1755 г. е осъден във Венеция и попада в прочутия затвор с оловните килии, от които само след година успява да избяга — единствен случай в историята на този непристъпен затвор! Той се движи в най-различни среди и поддържа връзки с най-различни хора — ученици, студенти, академици, войници, офицери, монаси, свещеници, писатели, артисти, музиканти, проститутки, порядъчни жени, благородници, графове, князе, короновани глави. Води разговори с Волтер, Фридрих Велики, Екатерина Велика.

Вече в напреднала възраст, през 1782 г. Казанова постъпва или по-скоро е приютен от богатия фон Валдщайн като библиотекар, в замъка му Духцов — Чехия. Тук, беден, скучаеш и почти забравен от всички, Казанова намира единствена разтуха в писането на мемоари. Той ги пише предимно за себе си — чрез тях се стреми да забрави своята старческа немощ и мъчещия го ревматизъм, да изживее повторно радостите на бурната си младост. Благодарение на своята наистина феноменална памет той успява да опише съвсем подробно, напълно искрено и непринудено целия си живот, без да се опитва да скрие нещо, без да се представя за по-добър или по-лош, отколкото е бил в действителност. А какъв живот е имал той! По-интересен и по-увлекателен и от най-увлекателния роман! Едва ли фантазията и на най-добрия романист би могла да съчини толкова разнообразни приключения, толкова интересни ситуации, в каквито е попадал Казанова! Едва ли в някоя друга книга има обрисувани и отразени толкова колоритни и различни типажки, толкова афоризми и толкова анекдоти, колкото в „Спомените“. Нищо чудно, че и днес те представляват за много писатели неизчерпаем извор на нови сюжети. Наистина, някои от любовните приключения са описани с пикантни подробности, но, както казва и самият Казанова в предговора си, той е написал спомените си предимно за онези, „които през живота си са станали неподатливи на изкушения“. Освен това „добродетелните сърца биха могли да прескочат всички описания, които ще смутят душевния им мир“.

За мнозина тези любовни приключения, тъй характерни за нравите на 18-ти век, си остават единствената, видяна от тях страна на

описаната с подробности от Казанова епоха. „Спомените“ всъщност са един от най-ценните източници за добиване на пълна и цялостна представа изобщо за живота през 18-ти век, чийто най-типичен и ярък представител е именно Казанова.

Върху „типа Казанова“, този „най-симпатичен авантюрист“ и „гениален майстор в любовта“, върху неговото духовно родство и отличието му от „типа Фауст“ или „Дон Жуан“ с течение на времето е натрупана огромна литература, върху която е излишно да се спирам тук. Много добра характеристика на Казанова дава също едноименната книга на Стефан Цвайг, преведена и на български език.

Необходимо е обаче да се кажат няколко думи за изданията на „Спомените“.

Когато през 1798 г. Казанова умира на седемдесет и три годишна възраст в замъка Духцов, той едва ли е предполагал, че „Спомените“ му ще бъдат някога тъй жадно четени и че те ще го направят безсмъртен. По някаква случайност купищата тетрадки, изписани от него, попадат в ръцете на някой си Генцел, който през 1820 г. ги изпраща на издателство „Брокхаус“ в Берлин. Там те биват обработени от специалисти, вероятно тук-таме поизменени, преведени от своеобразния френски език, на който Казанова ги е писал, на немски и издадени. Успехът е неочаквано голям. „Спомените“ се превеждат обратно от немски на френски, а след това и на почти всички европейски езици. Изключителният им успех става причина да се появят дори редица подражателства, т.нар. „Казановиади“. Така, в резултат на големия брой издания и нанасяните различни поправки, съкращения и изменения при преводите и подражанията, става все по-трудно вече да се определи автентичният текст. Още повече, че оригиналът, написан от самия Казанова на френски език, лежи и днес скрит в железните каси на издателство „Брокхаус“.

Предлаганият превод на български език е направен от пълното немско издание, което се счита за автентично. При превода е запазена своеобразната и типична за Казанова наивно — разказвателна форма, с характерните за 18-ти век обръщения и изрази.

Преводачът



## ПРЕДГОВОР ОТ АВТОРА

Преди всичко трябва да споделя с читателя убеждението си, че за добрия или лош изход на всичко добро или зло, което съм сторил през живота си, съм отговорен лично аз самият. От това следва, че аз винаги съм вярвал в свободата на волята си.

Учението на стоиците и на всички други секти за предопределението на съдбата е само едно бълнуване на фантазията, доста сходно с атеизма. А аз не съм само монотеист, а и християнин, изповядващ философия, която никога не е оказвала вредно влияние.

Аз вярвам в съществуването на един нематериален Бог, който е създател и повелител на всички живи твари. Че не съм се съмнявал никога в него, доказва обстоятелството, че съм разчитал винаги на неговата закрила и че в моменти на беда съм се обръщал неотклонно с молба към Него и съм се чувствувал подкрепен. Отчаянието убива, но чрез молитвата то постепенно изчезва и човек отново добива вяра в себе си и прилив на нови сили. Какви средства прилага Всевишният, за да отклони от онези, които мислят за помощта му, заплашващото ги нещастие? Това е над познавателните способности на човека, който в момента, когато се замисли за неразгадаемостта на божествения промисъл, започва да я обожествява. Тук човек намира подкрепа единствено в своето незнание. И наистина, щастливи са само онези, които търсят упование в него. Затова ние трябва винаги да се молим на Бога и да вярваме, че сме получили измолената милост, дори когато очевидно това не е така. Що се отнася до положението, което трябва да заема тялото, когато се обръщаме към Създателя, то е ползвано в един стих на Петрарка:

*С коленичила пред Теб душа*

Човекът е свободен, но той престава да бъде такъв в момента, в който загуби вяра в своята свобода. Колкото по-голямо значение той

приписва на могъществото на съдбата, толкова повече човек се лишава от онази сила на разума, която му е дадена от Бога. Разумът е частица от божествеността на Създателя. И само когато си служим с него, за да бъдем смирени и справедливи, ние ще бъдем приятни на Този, който ни го е подарил. Бог престава да бъде Бог само за онези, които допускат мисълта, че е невъзможно неговото съществуване. За тях тази представа трябва да бъде най-голямото наказание, на което могат да бъдат подложени.

Но ако човек е свободен, не бива да вярваме, че той има правото да върши всичко, което пожелае. Защото той ще стане роб на всяка страст, когато действа под нейно влияние:

Ако страстта не се подчини, тя започва да господства.

Който е достатъчно силен да може да контролира действията си, докато се успокои, той наистина е мъдър. Такива хора обаче рядко се срещат.

Мислещият читател ще види от тези мои „Спомени“, че аз не съм имал никога пред себе си точно определена цел и че единствената система, която съм прилагал — ако изобщо може да се говори за система — се е състояла само в това, да се оставя да бъда тласкан от вятъра и вълните. А какви промени могат да настъпят при подобна независимост! Всеки успех или неуспех, който съм имал, всичко добро или лошо, което ми се е случило, ми е показало, че както във физическата, така и в нематериалистическата сфера доброто произлиза винаги от злото и злото — от доброто. Моите заблуждения посочват на мислещия читател правия път; от моите заблуждения той може да се поучи и овладее голямото изкуство да се задържа над пропастта. Най-същественото в случая е смелостта. Защото само със сила, но без самоувереност не може да се постигне нищо. Твърде често аз съм виждал щастието да ми се усмихва след някоя необмислена стъпка, която би трябвало да ме повлече в пропастта; тогава съм благодарил на Бога, но след това не съм забравял и сам да се укоря. И обратно, свидетел съм бил как някое мъдро и умерено поведение довежда до

ужасно нещастие. Това в първия момент ме е смирявало, но скоро след това съм се самоутешавал, уверен, че съм бил прав.

Божествените принципи, вродени в моето сърце, би следвало да породят у мен някакъв изключителен морал, и въпреки това през целия си живот аз останах жертва на своите чувства. Намирах някакво удоволствие в това, да се отклонявам от правия път. Живеех постоянно в заблуждение, като единственото ми утешение беше, че осъзнавам това. Затова се надявам, драги читателю, че на историята ми няма да припишеш характера на безсрамно високомерие, а напротив, в нея ще почувствуващ тона, който подхожда на всяка искрена изповед. В моите разкази ти няма да съзреш нито лицето на покаяника, нито смущението на грешника, който, червящ се, признава своите заблуждения. Това бяха лудории на младостта; ти ще видиш, че аз самият се смея над тях и — ако си добър, и ти ще се смееш заедно с мен.

Ти ще се смееш, когато видиш колко често, когато ми се е налагало, без никакво угризение на съвестта съм мамил безумци, хитреци и глупци. Когато съм лъгал жени, лъжата ни е била винаги взаимна, така че това не влиза в сметката, защото намеси ли се любовта, обикновено измамени остават и двете страни. Съвсем друго е положението с глупците. Дори и сега се поздравявам, когато си припомня как съм улавял някого в мрежата си. Защото глупците са толкова безсрамни и високомерни, че неволно предизвикват всеки разумен човек. Измамвайки някой глупец, човек си откъщава за мъдростта и самият успех заслужава тези усилия. Защото глупецът е добре брониран и човек не знае предварително къде точно да го пипне. С една дума, на всеки умен човек е напълно достойно да измами някои глупец. Откакто се помня на този свят, в кръвта ми винаги е кипяла непреодолима омраза към глупците, тъй като и аз самият започвам да се чувствавам глупав в тяхната среда. Далеч съм от мисълта, разбира се, да ги поставя в „един кюп“ тъй наречените прости хора, които дори са ми приятни, ако простотата им се дължи само на липсата на възпитание. Между тях аз съм срещал много ценни хора и в простотата им съм откривал често известен интелект, ум, чрез който те се различават съществено от глупците. Тези хора ми наподобяват очи, болни от „перде“, без което те биха били много красиви.

Ако ти, драги читателю, вникнеш в смисъла на този предговор, лесно ще отгатнеш моята цел. Написах го, защото бих искал да ме



опознаеш, преди да започнеш да ме четеш. Та само в кафенета и кръчми човек може да разговаря с непознати! Написах своята история и никой не може да възрази срещу това. Дали правя добре, като я представям на публиката, която познавам само откъм лошата ѝ страна? Сигурно не. Зная, че върша глупост. Но понеже чувствавам нуждата да се занимавам с нещо и да се надсмивам — защо пък трябва да си забранявам да го правя?

Прогони жълтеницата с помощта на пречистен чер  
кукуряк.

Възрастта ни казва с мъдрия тон на учител: ако не си направил нещо, което заслужава да бъде записано, то поне напиши нещо, което заслужава да бъде прочетено. Тази поука е неизказано хубава като най-чист диамант, шлифован в Англия. При мен обаче тя няма приложение, понеже не пиша нито роман, нито биография. Това може да е достойно, но може и да е недостойно: моят собствен живот ми служи за материал и този материал е всъщност моят живот. Изживях го, без някога да съм мислил, че един ден ще дойда до мисълта да го опиша. Тъкмо затова може би той е запазил така интересните си черти, които положително не би съхранил, ако имах намерението на стари години да напиша биографията си, а камо ли да я публикувам.

Сега, през 1797 година, вече седемдесет и две годишен, мога да кажа вече открито: живях, макар че все още съм жив. Сега обаче трудно бих могъл да си създам друго по-приятно забавление от това, да се връщам отново към своите някогашни преживявания и така да давам добър повод за смях на отбраното общество, което продължава да ме изслушва и да се отнася приятелски към мен и в чиято среда с удоволствие съм се движил дял живот. За да пиша добре, ми стига дори само да си представя, че това добро общество ме чете:

Ако това, което казвам, се харесва, нека слушателят  
го потвърди.

Наистина, има и непризвани, на които не мога да попреча да ме четат. Но на мен ми стига съзнанието, че не пиша за тях.

Когато си припомням изпитаните радости, аз като че ли ги изживявам повторно; в същото време се надсмивам над скърбите, които някога са ме измъчвали, а днес вече не чувствавам. Аз съм част от Вселената; и като говоря, макар и напразно, въобразявам си, че давам някому сметка за своите действия и бездействия, така както дворецовият управител дава сметка на своя господар, преди да си отиде. Като философ никога не съм се тревожил за бъдещето, тъй като не знам нищо за него, но истинският християнин трябва да вярва, без да търси доказателства; тъкмо най-чистата вяра се крие в пълното мълчание. Аз знам, че съм съществувал, тъй като съм чувствувал; и понеже съм опознал всичко чрез чувството, знам също, че щом престана да чувствавам, няма вече и да съществувам.

Ако стане така, че и след смъртта си продължа да чувствавам, но не бих се съмнявал вече в нищо, бих наказал всеки лъжец, който твърди, че съм мъртъв.

Моята история ще започне с най-далечната случка, която паметта ми е съхранила, следователно от възрастта осем години и четири месеца. Преди това, ако наистина „да живееш, значи да мислиш“, явно не съм живял, а само съм растял. Тъй като мисленето на човека се състои в сравнително съпоставяне на различни взаимоотношения, то не може да е налице, преди да се е оформила паметта. Органът на паметта се разви в моята глава едва осем години и четири месеца след раждането ми; в този момент духът ми придоби способността да възприема впечатления. Как едно нематериално вещество, което не може „нито да докосне, нито да бъде докоснато“, е в състояние да възприема впечатления, това е нещо, което човек никога не ще може да си обясни.

Една утешителна философия твърди в съгласие с религията, че зависимостта на душата от чувствата и сетивата е само случайна и преходна; душата ще бъде свободна и щастлива, когато смъртта на тялото я освободи от тази робска зависимост. Това е много хубаво, но — като оставим религията настрана — каква гаранция получаваме ние? И тъй като от моя гледна точка мога да търся пълна увереност в безсмъртието едва тогава, когато не ще бъда вече жив — нека бъда извинен, че не бързам да разбера тази истина. Едно познание, което би

струвало живота, ми се струва твърде скъпо платено. Засега аз почитам Бога — нека Той ме пази от погрешни действия, и презирам злодеите, без обаче да им причинявам зло. За мене е предостатъчно да се пазя да не им правя добро, защото съм уверен, че змиите не трябва да се хранят!

Трябва да кажа нещо и за моя темперамент и моя характер. Нека читателят бъде снизходителен; с това няма да се навреди нито на честността, нито на разбиранията ми.

Аз съм притежаващ всички видове темперамент: като дете бях флегматичен, като младеж сангвиничен, по-късно станах холерик и най-сетне — меланхоличен. Такъв вероятно и ще си остана. Понеже винаги съобразявах храната с телосложението си, радвах се постоянно на добро здраве. Още отрано научих, че всяко нарушение на здравето се дължи или на преяждане, или на недояждане. Затова и никога не съм имал друг лекар, освен аз самият. По този повод трябва да кажа, че намирах прекаленото въздържание много по-опасно от прекаляването в друг смисъл, защото докато прекаляването води само до претоварване, първото води към явна смърт.

Днес, в моята напреднала възраст, въпреки отличния ми стомах аз се нуждая само от едно хранене на ден. За това ми лишение обаче ме възнаграждават сладкият сън и лекотата, с която изразявам писмено моите мисли. Не си служа с парадокси и софизми, с които бих излъгал повече себе си, отколкото моите читатели, тъй като никога не бих се решил да им предложа съзнателно фалшива монета.

На младини моят сангвиничен темперамент ме направи твърде възприемчив към примамките на чувствеността; бях винаги весел и склонен да премина от едно удоволствие към друго; при това бях извънредно изобретателен при измислянето на нови удоволствия. Без съмнение оттам произтича и моята склонност да завързвам нови познанства, както и голямата ми сръчност бързо да ги прекратявам. Това обаче ставаше винаги напълно съзнателно и никога от лекомислие. Недостатъците на темперамента са почти непоправими, тъй като той не зависи от нас. По-друго нещо е характерът. Той се създава от духа и сърцето и темпераментът почти не е свързан с него. Затова характерът зависи предимно от възпитанието и може да се усъвършенствува и дооформя.

Предоставям на другите да преценят дали характерът ми — добър или лош — е обрисуван такъв, какъвто го разкриват чертите на лицето ми. Забележително е, че хората без изразително лице — а такива има доста много — са хора безхарактерни. Оттук можем да изведем правилото, че съществуват толкова различни характери, колкото и различни физиономии.

Разбрах също, че през целия си живот съм действувал повече по внушение на чувствата, отколкото по размисъл; от това мога да заключа, че поведението ми е зависело повече от характера, отколкото от моя ум. Моят ум и моят характер постоянно воюваха помежду си и при техните сблъсъци винаги се убеждавах, че нямам достатъчно ум за моя характер и достатъчно характер за моя ум. Но достатъчно за това! Защото, ако е вярна поговорката, че — (ако искам да съм кратък, ще стана неясен), то вярвам, че мога, без това да звучи неучтиво, да употребя за себе си думите на моя любим Вергилий:

Не съм толкова грозен; неотдавна се огледах на брега, когато тихото море ме отразяваше.

Култът към чувствените удоволствия бе за мен най-важното: всъщност за мене никога не е имало нещо по-важно от тях. Винаги съм се чувствувал роден за жените; затова и винаги съм ги обичал и позволявах, доколкото бе възможно, и те да ме обичат. Страстно обичах също удоволствието от храненето и се възхищавах на всичко, което дразнеше любопитството ми. Имах приятели, които са ми правили добрини, и имах и щастието при всеки удобен случай да им давам доказателства за признателността си. Имах също ужасни неприятели, които ме преследваха и които не унищожих само защото това не бе във властта ми. Забравяйки дадена обида, човек не я опрощава; защото, за да можем да простим, е нужно героично чувство, благородно сърце, великодушен ум; забравата, напротив, се дължи на слаба памет или блажено нехайство, на което миролюбивата душа на драго сърце се отдава, най-често поради нуждата си от покой и мир. Защото с времето омразата убива нещастника, който я е оставил да израсте.

Ако ме нарекат чувствен, биха сторили неправда спрямо мен, тъй като заради чувствата си никога не съм изоставял задълженията си, доколкото съм имал такива. По същата причина никога не би трябвало да нарекат и Омир пияница:

Понеже хвалел виното, Омир минавал за пияница.

Аз обичах силно подправените ястия, пастети с макарони, приготвени от добър неаполитански готвач, испанската „оля потрида“, лепкавата нюфаундлендска треска, дивеч с прекрасен аромат и точно тези сортове сирене, чието узряване се познава по това, че животинките, които живеят в тях, стават видими. Намирах винаги сладък и мириса на жените, които обичах.

Какъв извратен вкус! Тази критика ме разсмива, тъй като съм убеден, че именно благодарение на моя изявен вкус аз съм бил по-щастлив от другите хора и това ме е карало да усещам по-силно насладата. Щастлив е този, който умее да си доставя наслади, без с това да вреди другиму. Безумец обаче е, който си въобразява, че Върховният повелител изпитва удоволствие, когато му принасят в жертва болки, мъчения и лишения, и че обича само тези, които си налагат такива. Бог може да изисква от своите творения само култивиране на онези добродетели, чиито семена той е посял в душите им. Той ни е дал всичко необходимо да ни направи щастливи — себелюбие, честолубив стремеж към похвали, склонност към подражание, сила, храброст и най-сетне нещо, което никаква сила не може да ни отнеме: възможността да се самоубием, когато ние след вярна или невярна преценка имаме нещастieto да открием смисъл в това. Това е най-силното доказателство за нашата морална свобода, която софизмът така упорито отрича. Но природата е против самоубийството и с право всички религии го забраняват.

Някога един мним силен дух ми каза, че не би трябвало да се наричам философ и в същото време да вярвам в откровения. Но щом ние не се съмняваме в тях в областта на физическото, защо да не ги допуснем и при духовното? Въпросът е само до възприетата форма. Духът говори на духа, а не на ушите. Началото на цялото наше знание трябва да ни бъде открито от тези, които са ни го съобщили, то се крие

в големия и възвишен принцип, обхващащ всяко начало. Пчелата, която строи питите, паякът — мрежата, лястовичката — гнездото, си, мравката — мравуняка, та те никога не биха могли сами да направят нещо, ако преди това не са получили откровението, което е съществувало от незапомнени времена. Или ще повярваме в това, или ще трябва да си признаем, че материята е мислеща. Защо пък не, би казал Лок, ако Бог би го поискал? Но понеже ние не смятаме да отдадем такава почит на материята, по-добре ще е да се придържаме към откровението. Изучавайки природата, големият философ Лок ликуващо вярваше, че Бог не е нищо друго, освен самата природа, но сам умря твърде рано. Ако беше живял още известно време, той несъмнено би отишъл още по-далеч, но неговото пътешествие не би траяло много дълго. В своя Създател той би намерил себе си и не би посмял да го отрича повече: „В него живеем и сме“. Той би намерил създателя си неразгадаем и нямаше да се тревожи повече за това.

Би ли могъл Бог, началото на всички начала, който сам не е имал начало, да опознае себе си, ако, за да се опознае, би трябвало да изучи своето собствено начало?

О, щастливо незнание! Спиноза, добродетелният Спиноза, умря, преди да достигне това признание. Ако вярваше в безсмъртието на душата си, той би умрял като мъдрец и със справедливото настояване да получи награда за своите добродетели.

Не е вярно, че истинската добродетел не трябва да бъде възнаграждавана, за да не се накърни чистотата ѝ. Напротив, добродетелта само ще се засили от това, тъй като човекът е премного слаб, за да бъде добродетелен само за да се хареса на самия себе си. Аз вярвам, че същият онзи Амфиар, който повече искал да бъде добър, отколкото да изглежда такъв, е само персонаж от басните. С една дума, аз вярвам, че не съществува в света уважаван човек, който да няма определени желания. А сега аз искам да говоря за моите.

Аз очаквам приятелство, внимание и благодарност от моите читатели. Благодарност, ако четенето на моите спомени ги поучи и им достави удоволствие. Внимание — ако ми отдадат справедливото и ме оценят като по-богат с добри характерни черти, отколкото с грешки. Приятелство — ако ме сметат достоен заради искреността и доверието, с което се предоставям такъв, какъвто съм на тяхната присъда.



Те ще се уверят, че аз винаги съм обичал истината тъй страстно, че често съм лъгал преди всичко, за да запозная с нея хората, които не познават прелестите ѝ. Те няма да ме нахоят, ако видят как изпразвам кесии на приятелите си, за да задоволя капризите си, защото тези приятели крояха химерни планове и докато им давах надежда за изпълнението им, се надявах да ги излекувам от тяхното безумие, като ги оставях сами да съзнаят тяхната неосъществимост. Аз ги лъжех, за да ги направя разумни, и не мисля, че заслужавам наказание, тъй като не действах от алчност. Сумите, които употребявах да си доставям удоволствия, бяха предназначени за цели, порочни в самата си същност.

Бих се чувствувал виновен, ако днес бях богат. Но аз нямам нищо; прахосах всичко и това ме утешава и оправдава. Това бяха пари, определени за безумия. Аз не ги отклоних от предназначението им да служат на собствените ми безумия.

Ако се излъжа в надеждите си и не се харесам на читателя, то признавам, би ми станало мъчно, но все пак не дотолкова, че да се разкая, задето съм написал биографията си, защото въпреки всичко това ми достави удоволствие. Досадата е нещо страшно! Описващите страданията в Ада вероятно са я пропуснали само от недоглеждане!

Все пак трябва да призная, че не мога да се опазя напълно от страха да бъда освиркан. Този страх е много естествен и затова няма защо да се правя, че съм безчувствен към него, далеч съм и от мисълта да се утешавам с това, че когато се появят тези спомени, аз няма вече да съм жив. С ужас само мога да си помисля, че би трябвало да бъда за нещо благодарен на смъртта, от която искрено се отвращавам, понеже животът — бил той щастлив или не — е едничкото благо, което човек притежава. Който не обича живота, той не е достоен за него. И ако някой предпочита честта си пред него, това става само защото срамът го е неизлечимо заклеил. Исправен пред такъв избор, човек може, разбира се, да се самоубие, но тогава пък философията трябва да замълчи!

О, смърт! Страшна смърт! Съдбоносен закон, който природата би трябвало да премахне, тъй като той цели само нейното разрушение. Цицерон твърди, че смъртта не освобождава от болките. Но великият философ отбелязва само разходите, без да постави в сметка и прихода. Не си спомням дали неговата Тулия е била вече умряла, когато той

написва своя „Тускуланум“. Смъртта е чудовище, което изгонва от световния театър ревностния зрител, преди да е свършило представлението, към което е изпитвал вгълбен интерес. И само тази едничка причина е вече достатъчна, за да се отвращавам от смъртта.

В тези спомени няма да намерите всички мои приключения; аз съзнателно съм пропуснал онези от тях, които не биха намерили одобрението на засегнатите лица, тъй като те там играят незавидна роля. Въпреки това ми въздържание, от време на време ще минавам за непредпазлив, за което много съжалявам. Ако преди моята смърт бѣда все още с разума си и имам достатъчно време, ще изгоря всичко написано; сега обаче все още не смея да сторя това.

Ако тук-там описвам някои любовни сцени доста подробно, нека не бѣда укоряван за това; предпочитам да мина за лош писател. Понеже не бива все пак да укорявам моята остаряла вече душа за факта, че изпитва удоволствие само в спомена. Освен това добродетелните сърца биха могли да прескочат всички описания, които ще смутят душевния им мир; смятам, че тук му е мястото да дам този съвет. А ако някой не прочете моя предговор, толкова по-зле за него! Тогава аз няма да нося вина: всеки трябва да знае, че предговорът към дадено съчинение има същото значение, каквото театралната програма за една комедия — програмата трябва да бѣде прочетена.

Написах тези спомени не за младежта — тя трябва да се държи в неведение, за да не пропадне. Написах ги за тези, които чрез живота си са станали неподатливи на изкушения също както саламандѣра, който живее в огън, без да изгори. Тѣй като истинските добродетели не са нищо друго, освен навици, осмелявам се да добавя: истински добродетелен е само този, който е такъв, без да се насилва. Такива хора са чужди на всяка нетърпимост и тѣкмо за тях аз пиша своите спомени.

Писах на френски, а не на италиански, тѣй като френският език е по-разпространен от моя роден език. Ако някой би ме укорил за допуснати неточности в езика, откривайки в стила ми италианския начин на изразяване, той би имал право и в твърдението, че съм неясен именно поради това. Теофраст се е харесвал на гърците, въпреки че е запазил диалекта на о. Лесбос. Тит Ливий също е обичан от римляните, въпреки употребяваните от него провинциални падуаански

изрази. И ако и аз съм успял да възбудя нечий интерес, то мога, струва ми се, да претендирам за същото снизхождение. Освен това цяла Италия харесва Алгароти, въпреки че неговият стил е изпълнен с галицизми.

Забележително е, че от всички живи езици, които са от значение за науката, единствен френският не се обогатява за сметка на другите езици. Напротив, другите езици, макар и по-богати от него, си присвояват не само отделни думи, а дори цели изрази, щом само почувствуват, че могат да увеличат красотата си чрез такива заимствувания. И още нещо: тъкмо тези, които най-много заимствуват от френския език, се оплакват на висок глас, че той е беден, като че ли с това искат да оправдаят собствения си грабеж. Казват, че френският език в развитието си е достигнал цялата възможна красота, до която може да се стигне, и би трябвало да се признае, че тя е на такава голяма висота, че и най-малкият чужд принос би го направил по-неблагозвучен; аз обаче считам, че това мнение се дължи на известно предубеждение. Защото, макар че френският език е по-ясен и по-логичен от всички други езици, би било дръзко да се твърди, че той не може да се развие и над досега постигнатото съвършенство. Спомнете си, че по времето на Люли всички бяха единни в мнението си за неговата музика: дойде Рамо и всичко се промени. Културният подем, който се забелязва във френския народ, може да го поведе по неизвестни досега пътища и да се стигне до сътворяването на нова невиджана красота и съвършенство.

Девизът, който поставих на моята творба, оправдава честите ми отклонения и моите станали вече може би досадни разяснения. (Не е мъдър онзи, който не е мъдър за себе си.) По същата причина аз винаги съм чувствувал необходимост да бъда похвален в добро общество:

Слушателят поощрява усърдието, похвалената  
добродетел. Расте и славата дава огромно насърчение.

С удоволствие бих прибавил към това и гордата поговорка:

„Всеки от ума си тегли“, но се страхувам да не дам повод на много хора, които, щом им стане криво, веднага да викнат: не е моя вината! На такива все пак трябва да им предоставим малко утешение.

Защото, ако нямаха поне това утешение, те биха се намразили сами себе си, а такава омраза често има фатални последици и води до самоубийство.

Аз лично винаги съм търсил в себе си основната причина за доброто или злото, което ме е постигало. Затова и винаги с удоволствие съм бил ученик на самия себе си и мой свещен дълг беше да обичам своя учител.

# ГЛАВА ПЪРВА

## СВЕДЕНИЕ ЗА СЕМЕЙСТВОТО МИ. МОЕТО ДЕТСТВО.

Дон Яков Казанова, роден в Сарагоса, главен град на Арагона, законен син на дон Франческо, отвлече през 1428 година дона Ана Палафос от манастир; това стана на следния ден, след като тя бе дала тържествен обет. Дон Яков беше таен писар на крал Алфонсо и избяга с нея в Рим, където Ана трябваше да прекара една година в затвора; след това папа Мартин III я освободи от тържествения обет и благослови брака им по препоръка на дон Жуан Казанова, дворецов управител в светейшия палат и вуйчо на дон Яков. Всички деца, родени от този брак, умряха в ранна възраст, с изключение на дон Жуан, който се ожени през 1475 година за дона Елеонора Албани и доби от нея син на име Марк Антоний.

През 1481 година дон Жуан уби един кралски офицер, поради което бе принуден да напусне Рим. Той избяга с жена си и сина си в Комо. По-късно напусна и този град, за да потърси щастието си още по-далеч и умря през 1493 година като спътник на Христофор Колумб.

Марк Антоний стана добър поет в Марциалов стил; той бе секретар на кардинал Помпей Колона. Сатирата срещу Джулио ди Медичи, отпечатана в неговите събрани съчинения, го принуди да избяга в Рим, откъдето по-късно се върна в Комо и се ожени за младата Абондия Рецоника.

Когато Джулио ди Медичи стана папа Климент VII, той му прости и му позволи да се върне с жена си в Рим. Малко след завземането и ограбването на града от императорските войски през 1526 година Марк Антоний умря от чума (иначе би умрял в немотия, тъй като войниците на Карл V му ограбиха всичко, което притежаваше). За него говори подробно Пиетро Валериано в своята книга.

Три месеца след смъртта му неговата вдовица роди син, Джакомо Казанова; той умря в дълбока старост във Франция като полковник от

армията, която се би при Фарнезе срещу крал Анри Наварски, по-късно Анри IV Френски. Джакомо остави в Парма един син, който се ожени за Тереза Конти. От този брак се роди син, Джакомо, който през 1680 г. се ожени за Ана Роли. Те имаха два сина — Джанбатиста и Гаetano Джузепе Джакомо. По-големият от тях напусна Парма през 1712 г. и изчезна, а по-малкият деветнадесетгодишен се отдели през 1715 г. от семейството си.

Тези бегли сведения намерих в един бележник на моя баща. Останалото научих от майка ми.

Гаetano Джузепе Джакомо напусна бащиния си дом, увлечен от красотата на някаква артистка, тъй наречената Флаголета, изпълняваща роли на весела любовница. Влюбен и без средства, той реши да се прехранва със своите лични способности. Стана танцьор, пет години по-късно актьор и като такъв се отличи повече с безукорния си характер, отколкото със своя талант.

Може би защото ѝ се бе наситил, а може би и защото беше ревнив, той напусна Флаголета и стана във Венеция член на друга актьорска труппа, която играеше в театъра „Сан Самуеле“. Срещу неговата стая живееше обущар на име Джеронимо Фарузи с жена си Марция и единствената им дъщеря Дзанета, съвършена красавица на шестнадесет години. Младият актьор се влюби в момичето и съумя да разбуди нежността ѝ и да я придума да избяга с него. Това бе единственият начин да я притежава, защото Марция никога не би дала дъщеря си на артист, още по-малко на Джеронимо. В нейните очи един комедиант бе крайно презряна личност. Младите влюбени се снабдиха с нужните документи и съпроводени от двама свидетели, отидоха при кардинала на Венеция, който благослови брака им. Майката на Дзанета, Марция, плачеше и проклинаше сполетялото я нещастие, а бащата умря от скръб. Този брак даде поколение: девет месеца след сватбата, на 2 април 1725 г. съм се родил аз.

На следващата година майка ми ме е предоставила на грижите на Марция, която ѝ била простила, като узнала, че баща ми ѝ обещал никога да не я принуждава да излиза на сцена. Всички актьори давали такова обещание, когато се женели за някое момиче от градско семейство. Обещанието обаче никога не се удържало, защото самите жени също не настоявали да удържат думата си. Освен това за майка ми е било голямо щастие, че се е научила да играе в комедии, тъй като



в противен случай, останала след девет години вдовица с шест деца, тя не би имала средства да ги издържа.

Бил съм, значи, на една година, когато баща ми ме оставил във Венеция, за да поеме ангажимент в Лондон. В този голям град майка ми е стъпила за пръв път на сцената. Тук се е родил през 1727 г. моят брат Франческо, който като прочут художник баталист живее сега във Виена, отдаден от 1783 г. насам на призванието си.

Към края на 1728 г. родителите ми се завръщат във Венеция, където майка ми — веднъж станала актриса, си остава актриса.

През 1730 г. се роди моят брат Джовани, който в края на 1795 г. почина като директор на художествената академия на курфюрста в Дрезден. През следващите три години майка ми ражда две дъщери, едната от които умря като невръстно дете, а другата, омъжена, продължава да живее и днес — през 1798 г. в Дрезден. Аз имах още един, най-малък брат, който стана свещеник и умря преди 15 години в Рим.

Сега вече достигахме до началото на моето съществуване като мислещо същество.

Органът на паметта се разви у мен в началото на август 1733 г. Бил съм, значи, на осем години и четири месеца. За събития, станали преди това време, нямам дори бегъл спомен. Първото нещо, което си спомням, е следното:

Стоях в ъгъла на стаята си, наведен до стената. Държах главата си с ръце и гледах втренчено кръвта, която се стичаше на тънка струя от носа ми и капеше на пода.

Баба ми Марция, чийто любимец бях, дойде при мене, изми лицето ми със студена вода, качи ме, без никой в къщи да забележи това, в една голяма гондола и ме отведе в гъсто населения остров Мурано, на половин миля от Венеция.

Тук слязохме и отидохме в някаква пещера, където намерихме една стара жена, седнала с черен котарак в скута върху мръсно легло. Около нея се излежаваха още пет-шест котки. Тя беше вещица. Двете старици поведоха дълъг разговор, воден на фриулски диалект, в края на който баба ми й даде един сребърен дукат. Тогава тя отвори някакъв голям сандък, хвана ме под мишниците, сложи ме вътре и затвори капака, като ми каза да не се страхувам. Дори само тази забележка би била достатъчна да ми внуши страх, ако тогава изобщо притежавах

способността да мисля, но аз и така си бях съвсем замаян. Лежах си спокойно, свит в един ъгъл, държах си кърпичката под носа, понеже още ми течеше кръв, и не се интересувах ни най-малко от шума, който проникваше отвън. Чувах последователно ту смях, ту плач или песен, ту викане и тропане по сандъка; всичко това обаче ми беше напълно безразлично. Най-сетне ме извадиха оттам — кръвта беше спряла. Страшната старица ме милва и гали около стотина пъти, съблече ме и ме постави в леглото, след което изгори някакви треви, улови дима им в кърпа, с която ме обви, промърмори някакви заклинания, после отново ме отви и ми даде пет много сладки бонбончета. След това намаза слепите ми очи и тила ми с някаква приятно миришеща помада и отново ме облече. После каза, че кръвотеченията ще спрат постепенно, но не трябва да разказвам никому какво е направила, за да ме излекува. Заплаши ме, че ако посмея да разкажа някому за нейните тайни, ще изтече цялата ми кръв и ще умра. След като ми внуши това, тя добави, че през следващата нощ една красива жена ще дойде при мен и от нея ще зависи моето щастие, стига да имам достатъчно воля да не разкажа никому за това посещение.

Едва легнал в леглото, аз заспах, без да мисля за хубавото посещение, което ми предстоеше, но когато няколко часа по-късно се събудих, видях или най-малкото повярвах, че действително виждам — една ослепително красива жена, която се приближаваше към мен откъм камината. Тя бе облечена в прекрасна рокля и имаше на главата си корона, украсена със скъпоценни, както ми се стори, искрящи камъни. Красавицата пристъпи бавно с царствена и нежна усмивка към леглото ми и седна на него, след което извади от джоба си няколко малки кутийки и изпразни съдържанието им върху главата ми, шепнейки някакви неразбираеми думи. После ми държа някаква дълга реч, от която нищо не разбрах, целуна ме и изчезна по същия път, по който беше дошла. Веднага след това аз заспах отново.

На другата сутрин дойде баба ми да ме облече; едва пристъпила до леглото ми, тя каза, че трябва непременно да мълча; защото ще умра, ако посмея да разкажа за видяното през нощта. Всъщност тези думи от устата на единствената жена, която имаше неограничено влияние върху мен и която ме бе научила сляпо да изпълнявам заповедите ѝ, ме подсетиха за видението, което трябваше да държа запечатано в най-скрития ъгъл на моята току-що пробудила се памет.

Освен това аз и сам не се изкушавах да разкажа някому за случката; първо, защото не знаех дали другите ще я намерят интересна, и второ, защото всъщност нямаше кому да я разкажа, тъй като моята болест ме бе направила тъжен и неразговорчив и всички ме съжаляваха и ме оставяха на мира. Вярвайки, че не ще живея дълго, дори собствените ми родители изобщо не разменяха и дума с мен.

След пътуването до Мурано и нощното посещение на феята пак продължаваше от време на време да тече от носа ми кръв, но кръвоизливите ставаха от ден на ден по-слаби и паметта ми започна постепенно да се развива и укрепва. За по-малко от месец аз се научих да чета.

Без съмнение би било наивно да приписвам излекуването си на тази смешна магия, но в същото време аз мисля, че не би било и справедливо да отрека, че и тя е допринесла за това. Явяването на красивата фея си обяснявах винаги като сън — ако това не е било маскарад, устроен единствено за мое добро. Какво пък, цял против най-тежките болести невинаги се намира в аптеките! Всекидневно някой нов феномен се явява да докаже нашето незнание и аз и сега вярвам, че тази е основната причина, поради която така рядко се срещат учени с дух, освободен от всякакво суеверие. Безспорно, на този свят никога не е имало вещици и магьосници, но също така вярно е, че хората през всички времена са вярвали на изкусните измамници, притежавали таланта да минават за магьосници.

Насън виждаш привидения и тесалийски чудовища.

Това, което отначало се възприема само като фантазия, постепенно се превръща във факт. Следователно, възможно е това или онова влияние, което приписваме само на вярата, да не е всъщност никакво чудо и въпреки това то да се възприема като такова от онези, които приписват на вярата безгранична мощ.

Второто мое приключение, за което си спомням, се случи три месеца след пътуването до Мурано и шест седмици преди смъртта на баща ми. И сега, ако го съобщавам на читателя, то е, за да му дам известна представа за начина, по който се е развил характерът ми.

Един ден през средата на ноември бях заедно с две години по-малкия си брат Франческо в стаята на баща ми и го наблюдавах внимателно при работата му с оптичните инструменти.

Вниманието ми привлече голям кристал, кръгъл и шлифован на фасети. Аз го взех в ръка, но държах го пред очите си и бях просто омагьосан от това, че виждам всички предмети отразени по няколко пъти. Веднага ми се прииска ужасно да си присвоя този кристал и понеже никой не ме наблюдаваше, използвах удобния момент и го пъхнах в джоба си. Веднага след това обаче баща ми стана и го потърси. И понеже не го намери, обяви, че някой от нас двамата трябва да го е взел. Брат ми заявя, че не то е пипал. След него и аз, въпреки съзнанието за вината си, казах същото. Но баща ми беше сигурен в твърдението си и ни заплаши, че ще претърси джобовете ни и който е излъгал, ще бъде бит. Аз си дадох вид, че търся кристала по всички ъгли на стаята и в удобен момент успях да го пъхна сръчно в джоба на брат ми. Веднага съжалих за това, тъй като спокойно можех да се престоря, че съм го намерил някъде паднал, но злината бе вече сторена. Баща ми стана нетърпелив и като не намерихме нищо, ни претърси, откри съдбоносния кристал в джоба на невинния ми брат и му стовари обещаната порция бой. Три или четири години по-късно аз дотолкова изглупях, че се похвалих пред брат ми с тази лудория. Това той никога не можа да ми прости и не изпускаше случай да си отмъсти.

Когато при една пълна изповед разказах този си грях с всичките му подробности, получих обяснение, което направо ме развесели. Изповедникът — един йезуит, ми каза, че понеже се казвам Джакомо, аз в този случай съм действувал според точното значение на името си. На еврейски Яков значело „Изтиквач“. Затова и Бог дал на първосвещеника Яков ново име — Израил, което значело „Виждащият“ Яков фактически изтикал от поста първосвещеник брат си Исав.

Шест седмици след тази случка баща ми заболя от цирей в главата, който само за осем дни го изпрати в гроба. Лекарят Дзамбели предписа на болния най-напред запичащи лекарства, след което опита да поправи глупостта си, като му даде боброви жлези, стрити на прах. Вследствие на това баща ми умря от спазми. Минута след смъртта му циреят се пукна и гнойта изтече през ухото — махна се, след като

умъртви баща ми, като че ли знаеше, че няма вече какво да прави при него.

Моят баща се прости с живота в цветуща възраст — едва 36-годишен. В гроба му го съпроводи съжалението на публиката, особено на благородниците, които почитаха в него човека, издигнал се над своето съсловие чрез начина си на живот и познанията си по механика.

Два дни преди смъртта си баща ми почувствува, че приближава краят му. Той повика жена си и всички нас до леглото си и помоли благородника г-н Гримани след смъртта му да ни стане закрилник.

След като ни благослови, баща ми поиска от разплакалата ни майка да се закълне, че не ще подготви нито едно от децата за сцената, която сам той никога не би пристъпил, ако не го бе принудила неговата нещастна страст. Тя се закле и присъстващите трима благородници гарантираха за спазване на клетвата. Обстоятелствата ѝ помогнаха да изпълни обещанието си.

Понеже по това време майка ми бе бременна в шестия месец, тя бе освободена от участие в пиесите чак до Великден. Хубава и млада, каквато си беше, тя отклони всички предложения за женитба. Надявайки се на Провидението, тя упорито вярваше, че ще може сама да ни отгледа.

Тя реши, че най-напред трябва да се занимае с мен, и то не толкова от някаква особена любов, колкото поради моята болест, която ме доведе до такова състояние, че не знаеха какво да правят с мен. Бях много слаб, няхах никакъв апетит, не бях способен на никакво усилие и изглеждах направо като глупак. Лекарите спореха за причината на моето страдание. Той губи, казваха те, седмично два фунта кръв, а има всичко на всичко само шестнадесет до осемнадесет фунта. Откъде може да се явява такава голяма загуба на кръв? Един казваше, че целият ми стомашен сок се превръщал в кръв, друг твърдеше, че поетият от мен при всяко вдишване въздух увеличавал количеството на кръвта в белите дробове и затова съм си държал устата непрекъснато отворена. Всичко това ми бе разказано шест години по-късно от господин Бафо, доверен приятел на покойния ми баща.

Най-после г-н Бафо се консултира с прочутия лекар Макопо от Падуа, който писмено му съобщи мнението си. В това мнение, което още пазя, се казваше, че кръвта била еластична течност, която може да увеличи или намали само гъстотата си, но не и количеството. А моите

кръвотечения могли да произтичат само от това, че кръвната маса е много гъста и по естествен път си прави място, за да улесни кръвообращението. Казваше също, че аз бих умрял, ако природата, която иска да живее, не си е помогнала сама. И накрая: понеже причината за тази гъстота могла да се търси само във вдишвания въздух, то трябвало да променя въздуха, иначе щели да ме изгубят. Според неговото мнение глупавият израз на лицето ми се дължал също на гъстотата на кръвта ми.

Господин Бафо, благороден дух и поет, който пишеше само двусмислени стихове (където обаче бе силен и неповторим), накара моето семейство да реши да ме изпрати в пансион в Падуа. Следователно, единствено нему дължа живота си. Той умря двадесет години по-късно, последен потомък на своя стар патрициански род. Неговите стихове, колкото и двусмислени да са, ще направят името му безсмъртно. Венецианските държавни инквизитори сигурно от набожност са допринесли за неговата слава — преследвайки неговите разпространявани в препис стихотворения, те фактически ги правеха по-ценни. А те би трябвало да знаят, че това, на което не се обръща внимание, е осъдено на забравя.

Щом тълкуването на професор Макопо беше прието за вярно, господин абатът Гримани се зае посредством един живеещ в Падуа химик да ми намери добър пансион. Той се казваше Отавиани и беше същевременно антиквар. За няколко дни пансионът бе намерен и на моя девети рожден ден, 2 април 1734, аз заминах с едно малко корабче през канала Брента за Падуа. Това корабче можеше да мине за малка плаваща къща. В средата му имаше голяма зала с кабинети в предния и задния край, а за персонала помещения, разпределени на кърмата и на носа. Пътуването продължи осем часа. Съпровождаха ме абатът Гримани, господин Бафо и майка ми. Аз и майка ми спяхме в залата, а двамата приятели прекараха нощта в един от двата кабинета. С появата на деня майка ми стана и отвори прозореца срещу леглото. Лъчите на изгряващото слънце паднаха върху лицето ми и аз отворих очи. Леглото бе толкова ниско, че от прозореца не можех да виждам брега, а само върховете на дърветата, които заобикаляха канала. Корабчето се движеше така равномерно и спокойно, че не забелязвах това, ето защо останах извънредно учуден, че дърветата се изплъзват едно след друго от погледа ми.



— О, майчице! — извиках аз. — Какво е това! Виж, дърветата тичат!

В същия миг излязоха двамата ни придружители и като видяха смаяното ми лице, попитаха какво ми е.

— Как става така — повторих аз, — че дърветата тичат?

Те се засмяха. Майка ми обаче въздъхна и тъжно промълви:

— Корабът се движи, а не дърветата. Облечи се!

Благодарение на моя събуждащ се вече и все по-развиващ се, но непредубеден ум, аз схванах веднага причината на явлението.

— Тогава, значи, е възможно — казах на майка си — и слънцето да не се движи, а напротив, нашата земя да се върти от запад на изток.

Добрата ми майчица се ужаси от тази безсмислица, а г-н Гримани съжали моята глупост и аз стоях пред тях съвсем смален, смаян, тъжен, почти разплакан. И ето че г-н Бафо неочаквано ми възвърна живота! Той ме прегърна, целуна ме нежно и каза:

— Имаш право, дете мое; слънцето не се движи, утеши се! Разсъждавай и изследвай всичко винаги сам и остави хората да си се смеят!

Майка ми го попита изненадана да не е луд, та ми дава такива съвети, но философът не ѝ отговори, а продължи да ми обяснява по начин, подходящ за моя прост и непокварен ум. За пръв път в живота си почувствувах истинска радост! Ако г-н Бафо тогава не присъствуваше, сигурно този момент щеше да е достатъчен да накара желанието ми за познание да изчезне, защото в мен би се прокраднал страхът от лековерието. Незнанието на другите двама сигурно би притъпило остротата на способността ми да мисля. Не знаей дали съм напреднал много в тази си способност, но съм уверен, че само на нея дължа щастието, което изпитвам, когато остана сам.

Пристигнахме навреме в Падуа и отидохме у Отавиани, чиято жена ме обсипа с милувки. В тяхната къща видях пет или шест деца, между които едно осемгодишно момиченце на име Мария и друго, седемгодишно, на име Роза, хубаво като ангел. Десет години по-късно Мария стана жена на комиссионера Колонда, а няколко години след това Роза се омъжи за патриция Пиетро Марчело, когото дари с един син и две дъщери. Едната от останалите сестри стана жена на г-н Пиетро Мочениго, а другата се омъжи за благородник от фамилията Карара, но

този брак беше обявен после за недействителен. Споменавам всички тези особи, защото в спомените си ще разкажа и за тях.

Отавиани ни заведе веднага в пансиона, където трябваше да бъда настанен. Той се намирал само на 50 крачки от неговия дом — в Санта Мария да Ванцо, която беше дала под наем първия етаж на г-жа Мида, съпруга на славонски полковник. Отвориха пред нея моето куфарче и ѝ дадоха шест цехина, стойността на храната и жилището ми за половин година. За тази малка сума хазайката трябваше да ме храни, да поддържа бельото ми чисто и да се грижи за обучението ми. Оставиха я да си мърмори, че парите не били достатъчни, прегърнаха ме, наредиха ми да се подчинявам винаги на нейните заповеди и си отидоха. Така се отървах от мен.

## ГЛАВА ВТОРА

МОЯТА БАБА МЕ ДАВА НА ПАНСИОН У ДОКТОР ГОЦИ. ПЪРВОТО МИ НЕЖНО ЗАПОЗНАНСТВО.

Щом останах сам със славонката, тя ме заведе на тавана и ми показа леглото, на което трябваше да спя, близо до четири други легла. Три от тях бяха на три момчета на моята възраст, които в този момент бяха на училище. Четвъртото бе на слугинята, която имаше задължението да следи да не се отдадем на обикновено срещаните ученически извращения. След това слязохме долу и тя ме заведе в градината, където ме остави да се разхождам до обяд.

Не бях нито щастлив, нито нещастен — не казах нито дума. Не чувствах нищо — нито страх, нито надежда, нито любопитство, не бях нито радостен, нито тъжен. Дразнеше ме само лицето на хазайката. Беше ми противно. Макар да нямах понятие за красота или грозота, всичко в нея ме отблъскваше: лицето, изразът, тонът, говорът ѝ. Нейните мъжки черти ме смущаваха всеки път, когато я погледнех, за да чуя какво ми казва. Тя бе едра и набита като войник, имаше жълтеникав цвят на кожата, черни коси, дълги, гъсти вежди и брадата ѝ красяха няколко дълги косъма. За да допълня картината, ще кажа още, че нейните отвратителни сбръчкани полуоткрити гърди висяха до средата на удължената ѝ горна част на тялото. Беше около 50-годишна. Слугинята беше също едра, дебела селянка, наета за всякаква работа, а така наречената градина представляваше правоъгълник, тридесет на четиридесет стъпки, в който единственото приятно нещо беше зеленият цвят.

Към обяд пристигнаха тримата ми съквартиранти и веднага започнаха да ми разказват много неща, като да бяхме стари познати. Мислех си, че имам предварителни познания, каквито всъщност не притежавах. Не им отговарях нищо, но те не се смущаваха от това и накрая ме принудиха да взема участие в невинните им удоволствия: надбягване, носене на гръб и замерване. Аз с удоволствие се оставих да бъда посвещаван във всички тези чудеса, докато ни повикаха на

обяд. Седнах на масата, но като видях пред себе си дървена лъжица, отблъснах я с отвращение и си поисках моите сребърни прибори, който много обичах, защото ми бяха подарени от добрата ми баба. Слугинята отговори, че хазайката искала всички да сме на равна нога и аз трябвало да се подчиня на волята ѝ. Така и сторих, макар с неудоволствие. Започнах като другите да гребя супата от паницата, без да се оплаквам от бързината, с която другарите ми ядяха, но не и без учудване, че това им е позволено.

След отворителната супа получихме по една малка порция сушена риба, после по една ябълка и с това обедът приключи — бе време на пости. На масата нямаше никакви чаши или бокали, та пиехме всички от една глинена кана някакво неприятно питие, наречено граспия, което се приготвявало от варени гроздови зърна без семките. Следващите дни пиех само чиста вода. Яденето ме озадачи — не знаех дали ми е позволено да кажа, че не го харесвам.

След обяда слугинята ме заведе в училището при един млад свещеник на име доктор Гоци; славонката беше уговорила да му плаща за обучението по четиридесет солди на месец — една единадесета от цехина.

Понеже най-напред трябваше да се науча да пиша, ме сложиха да седна при пет-шестгодишни деца, които веднага започнаха да ми се надсмиват.

След връщането ми в пансиона получих вечеря, която беше още по-лоша от обяда. Бях изненадан, че не ми се позволява да се оплача. Сложиха ме в леглото, където поради безпокойството от трите известни вида паразити не можах да затворя очи. Освен това плъховете, които топуркаха навсякъде и се качваха дори по леглото ми, ме уплашиха до такава степен, че кръвта ми замръзна в жилите. През тази нощ разбрах за пръв път какво значи нещастие и се научих да го понасям търпеливо.

Хапането на паразитите намаляваше страха от плъховете и това раздвояване на моето страдание беше добре дошло за душата ми. Слугинята остана напълно глуха за моите стенания.

Щом започна да се развиделява, аз напуснах мъчителния си одър и след като се оплаках на слугинята за всички претърпени страдания, ѝ поисках нова риза, понеже моята беше направо гнусна за гледане. Тя

обаче ми отговори, че ризата се сменя само в неделя, и ми се изсмя, когато я заплаших, че ще се оплача на хазайката.

За пръв път през живота си плаках от яд и мъка, като чух другарите си да ми се подиграват — нещастниците, та те се намираха в същото окаяно положение като мен, но бяха вече привикнали! С това въпросът се изчерпа.

Убит от скръб, спях в училището през целия преди обяд. Само за да ме осмее, един от другарите ми каза на доктор Гоци причината за това. Но младият свещеник, когото без съмнение Провидението бе избрало за мен, ме повика в кабинета си. След като чу всичко и се убеди със собствените си очи в истинността на моите думи, той остана потресен, като видя отоците, с които бе покрита невинната ми кожа. Тогава бързо наметна пелерината си, заведе ме в пансиона и показва на хазайката-чудовище ужасния ми вид. Тя се престори на учудена и хвърли цялата вина върху слугинята. И все пак той я принуди да се подчини на настоятелното му изискване да му покаже леглото ми. Аз бях не по-малко учуден от него, като видях колко мръсни са били чаршафите, в които съм прекарал ужасната нощ. Проклетата жена продължи да хвърля вината все върху слугинята и заяви, че ще я изпъди, но в същия момент слугинята влезе и дочула разговора, възмутено отхвърли упреците, като ѝ каза право в лицето, че тя самата е виновна за това. След като откри леглата и на другите момчета, ние можахме да се убедим, че и те не са по-добри от моето. Ядосана, господарката ѝ удари плесница, но и слугинята не искаше да ѝ остане длъжна и ѝ върна плесницата, след което побягна. Докторът ме остави и си отиде, като каза, че няма да ме допусне отново в училището, докато не стана толкова чист, колкото са и другите ученици. Сега пък трябваше да понеса ужасните укори на хазайката, които се превърнаха в заплаха, че ще ме изхвърли от къщата, ако ѝ причиня още веднъж подобно безпокойство.

Не разбирах вече нищо. Все още бях невеж и чист като новородено дете, познавах само къщата, в която бях роден и отрасъл и в която цареше безупречна чистота и голямо изобилие. Изведнъж се видях малтретиран, обруган, въпреки че бях убеден, че съм напълно невинен. Най-сетне фурията ми хвърли чиста риза на главата, а час по-късно видях и нова слугиня да поставя чисти чаршафи на леглата, след което обядвахме.

Моят учител изглеждаше особено разположен да ме обучава. Той ми посочи място на същата маса, на която седеше самият той и аз, за да му покажа, че ценя това отличие, напрегнах всичките си усилия да науча нещо. След месец само аз вече пишех така добре, че преминахме към граматиката.

Новият живот, който водех, постоянния глад, който ме мъчеше, и без съмнение най-вече самият въздух на Падуа ми създадоха здраве, каквото по-рано не познавах. Но тъкмо това здраве правеше глада, който бях принуден да търпя, още по-свиреп. Той бе станал просто нетърпим. Растях неимоверно бързо, всяка нощ спях по девет часа здрав сън, който не смущаваха никакви други сънища, освен този, че седях на маса, отрупана с богати ястия и задоволявам ужасния си глад. Но и всяка сутрин разбирах колко неприятни могат да бъдат такива лъстящи сънища. Разкъсващият глад вероятно скоро би ме изтощил напълно, ако не бях започнал да си присвоявам и изяждам всичко годно за ядене, което намеря, и съм уверен, че никой няма да ме види.

Нуждата научава човека. Бях забелязал в един кухненски долап около петдесет пушени херинги. Изядох ги всичките една по една, а така също и всички салами, които висяха над огнището. За да мога да върша това незабелязано, ставах нощем и се разхождах на пръсти из къщата. Изяждах още топли всички прясно снесени яйца, които набирах в полозите — за мене те бяха просто деликатес. Правех дори грабителски походи в кухнята на моя учител, за да намеря нещо за ядене.

Славонката беше в отчаяние, че не може да открие крадеца и изпъждаше слугите една след друга. Въпреки всичко, бях слаб като скелет, понеже невинаги намирах удобен момент за плякосване.

За четири или пет месеца постигнах такъв напредък в учението, че докторът ме направи десетник в училището. Аз преглеждах работите на моите тридесет съученици, поправях грешките им и ги докладвах на учителя за похвала или укор. Моят строгост не трая дълго, понеже мързеливците скоро откриха как да спечелят благоразположението ми. Когато техният латински гъмжеше от грешки, те спечелваха снизхождението ми с печени ребърца или пиленца, а често ми даваха дори и пари. Това събуди моята алчност или по-скоро моята лакомия; отсега нататък облагах с данък не само слабаците, но станах тирании и отказвах да предложа за похвала тези,



които напълно я заслужаваха, щом не искаха да ми дават определения от мен подкуп. Моята несправедливост стана толкова непоносима, че те се оплакаха на учителя, който веднага ме отстрани, щом видя, че съм прекалил. След това отстраняване сигурно би ми тръгнало твърде зле, ако съдбата не бе турila скоро край на жестоките ми страдания.

Докторът, който ме обичаше, ме повика един ден в кабинета си и ме попита на четири очи дали съм готов да последвам съвета му и да направя опит да се освободя от пансиона на славонката и да се преместя при него. Бях възхитен от това предложение. Той ме накара да напиша три писма, които пратих на абата Гримани, на приятеля ни Бафо и на баба ми. Тъй като полугодието изтичаше и майка ми по това време не беше във Венеция, нямаше време за губене. В тези писма описвах моите страдания и обясних, че скоро ще умра, ако не ме изтръгнат от ръцете на славонката и не ме дадат на моя учител, който е готов да ме вземе при себе си, но за това иска две цехини месечно.

Г-н Гримани не ми отговори, но ме наруга чрез своя приятел Отавиани, задето съм се оставил да ме подведат. Г-н Бафо обаче отиде при моята баба, която не можеше да пише, обсъдиха заедно въпроса и той ми писа, че до няколко дни ще бъда ощастливен. И наистина, след осем дни пристигна в Падуа, и то тъкмо в момента, когато седях на масата да обядвам с тази забележителна жена, която обичах до края на живота ѝ. Тя влезе заедно с хазайката в стаята и щом я видях, аз се хвърлих на врата ѝ и излях порой сълзи, в който тя смеси и своите. Когато след това седна и ме взе в скута си, почувствувах да се събужда отново смелостта ми и ѝ изброих в присъствието на славонката всички мои страдания. След като ѝ показах просяшката маса, на която ядяхме, аз я заведох при леглото си. Накрая я помолих да ме вземе със себе си на обяд, след като шест месеца бях гладувал и линял. Славонката не се противопостави. Тя каза само, че не може да прави повече за парите, които ѝ дават. В това тя имаше известно право, но пък кой я караше от алчност да държи пансион, в който да мори от глад поверените ѝ деца, нуждаещи се всъщност от питателна храна?

Баба ми потвърди съвсем спокойно, че ще ме вземе със себе си и ѝ нареди да сложи всичките ми дрехи в куфара. Зарадван при вида на моите сребърни прибори, аз ги грабнах и сложих в джоба си. За пръв път почувствувах могъществото на задоволството, което кара този, който го изпитва, да прости и забрави всички сторени му злини.

Баба ми ме заведе в гостилницата, където живееше, и ние обядвахме заедно. Но тя не яде почти нищо от учудване пред моята лакомия. В това време дойде доктор Гоци, когото тя бе уведомила, и самата негова поява я предразположи. Той бе красив свещеник на двадесет и шест години, леко закръглен, с интеллигентна и почтена външност. В четвърт час всичко бе уговорено. Добрата ми баба му предплати за една година двадесет и четири цехина за храна и взе квитанция за тях. След това обаче тя ме задържа три дни при себе си, за да ме облечал като абат и да ми поръча перука, понеже поради моята нечистоплътност се наложи да ми острижат косата.

След изтичането на тези три дни тя сама ме заведе у доктора, за да ме представи на майка му. Последна веднага ѝ заръча да ми изпратят легло или да ми поръчат ново в Падуа. Докторът обаче се намеси и заяви, че аз ще спя с него в широкото му легло. Баба ми остана много благодарна за тази му добрина. След това ние съпроводихме до корабчето и тя се върна във Венеция.

Семейството на доктор Гоци се състоеше от неговата майка, която го гледаше с голямо уважение, понеже като проста селянка не се считаше достойна да има за син свещеник, при това доктор. Тя беше много грозна, стара и свадлива. Освен нея — неговият баща, който беше обуцар, работеше по цял ден и не произнасяше нито дума, дори на масата. Той ставаше общителен само в празници, които прекарваше редовно с приятели в кръчмата. Оттам се връщаше в къщи посред нощ, пеейки романси от Торкуато Тасо и тъй пиян, че не можеше да се държи на краката си. В такова състояние добрият човек не искаше да легне в леглото си и ставаше груб, когато го принуждаваха да стори това. Той имаше само толкова ум и разум, колкото му даваше виното, защото, когато беше трезвен, не можеше да разреши дори най-незначителните семейни проблеми. Жена му твърдеше, че той никога не би се оженил за нея, ако от предпазливост не бяха го оставили да си подложи добре с винце, преди да влезе в църквата.

Доктор Годи имаше също една тринадесетгодишна сестра, Бетина. Тя беше хубава, весела и обичаше да чете романи. Баща ѝ и майка ѝ се караха непрекъснато с нея, понеже постоянно стоеше на прозореца, а докторът я закачаше за настървението ѝ да чете. Момичето веднага ми хареса, без да зная защо. По-късно разпали в

сърцето ми първите искри на една страст, която впоследствие стана господстваща в мен през целия ми живот.

Шест месеца след моето настаняване в къщата докторът нямаше вече никакви ученици. Всички го напуснаха, тъй като аз бях станал единственият обект на неговото внимание. Това го доведе до решението да основе малко заведение, в което да приема млади ученици и на храна, но изминаха две години, за да се изпълни този план. През това време той ми преподаваше всичко, каквото знаеше. То не бе много, но все пак достатъчно, за да ме въведе във всички науки. Така той ме научи да свиря и на цигулка, едно изкуство, което използвах по-късно при различни обстоятелства, както читателят ще се увери по-нататък. Добрият доктор, който съвсем не беше философ, ме научи на логиката на перипатетиците и на космографията на старата Птолемеева система, при което аз се забавлявах, като го докарвах до отчаяние, задавайки му въпроси, на който не можеше да отговори. Между другото, неговият морал беше безукорен и в религиозно отношение той беше много строг, без да се преструва на набожен. И понеже за него всичко беше догма, не намираше и нищо трудно за разбиране. Според неговото мнение потопаът някога е залял цялата земя. Преди тази катастрофа хората са били на по хиляда години и Бог е разговарял с тях. Ной е строил ковчега си цели сто години, а земята стои неподвижно в центъра на Всемира, който Бог е сътворил от нищото. Когато му повтарях и доказвах, че съществуването на нищо е безсмислица, той ме прекъсваше и ми казваше, че съм глупак.

Доктор Гоци обичаше доброто легло, своя половин литър вино и веселието в семеен кръг. И напротив, не обичаше остроумните хора, шегите, критиката, понеже тя лесно се обръщала в клевета, смееше се над глупостта на хората, които се занимават с четене на вестници, защото тези вестници — казваше той — лъжат и повтарят винаги едно и също. Казваше, че нищо не е по-отегчително от несигурността и проклинаше мисленето, защото от него произлизало съмнението.

Главната му страст беше проповядването. При това му помагаша лицето и ръцете, тъй като слушателите му бяха само от женски пол. Въпреки това той беше заклет враг на жените и никога не поглеждаше някоя в лицето, ако трябваше да ѝ говори. Плътският грях беше според него най-тежък от всички, затова ужасно се ядосваше, когато му

казвах, че тъкмо той би могъл да бъде най-малкият. Неговите проповеди бяха изпъстрени с цитати от гръцката литература, които обаче превеждаше на латински език. Когато един ден дръзнах да му кажа, че би трябвало да ги превежда на италиански, защото жените разбират толкова латински, колкото и гръцки, той така се разсърди, че никога вече не посмях да му говоря за това. Впрочем пред приятелите си той ме представяше за детето-чудо, понеже бях научил да чета гръцките автори съвсем сам, без ничия помощ, освен тази на граматиката.

През постите на 1736 г. майка ми писа на доктора, че скоро ще трябва да замине за Петербург и иска преди това да ме види, поради което го моли да ме заведе за три или четири дни във Венеция. Тази покана го накара да се замисли, тъй като не беше виждал Венеция, а и никога не бе попадал в добро общество. В същото време обаче той не искаше да се покаже като новак. След като се приготвихме за път, цялото семейство ни изпрати до корабчето.

Моята майка ни посрещна с най-голямо благоприличие, но тъй като бе все така хубава, както преди, учителят ми изпадна в голямо смущение. Той не смееше да вдигне поглед към лицето ѝ, а трябваше да разговаря с нея. Майка ми забеляза това и реши при удобен случай да се пошегува с него. Самият аз привлякох вниманието на всички познати и роднини. Запомнили ме като едва ли не глупак, всички останаха силно учудени колко много съм се развил в краткото време от две години. Самият доктор изпитваше голямо задоволство, когато му приписваха цялата заслуга за моето превъплъщение.

Първото нещо, което майка ми не хареса, беше моята руса перука, която контрастираше рязко с мургавото ми лице и съвсем не подходеше на черните ми вежди и очи. Докторът, когато тя запиташе защо не е наредил да се причесват моите собствени коси, отговори, че благодарение на перуката сестра му можела по-лесно да ме поддържа чист. Този наивен отговор предизвика всеобщ смях, който се удвои, когато на въпроса, дали сестра му е омъжена, аз взех думата и отговорех, че Бетина е най-хубавото момиче в целия квартал и е едва на четиринадесет години. А щом майка ми каза на доктора, че ще направи на сестра му един хубав подарък при условие, че ми прави прически, той ѝ обеща да изпълни волята ѝ. След това майка ми

повика един перукер, който донесе подходяща за цвета на лицето ми перука.

Тъй като след обяда цялото общество, с изключение на доктора се нареди около игралните маси, аз потърсих братята си, които бяха в стаята при баба ми. Франческо ми показва архитектурни чертежи, които аз с доброжелателно изражение на лицето обявих за сносни. Джовани не ми показва нищо и аз реших, че е много незначителен. Останалите ми братя бяха още твърде малки.

На вечерята докторът, който седеше до майка ми се държа много несръчно. Той сигурно не би казал и думица, ако един присъстващ английски учен не бе го заговорил на латински, а той, след като не разбра нищо, отговори скромно, че не знае английски. Това предизвика голямо веселие. Господин Бафо ни помогна в затруднението, като каза, че англичаните четат и произнасят латински като собствения си език. На това аз отговорих, че по този въпрос англичаните не са прави също тъй, както и ние не бихме били прави, ако изговаряхме техния език по правилата на латинския. Англичанинът намери забележката ми за много уместна и веднага написа едно известно старо двустиие, което ми даде да прочета:

*Кажете, граматичи, защо **cunnus**<sup>[1]</sup> е от мъжки  
род  
и защо **mentula**<sup>[2]</sup> е от женски род?*

След като го прочетох високо, аз извиках:

— Това е без съмнение истински латински!

— Ние разбираме това — се намеси майка ми, — но ти трябва да ни го преведеш.

— Не е достатъчно да се преведе — казах аз. — Това е въпрос, на който искам съответно да отговоря. И като помислих за миг, аз написах следния пентаметър:

*Знай, че слугата получава името си от господаря.*

Това беше моето първо литературно постижение и аз мога със задоволство да кажа, че именно този момент пося в душата ми семето на силното желание за литературна слава. Защото одобрителното ръкопляскане ме издигна на върха на щастието. Англичанинът остана силно учуден. Той каза, че такова нещо не е било постигнато никога досега от единадесетгодишно момче. След това ме прегърна няколко пъти и ми подари часовника си. Майка ми попита любопитно г-н Гримани какво значат стиховете. Но тъй като и абатът не бе разбрал повече от самата нея, г-н Бафо ѝ го разтълкува тихичко на ухото. Изненадана, от моите познания, майка ми стана, донесе един златен часовник и го подари на моя учител. Сега пък той не знаеше как да се държи, за да изрази голямата си благодарност и от това сцената изглеждаше много смешна. За да му спести всички комплименти, майка ми му подаде страната си. Той трябваше просто да я целуне два пъти, което в доброто общество е нещо просто и незначително. Но бедният човек стоеше като на тръни и беше така смутен, че според мен по-скоро би умрял, отколкото да я целуне. Той отстъпи назад с наведена глава и до прибирането ни в стаята за нощувка всички го оставиха на мира.

Щом останахме сами в нашата стая, той изля сърцето си пред мен. Каза ми, че било много жалко, гдето не може да разкаже в Падуа нито двустишието, нито моя отговор.

— А защо не?

— Защото е мръсотия.

— Но възвишена.

— Хайде да си лягаме и да не говорим повече за това. Твоят отговор е странен, тъй като нито имаш необходимите познания, нито си се учил да пишеш стихове.

Но по това време аз вече имах известни познания по въпроса, макар и на теория, тъй като тайно бях прочел Мъорзиус и то тъкмо затова, че бяха ми забранили да го чета. Но учителят ми с право се учуди, че можех да съчинявам стихове, тъй като самият той, който ме беше учил на прозодия<sup>[3]</sup>, не бе в състояние да съчини дори един стих. (Никой не може да даде нещо, което сам не притежава) е поучението, което обаче не важи за духовната сфера.

Четири дни по-късно при нашето заминаване майка ми изпрати по мен пакет за Бетина, а абатът Гримани ми подари четири цехина, с

които да си купя книги. Седмица след това майка ми отпътува за Петербург.

След като се върнахме в Падуа, моят учител в продължение на три-четири месеца споменаваше всеки ден и при всяка възможност моята майка. Бетина, която намери в пакета пет лакти черна лъскава коприна и дванадесет чифта ръкавици, изведнъж почувствува силна симпатия към мен и положи такива грижи за косата ми, че след шест месеца аз вече можех да сваля перуката си. Тя идваше при мен всеки ден да ме реши и понякога това ставаше преди още да съм станал от леглото. Казваше, че нямала време да ме чака да стана. Миеше ми лицето, врата и гърдите, даряваше ме с детски милувки, които считах за невинни и които ме караха да се укорявам, че ме възбуждат. Понеже бях с три години по-млад от нея, все ми се струваше, че тя, галейки ме, не си мисли нищо друго и се ядосвах, че аз пък мисля. Когато, седнала върху леглото, ми казваше, че съм напълнял и го доказваше с ръцете си, това ме възбуждаше много силно, но я оставях да продължава, защото се страхувах да не забележи възбудата ми. Когато ми казваше, че имам нежна кожа и ме гъделичкаше, аз се насилвах да се отдръпна. Тогава се ядосвах сам на себе си, загдето не се осмелявах да направя същото с нея, но същевременно се радвах, че тя не забелязва колко голямо желание имах да сторя това. Когато бях вече облечен, тя сладко ме целуваше и ме наричаше нейното мило дете, но колкото и голямо желание да имах да последвам примера ѝ, все не се осмелявах да го направя. И все пак, когато след известно време Бетина се смееше над моята свенливост, аз започнах да се осмелявам да ѝ връщам целувки, още по-пламенни от нейните, но спирах веднага, щом усетех в себе си желанието да отида по-далеч. Обръщах глава встрани, като че търсех нещо, и тя се отдалечаваше. Щом излизаше, аз изпадах в отчаяние, че не съм последвал естественото си влечение. Бях учуден, че Бетина, без да се възбужда, може да върши с мене всичко, каквото пожелае, докато аз с мъка се въздържах да не отида по-далеч и винаги си казвах, че следващия път ще постъпя другояче.

Към началото на есента докторът се сдоби с трима нови питомци. Единият от тях, петнадесетгодишен, изглежда, за по-малко от месец успя да се разбере, и то твърде добре с Бетина.

Това подозрение възбуди у мен ново чувство, за което няхах представа и чиято същност си обясних едва след много години. То не

беше нито ревност, нито негодувание, а някакво благородно презрение, което не вярвах, че мога да потисна, защото Кордиани беше само един неук, недодялан и невъзпитан обикновен селянин и по никакъв начин не можеше да се сравни с мен. Той нямаше никакво друго предимство пред мен, освен това, че беше вече възмъжал. Не ми изглеждаше и толкова обаятелен, за да бъде предпочетен пред мен — моето събудено самочувствие ми подсказваше, че съм далеч по-добър от него. В мен се надигна някакво смесено чувство на гордост и презрение към Бетина, която обичах, без да съзнавам това. Тя го забеляза по начина, по който приемах милувките ѝ, когато ми правеше прическата в леглото. Аз отблъсквах ръката ѝ и не отговарях на целувките ѝ. Един ден тя ме попита защо съм така настроен против нея и ядосана, че не посочих никаква причина, ми каза, гримасничейки, че ѝ е жал за мене, защото съм бил ревнувал от Кордиани. Този упрек ми се стори унизителна клевета. Отговорих ѝ, че според моето мнение Кордиани е напълно достоен за нея, както и тя за него. Тя си отиде, смеейки се. Но в желанието си да ми отмъсти, тя правеше всичко, за да предизвика ревността ми. Естествено този резултат тя не можеше да постигне, без да ме накара да се влюбя в нея. И това започна по следния начин:

Една сутрин Бетина дойде до леглото ми и ми подаде чифт бели чорапи, които беше изплела за мене. След като вчеса косата ми, каза, че тя самата трябвало да ми obuе чорапите, за да види дали няма нещо сбъркано, та да го оправи при следващите, които ще ми изплете. Докторът беше излязъл да чете литургия. Докато ми обуваше чорапите, тя каза, че краката ми са нечисти и без да поиска предварително позволение, започна веднага да ги мие. Не исках да ѝ се покажа засрамен, затова я оставих да продължава, още повече че не предполагах какво ще последва. Сядайки на леглото ми, Бетина отиде в своето усърдие за чистота толкова далеч и нейното любопитство ми причини такова сладострастие, че не се въздържах, преди да отида докрай. След като отново се успокоих, почувствувах се виновен, и смятах за свое задължение да я помоля за извинение. Това тя не очакваше. Помисли за миг и ми отговори с любезен тон, че тя самата има вина за случилото се и че то никога вече няма да се повтори. След това си отиде и ме остави сам с мислите ми.

А те бяха толкова горчиви! Въобрази си, че съм я обезчестил, че съм злоупотребил с доверието на семейството ѝ, че съм нарушил



свещените закони на гостоприемството, с една дума, че съм извършил ужасно престъпление, което можех да поправа само като се ожена за нея и то ако тя изобщо реши да вземе за съпруг един толкова недостоеен и безсрамен човек като мен.

След тези размишления последва период на мрачна скръб. Тази скръб ставаше от ден на ден все по-силна, понеже Бетина вече не идваше при мен в леглото. През първите осем дни въздържането на момичето ми се виждаше нормално и моята тъга би взела скоро характера на идеална любов, ако държането ѝ към Кордиани не беше вляло в гърдите ми отровата на ревността, макар и да не мислех, че тя може да е извършила и с него същия грях като с мен.

По известни причини реших, че Бетина тогава е била наясно какво върши и сега не идва само защото се разкайва. Това ласкаеше моята суетност, понеже вярвах, че е влюбена в мен. Обхванат от тези погрешни мисли, аз реших да я насърча с писмо. Съчиних веднага едно писъмце. То беше късо, но достатъчно да я успокои, в случай че се чувства виновна или ако ми приписва друго чувство, различно от онези, които нейното самосъзнание би трябвало да изисква. Писмото ми изглеждаше майсторски написано. Струваше ми се повече от достатъчно, за да подействува така, че тя да започне да обожава мен и да ми даде предпочитание пред Кордиани, който според мен не беше човек, достоен да я накара да се замисли дори и за момент при избора между двамата ни. Половин час след получаването на писмото тя ми отговори устно, че на следната сутрин ще дойде както по-рано в стаята, но аз напразно я очаквах. Бях възмутен от това. Колко голямо беше обаче учудването ми, когато на масата тя ме попита дали искам да ме преоблече като момиче, за да посетим бала, който един от нашите съседи, лекарят Оливо, мислеше да даде след пет или шест дни. Тъй като всички присъстващи намериха предложението за много интересно, аз се съгласих. Съзрях в това удобна възможност да предизвикам обяснение, да се оправдаем взаимно и да станем отново доверени приятели, без да се боим от изненади при плътска слабост. От тази идея обаче произлезе нещо, което се превърна в истинска трагикомедия.

Някакъв богат кръстник на доктора, който живееше на село, решил, че след дългото боледуване е дошъл краят му, изпрати кола с молба докторът и баща му да отидат незабавно при него, за да

присъствуват на смъртта му и да се помолят за душата му. Старият общар изпразни най-напред една бутилка, облече празничните си дрехи и замина със сина си.

Този случай ми се видя много подходящ и аз реших да го използвам. Удаде ми се да кажа на Бетина, че ще оставя вратата на стаята си отворена към коридора и ще я чакам, след като всички си легнат. Отговори ми, че ще дойде непременно. Тя спеше в една стая в приземието, отделена от спалнята на баща ѝ само с най-обикновена стена. Докторът беше вече отпътувал, а аз бях сам в голямата стая. Тримата пансионери заемаха друга обща стая, така че нямаше защо да се страхувам от каквато и да било пречка. Бях във възторг, че най-сетне очакваният с такова нетърпение момент идва.

Още с влизането си в стаята повдигнах мандалото и отворих вратата, водеща към коридора, така че Бетина трябваше само леко да я бутне, за да влезе. Угасих светлината, но не се съблякох и зачаках.

Чаках до полунощ, без да се безпокоя. Но когато измина вторият, третият и четвъртият утринен час, без Бетина да се появи, кръвта ми кипна и аз се разгневих. Снегът навън падаше на големи парцали, но аз страдах повече от обзелия ме гняв, отколкото от студа. Около час преди съмване не можах повече да сдържам нетърпението си. Реших да слеза долу бос, за да не събудя кучето, и да седна под стълбата, която беше на четири крачки от вратата на Бетина. Ако тя не беше в стаята, тази врата трябваше да бъде отворена. Отидох до вратата, но тя беше затворена и понеже се затваряше отвътре, реших, че Бетина сигурно е заспала. Исках да почукам, но не го направих, защото се боях да не събудя кучето. От тази врата до вратата на стаичката на Бетина ме делиха десет-дванадесет крачки. Потиснат от скръб и не знаейки какво да реша, седнах на последното стъпало на стълбата. Малко преди съмване обаче бях вече така смазан, вдървен и треперещ от студ, че реших да се върна обратно в стаята си. Страхувах се също, че слугинята може да ме намери на стълбата и да помисли, че съм полудял. Изправих се. В този момент чух шум от стаята на Бетина. Сега вече бях сигурен, че тя ще дойде. Надеждата ми даде нови сили, изтичах към вратата и в този момент тя се отвори. Но вместо Бетина оттам изхвърча Кордиани, който ме ритна така ужасно в корема, че аз прелетях през вратата и се проснах вън на снега. Вместо да се спре,

Кордиани побягна бързо и се затвори в стаята, която заемаше заедно със своите другари, двамата Фелтрини.

Скочих бързо, за да си отмъстя веднага на Бетина. Нищо в този момент не би могло да я спаси от нарастващия ми гняв. Вратата ѝ беше заключена, затова опитах да я отворя със силен ритник. Кучето започна да лае и аз изтичах бързо по стълбите нагоре към моята стая, където се заключих и легнах в леглото, за да стопля отново унизеното си тяло и душа. Бях като мъртъв.

Излъган, малтретиран, презрян от един щастлив и триумфиращ Кордиани, аз прекарах три часа в обмисляне на най-черни планове за отмъщение. Да отровя и двамата ми се струваше в този ужасен и нещастен момент твърде леко наказание. Изоставих този план и минах на друг, също тъй необмислен и подъл. Исках веднага да стана и да разкажа всичко на брат ѝ. Бях едва на дванадесет години и моят ум още не беше се научил да крои хладнокръвно героични планове за отмъщение, които водеха началото си само от фалшиво честолюбие. Бях още новак в работи от такова естество.

В такова мрачно настроение бях потънал, когато внезапно чух пред вратата дрезгавия глас на майката. Тя ме призоваваше да сляза веднага долу, защото Бетина лежала на умиране. Би ме било яд, ако умреше, преди да съм ѝ отмъстил, затова скочих бързо от леглото и слязох тичешком долу. Видях я да лежи в леглото на баща си, гърчейки се в ужасии конвулсии. Всички обитатели на къщата стояха разтревожени около нея. Полуголото ѝ тяло се огъваше, тя се виеше ту наляво, ту надясно, като удряше с крака и ръце наоколо, осуetyвайки всеки опит да я задържат.

Още силно впечатлен от случилото се през нощта, не знаех какво да кажа при тази гледка. Не познавах нито природата, нито хитростите на хората и бях учуден, че се виждам тук като някакъв зрител и запазвам хладнокръвието си при вида на двамата, единия от които смятах да убия, а другата — да обезчестя. След около час Бетина заспа. В този момент дойдоха едновременно една бабичка и лекарят Оливо. Жената каза, че конвулсиите на Бетина се дължат на истерична болка, а докторът твърдеше обратното и предписа почивка и студени бани. Не казах нито дума, но в себе си се подсмивах тихичко над двамата, понеже знаех или мислех, че зная, че болестта на момичето е предизвикана само от нощното похождение или може би от страх пред

срещата ми с Кордиани. Както и да е, реших да отложам отмъщението си до идването на брат ѝ, макар че не считах по никакъв начин болестта на Бетина за преструвка. Изглеждаше ми невъзможно тя да има толкова енергия.

За да отида в стаята си, трябваше да мина през стаята на Бетина. На леглото ѝ лежеше нейната чанта, при вида на която ме обзе силно желание да я претърся. Вътре намерих едно писъмце и понеже познах почерка на Кордиани, взех го, за да го прочета в стаята си на спокойствие. Бях учуден от непредпазливостта на момичето — та нали майка ѝ можеше да намери писмото и понеже не знаеше да чете, щеше да го даде на сина си, доктора! Помислих, че трябва да е изгубила ума си, но представете си моите чувства, когато прочетох следното:

Понеже баща ви замина, не е необходимо да оставяте вратата както обикновено отворена. Веднага след вечеря ще вляза във вашата стая; там ще ме намерите.

Отначало се вкамених от учудване. След това размислих и се разсмях, като видях колко жестоко съм бил подигран. Почувствувах се излекуван от любовта си. Кордиани ми се стори достоен за извинение, а Бетина — за презрение. Поздравих се, че съм получил отличен урок за през целия си живот. Стигнах дори дотам да си призная, че Бетина е имала право да предпочете 15-годишния Кордиани пред мен, който бях още почти дете. Но колкото и да бях склонен да прощавам и да забравям, ритникът на Кордиани ми тежеше на душата и аз не му го простих.

Когато на обяд седнахме на масата в кухнята, където се хранехме поради студа, внезапно прозвуча отново викът на Бетина. Всички се втурнаха при нея. Само аз останах спокоен и си доядох храната докрай, след което се отдадох на заниманията си.

Вечерта при сядането ни на масата видях в кухнята леглото на Бетина до това на майка ѝ, но не се обезпокоих от това, както и от шума през цялата нощ и общото възбуждение, когато на следната сутрин тя отново получи конвулсии.

Вечерта докторът и баща му се върнаха. Кордиани, опасявайки се от отмъщението ми, дойде при мен и ме запита какво мисля да правя.

Когато ме видя обаче да се приближавам към него с отворен нож в ръка, той начаса избяга. След това и не помислих вече да разправам на доктора тази проклета история. Подобен план можеше да се яви в ума ми само в момент на силно раздразнение.

На следната сутрин майка ѝ ни прекъсна по време на учебния час, за да каже с много заобиколки на доктора, че е разбрала каква е болестта на дъщеря ѝ. Според нея тя била омагьосана от една магьосница, която познавала.

— Може и да е така, мила майко, но по тези неща не бива да се заблуждаваме. Коя е магьосницата?

— Старата ми слугиня. Току-що се уверих в това.

— Как?

— Препречих вратата на моята стая с две кръстосани метли: Който искаше да влезе, трябваше да развали кръста. Но щом слугинята го видя, тя се обърна и влезе през другата врата. Съвсем ясно е: ако не беше магьосница, щеше да развали кръста.

— Това все пак не е достатъчно ясно, мила майко. Повикай жената тук.

— Защо — запита абатът влязлата слугиня — днес сутринта не си влязла в стаята през вратата, през която минаваш обикновено?

— Не знам. Какво искате от мен?

— Не си ли видяла пред вратата андреевския кръст?

— Какъв е пък този кръст?

— Не се прави на глупава! Това няма да ти помогне! — извика майката. — Къде спа миналия четвъртък?

— Ами при сестра ми. Тя роди дете.

— Това не е вярно. Била си на събор, понеже си магьосница и си омагьосала дъщеря ми!

Възмутена, бедната жена я заплю в лицето. Майката грабна в гнева си една тояга, за да я набие. Абатът поиска да задържи майка си, но вместо това хукна след слугинята, която, викайки и проклинайки, вече тичаше надолу по стълбите, за да съобщи на съседите. Той успя да я настигне и да я успокои, като ѝ даде малко пари.

След това колкото комично, толкова и неприятно произшествие абатът облече своите богослужебни дрехи, за да прочете молитва на сестра си и да разбере дали тя наистина е обсебена от дявола.

Новината за всички тези мистерии привлече цялото ми внимание. Всички в къщата ми изглеждаха полудели или съвсем оглупели. Разсмиваше ме дори мисълта, че в тялото на Бетина може да се е вселил дявол. Когато пристъпихме до леглото ѝ, видяхме, че тя не може да си поеме въздух, но задухът ѝ не изчезна от заклинанията на брат ѝ.

Когато малко след това останах сам с Бетина, пошепнах на ухото ѝ: „Бъдете смела! Оздравейте и се осланяйте на моето мълчание.“ Тя обърна глава на другата страна, без да ми отговори. Целият ден измина, без да получи пови конвулсии. Смятах, че вече съм я излекувал, но на следния ден треската ѝ се възобнови и в унеса си тя започна да произнася несвързани гръцки и латински думи. Сега вече не се съмнявах, че наистина е обладана от зъл дух. Майката излезе и след около час се върна, водейки най-прочутия заклинател на зли духове в Падуа, един грозен монах на име брат Просперо де Боволента.

Щом Бетина видя заклинателя, тя му отправи, смеейки се високо, най-ужасни обиди. Всички присъстващи се зарадваха, понеже само дяволът можеше да бъде толкова дързък, та да третира един капуцин по този начин. Той обаче, като чу да го наричат глупак, нахалник и вонящ козел, започна да бие Бетина с едно голямо разпятие, казвайки, че удря злия дух. Когато обаче видя, че Бетина сграбчи нощното гърне с намерение да го запрати по главата му, той веднага престана да я налага.

— Ако този, който те обиди с думи — извика тя, — бе наистина зъл дух, хайде удари го и ти с твоите думи, магаре недно! Но ако това съм аз, разбери, простако, че трябва да ме уважаваш. А сега пръждосвай се оттук!

Видях как доктор Гоци цял почервения от притеснение. Монахът обаче, брониран от глава до пети в своята вяра, дори не помръдна. Той прочете една анатема и поиска накрая от злия дух да му каже името си.

— Казвам се Бетина.

— Не! Това е името на едно кръстено момиче!

— Значи, ти си мислиш, че дяволът трябва да носи само мъжко име? Научи се, невежи попе, че дяволът е ангел, който не може да има пол. Но понеже вярваш, че този, който ти говори чрез устата ми, е

дяволът, обещавай ми, че ще ми отговаряш само с истината и аз също ще ти обещавам да се подчиня на твоите заклинания.

— Добре, обещавам ти.

— Кажи ми тогава: мислиш ли се за по-умен от мен?

— Не, но аз се считам по-силен в името на пресветата Троица и по силата на моето осветено свещеническо достойнство.

— Ако си по-силен, то попречи ми да ти кажа истината за тебе. Ти се пъчиш горделиво с своята брада, вчесваш я по десет пъти на ден и не би се съгласил да отрежеш половината от нея, ако се закълна, че ще изляза, така ли е?

— Лъжец на лъжците, аз ще удвоя наказанието ти!

— Само посмей!

При тези думи Бетина избухна в такъв буен смях, че без да искам, аз също трябваше да се изсмея. Тогава монахът се обърна към доктора и му каза, че аз не съм имал никаква вяра и трябва да изляза. Подчиних се, като му отговорих, че правилно е отгатнал. Още не бях излязъл, когато монахът, който протегна ръката си към Бетина, за да я целуне, има удоволствието да види как тя плю върху нея.

Загадъчно и талантливо момиче! Тя надхитри монаха и никой не се учуди на това. Защото всичките й отговори бяха приписвани на злия дух. Не разбрах обаче каква цел всъщност тя преследваше с това.

Монахът се нахрани заедно с нас и по време на обяда надрънка куп глупости. Следобед той отново отиде в стаята на Бетина, за да й даде благословията си. Щом го видя, тя обаче грабна една голяма чаша с някаква черна смес, която аптекарят й беше изпратил, и я хвърли по главата му. Кордиани, който стоеше до него, получи обилна порция от нея, което ми достави неизказано голямо удоволствие. Бетина имаше право да използва положението, тъй като всичко, което правеше, се преписваше на горкия дявол. Във всеки случай, не особено доволен, отец Просперо при сбогуването си каза на доктора, че девойката без съмнение е обладана от дявола, но че трябва да се търси друг заклинател, тъй като нему Бог е отказал да окаже милостта да я освободи от злия дух.

Когато той си отиде, Бетина прекара шест часа напълно спокойна и изненада всички ни, когато вечерта неочаквано дойде и седна при нас на масата. Тя увери родителите си, че се чувства добре, и поговори с брат си. След това се обърна към мене и ми каза, че балът

ще се състои утре и че тя ще дойде рано при мен, за да ме вчеше като момиче. Аз ѝ благодарих и отговорих, че е била много болна и трябва да се пази. Скоро тя си легна. Ние останахме още на масата и не говорихме за нищо друго, освен за нея.

Когато се върнах в стаята си и поисках да си легна, намерих в нощната си шапчица бележка със следното съдържание:

Или ще дойдете преоблечен като момиче с мен на бала, или ще видите нещо, за което дълбоко ще се каете.

Почаках, докато докторът заспа и написах отговора си:

Няма да дойда на бала, тъй като съм твърдо решил да избягвам всяка възможност да бъда с вас. Вие ме заплашвате, че ще видя нещо ужасно. Зная, че ще удържите думата си, но ви моля да пощадите моето сърце, защото ви обичам като сестра. Аз ви простих, мила Бетина, и искам да забравя всичко. Прилагам тук едно писмо, което сигурно с радост ще държите отново в ръцете си. Вие виждате сама на каква опасност се бяхте изложили, оставяйки го в чантата на леглото. Връщането на това писмо трябва да ви увери в моето приятелство.

---

[1] Курва. — Б.пр. ↑

[2] Измамник. — Б.пр. ↑

[3] Наука за строежа на стиховете. — Б.пр. ↑



## ГЛАВА ТРЕТА

ВСИЧКИ СЧИТАТ БЕТИНА ЗА БЕЗУМНА. ОТЕЦ МАНЧА. СИПАНИЦАТА. МОЕТО ОТПЪТУВАНЕ ОТ ПАДУА.

Бетина сигурно е била отчаяна, като не е знаела в чии ръце е попаднало писмото ѝ. Освобождавайки я от това безпокойство, аз ѝ давах сигурно доказателство за своето приятелство.

Моето великодушие, което я освобождаваше от една голяма неприятност обаче, ѝ създаваше друга, не по-малка грижа; тя знаеше сега, че съм господар на нейната тайна. Писмото на Кордиани беше недвусмислено: то разкриваше ясно, че тя го приема всяка вечер и с това отпаднаше легендата, която тя вероятно беше вече съчинила, за да ме насочи по лъжлива следа. Аз чувствувах това и понеже имах искрено желание да я успокоя, отидох на следната сутрин при нейното легло и ѝ върнах писмото, заедно с моя отговор.

С острия си ум момичето беше спечелило моето уважение и вече не можех да я презирам. Виждах в нея само едно слабо създание, подведено от своя темперамент. Тя беше луда по мъжете и можеше само да бъде съжалявана, ако се появят някакви последици от това. Понеже вярвах, че целият въпрос ми е вече напълно изяснен, аз се отдръпнах като разумен младеж, а не като обиден любовник. Тя трябваше да се черви, а не аз. Сега имах само още едно-единствено желание — да разкрия дали и двамата Фелтрини, приятелите на Кордиани, са получавали част от нейната благосклонност.

През целия ден Бетина беше в много весело настроение. Вечерта тя се облече, за да иде на бала, но внезапно някакво ново, истинско или престорено влошаване я накара да легне в леглото. Цялата къща отново изпадна в тревога. Аз, който знаех причината, се приготвих за нови, още по-тъжни сцени, защото бях спечелил надмощие, което за нейната суетност беше непоносимо. Все пак трябва да си призная, че въпреки отличната школовка, която прекарах още през младежките си години и която би трябвало да ме ръководи по-късно, в продължение на целия ми живот съм бил воден от жените за носа. Така преди

дванадесет години във Виена, ако моят ангел-пазител не ме бе предпазил, щях да се ожения за една буйна главичка, в която се бях влюбил. Сега, вече на седемдесет и две години, се считам застрахован от подобни лудории, но, за жалост, тъкмо това ме наскърби най-много!

На следната сутрин цялото семейство беше неутешимо, понеже обладалият я зъл дух беше надвил разума на Бетина. Докторът ми каза, че тя наистина трябва да е обладана, тъй като, ако беше луда, не би могла да се отнесе с отец Просперо така зле. Затова той реши да я повери в ръцете на отец Манча.

Отец Манча беше якобинец от доминиканския орден, прочут като заклинател на зли духове, който се славеше с това, че досега силата му винаги бе побеждавала при омагьосани момичета.

Беше неделя. Бетина се беше нахранила добре и се държеше през целия ден като побъркана. Към полунощ баща ѝ се върна в къщи, пеещ по навик романсите на Тасо, така пиан, че не можеше да стои прав. Той дойде до леглото на Бетина, прегърна я нежно и каза:

— Ти не си луда, моето момиче!

А тя му отговори:

— И ти не си пиан.

— Ти си обладана, мило мое дете.

— Да, татко. И вие сте единственият, който може да ме излекува.

— Добре, съгласен съм.

След това нашият общар започна да говори като теолог за силата на вярата и бащинската благословия. Той свали наметката си, взе едно разпятие в едната си ръка, сложи другата на главата на дъщеря си и започна да говори с дявола така смешно, че дори неговата винаги намусена и свадлива жена се хвана за корема от смях. Единствените, които не се смееха, бяха двамата участници в представлението и тъкмо тяхната сериозност правеше сцената още по-смешна. Аз се учудих, че Бетина, която обикновено толкова обичаше да се смее, сега успяваше да надвие себе си и остана спокойна. Доктор Гоци също се смееше, но все пак личеше желанието му шегата да свърши по-скоро, тъй като му се струваше, че глупостите, които баща му говори, са същевременно и подигравка със светото заклинание на дявола. Най-накрая заклинателят се умори и отиде да си легне, като каза, че е сигурен, че дяволът ще остави дъщеря му на мира през цялата нощ.

На следната сутрин дойде отец Манча в момент, когато ставахме от масата. Докторът и цялото семейство го заведоха при леглото на болната. Аз така старателно наблюдавах монаха, че просто се бях забравил. Тук описвам портрета му:

На ръст беше висок и величествен, може би тридесетгодишен, с руси коси и сини очи. Чертите на лицето му напомняха много тези на Аполон Белведерски, само че му липсваха белезите на увереност в победата и на горделивост. Кожата му беше ослепително бяла, поради което изглеждаше много блед. Тази бледност обаче само подчертаваше кораловата червенина на неговите устни, които, когато се отваряха, откриваха два реда перлени зъби. Не беше нито слаб, нито пълен и замисленото му изражение подчертаваше още повече нежността на чертите му. Той вървеше бавно, с боязлив израз на лицето, което подсказваше, че е със скромен дух.

Когато влязохме, Бетина спеше или се преструваше, че спи. Отец Манча извади едно ръсило и я поръси със светена вода. Тя отвори очи, видя монаха и отново ги затвори, но веднага пак ги отвори, погледна го по-внимателно, легна на гръб, отпусна ръце, наведе мило глава на една страна и се унесе в дрямка, която изглеждаше много сладка.

Заклинателят на зли духове извади от джоба си требник и епитрахил, който окачи на врата си. След това постави свети мощи на гърдите на спящата и ни помоли с изражение на светец да коленичим всички, за да молим Бога да му покаже дали болната е обладана от дявола или страда от някаква друга болест. В това положение прекарахме половин час, докато той четеше непрекъснато на тих глас. Бетина дори не се помръдваше.

Най-сетне, струва ми се, той се измори да чете и помоли доктора да го изслуша на четири очи. Двамата влязоха в съседната стаичка. Излязоха след около четвърт час и в същия миг лудата се изсмя високо. Като ги видя да влизат, тя им обърна гръб. Отец Манча се усмихна, потопи отново ръсилото в котлето със светена вода, поръси всички ни изобилно със светената течност и си отиде.

Докторът ни каза, че ще дойде отново на следния ден и че е поел задължението да освободи Бетина в разстояние на три часа, ако е обладана от зъл дух, но ако е луда, не може да обещае нищо. Майката каза, че е сигурна, че той ще освободи Бетина и благодари на Бога за

милостта му, че ѝ е позволил да види преди смъртта си с очите си жив светец.

На следващия ден лудостта на Бетина беше наистина великолепно изиграна. Тя държа най-глупавите речи, каквито никой оратор не би могъл да измисли, и не спря дори когато влезе красивият заклинател. Той се наслаждаваше, наблюдавайки я в продължение на четвърт час, след което облече богослужебните си дрехи и ни помоли да излезем. Веднага го послушахме, като оставихме вратата полуотворена. Но какво ли значение имаше това? Кой би имал смелостта да влезе!

Три часа наред не чухме нито звук. Цареше мъртва тишина! Към дванадесет часа монахът ни повика и ние влязохме. Бетина лежеше замислена и спокойна, докато монахът опаковаше вещите си. Преди да си отиде, той ни каза, че има известна надежда и помоли доктора да му прати известие. Бетина обядва в леглото си, изяде вечерята си с нас на масата и на следния ден беше вече напълно разумна. Сега обаче се случи нещо ново, което затвърди вярата ми, че тя не е нито луда, нито обладана от зъл дух.

Това стана в деня преди очищението на Мария. Обикновено докторът ни причестяваше в енорийската църква. За изповед обаче ни водеше в Августинската църква, където служат якобинците от Падуа. На масата ни каза, че трябва да се приготвим на следния ден да отидем там. Тогава майка му каза:

— Вие трябва да отидете да ви изповяда отец Манча, за да бъдете очистени от греховете си от този свят човек. И аз мисля да отида при него.

Кордиани и двамата Фелтрини казаха, че са съгласни, но на мен това предположение не ми хареса. Не казах нищо, но твърдо реших да осуеят изпълнението му.

Вярвах в запазване на тайната при изповедта и не бях в състояние да направя фалшиво признание, но понеже знаех, че имам свобода на избор за изповедник, никога не бих бил толкова наивен да ида при отец Манча и му разкажа какво се е случило между мен и някакво момиче, защото той веднага би се досетил, че това момиче може да е само Бетина. Освен това бях сигурен, че Кордиани ще му разкаже всичко и това ме ядосваше извънредно много.

Рано на следващата сутрин Бетина ми донесе една нова яка и ми предаде писмо, в което се казваше:

Мразете ме, но пощадете честта ми и ми дайте малкото спокойствие, за което жадувам. Никой от вас не трябва да се изповядва утре пред отец Манча. Вие сте единственият, който може да попречи на това намерение и няма нужда да ви посочвам начина за това. Сега ще разбера дали е вярно, че питаете приятелски чувства към мен.

Стана ми неописуемо мъчно за бедното момиче. Въпреки това ѝ отговорих следното:

Разбирам, че въпреки тайната на изповедта намерението на вашата майка ви тревожи: но аз не разбирам защо вие, за да попречите на това намерение, се обръщате към мене, а не към Кордиани, който го одобри на всеослушание високо и ясно. Не мога да ви обещаю нищо повече от това, че аз няма да отида с тях, но и нямам никакво влияние върху вашия любовник — с него вие сама трябва да говорите.

Тя ми предаде следния отговор:

След съдбоносната нощ, която ме направи нещастна, не съм разменила с Кордиани нито дума повече. Никога вече не ще говоря с него, дори и ако с цената на това бих намерила отново загубеното щастие. Само на вас искам да дължа живота и честта си.

Момичето ми се видя по-чудновато от всички героини, представяни като нещо необикновено в романите, които бях чел! Стори ми се, че тя ми се присмива с едно несравнимо нахалство.

Повярвах, че се опитва отново да ме окове във веригите си и макар че не отдавах голямо значение на това, все пак реших да извърша благородното дело, което тя очакваше от мен и за което само мен считаше способен. Усещах, че е сигурна в своя успех. Но в кое училище бе успяла да изучи така добре човешкото сърце? Ами да, чрез четенето на романи! Има може би някои измежду тях, чието четене би опростило много млади хора, но също така е сигурно, че чрез четенето на подходящи романи се научават много добри обноски и се усвояват ценни добродетели.

Реших да изпълня желанието на момичето и използвах при лягане удобен момент, за да кажа на доктора, че моята съвест ме принуждава да помоля да не искат от мене да се изповядвам пред отец Манча. Същевременно обаче не бих желал да действам по-различно от моите другари. Докторът ми отговори приятелски, че разбира основанията ми и ще ни заведе в черквата „Свети Антоний“. В знак на благодарност аз му целунах ръка.

Тъй като на следващия ден всичко стана според желанието на Бетина, аз я видях да сяда на масата с израз на задоволство.

Следобед трябваше да легна поради неочаквано нараняване на крака. Докторът заведе учениците си на църква и така Бетина остана сама. Тя използва благоприятния момент, дойде при мен в стаята и седна на леглото ми. Очаквах, че ще дойде, и понеже видях, че е настъпил най-последният момент за едно желано от мен обяснение, приех посещението ѝ със задоволство.

Най-напред тя ми каза, че вероятно се сърдя, задето е използвала случая да ми говори.

— Не — отговорих, — понеже вие ми давате възможността да ви кажа, че чувствата, които изпитвам към вас, са чисто приятелски. Можете да бъдете напълно сигурна, че в бъдеще не трябва да се боите, тъй като аз няма да ви причиня неприятности. Правете, скъпа Бетина, всичко, каквото пожелаете, тъй като, за да действам другояче, би трябвало да съм влюбен във вас, а аз вече не съм. Вие убихте още в зародиш прекрасната страст, която ми вдъхнахте. Когато след лошата постъпка на Кордиани се върнах в стаята си, най-напред ви мразех. Скоро обаче омразата се превърна в презрение и когато постепенно се успокоих, презрението се превърна в пълно безразличие. Но и това безразличие изчезна, като видях на какво е способен духът ви. Аз

станах ваш приятел, прощавам вашите слабости и след като свикнах да ви гледам такава, каквата сте, оцених по достойнство вашият ум. Сам бях подведен от него, но това нищо не значи. Вашата мъдрост е налице, тя е изненадваща, божествена. Аз ви обичам, възхищавам ви се и ми се струва, че съм длъжен да почитам вашата мъдрост, като ви отдавам най-чистото си приятелство. Отплатете ми се за него: бъдете към мен винаги искрена и честна. Стига вече глупави шеги! Понеже вие винаги постигахте при мене това, което желяхте, самата мисъл за любов вече ме отблъсква. Защото аз мога да любя само когато съм сигурен, че и аз съм обичан. Можете да припишете това глупаво чувство на нежността ми или на моята младост. Това е така и не може да бъде друго. Вие ми писахте, че не говорите вече с Кордиани. Съжалявам, ако съм станал причина за това скъсване. Вашата част обаче изисква вероятно да се примирите. В бъдеще ще се пазя да не му преча ни най-малко. И обмислете и друго нещо: ако вие сте го увлекли да се влюби във вас със същото изкуство, което употребихте спрямо мене, тогава вие двойно повече нямате право да скъсвате с него, понеже, ако той ви обича, вие може би сте го направили нещастен.

— Всичко, което ми казахте — отвърна Бетина, — почива на вашата заблуда и невярно прозрение. Аз не обичам Кордиани и никога не съм го обичала. Напротив, винаги съм го мразила и го мразя и сега, защото той заслужава моята омраза. И аз се надявам да ви го докажа, макар че на вид е тъкмо обратното. Неприятният упрек, че съм подвела и вас, и него моля да ми спестите. Та помислете си и вие. Ако вие не бяхте ме подвели, аз бих се пазила да правя с вас това, за което дълбоко съжалявам по причини, които вие не знаете, но ще научите от мен. Грешката, която направих, може да е груба, но аз я направих само затова, защото не предвидих доколко тя ще ми навреди заради едно неблагоприятно момче, което още не познава света!

Бетина заплака. Това, което ми каза, звучеше вероятно и беше ласкателно за мене, но аз бях видял вече много. Освен това знаех колко умна е и подозирах, че отново иска да ме заблуди. Какво друго можех да приема, освен че тя действа така само от накърнена суета. Приемайки моята победа като непоносимо унижение?! Затова останах непоколебим и ѝ отговорих, че вярвам на всичко, казано от нея, за състоянието на сърцето ѝ преди онази малка игра, начален момент на

моето влюбване, и че може да бъде сигурна, че в бъдеще никога няма да я укорявам, че ме е подвела.

— Но — продължих аз — признайте, че вашата страст беше само привидно силна и само едно слабо духване беше поставена на изпитание само за момент и веднага отново доби господство над чувствата. Вие, която ме обичахте нежно, станахте изведнъж безчувствена към моите страдания, колкото и ясно да ви ги показвах. Сега бих искал още да зная как можете да цените толкова вашата добродетел, когато тя всяка вечер биваше омърсявана от Кордиани?

Бетина ме изгледа победоносно и каза:

— Сега ви докарах дотам, докъдето исках да стигнете. Сега най-после ще узнаете това, което не можех досега да ви кажа, понеже срещата, на която не искахте да дойдете, ви определих, за да ви кажа истината. Осем дни след пристигането си у нас Кордиани ми се обясни в любов. Той ме помоли да дам съгласието си да поиска ръката ми чрез баща си, щом завърши учението си. Отговорих му, че не го познавам още достатъчно, а и нямам желание да го опозная, и го помолих да не говори повече по този въпрос. Той се правеше, като че се е успокоил, но скоро забелязах, че това не е така. Защото, когато един ден ме помоли да ходя от време на време в неговата стая да го вчесвам и аз му отговорих, че нямам време за това, гой намекна, че вие сте по-щастлив от него. Този упрек ме разсмя, понеже всеки в къщата знаеше, че трябва да обслужвам вас. Четиринадесет дни след този отказ аз прекарах един час в закачки с вас, което естествено ви наведе на мисли, каквито не са ви спохождали дотогава. Аз самата бях съвсем доволна. Аз ви обичах и понеже се вслушвам само в естествените си влечения, направих удоволствието си, без да имам каквито и да било угризения на съвестта. Силно желях на следния ден да бъда отново с вас, но в същия ден следобед започна моето нещастие. Кордиани тайно ми даде това писмо и тази бележка, които аз оттогава пазя скрити в пукнатината на една стена, за да ви ги покажа в удобен момент.

При тези думи Бетина ми подаде писмото и бележката. Тя гласеше следното:

Или ще ме приемете тази вечер във вашата стая, като оставите вратата към двора отворена, или помислете как



ще се справите с доктора, когато му предам писмото, чийто препис прилагам тук.

Писмото беше съобщение на един подъл и разгневен доносник и можеше наистина да има много неприятни последици. То издаваше на доктора, че неговата сестра прекарва предобедите в забранени отношения с мен, докато той чете литургия, и обещавахе да му даде разяснения, които да премахнат всякакво съмнение.

— След като размислих добре — продължи Бетина, — аз реших да изслушам негодника, но, готова на всичко, пъхнах малката кама на моя баща в джоба си и го очаквах до полуотворената врата. Нямах намерение да го пускам вътре, тъй като моята стая е отделена от тази на баща ми само с една проста преграда и най-малкият шум може да го събуди. Но моя пръв въпрос, как е достигнал до клеветата в предназначения за брат ми писмо, Кордиани отговори, че това не е клевета, понеже той бил наблюдавал целия наш сутрешен разговор през една дупка над леглото ви. Сам той пробил тази дупка през тавана и заставал на наблюдателния си пост веднага щом забелязвал, че аз влизам при вас. Накрая ми каза, че ще открие всичко на брат ми и на майка ми, ако откажа да му дам благоволенieto, което давах вече на вас. След като в справедливия си гняв го наругах с най-тежки обиди, нарекох го подъл шпионин и клеветник, защото той е могъл да види само детинщини, накрая му заявих тържествено, че напразно се надява да постигне подобно благоволение чрез заплахи. Тогава той ме помоли хиляди пъти за извинение и ми каза, че само моята строгост го била принудила на такава постъпка. Сам той никога не би помислил за това. Виновна била само неговата страст, която го правела нещастен. След това си призна, че писмото му е клеветническо и че се е държал подло. Увери ме, че никога няма да прибегне до насилие, за да получи благосклонността ми, която той възнамерява да спечели с постоянството на своята любов. На това аз му отговорих, че по-късно може би бих могла да го обикна. Обещах му също така, че никога вече няма да идвам във вашето легло, когато докторът не е в къщи. По този начин успях да се отърва от него. Той си отиде съвсем задоволен и не се осмели дори да помоли за целувка. Обещах му само, че ще можем вероятно от време на време да си говорим и друг път на същото това

място. Щом той си отиде, аз си легнах. Бях отчаяна, че вече не мога да ви посещавам, когато брат ми не е в къщи, и че не мога дори да ви кажа причината, без да мисля за последствията. Така изминаха три седмици. Не мога да ви опиша какво съм изтърпяла през това време. Защото няма да мога да устоя на желанието да ви разкрия причината за моето променено държане. Към това се прибавяше още, че най-малко по веднъж в седмицата трябваше да идвам до вратата на коридора, за да разговарям с този негодник и да усмирявам с думи нетърпението му.

Накрая, не можейки да се измъчвам повече, а се виждах и заплашена от вас, реших да сложа край на създалото се положение. За да мога да ви разкрия цялата интрига и с ваша помощ да я прекратя, предложих да ме съпроводите облечен като момиче на бала, макар и да знаех много добре, че Кордиани ще се разсърди за това. Моето решение обаче беше непоколебимо! Вие знаете как намерението ми се провали. Ненадейното отпътуване на баща ми и брат ми наведе и двамата ни на една и съща мисъл, но аз още не бях получила писмото на Кордиани, когато ви обещах, че ще дойда при вас. Кордиани не искаше среща, а ми съобщаваше направо, че ще ме чака в моята стая. За жалост, няхах време да му кажа, че по известни причини забранявам да идва в стаята ми, а също не можах и да ви съобщя, че ще дойда при вас едва след полунощ, както възнамерявах да направя. Бях сигурна, че ще мога след един час да изпратя нещастника обратно в стаята му. В тази сметка обаче аз се излъгах, тъй като Кордиани беше намислил цял един план, който трябваше да изслушам от началото докрай. Той хленчеше, задето не искам да подкрепя този негов план, с който би трябвало да се съглася, ако го обичам. Планът му се състоеше в това: през Страстната седмица да избягам с него във Ферара, където един негов чичо ще ни приеме и ще успокои баща му. Тогава бихме били щастливи за цял живот. Нощта изтече с моите възражения, неговите отговори и дълги обяснения за отстраняването на пречките. Сърцето ми се свиваше при мисълта за вас, но аз не се упреквах и всъщност не се и случи нищо, което да ме направи недостойна за вниманието ви. Него можете да ми откажете само ако вярвате, че целият мой разказ е някаква басня, но бихте се излъгали и бихте били несправедлив. Ако се бях решила на жертви, каквито само любовта може да даде, то подлецът би останал при мен най-много един час, но по-скоро бих предпочела да умра, отколкото да си послужа с такова ужасно

средство. Можех ли да предположа, че вие в същото време сте стоял вън, на вятъра и снега? И вие, и аз бяхме достойни за съжаление, но аз повече от вас. Било ми е писано да изгубя разсъдъка си, понеже идвам на себе си само от време на време и обземащите ме конвулсии се появяват отново всеки миг. Всички мислеха, че съм омагьосана и че дяволът се е вселил в мене. За всичко станало не зная нищо; но ако това е вярно, аз ще съм най-нещастният човек на света.

Бетина замълча и даде воля на сълзите, хлипанията и въздишките си. Нейният разказ ме покърти дълбоко, но все пак ми се струваше невероятен:

Можеше да бъде вярно, за разумния обаче то не беше вероятно.

Но тя продължаваше да плаче и аз не можех повече да се съмнявам в искреността на нейните сълзи. При все това приписах сълзите ѝ само на накърненото ѝ честолубие, защото, за да променя мнението си, трябваше да бъда убеден, а човек се убеждава не чрез предположения, а като види с очите си. Не можех да повярвам нито в укротяването на Кордиани, нито в търпението на Бетина, нито на уж обикновения разговор, който бе продължил седем часа. Същевременно дори изпитвах известно удоволствие от това, да приемам за истински фалшивите монети, които тя ми подхвърляше.

След като изтри сълзите си, Бетина впи хубавите си очи в моите, търсейки в погледа ми доказателство за своята победа. Но аз я изненадах, като започнах да говоря точно за нещо, което тя лукаво заобикаляше при своята защитна реч. Красноречието използва тайните на природата точно така, както художниците, които искат само да я наподобят. И тъкмо най-хубавото, което те дават, не е истина.

Това младо момиче, което не бе получило изтънчено образование, но по природа бе извънредно умно, не искаше да изпусне възможността да мине за порядъчно и искрено. То знаеше много добре какви предимства би имала от това и разчиташе на тях. Но тук то прекали с лукавството си.

— Ах, скъпа моя Бетина — й казах аз, — вашият разказ наистина ме развълнува дълбоко, но как мога да считам за истински конвулсиите

ви и признаците на лудост, които вие при заклинанията на дявола демонстрирахте тъкмо когато трябва, а сега съвсем разумно твърдите, че сама се съмнявате в това?

Тя ме погледна изпитателно и помълча няколко минути. После сведе поглед и започна отново да плаче, като само от време на време възкликваше:

— О, бедната аз! О, нещастната аз!

Положението ставаше все по-непоносимо и аз я попитах какво мога да сторя за нея. Отговори ми тъжно, че щом сърцето ми не ми подсказва нищо, то аз няма никога да узная какво тя очаква от мен.

— Аз вярвах — добави тя, — че вече мога да си възвърна изгубеното право върху сърцето ви, но сега виждам, че вие не искате и да знаете за мен. Вие постоянно ме измъчвате! Считате ли лицемерни мъките, които наистина изпитвам и за които сте виновен само вие! Но аз съм сигурна, че по-късно ще съжалявате и тогава ще бъдете наистина нещастен!

Тя се престори, че иска да си отиде и аз се изплаших да не направи някоя глупост. Затова я повиках обратно и й казах, че има само един-единствен начин да си възвърне любовта ми и той е, през целия месец да няма вече конвулсии, така че да не става нужда да се вика отново красивият отец Манча.

— Всичко, това — ми отговори тя — не зависи от мен, но какво всъщност искате да кажете, като наричате якобинеца монах красив? Мислите, че...?

— О, не, не! Не мисля нищо! За да си помисля нещо, би трябвало да съм ревнив, а аз искам да ви кажа следното: предимството, което вашият дявол дава на заклинанията на красивия монах пред тези на грозния капуцин, води лесно до предположения, които не ви правят чест. Но в края на краищата правете каквото искате.

Тя си отиде и четвърт час по-късно всички се върнаха в къщи. След вечеря слугинята ми спомена, без да я питам, че Бетина си легнала със силна треска, след като накарала да поставят леглото ѝ в кухнята, до това на майка ѝ. Треската можеше да бъде и истинска, но аз дълбоко се съмнявах в това. Бях убеден, че тя никога няма да се реши да оздравее, понеже с това би ми дала неоспоримо доказателство за лъжливата невинност на срещата ѝ е Кордиани. Във всеки случай

считах за хитрост дори това, че бе наредила да поставят леглото ѝ до това на майка ѝ.

На другия ден дойде доктор Оливо и я завари с много силна треска. Той каза на абата-доктор, че треската навярно ще се усили и тя ще започне да говори безсмислици, но за това ще бъде виновен дяволът, а не болестта. И наистина, Бетина бълнува през целия ден, но докторът, повярвал на думите на лекаря, не изпрати да повикат якобинеца, колкото и да настояваше майката за това. Трескавото състояние на Бетина продължи да се влошава. На четвъртия ден се появи шарка. Кордиани и двамата Фелтрини, които не бяха боледували от нея, веднага напуснаха къщата. Моето положение бе различно и аз останах.

Бедното момиче така се бе изринало, че на шестия ден вече не се виждаше нито парченце незасегната кожа по тялото ѝ. Очите ѝ бяха съвсем отекли и всички загубиха надежда, че тя ще оживее. Устата ѝ бе така подута, че само няколко капки мед можеха да преминат през гърлото ѝ. Бетина лежеше съвсем неподвижна и само дишането ѝ показваше, че още е жива. Майка ѝ не се отделяше от нея. Всички останаха изумени, когато поисках да преместят масата и книгите ми при леглото ѝ. Бедното дете изглеждаше ужасно. Главата ѝ беше толкова подута, че носът почти не личеше, освен това се опасявах, че ще загуби зрението си, дори да спасят живота ѝ. Най-неприятна беше миризмата, която се излъчваше от тялото ѝ, но аз и нея понасях твърдо.

На деветия ден дойде общинският свещеник. Той я причести, помаза я със светено масло и каза, че я оставя вече в ръцете на Бога. При тази тъжна сцена аз едва се въздържах да не се изсмея на думите на майка ѝ и доктора. Добрата жена искаше да знае дали дяволът, от когото дъщеря ѝ е обладана, може още да я насили да говори глупости и какво ще стане с него, ако Бетина умре, понеже тя не го смятала за толкова глупав, че да остане в такова отвратително тяло. Преди всичко тя държеше да узнае дали дяволът ще завладее душата на бедната ѝ дъщеря. Докторът, като всезнаещ теолог, отговори на всички тези въпроси, но в отговорите му нямаше и капчица здрав разум, така че смущението на бедната майка стана още по-голямо.

На десетия и единадесетия ден Бетина изглеждаше така зле, че очаквахме всеки момент да я загубим. Болестта беше стигнала своята кулминация. Бедната Бетина излъчваше такава ужасна миризма, че

никой не можеше да издържи дълго край нея. Единствен аз не се отделях от леглото ѝ, тъй като страданието ѝ наистина ме правеше неутешим. Човешкото сърце е цяла бездна. Ще повярвате ли, че в това ѝ ужасно състояние Бетина ми вдъхваше цялата нежност, която аз доказах след оздравяването ѝ.

На тринадесетия ден треската стихна и Бетина започна да се измъчва от непоносим сърбеж, който не се успокояваше от никакво друго лекарство, освен от думите, които ѝ повтарях непрестанно: „Бетина! Мислете си, че ще оздравеете, но ако продължите да се чешете, ще станете толкова грозна, че никой вече няма да ви хареса.“

На кой лекар по света е известно по-добро средство за въздържане от чесането при младо момиче, което знае, че е било хубаво, и вижда опасност по собствена вина да стане грозно?

Най-сетне тя отново отвори хубавите си очи. Сложиха я в чисто легло и я пренесоха в стаята ѝ, но тя трябваше да остане в постелята до Великден. От болестта си Бетина ми предаде няколко пъпчици, три от които оставиха неизлечими следи върху лицето ми. Но те ме правеха горд с това, че бяха знак за моята вярна грижа. Едва сега Бетина се увери, че заслужавам напълно нейната нежност. Тя ме обикна вече съвсем искрено. Аз също я обичах много нежно, без обаче да се възползувам да откъсна дори един цвят от букета, който съдбата в съюз с предразсъдъка съхраняваше за брака ѝ. О, само ако знаехме за какъв злощастен брак! Две години по-късно Бетина се омъжи за един обуцар на име Пигоцо, най-обикновен подлец, който я направи бедна и нещастна, така че брат ѝ, докторът, скоро бе принуден да си я вземе обратно и сам да се грижи за нея. Петнадесет години по-късно, когато добрият доктор бе избран за викарий на църквата „Сан Джорджо ди Пиано“, той я взе при себе си. Когато преди осемнадесет години го посетих в дома им, Бетина се бе превърнала вече в стара, смъртно болна жена. Тя почина пред очите ми през 1776 г., двадесет и четири часа след моето пристигане. Ще се върна отново на смъртта ѝ по-късно, когато му дойде времето.

По това време майка ми пристигна от Петербург, където императрица Ана Ивановна бе намерила италианската комедия за недостатъчно забавна. Цялата трупа играеше отново в Италия. Майка ми бе пътувала в трупата на комика Карлино Бертинаци, който умря няколко години по-късно през 1783 г. в Париж.

Едва пристигнала в Падуа, тя прати вест на доктор Гоци и той веднага забърза с мен към хотела, където тя бе отседнала. Обядвахме заедно и на сбогуване тя подари на доктора една хубава кожа, а по мен изпрати кожа от рис за Бетина. Шест месеца след това аз отидох във Венеция, за да я видя преди заминаването ѝ за Дрезден. Беше ангажирана до края на живота ѝ в театъра на саксонския курфюрст и крал на Полша, Август III. Взе със себе си и брат, ми Джовани, тогава осемгодишен, който плачеше отчаяно при заминаването. Аз го считах за голям глупак, тъй като в това заминаване наистина нямаше нищо трагично. Той единствен от семейството ни всъщност дължи щастieto си изключително на майка ми, макар да не беше неин любимец.

Прекарах още една година в Падуа, за да следвам право. На шестнадесет години станах доктор, като моята теза по гражданско право бе „завещанията“, а в каноническото право — „могат ли евреите да строят нови синагоги“? Моето желание беше да изучавам и прилагам изкуството на лечител, тъй като имах голямо влечение към него. Но никой не искаше да чуе за това — от мен се изискваше да се посветя на изучаването на законите, към които всъщност чувствавах непреодолимо отвращение. Твърдяха, че ще бъде добре само като адвокат и което беше още по-лошо, духовен адвокат. Ако бяха наистина разумни, трябваше да ме оставят да следвам влечението си и като лекар аз щях да се отдам на професия, където с шарлатания можеше да се постигне много повече, отколкото в адвокатството. Не станах нито лекар, нито адвокат — другояче не би и могло да бъде! Разбира се, това е и причината, загдето по-късно никога не давах да се издума за адвокат, когато имах да защитавам мои права пред съда, и не виках лекар, когато бях болен. В повечето случаи адвокатите опропастват доверителите си и помагат на много малко от тях, а от лекарска намеса умират много повече хора, отколкото оздравяват с тяхна помощ. Това, струва ми се, доказва, че светът щеше да е много по-щастлив, ако не съществуваха и едните, и другите.

Когато посещавах университета Бо, за да слушам лекции, излизах от дома сам. Това бе ново изживяване за мен, тъй като никога не бях се чувствувал напълно свободен. Сдобил се със свобода, от която исках веднага да се възползувам напълно, скоро направих най-лошите възможни запознанства с най-известните студенти. Защото най-известни бяха естествено тъкмо най-лошите субекти: развратници,

комарджии, блудници, пияници, прахосници, прелъстителите на честни момичета, побойници, лъжци — с една дума, хора, които не притежават никаква добродетел. От връзките си с тези хора аз опознавах света направо от голямата книга на опита.

Теорията за морала и ползата от него може да се сравни с предимството, което дава преглеждането на съдържанието на дадена книга, преди да започнем да я четем; запознавайки се със съдържанието, ние добиваме само обща представа за материала, който ще направим в нея. Такова тълкуване на морала ни предлагат проповедите, ученията и разказите на нашите възпитатели. Ние слушаме много внимателно всичко, но веднага щом ни се удаде възможност да приложим дадените съвети, решаваме да проверим само дали наистина ще стане така, както са ни предричали. Оставяме се лекомислено на тази си прищявка, а след това трябва да я изкупуваме със съжаление. И съвсем не е достатъчно утешението, че в такива момента се усещаме по-мъдри и в правото си да поучаваме другите. Но пък и те, поучените от нас, не постъпват нито по-добре, нито по-зле от нас самите. По този начин светът остава да тъпче на едно място, дори започва да става по-лош.

Когато доктор Гоци ми разреши да излизам сам, започнах да откривам много истини, които дотогава не само не познавах, но дори не подозирах. Едва появил се между студентите и веднага най-разпуснатите от тях ме заобиколиха, за да разберат що за човек съм. И щом откриха, че съм съвсем новак, те се заеха да ме възпитават, като ме влачеха със себе си навсякъде. Най-напред ме поканиха да играя комар и след като ми взеха малкото пари, които имах, заставиха ме да продължа на честна дума и ме научиха на различни трикове, с които да мога да им се разплатя. Така веднага узнах що значи грижа! Но тези горчиви поуки имаха и своята добра страна. Чрез тях аз всъщност научих да се пазя от безсрамни лицемери и да не се поддавам по никакъв начин на уловките на ласкатели. Научих се и как да постъпвам със скандалджиите, чието общество трябва да се отбягва на всяка цена, ако човек не иска да виси постоянно над бездната. Не попаднах и в мрежата на професионалните блудници, понеже не видях нито една, така хубава като Бетина. За съжаление, не умеех да се пазя добре от славолюбието, резултат на презиращата всякакви опасности в живота смелост.



По онова време студентите в Падуа се ползуваха от особени права. Това бяха всъщност по-дребни или по-едри злоупотреби, станали с течение на годините законни. Същото важеше и за всички особени права в обществото, които не трябваше да се смесват с разумните привилегии. Факт е, че за да запазят особените си права, студентите понякога извършваха престъпления. Виновниците не се наказваха със строгостта на закона, тъй като държавата не желаше да намали притока на студенти от цяла Европа в прочутия университет. Венецианското правителство следваше принципа да назначава прочути професори с големи заплати и да предоставя на студентите, които пълнеха аудиторите, най-голяма свобода. Студентите се подчиняваха само на един човек, тъй наречения *Sindaco*. Това бе чужденец-благородник, който водеше списъка на студентите и отговаряше за поведението им пред властта. Той беше длъжен да ги предава на правосъдието, когато нарушат законите, и студентите се подчиняваха безпрекословно на неговото решение, защото той ги защитаваше безпогрешно, стига да имат дори най-малкото право на своя страна.

Студентите например не позволяваха на митническите чиновници да претърсват куфарите им, а полицаите никога не биха се осмелили да арестуват някого от тях. Те носеха забранени оръжия, подлъгваха безнаказано всички момичета, които не можеха да бъдат предпазени, смущаваха често нощната тишина с ужасен шум — накъсо, това бе една необуздана младеж, която не мислеше за нищо друго, освен да се отдава на капризите си и да беснее и лудува, без да се съобразява с околните. Случи се, че един полицаи влезе в кафене, където седяха двама студенти. Единият от тях му каза да напусне кафенето, полицаят отказа, и студентът стреля в него, но не го улучи. Полицаят стреля също, но се прицели по-добре, нарани нападателя си и побягна. Студентите се събраха веднага в Бо, образуваха банди и се втурнаха из целия град да убиват полицаи, за да отмъстят по този начин за нанесената им обида. При едно от сблъскванията двама студенти бяха убити. Сега вече всички младежки се обединиха *in corpore* и се заклеха, че няма да сложат оръжие, докато не изхвърлят и последния полицаи от Падуа. Правителството се намеси и *Sindaco* предложи услугите си да накара студентите да сложат оръжие, ако бъдат удовлетворени, тъй като полицаите нямали право. Полицаят, който рани студента в кафенето, бе обесен и с това мирът бе възстановен.

През осемте дни, докато траеха тези безредици, аз се оставих потокът да ме отнесе, въпреки упреците и съветите на доктора. Тъй като студентите караулеха на групи из града, аз горях от желание да се покажа не по-малко смел от другите. Въоръжен с пистолет и пушка, обикалях с другарите си из улиците, за да търсим врага. И спомням си и до днес, бях много ядосан, че моята група не срещна нито един полицаи. Когато „войната“ свърши, докторът ми се смя, но Бетина се възхищаваше от моята храброст.

Този нов начин на живот естествено струваше пари, и за да не се покажа по-беден от приятелите си, увлякох се в разходи, които не бях в състояние да покрия. Продавах или залагах всичко, каквото имах, и правех дългове, които не можех да върна. Това бяха първите ми грижи, а грижи от този род са най-големите, които може да има един младеж. Понеже не знаех какво да правя, писах на баба си за помощ, но вместо да ми изпрати пари, тя самата пристигна на 1 октомври 1739 г. в Падуа и ме взе със себе си обратно във Венеция, след като благодари сърдечно на доктора и Бетина за грижите, които бяха положили за мен.

На сбогуване докторът, разплакан, ми подари най-скъпото нещо, което имаше: една икона на не знам вече кой светия. Аз може би и днес щях да я притежавам, ако не беше вложена в златна рамка. Тя извърши по-късно действително чудо, като ме спаси в един опасен момент от беда.

Оттогава всеки път, когато идвах в Падуа, за да довърша юридическото си образование, нощувах у добрия доктор. Но винаги изпитвах дълбока мъка, като виждах до Бетина простака, който се беше оженил за нея и който изобщо не я заслужаваше. Ядосвах се, задето нежното чувство, което изпитвах към нея, ме бе накарало да оставя на такъв долен тип едно разкошно цвете, което сам можех да откъсна.

## ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ВЕНЕЦИАНСКИЯТ ЕПИСКОП МЕ РЪКОПОЛАГА. МОИТЕ ПОЗНАНСТВА; СЕНАТОРЪТ МАЛИПИЕРО;  
ТЕРЕЗА ИМЕР, ПЛЕМЕННИЦАТА НА СВЕЩЕНИКА; СИНЬОРА ОРИО; НАНЕТА И МАРТИНА; КАВАКАМИ.  
АЗ СТАВАМ ПРОПОВЕДНИК. ПРИКЛЮЧЕНИЯТА МИ С ЛУЧИЯ ОТ ПАЗЕАНО. СВИЖДАНЕ НА ТРЕТИЯ  
ЕТАЖ.

„Той идва от Падуа, където е следвал“ — така бях представян навсякъде и това предизвикваше мълчаливото наблюдение на моите другари до съсловие и възраст, комплиментите на всички глави на семейства и милувките на старите дами. Между тях имаше в същност и не малко по-млади жени, но в този случай минаваха за възрастни, за да могат да ме целуват без стеснение. Свещеникът от Сан Самуеле, Тозело, ме зачисли към църквата си и ме представи на венецианския епископ, монсиньор Кореро, който ми изряза тонзура и четири месеца по-късно, като особена личност, ме ръкоположи в нисш чин. Задоволството на баба ми беше огромно. След това ми потърсиха добри учители, при които да продължа образованието си. Господин Бафо избра абата Скиаво, който да ме научи да пиша на правилен италиански език, особено обичания от мен език на поезията. Имах на разположение чудесно жилище, заедно с моя брат Франческо, който изучаваше театрална архитектура. Сестра ми и най-малкият ми брат живееха при баба ми в нейната къща, в която тя искаше да умре, понеже и мъжът ѝ бил умрял там. Обитаваната от мен къща бе същата, в която умря баща ми и която майка ми още държеше под наем; тя беше голяма и много добре подредена.

Абатът Гримани виждах рядко, въпреки че той бе определен за мой покровител; напротив, завързах тесни връзки с господин Де Малипиеро, комуто свещеникът Тозело ме бе представил. Той беше сенатор, около седемдесетгодишен, който не искаше вече да се занимава с държавни работи, а си живееше щастливо в своя дворец, хранеше се добре и всяка вечер приемаше отбрано общество от дами, които явно добре бяха използвали най-хубавите си години, и от остроумни господа, които бяха в течение на всичко, дето ставаше в

града. Г-н Де Малипиеро беше богат и нежен, но имаше нещастieto да страда три или четири пъти в годината от атаки на подагра, които нападаха ту един, ту друг негов орган, така че бяха осакатили почти цялото му тяло. Само главата, белият дроб и стомахът бяха пощадени от тях. Беше красив и показваше изтънчен вкус към добрите ястия; притежаваше тънък хумор, завидни светски познания, красноречието на венецианец и непогрешимата житейска мъдрост на сенатор. Вече се бе оттеглил от обществения живот, след като в продължение на четиридесет години е участвувал в ръководенето на държавните работи. Престанал бе да ухажва и прекрасния пол, след като е имал двадесет любовници и след като е трябвало да се примири, че повече не може да се харесва на никоя. Макар че беше почти напълно осакатен, това не се забелязваше, когато седеше, говореше или се хранеше. Хранеше се само веднъж дневно и винаги сам, защото нямаше вече нито един зъб и ядеше много бавно, не искаше да бърза само от учтивост към своите сътрапезници, а в същото време би му било неприятно и да ги застави да го чакат. Това чувство го лишаваше от удоволствието да събере на масата си приятни гости, което за отличния му готвач бе особено неприятно.

Когато свещеникът ми направи честта да ме представи на Негово превъзходителство, успях да оборя причината, която го караше да се храни сам, като го убедих, че трябва да кани само хора, които имат апетит за двама.

— Но къде да ги намеря? — попита той.

— Наистина, работата е деликатна — продължих аз, — но Ваше превъзходителство трябва просто да потърси всред гостите си. След като намерите между тях търсените, е необходимо само да ги задържите, без да се усетят, защото никой добре възпитан човек няма да е доволен да се разчуе, че има честта да се храни с Ваше превъзходителство само затова, че яде за двама.

Сенаторът оцени значението на изтъкнатите от мен доводи и каза на свещеника, че би искал на следващия ден да се храни с мен и като се убеди, че на практика съм още по-силен, отколкото на теория, той ме направи свой постоянен сътрапезник.

След като се беше отказал от всичко, но не и от собствената си природа, той се поддаде, въпреки възрастта и подаграта си, на едно любовно увлечение: влюби се в едно младо момиче, Тереза Импер,

дъщеря на един актьор, която живееше в съседство с неговия дворец, така че той можеше да вижда от спалнята си нейните прозорци. Девойката бе седемнадесетгодишна, красива, своенравна и кокетна. Учеше пеене с намерение да се подготви за сцената и показвайки се постоянно на прозореца, беше подлудила стареца, но проявяваше жестокост към него. Разбира се, Тереза идваше всеки ден при него, но винаги съпроводена от майка си, една стара актриса, която беше напуснала театъра, за да спаси душата си, но си беше начертала същевременно „набожния“ план да съчетае изискванията на небето със земните дела. Тя водеше всеки ден дъщеря си на литургия и изискваше да се изповядва всяка седмица, но не пропускаше всеки следобед да я довежда при влюбения стар господин. Бях свидетел на ужасната ярост, която го обзе, когато веднъж девойката му отказа целувка под предлог, че сутринта се е причестила и не може да се реши да обиди Бога, който може би е в тялото ѝ.

Каква гледка беше за мен, петнадесетгодишното момче, единственото, когото старият господин допускаше като мълчалив свидетел на тези еротични сцени! Бедната майка похвали отказа на младото момиче и се осмели дори да смърми стареца, който не смееше да възрази нищо срещу нейните твърди християнски или съвсем нехристиянски доводи, макар че с мъка се противопоставяше на изкушението да захвърли първия попаднал му предмет върху главата ѝ. Достигнал до това състояние на безпомощност, гневът взе надмощие над страстта и щом жените си отидоха, той облекчи сърцето си, като се отдаде с мен на философски съждения.

Мисълта за момичето обаче не го напускаше и тъй като не знаех как да го утеша, предложих му да се ожени. За мое най-голямо учудване той ми отговори, че тя не искала да се омъжи за него, защото се бояла от омразата на роднините му.

— Тогава предложете ѝ някаква голяма сума или доживотна рента.

— Казва, че дори и за корона не би извършила смъртен грях.

— Трябва да я вземете насила или да я прогоните от дома си, да я махнете далеч от себе си.

— Не мога: за първото ми липова телесна сила, а за второто — морална смелост.

— Убийте я!

— Дотам и ще стигна, ако не умра преди това.

— Ваше превъзходителство е наистина за оплакване!

— Посещавах ли я понякога?

— Не, защото бих могъл да се влюбя в нея, а това би ме направило нещастен.

— Имаш право.

След като преживях такива сцени и бях удостоен с подобни разговори, аз станах любимец на стария господин. Той ми позволи да присъствувам на вечерните му приеми, на които, както вече споменах, идваха по-възрастни дами и остроумни господа. Каза ми, че в такъв кръг бих придобил много по-голяма мъдрост, отколкото от философията на Гасенди<sup>[1]</sup>, която по-рано изучавах по негов съвет, вместо Аристотеловата, която той намираше смешна. Даде ми наставления, които, както казваше, трябвало да запомня добре, когато трябва да отговарям на конкретни въпроси и преди всичко да не изказвам мнението си за нищо, тъй като на моята възраст човек не бива да има още собствено мнение.

Верен на поученията и послушен на заповедите му, аз за няколко дни само успях да спечели уважението му и да бъда третиран от дамите, които идваха у него, като вътрешен човек. Като незначителен млад абат, аз трябваше да ги придружавам при посещенията им в манастирите при настанени там като пансионерки техни дъщери и сестриници. Добил бях правото без предизвестие да ходя у тях по всяко време на деня и ме коряха, ако понякога не ги посещавах. Когато влизах в стаите на младите момичета, те в първия момент се разбягваха, но щом видеха, че съм аз, се връщаха отново. Това доверие намирах направо за прелестно.

Преди ядене господин Де Малипиеро често си правеше удоволствието да ме разпитва какво приятно или интересно съм намирал у дамите от неговия кръг, но преди още да съм му отговорил, ме предупреди, че те всички били самата добродетел и ще направя лошо впечатление, ако кажа някога нещо, което не подхожда на положението, което те заемат в обществото. С такива намеци той ми даваше мъдрата поука за мълчанието.

У този сенатор се запознах със синьора Мандзони, съпруга на нотариус, за която ще говоря по-нататък. Тази достойна дама ми вдъхна най-голяма симпатия и ми даде много разумни наставления и

съвети. Ако аз се бях вслушал в тях и ги следвах, животът ми нямаше да премине толкова бурно, но от друга страна, не би си струвало и труда да го описвам.

Многото интересни запознанства с дами от така нареченото висше общество разбудиха у мен желанието да добия привлекателна външност. Това обаче не се харесваше на моя свещеник, а и добрата ми баба в това отношение споделяше мнението му. Един ден той ме дръпна настрана и деликатно ми намекна, че в призванието, което съм си избрал, трябвало да мисля повече как да се харесвам на Бога със сърцето си, а не на света — с лицето си. Той ме укори за грижливо направената ми прическа и твърде нежния аромат на употребяваната от мен пудра. Каза ми, че дяволът ме е хванал за косите и че ще бъде анатемосан, ако продължавам да се държа така, и накрая ми цитира следната сентенция от един вселенски събор: „Свещеник, който се грижи за косата си, да бъде проклет“. В отговор аз му цитирах стотици примери за миришещи на мускус абати, които не са анатемосани, а оставени на мира, въпреки че са употребявали четворно повече пудра от мен. Освен това те употребяваха амброва помада, от която на дамите направо прилошаваше, докато моята жасминова помада предизвикваше комплименти във всички среди, където се появявах. Приключих с думите:

— Съжалявам, но не мога да ви послушам. Ако исках да живея в мръсотия, щях да стана капуцин, а не абат.

Без съмнение моят отговор го разсърди. Три или четири дни наред след това той придумва баба ми да го пусне в стаята ми сутринта, докато спя. Отмъстителният и фанатичен свещеник се бе промъкнал тихо до леглото ми и безмилостно отрязал с остри ножици красивите ми кичури коса отпред, от едното ухо до другото. Моят брат Франческо, който спеше в съседната стая, видял всичко, но не ме бе събудил, дори бе се зарадвал, защото самият той носеше перука и завиждаше за моята хубава, гъста коса. Между другото през целия си живот той остана завистник, макар че — обяснимо за мен — завистта му не изключваше приятелството. Неговият урок, както и всички мои, сигурно по-късно е изчезнал с настъпването на старостта.

След това геройство свещеникът се отдалечил със съвсем невинен израз на лицето. Когато малко след това се събудих и проумях

целия ужас на извършеното насилие, аз бях извън себе си от гняв и негодувание.

Ах, какви планове за отмъщение кроях в сърцето си, докато видях в огледалото как ме бе докарал този мръсен свещеник! На шума, който вдигнах се притече баба ми и докато брат ми се смееше, добрата старица ми се кълнеше, че ако само е знаела намеренията на този човек, никога не би го пустила в стаята. Най-сетне тя успя да ме поуспокои, като се съгласи с мен, че свещеникът е преминал границите на позволеното.

Решен да си отмъстя, аз обмислях, докато се обличах, десетки тъмни планове. Струваше ми се, че имам право да си отмъстя с кръв и никой закон не би ме наказал за това. И понеже театрите бяха вече отворени, за да не ме познаят, излязох с маска и отидох при адвоката Карара, с когото се бях видял в къщата на сенатора. Попитах го дали мога да дам свещеника под съд, и той ми каза, че цяло едно семейство е било осъдено само задето отрязало мустаците на някакъв славонец, а това е все пак по-малко, отколкото цялата коса. Ако искам да заведа дело срещу свещеника, което положително ще спечеля, трябва само да реша. Съгласих се и го помолих да съобщи вечерта, а господин Де Малипиеро причината, поради която няма да отида — естествено, не желаех да се покажа никъде, преди косите ми да израснат отново.

Върнах се в къщи, за да обядвам с моя враг, обяд, тъй оскъден в сравнение с богатите ястия у сенатора! Лишаването ми от изтънчените ястия, на които Негово превъзходителство ме бе приучил, бе също едно от най-неприятните последици, които отмъщението на свещеника — при това мой кръстник — имаше за мене. От яд плаках горчиво и ставах все по-гневен, чувствавайки при това, че в нанесената ми обида имаше всъщност нещо комично, което ме правеше смешен, а това ме принижаваше в собствените ми очи повече от извършено престъпление.

Легнах си рано и здравият десетчасов сън ме ободри. Не бях вече толкова разярен, но все още твърдо решен да дам свещеника под съд.

Тъкмо се обличах, за да отида при моя адвокат и подам жалбата, когато видях да влиза един сръчен бръснар, с когото се бях запознал у госпожа Контарини. Той ми каза, че господин Де Малипиеро го изпраща да ме вчеше така, че да мога да изляза, тъй като искал още същия ден да ме види отново на масата си. След като огледа



нещастната ми глава, той започна да се смее, но помоли да започне работа, като обеща да ме нагласи така, че да изглеждам още по-елегантен от преди и спокойно да мога да изляза. След като вчеса косите ми *en vergette*<sup>[2]</sup> аз реших, че изглеждам достатъчно добре, за да се считам отмъстен.

И понеже не мислех вече за обидата, отидох при адвоката и му казах да не завежда дело, след което побързах към дома на господин Де Малипиеро. Там случайно заварих свещеника, комуто, въпреки подобреното си настроение хвърлих порядъчно враждебен поглед. Не стана и дума за случилото се. Сенаторът ни наблюдаваше известно време мълчаливо и свещеникът най-сетне се сети да си отиде. Без съмнение, той трябваше да съжали за постъпката си, тъй като сега действително заслужавах анатема за моята нова извънредно гиздава прическа.

Когато неприятният ми кръстник си отиде, аз не млъкнах. Обясних на господин Де Малипиеро, че ще си потърся друга църква, понеже не искам вече да имам нищо общо с такава невъздържана и склонна към подобни прояви особа. Мъдрият стар човек се съгласи, че имам право и с това спечели готовността ми да направя всичко, каквото би пожелал. Вечерта обществото, което вече бе научило за случилото се, ме обсипа с комплименти. Уверявах ме, че изглеждам очарователно красив. Бях като в опиянение и моето добро настроение продължи и през следващите четиринадесет дни, през които господин Де Малипиеро дори не намекна за това, че трябва да се върна отново в моята църква. Само баба ми ме молеше и повтаряше непрестанно, че трябва да се върна там. Но това излезе само затишие пред буря, тъй като в момент, когато бях най-безгрижен, господин Де Малипиеро ме изненада, като ми заяви, че се явява удобен случай да се върна отново към моята църква и същевременно да бъда подobaващо възмезден от свещеника.

— Като председател на братството на светото тайнство — ми каза сенаторът — аз имам правото да избира проповедник, който да държи празничната проповед в четвъртата неделя на този месец, която тази година съвпада с втория ден на Коледа. Ще предложи теб и съм сигурен, че той няма да ми откаже. Какво ще кажеш за този триумф? Не ти ли се струва чудесен?

Бях ужасно изненадан от това предложение, понеже никога не бе ми идвало наум да проповядвам, а и не се считах способен да съчиня и произнеса някаква проповед. В първия момент помислих, че се шегува, но когато потвърди, че говори съвсем сериозно, достатъчен ми беше само един миг, за да се убедя сам и добия самочувствие, че съм предопределен да стана най-прочутият проповедник на века, стига само да съумея да надебелея, тъй като бях много слаб и никак не отговарях на това изискване. Не се съмнявах, че моят глас и жестикулациите ми съответствуват на всички изисквания, а що се отнася до проповедта, вече се чувствавах напълно годен да сътворя едно майсторско съчинение.

Отговорих на господин Де Малипиеро, че приемам с удоволствие предложението. Изгарях от нетърпение да се върна веднага в къщи и се заловя за работа. Макар и да не бях теолог, все пак владеех добре материята и можех да кажа много чудни и нови неща.

Когато на другия ден се видях отново с благородника, той ми съобщи, че свещеникът бил възхитен от избора му, а още повече от моята готовност да приема предложението, но настоява, щом напиша моята проповед, да му я дам, тъй като се отнася за най-висшите въпроси от теологията и той може да ми позволи да се кача на амвона само ако е сигурен, че няма да произнеса някаква ерес. Съгласих се с това и в следващата седмица съчиних моята проповед и я преписах на чисто. Тази проповед пазя и до днес и мога да заявя, че все още я намирам отлична, въпреки че бе само юношеска работа.

Радостта на баба ми бе неописуема: тя плачеше от щастие, че ще види своя внук като проповедник. Помоли ме да ѝ прочета проповедта и я изслуша, бавно прехвърляйки броеницата си<sup>[3]</sup>. Намери я много хубава и обратно, господин Де Малипиеро, който при слушането не бе прехвърлил броеницата си, ми заяви, че проповедта няма да хареса на свещеника. Бях взел темата си от Хораций:

И защото очакваното благоволение не отговаряше на заслугите ѝ, тя плачеше.

Изпитвах мъка заради злобата и неблагодарността на човешкия род, с които той осуetyа намерението на божествената мъдрост да го

освободи от грехове. На свещеника явно щеше да е по-приятно, ако бях заел текст не от езичник, но общо взето, той се радваше, че моята проповед е изпъстрена с латински цитати.

Отидох при свещеника, за да му прочета работата си, но тъй като не го намерих в къщи, а исках да го дочакам, останах на приказка с неговата Анджела. Веднага се влюбих в нея. Тя работеше на гергеф и когато седнах до нея, ми каза, че би искала да ме опознае, но нямало да ѝ бъде приятно да ѝ разказвам историята за кичура коса, който нейният уважаем вуйчо ми бил отрязал.

Любовта към Анджела има за мен съдбоносни последици, защото тя стана причина за две други любовни връзки, които доведоха до много и много други и най-сетне ме принудиха да се откажа от духовния си сан. Ще разказвам обаче бавно, за да не изпреваря хода на събитията.

Когато свещеникът се върна в къщи, намери ме в компанията на своята племенница, моя връстница, и това изглежда, не му бе неприятно. Предадох му моята проповед, прочете я и каза, че била едно чудесно академично упражнение, но съвсем неподходящо за амвона.

— Аз ще ви дам — каза той — една съчинена от мен проповед, която никой не е чувал. Вие ще я научите наизуст и аз ви обещавам да кажа, че е съчинена от вас.

— Благодаря, предостойни отче, но аз искам да прочета или мое собствено произведение, или никакво.

— Но не можете да произнесете тази проповед в моята църква.

— По този въпрос ще трябва да говорите с господин Де Малипиеро. Междувременно аз ще дам моята творба на цензор, а след това и на Негова милост кардинала; и ако и той я отхвърли, ще я дам да я отпечатат.

— Елате с мен, млади момко! Ще видите, че кардиналът ще одобри моето мнение.

Вечерта, у господин Де Малипиеро разказах пред събралите се гости спора си със свещеника. Помолиха ме да прочета проповедта си и получих всеобщо одобрение. Похвалиха скромността ми, че не съм цитирал църковните отци, тъй като на моята възраст не бих могъл още да ги познавам достатъчно добре. Особено жените намираха чудесно това, че в проповедта ми не се среща никакъв друг латински цитат,

освен този от Хораций, който през живота си е бил голям развратник, но често е правел много уместни забележки. Една от племенниците на кардинала, която случайно присъствуваше тази вечер, ми обеща да говори с чичо си, към когото мислех да се обърна. Господин Де Малипиеро ме посъветва, преди да предприема нещо, да говоря първо с него. Послушах го.

Когато на следния ден отидох при него, той повика свещеника и той дойде незабавно. Тъй като знаеше за какво се отнася, свещеникът се потопи в дълъг словоизлив. Щом обаче свърши със своите възражения, аз заявих твърдо:

— Има само две възможности: или кардиналът ще одобри моята проповед, която ще му прочета от начало до край, или няма да я одобри. В първия случай аз ще я прочета в църквата, без да носите каквато и да било отговорност, а във втория ще се подчиня.

Засегнат от моята непоколебимост, свещеникът каза:

— Няма да ходите при него. Аз одобрявам проповедта, но ви моля само да промените цитата, тъй като Хораций беше грешник.

— А защо вие цитирате Сенека, Тертулиан, Ориген, Боеций? Те всички са били еретици, следователно би трябвало да ги считате много по-достойни за презрение, отколкото Хораций, който не е могъл да бъде християнин.

Но понеже забелязах, че ще направя удоволствие на господин Де Малипиеро, най-после аз се съгласих да заменя цитата с един друг, който свещеникът ми даде, макар че той не подходеше на съдържанието. За да имам предлог да видя отново племенницата му, аз му дадох моята проповед, като му казах, че ще си я взема обратно на следния ден. От суетност изпратих на доктор Гоци препис от нея, но честният човек ме накара да се разсмея от сърце, като ми я върна, и ми съобщи по приносителя, че трябва да съм полудял и ако ми позволят да държа тази проповед от амвона, ще изложа и себе си, и своя учител.

Неговата присъда не ме засегна и на определения ден държах празничното си слово в църквата на светото тайнство пред съвсем отбрани служители. Получих всеобщо одобрение. Всеки ми предричаше, че съм предопределен да стана най-добрият проповедник на века, защото на петнадесет години никой досега не бе успял да съчини такова изявено творение.

След като изпразни торбичката, в която всеки пусна дар за свещеника, клисарят преброи над петдесет цехини и няколко любовни писма, което силно подразни благочестивите. Едно анонимно писъмце, чиято авторка мислех, че съм познал, ме подтикваше към погрешна стъпка, която ще отмина с мълчание. В паричната нужда, в която се намирах, тази богата жена ме накара да помисля сериозно да стана проповедник и аз съобщих решението си на свещеника, като го помолих да ми помогне. Така той ми позволи да го посещавам всеки ден и аз се възползувах от това да разговарям с Анджела, в която се влюбвах с всеки изминат ден все повече. Но Анджела беше разумна: беше й приятно, че я обичам, но настояваше да се откажа от духовния сан и да се ожения за нея. Аз обаче, въпреки влечението ми към нея, не можех да се реша на това и продължих посещенията си с надеждата да променя мнението й.

Един ден свещеникът, комуто моята първа проповед все пак му бе харесала, ме натовари да напиша втора за деня на Свети Йосиф и да я произнеса на 19 март 1714 г. Написах проповедта и добрият свещеник говореше с въодушевление за нея. Било ми писано обаче да проповядвам само веднъж в живота си. Защото по това време се случи една отвратителна история, която за жалост е твърде истинска и която оскърбително намирам и за смешна.

Млад и самонадеян, какъвто си бях, аз реших, че няма да ми бъде трудно да науча проповедта наизуст.

Бях авторът, мислите течаха в главата ми и ми се струваше просто невероятно да ги забравя. И ако все пак се случеше да не си спомня точно това или онова изречение, можех веднага да го заменя с друго, равностойно нему, така, както някога ми се случваше да не намеря най-подходящата дума, когато се налагаше да кажа нещо в добро общество, така и сега смятах за невъзможно да ми се случи да замълча пред слушатели, от които не познавам никой способен да ме смути или прекъсне внезапно хода на мислите ми. Постъпих по възприетия от мен начин, като всяка сутрин и вечер прочитах отново проповедта си, за да я запомня добре, начин, който никога дотогава не ме бе подвеждал.

Така дойде 19 март, денят, когато към четири часа следобед трябваше да се кача на амвона. В настроението, в което се намирах, не можах, за жалост, да се откажа от удоволствието да обядвам у граф

Монте Реале. Той живееше в моята къща и беше поканил на обяд Патриция Бароци, който веднага след Великден щеше да омъжи дъщеря си. Все още стоях с цялото отбрано общество на масата, когато дойде църковният прислужник и ми каза, че ме чакат в църквата. С пълен стомах и разгорещена глава аз се сбогувах, изтичах до църквата и самонадеяно се качих на амвона.

Произнесох въведението много добре, после направих почивка, но едва изрекъл първите изречения от темата и вече не знаех как да продължа и какво да кажа. Напразно се мъчех да събера мислите си. Това, което съвсем ме обърка, бе едно замайващо мърморене между неспокойните слушатели, всеки от които бе забелязал моето смущение. Видях някои да напускат църквата, стори ми се, че чувам присмехулен смях, от което се забърках съвсем и напълно изгубих надежда да се измъкна с достойнство от създалото се неприятно положение.

Невъзможно ми е и сега да си дам сметка дали се престорих на припаднал, или наистина припаднах. Знам само, че се строполих върху амвона и ударих силно главата си в стената. В този миг бих предпочел да умра.

Двама църковни служители се притичаха и ме отнесоха в църковната канцелария. Без да кажа и дума, аз взех наметалото и шапката си, отидох в къщи и се затворих в стаята си. После облякох едно късо палто, каквото носят свещениците по полето, сложих вещите си в едно куфарче и отидох при баба да я помоля за пари. Така заминах за Падуа, за да положа третия си изпит. Към полунощ пристигнах и отидох да спя при добрия доктор Гоци, но не се изкуших да му разкажа за нещастното си приключение.

В Падуа прекарах времето, необходимо ми да се подготвя за доктората си през следващата година, и след Великден се върнах обратно във Венеция, където вече бяха забравили позора ми. Не ставаше и дума да държа проповеди или, ако правеха опити да ме придумат, бях достатъчно твърд да удържа решението си да изоставя окончателно това занятие.

В деня преди Възнесение Господне Мандзони ме представи на една млада куртизанка, която по това време предизвикваше удивлението на цяла Венеция. Наричаха я с прякора Каваками, понеже баща ѝ бил кърпач. Това име явно я унижаваше и тя настояваше да я назовават с фамилното ѝ име Преати, но напразно: приятелите ѝ се

задоволяваха с малкото ѝ име Джулиета. Тази млада личност бе станала прочута благодарение на един благородник от Парма, маркиз Санвители, който ѝ бе заплатил сто хиляди дуката за проявената от нея благосклонност. В цяла Венеция се говореше навсякъде само за красотата на тази млада дама и посещението в дома ѝ се считаше за връх на светската изисканост. Считаше се за щастие дори разговорът с нея и особено влизането в тесния кръг от нейни приятели. Понеже по-нататък ще говоря още много за нея, мисля, че на читателя ще е приятно да научи още повече от сега.

Един ден Джулиета, едва четиринадесетгодишна, била изпратена от баща си при един венециански благородник, Марко Муацо, да му занесе закърпената от него дреха.

Въпреки парцаливия ѝ вид благородникът забелязал красотата ѝ и отишъл, придружен от един известен адвокат на ме Бастиано Учели при баща ѝ, за да я види по-отблизо. Бастиано останал изумен повече от романтичния и пъргав ум на Джулиета, отколкото от нейната красота и прелестно тяло. Той ѝ наел отделно жилище, намерил ѝ учител по музика и я направил своя любовница. По време на годишния панаир Бастиано я водел по всички обществени места, където тя привличала всеобщо внимание и възхищение. Джулиета напреднала в пеенето толкова бързо, че и след шест месеца е била достатъчно школувана да сключи договор с един театрален директор, който я отвел във Виена. Там играла ролята на кастрат в една опера на Метастазео<sup>[4]</sup>.

Адвокатът междувременно решил да я изостави и да я преотстъпи на един богат еврейин, който също така скоро се отказал от нея, след като ѝ подарил няколко разкошни диаманти.

Джулиета се появила на виенската сцена и хубостта ѝ спечелила такива аплодисменти, каквито нейният посредствен талант никога не би могъл да ѝ донесе. Но тъй като тълпата обожатели, която искала да се принесе в жертва на своя кумир, се увеличавала с всяка седмица и това направило приключенията ѝ премного очебийни, благородната Мария Тереза не счела, че трябва да търпи този нов култ в собствената си столица и дала на хубавата актриса да разбере, че трябва незабавно да напусне Виена.

Граф Спада я обсебил и довел отново във Венеция, откъдето тя се преместила в Парма, за да пее в тамошната опера. Тук тя запалила маркиз Санвители, но една вечер жена му я заварил в своята ложа и

при някаква неуместна забележка ѝ залепила една здрава плесница. Така Джулиета се отказала от сцената. Върнала се отново във Венеция, където, вследствие изгонването ѝ от Виена, не могла да намери щастие. По това време изгонването бе станало любим похват за zlepоставяне на актриси и подобни дами. Когато искаха да унижат някоя певица или танцьорка, просто казваха за нея, че не е била достатъчно ценена, щом са я изгонили от Виена.

Стефано Кверини ди Папоце стана неин официален любовник, но в началото на 1740 г. маркиз Санвители отново се яви на арената и прогони всички. Та и как може да се устои на този маркиз! Той започна с това, че подари на хубавицата сто хиляди дуката, и за да не смятат това за слабост и безумно разсипничество, каза, че сумата едва ли би стигнала, за да обезщети Джулиета за плесницата, получена от жена му. Впрочем, обидената никога не призна тази плесница, тъй като разбираше чудесно, че такова признание би я унижило. Тя предпочете да отдаде подаръка само на великодушието на своя любовник. И имаше право: една призната плесница би била петно за нейните прелести, така че тя реши, че има повече сметка да ги цени по тяхната интимна стойност.

И така, в 1741 господин Мандзони ме представи на тази нова Фрина като млад абат, започнал да си създава име. Намерихме я обиколена от седем-осем поклонници, заети да я ухажват. Лежеше в небрежна поза върху една кушетка до Кверини. Нейният вид ме изненада. Тя ме изгледа от главата до петите, като че бяха ме изложили за продан, и с тон на господарка ми каза, че ѝ е приятно да се запознае с мене. След това ме покани да седна. Сега дойде моят ред да я наблюдавам внимателно и много добре, тъй като малкият салон бе осветен от не по-малко от двадесет свещи.

Джулиета бе вече на осемнадесет години. Кожата ѝ бе ослепително бяла, но розовината на страните ѝ, пурпурната червенина на устните ѝ, черните, тънки и красиво извити вежди ми изглеждаха по-скоро изкуствени, отколкото естествени. Зъбите ѝ бяха като два реда перли и толкова красиви, че човек забравяше устата, която бе като че ли прекалено голяма. Изглеждаше, че се усмихва постоянно и това бе може би естествено, а може би и навик. Покритите ѝ с лек воал гърди като че канеха боговете на любовта, но аз издържах на тяхната прелест. Гривните и пръстените, с които бяха обсипани ръцете ѝ, не ми



попречиха да установя, че ръката ѝ бе доста голяма и месеста, и макар че грижливо криеше краката си, един предателски чехъл, който се подаваше изпод роклята ѝ, бе достатъчен, за да ми подсказе, че те бяха в подходящо съотношение с нейния ръст, едно неприятно съотношение, което не се харесва не само на китайците и испанците, но и на всички мъже с добър вкус. От една едра жена се иска да има малък крак и този вкус съвсем не е нов, тъй като го е притежавал още господин Олоферн, иначе не би намерил госпожа Юдит<sup>[5]</sup> за толкова хубава. (Сандалите ѝ му грабнаха погледа). Общо взето, аз я намирах привлекателна, но след като я наблюдавах достатъчно време и съвсем подробно и сравних хубостта ѝ със стоте хиляди дуката, които бяха платени за нея, за голямо мое учудване намерих, че съм твърде безразличен и не чувствавам ни най-малко изкушение да дам дори и една-единствена цехина, за да видя онези прелести, които дрехите скриваха от погледа ми.

Бях едва от четвърт час там, когато плясъкът на весла възвести пристигането на разточителния маркиз. Ние станахме и господин Кверини напусна бързо своето място, без да се притесни ни най-малко. Маркиз Де Санвители, вече възрастен господин, който беше пътувал много, седна до нея, но не на кушетката. Това накара хубавицата да се обърне. Сега можех да виждам пред себе си и това, което дотогава можех да наблюдавам само отстрани.

След като посетих Джулиета още четири-пет пъти, реших, че съм направил вече пълна преценка на нейната истинска цена, така че когато една вечер ме запитаха за нея в обществото на сенатора Малипиеро, казах, че тя може да се хареса само на лакомници или на хора с притъпен вкус, понеже не притежава нито естествени природни прелести, нито тона на елегантното общество, няма особен талант и изискани маниери, с една дума, липсва ѝ всичко онова, което хората от доброто общество очакват да открият в една жена. Моята присъда допадна на цялото общество, но господин Де Малипиеро ми прошепна на ухото, че Джулиета сигурно ще научи как съм я обрисувал и ще стане моя неприятелка. Предположението му се потвърди.

Направи ми впечатление, че Джулиета много рядко се обръщаше към мен и всеки път, когато ме поглеждаше, си служеше с очила или свиваше клепачите си, като че искаше да ме лиши от честта да се порадвам на нейните неописуемо красиви очи. А те наистина бяха

много изразително очертани, сини като синчец, с невероятно бляскав ирис, какъвто понякога природата дарява само в младостта, защото обикновено към четиридесетата година, след като вече е направил куп чудеса, той изчезва постепенно. Само Фридрих Велики е запазил този блясък на очите чак до смъртта си.

Описанието, което дадох за Джулиета у господин Де Малипиеро, ѝ бе предадено веднага от един бърлив доносник, държавния книговодител Савиеро Кортантини. Когато един ден бяхме заедно с господин Мандзони у нея, тя му каза, че някакъв голям познавач открил недостатъци у нея, което би трябвало да я натъжи, но тя се пази да изброи тези недостатъци поотделно. Естествено, забелязах, че с това иска да ме засегне, но ме остави да чакам цял час. Когато най-сетне разговорът се пренесе върху един концерт, който артистът Имер беше уредил и в който беше блеснала неговата дъщеря Тереза, тя се обърна към мене и ме попита какво прави господин Де Малипиеро с нея. Отговорих ѝ, че я възпитава.

— Той може да прави това — ми отговори тя, — защото е много умен, но бих искала да зная какво прави за вас?

— Всичко, каквото може.

— Казаха ми, че ви намирал малко глупав.

Естествено, избухна смях. Аз бях малко объркан, понеже не съобразих какво да отговоря, и след като останах още около четвърт час там смутен и в неудобство, взех твърдото решение да не стъпвам повече в дома ѝ. Когато на другия ден по време на ядене разказах тази история на моя стар сенатор, той се разсмя сърдечно.

През цялото лято мечтаех за моята Анджела, която срещнах при учителката по плетене, но нейното прекалено въздържание ме нервираше и любовта ми вече се бе превърнала в мъка. За моята пламенна природа бе нужна любовница като Бетина, която знаеше да задоволява страстта ми, без да я гаси. Поради това, че самият до известна степен бях още чист, оказвах на младото момиче най-голямо уважение. В моите очи тя беше като паладиума на Кекропс<sup>[6]</sup>. Бях още новак, понякога свенлив в обществото на дами и моята глупост стигаше дотам, че ги ревнувах дори от съпрузите им.

Анджела отказваше всичко, което ѝ предлагаш, макар че не беше кокетка. Страстта ми към нея ме гореше. Възторжените речи, които ѝ държах, имаха по-голямо въздействие върху две сестри, нейни

приятелки, отколкото върху нея самата и ако погледът ми не беше прикован само в това безсърдечно момиче, без съмнение бих забелязал, че другите две бяха много по-красиви и по-чувствителни. Моите заслепени очи обаче виждаха само нея. На всички мои нежности тя отговаряше, че е готова да стане моя жена, и казваше, че моите желания не бива да отиват по-далеч, а когато се реши да ми признае, че страда също като мен, вярваше, че ми е оказала най-голямата възможна милост.

В такова настроение се намирах, когато в началото на есента получих писмо от графиня Монте Реале. Тя ме молеше да прекарам известно време в нейното имение Пазеано. Очакваше блестящо общество и посещението на дъщеря си, която беше омъжена за един благородник във Венеция. Дъщерята се оказа духовита и хубава, с такива очарователни очи, че тяхната красота компенсираше липсата на други прелести. Аз приех поканата и намерих в Пазеано удоволствие и весело настроение. Не беше трудно и аз от своя страна да допринеса още за това и да забравя за известно време упоритостта на моята жестока Анджела.

Дадох ми хубава стая на партера, с изглед към градината. Чувствувах се добре в нея, без да ме е грижа кои бяха моите съседи. Сутринта след пристигането ми, още сънен, съзрях да влиза една очарователна особа, която ми носеше кафето. Беше съвсем младо момиче, но с развити форми за седемнадесетгодишна, макар да беше едва на четиринадесет. Кожата ѝ беше бяла като алабастър, косите ѝ черни като абанос, тъмните ѝ очи едновременно горещи и невинни, а косата ѝ във възхитително безредие. Облеклото ѝ се състоеше от една риза и къса пола, която позволяваше да се види добре оформен крак и най-прелестно малко стъпало. Всичко това ми се стори неповторима и съвършена красота. Наблюдавах я с голям интерес. Очите ѝ се спряха върху мен, като че бяхме стари познати.

— Останахте ли доволен от леглото? — ме полита тя.

— Много доволен. Сигурен съм, че е било приготвено от вас. Коя сте вие?

— Аз съм дъщерята на вратаря и се казвам Лучия, нямам нито братя, нито сестри и съм на четиринадесет години. Радвам се, че нямате слуга. Така аз ще ви прислужвам и съм убедена, че ще останете доволен.

Възхитен от това начало, аз се изправих в леглото и тя ми помогна да облека нощницата си, разказвайки ми различни неща, които не разбирах. Колкото непринудено бе момичето, толкова объркан бях аз, докато пиех кафето си. Нейната хубост, към която човек бе невъзможно да остане равнодушен, ме омая напълно. Тя си позволи свободата да седне на края на леглото ми и обясни поведението си с многозначителен смях.

Още пиех кафето си, когато влязоха бащата и майката на Лучия. Тя не помръдна от мястото си, като че се гордееше с това, че е седнала на леглото ми. Добрите хора ѝ отправиха нежни укори, помолиха ме да я извиня и тя отиде да се занимава с домашните си работи.

Щом излезе, баща ѝ и майка ѝ ми наговориха хиляди любезности и едва тогава започнаха да хвалят дъщеря си:

— Тя е нашето единствено дете, едно сърдечно момиче, надеждата на нашата старост. Обича ни, добра е и набожна, здрава е като риба и виждаме само един недостатък в нея.

— Какъв недостатък?

— Много е млада.

— Това е един прелестен недостатък, който ще изчезне с времето.

Скоро се убедих, че в лицето на тия добри хора виждах олицетворение на справедливост, чистосърдечност, домашни добродетели и истинско щастие. Ето че докато се радвах вътрешно на тази си мисъл, Лучия влезе отново, весела като птичка, току-що измита, напълно облечена, с коса, сресана по селския обичай и на краката с хубави обувки. След като ми се поклони, както е обичаят по селата, тя целуна баща си и майка си и седна в скута на добрия човек. Казах ѝ, че може да седне на леглото ми, но тя ми отговори, че не ѝ е позволена такава голяма чест, щом вече е облечена. Простодушието и невинността, които личаха в този отговор, ми се виждаха очарователни и аз неволно се засмях. Междувременно я разгледах, за да преценя дали изглежда по-красива в скромния си накит, отколкото преди, и присъдата ми бе в полза на предишния ѝ вид. С една дума, струваше ми се, че Лучия има големи предимства не само пред Анджела, но и пред Бетина.

След като си отиде и бръснарят, отидох при графинята и нейната любезна дъщеря. Денят премина много весело, както изобщо се

прекарва на село, когато си в избрано общество.

На следната сутрин позвъних веднага след събуждането си и Лучия се появи проста и естествена, както предишния ден и все пак изненадваща с неочакваните си забележки и държанието си.

Всичко в нея блестеше под възхитителното було на откровеността и невинността. Не можех да разбера как едно непорочно, порядъчно и съвсем не глупаво момиче може да бъде така доверчиво към мен, без да се бои, че мога да се влюбя в него. Сигурно, мислех си аз, тя не отдава голямо значение на известни закачки, те не ѝ правят впечатление. Реших да се убедя в това. Към нейните родители не се чувствах задължен, понеже видях, че и те не обръщат на тези неща повече внимание от самата нея. Не се страхувах също, че ще бъда първият, който смуцава нейната невинност и внася опасната светлина на познанието в душата ѝ. Не исках нито да оглупявам от чувството си, нито да действам против него, затова реших начаса да си изясня всичко. Направих едно смело движение с ръката си, Лучия се дръпна неволно назад и почервения. Веселостта ѝ в миг изчезна и тя извърна глава встрани, като че ли търси нещо и почака така, докато смущението ѝ премине. Всичко стана за по-малко от минута. После тя отново се приближи до мен малко засрамена, със страха да не я помисля за неучтива, или пък разбрала погрешно моя жест, който може би е бил съвсем невинен, или пък е нещо обикновено в доброто общество. Скоро тя отново се засмя с естествения си смях. Всичко това прочетох за миг в душата ѝ и побързах веднага да си възвърна отново доверието ѝ. Усетих, че съм бил твърде смел с действията си и реших на другата сутрин да започна с разговор.

Съгласно моя план използвах случая, като в отговор на една нейна забележка, че е студено, ѝ казах, че няма да почувствува студа, ако легне до мене.

— Няма ли да ви бъде неудобно? — попита тя.

— Не, мисля, че ако дойде майка ти, ще се разсърди.

— Тя няма да помисли нищо лошо.

— Тогава ела! Но, Лучия, ти знаеш ли на каква опасност се излагаш?

— Сигурно, но вие сте разумен и още повече сте абат.

— Не, не! Понеже тогава ще си помислят какво ли не.

Най-сетне тя легна до мен; говореше непрекъснато, но не разбирах нищо от това, което казваше. Намерих се в много особено положение: от една страна, не исках да се поддам на страстта си, а от друга, щеше да излезе, че съм много бавен.

Доверието на девойката към мен, което съвсем не беше лицемерно, ми бе направило толкова силно впечатление, че бе срамно да злоупотребя с него. Най-сетне тя ми каза, че е ударило петнадесет часа<sup>[7]</sup> и ако старият граф Антонио слезе и ни намери така, ще започне да се подиграва, което би я ядосало.

— Той е човек — каза тя, — от когото бягам, щом го видя.

С тези думи тя стана от леглото и си отиде.

Останах дълго да лежа неподвижно; бях като замаян от учудване и чувствата ми бяха така объркани, както и мислите ми.

На следващата сутрин ѝ казах да остане седнала на леглото ми, понеже искам да запазя спокойствието си. Нейните отговори на задаваните ѝ от мен въпроси ме увериха напълно, че почитените ѝ родители с право я боготворят и че свободата на духа ѝ и непринуденото ѝ държане се дължат само на нейната невинност и чистота на душата ѝ. Наивността ѝ, жизнерадостта, любопитството и срамливата червенина, която обагреше красивото ѝ лице, щом забавните неща, които ми разказваше без всякаква злоба, неволно ме разсмиваха — всичко това ми доказваше, че тя е ангел, който лесно ще падне в ръцете на първия развратник, решил да я прелъсти.

Чувствувах се достатъчно силен да действувам така, че да не трябва после да се укорявам. Самата мисъл за това ме отвращаваше и собственото ми самоуважение осигуряваше честта на Лучия и на нейните добри родители, които ми я оставяха доверчиво поради доброто мнение, което имаха за мен. Бих се презирал, ако не оправдаех доверието, което ми оказваха. Така или иначе, реших да се въздържам. И тъй като бях сигурен, че мога винаги да победея изкушението, реших да се боря със себе си и да търся награда за своите усилия само в нейното обикновено присъствие. Още не знаех поговорката, че победата не е сигурна, докато борбата продължава.

Утринните приказки с нея ми харесваха, затова, без да влагам никаква умисъл, ѝ казах, че ще ми направи удоволствие, ако идва по-рано, дори да ме събужда, ако спя. И за да придам повече тежест на молбата си, добавих:

— Колкото по-малко спя, толкова по-добре се чувствавам.

Така ми се удаде да удължа нашата връзка от два на три часа и въпреки всичко времето минаваше светкавично бързо.

Понякога, докато разговаряхме, идваше и майка ѝ. Веднъж добрата жена, виждайки Лучия да седи на леглото ми, не направи никаква забележка, а само се учуди на моята добрина, че търпя това. Лучия я разцелува бурно и извънредно добродушната жена ме помоли да я поучавам и възпитавам. След като майка ѝ си излезе, Лучия дори не помисли, че отсега нататък може да се държи по-свободно, а запази държанието си непроменено.

Общуването с този ангел ми причиняваше ужасни мъки, но същевременно ми доставяше и върховна наслада. Често, когато страните ѝ бяха на два пръста разстояние от устата ми, ме обземаше желание да ги покрия с целувки и кръвта ми кипваше, когато я чувах да казва, че би могла да бъде моя сестра. Но аз се въздържах твърдо, като избягвах и най-малкото докосване, защото чувствавах, че една-единствена целувка ще бъде искрата, която ще хвърли всичко във въздуха. Всеки път, когато тя си отиваше, оставах учуден, че съм могъл да се удържа, но винаги жаден за нови лаври, аз въздишах в очакване на следващата сутрин, когато ще подновя тази сладка и опасна борба. Малките страсти правят младежа смел, а големите го завладяват напълно и му поставят прегради.

След десет или двадесет дни аз разбрах, че трябва или да прекратя играта, или да постъпя като подлец. Реших се на първото, още повече че съвсем не бях сигурен, дали ще имам успех във втория случай. Ако Лучия решише да изиграе ролята на героиня и да се защитава от моите нападки, наградата ми сигурно щеше да бъде само срам и безсмислено разкаяние. Тази мисъл ме уплаши. От друга страна, не знаех как да започна, за да сложа край. Не можех повече да устоявам на една красота, която в ранно утро полуоблечена, нахълтваше в стаята ми, доближаваше се до леглото ми, питаше ме дали съм спал добре, притискаше доверчиво лицето до страната ми и говореше, тъй да се каже, в устата ми. В един подобен опасен момент аз обърнах главата си настрана. Тогава тя ми натякна с невинен тон, че ме било страх, докато тя самата се чувствувала съвсем сигурна. Обърнах разговора на смях и отговорих, че се лъже, ако мисли, че ме е страх от едно дете. На това тя отговори, че разликата от две години не

значи нищо. С всеки момент чувствувах как нараства страстта ми и това започна да ме изтощава. Не издържах вече и реших да я помоля да не идва повече при мен. Това решение ми се стори възвишено и сигурно, но понеже отложих изпълнението му за следващ ден, прекарах една нощ, която трудно мога да опиша. Виждах постоянно образа на Лучия пред мене и мисълта, че утре ще я видя за последен път, не ме напускаше. Представях си, че Лучия не само ще се съгласи с плана ми, но ще запази за цял живот добър спомен за моя характер.

С разсъмването Лучия се появи, сияеща, блестяща, с щастлива усмивка на прелестната си уста. Хубавата ѝ коса падаше в очарователно безредие. С прострени ръце тя се спусна към леглото ми, но внезапно спря, лицето ѝ стана изведнъж тъжно и тревожно, като ме видя така бледен, посърнал и разстроен.

— Какво ви е? — ме попита съчувствено тя.

— Не можах да спя цяла нощ.

— И защо?

— Понеже се реших да ви поверя един план — един план, който е много тъжен за мен, но ще ми спечели вашето дълбоко уважение.

— Ако планът ви ще спечели уважението ми, то той, напротив, би трябвало да ви достави радост. Но кажете, ми, абате, защо довчера ми говорехте на ти, а днес се отнасяте с мен като с госпожица? Сега ще ви донеса веднага кафето и след като го изпием, ще ми разкажете всичко. Много съм любопитна да чуя какъв е този план.

Тя излезе бързо, върна се веднага и ми поднесе кафе. Виждайки ме все така сериозен, тя се опита да ме развесели, сполучи да ме разсмее и се зарадва на това. След като отнесе съдовете, тя затвори вратата, понеже духаше и за да не пропусне нито дума от това, което щях да ѝ кажа, наивно ме помоли да ѝ направя местенце до себе си. Изпълних желанието ѝ, тъй като се чувствувах съвсем омаломощен. После чистосърдечно ѝ разказах до какво състояние са ме довели нейните прелести и след като ѝ описах какви мъки съм изтърпял, за да устоя на силното си желание, да ѝ докажа любовта си, ѝ обясних, че не мога да понасям това и я моля да не се явява повече пред очите ми. Силата на думите, истината за моята страст, желанието да види в моя план възвишения порив на волята ми като резултат на една съвършена любов, всичко това ме правеше необикновено красноречив, особено когато се помъчих да ѝ опиша ясно какви ужасни последствия може да



има за нея едно друго държане, различно от предложеното от мен, и колко нещастни би могло да ни направи то.

Когато в края на моята дълга реч Лучия видя очите ми плувнали в сълзи, тя се разголи, за да ги изсуши, без да мисли, че открива така две полукълба, чиято красота би била в състояние да накара и най-опитния кормчия да претърпи корабокрушение.

След като помълчахме няколко мига, прелестното дете ми каза с тъжен тон, че моите сълзи я наскърбяват, тя никога не би могла да повярва, че мога да плача заради нея.

— Всичко, което ми казахте — продължи тя, — ми доказва, че ме обичате много, но аз не зная защо трябва да бъдете толкова угрижен, след като вашата любов ми доставя такава безкрайна наслада. Вие искате да ме прогоните от вас, понеже вашата любов ви плаши, но какво бихте направили, ако ме мразехте? Виновна ли съм, че ви харесвам? Ако любовта, която съм ви вдъхнала, е престъпление, то повярвайте ми, не съм го искала. Затова не можете с чиста съвест да ме накажете. Разбира се, не мога да премълча едно нещо: радвам се, че ме обичате. Наистина, опасно е, когато се обича, и аз познавам тази опасност много добре, но ние може да я отблъснем. Чудно ми е, че на мен, неукото момиче, тая работа не ми изглежда чак толкова страшна. Вие, един учен мъж, както казват всички, толкова се страхувате. Чудно ми е и това, че любовта, която не е болест, може да ви разболее. А при мен е тъкмо обратното. Нима съм се лъгала и чувството ми към вас да е нещо по-друго от любов? Тъй е, защото цяла нощ ви сънувах. Въпреки това спях много добре, само дето се събуждах пет или шест пъти, за да видя дали сънят ми не е истина. Защото сънувах, че съм при вас и когато виждах, че не е така, бързо заспивах отново, понеже исках да продължа съня си и това ми се удаваше. Е, тогава, нима не съм имала право да съм така весела тази сутрин? Мой мили абате, ако любовта е мъка за вас, аз съжалявам за това, но може ли да сте създаден така, че да не обичате? Ще направя всичко, каквото ми заповядвате, само никога, дори ако вашето оздравяване зависи от това, да престана да ви обичам. Това наистина не мога да сторя. Но ако, за да оздравеете, е нужно да не ме обичате повече, тогава направете каквото искате. Защото аз предпочитам да живеете без любов, отколкото да умрете, тъй като вие обичате много силно. Моля ви само все пак да помислите дали не бихте измислили нещо друго, тъй като

предложеното от вас ме наскърбява дълбоко. Помислете върху това, може би все пак този начин не е единственият и вие можете да откриете нещо по-малко болезнено. Предложете ми нещо, което е по-лесно изпълнимо и се уповавайте на Лучия.

Тази искрена, наивна и естествена реч ме научи колко много красноречието на природата превъзхожда това на философския дух. За пръв път прегърнах възхитителното момиче и казах:

— Да, моя мила Лучия, да, ти можеш да донесеш най-ценното облекчение на страданието, което ме разяжда: предостави на горещите ми целувки твоята божествена уста, която твърди, че ме обичаш!

Така прекарахме един час в очарователно мълчание, прекъсвано само от думите, които Лучия повтаряше от време на време „Боже мой, истина ли е? Не сънувам ли?“ Аз обаче уважих невинността ѝ и то може би само заради това, че тя ми се отдаде без никаква съпротива. Най-сетне тя се освободи тъжно от прегръдките ми и каза:

— Сърцето ми започва да говори — трябва да си отида!

И веднага се изправи. След като приведе дрехите си донякъде в ред, тя седна. Няколко мига след това влезе майка ѝ, която ме поздрави за добрия ми изглед и хубавия цвят на лицето ми. След това каза на дъщеря си да се облече и да отиде на литургия. Един час по-късно Лучия се върна и ми каза, че чудото, което е извършила, я прави щастлива и много горда, защото моето очевидно здраве за нея е много по-сигурен признак за любовта ми, отколкото достойното за съжаление състояние, в което се намирах сутринта.

— Ако пълното ти щастие — продължи тя — зависи само от мен, тогава вземи го, няма да ти откажа нищо.

След като излезе, аз обмислих моето положение. Колебаех се между опиянението и страха, но ми стана ясно, че стоя на края на пропастта и се нуждаю от свръхестествена сила, за да не падна в нея.

Останах в Пазеано целия месец септември и последните единадесет нощи на моето пребиваване там прекарах в спокоен и свободен допир с Лучия, която бе сигурна в съня на майка си и идваше при мене, за да преживее отново в прегръдките ми най-блажените часове. Моята страст не намаляваше, а напротив, растеше поради наложеното ми въздържание, от което Лучия се опитваше да ме отклони с всички възможни средства. Тя би могла да опита сладостта на забранения плод едва тогава, когато без съпротива би се оставила да

го откъсна и когато младото момиче не би могло повече да противостои на сладостната тръпка от постоянния допир на телата ни. Лучия направи всичко възможно, за да ме отклони. Тя казваше, че съм получил вече най-голямото ѝ благоволение. Но аз бях получил от Бетина такъв урок, че знаех много добре как да постъпя. И тъй наближи краят на моя престой, без да се поддам на сладкото изкушение.

Когато си тръгнах от Пазеано, обещах ѝ да дойда пак през следващата пролет. Раздялата ни беше колкото тъжна, толкова и нежна. Оставих я в състояние, което без съмнение по-късно стана причина за нейното нещастие — нещастие, за което се укорявах, когато двадесет години по-късно я срещнах в Холандия. Нещастие, за което ще се укорявам вечно.

Бях едва от няколко дни във Венеция и започнах отново да живея постарому. Полагах отчаяни усилия да се домогна до Анджела, с която се надявах да стигна също толкова далеч, колкото с Лучия. Един страх, който днес не е вече в природата ми, някакъв панически ужас от последиците, които може би биха повлияли неблагоприятно върху моето бъдеще, ме възпираха от предвкушаната наслада. Не зная дали някога съм бил напълно почтен човек, но съм сигурен, че чувствата, които таях в младостта си, бяха много по-нежни от тези, които по-късно придобих в живота. Една скептична философия може да намали значително броя на така наречените предразсъдъци.

Двете сестри, които заедно с Анджела изучаваха изкуството да плетат, бяха нейни доверени приятелки, посветени във всичките ѝ тайни. Когато най-сетне се запознах с тях, научих, че те са осъждали нейната твърдост спрямо мен. Тъй като ги виждах постоянно заедно с Анджела и познавах тяхното интимно приятелство, аз споделих с тях мъката, която ми причиняваше коравосърдечната им приятелка. Не бях обаче толкова наивен да допусна младите момичета да се влюбят в мен. Целият огън ме изгаряше отвътре, нещо, което не бих се осмелил никога да сторя в присъствието на обожаваното от мен момиче. Истинската любов ни прави винаги въздържани, страхуваме се да не изглежда преувеличено, ако изкажем съкровения си чувства, които благородната страст ни е вдъхнала. Скромният любовник често казва много малко от страх да не каже много.

На учителката по плетене, една стара калугерка, която в началото изглеждаше напълно равнодушна спрямо моята склонност към Андже́ла, честите ми посещения станаха най-сетне отегчителни и тя говори със свещеника, вуйчото на моята възлюблена. Последният ми каза един ден приятелски да ходя по-рядко в къщата на учителката, понеже честите ми посещения можело да бъдат изтълкувани зле и с това да се навреди на доброто име на неговата племенница. Тези думи ме удари́ха като гръм, но все пак имах достатъчно самообладание да не оставя да забележи нещо, което би го направило недоверчив. Казах само, че ще последвам съвета му.

Три или четири дни по-късно отидох при учителката по плетене, като демонстрирах, че правя посещение на нея, лично и внимателно отбягвах да се застоя при момичетата. Все пак успях да пъхна в джоба на по-голямата от сестрите писъмце, в което имаше друго за Андже́ла. В него ѝ съобщавах причините, които ме карат да прекъсна посещенията си, естествено, аз я молах да помисли по какъв начин бих могъл да имам щастието да ѝ говоря за моите чувства. От Нанета само исках да предаде писмото ми на приятелката си, а след два дни — пишех — ще оти́да у тях с надеждата, че тя ще ми предаде отговора на Андже́ла. Нанета отлично изпълни поръчката ми и когато два дена по-късно отново ги посетих, тайно ми пъхна едно писъмце, без някой да я забележи. Към писмото на Нанета имаше само няколко реда от Андже́ла, която не обичаше да пише. Не ми казваше нищо друго, освен да изпълня по възможност всичко, което приятелката ѝ ми пише. Писмото на Нанета, което запазих — както, и всички писма, които споменавам в моята история, гласеше следното:

Няма нищо на света, господин абате, което да не съм готова да сторя за моята приятелка. Тя идва всеки петък у нас, вечеря с нас и спи у нас. Предлагам като средство да се запознаете с нашата леля, госпожа Орио. Ако Ви се удаде да бъдете въведен в нашата къща, обръщам Ви внимание, че не бива да допускате да се забележи, че харесвате Андже́ла. Нашата леля би се разсърдила, ако идвате в къщи, за да виждате младо момиче, което не принадлежи на нейното семейство. Най-добрият начин да

установите контакт с леля ми е следният: госпожа Орио произхожда от благородно семейство, но не е богата, поради което желае да се запише в списъка на благородните вдовици, получаващи подкрепа от братството на светото тайнство. Председателят на това братство е господин Де Малипиеро. Миналата неделя Анджела ѝ каза, че Вие се ползвате от благоволенieto на този господин и най-сигурното средство да се постигне ходатайството му е Вие да го помолите за това. Тя ѝ каза надутото, че сте влюбен в мен и идвате толкова често при учителката по плетене само за да можете да говорите с мен. Ето защо за мен не би било трудно да Ви накарам да се заинтересувате от нея. Моята леля отговори, че няма от какво да се страхуваме, след като сте свещеник, и аз бих могла да Ви пиша да я посетите. Аз обаче отказах. Адвокатът Роза, много интимен приятел на нашата леля, присъствуваше на този разговор. Той ми даде право, като каза, че не трябва аз да Ви пиша, а по-скоро тя трябвало да стори това. Тя лично трябвало да Ви помоли да ѝ направите честта да говорите с нея по една много важна за нея работа и ако Вие наистина сте ме обичали, щели сте сигурно да дойдете. Поради това леля ми написа писмото, което ще намерите във Вашето жилище. Ако искате да намерите Анджела у нас, то отложете посещението си за неделя. Ако можете да спечелите доброжелателството на господин Де Малипиеро за нашата леля, Вие ще бъдете приет като член от семейството ни. Но ще трябва да ме извините, ако се отнасям с Вас зле, тъй като казах, че не Ви обичам. Ще направите добре, ако любезничите с моята леля, която е шестдесетгодишна. Господин Роза няма да ревнува и Вие ще бъдете обичан от всички ни в къщи. Аз ще Ви дам възможност да видите Анджела и да поговорите с нея на четири очи. Ще направя всичко, за да Ви уверя в моето приятелство. Останете със здраве.

Намерих този план за отлично скроен и тъй като получих още същата вечер писъмцето на госпожа Орио, още на следващия ден, неделя, изпълних поканата ѝ. Бях приет отлично. Дамата ме помоли да се заинтересувам за нея и ми даде всички книжа, необходими за добрия изход на работата. Заявих, че съм готов да ѝ услужа и нарочно говорих много малко с Анджеа. Затова пък отправях нарочно любезности към Нанета, която се държеше с мен много зле. Междувременно спечелих приятелството на стария адвокат Роза, който по-късно ми беше доста полезен.

Успехът на молбата на госпожа Орио бе много важен за самия мен, поради което насочих цялото си внимание за удовлетворяването ѝ. Понеже познавах добре влиянието на хубавата Тереза Имер върху нашия влюбен сенатор и бях убеден, че старият господин ще се чувства щастлив от възможността да ѝ бъде приятен, аз реших още на другата сутрин да отида при нея и влязох в стаята ѝ, без да предупредят за мен. Намерих я насаме с лекаря Доро. Той се престори, че е дошъл само като лекар, написа някаква рецепта, провери ѝ пулса и си отиде.

Всички мислеха, че докторът е влюбен в Тереза. Господин Де Малипиеро го ревнуваше, беше ѝ забранил да го приема и тя му беше обещала това. Тереза знаеше, че бях в течение на всичко. Появяването ми вероятно ѝ е било неприятно, понеже сигурно не би желала старият господин да научи, че не е удържала обещанието си. Затова моментът ми изглеждаше извънредно удобен да постигна от нея всичко, което бих поискал.

Най-напред ѝ казах кратко и ясно какво ме води при нея. Не пропуснах да я уверя, че може да разчита на моето мълчание и че няма да ѝ навредя. Тереза ми благодари и разпалено ми отговори, че ѝ е много приятно да ми услужи. След като взе книжата на дамата, за която се интересувах, тя ми показва документите на една друга дама, за която току-що се съгласила да ходатайствува, но ми обеща да пожертвува тази дама заради покровителствуваната от мен. Тя удържа думата си и два дни по-късно държах в ръцете си заповедта, подписана от Негово превъзходителство като председател на братството. Госпожа Орио беше записана първа — докато се намери нещо по-добро в списъка за помощите, които се раздаваха два пъти годишно по жребий.

Нанета и сестра ѝ Мартина бяха сирачета, дъщери на сестрата на госпожа Орио. Цялото състояние на добрата жена се състоеше само от къщата, в която живееше и чийто първи етаж даваше под наем, и от годишната рента, която ѝ отпускаше нейният брат, секретар на Съвета на десетте<sup>[8]</sup>. При нея живееха само двете ѝ племеннички, по-възрастната от които бе на шестнадесет, а по-малката — на петнадесет години. Слугуваше им само една стара жена, която за един талер месечно носеше вода и разтребваше къщата. Адвокатът Роза беше единственият ѝ приятел. Той беше като нея на шестдесет години и чакаше момента, когато ще остане вдовец, за да се оженят.

Двете сестри спяха на третия етаж в едно широко легло, при всеки празник споделяха с Анджеला като трета.

Щом получих желанието от госпожа Орио документ, побързах да направя посещение на учителката по плетене, за да дам на Нанета едно писъмце, в което ѝ съобщавах щастливия изход на моите усилия и че след два дни, беше празничен ден, ще предам на леля ѝ заповедта на сенатора. Не забравих също да я помоля най-настойчиво да ми уреди свиждане с моята хубавица.

На определения ден Нанета ме чакаше. Тя умело ми пъкна писъмце, като ми прошепна да го прочета, преди да съм напуснал къщата. Влязох в стаята и видях, освен госпожа Орио още Анджеला, стария адвокат и Мартина. Понеже горях от желание да прочета писмото, отказах предложения ми стол, предадох документа на госпожа Орио и помолих за позволения като единствена награда да ѝ целуна ръка, тъй като нямам време и трябва да си тръгна незабавно.

— О, драги абате, — каза ми дамата — Вие можете да ме прегърнете и никой няма да каже нещо, тъй като съм тридесет години по-стара от вас!

Е, без да се лъже, тя би могла спокойно да каже и четиридесет и пет. Аз ѝ залепих две целувки, от които без съмнение тя остана доволна, тъй като ми каза да прегърна и нейните две племеннички, но те побягнаха и само Анджеला издържа на смелостта ми. След това вдовицата ме покани да седна.

— Не мога, уважаема госпожо.

— Защо не, моля?

— Аз имам...

— Разбирам. Нанета, покажи на господин абата...

— Мила леля, освободете ме от това, моля!

— Тогава иди ти, Мартина.

— Мила леля, оставете ме, нека по-голямата ми сестра изпълни това, което ѝ казахте.

— Уважаема госпожо, младите дами имат пълно право. Аз си отивам.

— Не, господин, абате, моите племеннички са истински глупави гъсета. Господин Роза ще има добрината да ви съпроводи.

Добрият адвокат ме взе приятелски поддръка и ме заведе на третия етаж, където ме остави сам. Несмущаван, аз нетърпеливо прочетох следното писъмце:

Моята леля ще Ви покани на вечеря, но недейте приема. Тръгнете си веднага, щом седнем на масата. Мартина ще Ви свети до пътната врата, но не излизайте навън. Щом вратата се затвори, всички ще помислят, че сте си отишли. Тогава тихичко се качете на третия етаж и ни чакайте там. Ние ще дойдем, щом господин Роза си отиде и нашата леля си легне. Тогава само от Анджеа ще зависи да останете заедно през цялата нощ, което, вярвам, ще Ви направи много щастлив.

Каква радост! Как бях благодарен на случая, който нареди така, че прочетох това писмо на същото място, където щях да очаквам обекта на моята любов! Бях сигурен, че ще се оправя без никаква трудност и преизпълнен от щастие, се върнах отново при госпожа Орио.

Когато влязох в салона, госпожа Орио ми благодари хиляди пъти и ми каза, че за в бъдеще ще се ползвам от всичките права на домашен приятел. След това прекарахме четири часа в смях и шеги.

Щом стана време за вечеря, аз представих такива ловки извинения, че госпожа Орио трябваше да ги уважи. Мартина взе лампата да ми свети надолу. Лелята обаче, предполагайки, че предпочитам Нанета, така енергично ѝ заповяда да ме изпрати, че тя послуша, слезе бързо надолу по стълбата, отвори вратата, затвори я шумно, духна лампата и се качи обратно, като ме остави сам в



тъмното. Аз изкачих тихо стълбите до третия етаж, влязох в стаята на младите момичета, седнах на една кушетка в очакване на щастливия час.

Така прекарах около час в най-сладки мечти. Най-после чух вратата на къщата да се отваря и затваря и няколко минути по-късно видях да влизат двете сестри и моята Анджела. Аз я привлякох към себе си и забравил всичко, освен нея, ѝ говорих цели два часа. Стана полунощ. Младите момичета ме съжаляваха, загдето не съм вечерял, но тяхното съжаление ми се струваше обидно. Отговорих им, че в лоното на щастието не изпитвам необходимост от нищо. А те лукаво ми подхвърлиха, че сега съм техен пленник: ключът от къщата бил под възглавницата на леля им, а тя отваряла вратата едва когато отивала на утринна служба. Демонстрирах учудване, загдето мислят, че това е лошо известие за мен. Напротив, казах им, че се радвам да имам на разположение още пет часа и съм сигурен, че ще ги прекарам с обожаваното от мен момиче. Един час по-късно Нанета започна да се смее. Анджела поиска да узнае причината. Мартина ѝ пошепна нещо на ухото и също започна да се смее. Аз любопитно поисках също да узная причината на тяхната веселост. Най-сетне Нанета ми каза с привидно тъжно изражение, че нямала друга свещ и след няколко минути ще останем на тъмно. Тази новина направо ме възхити, но скрих това и им казах, че искрено съжалявам. Предложих им да си легнат спокойно да спят и да бъдат сигурни, че ще уважа почивката им. На това предложение те само се усмихнаха.

— Какво ще правим на тъмно?

— Ще си приказваме.

Бяхме четирима. Три часа траеше вече нашият разговор и аз бях неговият герой. Любовта е голям поет: нейният словесен материал е неизчерпаем, но когато вижда, че не се приближава до желаната цел, тя се уморява и замлъква. Моята Анджела ме слушаше, но понеже бе по характер мълчалива, рядко отговаряше и отговорите ѝ съдържаха повече здрав разум, отколкото чувство. За да опровергае доводите ми, тя от време на време вмъкваше по някоя поговорка, както старите римляни са стреляли с техните катапулти<sup>[9]</sup>. Колкото пъти моята любов викаше ръцете ѝ на помощ, толкова пъти тя се дърпаше назад и ме отклоняваше с най-неприятна кротост. Въпреки всичко аз продължавах да говоря и ръкомахам, без да загубя смелостта си, но изпадах в

отчаяние, когато забелязах, че доста остроумните ми аргументи само я зашеметяват, вместо да я убедят и слабо трогват сърцето ѝ, без да го смекчат. От друга страна, останах съвсем учуден, като погледнах лицата на двете сестри и забелязах, че отправените към Анджела стрели бяха засегнали всъщност тях. Тази метафизична крива ми се видя неестествена. Трябваше да има ъгъл. За нещастие по него време изучавах геометрия. Създалото се положение толкова ме измъчи, че въпреки студеното годишно време, силно се изпотих. Най-сетне свещта бе пред угасване и Нанета стана да я изнесе навън.

Щом стана тъмно, разбира се, протегнах ръце да хвана жадуваното от душата ми, но като не намерих нищо, се засмях, защото Анджела своевременно бе използвала момента, за да не бъде изненадана. Цял час настоявах да седне отново до мен, като ѝ казвах всички възможни весели и нежни неща, които любовта можеше да ми внуши. Струваше ми се невъзможно нейното поведение да не е само шега. Най-сетне нетърпението ми взе връх и извиках:

— Шегата продължава прекалено дълго! Не е естествено да ме карате да тичам така по вас. Чудя се, че не ви чувам да се смеете. Щом се държите така особено, мога само да предположа, че се шегувате с мен. А сега седнете и тъй като трябва да ви говоря, без да ви виждам, позволете ми да се уверя с ръце, че не говоря с въздуха. Вие трябва да разберете, че ме обиждате, като се шегувате така. А любовта, струва ми се, не трябва да се изпитва с обиди.

— Първо, успокойте се. Аз слушам всичко и не изпускам нито дума, но трябва и вие да ме разберете, че от благоприличие не мога да седна до вас в тази тъмнина.

— Искате да седя така чак до настъпването на деня?

— Легнете в леглото и спете.

— Учудвам ви се, че считате това за възможно и вярвате, че моята страст ще го понесе. Знаете ли какво? По-скоро бих приел да играем на сляпа баба.

Скочих и започнах да я търся на дълж и на шир по стаята, но все напразно. Ако улавях някого, беше винаги Нанета или Мартина, които веднага се обаждаха и аз, глупавият Дон Кихот, веднага ги пусках. От любов и предразсъдъци не чувствах колко глупаво бе това уважение. Още не бях се запознал с анекдотите за френския крал Людовиг Тринадесети, но вече бях чел Бокачио.

Продължавах да търся Анджела, като я укорявах за нейната твърдост и ѝ предлагам да се остави да я намеря, но тя ми отговаряше, че и за нея също е трудно да ме намери. Стаята не беше голяма и аз бях разярен, че не мога да я хвана.

Не бях уморен, но ми стана скучно. Седнах и разказвах в продължение на цял час историята на Руджеро, от когото неговата Анджелика избягала, когато влюбеният рицар в своята наивност ѝ дал вълшебния пръстен:

*Той каза. И щастието тръгна да търси  
на дълж и на шир, но всичко напразно!  
Като сляп пипнешком краката си влачи,  
скърби, че му липсва девойката прекрасна.*

Анджела не познаваше Ариосто, но Нанета го бе чела няколко пъти. Тя пое защитата на Анджелика и каза, че виновна била наивността на Руджеро. Ако той беше разумен, никому не би поверил пръстена на хубавицата. Нанета ме възхити, но аз бях още новак, за да насоча вниманието си към наблюдения, които биха ме опомнили.

Имах пред себе си още само един час, тъй като не трябваше да стоим, докато съмне. Госпожа Орио по-скоро би умряла, отколкото да пропусне службата. Използувах този последен час, за да говоря съвсем сам с Анджела, да я придумвам и убеждавам да седне до мен. Душата ми премина през всички степени на адските мъки. Читателят едва ли може да си представи състоянието ми, ако не е изпадал в същото положение. След като бях изчерпал най-силните си доводи, преминах към молби и най-сетне към сълзи, но когато видях, че всичко е напразно, овладя ме онова благородно негодувание, което възвишава гнева. Ако не беше тъмно, бих могъл дори да ударя гордото чудовище, което можа да ме остави да чезна пет часа в най-ужасна мъка. Изредих ѝ всичките обиди, които измъчената любов може да внуши на една разгневена душа. Обсипах я с ужасни проклетия. Заклех ѝ се, че цялата ми любов се е превърнала в омраза и на края ѝ казах да се пази от мен, защото ще я убия, щом се яви пред очите ми.

С тъмнината спряха и гневните ми речи. Когато се появиха първите лъчи на утринното слънце, големият ключ и резето на

къщната врата издрънчаха — госпожа Орио отваряше вратата, за да достави, както всеки ден през време на службата, спокойствието на душата си, от което се нуждаеше. Взех пелерината и шапката си, за да си вървя. Но как да опиша смущението, което ме обхвана, когато погледнах трите момичета и ги видях облени в сълзи! Извън себе си от срам и отчаяние почувствувах за момент желанието да се убия. Седнах отново и се укорих за суровостта, с която бях докарал трите прелестни момичета до сълзи. Не ми беше възможно да кажа нито дума. Чувството ме задушаваше. Тогава сълзите ми дойдоха на помощ и аз заплаках с наслада. Най-после Нанета ми каза, че леля ѝ скоро ще се върне. Избърсах очите си и побързах да изляза, без да ги погледна и без да кажа нито дума. Легнах, но не можах да заспя.

По обяд господин де Малипиеро, като ме видя съвсем променен, ме попита за причината и понеже чувствувах нужда да облекча сърцето си, му разказах всичко. Мъдрият стар човек не ми се присмя, а с разумни съждения вля балсам в душата ми. Той се виждаше в същото положение със своята жестока Тереза. На масата все пак се разсмя, като ме видя как гълтам ястията. Не бях вечерял и той ме поздрави за моето здраво телосложение.

Тъй като бях решен да не отивам вече при госпожа Орио, през следващите дни се занимавах със защитата на един спорен метафизичен въпрос: твърдах, че нещо, за което можем да имаме само абстрактно понятие, съществува само на теория. Имах право, но не беше трудно да дам на моята теория такъв обрат, че тя да добие вид на безбожна и да бъда осъден да я отрека. Няколко дни след това отидох в Падуа, където получих титлата *doctor utriusque juris*<sup>[10]</sup>.

След завръщането си във Венеция получих писмо от господин Роза. Той ме молеше от името на госпожа Орио да я посетя. След като бях сигурен, че няма да намеря Анджела при тях, отидох още същата вечер. И двете сестри прогониха със своята веселост срама, който изпитвах да се появя отново пред тях след два месеца. Моята теза и докторският ми изпит послужиха за извинение пред госпожа Орио, която не можеше да ме укори в нищо друго, освен че не съм я посещавал.

Когато, си отивах, Нанета ми предаде писмо, в което имаше и друго от Анджела. То гласеше:

Ако имате смелостта да прекарате още една нощ с мен, няма да съжалявате, защото аз Ви обичам и искам да узная от устата Ви дали бихте ме обичали и в бъдеще, ако се съглася да стана презряна.

Писмото на Нанета, която единствена от момичетата притежаваше остър ум, гласеше така:

Понеже господин Роза си предложи услугите да Ви накара да ни посетите отново, държа това писмо готово, за да Ви съобщя, че Анджела е отчаяна при мисълта, че Ви загуби. Признавам, че нощта, която прекарахте у нас, беше ужасна, но струва ми се, това не трябва да е причина да не идвате. Най-малкото, можехте да посетите госпожа Орио. Ако още обичате Анджела, аз Ви съветвам — рискувайте още една нощ. Може би тя ще се оправдае и работата ще свърши, както Вие желаете! И тъй, елате! Останете със здраве.

Тези две писма ме зарадваха, защото ми даваха приятната възможност да отмъстя на Анджела с най-хладно презрение. На следващия празник отидох при дамите с две бутилки кипърско вино и един пушен език в джоба. За моя голяма изненада, не намерих моята мъчителка. Нанета насочи сръчно разговора върху нея и каза, че Анджела й казала сутринта в църквата, че ще може да дойде едва за вечеря. Разчитащ на това, не приех поканата на госпожа Орио за вечеря, а се сбогувах малко преди да седнат на масата и отидох на определеното място. Изгарях от нетърпение да играя ролята, която бях добре обмислил, защото бях убеден, че Анджела, дори да е решила да се държи по друг начин, би ми позволила само малки благоволения, а такива аз вече не исках. Чувствувах се овладян единствено от желанието за отмъщение.

Три четвърти час по-късно чух да се затваря къщната врата и скоро видях пред себе си Нанета и Мартина.

— Къде е Анджела? — попитах Нанета.

— Трябва да е била възпрепятствувана да дойде, дори да ни извести. Все пак тя знае много добре, че сте тук.

— Тя мисли, че ме е измамила. Жалко, че не съобразих. Но сега и вие я опознахте по-добре. Тя се подиграва с мен, тържествува. Послужила си е с вас, за да ме примами в клопката. Наистина, може да се поздрави, защото, ако беше дошла, аз щях да се подиграя с нея.

— О! Позволете ми да се съмнявам в това!

— Не се съмнявайте, хубава Нанета! Вие ще се уверите в това след приятната нощ, която ще прекараме без нея.

— Мога да кажа, че като умен човек ще знаете да се справите с един неуспех, но вие ще легнете тук в леглото, а ние двете ще спим на канапето в съседната стая.

— Няма да ви попреча, но ако направите това, ще ми изиграете много лоша шега. Освен това аз няма да лягам.

— Как? Вие бихте се решили да прекарате сам с нас цели седем часа? Убедена съм, че щом няма да има вече какво да кажете, ще заспите.

— Ще видим. Засега искам да разопаковам моята храна. Ще бъдете ли толкова жестоки да ме оставите да се храня сам? Имате ли хляб?

— Да, и няма да бъдем жестоки, ще вечеряме още веднъж с вас.

— Във вас трябваше да се влюбя! Кажете ми, хубава Нанета, ако бях така влюбен във вас, както в Анджеला, бихте ли ме направили нещастен, както ме направи тя?

— Мислите ли, че подобен въпрос е позволен? Само някой глупчо може да го зададе. Не мога да ви кажа нищо друго, освен че не зная.

Те бързо сервираха три прибора и с весел смях донесоха хляб, пармезанско сирене и вода. Седнахме и се заловихме за работа. Кипърското вино, на което не бяха свикнали, скоро се качи в главите им и веселостта им стана възхитителна. Като ги гледах така, бях учуден, че не съм оценил по-рано техните предимства.

След превъзходната малка вечеря седнах между двете, хванах ръцете им и, като ги поднесох към устните си, попитах ги дали са ми истински приятелки и дали одобряват недостойния начин, по който се беше отнесла с мен Анджеला. Отговориха ми едновременно, че са плакали за мен.

— Тогава позволете — извиках аз — да ви предложа моята братска нежност и я споделете, като че сте мои сестри. Нека невинността на нашите сърца бъде залог за това и се закълнем във вечна вяност.

Първата целувка, която им дадох, бе вече пречистена от любовно чувство и от всякакво желание да ги прелъстя. Двете момичета ми потвърдиха няколко дни по-късно, че са отговорили на моите целувки, само за да ме убедят, че споделят моите почтени братски чувства. Но тези невинни целувки във въпросната нощ твърде скоро запалиха такъв пожар в нас, че останахме изумени и няколко мига по-късно спряхме милувките и се погледнахме съвсем изненадани с много сериозни лица. Двете момичета се изправиха непринудено и аз се намерих сам с моите мисли. Не беше никак чудно, че тези целувки разпалиха огън в душата ми и че топлината, която се разливаше по жилите ми, ме изпълни внезапно със страстна любов към тези прелестни млади създания. И двете бяха по-красиви от Анджеला. Нанета я надминаваше далеч и по ум, а Мартина — с нежния си и невинен характер. Бях много изненадан, че не съм оценил по-рано техните прекрасни качества, но понеже младите дами произхождаха от благородно и много порядъчно семейство, случайността, която ги постави в ръцете ми, не трябваше да бъде съдбоносна за тях. Не бях толкова суетен да повярвам, че ме обичат, но можех да предположа, че моите целувки упражниха върху тях същото въздействие, което техните върху мен.

Размишлявайки върху това, ми стана ясно, че с хитрост и с помощта на подходящи похвати, чието значение те не познавах, в продължение на дългата нощ, която трябваше да прекарам с тях, лесно можех да ги склоня на благоволения, чиито последици биха били, може би, от голямо значение за тях. Тази мисъл ме изпълни с ужас и аз си поставих като строг закон да пазя тяхната невинност. Не се съмнявах, че ще имам силата да остана верен на решението си.

Когато отново се появиха, видях по лицата им израза на сигурност и задоволство и приех веднага същото изражение, твърдо решен да не се излагам повече на опасността от техните горещи целувки.

Прекарахме цял час в разговор за Анджеला и аз им казах, че съм решил да не я виждам повече, тъй като съм уверен, че тя не ме обича.

— Тя ви обича, — ми каза наивната Мартина, — в това съм убедена. Но ако нямате намерение да се ожените за нея, ще направите добре да скъсате напълно, понеже тя е решила да не ви даде нито една-единствена целувка, докато сте само неин любим. Вие ще трябва да се решите да я оставите или да се примирите с това, че няма да получите нищо.

— Вие говорите като ангел, но как можете да сте толкова положителна, че тя ме обича?

— Знам това съвсем сигурно и понеже сме си обещали братска любов, ще ви кажа защо. Когато Анджеला спи у нас, тя ме прегръща нежно и ме нарича неин любим абат.

При тези думи Нанета високо се засмя и запуши устата ѝ с ръка. Но това наивно признание ме възбуди до такава степен, че ми беше много трудно да се овладеея.

Мартина каза на Нанета, че след като съм толкова умен, не е възможно да не зная какво става между млади момичета, когато спят заедно.

— Естествено, — побързах да кажа — тези малки шеги са познати всекиму и аз не вярвам, моя мила Нанета, че сте намерили това приятелско признание на вашата сестра за непредпазливо.

— Станалото, станало, но такива неща не се разправят. Ако Анджеला узнаеше!

— Ще бъде отчаяна, но Мартина ми даде с това доказателство за приятелство и аз ще съм ѝ благодарен цял живот. Въпросът е изчерпан. Отвращавам се от Анджеला и не ще ѝ кажа повече нито дума. Тя е неискрена. Просто иска да ме опропасти.

— Но ако ви обича, има право да иска да се омъжи за вас.

— Признавам това, но тя мисли само за себе си. Знае, че страдам. Би ли могла да действа по такъв начин, ако ме обича заради самия мен? Междувременно нейната фантазия измисля средства да уталожим страстта си с нашата прелестна Мартина, която е така любезна да заема при нея мястото на съпруг!

При тези думи Нанета се засмя още по-сърдечно, но аз останах сериозен и говорих още известно време на сестра ѝ в същия тон, като казвах, че Анджеला в отговор на нейната благосклонност вероятно също играе за нея ролята на съпруг. Но тя отговори усмихната, че



Анджела била мъж само на Нанета и Нанета бе принудена да признае това.

— Но как Нанета нарича своя мъж при техния любовен екстаз?  
— попитах отново аз.

— Никой не знае.

— Значи, вие обичате някого, Нанета?

— Това е вярно, но никой никога няма да научи моята тайна.

Това въздържане ме наведе на мисълта, че е възможно сладката тайна да е свързана с моята собствена личност и че, може би, Нанета беше съперница на Анджела. Вследствие на увлекателния разговор добих постепенно желанието да не прекарвам нощта напразно при две толкова прелестни момичета, които бяха създадени за любов.

— Аз съм твърде щастлив — им казах, — че изпитвам към вас само приятелски чувства, тъй като иначе бих бил в голямо затруднение как да прекарам нощта с вас, без да изпадна в изкушение да ви дам доказателства за моята нежност и да изисквам такава от вас, понеже вие и двете сте удивително красиви и създадени да очаровате всеки мъж, на когото дадете възможност да ви опознае по-добре.

Докато продължавах да говоря в същия дух, дадох вид, че ми се спи. Нанета първа забеляза това и ми каза:

— Без церемонии, легнете си в леглото. Ние отиваме в другата стая и ще спим на канапето.

— Бих изглеждал пред себе си като съвсем жалък човек, ако направя това. Нека продължим разговора. Моята умора ще премине. Жал ми е за вас. Легнете си в леглото, мои прелестни приятелки. Аз ще отида в съседната стая. Ако ви е страх, заключете се, но ще постъпите несправедливо спрямо мен, тъй като аз ви обичам само като брат.

— Никога няма да направим това! — извика Нанета. — Но съгласете се, спете тук!

— Не мога да спя с дрехи.

— Но съблечете се! Ние няма да гледаме.

— Не ме е страх от това, но никога няма да мога да заспя, като виждам, че вие трябва да бодърствувате заради мен.

— Ние също ще легнем в леглото — каза Мартина, но без да се събличаме.

— Това е проява на недоверие, което е обида за моята честност. Кажете ми, Нанета, считате ли ме за честен човек?

— Да, разбира се!

— Добре, но трябва да ме убедите в това. Легнете съблечена до мен и разчитайте на честната ми дума, че няма да ви докосна. Освен това вие сте две срещу един. От какво можете да се страхувате? С една дума, ако не се съгласите да ми дадете това доказателство за доверие, поне докато ме видите заспал, аз няма да легна в леглото.

След това замълчах и се направих, че заспивам.

След като си поговориха един момент тихо, Мартина ми каза да легна само аз в леглото, а те щели да ме последват, щом като се уверят, че съм заспал. Тъй като и Нанета ми потвърди същото, аз им обърнах гръб, съблякох се и легнах, като им пожелах лека нощ. Едва легнал и се престорих на заспал. Скоро обаче сънят наистина ме обори и се събудих едва когато усетих, че лягат при мен. Обърнах се на другата страна, като че исках отново да заспя и останах да лежа спокойно, докато реших, че са заспали или ако още не са заспали напълно, да могат да заспят. Бяха обърнати с гръб към мен и светлината бе угасена. Посегнах напосоки и отправих първо нежността си към тази, която лежеше отдясно, без да зная дали е Нанета или Мартина. Намерих я със свити колена, увита в ризата, която единствено бе задържала. Без да употребя сила и щадейки нейната срамежливост, аз я докарах постепенно до състояние да се признае за победена и да не може да стори нищо друго, освен да ме остави да действам, като се преструва на заспала. Скоро природата заговори и в нея и тя негласно ме подкрепи. Постигнах целта си. Моите усилия бяха увенчани с пълен успех и за мен не съществуваше вече никакво съмнение, че съм получил нейната девственост, на която ние може би само от предразсъдък придаваме такава голяма цена. Възхитен, че изпитах наслада, с която едва сега се запознах в пълния ѝ размер, се отстраних тихо от моята хубавица, за да отдам на сестра ѝ нов дан за моята любовна страст. Намерих я да лежи неподвижно по гръб в положението на човек, потънал в дълбок, спокоен сън. Приближавайки се предпазливо, като че се страхувах да не я събудя, аз започнах най-напред с това, да лаская чувствата ѝ, при което се убедих, че те са също така недокоснати като у сестра ѝ. Но щом забелязах по едно неволно движение, че богът на любовта е готов да приеме дара, започнах да принасям жертвата. Сега тя внезапно се поддаде на силното чувство, което я вълнуваше, и като че ли уморена да играе комедията по-

нататък, сама ме притисна силно в обятията си в момента на опиянението, покри ме с целувки, отговори на моя екстаз със същото въодушевление и любовта съедини душите ни в еднакво сладострастие.

По този признак помислих, че съм познал Нанета. Казах ѝ го.

— Да, аз съм! — каза тя — и заявявам, че аз и сестра ми ще сме щастливи, ако ти останеш честен и верен към нас.

— До смърт, ангеле мой! И понеже всичко, което сторихме беше дело на любовта, между нас няма повече да става дума за Анджеला!

Помолих я да стане и запали свещта, но Мартина скочи веднага с готовност и ни остави да лежим. И както държах в прегръдките си въодушевената от огъня на любовта Нанета, а Мартина със свещ в ръка, застанала пред нас като че ли с поглед искаше да ни обвини в неблагодарност, понеже не ѝ казахме нищо, макар че тя първа се съгласи с моите милувки и с това окуражи сестра си да я последва, изведнъж почувствувах пълното си щастие.

— Да станем, мили мои — извиках аз — и да се закълнем във вечно приятелство!

Веднага станавме, измихме се взаимно, при което те се смяха сърдечно, и това поднови желанията ни. После в костюми от златния век изядохме останките от нашата вечеря. След като си бяхме казали хиляди неща, които само опиянението от любовта може да внуши, легнахме отново в леглото и очарователната нощ продължи във взаимни доказателства на нашата страст. Нанета получи последното доказателство за моята нежност. Понеже госпожа Орио беше отишла вече на литургията, ние трябваше да побързаме с раздялата. Още веднъж им дадох уверение, че са угасили в сърцето ми всички чувства към Анджеला. Пристигнал в жилището си, легнах в леглото и спях блажено, докато стана време за обяд.

Господин Де Малипиеро забеляза веселото ми лице и уморени очи, но аз замълчах, не му казах нищо и го оставих да си мисли каквото иска. Два дни по-късно посетих госпожа Орио и, тъй като Анджеला не беше там, останах на вечеря и си отидох заедно с господин Роза. По време на моето посещение Нанета намери удобен случай да ми предаде писмо и пакетче. Пакетчето съдържаше парче восък с отпечатък на ключ, а в писмото се казваше, че трябва да дам да ми направят ключ и да го използвам, за да прекарвам нощта с тях,

колкото пъти пожелае. Освен това тя ми съобщаваше, че Анджела е била у тях предишната нощ и е отгатнала всичко случило се. Те признали и я укорили, че само тя била виновна за това. Тя ги обидила с най-тежки думи и заявила, че няма да стъпи повече в къщата им, но това им било съвсем безразлично.

Няколко дни след това щастието ни освободи от Анджела. Нейният баща бе поканен за няколко години във Виченца да рисува там фрески в някои къщи и той я взе със себе си. Благодарение на нейното отсъствие аз се намирах в спокойно притежание на тези две прелестни момичета, с които прекарвах най-малко две нощи в седмицата, тъй като имах лесен достъп с помощта на ключа, който дадох веднага да ми направят.

Бяха последните дни на карнавала, когато господин Мандзони ми каза, че прочутата Джулиета иска да говори с мен. Тя много съжалявала, че не ме вижда повече у нея. Бях любопитен да знам какво има да ми казва и отидох заедно с него при нея. След като ме прие много учтиво, тя каза, че знаела, че имам хубава зала в къщата си и желала да дам бал, всичките разноски, по който щяла да понесе. Съгласих се. Даде ми двадесет и четири цехина и изпрати свои хора у нас, за да поставят полилеи в залата и в стаята ми. От своя страна аз трябваше да се погрижа за оркестъра и за вечерята.

Господин де Санвители беше вече отпътувал и правителството на Парма го беше поставило под попечителство. Видях кавалера десет години по-късно във Версай. Тогава той беше декориран с кралския орден като главен началник на дворцовия манеж на херцогинята на Парма, най-възрастната дъщеря на Людвиг петнадесети, която, като всички принцеси от френския двор, никога не можа да привикне към живота в Италия.

Моят бал се състоя и всичко мина много добре. Гостите принадлежаха изцяло към кръга на Джулиета, с изключение на госпожа Орио, нейните племеннички и адвоката Роза, които се намираха в съседната стая, тъй като бях изпросил позволение да покана и тях, макар че не принадлежаха към висшето общество.

Когато след вечерята се танцуваше менует, хубавицата ме дръпна настрана и ми каза:

— Заведете ме във вашата стая; дойде ми нещо весело на ум, ще се посмеем.

Моята стая беше на третия етаж. Поведох я нагоре. Щом влязохме вътре, видях я да заключва, но не знаех какво да мисля за това.

— Искам — каза ми тя — да ме облечете напълно като абат в един от вашите костюми. Аз пък ще ви облека в моите дрехи. Така преоблечени ще слезем долу и ще танцуваме заедно. Бързо, драги приятелю, най-напред да си направим косите!

Сигурен в сладката награда и възхитен от рядкото приключение, аз наредих дългата ѝ коса в кръг около главата, а после се оставих тя да ми направи прическата. Сложи ми червило, изкуствени бенки, изобщо оставих се да направи всичко с мен, като я уверих, че това ми доставя удоволствие. След всичко тя се съгласи любезно да я целуна при условие, че няма да искам повече.

— Само от вас, красива Джулиета — отговорих аз — зависи всичко. Казвам ви искрено: аз ви обожавам!

Поставих върху леглото си една риза, яка с широки гънки, долни гащи, черни чорапи и костюм. Тя свали роклята си и сръчно облече долните гащи, като отбеляза, че са удобни, но когато стигна до обуването на панталоните се яви затруднение: коланът им бе много тесен и не оставаше нищо друго, освен да се разпори отзад или да се изреже малко. Аз се заех да оправя всичко и седнах на леглото. Тя застана с гръб пред мен. Започнах да работя, но тя намери, че искам много да видя, че работя несръчно и че я докосвам там, където не трябва. Стана нетърпелива, отдръпна се от мен, раздра колана на две и сама оправи всичко, доколкото бе възможно. След това ѝ помогнах да обуе чорапите и обувките и ѝ облякох ризата. Когато обаче поставях набраната яка, тя реши, че ръцете ми са много любопитни — гърдите ѝ всъщност не бяха много добре развити! Наруга ме с хиляди обиди, нарече ме нечестен. Аз я оставих спокойно да се издума. Държах главно да не ме счита за глупак. Освен това бях на мнение, че една жена, за която някой е платил сто хиляди дуката, си струва труда да бъде разгледана по-подробно. Най-сетне тя бе готова и сега дойде моят ред. Свалих бързо панталоните си, макар че тя бе против това. След това тя трябваше да ми облече ризата и полата, накратко да ме облече. Но изведнъж тя започна да се сърди за това, че съвсем не скривам очевидното въздействие на прелестите ѝ върху мен и отказа да се съгласи на милостта, която веднага би ме успокоила. Понечих да я

целуна, но тя се възпротиви. Аз обаче станах нетърпелив и я принудих въпреки волята ѝ да види крайния акт на моята възбуда. При това зрелище тя започна отново да ругае. Доказвах ѝ, че не е права, но напразно. И въпреки яда ѝ все пак се наложи тя да ми помогне да се облекча напълно.

Очевидно една порядъчна жена, която се е впуснала в подобно приключение, би имала по-нежни намерения и не би ги отрекла в момент, когато вижда, че се споделят и от другата страна. Но жени от типа на Джулиета таят духа на съпротивата, който всъщност ги прави врагове на самите себе си. Освен това Джулиета вероятно мислеше, че сама се е измамила, когато видя, че не съм срамежлив и моята опитност ѝ се струваше като липса на уважение. Вероятно би ѝ било по-приятно, ако само си откраднех от нея няколко дребни благоволения, но с това бих поласкал твърде много нейното самочувствие.

Когато бяхме вече напълно преоблечени, слязохме заедно в залата, където множеството похвали ни върнаха бързо доброто настроение. Всички ми приписваха любовно приключение, каквото всъщност не бях имал, но ми беше приятно да оставя хората с това убеждение и започнах да танцувам с моя мним абат, когото за голямо съжаление намирах прелестен. Джулиета се държеше с мен през цялата вечер така добре, че счетох промененото ѝ държане като един вид разкажение и почти съжалявах за моето отношение към нея, но за тази моя самоизмама скоро бях наказан.

Когато след контра танца всички кавалери се почувствуваха свободни да си позволяват волности с преоблечения абат, аз също отидох при младите момичета, които не бягаха от моите милувки, за да не изглеждат смешни поради съпротивата си.

Господин Кверини ми отправи глупавия въпрос дали съм запазил панталоните си и когато му отговорих, че е трябвало да ги дам на Джулиета, той седна натъжен в един ъгъл на залата и не танцува повече.

Тъй като цялото общество скоро забеляза, че нося женска риза, никой не се съмняваше повече, че жертвата е принесена. Изключение правеха само Нанета и Мартина, които не можеха да си представят, че съм в състояние да им изневеря. Джулиета забеляза, че е направила

много необмислена постъпка, но нещастieto бе станало и не можеше да се поправи.

Когато след известно време отидохме отново в моята стая, мислех да я прегърна и да хвана ръката ѝ, за да ѝ докажа, че съм готов да ѝ дам удовлетворение. Мислех, че тя съжалява за поведението си и освен това бях наистина малко влюбен в нея. Но в същия миг тя ми удари толкова силна плесница, че аз в раздражението си почти щях да ѝ отвърна с удар. Съблякох се бързо и без да я погледна. Тя също се преоблече и така отидохме отново при гостите. Въпреки че се бях добре измил със студена вода, все пак всеки можеше да види по лицето ми следите, които грубата ѝ ръка беше оставила.

Преди да си отиде, тя ме дръпна настрана и ми каза с твърд и най-сериозен тон, че ако имам желание да бъда изхвърлен през прозореца, трябва само да се явя при нея; би ме убила, ако станалото се разчуе. Пазех се да ѝ дам повод както за едното, така и за другото, но не можах да попреча да се разчуе за сменяването на ризите ни. Понеже не ме виждаха повече у нея, решиха, че това се е наложило като удовлетворение за господин Кверини. Читателят ще види, че шест години по-късно това особено момиче се направи, като че ли е забравило случката.

Прекарах постите отчасти с моите два ангела, които все повече ме ощастливяваха, отчасти с изучаването на опитната физика в манастира дела Салуте. Вечер посещавах събраното в къщата на господин де Малипиеро общество. След Великден обаче отидох по покана на графиня Монте Реале в Пазеано, нетърпелив да видя отново моята Лучия. Там намерих друго общество, съвсем различно от онова, което беше предишната есен. Граф Даниело, най-старият син в семейството, се беше оженил за една кръщелница на старата графиня и гостуваше с жена си и балдъзата си. Вечерята ми се стори много дълга. Дадох ми отново старата стая и аз копнеех да видя Лучия, с която вече не смятах да се отнасям като с дете. Понеже не я видях преди лягаме, очаквах да я видя непременно на следващата сутрин при събуждането. Но кого видях да се появява вместо нея? Една грозна дебела слугиня. Попитах я за семейството. Тя ми отговори на нейното наречие, от което не разбрах нищо.

Обезпокоен се питах какво може да е станало с Лучия. Дали са открили нашата тайна връзка? Дали не е болна или умряла? Облякох се

и тръгнах да я търся. Ако са ѝ забранили да ме посещава, си казвах аз, ще си отмъстя. По някакъв начин щях да намеря възможност да ѝ говоря и за отмъщение ще сторя с нея това, което въпреки любовта си не направих от честност. В този миг влезе вратарят с тъжно лице. Попитах как е жена му, как е дъщеря му, но при това име в очите му се появиха сълзи.

— Умряла ли е?

— Ако Бог е поискал, може и да е умряла!

— Какво напрани тя?

— Избяга с бързоходеца на господин граф Даниело и не знаем къде може да е.

Дойде и жена му. От разговора скръбта ѝ се събуди отново и тя припадна. Когато вратарят видя, че искрено се присъединявам към скръбта им, ми каза, че нещастieto ги е сполетяло само преди осем дни.

— Познавам бързоходеца — казах аз. — Той е подлец. Помоли ли ви за ръката на дъщеря ви?

— Не, защото беше сигурен, че не бихме му я дали.

— Аз се учудвам на Лучия.

— Той я е измамил и чак след бягството им предположихме истината. Напоследък беше много надебеляла.

— Значи са имали от дълго време отношения?

— Тя се запозна с него около месец след вашето заминаване. Той трябва да я е омагьосал, тъй като Лучия беше невинна като гълъб. Мисля, че можете да потвърдите това с чиста съвест.

— И никой ли не знае къде са?

— Никой! Бог знае какво ще направи негодникът с нея!

Наскърбен като тези добри хора, излязох и се разхождах наоколо из гората, за да разсея мъката си. Прекарах два часа в разни разсъждения, като всичките започвах с „ако“. Ако бях дошъл още преди осем дни, което лесно можех да сторя, моята нежна Лучия би ми доверила всичко и аз бих предотвратил това позорно дело. Ако бях направил с нея, както с Нанета и Мартина, тя при заминаването ми не би се намирала в състояние на възбуда, която без съмнение е било главната причина за погрешната ѝ стъпка. Ако не ме познаваше преди бързоходеца, нейната чиста дотогава душа не би го послушала. Отчаян признах пред себе си, че бях оръдието на подлия измамник.



*Цветето, което правеше ме Бог,  
Цветето, което аз не докоснах,  
Нейната невинност, за да не премахна,  
Той го, ах! откъсна, даже го потъпка!*

Ако знаех къде мога да я намеря, сигурно бих отишъл, за да я доведа обратно при нейните родители, но липсваше всякакво указание къде би могла да бъде.

Преди да узная за нещастieto на Лучия бях суетен, дори горд от това, че имах достатъчно самообладание да я оставя недокосната. Сега се срамувах и съжалявах за моето въздържание. Реших твърдо за в бъдеще да се държа по-разумно в това отношение. Бях неутешим от мисълта, че нещастното момиче може би е изпаднало в нужда или, безчестие, че прокллина спомена за мен и ме мрази като виновник за нейното нещастие. Вследствие на тази тъжна случка, аз възприех една нова система, с която по-късно отидох твърде далеч.

Отидох в градината при веселото и шумно общество, което ме прие така добре и така повдигна настроението ми, че при ядене развеселявах всички. Огорчението ми беше така голямо, че можех да го надвия само с дива веселост, иначе би трябвало да замина. Силен подтик ми даде красивото лице и още повече съвсем новия за мен характер на младоженката. Нейната сестра бе по-хубава, но аз започнах да се страхувам от такива още неизлъгани момичета — те създаваха много грижи.

Младата съпруга, която бе около деветнадесет или двадесетгодишна, влезе в очите на цялото общество със своето неестествено държане. Тя беше бърлива, главата ѝ бе пълна с поговорки, с които искаше да блесне и които употребяваше често и не намясто. Беше набожна и така влюбена в своя съпруг, че не можеше да скрие неудоволствието си, когато той любезничеше на масата със своята балдъза, срещу която седеше и се възхищаваше от нейната красота. Така тя ставаше твърде смешна. Нейният мъж беше объркана глава, който може би обичаше много жена си, но считаше за уместно да се показва безразличен към нея и от суета намираще удоволствие в това да ѝ дава разни поводи за ревност. Тя, от своя страна, се страхуваше да не я сметнат за глупава, ако не даде вид, че забелязва

всичко. Доброто общество я правеше несръчна именно защото постъпваше така, като че ли е свикнала само на подобно общество. Когато говорех разни безсмислици, тя ме слушаше внимателно и се смееше на неподходящи места, понеже не искаше да мине за ограничена. Нейното особено, несръчно и неестествено държане ми достави удоволствието да я опозная по-добре и аз започнах да любезнича с нея.

Моите големи и малки учтивости, моите услуги, даже моите щуротии скоро дадоха повод на всички да се сетят, че имам известни намерения спрямо нея. Съпругът ѝ бе открито предупреден, но той се правеше на герой и когато му казаха да внимава, прие това откъм смешната му страна. Аз от своя страна се правех на скромнен, понякога дори на безгрижен. Верен на своята роля, той ме подбуждаше да любезнича с жена му, която от своя страна много несръчно ми отвърщаше.

Пет или шест дни любезничах усърдно с нея, докато веднъж тя бе тъй непредпазлива да ми каже при една разходка в градината защо е така неспокойна и че мъжът ѝ нямал право да ѝ дава повод за това. Отговорих ѝ с приятелски тон, че най-доброто средство да го поправи, е привидно да не забелязва вниманието на своя мъж към сестра ѝ и да се прави на влюбена в мен. За да я склоня да последва предложението ми ѝ казах, че моят план е труден за изпълнение, тъй като е нужно много голям ум, за да се играе роля, която изисква голямо умение да се преструва. С това засегнах чувствителното ѝ място и тя веднага ме увери, че може да изиграе отлично тази роля. Въпреки уверенията си обаче тя се държеше много несръчно и всички разбраха, че планът е мой.

Един ден се намирах сам с нея в една от градинските алеи и понеже бях сигурен, че никой не може да ни види, поисках да превърна комедията в истина. Тогава тя прибягна до опасното средство да избяга и да се върне сама при останалото общество. Естествено, щом се появи, бях подигран като несръчен ловец. При първа възможност я порицах за бягството ѝ, като обясних, че с това е дала големи предимства на своя съпруг. Похвалих нейния ум и порицах фалшивото ѝ възпитание. Казах ѝ, че тонът, който употребявам спрямо нея, отговаря на приетите форми в доброто общество и че е доказателство колко високо ценя нейния ум. На единадесетия или дванадесетия ден

обаче тя ме изкара извън себе си, когато при едно от най-хубавите ми излияния ми каза, че като свещеник трябвало да зная, че извънбрачните любовни връзки са смъртен грях. Бог виждал всичко и тя не искала да отиде в ада. От друга страна, не трябвало да казва на изповедника си, че се е забравила дотам, че да греши с един свещеник. Аз възразих, че не съм никакъв свещеник, но тя ме постави в затруднение, като ме попита дали възнамеряваното от мен не е грях. Понеже няхах смелостта да откажа, чувствавах, че трябва да поставя край на моето приключение.

Промененото ми, вече спокойно поведение бе забелязано на масата и старият граф, който с удоволствие се шегуваше, каза високо, че историята била приключена. Това бе за мен благоприятен завършек. Казах на моята коравосърдечна и набожна хубавица, че отношенията ни са известни на всички, но това не помогна и аз изчерпах лъжите си. Случаят обаче ми дойде на помощ. Сплетнята внезапно взе съвсем друг обрат.

На Възнесение всички направихме посещение на госпожа Бергали, прочутото украшение на италианския Парнас. Когато същата вечер тръгнахме обратно за Пазеано, моята хубавица — арендаторка поиска да седне в една четириместна кола, в която седяха вече нейният мъж и сестра ѝ, докато аз бях самичък в една красива двуколка. Вдигнах шум, че това е знак на недоверие и обществото ѝ направи бележка да не ми нанася такава обида. Тя се качи при мен. Казах на кочияша да кара по най-късия път и той се отдели от другите коли, като избра един път през гората Чеквини. Когато тръгнахме, небето бе ясно, но не мина и половин час, започна буря, каквито на юг често се разгарят. Изглеждаше като че всички стихии искат да обърнат света с главата надолу, но нищо подобно не става. Небето скоро се изяснява наново и въздухът се пречиства и освежава. Затова такива бури всъщност са само приятни.

— О, небе! — извика моята арендаторка — приближава буря!

— Да, и въпреки покрива на нашата кола, дъждът ще развали хубавото Ви облекло. Много съжалявам за това.

— Не ми е до облеклото, но ме е страх от гръмотевиците.

— Запушете си ушите.

— А светкавиците?

— Кочияш, искаме да се отбием някъде.

— Най-близките къщи, господин абат, са отдалечени на половин час. Докато стигнем до тях, бурята ще премине.

Той продължи спокойно по-нататък. Светкавиците раздираха небето, гръмотевиците трещяха, моята арендаторка трепереше с цялото си тяло. Дъждът се изливаше на потоци. Аз съблякох пелерината си, за да се покрием отпред. В същия миг бяхме заслепени — на сто крачки пред нас пламна светкавица. Конете изплашено се дръпнаха и моята бедна спътница се разтрепери от ужас. Инстинктивно се хвърли върху мен и ме прегърна здраво. Аз се наведох да вдигна падналата пелерина, при което използвах случая да ѝ вдигна полата. Тя направи движение да свали отново полата си, но в същия миг изтрещя нова гръмотевица и тя се вцепени от страх. Покрих я бързо с пелерината си и я притеглих към себе си. Движението на колата ми помогна в това и тя падна в най-удобно за мен положение върху мен. Естествено, аз не губих време, престорих се, че оправям часовника в джоба на жилетката си и се приготвих за нападение. Тя почувствува, че не би могла да ме избегне, ако не попречи бързо на намерението ми. Започна да се противи, но аз я държах здраво, като ѝ казвах, че ако не се престори на припаднала, кочияшът ще види всичко, щом се обърне. Доставих ѝ удоволствието да ме нарече безчестен нехранимайко и да изсипе още куп проклетия, но междувременно, постигнах най-пълната победа, която някой атлет е спечелвал някога.

Дъждът продължаваше да вали на потоци и силният вятър да го духа срещу нас. Така тя бе принудена да остане в същото положение, но ми каза жално, че опропастявам нейната чест, тъй като кочияшът може да види всичко.

— Та аз го наблюдавам — отговорих аз, — той даже не мисли да се обръща, но дори и да направи това, пелерината добре ни пази от погледа му. Бъдете разумна и останете така, като че сте в несвяст, тъй като нямам намерение да ви пусна.

Изглежда тя се помири със съдбата, си и ме попита само как съм се осмелил да предизвикам светкавиците.

— Ами те са в съюз с мен! — ѝ отговарям.

Изглеждаше почти склонна да ми повярва. Страхът ѝ изчезна и понеже почувствува, че вече съм в екстаз, ме попита дали най-сетне

съм задоволен. Смеейки се, отговорих отрицателно. Трябваше да изисквам съгласието ѝ чак до края на бурята.

— Съгласете се или ще оставя пелерината да падне!

— Отвратителен човек, който ме направи нещастна за цял живот! Доволен ли сте сега?

— Не.

— Какво още искате?

— Потоп от целувки!

— Колко съм нещастна! Но — на!

— Кажете, че ми прощавате и признавате, че сте споделила моята наслада!

— Вие сам знаете. Да, аз ви прощавам.

Сега аз ѝ върнах свободата, оказах ѝ известни услуги и я помолих да направи същите на мен, което тя стори с усмивка.

— Кажете ми, че ме обичате! — извиках аз.

— Не! Вие сте безбожен човек и ще отидете в ада.

Времето отново се бе оправило. Поставих всичко в ред, целунах ръцете ѝ и казах, че може да бъде сигурна, че кочияшът не е видял нищо. Убеден съм, че съм я излекувал от страха от бури и че тя няма да издаде на никого тайната на своето излекуване. Тя ми отговори, че знаела поне това, че никога една жена не е била излекувана чрез подобно средство.

— Това трябва да се е случило — възразих аз — най-малко един милион пъти в течение на хиляда години. Дори искам да ви призная, че разчитах на това, когато се качихте в двуколката, тъй като не виждах никакво друго средство да ви притежавам. Утешете се и ми повярвайте — не съществува страхлива жена, която би могла да противостои в такъв случай.

— Вярвам в това, но за в бъдеще ще пътувам само с моя мъж.

— Няма да направите добре, понеже вашият мъж едва ли би се досетил да ви утеши по начина, по който ви утеших аз.

— И това е вярно. Човек научава от вас особени неща, но ние няма вече да пътуваме друг път сами.

С такива разговори пристигнахме в Пазеано един час преди другите. Слязохме и моята хубавица изтича с всички сили в стаята си, докато аз търсех в кесията си един талер за кочияша. Видях, че той се смееше.

- Защо се смееш?  
— Вие знаете защо!  
— Вземи един дукат и си дръж устата затворена!
- 

[1] Пиер Гасенди, френски математик и философ (1592–1655), застъпник на материализма, противник на Аристотеловите схващания. — Б.пр. ↑

[2] Прическа алаброс. — Б.пр. ↑

[3] Молитвена броеница у католиците с перли или други зърна за отчитане на молитвите „Аве Мария“, „Отче наш“ и др. — Б.пр. ↑

[4] П. Б. Трапаси Метастазіо, италиански поет и драматург (1698–1782), автор на редица лирични трагедии: „Изоставената“, „Дидона“, „Семирамида“, „Александрия“ и др. — Б.пр. ↑

[5] Юдит — древна еврейска героиня, известна със своята красота и с това, че убила прочутия пълководец на Навуходоносор — Олоферн, като му отрязала главата. Когато Олоферн обсадил родния ѝ град Ветил, тя се промъкнала в неприятелския стан, пленила Олоферн с красотата си и след като последният се напил и заспал, тя отрязала главата му и се върнала с нея същата нощ в града. На другия ден евреите окачили главата на градските стени и изплашените асирийци вдигнали обсадата. — Б.пр. ↑

[6] Кекропс бил според старогръцките предания първият цар на Атика, който запознал гърците със земеделието и основал гр. Атина и ареопага. — Б.пр. ↑

[7] Девет часа сутринта. — Б.пр. ↑

[8] Съветът на десетте, състоящ се от десет членове аристократи, е бил главният инструмент за господството на венецианската аристокрация в старата Венецианска република. Той е имал право да контролира даже и самия дож. Създаден е в 1310 г. и е премахнат от Наполеон през 1797 г. Преди това (от 697 г.), властта на дожите, особено на първите от тях, които са били избирани от народа, е била почти неограничена. По-късно между дожите, които се стремели да превърнат властта си в наследствена, и аристокрацията се почват борби, които през 1173 г. завършват с победа за аристокрацията. И със създадения през 1310 г. Съвет на десетте дожът става оръдие на венецианската аристокрация и само изпълнителен орган на нейните решения. — Б.пр. ↑

[9] Бойна метателна машина. — Б.пр. ↑

[10] Доктор по каноническо и римско право. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ПЕТА

СМЪРТТА НА МОЯТА БАБА И ПОСЛЕДИЦИТЕ ОТ ТОВА. ЗАГУБВАМ БЛАГОВОЛЕНИЕТО НА ГОСПОДИН  
ДЕ МАЛИПИЕРО. НЯМАМ ВЕЧЕ ДОМ. ТИНТОРЕТА. ОТИВАМ В СЕМИНАРИЯТА. ИЗГОНЕН. ЗАТВОРЕН В  
УКРЕПЛЕНИЕ.

По време на вечерята говорихме само за бурята и арендаторът, който познаваше слабостта на жена си, ми каза, че бил убеден, че не ще пътувам още веднъж с нея.

— Както и аз с него — извика бързо младата жена, — защото той е безбожен човек, който със своите лоши шеги предизвиква светкавиците!

Жената умееше така сръчно да ме избягва, че не ми се удаде нито за момент да остана насаме с нея.

Когато се върнах във Венеция, намерих моята добра баба болна и поради това трябваше да скъсам с всички досегашни мои навици на живот. Обичах я твърде много, за да не се погрижа с цялото си възможно старание за нея. Затова не се отделих нито за момент от леглото ѝ, докато тя не изпусна и последната си въздишка. Беше ѝ невъзможно да ми остави нещо, тъй като бях получил приживе всичко, което можеше да ми даде. Въпреки това смъртта ѝ имаше такива последици за мен, че трябваше да преустромя коренно живота си.

Един месец след нейната смърт получих писмо от моята майка. Тя ми пишеше, че тъй като не виждала никаква възможност да се върне във Венеция, решила да освободи къщата, за която досега бе плащала наем. Била съобщила намеренията си на абат Гримани и аз съм трябвало да постъпя съгласно неговите разпореждания. Той бил получил нареждането да продаде мебелите и да заведе мен, както и моите братя и сестри в някой добър пансион. Мислех, че съм задължен да отида при Гримани и да го уверя, че винаги ще се подчинявам на неговите разпореждания.

Наемът за къщата беше предплатен до края на годината и след като знаех, че вече няма да имам жилище и че всичките мебели ще бъдат продадени, не ограничавах повече своите нужди. Бях вече



продал някои долни дрехи, пердета, килими, порцелан. Сега продължих с огледала, кревати и др. Не се самозалъгвах, че на това ще бъде погледнато с лошо око, но знаех, че всичко беше наследство от баща ми, върху което майка ми нямаше права. А да се спогодя с братята си винаги имах още достатъчно време.

Четири месеца по-късно майка ми отново ми писа. Писмото ѝ бе с адрес от Варшава и в него намерих прибавено още едно писмо. Тя ми пишеше:

Тук се запознах, мили сине, с един учен минимит<sup>[1]</sup> — калабриец, чиито отлични качества отправяха мислите ми към теб при всяко негово посещение. Преди една година му казах, че имам син, който иска да стане духовник, но нямам средства да го издържа. Отговори ми, че този син би станал и негов, ако бих могла да ходатайствам пред кралицата той да стане епископ в своята родина. Това лесно би могло да стане, ако тя има добрината да пише на своята дъщеря, кралицата на Неапол, и да ѝ го препоръча.

Пълна с упование в Бога, аз се хвърлих в краката на Нейно Величество и получих милостта ѝ. Кралицата се съгласи да пише на дъщеря си и почтеният прелат е назначен вече от папата за епископ на Марторано. Верен на своята дума, той ще те вземе със себе си, сине мой, към средата на идната година, защото за да стигне в Калабрия, трябва да мине през Венеция. Той сам ти пише това в тук приложеното писмо. Отговори му веднага и изпрати писмото си до мен. Аз ще му го предам. Той ще те поведе по пътя, който води към най-високите върхове на църквата. Представи си какво утешение ще бъде за мен, когато след двадесет или тридесет години ще имам щастието да те видя поне като епископ! До времето на неговото идване абат Гримани ще се грижи за теб. Давам ти моята благословия.

Писмото на епископа беше написано на латински и повтаряше съдържанието от писмото на майка ми. Освен това то беше твърде обещаващо. Съобщаваше ми, че ще остане във Венеция само три дни.

Отговорих както подобаваше.

Тези две писма ми забъркаха главата. Сбогом, Венеция! Със сигурен изглед за най-бляскаво щастие, едва можех да дочакам да стъпя на попрището, което щеше да ме отведе до тази цел и се поздравих, че се разделям без съжаление с всичко, което оставям в родината си, „Суетностите се свършиха!“ — казах си аз. „За в бъдеще ще се интересувам само от големи и важни неща“. Господин Гримани ми направи най-хубави комплименти за моята съдба и ме увери, че щял да положи най-големи грижи да ми намери добър пансион, в който да постъпя към Нова година, за да дочакам пристигането на епископа.

Господин де Малипиеро, който беше голям мъдрец и виждаше, че губя ценно време във Венеция в удоволствия и развлечения, беше възхитен, че още следващата година щях да потърся щастieto си другаде и че с готовност се подчинявах на обстоятелствата. По този повод той ми даде един съвет, който никога няма да забравя. Прочутото правило на стоиците: — „Следвай Бога!“ — трябва да се изкаже точно със следните думи: предостави се на това, което съдбата ти предлага, доколкото не чувствуваш отвращение към него. Това е демонът на Сократ — „често предупреждаваш, рядко насърчаваш“, — откъдето произлиза и изречението на същите стоици — „съдбата посочва пътя“.

Дотук се простираха знанията на господин де Малипиеро. Той беше учен, без да е чел друга книга, освен тази на естествения морал. Но като че ли трябваше да се докаже, че нищо не е свършено и че всичко има своята добра и лоша страна. Макар че следвах неговите принципи, един месец по-късно се случи събитие, което ми навлече неговата немилост и от което не почерпих никаква поука.

Господин сенаторът вярваше, че може да прочете по известни признаци по лицата на младите хора, че за всичко в живота си трябва да благодарят на щастieto си. И щом беше убеден, че е забелязал това, той приближаваше въпросният млад човек до себе си, за да го поучи как може да подпомогне щастieto си с разумно поведение. Той разсъждаваше много вярно, че в ръцете на непредпазливия лекарството

става отрова, както и че отровата в ръцете на един мъдрец става лекарство.

По мое време той покровителствуваше трима млади хора, за чието образование правеше всичко, което беше по силите му. Това бяха, освен мен, Тереза Имер, която читателят отчасти вече познава и по-късно ще опознае по-добре, и дъщерята на Гардела, гондолиер, която беше три години по-млада от мен и имаше прелестно миловидно лице. За да ѝ създаде бъдеще, спекулативният старец я накара да учи танци, „понеже не е възможно“, казваше той, „билярдна топка да падне в мрежата, ако не е ударена“. Това младо момиче игра по-късно под името Аугуста блестяща роля в Лайпцигското общество. В 1757 година тя бе призната за официална любовница на Вюртембергския херцог. Беше очарователна. За последен път я видях във Венеция, където умря преди две години. Нейният съпруг, Микеле д'Агата, се отрови малко след нейната смърт. Един ден, след като ние тримата се бяхме нахранили у сенатора, той ни остави сами, за да се отдаде на обичайната си следобедна почивка. Няколко минути по-късно малката Гардела си отиде, тъй като имаше урок. Останах сам с Тереза, която съответствуваше на вкуса ми, макар че дотогава никога не бях любезничил с нея. Седяхме един срещу друг на една малка масичка с гръб към вратата на кабинета, където, както мислехме, спеше старият господин. По някакъв повод пожелахме да установим разликата в нашето телесно устройство. Но тъкмо бяхме стигнали до най-интересната част от нашата задача, трябваше да оставим работата недовършена, тъй като аз получих силен удар с бастун по гърба и веднага след това втори, който без съмнение щеше да бъде последван от още много други, ако не бях си плюл на петите. Без пелерина и шапка се втурнах през глава навън и се затворих в стаята си у дома. Само четвърт час след това получих двата изоставени предмета по една стара домакия на сенатора, заедно с едно писмо, в което ми се забраняваше да стъпя отново в двореца на Негово Превъзходителство. Без да губя нито минута, му отговорих следното:

Когато ме ударихте, бяхте разгневен, следователно не можете да се похвалите, че сте ми дали урок, който заслужава да бъде научен. Не мога да ви простя и поради

това, че би трябвало да забравя, че сте мъдрец, а това аз никога няма да мога.

Благородният господин имаше може би право, ако гледката, която му представихме, не му бе харесала. Но въпреки цялата му предпазливост, в случая той бе действувал много непредпазливо, тъй като всички слуги научиха причината за моето изпъждане и скоро целият град се смееше на моята история. Както ми каза Тереза покъсно, той не се осмелил да я укорява. Естествено и тя не се осмелила да го моли за милост към мен.

Наближаваше моментът, когато трябваше да напусна дома на моя баща. Една хубава сутрин видях пред себе си мъж на около четиридесет години с черна перука, яркочервено наметало и много почерняло от слънцето лице. Той ми връчи писмена заповед от господин Гримани да му предам всички мебели от къщата по опис, който носеше у себе си и чието копие се намираше у мен. Аз взех моя опис и му показах всички мебели, отбелязани в него, които не бяха поели по друг път, като за тези, които липсваха, казах, че не знам какво е станало с тях. Господинът повиши тон, като че ли беше господар на къщата и започна да вика, че искал да знае какво съм направил с тях. Този тон не ми хареса. Отговорих му, че не съм длъжен да му давам сметка и понеже той продължи да крещи, му посочих вратата с тон, който показваше, че зная, че съм господар в собствената си къща.

Считах се задължен да известя господин Гримани за случилото се и затова отидох рано при него, но там намерих същия дангалак, който му беше разказал вече всичко. След остра нападка, която мълчаливо оставих да премине край ушите ми, абатът поиска сметка за всичко липсващо. Казах му, че е трябвало да продам нещата, за да не правя дългове, след което той започна да се държи с мен като с крадец. Каза ми, че съм нямал право на това и че той знаел вече какво да прави. Накрая ми заповяда да напусна веднага къщата.

Извън себе си от гняв, изтичах при един евреин, за да му продам всичко, каквото все още беше останало, но тъкмо когато исках да вляза в дома си, намерих пред вратата един съдебен служител, който ми връчи заповед. Прочетох я и открих, че бе издадена по искане на някой си Антонио Рацета. Това беше мъжът с почернялото лице. По всички

врати имаше вече печати и аз не можех да вляза дори в стаята си, тъй като съдебният пристав се бе показал така предвидлив да остави пазач. Незабавно отидох при господин Роза и в общи черти му изложих случая. Той взе заповедта, прочете я ѝ ми каза: „Печатите ще бъдат снети утре сутринта. Междувременно ще направя това достояние на главния държавен адвокат. Тази нощ, драги мой, ще трябва да спите при някой приятел. Това е насилие, но ще ви се плати скъпо за него. Рацета действа по препоръка на господин Гримани.“

— Това е негова работа.

Прекарах нощта при моите ангели и на другата сутрин отидох в къщи, където намерих печатите свалени. Тъй като Рацета не се яви, господин Роза го покани от мое име пред Наказателния съд и се разпореди, ако не се отзове и на втората покана, да бъде затворен. На третия ден господин Гримани ми писа писмо и ми заповяда да отида при него. Отидох веднага. Щом ме видя, той ме попита с груб тон какво собствено искам?

— Да се предпазя от насилие, да се поставя под закрилата на закона и да се защитавам срещу един човек, с когото никога не би трябвало да имам нищо общо и който ме принуди да прекарам нощта на лошо място.

— На лошо място?

— Естествено. Той нарочно ми попречи да си отида в къщи.

— Сега имаш къщата си. Но преди всичко иди при адвоката си и му кажи да спре всички действия срещу Рацета, защото той е постъпил така по моя заповед. Ти щеше вероятно да продадеш и всички останали мебели. Затова взехме предохранителни мерки. Предоставям ти стая в Сан Джовани Кризостимо<sup>[2]</sup> в една моя къща, чийто първи етаж заема нашата първа балерина Тинторета. Кажи да пренесат нещата ти там и идвай всеки ден да ядеш у дома. Дадох сестра ти в един много добър пансион, а братята ти — в друг. По този начин всичко ще се нареди от добре по-добре.

Отидох веднага при господин Роза, за да му съобщя за станалото. Приех изцяло съвета му да направя всичко, каквото иска господин Гримани. Освен това този изход беше напълно удовлетворяващ ме, още повече, че поканата да се храня при него ми правеше чест. Бях много любопитен и за новото си жилище при Тинторета, понеже по това

време много се говореше за нея, тъй като княз фон Валдек правеше големи разходи по поддържането ѝ.

Епископът щеше да дойде по средата на лятото. Значи трябваше да почакам във Венеция най-много още шест месеца, за да поема едно ново поприще, което очаквах да ме отведе може би до папския престол. Виждах всичко в розова светлина и духът ми се издигна лъчист във висините. Градах най-чудни въздушни кули.

По обяд отидох у господин Гримани, където трябваше да седна до Рацета, този неприятен за мен събеседник. През цялото време се правех, че не го виждам. След ядене отидох за последен път в моята хубава къща в Сан Самуеле. Оттам накарах да пренесат всичките ми вещи с гондола в новото ми жилище.

Госпожица Тинторета, която не познавах лично, но чието поведение и характер познавах добре, беше посредствена танцьорка, нито красива, нито грозна, но доста духовита. Княз фон Валдек пръскаше луди пари по нея, но нямаше нищо против тя да запази своя предишен покровител, един благороден венецианец от измрелия род Лино, тогава на шестдесет години, който прекарваше по цели дни при нея.

Този благороден господин, който ме познаваше, дойде вечерта при мен с поздрав от страна на госпожицата, която ми съобщаваше, че била възхитена да ме види в къщата си и че щяло да ѝ направи голямо удоволствие, ако я посетя.

Извиних се пред господин Лино, че не съм знаел, че съм в нейната къща, тъй като господин Гримани не ми е казал нищо за това, иначе бих счел за свой пръв дълг да я посетя още преди да съм се нанесъл в жилището. След тези извинения последвах с готовност пратеника, който ме представи на своята държанка и запознанството бе извършено.

Тя ме прие като принцеса, свали ръкавиците си, за да ми подаде ръка за целувка и съобщи името ми на пет или шест присъстващи господа, чиито имена изброи едно след друго. След това ме покани да седна до нея. Беше венецианка и затова намирах смешно да говори на френски. Казах ѝ, че не разбирам този език и я помолих да ми говори на италиански. Учудена, че не разбирам френски, тя ми каза с доста обидено изражение на лицето, че с това съм щял да направя лошо впечатление, тъй като в нейната къща, където приемала много

чужденци, не се говорел почти никакъв друг език, освен френски. Обещах ѝ да го науча. Един час след това дойде князът, на когото тя ме представи. Той беше много любезен с мен. Говореше добре италиански и през цялото време на карнавала се отнасяше извънредно благосклонно с мен. Към края на карнавала ми подари табакера като награда за един твърде лош сонет, който бях написал за неговата красива Маргерита Гризелини. Това беше фамилното име на Тинторета, а прякорът ѝ се дължеше на факта, че баща ѝ бе бояджия.

Тинторета притежаваше много повече качества от Джулиета да очарова умни хора. Тя обичаше поезията и, ако не чаках моя епископ, бих се влюбил в нея. Самата тя обичаше един млад лекар, отличен човек на име Ригелини, който умря в разцвета на живота си и за когото и сега жая. В спомените ми от дванадесет години по-късно, отново ще имам възможност да говоря за него.

Към края на карнавала майка ми писа на абат Гримани, че би било неприлично епископът да ме намери да живея при една танцьорка и абатът реши да ме снабди с прилично и достойно жилище. Той се посъветвал със свещеника Тозело и двамата не могли да измислят нищо по-добро от това, да ме дадат в семинария.

Всичко било уговорено без мое знание и свещеникът се зае да ме уведоми за това при свършен факт, като същевременно ме убеждаваше да отида доброволно. Когато обаче го чух да говори с успокоителен тон, който трябваше да ми подслади горчивата чаша, аз неволно се изсмях високо. Трябва да се е учудил безкрайно, когато му казах, че съм готов да отида всякъде, където намират за добре.

Идеята на двамата господа беше смешна, защото как можах да си помислят да вкарат в семинария един седемнадесетгодишен младеж, и то младеж като мен! И тъй като не чувствавах никаква ненавист срещу това и, както винаги, следвах моя сократовски демон, решението им ми се стори извънредно забавно и аз не само се съгласих, но дори настоявах по-скоро да отида там. Казах на господин Гримани, че съм готов на всичко, стига Рацета да не се намесва. Той ми обеща, но наруши думата си още щом излязох от семинарията. Аз всъщност никога не можах да разбера точно дали този абат Гримани беше добър, защото беше глупав. Всичките му братя бяха като него. Щастието не може да изиграе по-лоша шега на един разумен млад човек от тази да го направи зависим от един глупак. Няколко дни след

това свещеникът накарал да ме облекат като семинарист и ме заведе в семинарията в Сан Чиприано в Мурано, за да ме представи на ректора.

Епископската църква на Сан Чиприано се обслужваше от сомаски монаси. Това е орден, основан от един венециански благородник, благочестивия Веронимо Емилиани. Ректорът ме прие много сърдечно и любезно, но от ласкателната реч, която ми дръпна, подразбрах, че по негово мнение ме дават в семинария, за да ме накажат или най-малкото да ми попречат да продължа неприличното си поведение. Понеже това накърни самочувствието ми, побързах да му кажа: „Отче, аз не предполагам, че някой би имал дързостта да иска да ме накаже.“

„Не, не, сине мой! Аз исках само да кажа, че вие ще се чувствувате тук много добре.“

След това той ме разведе и ми показва три зали с най-малко сто и петдесет семинаристи, после десет до дванадесет класни стаи, столовата, спалнята, градините за свободните часове, при което с всички сили се стараеше да ме убеди, че тук ще намеря най-щастливия живот, какъвто един млад човек би могъл да си пожелае. При пристигането на епископа съм щял да съжалявам, че трябва да напусна. Същевременно обаче всички ме окуражаваха, като казваха, че съм щял да прекарам тук най-много пет-шест месеца. Тяхната убедителност ме развеселяваше.

В началото на март постъпих в семинарията. Подготвих се за това, като прекарах предшествуващата нощ между моите две приятелки, които поляха леглото с обилни сълзи. Те, както и тяхната леля и добрият господин Роза, не можеха да разберат, как един млад човек като мен може така доброволно да се подчини.

В деня преди отиването ми в семинарията бях така предпазлив да предам всичките си книжа на госпожа Мандзони да ги пази. Това бе един дебел пакет, който едва петнадесет години по-късно получих от доблестната дама. Тя е жива и днес, на деветдесет години е и е запазила своето добро настроение и превъзходно здраве. Госпожа Мандзони ме прие сърдечно и ми каза, че няма да остана нито месец в моята семинария.

— О да, извинете, уважаема госпожо! Отивам на драго сърце и ще чакам там моя епископ.



— Вие сам не се познавате. Не познавате също и вашия епископ, при когото едва ли ще останете дълго.

Свещеникът ме придружи в една гондола към семинарията, но при Сан Микеле трябваше да спрем, защото започнах силно да повръщам. Братът аптекар ме излекува с вода от маточина.

Без съмнение този пристъп на слабост беше предизвикан от това, че бях накадил много тамян пред олтара на любовта. Влюбеният, който знае какво е чувствувал, когато е бил при любимото същество и се е опасявал, че го вижда за последен път — такъв влюбен лесно би могъл да си представи в какво състояние се намирах в тези последни мигове, когато мислех, че още мога да поостана и се полюбувам на моите две приятелки. Никога не желаем едно жертвоприношение да бъде последно и не спираме да принасяме жертви, докато у нас не остане вече никакъв тамян!

Свещеникът ме предаде на ректора; занесоха нещата ми в спалнята, където отидох и аз, за да оставя наметалото и шапката си. Въпреки моя ръст аз не бях поставен в класа на големите, понеже още нямах предписаната възраст. Нека отбележа, че тогава от суетност носех още мъха на страните си, защото той беше неоспоримо доказателство за моята младост. Без съмнение това беше смешно, но в коя възраст човек престава да бъде смешен?! Човек се освобождава полесно от пороците си, отколкото от смешните прояви. Тиранията, под която бях поставен, не отиде дотам да ме принуди да се бръсна. Само в тази единствена точка аз я намирах снизходителна.

— В кой клас — ме попита ректорът — искате да постъпите?

— В догматиката<sup>[3]</sup>, предостойни отче. Искам да уча църковна история.

— Ще ви заведе при отеца за препитване.

— Аз съм доктор, Ваше Високопреподобие, и не искам да държа изпит.

— Нужно е, обични сине, елате.

Тази необходимост ми се стори обидна и ме изпълни с негодувание. Веднага реших да си отмъстя и тази мисъл възвърна доброто ми настроение. Отговорих така лошо на всички латински въпроси и направих толкова много езикови грешки, че той се видя принуден да ме прати в най-нисшия клас, граматиката. Така аз се видях

за голямо мое неудоволствие другар на двадесет малки десетгодишни момчета.

Почивката ми достави голямо удоволствие, защото моите другари по спалня, които бяха най-малко във философския клас, ме гледаха с комично презрение. Те разискваха помежду си своите възвишени тези и ми се смееха, когато се вслушвах внимателно в тези разисквания, които би следвало да са за мен пълна гатанка. Не смятах да се издавам, но едно непредвидено обстоятелство ме принуди да сваля маската.

Монахът-сомаск отец Барбариго от манастира дела Салуте във Венеция, при когото изучавах физика, посети ректора. Той ме видя, когато излизахме от литургия, и ме отрупа с хиляди комплименти. Първият въпрос, който ми зададе, беше за науката, с която се занимавам и реши, че се шегувам, когато му отговорих, че съм в граматическия клас. Ректорът дойде при нас, аз се сбогувах и всеки отиде в своя клас.

Един час по-късно ректорът дойде и ме извика навън.

— Защо — ме попита той — сте се правили на невежа при изпита?

— Защо — му отговорих аз — вие извършихте неправдата да ме подлагате на изпит?

Той се понамръщи, но ме премести в догматическия клас, където моите другари по спалня с най-голямо учудване ме видяха да влизам следобеда, в часа за почивка. Те ме заобиколиха и всеки искаше да стане мой приятел, така че скоро си възвърнах доброто настроение.

Между тях особено ми хареса със своето красиво лице и умствените си дарби един петнадесетгодишен младеж, който — ако е още жив, сега сигурно е епископ. Той ми вдъхна жива симпатия и през часовете за почивка аз отивах да се разхождам само с него, вместо да играя кегли с останалите. Говорехме за поезия и се възхищавахме на хубавите оди на Хораций. Предпочитахме Ариосто пред Таси и презирахме напълно Петрарка, както и Тасони и Муратори, които го критикуваха. За четири дни ние станахме такива добри приятели, че се ревнувахме един друг и се сърдехме като истински любовници, когато единият оставеше другия и тръгнеше с някой трети.

Един мирянин надзираваше спалнята и имаше задачата да поддържа реда в нея. След вечеря всички се отправяха към спалнята,

водени от монах, когото наричаха префект. Всеки отиваше до леглото си, молеше се тихо, събличаше се и си лягаше. Префектът си лягаше едва след като се увери, че всички ученици са вече в леглата си. Голям фенер осветяваше залата, която образуваше правоъгълник от осемдесет на десет стъпки. Леглата бяха поставени на равни разстояния и до главата на всяко легло се намираше молитвен стол, всъщност обикновен стол, и куфарът на семинариста. В единия край на залата се намираха умивалниците, а в другия — леглото на префекта. Леглото на моя приятел бе срещу моето, а фенерът се намираше точно между нас.

Главното задължение на префекта беше да внимава никой ученик да не ляга в леглото на друг, защото се приемаше, че такова посещение не може да бъде невинно и на него се гледаше като на голямо престъпление. Леглото беше за спане, а не за да се забавляваме с другаря си. Считаше се за установено, че ако един семинарист легне в чуждо легло, това става само с неморални намерения. В собственото си легло обаче всеки беше пълен господар на себе си, напълно несмущаван; там той можеше да върши всичко, каквото пожелае и в същото време толкова по-зле за него, ако злоупотреби с тази си свобода. В Германия са забелязали, че тъкмо в онези места, където се събират млади хора, чиито родители полагат особени усилия да попречат на онанизма, порокът се среща най-често.

Съставителите на тези разпоредби бяха невежи глупаци, които не познаваха нито човешката природа, нито морала. Природата има нужди, които трябва да бъдат задоволени, и Тисо<sup>[4]</sup> има само дотолкова право, доколкото неговите разсъждения засягат млади хора, които злоупотребяват със свободата си. Но злоупотребата би била много рядка, ако директорите бяха умни и мъдри и ако не издаваха нарочни забрани против нея, защото младите хора се поддават на тези опасни отклонения само заради удоволствието от неподчинението, пък и склонността към това е така естествена у човека, че тя е започнала с Адам и Ева.

През нощта на деветия или десетия ден от моето пребиваване в семинарията аз почувствах как някой легна до мен в леглото ми. Този някой хвана ръката ми, разтърси я и ми каза името си. Едва можах да сдържа смеха си. Беше моят приятел. Събудил се и понеже видял фенера угаснал, почувствал желание да ми направи посещение.

Веднага го помолих да си отиде, понеже се опасявах, че префектът може да се събуди и бихме се намерили в голямо затруднение, защото по всяка вероятност щяхме да бъдем обвинени в ужасно престъпление. В момента, когато му давах този добър съвет, чухме стъпки. Абатът се измъкна от леглото ми, но веднага чух някой да пада и гласът на префекта прогърмя:

— Ах, подлецо! Утре, утре! — След това той запали отново фенера и си легна.

На следващата сутрин, още преди да е ударил звънецът за ставане, в спалнята влезе ректорът, съпроводен от префекта, и каза:

— Чуйте ме всички! Вие знаете какво безобразие е извършено тази нощ. Двама от вас са виновни, но аз искам да им простя и за да пощада честта им, обещавам, че имената им няма да се узнаят. Всички ще дойдете преди почивката при мен, за да ми се изповядате.

При тези думи той се отдалечи и ние станахме. Съгласно заповедта му следобед всички отидохме при него и се изповядахме. След това се отправихме в градината, където абатът ми разказа, че имал нещастieto да изтича право срещу префекта и не знаел как другояче да си помогне, освен да го блъсне. По такъв начин спечелил време, за да стигне, без да бъде познат до леглото си.

— И сега — казах му аз — ти си сигурен в прошката, понеже, естествено, си бил достатъчно разумен и си изповядал грешката си.

— Ти се шегуваш! — отговори приятелят ми. — Добрият ректор не би научил повече от това, което знае, дори и ако моето посещение при теб е било греховно.

— Значи си се изповядал непълно, понеже във всички случаи си виновен за неподчинение.

— Възможно е, но затова вината е негова, понеже ни принуди да се изповядаме.

— Мили приятелю, това, което казваш, е много логично и преподобният господин трябва сега да се увери, че всички от нашата спалня са по-умни от него.

Историята би свършила с това, ако след няколко нощи не бях изпитал желанието да върна на приятеля си дължимото посещение. Към един часа след полунощ трябваше да стана. Ослушах се, чух префекта да хърка, натиснах бързо фитила на нощната лампа и легнах в леглото на моя приятел. Той ме позна и се зарадва като мене на

сполучилата шега, но и двамата се вслушвахме внимателно в хъркането на префекта. Щом спря да хърка, аз забелязах опасността, станах и се отправих колкото се може по-бързо към леглото си. Едва легнал в него обаче се натъкнах на две изненади вместо една. Първата беше, че до мене в леглото лежеше още някой, а втората, че видях префекта по риза и със свещ в ръка да минава бавно през залата и да оглежда вдясно и вляво леглата на семинаристите. Че префектът би могъл в един миг да запали свещта с барутна капсула, това разбихах, но по-необяснимо ми беше това, което видях в леглото си — с гръб към мен лежеше един от моите другари, унесен в тежък сън. Взех необмисленото решение да се престоря също на заспал. При второто или третото разтърсване от префекта аз се престорих, че се събуждам, докато другият беше вече наистина съвсем буден. Учуден, че се вижда в моето легло, той се извини с думите „Сбъркал съм — върнах се в тъмното от тоалетната, намерих леглото празно и го помислих за моето.“

— Това е твърде възможно — му отговорих, — понеже аз също трябваше да стана.

— Но как е възможно — каза префектът — да сте легнали в леглото, без да кажете нито дума, че сте намерили мястото си вече заето? Макар и на тъмно, би трябвало да разберете, че сте сбъркали леглото.

— Аз не можех да сбъркам, защото, когато пипах наоколо, докоснах края на това разпятие и с това всяко съмнение беше отстранено, а ученика съвсем не съм забелязал.

— Това, което твърдите, не е вероятно! — отговори нашият Аргус<sup>[5]</sup> и с тези думи отиде при лампата, чийто фитил беше изваден. — Фитилът плува в масло, господа. Лампата не е угаснала от само себе си, следователно някой от вас е направил това. Утре ще разберем останалото.

Моят глупав другар се отдалечи и легна в леглото си. Префектът запали лампата, и също си легна. След тази случка, от която цялата зала се разбуди, аз отново заспах спокойно и още спях, когато на разсъмване при нас влезе ректорът с гневно лице, съпроводен от своя телохранител — префекта.

Най-напред ректорът направи оглед на местопрестъплението и започна дълъг разпит с моя съобвиняем, който, естествено, беше

главен виновник, а после и с мен, макар че по начало не можех да бъда уличен. След това той излезе навън, като заповяда всички да се облечем и да отидем в църквата за литургия. Щом свършихме, той влезе отново и каза на нас двамата с нежен тон: „Установи се, че сте били в наказуемо съгласие с някой друг, защото лампата иначе не би могла да бъде угасена. Искам да вярвам, че причината за цялото това неприличие е била съвсем невинна или най-малкото е произхождала само от голяма необмисленост. С това обаче е нанесена обида на цялата спалня, послушанието е накърнено и редът е смутен. Това изисква изкупление. А сега идете си!“ Послушахме го, но едва намерили се между двете врати на спалнята, четирима слуги ни хванаха, вързаха ръцете ни на гърба и ни поведоха обратно в залата, където ни накараха да коленичим пред голямото разпятие. Така коленичили, ректорът им нареди да изпълнят заповедта му и слугите нанесоха на всеки от нас по седем или осем удара с въже или тояга, които аз, както и глупавият ми другар понесохме без никакъв вик. Щом обаче ме отвързаха, попитах ректора дали мога да напиша два реда в подножието на разпятието. Той поръча да ми дадат веднага мастило и хартия и аз написах следното:

Заклевам се пред бога, че не съм разменил никога нито дума със семинариста, когото намерих в леглото си. Моята невинност ме кара да протестирам и да се оплача на Негова милост епископа за това подло насилие.

Другарят ми по страдание подписа заедно с мен този протест, след което аз се обърнах към всички присъстващи ученици, прочетох им нашето обяснение и ги подканих да кажат истината дали някой от тях може да твърди противното на това, което бях написал. Всички извикаха в хор, че никога не са ни виждали да си говорим и че не се знае кой е угасил лампата. Ректорът беше подигран и освиркан и се отдалечи, без да каже нито дума. Въпреки това той ни прати в затвора на петия етаж, където ни вкараха в две отделни килии. Един час по-късно пренесоха куфара, леглото и всичките ми вещи и всеки ден ми донасяха храната горе. На четвъртия ден се яви свещеникът Тозело със заповед да ме отведе във Венеция. Попитах го дали е осведомен по моя

въпрос. Отговори ми, че е говорил вече с другия семинарист, знаел всичко и ни считал за невинни. Ректорът обаче не искал да признае несправедливостта си и сам не знаел какво да направи.

Свалих семинаристкото облекло и облякох дрехите, които бях носил във Венеция. Вещите ми бяха натоварени в една лодка. Качих се в гондолата на господин Гримани, с която свещеникът беше дошъл, и заедно отплавахме. По пътя свещеникът каза на гондолиера да свали багажа ми в двореца Гримани, след което ми заяви, че имал заповед от абата да ми каже при слизането във Венеция: ако се одързостя някога да отида в дома му, слугите имали заповед да ме изхвърлят навън.

При манастира на йезуитите той ме остави на брега. Нямах нито солдо<sup>[6]</sup> в джоба си и не притежавах нищо друго, освен това, което носех на гърба си.

Към обяд отидох у госпожа Мандзони, която се разсмя от сърце, като видя, че предсказанието ѝ се е сбъднало. След обяда отидох у господин Роза, за да се противопоставя по законен път на тиранията. Разказах му случилото се и той обеща да ми донесе същата вечер у госпожа Орио предложение за извънсъдебно уреждане на въпроса. Отидох там, за да го чакам и се насладя на изненадата, която предизвика появата ми у моите две прелестни приятелки. Наистина, те останаха като гръмнати, а разказът за моите приключения ги учуди не по-малко от самото ми присъствие. Дойде господин Роза и ми даде да прочета съчиненото от него заявление, което обаче поради краткото време не беше успял да потвърди нотариално, но ми обеща да уреди всичко на другия ден.

За вечеря отидох при брат ми Франческо, който беше на пансион у един художник на име Гуарди. Тиранията притискаше и него, както и мен, но аз му обещах да го освободя скоро от нея. Към полунощ потърсих моите две любезни сестри, които ме очакваха с нежно нетърпение, но — тук трябва да си призная с пълно смирение — скръбта, която изпитвах, се отрази вредно на любовта, въпреки четиринадесетдневното ми отсъствие и въздържание. Моята скръб им причини болка и те ме съжаляваха от цялото си сърце. Утеших ги с уверението, че всичко ще мине и загубеното време ще бъде наваксано.

Понеже не знаех накъде да се отправя и нямах нито грош в джоба си, отидох в библиотеката на Сан Марко<sup>[7]</sup> където останах до обяд. После се запътих с намерението да обядвам у госпожа Мандзони,

но когато излязох от вратата, един войник ме заговори и ми каза, че някакъв господин в гондолата — и той ми я показва — искал да говори с мене. Отговорих му, че ако някой иска да говори с мен, сам трябва да дойде, но когато с приятелски тон войникът добави, че води един приятел със себе си, за да ме отведат насила, аз отидох в гондолата, без да се бавя. Отвращавах се от скандали и се страхувах да не се изложя. Можех да се съпротивлявам, тъй като войниците не бяха въоръжени и не биха посмели да ме арестуват — във Венеция не бе позволено да се арестува по такъв начин. Но аз не мислех за това. Моят избран девиз „*sequere deum*“ отново се намеси, а и не почувствувах вътрешно упорство. Освен това има моменти на отпускане, когато смелият не е вече смел или не иска да бъде такъв.

Качих се в гондолата, някой дръпна перденцето и аз изведнъж се намерих пред моя зъл гений Рацета и някакъв офицер. Двата войници седнаха в предната част. Познах гондолата на господин Примани. Тя леко се отдели от брега и взе посока към Лидо<sup>[8]</sup>. Тъй като двамата господа не ми продумаха, аз също запазих пълно мълчание. След половин час гондолата спря пред страничната врата на укреплението Сант Андреа, което се намира на входа на Адриатическо море, точно на мястото, където спира „Бученторо“<sup>[9]</sup> когато на Възнесение дождят на Венеция се жени за морето<sup>[10]</sup>.

Часовият извика подофицера, междувременно ние слязохме и съпровождащият ме офицер ме представи на майора, комуто предаде и едно писмо. Последният прочете и заповяда на своя адютант, господин Дзено, да ме отведе в караулното помещение. Четвърт час по-късно видях моите спътници да отплават обратно, а господин Дзено ми даде три и половина лири, като ми каза, че ще получавам по толкова всяка седмица. Това бе точно заплатата на обикновен войник.

Не почувствувах никакъв гняв, но бях пропит от най-силно отвращение. Надвечер дадох да ми купят нещо за ядене, за да не умра от глад. След това се проснах върху походното легло и прекарах цяла нощ между войниците, без да мога да мигна, защото тези славни войници пееха непрекъснато, ядяха чесън, пушеха лош тютюн, който отравяше въздуха, и пиеха славонско вино, което е черно като мастило и само тези хора могат да го пият.

Много рано на следната сутрин майор Пелодоро — така се казваше комендантът на укреплението — ме повика три себе си и ми



каза, че като ме оставил да прекарам нощта в караулното помещение, той изпълнявал заповедта на военния министър на Венеция, тъй наречения Мъдрец на писмото. „И така, господин абате — продължи той, — аз нямам друга заповед, освен да ви задържа в укреплението и да отговарям за вас. Предоставям ви като затвор цялото укрепление. Ще бъдете настанен в хубава стая, в която ще намерите вашето легло и куфара си. Разхождайте се, където ви хареса и знайте, че ще ме направите нещастен, ако избягате. Съжалявам, че са ми наредили да ви давам само по десет солди дневно, но ако имате приятели във Венеция, които могат да ви изпратят пари, пишете им и разчитайте на мен: вашите писма ще бъдат сигурно изпратени. Сега можете да си легнете, ако желаете.“

Заведоха ме в стаята ми. Тя наистина беше хубава, намираше се на първия етаж и имаше два прозореца, от които се откриваше прекрасен изглед. Видях леглото и куфара си, който за мое задоволство не беше разбиван; ключът беше у мен. Майорът се оказа толкова внимателен да остави на масата ми всичко необходимо за писане. Един славонски войник дойде и ми каза учтиво, че ще ме обслужва, за което би трябвало да му платя, когато мога. На всички беше известно, че имам само десет солди. Най-напред поисках да ми донесат една хубава супа и след като я изядох, легнах и спях здрав деветчасов сън. При събуждането майорът прати да ме поканят за вечеря. Убеждавах се все повече, че тук съвсем няма да ми бъде зле.

Отидох при доблестния майор, където намерих събрани множество гости. След като ме представи на съпругата си, той назова всички присъстващи. Обществото се състоеше от няколко души: изповедника на укреплението, органиста на църквата „Сан Марко“ на име Паоло Вида и неговата хубава жена. Тя беше зълва на майора и мъжът ѝ я беше оставил да живее в укреплението, понеже беше много ревнив, а ревнивите са винаги злепоставени във Венеция. Освен тях присъствуваха още няколко дами, които не бяха съвсем млади, но аз ги намирах прелестни, понеже се отнасяха любезно с мен.

Бях весел по природа и поради това събраното около масата общество ми създаде скоро превъзходно настроение. Тъй като всички изказаха желание да узнаят нещо повече за причините, които бяха накарали господин Гримани да ме затвори, аз им разказах подробно всичко, което се бе случило с мен след смъртта на моята добра баба.

Разказът ми трая три часа и аз го разказвах без огорчение, да, дори придадох весели нотки на известни моменти, които иначе не биха се харесали. Обществото ме слушаше с най-голямо съчувствие и на раздяла всички ми потвърдиха своето приятелство и ми предложиха услугите си. И по-късно, до моята петдесетгодишнина съм се радвал винаги на такова щастие, когато съм изпадал в затруднение. Щом само се намереха честни хора, които желаят да узнаят историята на сполетялото ме нещастие, аз просто трябваше да го разкажа, за да им вдъхна приятелство и събудя съчувствието им, така необходимо, за да ги настроя благосклонно към себе си и да ги накарам да ми бъдат полезни.

За да постигна това, не ми беше нужен никакъв друг похват, освен да разкажа нещата просто и точно така, както си бяха, като при това не скривах и обстоятелствата, които можеха да ми навредят. Това е една тайна, която не всички хора знаят да използват, защото по-голяма част от хората са страхливци, а е нужна смелост да бъдеш винаги искрен. Опитът ме научи, че истината е талисман с безпогрешно обаяние, при условие че не се разхищава по хитреци. Убеден съм, че виновник, който се осмелява да признае открито на един право мислещ съдия вината си, по-лесно ще бъде оправдан, отколкото някой невинен, който извърта нещата. Но да се разберем добре: разказвачът трябва да бъде млад или най-малкото да бъде в разцвета на живота си, понеже за стария човек цялата Вселена е враг.

Майорът пушна много шеги за посещението на семинариста в леглото ми и моето посещение в неговото, но изповедникът и дамите го смъмриха за това. Той ме посъветва да разкажа в писмо цялата моя история на Мъдреца на писмото. Той лично щял да му я предаде и ме увери, че мъдрецът щял да ме вземе под свое покровителство. Всички дами настояваха да последвам този съвет.

---

[1] Член на монашески орден в Калабрия. — Б.пр. ↑

[2] Квартал във Венеция. — Б.пр. ↑

[3] Наука за основите на християнската църква. — Б.пр. ↑

[4] Виктор Тисо — френски писател. — Б.пр. ↑

[5] Древногръцки митически герой с много очи, част от които стояли винаги отворени; фигуративно — строг и незаспиващ надзорник. — Б.пр. ↑

[6] Италианска дребна монета — 1/20 от лиретата. — Б.пр. ↑

[7] Прочута катедрала във Венеция. — Б.пр. ↑

[8] Редица острови, които делят венецианската лагуна от Адриатическо море. — Б.пр. ↑

[9] Парадна гондола, в която венецианските дожове се качвали на празника на Възнесение, за да чествуват символичния си брак с морето. — Б.пр. ↑

[10] След премахване на първоначалната почти абсолютна власт на дожите в края на XII век и поставянето им в зависимост от Съвета на десетте, избраният в 1177 г. дож Дзиани извършил символично бракосъчетание на дожа с морето, като хвърлил от парадната гондола „Бученторо“ един ценен пръстен в морето. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ШЕСТА

МОЕТО КРАТКО ПРЕБИВАВАНЕ В УКРЕПЛЕНИЕТО САНТ АНДРЕА. МОЯТА ПЪРВА ГАЛАНТНА ПОУКА.  
СЛАДКО ОТМЪЩЕНИЕ И ХУБАВО АЛИБИ. ЗАТВАРЯНЕТО НА ГРАФ БОНЕФЕДЕ. ОСВОБОЖДАВАНЕТО  
МИ ОТ ЗАТВОРА. ИДВАНЕТО НА ЕПИСКОПА. НАПУСКАМ ВЕНЕЦИЯ.

В укреплението, в което републиката държеше обикновено само един гарнизон от сто славонски инвалиди, се намираха по това време две хиляди албанци, така наречените чимариоти.

Военният министър, наричан в републиката, както вече споменах, Мъдрец на писмото, ги беше превел като повишение от Леванте<sup>[1]</sup>. Офицерите трябваше да бъдат в състояние да докажат сами своите заслуги, за да получат възнаграждението си. Те всички произхождаха от онази принадлежаща на републиката част от Епир, наречена Албания. Двадесет и пет години по-рано те бяха се отличили в последната война, която републиката водеше срещу турците. Чимариотите ми дадоха нов и изненадващ пример: видях осемнадесет до двадесет стари, но пъргави офицери, с лица и гърди, покрити с белези, които от военна гордост не скриваха. С получените рани се отличаваеше особено полковникът, тъй като му липсваше фактически почти четвърт от главата. Той имаше само едно око и едно ухо и от челюстта му не се виждаше почти нищо. Въпреки това ядеше и говореше много ясно, беше весел и шегаджия. С него беше и цялото му семейство, състоящо се от две хубави момичета, особено интересни в тяхната селска носия, и седем сина, всичките войници. Подполковникът беше висок шест стъпки, отлично развит, но поради ужасните белези така грозен в лицето, че беше страшен за гледане. Въпреки това в него открих нещо толкова привлекателно, че го обикнах още от пръв поглед. И навярно бих поговорил с него, ако от устата му не се носеше ужасен и непоносим мирис на чесън. Всички тези албанци носеха винаги пълни джобове с чесън, една глава чесън за тях бе нещо като бонбон за нас. И как може след това да се твърди, че този зеленчук е отрова?! Единственото медицинско свойство, което

той притежава, се състои в това, че отваря апетита, като подтиква дейността на отпуснатия стомах.

Подполковникът не знаеше нито да чете, нито да пише, но не се срамуваше от това, тъй като всъщност, с изключение на свещеника и лекаря, никой не притежаваше такива способности. Всички офицери и войници имаха пълни джобове със злато и най-малко половината от тях бяха женени. Затова в укреплението се намираха пет-шестстотин жени и красиво поколение деца. Тази нова за мен гледка ме интересуваше много. Щастлива младост! Често се сецам за нея със съжаление, защото тя ми поднасяше различни нови неща. Затова се отвращавам и от старостта, която винаги ми повтаря познати неща, с изключение на нерадостните и ужасни неща, писани във вестниците, от които тогава не се интересувах.

В стаята прегледах цялото съдържание на куфара си, извадих настрана всичко, което принадлежеше към духовното облекло и го продадох безжалостно на един евреин, когото пратих да доведат. После изпратих на господин Роза разписките за всички заложи от мен вещи с молба да продаде всичко без изключение и да ми изпрати остатъка. Благодарение на тези две операции вече бях в състояние да отстъпя на обслужващия ме войник нещастните десет солди, които получавах дневно.

Един друг войник, бивш бръснар, се погрижи за косите ми, които бях пренебрегнал съгласно предписанията на семинарията. Обикалях из казармите, за да търся развлечение. Жилището на майора и това на албанеца бяха единствените убежища, където намирах съчувствие и малко любов. Албанецът от сигурно място знаеше, че неговият полковник ще бъде произведен в чин бригаден генерал и затова се домогваше до командването на полка. Имаше обаче още един кандидат и той се страхуваше, че този друг ще бъде предпочетен пред него. Хрумна ми да му напиша едно заявление. Беше късо, но толкова енергично, че военният министър, след като го попитал за автора на молбата, се съгласил на всичко, каквото той искал. Светнал от радост, доблестният мъж се завърна в укреплението, притисна ме до гърдите си и ми каза, че дължал щастието си само на мен. Покани ме на обяд със семейството си, при което техните чеснови ястия ми изгориха душата. Освен това ми подари дванадесет кутии с хайвер и един килограм отличен турски тютюн.

Успехът на моето заявление събуди във всички останали офицери вярата, че не могат да постигнат нищо без помощта на перото ми и аз не я отказвах никому. Възникваха и спорове, понеже обслужвах едновременно и съперника на всеки един, който по-рано ми беше платил за услугата. Но тъй като се видях притежател на около четиридесет цехини, аз ги оставях да спорят, защото бях вече предпазен от безпаричието. Все пак случи се едно произшествие, което ми докара шест много неприятни седмици.

На втори април, най-важният ден от моето появяване на този свят, веднага след ставането ми от леглото видях да влиза при мен една хубава гъркиня. Тя ми каза, че мъжът ѝ бил портупей юнкер и имал много силно желание да стане подпоручик. Той щял да стане такъв, ако капитанът му не бил неприятелски настроен към него, понеже тя му отказала известни услуги, които могла да направи само на своя съпруг. Гъркинята ми предаде книжата на мъжа си и ме помоли да напиша заявление, което сама щяла да предаде на военния министър. Накрая добави, че била бедна и можела да ми се отплати само със сърцето си. Отговорих ѝ, че сърцето ѝ би трябвало да бъде цената на любовта и се отнесох към нея по подобаващ начин. Не срещнах никаква съпротива, каквато една хубава жена оказва винаги само формално. След това ѝ казах да дойде към обяд; тогава заявлението ще бъде готово. Тя дойде и нямаше нищо против да ме възнагради за втори път. Вечерта дойде отново под предлог, че трябвало да се направят някои подобрения и ми даде възможност да получа и трето възнаграждение.

За жалост, няма рози без бодли. Сутринта на третия ден забелязах с ужас, че една „змия“ се е скрила между цветята. След шестседмично въздържание аз бях отново напълно здрав, но докато се излекувам, получих доста укори от друга хубавица.

Когато един ден срещнах отново моята гъркиня, бях така глупав да я укоря за това. Тя ме накара да мълча, като ми отговори, смеейки се, че ми е дала само това, което е имала и аз сам съм си бил крив, загдето не съм внимавал. Читателят едва ли може да си представи как това нещастие ме засрами и наскърби; чувствувах се пред себе си като обезчестен. Бедата има за последица и друго приключение, което ще даде на любопитния читател представа каква луда глава съм бил тогава.

Една сутрин зълвата на майора, госпожа Вида, остана сама с мен и в момент на сладка самозабрава ми повери, че нейният съпруг я измъчва ужасно със своята ревност и е толкова лош, че от четири години я оставя да спи сама, въпреки че е в разцвета на живота си.

— Дано Бог даде — продължи тя — той да не научи за нашата среща, иначе не зная какво бих направила.

Нейната скръб ме бодна в сърцето. Доверието ѝ направи и мен доверчив и аз извърших глупостта да ѝ призная до какво състояние ме е докарала хубавата гъркиня. Казах ѝ, че чувствавам това още помъчително, тъй като иначе щях да имам щастието да я удовлетвори заради студенината на ревнивия ѝ мъж. Едва изговорил тези думи с цялата невинност на моето откровение, тя стана и ме обруга с тон, какъвто само една оскърбително наругана, благоприлична жена може да употреби към безсрамно отблъскващ я мъж. Съкрушен — понеже осъзнах грешката си — аз ѝ се поклоних дълбоко. Тя обаче продължи със същия тон и ми забрани да я виждам повече. Нарече ме глупак, който не бил достоен да говори с една порядъчна жена. Отидох си, но не можах да се въздържа да не ѝ кажа, че една порядъчна жена по такива въпроси би трябвало да бъде по-въздържана. Като обмислях случая, скоро открих, че ако не ѝ бях поверил моята болка, а бях напълно здрав, тя не би имала нищо против да бъде утешавана от мен.

Няколко дни по-късно имах истинско основание да съжалявам за познанството си с гъркинята. Беше Възнесение и понеже тържеството с Бученторо се състоя съвсем близко до укреплението, дойде господин Роза с госпожа Орио и нейните две хубави племенници, и аз имах удоволствието да им предложа обяд в моята стая. По-късно останах сам с моите приятелки в едно отстранено помещение на укреплението и те ме покориha със своите целувки. Чувствувах, че те очакват от мен няколко доказателства за любов, но за да не трябва да правя и пред тях това мъчително признание, престорих се, че се страхувам да не ни изненада някой и те трябваше тъй или иначе да се задоволят с това.

Описах на майка си с всички подробности какво ми се е случило и как абатът Гримани си е позволил да се отнася с мен. Тя ми отговори, че му е писала, както подобава, и не се съмнявала, че ще ми върне свободата. Парите от мебелите, които продал чрез Рацета, господин Гримани се задължил да даде на моя най-малък брат като част от наследството. Последното обещание беше пълна измама. Тъй като това

наследство бе изчислено едва след тринадесет години и дадено само привидно. Ще говоря на подходящо място за този нещастен брат, който умря в сиромашия преди двадесет години в Рим.

В средата на юни чимариотите се върнаха обратно в Леванте и в укреплението остана само обичайният гарнизон. В моето положение на изоставен суката ме измъчваше тъй силно, че понякога получавах страхотни пристъпи на гняв.

Жегата беше много силна и жестоко ме измъчваше. Това ме принуди да пиша на господин Гримани и го помоля за два мои летни костюма. Посочих му мястото, където би трябвало да се намират, ако Рацета не ги беше продал. Осем дни по-късно, тъкмо бях при майора, видях да влиза този мизерник и заедно с него един индивид, който той ни представи като Петрило, прочутия любимец на руската императрица, дошъл от Петербург. Вместо прочут, той трябваше да каже подъл, а вместо любимец — палячо.

Майорът ги покани да седнат. Рацета взе от гондолиера на Гримани някакъв пакет и ми го подаде с думите:

— На, нося ти твоите парцали.

Отговорих му:

— Ще дойде ден, когато аз ще ти донеса твоето ригано<sup>[2]</sup>.

При тия думи дангалакът се осмели да вдигне бастуна си, но майорът го постави на тясно, като го попита гневно дали би желал да прекара нощта в караулното помещение. Петрило, който дотогава не бе проговорил, ми каза, че съжелявал, че не ме намерил във Венеция, тъй като бих могъл да го заведе в „известни къщи“, които съм познавал добре.

— Сигурно там бихме срещнали жена ти! — му отговорих.

— Аз гадая по лицата! — продължи той. — Един ден ти ще бъдеш обесен.

Разтреперих се от гняв и майорът, за когото без съмнение забележките на този човек бяха също отвратителни, стана и каза, че имал работа. Те си отидоха. На раздяла майорът ми каза, че щял да се оплаче на следващия ден пред военния министър и Рацета щял да заплати за своето безсрамие.

Изпълнен от негодувание, аз мислех само как бих могъл да си отмъстя.



Укреплението беше изцяло обградено с вода и никакъв часовой не можеше да види моите прозорци. Ако дойдеше лодка на това място, тя можеше през нощта да ме откара във Венеция и преди съмване да ме върне отново в укреплението. Трябваше само да намеря лодкар, който за пари би рискувал в случай, че ни открият, да отиде на каторга. В укреплението редовно идваха много лодкари и донасяха припаси. Между тях си избрах един, чието лице ми хареса, и му обещах една цехина. Каза ми, че на следващия ден ще ми отговори. Той пристигна точно и заяви, че е готов. Обясни ми, че преди да приеме предложението ми, искал първо да узнае дали не съм затворен за важно престъпление, но жената на майора го уверила, че съм затворен само за младежки лудории. Затова можело да разчитам на него. Уговорихме се да дойде след настъпването на нощта под моя прозорец и в лодката му да има мачта, достатъчно дълга, за да мога да се спусна по нея.

На уговорения час всичко бе готово: аз се спуснах в лодката и ние отплувахме. Небето бе облачно и водата се бе вдигнала. Слязох, при надгробния камък на славонския бряг, като заповядах на лодкаря да ме чака. С моряшка шапка на главата, аз се упътих към Сан Салваторе и помолих един келнер от някакво кафене да ме заведе до вратата на Рацета.

Уверен, че по това време той не е в къщи, позвъних и чух гласа на неговата сестра, която ми каза, ако съм искал да го видя, да дойда сутринта.

Бях доволен от тази информация и седнах накрая на моста, за да видя от коя страна ще дойде. Малко преди полунощ го видях да идва откъм площад Сан Паоло. Повече не ми трябваше да зная. Върнах се в лодката и без трудности влязох отново в укреплението. Към пет часа сутринта целият гарнизон можеше вече да ме види да се разхождам по насипите.

След като бях обмислил добре всичко, взех следните мерки, за да мога с пълна сигурност да задоволя своята омраза и същевременно да докажа моето алиби, в случай че ми се удаде да убия подлеца, защото това беше моето твърдо решение.

През деня преди определената за изпълнение на моето намерение нощ, отидох със сина на адютанта младия Алоизио Дзено да се разхождам из укреплението. Той беше на дванадесет години, но

ми харесваше със своята хитрост. В спомените си за хиляда седемстотин седемдесет и първа година ще имам случай отново да говоря за него. При разходката аз скочих от една количка и се престорих, че съм си навехнал крака. Двама войници ме отнесоха в моята стая. Лекарят на укреплението помисли, че съм си изкълчил крака и каза, че трябва да остана в леглото. След това ми обви глезена с лепен бинт, натопен в камфоров спирт. Посетиха ме много хора и аз поисках да повикат моя войник да ми прислужва и да спи в стаята при мен. Познавах го добре и знаех, че една-единствена чаша ракия е достатъчна, за да го опие и потопи в дълбок сън.

Изчаках го да заспи и отпратих лекаря и изповедника на укреплението, който живееше над моята стая. Към десет и половина часа благополучно се качих в моята лодка.

Пристигнал във Венеция, влязох в един магазин и си купих за едно солдо здрав бастун. След това седнах на прага на някаква врата при входа на улицата към площад Сан Паоло. Един малък канал, който минаваше покрай улицата, изглеждаше като направен специално да хвърля там неприятеля си. В днешни дни този канал вече не съществува.

Към единадесет и четвърт видях моя човек да се приближава с бавни, отмерени крачки. Тичешком излязох от улицата, като се придържах близо до къщите, така че той да бъде принуден да ми направи място. Нанесох му из невиделица удар по главата и след това втори — по рамото. Третият, при който замахнах особено силно, го строполи във водата. Той извика и спомена моето име. В същия миг видях да излиза от една къща вляво един фурлан<sup>[3]</sup> с фенер в ръката си. Един удар с бастуна улучи ръката му, той изпусна фенера и побягна от страх. Аз захвърлих бастуна и полетях като стрела през площада, изтичах по моста и достигнах лодката, докато от всички страни се стичаха хора към мястото на шума. Скочих в лодката. Силен благоприятен вятър наду платното, което веднага опънах и лодката ме понесе обратно към укреплението. В момента, в който влязох в стаята си през прозореца, удари полунощ. Съблякох се бързо и щом легнах в леглото, събудих с пронизителен вик моя войник и му заповядах да повика веднага фелдшера, защо го умирам от колики.

Изповедникът се събуди от моя вик, слезе долу и ме намери да се гърча от болки. С надежда да ме облекчи, честният човек изтича навън

и ми донесе церове. Докато обаче търсеше вода, аз скрих церовете, вместо да ги взема. След като половин час правих ужасни гримаси, казах, че се чувствавам по-добре благодарих на присъстващите и ги помолих да ме оставят сам. Така и направиха, като ми пожелаха лека нощ.

На следната сутрин, макар че бях спал отлично, не станах поради мнимото си изкълчване на крака. Майорът бе така любезен да ме потърси, преди да отиде във Венеция. Каза ми, че за моите колики е виновна без съмнение динята, която ядох един ден преди това. Към един часа следобед майорът отново дойде.

— Мога — извика той, смеейки се, — да ви съобща една приятна новина. Тази нощ Рацета е бил здравата набит и хвърлен в един канал.

— Не са ли го убили?

— Не! Но радвайте се за това, понеже иначе би било много лошо за вас. Твърди се, че се знаело с положителност, че вие сте извършили престъплението.

— Много ми е приятно, че мислят така. Това все пак е известно отмъщение за мен, но мъчно ще могат да го докажат.

— Разбира се, че не. Между това Рацета е казал, че ви е познал. Същото твърди и фурланът, комуто вие, както казва той, сте наранили ръката с удар от бастун, така че фенерът му паднал. На Рацета е счупен носът, липсват му три зъба и на дясното си рамо има голяма рана. Вие сте посочен на авогадора (главния държавен адвокат) и господин Гримани се е оплакал писмено на военния министър, че ви е пуснал на свобода, без да уведоми вашия настойник. Тъкмо в момента, когато той четеше това писмо, аз влязох в бюрото и уверих Негово превъзходителство, че подозрението е неоснователно, понеже когато съм излязъл, вие сте лежали в легло поради изкълчване на става. След това му казах, че към дванадесет часа през нощта сте имали ужасен пристъп на колики.

— Рацета към дванадесет часа ли е бил бит?

— Така пише в показанията. Военният министър е уведомил веднага господин Гримани, че не сте напускали укреплението, а се намирате още там, и тъжителите могат да изпратят комисари, които да установят истинското положение. Значи, бъдете готов, мили абате, за разпит.

— Готов съм. Ще отговоря, че съжалявам за това, че съм невинен.

Три дни след това дойде комисар с писмо от авоадора и процесът бързо завърши. Тъй като цялото укрепление знаеше за моята изкълчена става, дяконът, фелдшерът, войникът и много други се заклеха в моя полза: към дванадесет часа през нощта аз съм бил в леглото си и съм имал ужасен пристъп на колики. Щом моето алиби бе потвърдено с доказателства, авоадорът осъди Рацета и носача да заплатят всички разноски при запазване на моите права.

След издаването на тази присъда майорът ме посъветва да подам заявление до военния министър с молба за освобождаване от затвора. Майорът лично подаде молбата ми. Съобщих на господин Гримани за тази си постъпка и осем дни след това майорът ми предаде, че съм освободен и сам той щял да ме заведе при абата Гримани. Седяхме на масата и се веселяхме, когато той ми събщи това. Аз не го повярвах и понеже не исках да забележат това, му казах, за да му направя комплимент, че неговата къща ми харесва повече от живота и скитанията из Венеция и за да го уверя заявих, че с удоволствие бих останал още осем дни. Когато обаче два часа по-късно той ми потвърди своето съобщение, така че вече нямаше място за съмнение, аз съжалих, че така глупаво му бях подарил осем дни от времето си. Все пак няхах смелостта да оттегля думите си, тъй като радостният израз, особено на жена му, бе така жив, че би било срамно да се откажа. Великолепната жена знаеше, че дължа всичко на нея и щеше да ѝ е неприятно, ако не бях отгатнал това.

Накрая в укреплението ми се случи още едно приключение, което не мисля, че бих могъл да премълча.

В деня, след като военният министър бе одобрил моето освобождение, в стаята на майора влезе един офицер във венецианска униформа. Съпровождаше го господин на около шестдесет години, който носеше меча си отстри. Офицерът предаде писмо с печата на военното министерство и си отиде веднага, щом получи писмения отговор на майора.

След това майорът се обърна към възрастния господни, когото титулуваше граф и му обясни, че по висша заповед го задържа и му предоставя цялото укрепление като затвор. Графът искаше да му предаде меча си, но майорът отказа с благородно достойнство, като го

заведе в отредената за него стая. Един час по-късно един слуга в ливрея му донесе легло и куфар, а на следващата сутрин същият слуга дойде при мен и ме помоли от името на господаря си да направя на същия честта да закузвам с него. Последвах поканата и графът ме прие с думите:

— Господин абате, във Венеция се говори толкова много за храбростта, с която доказахте вашето невероятно алиби, че не можах да устоя на желанието да направя приятното запознанство с вас.

— Но, господин графе, моето алиби беше напълно истинско и затова не беше нужно никаква храброст, за да го докажа. Позволете ми да ви обърна внимание, че този, който се съмнява в него, ми прави много лош комплимент, понеже...

— Да не говорим повече за това и ме извинете! Но тъй като сме станали добри познати вече, надявам се, че ще ме удостоите с вашето приятелство. Предлагам да закусим сега.

През време на закуската осведомих графа за моя живот и след ядене той ми се отплати със същото доверие, като ми разказа:

— Аз съм граф Бонефеде. На младини служих при принц Евгений, но напуснах военната служба и постъпих като чиновник в австрийското адмиралтейство, поради дуел трябваше да замина по-късно в Бавария. Там, в Мюнхен, се запознах с една благородна дама, отвляхох я и я отведох във Венеция, където се ожених за нея. От двадесет години живея тук, имам шест деца и съм известен на целия град. Преди осем дни пратих лакея си във Фландърската поща, за да получи писмата ми, но не му ги дали, защото нямал пари в себе си, за да плати таксите. Самият аз отидох там и обясних, че ще заплатя таксите на следващия пощенски ден, но напразно — не получих писмата си. Разгневен, отидох при директора на пощата барон Таксис и му се оплаках. Той ми отговори, че са действували само по негова заповед и че моите писма нямало да ми се връчат, докато не платя таксите за тях. Това той изрече с толкова груб тон, че бях извън себе си от негодувание. Тъй като се намирах в неговата къща, аз имах достатъчно самообладание да се сдържа, но четвърт час след това му написах писмо и поисках удовлетворение. Съобщих му, че ще излизам вече само с меч и че където го срещна, ще го принудя да ми даде удовлетворение.

Не го срещнах никъде, но вчера ме заговори секретарят на инквизицията. Каза ми, че трябвало да забравя неучтивостта на барона и да отида с офицера, който бил с него, като затворник в укреплението Сант Андреа. Увери ме същевременно, че щял да ме задържи само за осем дни в затвора. Значи, господин абате, ще имам удоволствието да прекарам тази седмица във вашата компания.

Отговорих му:

— От двадесет и четири часа съм свободен, но за да покажа благодарността си за оказаното към мен доверие, ще имам честта да остана, за да ви правя компания. — Тъй като вече се бях задължил към майора, това бе една благоприлична лъжа, която може да бъде извинена по законите на учтивостта.

Когато следобед стоях с него в главната кула на укреплението, обърнах вниманието му върху една гондола с двама гребци, която спря на страничната порта. Той погледна със своя далекоглед и каза, че това са жена му и дъщеря му, които идвали да го посетят. Отидохме при дамите, първата от които си заслужаваше труда да бъде отвлечена. Втората, едно младо момиче на четиринадесет-шестнадесет години, ми се стори да притежава съвсем особен род красота. Имаше хубава светлоруса коса, красиви сини очи, орлов нос и хубава уста, чиито полуотворени усмихнати устни оставяха да се видят два реда ослепително бели зъби. Лицето ѝ би било също така бяло като зъбите, ако известна розовина не покриваше страните ѝ. Снагата ѝ беше толкова тънка, че изглеждаше неестествена, но нейните безупречно оформени гърди приличаха на олтар, върху който богът на любовта с наслада би вдъхвал най-сладкия тамян. Видимата ѝ красота придобиваше особена прелест поради нейната слабост. Погледът ѝ ме възхищаваше и аз не можех да отклоня ненаситните си очи от нея. Моята фантазия допълваше пълнотата, която липсваше още на тези гърди. Отправил най-сетне поглед в нейните очи, техният засмян израз ми се стори, като да казва: почакай още една или две години, тогава ще видиш всичко, което днес само фантазията ти подсказва.

Тя беше облечена елегантно, според най-новата мода. Носеше широка рокля и останалите дрехи, присъщи на благородно младо момиче, което още не е достигнало своята зрялост. Между впрочем, младата графиня беше вече зряла за женитба. Никога не съм могъл да гледам безсрамно гърдите на някоя млада благородна дама. Струваше

ми се обаче позволено да се гледа място, където всичко още е в период на развитие.

След като в началото графът размени с госпожа графинята няколко думи на немски език, той ме представи с най-ласкателни изрази на своите дами и те ми изказаха най-прелестните комплименти. Майорът дойде при нас, смятайки се задължен да покаже на графинята укреплението. Аз използвах веднага моя по-нисък ранг и предложих на госпожицата ръката си, а графът се прибра в стаята си.

Тогава умеех да водя дами само по стария венециански обичай и госпожицата ме намери несръчен. Мислех, че ѝ услужвам много учтиво, като пъхнах ръката си под нейната мишница, но тя я дръпна назад, като се изсмя високо. Майка ѝ се обърна и я попита защо се смее. Бях много смутен, като я чух да казва, че съм я гъделичкал.

— Вижте — каза тя, — така се подава ръка на една млада дама! — При това тя пъхна ръката си под мишницата ми, която сигурно съм държал много несръчно, тъй като не ми беше съвсем лесно да възвърна тъй бързо самообладанието си. Сигурно си е помислила, че има работа със съвсем недодялан новак и вероятно затова тя намисли да се пошегува с мен. Каза ми, че когато държа ръката си така крива и я отдалечавам от тялото си, с това се разваляли правилните отношения на очертанието. Казах ѝ, че за съжаление не разбирам нищо от очертания и я попитах дали и рисуването спада към нейните дарби.

— Аз го изучавам — отговори тя, — и ако ни посетите, ще ви покажа Адам и Ева от Кавалиере Либерж. Копирала съм картината и професорите намериха копие за много хубаво, без да знаят, че е направено от мен.

— Защо скрихте вашето име?

— Защото двете фигури са твърде голи.

— Не съм много любопитен за вашия Адам, но вашата Ева бих видял с удоволствие и няма да издам тайната ви.

На това тя се изсмя отново и майка ѝ повторно се обърна. Аз започнах да се преструвам на дебелак от момента, в който тя поиска да ме научи как се подава ръка, понеже видях веднага, че нейното невярно мнение за моята личност можеше да ми бъде полезно.

Тъй като ме считаше за идиот, тя мислеше, че може да ми каже, че намира своя Адам много по-хубав от нейната Ева, защото не

пропуснала нищо и всеки негов мускул можел да се различи, докато на Ева не се забелязвало нищо.

— Но аз ви уверявам, че тъкмо тя би ме интересувала.

— Не, вярвайте ми! Адам повече ще ви хареса.

Този разговор ме възбуди силно. Поради жегата аз носех ленени панталони. Страхувах се, че майката и майорът, които бяха само на две-три крачки пред нас, биха могли да се обърнат. Вървях като на тръни. За да докара смущението ми до краен предел, младата дама измъкна при една погрешна стъпка едната си обувка. Тя протегна хубавия си крак напред и ме помоли да ѝ обуя отново обувката. Отпуснах се на едно коляно и тя повдигна — сигурно без да си мисли нещо при това, малко роклята си. Носеше широка рокля, без долна фуста. Това бе достатъчно, за да ме накара да падна като мъртъв. Когато се изправих отново, тя ме попита да не ми е лошо.

Когато малко след това излязохме от едно подземие, тя ме помоли да поправа прическата ѝ, която се беше малко развалила. Тъй като трябваше да наведе глава, моето състояние не можеше повече да остане незабелязано от нея. За да ми помогне да изляза от затруднението, ме попита кой е изработил верижката на часовника ми. Казах ѝ, че е подарък от сестра ми. Помоли ме да я покажа и когато ѝ отговорих, че е закрепена за джоба на жилетката ми, не искаше да повярва. Казах ѝ, че може сама да се увери в това и тя протегна ръка. С едно неволно, но при тия обстоятелства обяснимо движение, аз станях непредпазлив. Очевидно тя погледна зле на това, тъй като видя, че ме е преценила невярно, стана свенлива и престана да се смее. Приблжихме се при нейната майка и майора, който ни показва ковчега на маршал фон Шуленбург. Ковчегът бе поставен в гробницата временно, докато станеше готов мавзолеят. Мъчеше ме неизвестността, дали поведението на младото момиче е съвсем непреднамерено, дали не сбърках чрез прекалено голямо въздържание или чрез прекалено очевидния израз на събуденото от нея желание и не я обидих, дали да отида по-далеч или да се опитам да загладя работата. Струваше ми се, че съм първият виновник, който е смутил нейната добродетел и бях готов на всичко, стига да ми посочи някакво средство да поправа грешката си. Толкова деликатно бе по онова време моето нежно чувство към това момиче. Към това следва да отнеса и високото мнение, което имах за обидената от мен личност, в което мнение, може



би, се лъжех. Трябва да призная, че времето полека-лека премахна напълно това нежно чувство. Въпреки всичко не вярвам да съм по-лош от другите, които са на моята възраст и имат същия голям опит.

След това ние се върнахме в главната постройка. Остатъкът от деня премина доста тъжно. Надвечер дамите си отидоха, като майката ме накара да обеща, че ще ги посетя във Венеция.

Младата госпожица, която смятах, че съм оскърбил, ми направи толкова силно впечатление, че прекарах седем дни в най-голямо нетърпение. Не можех да дочакам деня да я видя отново и помоля за прошка.

На другия ден графът бе посетен от неговия най-голям син. Той беше грозен, но с благородна осанка и много скромен. Двадесет години по-късно го срещнах отново като кадет в гвардията на испанския крал. За да стигне до този малък чин, той беше прослужил цели двадесет години като обикновен гвардеец. На друго място ще говоря за него повече. Сега искам само да отбележа, че в Мадрид той твърдеше, че никога не ме е виждал. Неговата суетност го принуждаваше на тази лъжа, за което аз го съжалявах.

Сутринта на осмия ден графът бе освободен от укреплението. Същата вечер си заминах и аз, като се уговорих с майора да се срещнем в едно кафене на площад Сан Марко и отидем заедно у абата Гримани. Сбогувах се с неговата съпруга, споменът за която и днес ми е скъп и тя ми каза:

— Радвам се, че всичко мина така добре и вие доказахте своето алиби. Но трябва да благодарите и на мен, че бях така разумна да ви разбера напълно. Мъжът ми едва по-късно научи всичко.

Пристигнал във Венеция, аз веднага отидох у госпожа Орио, където ме посрещнаха най-сърдечно. Вечерях у тях. Двете ми прелестни приятелки, които биха се радвали, ако епископът умреше по пътя, ми оказаха най-скъпото гостоприемство.

На следващия ден по обяд отидох заедно с майора, когото намерих точно на уговореното място, у абата Гримани. Той ме прие с израз на виновник, който моли за прошка. Неговата глупост съвсем ме смути, когато започна да ме увещава да простя на Рацета и на Фурлана, тъй като се били заблудили. След това ми съобщи, че епископът ще пристигне в най-близки дни и че той, абатът, ми е определил вече стая в дома си и аз мога да се храня на неговата маса. После майорът дойде

с мен при мъдрия господни Балаверо, който вече не беше военен министър, тъй като срокът за изпълнението на тази длъжност — полугодие, бе вече изтекъл. С дълбоко почитание му изказах моята благодарност. Така продължихме да разговаряме за най-различни безинтересни теми, докато най-после майорът си отиде. Щом останахме сами, господин Балаверо ме помоли да му кажа честно дали аз съм набил Рацета. Откровено му признах всичко и той се смя от сърце на разказа ми. Според него не съм могъл да извърша това точно посред нощ, така че глупаците са се излъгали при своето обвинение. Освен това не е било необходимо да докажа своето алиби, тъй като изкълчването на ставата се считало за действително и това било достатъчно.

Читателят сигурно не е забравил, че носех голям товар в сърцето си. Действително, държах много да се освободя от него. На всяка цена трябваше да видя богинята, владетелка на всички мои мисли, и да получа прошка от нея или да умра в краката ѝ.

Намерих дома без затруднение. Графът не беше в къщи. Уважаемата госпожа ме прие много любезно, но видът ѝ ме учуди толкова, че не знаех какво да кажа.

Очаквах да видя ангел, обитаващ истински рай, а не виждах нищо друго, освен грамадна зала, чиято украса се състоеше само от четири проядени от червеи стола и една много нечиста маса. Капаците на прозорците бяха почти съвсем затворени и в залата цареше здрач. Наистина, би могло да се помисли, че това е направено за предпазване от горещината. Аз обаче бях уверен, че прозорците са затворени само с цел да се прикрие от посетителя, че всички стъкла са счупени. Въпреки слабата светлина, можах да забележа, че госпожа графинята бе облечена в окъсана рокля и че ризата ѝ не бе от най-чистите. Когато забеляза моята разсеяност, тя ме остави сам, като каза, че ще изпрати дъщеря си при мен. Миг след това младото момиче влезе с благороден благоприличен израз на лицето и ми каза, че ме очаквало с нетърпение, но не и в този час, в който обикновено не приемало никого.

Бях затруднен да отговоря, тъй като ми се стори, че това не е същата девойка. В своята мизерна домашна рокля тя изглеждаше почти грозна и аз се чудех, как е могла да ми направи толкова силно впечатление. Видяла изписаната на лицето ми изненада, тя отгатна част от мислите, които се рееха в главата ми, но аз не забелязах по

лицето ѝ никакъв израз на гняв, а само болка, която ме наскърби дълбоко. Ако тя можеше да мисли философски или се осмелеше да стори това, би имала пълното право да ме презре като човек, който се интересува от нея само заради хубавите ѝ дрехи или заради невярната представа за нейното благородно съсловие или материално състояние. Тя обаче се опита с откровеност да ми помогне да изляза от затруднение. Усещаше със завидна точност, че чувството би говорило в нейна полза, ако ѝ се удаде да докосне вярната струна.

— Виждам, че сте изненадан, господин абате — каза тя — и добре зная защо! Без съмнение, вие сте очаквал да намерите великолепието и блясък, а намирате очевидна сиромашия. Правителството дава на баща ми нищожна пенсия, а ние сме девет души. Понеже трябва всеки ден да ходим на църква и то в облекло, което подхожда на нашето съсловие, често сме принудени да се отказваме от храна, за да можем да освободим дрехите, които от нужда сме заложили. На следния ден ги отнасяме отново в заложна къща. Ако свещеникът не ни види на литургията, той би зачеркнал имената ни от списъка на получаващите милостиня от братството на бедните, а ние живеем от тази милостиня.

Какъв разказ! Тя позна какво става в мен. Съчувствието ме бе напълно завладяло, но аз бях изпълнен по-скоро със срам, отколкото с вълнение. Понеже сам не бях богат и не изпитвах вече никаква любов, станах по-студен от лед и изпуснах дълбока въздишка. Но тъй като нейното положение ми причиняваше скръб, като всеки честен човек, аз ѝ заговорих нежно и съчувствено:

— Ако бях богат — казах аз, — лесно бих ви доказал, че не сте поверили вашето нещастие на някой безчувствен или неблагодарен човек. Но аз не съм богат, а ми предстои и скорошно заминаване, затова не мога да ви бъда полезен дори с моето приятелство.

След това обърнах разговора върху общи теми и ѝ казах, че се надявам благодарение на своите прелести тя да намери щастието си.

— Възможно е — отговори тя, — само че този, върху когото тези прелести упражняват влияние, трябва да знае, че те са неделими от моите чувства. Той би трябвало да се нагоди към тях и да ми отдаде справедливостта, която изисквам. А аз не искам нищо друго, освен законен брак. Не желая благородство и богатство — зная какво се получава с благородството, а от богатството мога да се откажа, тъй

като вече съм свикнала от дълго време с оскъдицата и се лишавам дори от най-необходимото. Но нека разгледаме моите рисунки!

— Вие сте много добра, уважаема госпожице!

Изобщо бях забравил за нейните рисунки, а нейната Ева вече не ме интересуваше. Въпреки това я последвах.

Влязохме в стая, мебелирана само с един стол, малко огледало и едно ненаредено легло, в което се виждаше долнището на обърнатия сламеник. Може би с това трябваше да се създаде впечатление, че има чаршафи. Особено отблъскващо обаче ми подействува определена миризма, чийто произход бе съвсем скорошен. Дори да бях влюбен, това щеше да е достатъчно да ме излекува моментално. Чувствувах необходимостта веднага да се отдалеча, за да не се върна вече никога и ми стана наистина тежко, че не можех да хвърля шепа дукати на масата, с което моята съвест би се облекчила значително.

Бедната девойка постави пред мен своите рисунки. Те ми се сториха хубави и аз я похвалих, но не се спрях на нейната Ева и не се шегувах вече с нейния Адам, което сигурно би станало, ако се намирах в друго душевно състояние. От учтивост я запитах защо не използва своята дарба — би могла да се научи да рисува с цветни моливи.

— На драго сърце бих го сторила — отговори тя, но една кутия бои струва цели два цехина.

— Бихте ли ми простили, ако се осмеля да ви предложа шест?

— О, ще ги приема дори с благодарност и съм щастлива, че ще имам това задължение към вас.

Тя не можеше повече да сдържи сълзите си и се обърна, за да ги скрие от мен. Използувах този момент да сложа парите на масата. За да ѝ помогна да надвие чувството на унижение и същевременно от учтивост, аз я целунах в устата. Тя трябваше да припише моето укротяване на уважението, което ми е вдъхнала, а и освен това — от нея зависеше да приеме или не моята целувка като израз на нежност. Разделих се с обещанието да дойда отново да посетя баща ѝ. Не удържах на думата си. Читателят ще види в какво положение я видях десет години по-късно.

С какви размишления напуснах къщата! Каква поука извадих от това посещение! Сравних действителността и въображението и се видях принуден да поставя въображението по-високо, понеже действителността зависи винаги от фантазията. Още тогава чувствувах

смътно това, което по-късно ми стана ясно: любовта е само едно повече или по-малко живо любопитство, към което се прибавя и вложеният от природата в нас нагон за продължението на вида. Жената е като книга, която — добра или лоша, трябва винаги да ни хареса най-напред със заглавната страница. Ако тя не е интересна, не ще събуди никакво по-нататъшно желание за четене, тъй като желанието стои винаги в съотношение със събудения интерес! Заглавната страница на жената, както тази на книгата, трябва да се прочита от горе на долу. Нейните крака, за които всеки, който споделя моя вкус, би се интересувал, притежават привлекателна сила. Както повечето любовници отделят съвсем малко или дори никакво внимание на краката на харесваната жена, така и повечето читатели не се интересуват от издателските данни на книгата. Във всеки случай жените имат право като обръщат голямо внимание на своето лице, на облеклото си и на държането си, по този начин те могат да привлекат вниманието на всички, които не са осъдени от природата по рождение на слепота, и да пробудят в тях желание да ги прочетат. Както хората, които много са чели, търсят постоянно нови книги за четене, пък били те и лоши, така и мъжът, който е познавал много и все хубави жени, става най-послед любопитен и към грозните, стига те да са нови за него. Дори когато окото му вижда ясно червилото, прикриващо действителността, неговата станала вече порок страст му говори различни неща в полза на фалшивата заглавна страница. Може би, казва си той, творението е по-добро от заглавието, може би действителността е по-добра от червилото, което я скрива от мен. И той се опитва да прелисти книгата, но се оказва, че тя не е била прелиствана преди него и той среща съпротивление. Живата книга иска да бъде четена по правилата и възбуденият до крайност четец става жертва на кокетството, това чудовище, което преследва всички, направили от любовта върховна задача на своя живот.

Разумни читателю, ти, който си прочел тези последни редове, вдъхнати ми от самия Аполон, позволи ми още да ти кажа: ти си загубен и ще бъдеш до последните си мигове жертва на красивия пол, ако тези редове не ти помогнат да се спасиш от заблудата. Ако моята откровеност не ти е станала противна, аз те поздравявам.

Надвечер направих посещение на госпожа Орио, за да кажа по този повод на нейните прелестни племенници, че живея у Гримани и

не ще мога още в първите дни да преспивам вън от къщи. При тях намерих верния стар Роза, който ми довери, че в целия град се говори само за моето алиби и то затова, че всички били убедени в неговата неистинност. Ето защо трябвало да се страхувам от съответно отмъщение от страна на Рацета и съм щял да направя добре да внимавам, особено нощно време. Почувствувах колко добър е съветът на умния стар господин и вече излизах само съпроводен от някого или наемах гондола. Госпожа Мандзони ме хвалеше много, казваше, че правосъдието ме е оправдало, но общественото мнение знаело как е станало това и Рацета едва ли би ми простил.

Три или четири дни по-късно Гримани ми съобщи за пристигането на епископа. Бил се настанил при своите братя от ордена в манастира на минимитите Сан Франческо ди Паола. Той сам ме заведе и представи на прелата като скъпо струваща скъпоценност. Направи така, като че само той може да покаже красотата ѝ.

Видях един хубав монах с епископски кръст на гърдите. Напомни ми за отец Манча, но изглеждаше по-силен и по-малко въздържан от него. Беше на около тридесет и четири години, станал епископ по волята на Бога, на Светия трон и на моята майка. След като ми даде благословията си, която приех коленичил, той ми подаде ръка за целувка и ме притисна до гърдите си, наричаше ме на латински свой любим син. По-късно той разговаряше с мен само на латински. Мислех, че се срамува, може би, да говори италиански, защото е калабриец, но скоро ме извади от тази заблуда, като заговори на господин Гримани на италиански. Каза ми, че не може да ме вземе със себе си във Венеция, понеже трябва да отиде в Рим. Господин Гримани ще ми даде необходимите нареждания, в Анкона ще науча адреса му от един негов приятел, монаха-минимит Лазари, който и ще ми осигури пътни пари.

— След пристигането ви в Рим — продължи той — ние вече няма да се разделяме и ще отпътуваме заедно през Неапол за Марторано. Елате утре много рано при мен. Щом прочета литургията, ще закусим заедно. Вдругиден ще отпътувам.

По пътя за в къщи господин Гримани ми държа морална проповед, при което на десет пъти щях без малко да се изсмея високо. Между другото, той ме предупреди да се пазя от прекалено усърдно

учене, тъй като в гъстия въздух на Калабрия се таи страшно умствено напрежение и мога да забележа от охтика.

На следния ден още в зори отидох при епископа. След литургията и закуската с шоколад той ме взе за молитва в продължение на три часа. Забелязах ясно, че никак не му харесвам, но аз бях доволен, че съм с него. Изглеждаше ми честен човек, а и освен това чувствувах се привързан към него, тъй като благодарение на неговата помощ щях да тръгна по пътя към високите санове на църквата. Тогава не притежавах и най-малката самонадеяност, макар да имах добро мнение за личността си.

След отпътуването на добрия епископ господин Гримани ми предаде едно оставено от него писмо, което трябваше да дам на отец Лазари в манастира на минимитите в Анкона. Абатът Гримани ми каза, че ще замина за Анкона в свитата на венецианския посланик, чието пътуване е предстоящо. Очевидно трябваше да бъда готов и тъй като бързах да се откопча от ръцете му, намерих всички приготовления за превъзходни.

Щом узнах деня, определен за заминаването на посланика Кавалиере да Леце и неговата свита, аз се сбогувах с всички мои познати. Брат си Франческо оставих в училището на прочутия художник на декорации Йоли.

Понеже пеотата<sup>[4]</sup>, в която щях да се кача, щеше да отплува чак на разсъмване, прекарах нощта при моите два ангела, които се бяха примирили с мисълта, че няма никаква надежда да ме видят отново. Аз, разбира се, не знаех какво ми предстои, но се осланях на ловкостта си и считах за излишен труд да мисля за бъдещето. Така нощта премина в радост и скръб, в наслада и сълзи. На сбогуване им върнах ключа, който бях дал да направят и който ми беше доставил толкова сладки мигове.

Тази първа моя любов не ме научи на почти нищо ново, което би могло да ми послужи в училището на живота. Тя беше напълно щастлива, несмущавана от никаква грижа, непомрачавана от никаква себелюбива проява. Често ние тримата чувствувахме необходимостта да възвисим душите си в благодарност към Вечното Провидение, което винаги ни покровителствуваше и задържаше далеч от нас всяко нещастие, което би смутило нашия прелестен мир.

Оставих у госпожа Мандзони всички мои документи и забранени книги, които притежавах. Прекрасната жена, която беше двадесет години по-възрастна от мен и вярваше в съдбата, чиято голяма книга на драго сърце прелистваше, ми каза, смеейки се, че знаела с положителност всичко, което ѝ оставях и щяла да ми го върне най-късно през следващата година. Нейните предсказания ме учудваха и забавляваха и понеже много я уважавах, ми се струваше, че би трябвало сам да помогна за сбъждане на предсказанията ѝ. Впрочем този неин поглед в бъдещето не я правеше нито суеверна, нито я изпълваше с празно предчувствие, което трябва винаги да се отрича от разума, а ѝ служеше за опознаване на света и характера на ония, за които се интересуваше. Тя се смееше, че предчувствията ѝ досега никога не са я лъгали.

На площада се качих в гемията. Господин Гримани ми беше дал предишния ден десет цехина, които според него трябвало да стигнат за определеното за карантина време, в лазарета на Анкона. Невъзможно било при напускането на лазарета да нямам достатъчно пари! Понеже господата бяха така сигурни, би следвало и аз да споделя тяхната увереност! А пък и в своето безгрижие аз съвсем не се и замислях повече върху това. Всеки случай, съдържанието на моята кесия, което всъщност никой не знаеше, също ми вдъхваше сигурност, тъй като четиридесет хубави цехини повдигаха значително моята младежка смелост. Така напуснах моята родина с весело сърце и без ни най-малко съжаление.

---

[1] Така италианците наричат близките източни страни. — Б.пр.

↑

[2] Дреха на затворник на галера. — Б.пр. ↑

[3] Носачите и слугите във Венеция произхождали в по-голямата си част от областите Фриуле (с главни градове Триест, Горица и Удине). — Б.пр. ↑

[4] Малка бърза гемия. — Б.пр. ↑



## ГЛАВА СЕДМА

НЕЩАСТИЕ В КИОЦА. БОСОКРАКИЯТ ОТЕЦ СТЕФАНО. В ЛАЗАРЕТА НА АНКОНА. ГРЪЦКАТА РОБИНЯ.  
БОГОМОЛСКО ПЪТЕШЕСТВИЕ ДО НАШАТА ЛЮБИМА ГОСПОЖА В ЛОРЕТО. ПЕША ДО РИМ.  
ПЪТУВАНЕ ДО НЕАПОЛ. ЕПИСКОПЪТ, КОГОТО ТЪРСЯ, НЕ МОЖЕ ДА СЕ НАМЕРИ. ЩАСТИЕТО МИ  
НАБАВЯ СРЕДСТВАТА, НЕОБХОДИМИ ДА СТИГНА ДО МАРТОРАНО, ОТКЪДЕТО НАЙ-БЪРЗО ЩЕ  
ОТПЪТУВАМ, ЗА ДА СЕ ВЪРНА В НЕАПОЛ.

Така наречената голяма свита на посланика ми изглеждаше твърде малка и се състоеше от един дворцов управител от Милано на име Карничели, един абат, който му служеше за секретар, понеже той не знаеше да пише, една стара прислужница, готвач с грозна жена и осемдесет слуги.

Към обяд пристигнахме в Киоцо. Когато слязохме, учтиво попитах миланеца, къде мога да наема квартира. „Където искате — отговори ми той, — само трябва да кажете на онзи човек там къде живеете, за да може да ви уведоми, когато тартанът<sup>[1]</sup> ще бъде готов за отплаване. Аз съм поел задължението да ви превозя безплатно до лазарета в Анкона, така че, дотогава, забавлявайте се!“

Човекът, когото той ми посочи, беше собственик на тартана. Попитах го къде бих могъл да се настаня. „У нас — отговори той, — ако се съгласите да спите в едно голямо легло с господин готвача, чиято жена остана на борда на тартана.“ Не можех да измисля нищо по-добро от това да приема предложението. Един матрос нарами куфара ми и ме заведе в къщата на доблестния моряк. Куфарът трябваше да бъде пхнат под леглото, тъй като заемаше цялата стая. Това ме развесели много, пък и бях настроен да се показвам придиричив. Отидох в кръчмата, за да се нахраня и разгледам след това местността. Киоцо е полуостров с пристанище, което принадлежи на република Венеция. Неговите десет хиляди жители са главно матроси, рибари, търговци, митничари и данъчни или финансови служители на републиката.

Забелязах едно кафене и влязох. Едва пристъпил, при мен дойде един млад доктор по право, с когото учих навремето в Падуа, прегърна ме и ме представи на един аптекар, чиято аптека беше до кафенето.

Каза ми, че при него се събират всички литературно образовани хора. Малко след това дойде един грамаден едноок якобински монах, когото познавах от Венеция, на име Корзини. Той ме поздрави най-учтиво. Каза ми, че съм идвал тъкмо навреме, за да взема участие в пикника на макаронските академици, който щял да се състои на следващия ден веднага след заседанието на академията. На заседанието всеки член щял да рецитира свое стихотворение. Покани ме да взема участие и окажа чест на сдружението, като им прочета някое от моите произведения. Съгласих се и след като прочетох десет куплета, съчинени по този повод, с овации бях приет за член. На масата аз направих още по-добро впечатление, отколкото на заседанието, защото изядох такова количество макарони, че ме провъзгласиха за княз.

Младият доктор, който също беше якобинец, ме представи на своето семейство. Неговите много богати родители ми оказаха хиляди любезности. Той имаше една много мила сестра, но другата, която беше станала калугерка, ми се стори почти като чудо на красотата. Сред това прелестно семейство моето пребиваване в Киоцо би могло да бъде много приятно, ако не ми било писано да преживея тук само скърби. Младият доктор ми обърна внимание, че якобинецът — монах Корзини е голям нехранимайко, на когото никой не гледа с добро око и че съм щял да сторя добре, ако избягвам каквито и да било контакти с него. Благодарих му сърдечно за добрия съвет, но моето лекомислие не допусна да го последвам. По природа снизходителен и доста непредпазлив, за да се боя от клопки, аз си втълпих, че, напротив, монахът би могъл да ми достави доволно приятни преживявания.

На третия ден се срещнах пак с този безделник и той ме заведе в една къща с лоша слава, в която бих намерил достъп и без неговата препоръка. За да се похваля, показах се любезен към една нещастница, чиято грозота само би трябвало да ме уплаши. Оттук той ме заведе на вечеря в една кръчма, където намерихме много други синковци от неговата пасмина. След ядене един от тях постави банка за фараон<sup>[2]</sup>. Поканиха ме да взема участие в играта. Аз се подведох поради някакъв фалшив срам, толкова често пагубен за млади хора. След като бях загубил четири цехина, поисках да прекъсна, но моят почтен приятел, якобинецът, съумя да ме накара да рискувам още четири по наполовина заедно с него. Той държеше банката и тя фалира. Не исках повече да играя, но Корзини се направи, като че съжалява много,

загдето е станал причина за моята загуба и ме посъветва да поставя банка само от двадесет цехина. Банката се стопи. С надежда да спечеля обратно парите си загубих и останалото, което имах. Тръгнах си съвсем съсипан. Когато лягах до готвача, той се събуди и промърмори, че съм отвратителен човек.

— Вярно е! — беше моят отговор.

Бях съвсем изтощен от безсъние и скръб, затова заспах дълбоко. Към обяд ме събуди жалкият нехранимайко Корзини и ми каза победоносно, че един много богат млад човек бил поканен да вечеря с нас и трябвало да загуби непременно, с което аз тук съм щял да си възвърна отново снощната загуба.

— Аз загубих всичките си пари, заемете ми двадесет цехина.

— Когато заема пари, губя съвсем сигурно. Това е суеверие, но много често съм правил опити. Гледайте да намерите пари и елате. Довиждане.

Не се осмелих да доверя на моя разумен приятел положението, в което бях изпаднал, а се осведомих за адреса на някакъв благоприличен залогоприемател, при когото изпразних куфара си. Честният човек направи списък на вещите ми и ми даде тридесет цехина, при условие всички вещи да му принадлежат, ако не върна парите в триденен срок. Трябва да го призная за честен човек, тъй като ме остави да си задържа три ризи, няколко чифта чорапи и носни кърпи. Искях да му дам всичко, защото имах предчувствието, че ще спечеля обратно загубеното. Една почти всеобщо разпространена заблуда! Няколко години по-късно си отмъстих, като написах съчинение против предчувствията. Вярвам, единственото предчувствие, в което човек би трябвало да има доверие, е това, което му предсказва зло, просто защото то произлиза от разума. Предчувствието, което ни предсказва щастие, идва от сърцето, а сърцето вярва на глупаво щастие, тъй като самото то е глупаво.

Изтичах с всички сили при уважаемото общество, което не се страхуваше, че няма да дойда пак. През време на вечерята не стана нито дума за игра, но чух най-надутите похвали за моите изключителни способности. Всички ме облажаваха за голямото щастие, което ме очаквало в Рим. Когато след ядене все още не ставаше дума за игра, злият ми дух ме подбутна и аз поисках енергично отплата. Отговориха ми, че трябва само да поставя банка и

всички щели да заложат. Направих го, отново загубих всичко и си отидох. Помолих монаха да плати сметката ми и той ми обеща.

Съвсем отчаян тръгнах към жилището си. И сякаш за да допълня нещастieto, по пътя бях забелязан от друга гъркиня, която беше по-малко красива, но също така коварна. Като замаян легнах в леглото си, съвсем безчувствен. Единадесет часа прекарах в тежък сън. Едва събудил се, отново отворих очи и се опитах да заспя пак, тъй като духът ми беше убит и не исках да видя дневната светлина, за която не се считах вече достоен. Страхувах се от едно пълно пробуждане, понеже тогава би трябвало да взема някакво решение, по нито за миг не ми мина през ума мисълта да се върна във Венеция, което всъщност би трябвало да направя. Предпочитах да се убия, отколкото да поверя на младия доктор унизителното положение, в което бях попаднал. Животът ми бе станал бreme, имах неопределената надежда, че може би ще умра от глад, без да мръдна от мястото си. Вярвам твърдо, че наистина не бих станал от леглото, ако добрият албанец, морякът от тартана, не ме бе разтърсил и не ми бе казал, че трябва да отида веднага на борда, тъй като корабът се готви да отплава.

Човек се чувства облекчен, когато може да бъде измъкнат без значение как от някоя голяма беда. Струваше ми се, че морякът ми бе казал единственото, което още можех да сторя в моята безизходност. Облякох се с голяма бързина, вързах цялото си притежание в една носна кърпа и се затичах към кораба. Един час по-късно котвата бе вдигната и на сутринта тартанът влезе в Исирийското пристанище Орсара. Всички слязохме на сушата, за да разгледаме града, който обаче, между нас казано, не заслужаваше това име. Орсара принадлежи на папата, тъй като Венецианската република го е подарила на светия престол.

Един млад босокрак<sup>[3]</sup> брат на име Стефано от Белуно, когото морякът, голям почитател на свети Франциск, взел от съжаление, се приближи до мен и ме запита да не съм болен.

— Уважаеми отче, аз съм тъжен.

— Ще прогоните тъгата, ако дойдете с мен да хапнем при една привърженица на нашия орден.

От тридесет и шест часа не бях поставял нищо в стомаха си и понеже силното морско вълнение през време на нощното пътуване ме бе порядъчно разстроило, стомахът ми бе съвсем празен. Освен това

измъчваше ме и силно еротично желание. Към това се прибавяше отвратителното чувство на унижение, тъй като няхах нито талер в джоба си. Намирах се в такова плачевно състояние, че няхах силата да насоча волята си към каквото и да било. С пълно безразличие последвах механично босокракия.

Той ме представи на привърженицата на ордена, като ѝ каза, че ме съпровожда към Рим, където съм щял да приема дрехите на ордена на свети Франциск. Тази лъжа намирах за отвратителна и при други обстоятелства по никакъв начин не бих я допуснал, но в положението, в което се намирах, тази измама ми се стори само смешна. Добрата жена ни нагости с превъзходно ястие от риба, сготвено с отлично местно масло. Пихме рефоско, което бе чудесно. Докато закусвахме, дойде един любезен свещеник, който ми каза, че не е необходимо да прекарвам нощта в тартана, защото ме кани да спя в дома му на удобно легло и, ако на следния ден поради неблагоприятен вятър не можем да отплаваме, да остана за още един добър обяд у него. Приех незабавно предложението. След като закусих богато, благодарих сърдечно на добрата набожна жена и излязох със свещеника да разгледам града. Вечерта той ме заведе в своя дом и ми даде добра вечеря.

Тя бе приготвена от неговата икономка, която седна при нас на масата. Тя ми хареса. Рефоското беше още по-хубаво от това на набожницата. Виното ме накара да забравя всичките си скърби и аз весело бъбрех. Домакинът искаше да ми прочете едно свое стихотворение, но аз не можех да държа вече очите си отворени и му казах, че с удоволствие ще го изслушам на следващия ден.

Легнах и след десетчасов дълбок сън икономката ми поднесе кафето, за което бе дебнала момента на моето събуждане. Девойката беше прелестна, но за съжаление не бях в състояние да ѝ докажа колко хубава я намирам.

Бях се харесал много на домакина. Изслушах внимателно неговото стихотворение и постепенно се освободих от обхваналото ме тъжно настроение. Направих някои забележки по стихотворението му, които го впечатлиха дотолкова, че ми призна, че всъщност ме намира за много по-сведущ, отколкото очаквал да бъда. Доволен, той поиска да ме ошастливи и с прочитането на своите идилии. Тук моята учтивост ме задължи да се усмихна любезно на това неприятно предложение. Прекарахме заедно целия ден много забавно. Икономката показваше

явно вниманието си към мен. Разбрах, че съм й харесал и ми стана много приятно. Почувствувах, че и тя ме завладява, както и аз — нея. Денят премина за добрия свещеник много бързо, благодарение на „прелестите“, които откривах в неговите стихове. Откровено казано, те стояха под средното равнище. На мен обаче това време ми се стори ужасно дълго — така мечтаех за обещанията, които четях в погледите на икономката! Наистина и физически, и душевно се намирах в плачевно състояние, но си бях такъв: отдадох се на радостта си, въпреки че ако бях размислил разумно, би трябвало да бъда тъжен.

Най-после настъпи моментът. Любезното момиче ми изглеждаше доста обещаващо, но когато поисках да отдам пълна почит на нейните прелести, тя ми оказа известно съпротивление. Изоставих примирително опитите си — и двамата бяхме радостни, че така приятно се отървахме и аз си легнах спокойно. Но историята не свърши с това. На сутринта тя ми поднесе кафето в леглото и нейното прелестно лице отново ме подтикна към някои милувки. Тя се възпротиви, като повтаряше, че я е страх да не бъдем изненадани. Денят премина за свещеника и мен най-приятно, а вечерта прекарахме с нея два великолепни часа, тъй като хубавицата не се страхуваше вече от никакви изненади. Взех всички възможни при такива обстоятелства предпазни мерки. На другия ден заминах.

През време на цялото пътуване брат Стефано ме развеселяваше със своите забележки. Незнание и мошеничество бяха смесени под булото на невинността. Той ми показва подаянията, които бе получил в Орсара: хляб, вино, сирене, салам, бонбони и шоколад. Всички джобове на свещеното му расо бяха препълнени с хранителни продукти.

— Имате ли пари? — го попитах.

— Да пази Бог! Първо, нашият прославен орден ми забранява да се докосвам до пари, и второ, ако при моите просения бях решил да събирам пари, биха ми давали само по едно или две солди, а храната, която получавам, струва десет пъти повече. Повярвайте ми, Свети Франциск е бил действително умен човек.

Като се замислих по-задълбочено, стигнах до заключението, че за монаха богатството се състои точно в това, което в този момент ме правеше беден. Той ме покани да му правя компания в яденето и изглеждаше много горд, че му направих тази чест.

Тартанът влезе във Веруда, пристанището на Пола, и ние слязохме. След като се изкачвахме четвърт час, стигнахме в града и аз прекарах няколко часа в разглеждане на намиращите се там римски старини. Градът е бил някога главен град в Римската империя, но не намерих друга следа от миналото величие, освен развалините от една арена. Върнахме се обратно във Веруда и отплавахме. На следния ден пристигнахме в Анкона, но тъй като трябваше да маневрираме, влязохме в пристанището едва след две денонощия. Това пристанище се счита като голям паметник на император Траян. То би било доста неудобно, ако не е бил построен един скъпоструващ кей навътре в морето. По този начин достъпът до него е доста облекчен. Направих едно интересно откритие, а именно, че северното крайбрежие на Адриатическо море е пълно с пристанища, докато на отсрещното има само едно или две. Изглежда, морето се оттегля на изток и след три или четири столетия Венеция ще бъде вече непосредствено свързана със сушата.

В Анкона влязохме в стария лазарет, където ни казаха, че трябва да прекараме карантина от двадесет и осем дни. Венеция бе допуснала след тримесечно задържане екипажите на два кораба от Месина, а там малко преди това бе върлувала чумата. Поисках една стая за мен и брат Стефано, който ми бе безгранично благодарен за това. От един евреин наех легло, маса и два стола, като се задължих да платя наема след изтичането на карантинното време. Монахът поиска само един сноп слама. Мисля, че ако той подозираше, че без него може би щях да умра от глад, не би ликувал толкова, че съм го допуснал да живее с мен. Един матрос, който се надяваше на моята щедрост, ме попита къде е куфарът ми. Отговорих му, че не зная и той положи много труд, за да го открие. Албанецът също помагаше при търсенето. И аз без малко щях да се разсмея, когато след известно време морякът дойде при мен и взе да ми се извинява, че навярно куфарът е забравен, но до три седмици сигурно ще го получа.

Босокракият, който трябваше да прекара с мен четири седмици, смяташе да живее на моя сметка, а всъщност провидението ми го бе изпратило да осигурява моята прехрана със своите запаси.

Стана ми весело, когато тоя дебелак ми каза:

— Аз се наемам да ви заведа в Рим, само ми кажете, знаете ли да пишете?

— Шегувате ли се?

— Какво чудно! Така, както ме виждате, аз мога да напиша само името си. Във всеки случай мога да го напиша и с двете си ръце.

— Аз съм учуден. Мислех ви за свещеник.

— Какъв ти свещеник! Аз съм монах. Чета литургията, значи трябва да мога да чета. Свети Франциск, чийто недостоеен син съм, не е могъл да чете, затова и никога не е извършвал литургия. След като можете да пишете, още от утре ви гарантирам, че ще ни изпращат толкова много хора, нуждаещи се от грамотни правописци, че ще можем да живеем прекрасно и в радост чак до края на карантината.

Целият следващ ден трябваше да прекарам в писане на писма. По осем за всеки, тъй като във Францискския орден съществува следното предание: ако един монах е похлопал на седем врати, без да получи милостиня, той трябва с доверие да почука на осмата, защото там няма да му откажат. Понеже веднъж бе пътувал за Рим, той познаваше в Анкона всички заможни къщи, където Свети Франциск бе на почит, и всички игумени на богати манастири. Аз трябваше да пиша на адресите, които той ми назова, и не биваше да изпусна нито една от лъжите, които ми диктуваше. Накара ме също да се подписвам, защото ако се подписвал той, лесно можели да забележат, че не той е писал писмата, а това би ни навредило, понеже в „нашето пропаднало време“, казваше той, „почитат само учените“. Трябваше да украсявам писмата с латински цитати — дори тези, отправени до жени. Всички мои възражения на това му изискване бяха напразни. Когато се съпротивлявах, той ме заплашваше, че няма да ми даде вече нищо за ядене. Така реших да направя всичко, каквото той искаше. На главния йезуит ме накара да напиша, че не се обръща към капуцините, тъй като те били чисти безбожници, затова и Свети Франциск никога не е могъл да ги търпи. Напразно му казвах, че по времето на светиите не е имало нито капуцини, нито босокраки. Той ми отвърна, че съм бил невеж. Мислех, че ще погледнат на него като на глупак и никой няма да му прати нищо, но се заблуждавах дълбоко. Пристигна храна в такова голямо количество, че бях съвсем изненадан. От три или четири страни ни пращаха вино, което щеше да ни стигне за цялото време на задържането, още повече, че аз пиех само вода, защото исках да оздравея по-бързо. Дневно получавахме за ядене повече, отколкото шест души можеха да изядат. Остатъкът давахме на нашия надзирател,



който имаше многобройно семейство. За всички тези дарове монахът се считаше задължен да благодари само на Свети Франциск, а съвсем не на добрите хора, които му изпращаха милостинята.

Той се нагърби да даде чрез надзирателя дрехите ми за пране, тъй като аз самият не бих се решил да му ги дам. Каза, че с това не рискувал нищо, тъй като всеки знаел, че босокраките не носят долни дрехи.

Останах почти целия ден в леглото, така че нямаше нужда да се явявам пред хората, които мислеха, че са задължени да го посещават. Другите, които не дойдоха, му изпратиха писма, пълни с умели закачки, но аз се пазех добре да не му обърна вниманието върху тях. Освен това струваше ми голям труд да го убедя, че на тези писма няма нужда да се отговаря.

Една двуседмична почивка и строга въздържаност ми помогнаха да оздравея напълно. Вече се разхождах от сутрин до вечер в двора на лазарета, но трябваше да прекъсна това забавление, когато пристигна един турчин, търговец от Солун, и заедно с всички свои хора бе настанен в партера. Остана ми удоволствието да прекарвам през деня на балкона, който гледаше към този двор. От балкона видях една изненадващо красива гръцка робиня, която събуди цялото ми съчувствие. Тя седеше почти през целия ден на прага и плетеше или четеше. Когато вдигнеше хубавите си очи и срещнеше погледа ми, навеждаше скромно глава, а понякога дори ставаше и влизаше бавно в къщи, като че ли искаше да ми каже: не знаех, че съм била наблюдавана. На ръст беше висока и стройна. Съдейки по лицето ѝ, би трябвало да се намира в най-нежния разцвет на младостта. Кожата ѝ бе ослепително бяла, а косите и веждите ѝ красиво черни. Носеше гръцки дрехи, които придаваха на цялото ѝ същество нещо съвсем сладострастно.

При скуката в един лазарет и при моите навици и природа, как бих могъл в продължение на един ден да гледам толкова прелъстително същество, без да се влюбя до полуда? Бях я чул да разговаря на френски с нейния господар. Това бе един красив старец, който също така се отегчаваше и само от време на време излизаше за момент с лула в уста, за да си влезе веднага обратно в къщи. На драго сърце бих казал на прелестното момиче няколко думи, но се страхувах, че в такъв случай би могло да си отиде и да не го видя вече. Най-последно

не можах да издържа повече и реших да ѝ пиша. Не бях загрижен за начина да ѝ изпратя писмото, понеже трябваше само да го пусна от балкона. Но тъй като не бях сигурен дали тя ще го вземе, използвах момент, когато беше сама и пуснах едно малко, сгънато във формата на писмо парче хартия да падне пред краката ѝ. Върху тази хартия обаче благоразумно не бях написал нищо, а задържах същевременно истинското писмо в ръка. Когато я видях да се навежда да вдигне първото писмо, аз бързо пуснах второто, тя взе и него и сложи двете писма в джоба си. Миг след това изчезна. Моето писмо гласеше приблизително:

Ангел на Изтока, аз те обожавам. Ще прекарам цялата нощ на балкона, понеже ме въодушевява желанието да дойдеш само за един-единствен четвърт час и да чуеш гласа ми през дупката, която се намира под краката ми. Ще си говорим тихо, тихо. За да чуваш, можеш да стъпиш на балата, която лежи точно под дупката.

Помолих пазача да не ме заключва, както правеше всяка нощ. Той се съгласи, при условие че ще ме наблюдава, тъй като, ако ми хрумне да скоча на двора, това би струвало главата му. Все пак обеща да не идва на балкона.

Към полунощ я видях да се явява и то точно в момента, когато се съмнявах вече, че ще дойде. Прострях се на балкана, така че главата ми да се намира над дупката — някъде към шест цола. Видях я да се качва на балата и главата ѝ сега бе на около една стъпка от балкона. Тя трябваше да се държи с едната ръка за стената, тъй като опората ѝ не бе сигурна. Така ние си говорихме за нас, за любов, копнеж, пречки, хитрини. Казах ѝ защо не бих могъл да скоча долу в двора и тя забеляза: дори и да не съм бил възпиран по тази причина, подобно нещо би ни докарало нещастие, тъй като аз по никакъв начин не бих могъл да се кача отново горе. Освен това Бог знае само какво би предприел турчинът, ако ни намери заедно. След това тя ми обеща да излиза всяка нощ, за да си говорим и протегна ръката си през дупката. Ненаситен, аз я целувах безспир. Струваше ми се, че никога през живота си не съм докосвал толкова мека и нежна ръка.

Какво блаженство изпитах, когато и тя ме помоли за моята. Бързо протегнах цялата си ръка през дупката и тя притисна устни върху извивката на лакътя. Какви сладки кражби си позволяваше ръката ми! Но трябваше да се разделим. Когато влязох отново в стаята си, забелязах със задоволство, че пазачът лежи дълбоко заспал в един ъгъл.

Бях доволен, понеже бях получил всичко, каквото, можех да очаквам при неудобното ни положение. Започнах да се мъча да измисля някакъв начин, чрез който следващата нощ бих могъл да си доставя повече наслади. Тогава видях, че женският ум на моята хубава гъркиня бе по-находчив от моя. Тя се разхождаше с господаря си в двора и му говореше нещо на турски, на което той одобрително кимаше. Веднага след това дойдоха един слуга и пазачът и поставиха голям кош със стока под балкона. Тя даде нужните нареждания и поръча, уж за да направят повече място за коша, да поставят една от памучните бали направо върху другите две. Радостно наблюдаващ, аз открих веднага нейното намерение: по този начин тя си създаваше средство да се издигне на две стъпки по-високо. Прецених обаче веднага, че би трябвало да заеме много неудобно положение: би трябвало да се прегърби, а така не би могла да издържи дълго. Дупката не бе достатъчно широка, за да може да пропъхне главата си и да стои удобно права. Трябваше да се намери някакво средство да се отстрани и това неудобство. Не виждах никаква друга възможност, освен да откъртя дъската, а това никак не беше лесно. Все пак реших да опитам и отидох в стаята, за да взема едни големи клещи. Пазачът не беше там. Използувах неговото отсъствие и ми се удаде да извадя внимателно четирите големи пирона, с които дъската бе закована. Когато се уверих, че мога по желание да я махна, поставих отново клещите на мястото им и зачаках нощта с нетърпението на влюбен.

Обектът на моите желания дойде точно в дванадесет часа. Когато видях, че ѝ е трудно да се изкачи на най-горната бала и да се задържи отгоре, извадих дъската, протегнах ѝ ръката си, доколкото можех, и ѝ предложих по този начин сигурна опора. Тя се изправи и бе приятно изненадана, че може да пропъхне главата и ръцете си през дупката. Не загубихме много време в комплименти, само се поздравихме взаимно, че сме работили общо за постигането на същата цел.

Ако предишната нощ я бях притежавал повече, отколкото тя мене, сега бе точно обратното. Нейната ръка ме опипваше целия — аз обаче не достигнах повече от половината. Тя проклинаше майстора на балите с памук, че не ги е направил с половин стъпка по-дебели, за да може да се приближи повече до мен. Дори да бе така, пак нямаше да сме задоволени, но тя би имала повече наслада.

Нашите радости, макар и безплодни, ни занимаваха чак до разсъмване. Поставих внимателно отново дъската и легнах в леглото. Беше ми извънредно нужно да събера нови сили. Преди да си отиде, моята прелестна гъркиня ми каза още, че на сутринта започвал техният малък Байрям<sup>[4]</sup>. Той траел три дни и ние бихме могли да се видим отново едва на четвъртия.

И наистина, още през първата нощ след байрама тя дойде. Каза ми, че без мен не би могла вече да бъде щастлива и понеже била християнка, бих могъл да я откупя. Трябвало само да я чакам след моето пускане от лазарета.

Това обяснение ме доведе до признанието, че не притежавам средства за това. Тя изпусна дълбока въздишка. На следващата нощ ми каза, че нейният господар е готов да я продаде за две хиляди пиастри, че била девица и аз съм щял да бъда доволен от нея. Тя щяла да ми даде кутийка, пълна с диаманти, единият от които струвал две хиляди пиастри. Бихме могли да продадем останалите и с парите да живеем приятно, без да се страхуваме от бедност. Увери ме, че турчинът сигурно не би забелязал изчезването на кутийката, а дори и да забележи, би подозрял всеки друг, но не и нея.

Бях влюбен в момичето и предложението ме разтревожи, но при събуждането ми на следната сутрин колебанието ми изчезна. Тя дойде на уговорения час, като донесе и кутийката, но аз ѝ казах, че не мога да се реша да бъда съучастник в една кражба. Тогава тя въздъхна и ми каза, че не съм я обичал, както тя мен, но виждала, че съм добър християнин.

Това бе последната нощ. По всяка вероятност ние се виждахме за последен път. Огънят, който течеше в жилите ни, ни изгаряше. Тя ми предложи да я изтегля на балкона. Кой любовник би се отказал от такова примамливо предложение? Станах — макар и да не бях един нов Милон<sup>[5]</sup>, обхванах я под мишниците и я изтеглих при мен. Вече

почти я притежавах, когато почувствувах, че някой ме хваща за раменете. Пазачът! Той ми извика:

— Какво правите там?

Спуснах моя скъпоценен товар и момичето бързо изтича в къщи. Изтръгнах гневен вик, хвърлих се надлъж върху пода и не се помръднах, колкото и да бях друсан от пазача.

Бих могъл да убия този човек. Най-сетне станах и си легнах, без да му кажа нито дума. Дори не поставих дъската на мястото ѝ. На сутринта дойде управителят и ни обяви за свободни. Когато си отивах с разкъравено сърце, видях още веднъж хубавата гъркиня, чиито очи плуваха в сълзи.

Уговорих с брат Стефано да се срещнем ма пазара и отидох с евреина, комуто трябваше да платя наеми за мебелите, в минимитския манастир, където отец Лазари ми даде десет цехина и ми събщи адреса на епископа. Той бе прекарал своята карантина на Тосканската граница и сега вече сигурно бил на път за Рим. Там трябваше да го намеря.

Платих на евреина и се нахраних скромно в една гостоприемница. Когато тръгнах оттам при моя босокрак, срещнах случайно албанския моряк. Той ме наруга високо, че съм го оставил да вярва, че съм забравил куфара си. Успокоих го, като му разказах нещастията си и му дадох писмено удостоверение, че не търся нищо от него. След като си купих обувки и наметало (синьо) отидох при Стефано. Казах му, че искам да отида в Лорето. Там ще го чакам три дни и тогава бихме могли да пътуваме заедно за Рим. Той ми отговори, че не искал да мине през Лорето, а аз съм щял да съжалявам, че съм пренебрегнал милостта на Свети Франциск. На следната сутрин се запътих пеша в най-добро настроение.

В Лорето пристигнах съвсем уморен, защото за пръв път през живота си бях изминал пеш петнадесет мили и бях пил по пътя само вода, тъй като горещото вино, което пият в тази област, ми изгаряше стомаха. Беше извънредно горещо. Трябва да отбележа, че въпреки моята бедност не изглеждах като просяк.

Когато влязох в града, забелязах срещу мен да идва абат с най-почтен вид. Понеже видях, че ме разглежда, като ме наближи, поздравих и го попитах къде бих могъл да намеря прилична гостоприемница.

— Виждам — каза той, — че човек като вас, който ходи пеш, идва тук от набожност. Елате е мен.

Абатът се обърна, аз го последвах и той ме заведе в една великолепно къща. След като каза няколко тихи думи на един човек, който ми изглеждаше да е вратар, той излезе. На сбогуване ми каза с благородно уважение:

— Ще бъдете добре обслужван.

Помислих веднага, че ме счита за някой друг, но оставих събитията да следват своя ход.

Заведоха ме в апартамент от три стаи. Спалнята бе тапицирана с пъстър плат, леглото беше с балдахин. Освен това вътре имаше една писалищна маса, която съдържаше всичко нужно за писане. Един слуга ми донесе лека копринена нощница, излезе и се върна веднага друг, който носеше долни дрехи и една голяма вана с вода. Сложиха я пред мен, свалиха ми обувките и чорапите и ми измиха краката. Миг след това дойде една много добре облечена жена с една слугиня, поклони ми се дълбоко и започна да оправя леглото ми. Едва ми бяха измили краката, когато чух звънец, всички коленичиха и аз последвах примера им. Това беше „Ангелус“<sup>[6]</sup>. След това покриха една масичка много чисто и ме попитаха какво вино бих желал. Отговорих: „Кианти“. Донесоха ми вестник и два сребърни светилника. Един час по-късно ми поднесоха превъзходна вечеря от постни ястия. Преди лягане ме попитаха дали пия шоколада си преди или след литургия. Отгатвайки причината на въпроса, отговорих:

— Преди излизане — и се отдадох на почивка.

Щом легнах, донесоха ми една нощна лампа с часовник и аз останах сам. Бях легнал в легло, каквото съм намирал само във Франция, приспособено да лекува от безсъние. Но аз не страдах от тази болест. Спах десет часа.

По обноските забелязах, че не съм в гостоприемница. Но къде бях? Нима наистина се намирам в приют?

След шоколада се появи един накичен и зализан бръснар, който едва сдържаше страстта си да бърбри. Той отгатна, че не искам да бъда обръснат и предложи услугите си да ми отреже мъха с ножиците. Така съм щял да изглеждам по-млад.

— Но кой ви е казал, че искам да скрия възрастта си?

— Това е много просто. Ако, монсиньоре<sup>[7]</sup>, нямате това намерение, отдавна щяхте да поискате да ви обръснат. Графиня Марколини е тук. Познавате ли, монсиньоре, тази дама? Днес по обяд трябва да я фризирам.

Понеже видя, че не се интересувам от графиня Марколини, бърбовецът премина на друга тема:

— За пръв път ли монсиньоре, попадате тук. Във всички градове на нашия господар няма по-великолепен приют от този.

— Вярвам и ще направя на Негово Светейшество комплимент за това.

— О, той сам знае това много добре! Преди избора му той сам е живял тук. Ако монсиньор Карафа не ви познаваше, не би ви въвел тук.

По такива въпроси бръснарите из цяла Европа са отлично запознати, но не трябва да бъдат разпитвани, тъй като тогава те най-нахално смесват истината с лъжата и изпитват сами, вместо да бъдат изпитвани.

Предполагах, че монсиньор Карафа ме очаква и поисках да ме въведат при него. Прелатът ме прие много добре, показа ми своята библиотека и ми даде един абат за чичероне<sup>[8]</sup>. В него открих свой връстник и духовит събеседник. Той ми показва всичко. Двадесет години по-късно този абат ми бе много полезен в Рим и ако е още жив, той е каноник при Сан Джовани в Латерно.

На втория ден вечерях в Санта Каза, третия ден прекарах в посещение на всички чудни съкровища на светилището. На другата сутрин много рано бях отново на крак. Дотук бях похарчил само три паоли за бръснаря.

На половин път до Мачерата намерих отново брат Стефано, който вървеше много бавно. Зарадва се много, че ме вижда и ми каза, че тръгнал два часа след мен пеша от Анкона, но вървял само по три мили дневно, понеже искал да прекара два месеца на път, макар че би могъл да стигне пеша в Рим за осем дни.

— Искам — каза той, — да пристигна в Рим бодър и с добро здраве. Съвсем не бързам и ако ви е приятно да пътувате с мен по този начин, на Свети Франциск не ще бъде много трудно да ни снабдява с прехрана.

Той беше червенокос момък на около тридесет години, със здраво телосложение. Беше истински селянин, станал монах само за да живее в безделие. Отговорих му, че бързам и затова не мога да му бъда спътник.

— Днес ще измина двойно разстояние — каза той, — ако искате да носите наметалото ми, понеже то ми тежи много.

Намерих историята забавна, облякох наметалото му и го оставих да облече моето горно палто. След това преобличане ние изглеждахме толкова смешни, че всички минаващи край нас ни се смееха. Неговото наметало наистина би било цял товар за един катър. По него имаше дванадесет джоба, всички пълни. Към това се прибавяше още и задният джоб, който съдържаше половината от това, което се намираще във всички останали джобове заедно. Хляб, вино, прясно и солено месо, кокоши яйца, сирене, шунка, салам — имаше достатъчно най-малко за четиринадесет дни.

Когато му разправих как ме бяха приели в Лорето, той ми каза, че ако бях поискал от монсиньор Караха свободен билет за всички приюти чак до Рим, бих намерил навсякъде същия прием.

— Всички приюти — продължи той — са проклети от Свети Франциск, понеже в тях не приемат монаси — просяци. Впрочем това за нас няма значение, тъй като те се намират на голямо разстояние един от друг. Ние предпочитаме къщите на преданите на нашия орден набожни хора, които срещаме по пътя си.

— Защо не търсите подслон във вашите манастири?

— Не съм толкова глупав. Първо, не биха ме приели, понеже като беглец нямам писмено позволение, а те винаги искат такова. Бих се изложил дори на опасността да бъда затворен, защото монасите са проклети и негодяи. Второ, в нашите манастири не сме така добре настанени, както при нашите благодетели.

— Как? Вие сте беглец? Но защо?

Той ми разказа една пълна с изтъркани лъжи история за своето затворничество и бягство. Този беглец босокрак бе някакъв глупак с палячовски хумор, но считаше своите слушатели за по-големи глупаци, отколкото бе самият той. При всичката си глупост все пак той притежаваше известна доза лукавство. Неговата вяра бе особена: не искаше да бъде набожен и поради това ставаше скандален. За да разсмее своите слушатели, той си позволяваше най-отвратителни



забележки. Нямаше никакво чувство към женския пол и за плътски наслади. Това се дължеше само на липсата на темперамент. При това той изискваше да му се възхищават на тази липса като на добродетел за въздържание. Темата за пола му служеше само за да предизвиква смях. Когато беше малко пийнал, отправяше към сътрапезниците си такива неприлични въпроси, че всички се изчервяваха. Негодникът обаче се смееше.

На сто крачки от къщата на благодетеля, когото искаше да почете с посещението си, той отново облече своето тежко расо. При влизане благослови всички и всеки му целуна ръка. Домакинята го помоли да им прочете молитва. Монахът се съгласи и поиска да го отведат в параклиса. Когато му пошушнах незабелязано на ухото:

— Забравихте ли, че сте закусили вече? — той ми отговори грубо:

— Това не ви интересува.

Не се осмелих да му отговоря нищо, присъствувах на молитвата и бях разбира се много „изненадан“, когато забелязах, че той не познава обряда. Той намираше това за смешно, но истински смешното щеше тепърва да стане! Щом завърши, доколкото може, своята литургия, той седна на изповедническия стол и изповяда цялото семейство. При това му дойде идеята да откаже прошка на дъщерята в семейството, едно възхитително красиво дете на дванадесет или тринадесет години. Направи това открито, смъмри я и я заплаши с ада. Бедното момиче, напълно засрамено, напусна параклиса, обляно в горещи сълзи. Аз го съжалих и в гнева си не можах да се въздържа да не кажа на брат Стефано високо в лицето, че е луд. Изтичах след нея, за да я утеша, но тя бе вече изчезнала и нищо не можеше да я накара да седне заедно с нас на масата. Неговата невероятна постъпка ме разсърди толкова, че имах желанието да го набия. Нарекох го пред всички измамник и долен клеветник. Запитах го защо ѝ е отказал прошката, но той ми затвори устата, като отговори хладнокръвно, че не можел да наруши тайната на изповедта. Аз не седнах на масата, твърдо решил да се отделя от хитреца. Когато си отивахме, наложи се да приема едно паоло за прочетената от него литургия. Трябваше да изпълнявам незавидната служба на негов касиер.

Щом излязохме на шосето, му казах, че искам да се отделя от него, понеже се страхувам да не стигна до каторга, ако продължавам да

го придружавам. Между другото го нарекох невеж подлец, а той ми отговори, че не съм нищо друго, освен просяк. За този епитет му ударих силна плесница, на която той отговори с удар на тоягата си. Веднага го обезоръжих, оставих го и продължих към Мачерата. Четвърт час по-късно един файтонджия, отиващ с празна кола за Толентино, ми предложи да ме закара дотам за два паола. Приех. Оттам бих могъл да отида за шест паола до Филиньо, но от злощастно скъперничество отказах това предложение. Чувствувах се добре и мислех, че ще мога да стигна лесно пеша до Валчимара, но пристигнах там чак след петчасов ход и то уморен до смърт. Бях силен и здрав, но един път от пет часа бе достатъчен, за да ме изтощи напълно, тъй като в моето детство никога не бях изминавал нито една миля пеша. Трябва да се обръща голямо внимание на това, младежът да привиква на ходене.

На следната сутрин станах отпочинал с намерение да продължа пътя си. Поисках да платя на гостилничаря и изведнъж ново нещастие. Представете си моето печално положение: спомних си, че бях оставил моята кесия със седем цехини да лежи на масата в кръчмата в Толентино, когато поисках да разменя една цехина, за да платя. Бях безутешен. Най-напред помислих да се върна и да си я поискам, но се отказах от тази мисъл, понеже не знаех дали ще ми я дадат. За съжаление тази кесия съдържаше всичките ми пари, с изключение на няколко медни монети, които държах в джоба. Платих малката си сметка и се упътих опечален към Сервала. Бях едва на един час път от това място, когато при прескачането на един ров си изкълчих крака. Трябваше да седна на междата на пътя с единственото утешение, което вярата предлага на всички притеснени: да моля Бога да накара да мине някой, който би могъл да ми помогне.

Седях вече половин час, когато някакъв селянин, минаващ с магарето си, предложи услугите си да ме откара за едно паоло до Сервала. За да ми спести пари, селянинът ме заведе при един човек с разбойническо лице, който ме прие срещу предплата от два паола. Помолих го да ми потърси хирург, но той можеше да дойде едва на следващия ден. Получих мизерна вечеря и легнах в ужасно наглед легло. Надявах се да мога да заспя и в съня си да намеря известно облекчение, но злият гений бе измислил тъкмо това легло, за да ме накара да претърпя нови адски мъки.

Трима мъже с карабини, които изглеждаха като истински бандити, влязоха след известно време, говорейки на някакъв жаргон, който не разбирах, псувайки и проклинайки, без да ми обърнат ни най-малко внимание. След като гуляха и пяха до среднощ, те легнаха на сламата, а моят пиан хазяин дойде и за голяма моя изненада поиска да легне при мен. Отвратен, че трябва да дели леглото си с подобен тип, извиках, че няма да го търпя до мен. Отговори ми с отвратителни ругатни, че дори целият ад не би могъл да го възпре да легне в собственото си легло. Трябваше да му направя място.

— За Бога — извиках аз, — къде се намирам?

— У най-честния полицаи в цялата папска държава.

Можех ли дори да предположа, че селянинът ще ме доведе при тези проклети врагове на целия човешки род?

Човекът легна при мен, но скоро гневът ме принуди да го ударя така силно в гърдите, че падна от леглото. Той стана и отново поднови безсрамно опитите си да заеме леглото. Разбрах, че мога да го сразя само с опасност за живота си, затова сам станах, а и той не се противопостави на това, домъкнах се с мъки до един стол и прекарах върху него остатъка от нощта, четири дълги тъжни часа. На разсъмване негодникът бе събуден от своите другари, стана и след като отново пиха и ругаха, взеха карабините си и излязоха.

След като бандитите си отидоха, прекарах в стаята още един тъжен час. Напразно виках за помощ. Най-сетне дойде едно малко момче и доведе за две медни монети един хирург. Последният ме прегледа и ме увери, че три или четири дни почивка ще ме възстановят напълно. Посъветва ме да отида в странноприемница. Последвах този съвет с готовност. Занесоха ме, поставиха ме в легло и ме гледаха добре, но аз се намирах в толкова окаяно положение, че се страхувах от момента на оздравяването си. Страх ме беше, че трябва да продам горната си дреха, за да мога да платя на гостилничаря, и тази мисъл ме ужасяваше. Неволно мислех, че ако бях потиснал съчувствието си към така зле третираното от Стефано момиче не бих изпаднал в такова плачевно положение. Намирах постъпката си погрешна. Ех, ако бях се нагодил към босокракия... Да! Ако, ако, ако, всички тези „ако“ разкъсват сърцето на нещастника, щом започне да разсъждава. Защото след като е насочвал внимателно мислите си във всички посоки, той остава все тъй нещастен, както и преди. Все пак искам да призная, че

подобни, предизвикани от нещастията мисли съвсем не са без полза за един млад човек. Чрез тях той се приучава да разсъждава. А от човек, който не разсъждава, никога не може да излезе нещо свястно.

Както ми бе предсказал хирургът, на четвъртия ден сутринта отново можех да вървя. Реших да помоля добрия човек да продаде горната ми дреха. Тази необходимост не бе никак утешителна за мен, тъй като започвах есенните дъждове. Дължах на моя гостилничар петнадесет паола и на хирурга четири. В момента, когато се готвех да го помоля за болезнената за мен услуга да продаде дрехата ми, влезе брат Стефано. При вида ми той се засмя с цяло гърло и ме попита дали съм забравил удара е тоягата.

Бях като ударен от гръм. Помолих хирурга да ме остави сам с монаха и той излезе.

Питам читателя: Как може човек да се предпази от суеверие, щом има подобни случаи? Най-чудното е, че всичко стана тъкмо когато ми бе най-необходимо. Монахът се появи в момента, когато щях да си отворя устата. Още повече бях учуден от силата на провидението, на щастията, на случайността, или както искате го наречете, с една дума, от съвсем неочакваното съвпадение на различните обстоятелства. Това ме накара да вложа всичките си надежди в този монах, когато се намирах в беда.

А какъв ангел покровител бе този Стефано! По-скоро в тази сила на съдбата би трябвало да открия наказание, а не милост.

Но неговата поява ми бе много приятна, тъй като не се съмнявах нито за миг, че ще ме избави от затрудненията. Дали бе изпратен от небето или от ада, аз чувствавах, че не мога да сторя нищо по-добро от това да се оставя на неговата помощ. Определената му от съдбата задача бе да ме отведе в Рим.

— Който върви бавно, върви сигурно — ми каза монахът, щом останахме сами. Той бе употребил пет дни, за да измине пътя, който аз бях извървял само за един ден. В замяна на това той се чувствуваше отлично и не бе прекарал никакво преমেждие. Разправи ми, че когато минавал оттук, му казали, че абатът, който щял да стане секретар на венецианския посланик, лежал болен в странноприемницата, след като бил обран във Валчимара.

— Потърсих ви веднага и понеже вече сте свършено здрав, ще тръгнем заедно за Рим. За ваша угода ще изминаваме по шест мили

дневно. Хайде да забравим всичко и — бързо към Рим!

— Не мога. Загубих кесията си, а трябва да заплатя двадесет паола.

— Ще ви ги набавя в името на Свети Франциск.

Половин час по-късно той се завърна, но с кого? С моя гаден полицаи! Последният ми каза, че ако му се бях доверил, той сам би ме задържал на драго сърце при себе си.

— Давам ти — продължи той — четиридесет паола, със задължението да се застъпиш за мен пред твоя посланик. Ако това обаче не ти се удаде, ще трябва да ми ги върнеш обратно в Рим. Трябва, значи, да ми дадеш писмено задължение за тях.

— С удоволствие.

За четвърт час всичко бе уредено, аз получих парите, платих дълговете си и заминах заедно със Стефано.

Бе едва един часът по обяд, когато монахът забеляза една бедна колиба на сто крачки встрани от пътя и ми каза:

— Колефиорито е още много далеч, ще трябва да спрем и да нощуваме тук.

Напразно го уверявах, че в колибата няма да бъдем настанени добре. Накрая трябваше да се подчиня на волята му. В колибата намерихме един изнурен, охтичав старец, който лежеше в мизерно легло, две грозни жени на тридесет до четиридесет години, три голи деца, една крава и един проклет пес, който постоянно лаеше. Картина на пълна нищета! Но монахът бе упорит и вместо сам да им даде милостиня, поиска в името на Свети Франциск вечеря.

— Трябва — каза умиращият на жените — да сварите петела и да извадите от килера шишето, което пазя от двадесет години.

Едва изговорил тези думи, старецът получи толкова силен пристъп на кашлица, щото помислих, че ще умре пред очите ни. Монахът дойде до леглото и му обеща, че Свети Франциск ще го направи отново млад. Изпълнен от съжаление при вида на тази сиромашия, аз поисках да тръгна сам за Колефиорито и там да го дочакам, но жените се възпротивиха и аз останах. Въпреки че вря цели четири часа, петелът можеше да изкърти и най-здравите зъби, а в бутилката, която отворих, имаше оцет. Сега вече, изгубил напълно търпение, взех торбата на монаха и сложих на масата хубава вечеря. При вида на нашата храна лицата на двете жени се проясниха.

Всички ядохме с добър апетит, после те направиха за нас две големи постели от прясна слама. Легнахме на тъмно, тъй като и последната угарка от свещ бе догоряла. Не изминали и пет минути, монахът ми извика, че една от жените е легнала при него. В същия момент усетих другата да ме прегръща. Започнах да я отблъсквам, монахът също се защитава, но безсрамните бабички не искаха да ни пуснат. Станах, но кучето се нахвърли върху мен и от страх легнах отново върху сламата. Без да се смущава безсрамницата продължи да ме насърчава към нещо, за което нямах никакво желание. В същото време глъчката, която вдигаше монахът, за да се отърве от своята похитителка, ми се стори толкова смешна, че гневът ми внезапно премина. Глупакът викаше вече Свети Франциск на помощ, тъй като бе разбрал, че на моята не може да разчита. Той ядно проклинаше, удряше напосоки наоколо, кучето лаеше като бясно, старецът кашляше, изобщо настъпи адска врява. Моята бабишкера ме уверяваше, че щяла да си отиде веднага, след като бъда полюбвеобилен с нея. Помислих си: когато фенерът е угасен, разлика между жените няма. Най-сетне Стефано, увит в дебелото си расо, успя да се отърве от милувките на своята фурия, стана напук на кучето и можа да се докопа до дебелата си тояга. Сега той удряше яко наляво и надясно около себе си. Една от жените изпищя.

— Ай, боже мой!

А гласът на босокракия прозвуча:

— Слава Богу, отървах се!

Настана отново тишина. Кучето, което без съмнение бе убил, не лаеше вече. Старецът, когото вероятно бе довършил, бе престанал да кашля, а жените, уплашени от болезнените любезности на монаха, се бяха свили тихо в един ъгъл. Останалата част от нощта прекарахме спокойно.

Щом се зазори, аз станах и Стефано последва примера ми. Огледах се наоколо в почуда. Жените бяха изчезнали. Старецът лежеше без признаци за живот. Върху, челото му имаше голям оток. Показах го на монаха със забележката, че навярно го е убил. „Възможно е — отговор и той, — но ако съм го направил, то е станало, без да искам.“

Когато видя огромния си джоб съвсем празен, той се ядоса страшно. Аз обаче се зарадвах много от това, тъй като ме беше страх,

че жените са излезли, за да повикат помощ и ни затворят. Изчезването на нашите припаси ме поуспокои, тъй като сега бе вече сигурно, че бедните жени са избягали, за да не им поискаме сметка за кражбата. Въпреки това не пропуснах да опиша с ярки краски опасността, която ни заплашва и успях да уплаша Стефано така, че той се съгласи да тръгне с мен.

Близко до къщата срещнахме един колар, който отиваше към Филиньо. Придумах Стефано да използва заедно с мен добрата възможност да се отдалечим бързо оттук. Докато закусвахме във Филиньо, дойде друг колар, също свободен, който ни взе със себе си срещу дребна сума. Така стигнахме до Пизиняно, където един набожен човек ни предложи много добра квартира. Спах много добре, тъй като вече не се страхувах да бъда затворен.

Рано на другия ден пристигнахме в Сполето, където брат Стефано имаше двама благодетели. Понеже не искаше да им даде повод за ревност, той ощастливи и двамата. Обядвахме у единия, който ни прие като князе, а вечеряхме и преспахме у другия. Последният бе богат винар, баща на многобройно и чудесно семейство. Той ни нагости отлично и всичко би минало много приятно, ако монахът, който още на обяд бе прекалил с виното, не се бе съвсем напил. В това състояние той си позволи да говори лошо за другия благодетел, като може би смяташе, че с това ще направи удоволствие на нашия домакин. Аз не можех да понеса това. Когато твърдеше, че онзи твърдял, че всички вина на нашия домакин били подправени и че той бил хайдук, аз го нарекох в лицето лъжец и подлец. Нашият домакин и жена му ме успокоиха, като ме увериха, че познавали добре своя съсед и знаели кое може да е истина и кое не. Когато го укорих за неговите лъжи, монахът хвърли своята салфетка върху главата ми. Нашият домакин го хвана кротко под мишницата, заведе го в спалнята и го заключи там. Аз легнах в друга стая.

На следната сутрин станах много рано и реших да отпътувам понататък сам. Между това обаче монахът бе вече изтрезнял, дойде при мен и ми заяви, че от сега нататък ще живеем в добро разбирателство и няма вече да се караме. Подчиних се на съдбата си и тръгнахме отново. В Сорна една гостилничарка, жена с рядка красота, ни даде добър обяд с отлично кипърско вино. Доставяли й го италиански посредници, в замяна на отличните трюфели<sup>[9]</sup>, които тя им давала и които те

продавали много изгодно при завръщането си във Венеция. Не можах да се разделя с нея, без да ѝ оставя късче от сърцето си.

Едва мога да опиша негодуванието, което ме обзе, когато няколко мили преди Терни подлият му син ми показва цяла торба трюфели, които това чудовище бе откраднало от прелестната жена като благодарност за нейното вежливо гостоприемство. Откраднатите трюфели струваха най-малко два цехина. Извън себе си от гняв аз грабнах торбата от ръката му и му заявих, че на всяка цена ще я изпратя обратно на гостилничарката. Той обаче съвсем не бе извършил тази кражба, за да си достави удоволствието да върне обратно откраднатото, и се нахвърли върху мен. Започна истински бой, но победата не остана дълго време спорна — отнех му тоягата, блъснах го възник в рова и си тръгнах. От Терни написах извинително писмо до хубавата гостилничарка и ѝ изпратих обратно трюфелите.

От Терни отидох пеша до Отриколи, където се спрях само за да разгледам спокойно красивия старинен мост. Един файтонджия ме закара за четири паола до Кастелнуово, а оттам посред нощ се упътих пеша към Рим. На първи септември, около девет часа сутринта пристигнах в прочутия град.

Не трябва да премълча тук една особена случка, която ще се хареса на читателя, макар че всъщност е само смешна.

Въздухът беше спокоен и небето чисто. Един час след Кастелнуово забелязах на разстояние от десет крачки встрани висок цяла педя пламък, с формата на пирамида. Беше на около три или четири стъпки над земята. Това явление ми направи силно впечатление, понеже изглеждаше, че ме съпровожда. Опитах се да го изследвам по-отблизо, но пламъкът се отдръпваше от мен и оставаше все на същото разстояние, спираше, щом спирах аз, и тръгваше отново щом тръгнах. Когато по протежение на пътя имаше дървета, пламъкът изчезваше и не го виждах повече, но щом дърветата изчезваха, той се появяваше отново. Опитвах се също да се обърна в обратна посока, при което той изчезваше и се появяваше пак, щом тръгнах отново към Рим. Своеобразният пламък ме напуска чак когато дневната светлина прогони сенките на мрака.

Какво поле за действие би имало невежото суеверие, ако бях имал свидетели на приключението си и ако си бях създал по-късно в Рим бляскава кариера! Световната история е пълна с дреболии, които



имат също такова значение, каквото човешкият дух добива чрез науката. Трябва да призная откровено, че въпреки моите познания по физика, видът на блуждаещия огън ми навя съвсем особени мисли. Бях достатъчно предпазлив да не разкажа никому за това.

При влизането си в старата световна столица имах в джоба си само седем паола. Затова пък нищо не можеше да ме спре: нито красивата входна порта, нито Портата на народите, нито също така наричания красив площад, нито входовете на красивите църкви, с една дума при първото виждане нито един от величествените паметници на красивия град не ми направи впечатление. Тръгнах по късия път за Монте — Магна — Наполи, където — така бе писано в адреса — трябваше да намеря моя епископ. Казаха ми, че той бил заминал преди десет дни и заповядал да ме изпратят безплатно до Неапол на адрес, който ми дадоха. Една кола отиваше още на следващия ден нататък и понеже не се интересувах от Рим, останах да лежа в легло до момента на тръгването. Спътниците ми бяха трима недодялани простаци. През целия път не им продумах нито дума. На шести септември пристигнах в Неапол.

Едва слязъл от колата, аз се отправих към означеното в адреса място. Епископът пак не беше там. Отидох веднага при минимитите и научих от тях, че бил отпътувал за Марторано. Напразно питах къде ли не, дали е оставил поръчки за мен. Никой не можа да ми даде отговор. Сега се намирах в непознатия голям град, с осем карлина в джоба, без да зная къде да се приютя. Все едно! Съдбата ме повика в Марторано — ще отида и там. Разстоянието е само двеста мили!

Намерих няколко файтонджии, които бяха готови да ме закарат до Козенца. Когато обаче узнаваха, че нямам куфар, не искаха и да чуят да тръгнат, преди да съм си платил. Вътрешно трябваше да им отдам право. Но аз трябваше на всяка цена да отида в Марторано. Реших да направя разходка пеша и да прося нахално за храна и пренощуване, както правеше преподобният брат Стефано. Най-напред изях една четвърт от парите си в скромен обяд. Останалото се надявах да се нареди! Научих, че трябва да мина през Салерно и се насочих към Портичи, където пристигнах след около час и половина. Умората започна вече да се чувствава и против желанието ми краката сами ме отведоха в една странноприемница, където поисках стая и вечеря. Обслужиха ме добре, ядох с добър апетит и прекарах една отлична

нощ в удобно легло. На другата сутрин се облякох и казах на гостилничаря, че ще обядвам там, след като разгледам Кралския замък. На входа на замъка ме заговори един ориенталски облечен човек с приятни черти на лицето. Каза ми, че ако желая да разгледам двореца, ще ми покаже всичко. По този начин можех да спестя парите си. Бях в положение да не мога да отказвам нищо, затова приех с благодарност любезното му предложение.

Когато през време на разговора му казах, че съм венецианец, той ми отговори, че бил мой поданик, тъй като е от Дзанте<sup>[10]</sup>. Разбрах комплимента и му се поклоних леко.

— Имам — каза той, — великолепно мускатово вино от Леванте, което бих могъл да ви продам евтино.

— Бих го купил, може би, но не съм познавач.

— Толкова по-добре. Какво предпочитате?

— Чериго<sup>[11]</sup>.

— Имате право. Имам отлично чериго. Ще опитаме на обяд, ако ви е приятно да обядваме заедно.

— С голямо удоволствие.

— Имам самоско и кехалонийско вино. Имам също известно количество химикали, сярна киселина, кърмъзна боя, антимон и сто центнера<sup>[12]</sup> живак.

— Всичко тук ли е?

— Не, в Неапол.

— Ще купя и живак.

Много естествено е и без всякакво намерение за измама, когато един млад човек, несвикнал на бедност и срамуващ се да покаже това, започне да разказва за своето имущество и за своите богатства, говорейки с някой богаташ. Докато разговаряхме, дойде ми на ум, че живакът се съединява с олово и бисмут. По този начин сместа се увеличава с една четвърт. Не казах нищо, но си помислих, че ако гъркът не познава тайната, бих могъл да извлека полза от това. Чувствувах, че трябваше да действам сръчно и че не би излязло нищо, ако му предложех направо да откупи тайната ми. Трябваше да го изненадам с чудото на увеличаването, да се изсмея на това и да го оставя той да направи предложение. Измамата е порок, но почтеното лукавство може да се счита за признак на ум. Разбира се, то е една добродетел, която прилича на мошеничество, но не трябва да се

обръща внимание на това. Който не умее да я приложи в случай на нужда, той е пълен глупак.

След като разгледахме замъка, ние се отправихме към гостилницата, гъркът ме заведе в стаята си и поръча два прибора. В съседната стая видях големи бутилки с мускатово вино и четири бутилки с живак, всяка от които тежеше десет фунта<sup>[13]</sup>. Тъй като бях съставил плана си, помолих го за една бутилка живак на пазарна цена и я занесох в моята стая. Гъркът излезе да урежда работите си с обещанието да се видим отново на обяд. Междувременно аз също излязох и купих един и половина фунта олово и също толкова бисмут. Върнах се в странноприемницата, поисках да ми дадат няколко големи бутилки и се захванах на работа.

Обядвахме във весело настроение и гъркът бе възхитен от това, че приемам неговото чериго и мускатовото му вино за отлични. Той ме попита внезапно, смеейки се, защо съм купил една от неговите бутилки с живак.

— Ще видите това в моята стая! — отговорих аз.

След като се нахранихме, той дойде с мен и видя своя живак, разделен в две бутилки. поисках една кожа от дива коза, прецедих живака през нея и напълних бутилката на гърка. Когато видя, че имам още четвърт бутилка чист живак и същото количество метал на прах, който не познаваше, той остана съвсем смаян. Това беше бисмутът. Изсмях се високо на неговото учудване, повиках келнера и го изпратих при аптекаря да продаде излишния живак. Малко след това келнерът се върна и ми донесе петнадесет карлини.

Гъркът беше вкаменен от учудване. Когато се посъвзе, той ме помоли да му върна неговата пълна бутилка — тя струваше шестдесет карлини. Смеейки се, аз му я върнах, като му благодарих тайно, че ми е дал възможност да спечеля петнадесет карлини. Същевременно му казах с умисъл, че на следващата сутрин ще отпътувам много рано за Салерно.

— Значи тази вечер ще се храним пак заедно — каза той.

Следобед отидохме да се разхождаме към Везувий. Говорихме за различни неща, но не и за живака. Стори ми се, че моят гърк е много замислен. На вечеря, смеейки се, той ми каза, че съм могъл да остана на другия ден, за да спечеля с останалите три бутилки четиридесет и пет карлини. Отговорих му с важен и сериозен тон, че това не ми е

нужно, тъй като аз съм направил това само за да му доставя приятна изненада.

— Но тогава трябва да сте богат!

— Не, защото аз работя за увеличаване количеството на златото, а това ни струва скъпо.

— Вие сте, значи, няколко души?

— Чичо ми и аз.

— Защо ви трябва да увеличавате златото? Увеличаването на живака ви стига. Кажете ми само, моля, дали увеличеното от вас може по същия начин още да се увеличава?

— Не, ако това беше възможно, би било една неизчерпаема златна мина.

— Вашата откровеност ме радва много.

След ядене платих на гостилничаря и го помолих да ми намери за следната сутрин, много рано, една кола с два коня до Салерно. Благодарих на гърка за отличното му мускатово вино, взех адреса му в Неапол и му казах, че след четиридесет дни ще ме види отново, понеже искам непременно да купя една бъчва от неговото чериго.

След това се прегърнахме и аз си легнах. Радвах се, че бях заслужил прехраната си за тоя ден и съвсем не бях изненадам, че гъркът не ми направи предложение да откупи тайната ми. Бях уверен, че поради тази причина той няма да може да заспи и на следната сутрин ще се яви рано-рано при мен. Във всеки случай имах достатъчно пари, за да стигна до Торе дел Греко, а там providението щеше да се погрижи за мен. Струваше ми се невъзможно да прося като монах чак до Марторано, защото тъй, както изглеждах, не можех да възбудя никакво съжаление. Можех да заинтересовам само хора, които бяха убедени, че не се намирам в нужда, а това не подхожда за истинските просяци.

Както предвиждах, още в зори гъркът дойде при мен. Приех го много любезно и му предложих заедно да пием кафе.

— На драго сърце. Но кажете, господин абате, дали не бихте ми продал вашата тайна?

— Защо не? Ако се срещнем отново в Неапол.

— Защо не днес?

— Чакат ме в Салерно. Освен това тайната струва много пари, а аз не ви познавам.

— Това не е основание, понеже аз съм така добре познат тук, че мога да платя в брой. Колко искате?

— Две хиляди унции.

— Ще ви ги дам, но при условие, че сам започна увеличаването на намиращите се тук в ръцете ми тридесет фунта. Вие ще ми кажете какви материали са нужни и аз ще ги купя.

— Това е невъзможно, тъй като материалите не се намират тук, но в Неапол се намират в неограничено количество.

— Ако става дума за метал, ще го намерим в Торе дел Греко. Можем да отидем заедно до там. Бихте ли ми казал колко пъти се увеличава по пропорция?

— Един и половина процента. А вие сте познат също и в Торе дел Греко? Не бих искал да губя времето си.

— Вашето недоверие ме оскърбява.

При тия думи той взе едно перо, написа няколко реда и ми предаде едно пълномощно, което гласеше така: „При предявяване, платете на приносителя петдесет унции злато и го запишете на сметката на Панагиоти“ и т.н. и т.н.

Каза ми, че банкерът живеел на две минути от гостилницата и ме подкани да отида лично. Не оставих да ме моли дълго и получих петдесет унции. Върнах се в моята стая, където той ме очакваше и поставих златото на масата, като му казах, че можем да заминем за Торе дел Греко, да сключим там писмен договор и да приведем всичко в ред. Той имаше коне и кола и поръча веднага да впрегнат. Отпътувахме, след като деликатно ме бе поканил да сложа петдесетте унции в джоба си.

Когато пристигнахме в Торе дел Греко, той се задължи писмено в нужната форма да ми заплати две хиляди унции, щом му кажа с какви примеси и по какъв начин ще може да увеличи с една четвърт живак, като този, който аз в негово присъствие бях продал в Портичи, без при това да се влоши качеството му.

След това ми издаде менителница, платима осем дни след предявяването у господин Дженардо де Карло. По-късно аз му съобщих необходимите съставни части олово и бисмут, казах му, че оловото поначало се съединява с живака, а чрез бисмута става толкова течно, колкото да може да премине през кожата. Моят грък излезе

веднага, за да направи сам у един свой познат опита. Нахраних се. Вечерта той се завърна с много натъжено лице. Очаквах това.

— Извърших опита — каза той, — но живакът не е чист.

— Той е същият като онзи, който продадох в Портичи. Вашето писмено задължение е ясно и точно.

— Но задължението казва също: без при това да се влоши качеството му. Сега признавате, че качеството е станало по-лошо. За доказателство служи фактът, че не се поддава на по-нататъшно увеличаване.

— Вие знаехте това. Ще водим процес и вие ще го загубите. Съжалявам, че с това тайната ще стане известна. Можете да си пожелаете щастие, скъпи господине! Ако спечелите, ще сте узнали безплатно тайната ми. Не ви считах за способен да ме измамите.

— Аз, господин абате, изобщо не съм човек, който мами другите.

— Знаете ли сега тайната или не? Бих ли ви я казал, ако не бяхме сключили договор? Неапол ще се смее и адвокатите ще спечелят добри пари. Цялата работа ми е вече неприятна и аз съжалявам, задето се оставих да бъда убеден от вашите хубави думи. Засега ето ви вашите петдесет унции.

Докато изваждах парите от джоба си, смъртно уплашен да не ги приеме наистина, той излезе, като ми каза, че не ги иска. След това се върна отново и ние ядохме, но на две различни маси. Намирахме се в положение на обявена война, но бях сигурен, че ще сключим мир. Цялата вечер не си проговорихме нито дума, но на другата сутрин той дойде при мен, когато вече се приготвявах за отпътуване и поиска да ми говори. Изказах отново желанието да му върна петдесетте унции, но той ме помоли да ги задържа и да приема дори още петдесет, срещу което да му върна менителницата за двете хиляди. Започнахме разумно да се увещаваме и след два часа аз приех. Получих още петдесет унции, обядвахме заедно като добри приятели и се прегърнахме сърдечно. На сбогуване той ми даде едно пълномощно за своя склад в Неапол за една бъчва мускатово вино и ми подари великолепна кутийка, която съдържаше дванадесет бръснача със сребърни дръжки от фабриката в Торе дел Греко. Разделихме се като добри приятели и бяхме напълно доволни един от друг.

Останах в Салерно два дена, за да си набавя долни дрехи и други необходими вещи. Бях здрав, имах над сто цехина в джоба си и се

гордеех с моя успех, за който по мое мнение нямаше защо да се укорявам. Моето сърдечно поведение при продажбата на тайната можеше да не се хареса само на един безсрамен морал, а такъв трудно вирее във всекидневния живот. Когато се видях независим и богат и бях сигурен, че мога да се явя пред моя епископ в приличен вид, а не да стоя пред него като просяк, аз отново си възвърнах веселото настроение и се поздравих, че на собствен гръб се бях научил как трябва да се пазя от хора като отец Корзини, от нечестни играчи и развалени жени, особено от онези безсрамни ласкатели, които дръзко хвалят в лицето избраните си жертви.

Този род шарлатани се намират навсякъде по света, дори и в така нареченото добро общество.

В Салерно тръгнах заедно с двама свещеници, които отиваха по работа в Козенца. Изминахме заедно сто четиридесет и двете мили за двадесет и два часа. В деня на пристигането ми в главния град Калабрия взех една талижка и отпътувах за Марторано. През време на пътуването се любувах на онази велика Гърция, която преди двадесет и четири столетия Питагор направи прочута със своето пребиваване там. Останах учуден, че в тази страна, прочута със своето плодородие и обсипана разточително с блага от природата, не видях нищо друго, освен ужасна сиромашия и пълна липса на онзи приятен излишък, при наличността на който животът става по-поносим. Добрите свещеници се смееха на моя страх от тарантули<sup>[14]</sup> и скорпиони, понеже предизвиканата от тези насекоми болест ми изглеждаше още по-ужасна от онази, която вече познавах. Те ме увериха, че всичко, което се говорело за тези животни, било измислица, смееха се на стиховете, които Вергилий им е посветил в своите Георгики и които аз им цитирах, за да оправдая моя страх.

Намерих епископа Бернардо де Бернардис, седящ на един лош стол пред мизерна маса, на която работеше. Коленичих, както бе обичаят, но вместо да ми даде благословията, той стана, прегърна ме и ме притисна до гърдите си. Беше искрено огорчен, когато му разказах, че не съм намерил в Неапол никакво сведение къде да го намеря и да се хвърля пред краката му. Огорчението му обаче изчезна, когато му казах, че не дължа никому нищо и се чувствам много добре. Нареди ми да седна, въздъхна, говори прочувствено за сиромашията и заповяда на един слуга да сложи трети прибор. Освен този слуга

епископът имаше само още една много възрастна слугиня и един свещеник, който още след първите произнесени на масата думи се изяви като пълен невежа. Къщата, обитавана от негова милост, беше просторна, но лошо строена и лошо поддържана. Тя беше толкова зле мебелирана, че бедният епископ трябваше да отстъпи един от дюшеците на своето легло, за да ми бъде приготвена в съседната на неговата стая една мизерна постеля. Храната му ме ужаси, да не кажа нещо повече. Тъй като държеше много на предписанията на неговия орден, готвеха се само постни ястия, а маслото бе отвратително. Иначе монсиньорът беше умел и което е по-важно, честен човек. За моя голяма изненада, той ми довери, че неговата епископия, която съвсем не беше от най-малките, му донася редовно 500 дуката годишно, но за нещастие, той имал още 600 дуката дългове. Въздишайки, епископът добави, че имал само щастieto да се измъкне от ноктите на монасите, чиито преследвания били превърнали последните му петнадесет години в истински ад. Всички тия доверителни известия ме наскърбиха, понеже видях, че тук не съм намерил възхвалената страна на Митра и чувствавах, че ще бъда в тежест на епископа. Той самият беше много огорчен, че трябваше да ми поднесе такъв скръбен подарък.

Попитах го дали има хубави книги, връзки с образоваци хора и изискано общество, с което могат да се прекарат няколко приятни часа. Каза ми, че в цялата му епархия нямало фактически нито един човек, който би могъл да се похвали, че знае добре да пише, а още по-малко, че има добър вкус или понятие от добра литература. Нямало нито един книжар, да, нямало дори нито един, който да се интересува от вестници! Все пак ми обеща, че заедно ще се занимаваме с наука, щом като получи книгите, които поръчал в Неапол.

Това можеше да стане, но без добра библиотека, без образовано общество, без умствени състезания, без литературна размяна на писма — това ли бе страната, където аз, осемнадесетгодишен, можех да се заселя? Когато добрият епископ видя, че се умислих и седях като замаян пред тъжния живот, който, изглежда, трябваше да водя при него, той вярваше, че би могъл да ме ободри, като ме увери, че би сторил всичко възможно, за да ме направи щастлив.

На следната сутрин епископът в пълни църковни одежди държа тържествена божествена служба. По този начин имах възможността да



видя цялото духовенство, както и жените и мъжете, които пълнеха църквата. Гледката ме доведе до решението да напусна тази тъжна страна. Вярвах, че виждам пред себе си стадо тъпоумни говеда, което се вълнуваше от моя външен вид. Колко грозни бяха жените! Колко тъпи и тромави изглеждаха мъжете! Когато се завърнах в епископския дворец, казах на добрия прелат, че не се чувствавам призван да умра за няколко месеца като мъченик в този печален град.

— Дайте ми — продължих аз — вашата благословия и ме пуснете, или още по-добре, елате заедно с мен далеч оттук. Обещавам ви, че ще намерим другаде нашето щастие.

На това предложение той се смя няколко пъти през деня. Ако го беше приел, не би умрял след две години в разцвета на живота си. Доблестният човек чувствуваше добре колко основателна е моята съпротива да остана при него и ме помоли за прошка, за това, че е извършил грешка, като ме е повикал в Марторано. Той счете за свой дълг да ме изпрати обратно във Венеция, но понеже нямаше пари и не знаеше, че аз имам, ми каза, че щял да ме препоръча на един гражданин в Неапол, който щял да ми даде шестдесет дуката и с тях да замина за родния си град. Приех с благодарност предложението му и извадих бързо от куфара кутията с бръсначите, която гъркът ми бе подарил. Помолих епископа да я вземе за спомен. Положих голям труд да го склоня да вземе подаръка, който струваше шестдесет дуката. За да надвия съпротивата му, трябваше най-накрая да го заплаша, че ще остана, ако не го приеме.

Той ми даде много ласкаво писмо до архиепископа на Козенца, когото помоли да ме изпрати за Венеция на негови, на епископа, разноски. Така напуснах Марторано, шестдесет часа след пристигането си. Съжалявах оставащия епископ, който разплакан ми даде стотина пъти благословията си.

Архиепископът на Козенца, духовит и богат прелат, бе така любезен да ме задържи при себе си като свой гост. На масата възвеличах с преизпълнено сърце епископа на Марторано, но се нахвърлих безмилостно срещу епархията му и цялата Калабрия и моите забележки бяха така остри, че архиепископът и неговите гости се смяха от сърце. Между тези гости се намираха две дами, роднини на високопоставения господин, които бяха най-важните на масата. Помладата от тях се ядосваше на моето описание на родината ѝ и затова

ми обяви война. Но аз намерих подходящо средство да я успокоя, като й казах, че Калабрия би била прелестна страна, ако една четвърт от населението приличаше на нея. Може би, за да опровергае твърденията ми, монсиньорът даде на следващия ден блестяща вечеря.

Козенца е град, в който принадлежащият към доброто общество човек може да се забавлява добре, тъй като той може да намери там богати благородници, красиви жени и истински образовани хора, получили възпитанието си в Рим или Неапол. На третия ден отпътувах. Архиепископът ми даде писмо до прочутия италиански философ Дженовезе.

На 16 септември 1743 година пристигнах в Неапол и изпратих веднага писмото на епископа от Марторано на означения адрес. Последният гласеше: „Господин Дженоаро Поло в Санта Ана.“ Този господин, който нямаше никаква друга задача, освен да ми изплати шестдесет дуката, ми каза, след като прочете писмото, че желаел да ми даде подслон в своята къща, за да се запозная със сина му, който също като мен бил поет. Архиепископът му бил писал, че съм отличен поет. След като известно време възразявах от учтивост, приех поканата и изпратих куфара си в неговата къща.

---

[1] Кораб с две мачти и триъгълно платно. — Б.пр. ↑

[2] Стара хазартна игра на карти. — Б.пр. ↑

[3] Имало е монаси и монахини, които лятно време или през цялата година са ходили боси или обути само с леки сандали. — Б.пр. ↑

[4] Мохамедански празник. — Б.пр. ↑

[5] Гръцки атлет с нечовешка сила. — Б.пр. ↑

[6] Звън, с който се призовават католиците за молитва „Ангел Господен“. — Б.пр. ↑

[7] Ваша милост. — Б.пр. ↑

[8] Разводач. — Б.пр. ↑

[9] Вид гъби. — Б.пр. ↑

[10] Един от йонийските острови. — Б.пр. ↑

[11] Италианско название на остров Кипър, кипърско. — Б.пр. ↑

[12] Един центнер — 50 кг. — Б.пр. ↑

[13] Един фунт — 1/2 кг. — Б.пр. ↑

[14] Големи отровни паяци. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ОСМА

КРАТЪК, НО ЩАСТЛИВ ПРЕСТОЙ В НЕАПОЛ. ДОН АНТОНИО КАЗАНОВА. ДОН ЛЕЛИО КАРАФА.  
ПЪТУВАМ В ЧУДЕСНО ОБЩЕСТВО ЗА РИМ И ПОСТЪПВАМ ТАМ НА СЛУЖБА ПРИ КАРДИНАЛ  
АКУАВИВА. БАРБАРУЧА. ТЕСТАЧО. ФРАСКАТИ.

На различните въпроси, които доктор Джена̀ро ми зададе, отговорих, без да се замислям, но намирах много странно, дори съвсем неподходящо постоянното му избухване в смях, което съпровождаше всеки мой отговор. Тъжното описание на нещастната Калабрия и разказът ми за мизерното положение на епископа от Марторано би трябвало според мен да предизвикат по-скоро сълзи, отколкото смях. Помислих, че се подиграва с мен и бях вече готов да се разсърдя, когато той, отново успокоил се, ме помоли със сърдечен тон да го извиня, тъй като неговият смях бил болест, изглежда семейна, защото един негов чичо вече умрял от нея.

— Умрял от смях? — извиках учудено аз.

— Да, от тази болест, която Хипократ не е познавал.

— Как? Това хипохондрично страдание, което обикновено прави всички заболели тъжни, вас ви развеселява?

— Да. Подобни дразнения при мен, вместо върху слабините при ребрата, действуват върху далака, който според моя лекар е орган на смеха. Лекарят направи с това едно откритие.

— Съвсем не. Това мнение е много старо. Дори това е единствената функция, която можем да припишем на далака в нашето тяло.

— На масата ще поговорим за това. Надявам се, че ще останете няколко седмици тук.

— Очевидно имате пари?

— Разчитам на шестдесетте дуката, които трябва да ми изплатите.

При тия думи той отново избухна в смях. Забелязал, че видимо се смущавам, доктор Джена̀ро поясни:

— Мисълта, че мога да ви задържа тук, за мен е приятна. Но, господин абате, имайте добрината да потърсите моя син, той съчинява доста хубави стихове.

Наистина, четиринадесетгодишният младеж бе вече оформен поет. Едно момиче ме заведе при него. Видях пред себе си младеж с много приятни черти на лицето и извънредно изискани маниери. Той ме прие много учтиво и ми се извини любезно, че не може да ми отдели нито миг — трябвало спешно да довърши едно стихотворение, посветено на някаква роднина на херцогинята в Бовино<sup>[1]</sup>, която трябвало да бъде подстригана за калугерка в Санта Киара. Печатницата вече чакала ръкописа. Намерих извинението му за уважително и предложих услугите си да му помогна. Той охотно ми прочете стихотворението си. Беше написано с патос в стихове от типа на Гуиди<sup>[2]</sup>, поради което го посъветвах да го нарече ода. След като с увереност му изтъкнах истински хубавите места, сметнах, че мога да му покажа и някои слабости и недостатъци. Предложих му да ги подмени с други стихове, които аз сам съчиних. Той бе възхитен от моите забележки, благодари ми сърдечно и ме попита дали не съм Аполон. Докато преписваше одата, аз написах един сонет върху същия мотив. Силно зарадван, той поиска да го подпиша с моето име и ме помоли за разрешение да го изпрати заедно с неговата ода в печатницата.

Докато поправях и преписах на чисто моето стихотворение, той отиде при баща си и го попита кой съм аз. Баща му дълго се смя, след което седнахме на масата. Вечерта ми предложиха легло в стаята на младия поет, за което истински се зарадвах.

Семейството на доктор Дженаро се състоеше от този му син, една не дотам красива дъщеря, жена му и две много скромни стари сестри. Вечерта на масата присъствуваха доста литератори, между които и маркиз Галиани, който тогава работеше върху един коментар на Витрувий<sup>[3]</sup>. С неговия брат, абата Галиани, се запознах двадесет години по-късно в Париж, където той служеше в легацията като секретар на граф Кантилана.

На следващия ден се запознах с прочутия Дженовезе, който бе вече получил писмото на архиепископа от Козенца. Говорихме обширно за апостол Дзено и абата Конти. Докато се хранехме каза, че най-малкият грях, който един свещеник можел да извърши, бил този да

прочете две литургии в един ден, с цел да спечели две карлини повече, а светски духовник, който извърши същия грях, заслужава направо изгаряне.

На другия дон монахинята се подстрига и измежду всички публикувани по този повод стихотворения най-голямо одобрение намериха одата на младия Дженаро и моят сонет. Един неаполитанец, носещ същото име като моето, пожела да се запознае с мен и като научил, че живея при доктора, го посетил под предлог да го поздрави за имения му ден, който се падал на другия ден след тържеството в Санта Киара.

При запознанството дон Антонио Казанова ме попита дали моето семейство не произхожда от Венеция.

— Аз съм, господине — му отговорих със скромно изражение на лицето, — правнук на внука на нещастния Маркантонио Казанова, секретар на кардинал Помпео Колона, умрял от чума в Рим по времето на папа Климент седми през 1528 година.

Едва произнесъл тези думи и дон Антонио се хвърли на врата ми, обявявайки ме за свой братовчед. В този миг всички присъстващи се уплашиха за дон Дженаро да не умре от смях — изглеждаше невъзможно човек да се смее така ужасно без опасност за живота му. Лицето на госпожа Дженаро доби гневно изражение и тя каза строго на моя нов братовчед, че би могъл да спести на мъжа й тази сцена, след като болестта му е известна на всички. Дон Антонио обаче не се смути и отговори, че не разбира какво толкова смешно има в случилото се. Не се намесих, защото поначало и аз намирах това откриване на роднинство за смешно. Когато нашият нещастен болен отново се успокои, Казанова, без да промени сериозното изражение на лицето си, покани за следващия ден на обяд мен и младия Паоло, който бе станал мой неразделен приятел.

Още с влизането моят достоен братовчед веднага побърза да ми покаже родословното си дърво, което започваше от брата на дон Жуан, дон Франциско. В моето родословие, което знаех наизуст, дон Жуан<sup>[4]</sup>, от когото произлизах по права линия, бе означен като послероден син. Възможно бе той да е имал и брат от Маркантонио. Когато обаче дон Антонио узна, че моето родословно дърво започва от арагонеца дон Франциско, който бе живял към края на четиринадесетото столетие, следователно, че цялото родословно дърво на старата къща Казанова

от Сарагоса е и негово, той се почувствува извън себе си от радост и просто не знаеше как да съпостави всичко така, за да ме убеди, че в жилите ни тече една и съща кръв.

Личеше, че братовчедът иска да научи какво щастливо съвпадение ме е довело в Неапол. Казах му, че съм се посветил в духовен сан и възнамерявам да отида в Рим, където да потърся щастието си. Той ме представи на своето семейство, но ми се стори, че не забелязах по лицето на неговата любима съпруга, моя братовчедка, голямо възхищение към появилия се роднина. Неговата много красива дъщеря и още по-красивата му племенница обаче биха могли да ме накарат лесно да повярвам в силата на кръвта, колкото и тази връзка да бе невероятна.

След обяда дон Антонио ми каза, че херцогинята от Бовино изказала желание да научи кой е този абат Казанова, който е написал сонет за нейната роднина. Даде ми да разбера, че ще е голяма чест за него да ме представи на херцогинята като свой роднина. Понеже бяхме останали сами, аз го помолих на четири очи да ми спести това посещение, тъй като съм облечен само за пътуването и трябва да свивам кесията си, за да не пристигна в Рим съвсем без пари. Моята откровеност го зарадва. Причината за отказа ми му се стори основателна, и той отговори:

— Аз съм достатъчно богат. Вие няма защо да се притеснявате, а само да ми позволите да ви заведе при моя шивач.

Увери ме също, че никой никога няма да узнае за неговото предложение, а напротив, би се обидил, ако не се съглася да му доставя удоволствието, което той очаква от мен. Разтърсих само ръката му и казах, че ще сторя всичко, което пожелае. Отидохме при шивача, който ми взе мярка за всички поръчани от дон Антонио за мен дрехи и още на следния ден бях вече снабден с всичко, необходимо за облеклото дори на най-благородния абат.

Дон Антонио ни посети, остана на обяд у дон Джена̀ро и след това заведе мен и младия Паоло при херцогинята. Дамата се отнесе с мен по неаполитански обичай и започна веднага да ми говори на ти. При нея бе нейната много красива десет или дванадесетгодишна дъщеря, която няколко години по-късно стана херцогиня де Мадалоне. Херцогинята ми подари табакера от светла костенурка със златни арабески, след което ни покани за следващия ден на обяд, като ни каза,

че след това сме щели да отидем в манастира Санта Киара да посетим новата монахиня.

Разделихме се с моя братовчед и младия си приятел и отидох сам в склада на Панагиоти да взема бъчвата с мускатово вино. Управителят на склада бе така любезен да го прелее в две бъчвички с еднаква големина. Едната от тях пратих на дон Антонио, а другата на дон Дженоаро. На тръгване срещнах честния грък, който ми се зарадва искрено. Трябваше ли да се изчервя, когато видях отново този добър човек, когото бях излъгал? Не, защото считах, че съм се отнесъл прилично с него.

Когато се върнах в къщи, дон Дженоаро ми благодари, без да се смее за моя скъп подарък, а на следния ден дон Антонио ми подари от благодарност за отличното мускатово вино един бастун със златна дръжка, който струваше най-малко двадесет унции. Неговият шивач ми донесе допълнително костюм за пътуване и синя горна дреха, с извезани със злато илици за копчетата, всичко изработено от най-фин плат, така че сега вече бях облечен наистина великолепно.

У херцогинята от Бовино се запознах с най-умния от всички неаполитанци, посветения дон Лелио Карафа от херцогското семейство Мадалоне, когото кралят дон Карлос бе удостоил с названието свой приятел.

В приемната на манастира в Санта Киара прекарах два приятни часа в оживен разговор и задоволих любопитството на всички монахини, които бяха зад решетките, определени за разговор. Ако съдбата ми ме бе задържала в Неапол, там бих намерил щастieto си. Но макар да нямах никакъв определен план, струваше ми се, че съдбата ме вика в Рим, затова се възпротивих на настойчивите молби на моя братовчед дон Антонио, който възнамеряваше да ме нареди на почетната служба възпитател в много от знатните къщи.

Обядът, който дон Антонио даде, бе великолепен. Въпреки това той бе замислен и в лошо настроение, понеже ясно виждаше как жена му се вглежда в новопоявилиия се братовчед. На няколко пъти ми се стори, че забелязах как тя разглежда моя нов костюм, и след това пошепва нещо на ухото на своите съседи. Без съмнение тя се досещаше за всичко. В живота ми има известни положения, с които никога не съм могъл да се справя. Ако в най-блестящото общество има, макар и само едно лице, което ме гледа накриво, аз загубвам

самообладанието си. Ставам неприятен, не зная какво да кажа и стоя като някакъв глупак. Това е лош недостатък, но аз не съм виновен за него.

Дон Лелио Карафа ми предложи голяма заплата, ако се заема с обучението на неговия внук, тогава десетгодишния херцог де Мадалоне. Отидох у тях да му благодаря и го помолих да прояви доброжелателството си, като ми даде няколко добри препоръчителни писма за Рим. Знатният господин ми оказа на драго сърце тази милост, като ми изпрати още на другия ден две писма, едното за кардинал Акуавива, а другото за отец Джорджи.

Тъй като разбихах, че моите приятели в доброжелателството си искат да ми издействуват благоволенieto да целуна ръката на Нейно Величество кралицата, аз побързах с моите приготовления за отпътуване. Кралицата, естествено, щеше да ме разпита и аз трябваше да ѝ кажа, че съм напуснал Марторано и бедния епископ, настанен от нея в тамошната епископия. Освен това тя познаваше майка ми и нищо не би могло да я възпре да разкаже каква е била тя в Дрезден, а това би засегнало дон Антонио и моето родословно дърво би станало за посмешище. Познавах вече силата на предразсъдъците, поради които бих бил непоправимо посрамен. Ето защо сметнах, че е най-добре да използвам удобния момент и да замина. На сбогуване дон Антонио ми подари златен часовник и ми даде писмо до дон Гаспаро Вивалди, който, според думите му, бил негов най-добър приятел. Дон Джена̀ро ми наброи моите шестдесет дуката, а неговият син ме помоли да му пиша, като ми се закле във вечно приятелство. Всички ме съпроводиха до колата, техните сълзи се смесиха с моите и те ме обсипаха с пожелания за щастие.

От слизането ми на брега на Кио̀цо до пристигането ми в Неапол щастието като че ли си бе поставило за цел да ме преследва. При моето пристигане в Неапол то вече ми се усмихваше благосклонно и приятелски. В Неапол съм се чувствувал винаги добре, както читателят ще види по-нататък. Той сигурно не е забравил, че в Портичи бях дошъл до опасния момент, когато моят дух без малко щеше да се поддаде на подлостта. А на унижения дух не може да се помогне и нищо не е в състояние да го издигне отново. Изпадне ли човек в подобно положение, той е изгубен.



Не бях неблагодарен на добрия епископ от Марторано, защото, макар неволно да ми бе сторил зло, все пак дълбоко в себе си признавах, че неговото писмо до дон Джена̀ро бе всъщност изворът на всичко добро, което след това изживях. Ето защо аз му писах от Рим.

По цялото протежение на красивата улица Толедо непрестанно бършех сълзите си и едва когато напуснахме града, можах да хвърля поглед към моите спътници. До мен седеше мъж на около четиридесет до петдесет години с приятна външност и весело изражение на лицето. Отсреща две прелестни лица приковаха погледа ми. Бяха две млади хубави дами с много чисти дрехи и свободно, но същевременно благоприлично държане. Стана ми много приятно, но на сърцето ми беше тежко и мълчанието ми бе необходимо. Пристигнахме в Аверза, без да сме разменили нито дума. И понеже файтонджията каза, че щял да спре тук само за да напои мулетата си, ние не слязохме. От Аверза до Капуа моите спътници говореха почти непрекъснато, аз обаче — просто невероятно! — не отворих нито веднъж уста. Правеше ми удоволствие да слушам неаполитанското наречие на господина и хубавото римско произношение на двете дами. Беше наистина голямо постижение от моя страна, да седя пет часа срещу две прелестни дами, без да им отправя нито една дума, нито един комплимент.

В Капуа, където трябваше да пренощуваме, отседнахме в една странноприемница. Настаниха ни всички в една стая с две легла — нещо обикновено в Италия. Неаполитанецът ми каза:

— Ще имам честта да спя с господин абата в едно легло.

Отговорих му, без да променя израза на лицето си, че от него зависи да направи избора си и да подреди нещата другояче. При този отговор една от двете дами се засмя и то тъкмо тази, която ми харесваше повече. В това видях добро предзнаменование.

На вечеря бяхме петима, тъй като обикновено файтонджията има грижата да осигури храна на пътниците си, ако няма друга уговорка, така че и той се нахрани заедно с нас. В безинтересните разговори, които водехме на масата, аз открих у моите спътници благоприличие, дух и светска изисканост. Това ме направи любопитен. След вечеря излязох навън и попитах кочияша кои са моите спътници.

— Господинът — ми каза той, — е адвокат и една от двете дами е негова жена, но коя не знам.

Скоро след това влязох в стаята и от учтивост легнах пръв, за да дам възможност на дамите удобно да се съблекат. Но сутринта станах също пръв, излязох и дойдох едва когато ме повикаха за закуска. Пихме отлично кафе, което много похвалих и любезната дама ми обеща да не оставам без него през цялото време на пътуването. След закуската дойде един бръснар, адвокатът поиска да го обръсне, а след това момъкът предложи услугите си и на мен. Казах му, че не ми е нужен и той си излезе, след като промърмори, че брадата поначало е нечистотия.

Когато седнахме в колата, адвокатът забеляза, че всички бръснари са безсрамни.

— Но все пак би трябвало първо да се знае — каза хубавицата, — дали брадата наистина е нечистотия или не.

— Такава е — отговори адвокатът, — понеже е екскремент<sup>[5]</sup>.

— Може и така да е — казах аз, — но не я считат за такава. Наричат ли косите екскремент? Грижат се много внимателно за тях и все пак те са със същия произход, както и брадата. Напротив, тяхната красота и дължина извикват дори възхищение.

— Следователно — забеляза тази, която бе задала въпроса, — бръснарят е глупак.

— Да, но още нещо — запитах аз, — та всъщност аз имам ли брада?

— Поне така мислех — отговори тя.

— В такъв случай, в Рим ще започна да се бръсна, тъй като за пръв път сега чувам да ми се отправя такъв укор.

— Мила моя жено — каза адвокатът, — ти би трябвало да си държиш устата! Може би господин абатът отива в Рим, за да стане там капуцин.

На тази шега трябваше да се изсмея, но не исках да оставя последната дума да е негова, затова заявих, че желанието ми да се обръсна вече се е изпарило.

— О, ще сгрешите — продължи веселият неаполитанец, — тъй като жена ми много обича капуцините и заради нея трябва да останете верен на призванието си.

Тези шеговити забележки доведоха до много други. Денят премина приятно, а вечерта един духовит разговор на различни теми ни компенсира лошото ядене, което ни поднесоха в Гариляно. Моята

събуждаща се наклонност към жената ставаше все по-силна, благодарение на любезното ѝ държане.

На следната сутрин, щом седнахме отново в колата, любезната жена ме попита дали преди завръщането си във Венеция възнамерявам да прекарам известно време в Рим. Аз ѝ отговорих:

— Понеже не познавам никого, страхувам се, че ще се отегчавам.

— Там много обичат чужденците и аз съм сигурна, че ще ви хареса.

— Значи бих могъл да се надявам, че вие, госпожо, ще ми позволите да бъда любезен към вас?

— Бихте ни направили чест с това — каза адвокатът.

Гледах непрекъснато неговата прелестна жена и я видях на няколко пъти да се изчервява, но се направих, че не съм забелязал. Продължихме да разговаряме и денят премина също така приятно, както и предишният. В Терачина, където спряхме, ни дадоха една стая с три легла — двете тесни и едно по-широко, поставено между двете. Двете сестри спаха, естествено, заедно и заеха голямото легло. Те се разположиха в него, докато адвокатът и аз, гърбом към тях, седяхме още на масата и говорехме. Щом дамите си легнаха, адвокатът също си легла. Той избра леглото, върху което имаше нощна шапчица. За мен остана другото, което бе отдалечено от голямото само на около една стъпка. Видях, че хубавицата, която бе вече пленила сърцето ми, легеше откъм моята страна и без суетност можех да предположа, че не само случаят бе наредил това.

Угасих светлината и си легнах, а в главата ми се въртеше план, който не се решавах нито да изпълня, нито да отхвърля. Напразно се мъчех да заспя. Някаква съвсем слаба светлинка ми позволяваше да видя леглото, в което легеше прелестната жена. По тази причина не можех да затворя очи. Кой знае на какво бих се решил най-после, понеже от един час се борех със себе си, когато я видях внезапно да се изправя, да напуска тихо леглото си и да легне в това на своя мъж. А той без съмнение продължаваше да спи спокойно, тъй като не чух вече никакъв шум. Разядосан, отвратен, аз се опитвах насила да заспя и се събудих едва с настъпването на зората. Видях хубавата нощна скитница в леглото ѝ, станах, облякох се бързо и излязох. Всички спяха дълбок сън. Завърнах се в странноприемницата едва в момента на

отпътуването. Адвокатът и двете дами ме очакваха, седнали вече в колата.

Моята красавица забеляза нежно и любезно, че не съм изпил обичното си кафе. Извиних се с това, че съм почувствувал нужда да се разходя и внимателно избегнах да я удостоя дори с един-единствен поглед. Направих се, че имам зъбобол и седнах разсърден и мълчалив. В Пиперно тя използва удобен момент, за да ми каже незабелязано, че моят зъбобол явно бил престорен. Зарадвах се на този упрек, понеже предвиждах, че той ще доведе до едно обяснение, което желях въпреки яда си.

Целият следобед бях както сутринта мрачен и мълчалив, докато стигнахме в Сермонета, където трябваше да пренощуваме. Пристигнахме доста рано и понеже времето беше хубаво, госпожата каза, че с удоволствие би направила една малка разходка. Попита ме учтиво дали искам да ѝ подам ръката си. Съгласих се, и без друго учтивостта не би ми позволила да ѝ откажа това желание. Чувствувах се доста неудобно, сърденето ми бе неприятно и на мен самия, въпреки че не съзнавах това. Само едно обяснение можеше да уреди всичко, но аз не знаех как да го предизвикам. Мъжът ѝ ни следваше заедно с балдъзата, но на голямо разстояние от нас. Щом видях, че сме доста напред, осмелих се да я запитам как е могла да дойде до мисълта, че зъбоболът ми е само извинение.

— Ще бъда откровена с вас — ми каза тя. — Забелязах го по видимата промяна във вашето държане и по това, че през целия ден внимателно отбягвахте да ме погледнете. Тъй като зъбоболът не би могъл да ви попречи да бъдете вежлив, аз реших, че се преструвате. Освен това зная със сигурност, че никой от нас не ви е давал повод да промените така внезапно настроението си.

— Все пак трябва да е имало такъв повод, уважаема госпожо, вие сте само наполовина откровена.

— Грешите, господин абате, напълно съм откровена. Ако съм ви дала някакъв повод, то аз не го зная или поне не се сещам. Имайте добрината да ми кажете в какво съм се провинила.

— В нищо. Понеже нямам право да предявявам каквито и да било искания.

— Все пак вие имате същите права, както и аз, а именно правата, които доброто общество дава на всички свои членове. Говорете и

бъдете също тъй откровен като мен!

— Вие не бива да узнаете повода, или по-точно, трябва да се преструвате, като че не го знаете. Тук вие сте права. Но признайте също, че моят дълг ми забранява да ви го кажа.

— Това е приемливо. Считайте въпроса за изчерпан. Но ако вашият дълг ви принуждава да премълчите пред мен причината за промяната на вашето настроение, то този дълг изисква също така повелително да не оставите да се забележи това. Нежността изисква често от учтивия човек да скрива определени чувства, чрез които той или някой друг би се изложил. Наистина така насилвате духа си, но добре би било, когато вследствие на това този, който сам си е наложил насилието, да стане още по-любезен.

Това извънредно логично разяснение ме накара да се изчервя от срам. Притиснах устните си към нейната красива ръка и признах, че не съм прав.

— Бих паднал в краката ви — извиках, — за да ви помоля за прошка, ако можех да го сторя, без с това да ви изложа.

— Е, да не говорим вече за това! — каза тя. Трогната от моята бърза промяна, тя ми хвърли поглед, пълен с толкова опрощение, че аз реших, че няма да увелича прегрешението си, ако устните ми напуснат ръката ѝ и потърсят красивата, усмихваща се уста.

Бях пиан от щастие. Тъгата ми се превърна във веселост и то така внезапно, че на вечеря адвокатът пусна стотина шеги по адрес на моя зъбобол и разходката, която ме била излекувала.

На следващия ден обядвахме във Велетри и оттам се упътихме до Марино, нашата нощна квартира. Макар че там се бяха разположили доста войскове групи, можахме да получим две стаички и много добра вечеря.

Аз вече се разбирах много добре с моята прелестна римлянка, бях получил, макар само един бегъл залог от нейна страна, но той бе така откровен, така нежен! По време на пътуването нашите очи си говореха малко, но понеже седях насреща ѝ, разговорът с нашите крака бе твърде убедителен.

Адвокатът ми разказа, че отивал в Рим по църковни дела. Там щял да се установи при своята тъща, която с радост щяла да види отново жена му, тъй като от деня на тяхната сватба преди две години не се били виждали. Сестра ѝ смятала да остане в Рим, тъй като на Свети

Дух щяла да се омъжи за някакъв чиновник от банката. Получих адреса ѝ и покана да я посетя. Обещах да ѝ посветя всеки момент, в който ще бъде свободен от работа.

Ядяхме вече десерта, когато моята хубавица, след като се бе възхищавала известно време на табакерата ми, каза на мъжа си, че има голямо желание да притежава подобна.

— Ще ти купя такава, любов моя.

— Тогава купете тази — казах аз. — Давам ви я за двадесет унции срещу едно пълномощно, което ще ми издадете. Дължах тази сума на един англичанин и ще ми бъде много приятно, ако мога да уредя по такъв начин дълга си към него.

— Вашата хубава табакера, господин абате, струва двадесет унции, но аз ще я купя от вас само при условие, че я заплащам веднага в брой. Ако приемете, ще ми бъде извънредно приятно да видя табакерата като собственост на жена ми, още повече, че ще бъде същевременно и добър спомен за вас.

Когато жена му видя, че не искам да се съглася с това предложение, каза, че не би ѝ струвало нищо да ми издаде исканото пълномощно.

— Ах, не виждаш ли — прекъсна я адвокатът, — че този англичанин съществува само във въображението на господин абата? Той никога няма да се яви и ние ще получим табакерата без пари. Пази се, любов моя, от този абат. Той е голям хитрец.

— Не вярвам — отговори жена му, като ме погледна, — че на света съществуват хитреци от този род!

Направих тъжно изражение и казах, че бих искал да съм толкова богат, че да мога по-често да правя подобни хитрини.

Когато човек е влюбен, достатъчно е нещо съвсем малко, за да го тласне в отчаяние или да го издигне на върха на радостта. В стаята, където ядохме, имаше само едно легло и едно друго в стаята, съединена без врата с нашата. Дамите, естествено, избраха тази стая. Адвокатът си легна пръв в леглото, което трябваше да споделим. Щом дамите легнаха, аз им пожелах лека нощ, погледнах още веднъж моя идол и също легнах. Имах намерението да прекарам буден цялата нощ. Представете си моя ужас, когато чух при лягането си такова скърцане на леглото, което би могло да събуди и мъртвец. Изчаках неподвижен, докато моят другар заспи и когато известен шум ми подсказа, че той се

намира вече напълно в обятията на Морфея, се опитам да се измъкна от леглото. Шумът обаче, предизвикан и от най-малкото движение, събуди адвоката. Той се изправи, простря ръка към мен и като усети, че съм в леглото, отново заспа. След половин час повторих опита, натъкнах се на същите препятствия и се отказах от намерението си.

Амур е най-големият хитрец сред боговете и противоречието изглежда му е присъщо. И тъй като неговата основна цел е съществата, които го почитат най-горещо, да бъдат задоволени, проникателният малък слепец ни донася сполука тъкмо когато всяка надежда изглежда напълно загубена.

Изгубил всякаква надежда, тъкмо започнах да заспивам, когато се вдигна ужасен шум. Пушечни изстрели и пронизителни викове се чува на улицата, хора тичаха нагоре-надолу по стълбите, почука се силно и на нашата врата. Адвокатът, стреснат и съвсем уплашен, ме запита какво може да е станало. Престорих се на равнодушен, казах, че нищо не зная и моля да ме остави да спя. Уплашените дами обаче ни замолиха да светнем. Аз не се забързах, но адвокатът стана и излезе да потърси свещ. Станах след него да затворя вратата, при което натиснах доста силно ключалката, тя изщрака и вече без ключ не можеше да се отвори.

Отидох при дамите да ги успокоя, като им казах, че адвокатът ще се върне веднага и ще научим какво означава този шум. Но за да не загубя нито миг от скъпоценното си време, позволих си толкова волности, колкото можех да сторя. При това ме окуражаваше и слабото съпротивление. Но въпреки цялото ми внимание бях легнал твърде тежко върху моята хубавица, леглото се счупи и ние тримата паднахме на земята в най-приятен безпорядък. Междувременно адвокатът се върна и започна да чука на вратата. Сестрата стана. Аз отстъпих пред молбите на моята красавица и се отправих пипнешком към вратата. Казах му, че без ключ няма да можем да му отворим отвътре. Двете сестри стояха зад мен. Протегнах ръка, но тя бе енергично отблъсната, по което разбрах, че съм попаднал на сестрата. Обърнах се на другата страна и имах по-голям успех. Съпругът се върна, връзка ключове издрънчаха и тримата трябваше бързо да си легнем отново в леглата.

Щом вратата се отвори, адвокатът побърза към леглото на бедните изплашени дами, за да ги успокои. Но той се изсмя високо, като ги видя така потънали в строшеното легло. Извика ми, че си

заслужавало да видя това, но аз бях достатъчно скромен и не погледнах. След четвърт час вече не се чуваше нищо и тишината бе напълно възстановена.

След като ми направи комплимент за моето непоколебимо спокойствие, адвокатът отново легна и скоро заспа. Аз обаче нарочно не затворих очи и станах в ранни зори, да се измия и сменя долните си дрехи. Това бе крайно необходимо.

Явих се отново на закуска и докато пиехме отличното кафе, което донна Лукреция този ден, вярвам, бе направила още по-хубаво, отколкото друг път, забелязах, че сестра ѝ ми се сърди. Но колко слабо впечатление ми правеше нейната сръдна в сравнение с възхищението, което вливаше в жилите ми веселата усмивка и закачливият поглед на моята очарователна Лукреция.

Пристигнахме в Рим съвсем навреме. Бяхме спрели да закусим и, тъй като адвокатът бе във весело настроение, аз възприех същия тон и му казах хиляди приятни неща, между които му предсказах раждането на син и, шегувайки се, принудих жена му да обещае това. Не забравих и сестрата на моята достойна за обожание Лукреция и, за да я настроя в моя полза, ѝ изредих толкова комплименти и ѝ оказах толкова приятелско съчувствие, че тя се видя принудена да ми прости счупването на леглото. Когато се разделихме, аз им обещах да ги посетя след два дни.

И така, бях вече в Рим, добре облечен, снабден с достатъчно пари, притежател на ценни украшения. Имах известен опит, имах и добри препоръчителни писма, с една дума бях пълен господар на себе си и то на възраст, когато човек може да разчита на щастие, ако притежава малко храброст и лице, което се нрави на хората и ги настройва в своя полза. Не бях красив, но имах в себе си нещо, което е много по-ценно, нещо мъчно обяснимо, което неволно предизвиква благосклонност. Чувствувах се способен на всичко. Знаех, че Рим е единственият град, където някой, който се издига от нищо, може да стигне до най-голяма висота. Тази мисъл подсили куража ми и трябва да си призная, бях обладан от безгранична самоувереност и доверие.

Който се стреми да постигне щастие в старата столица на света, трябва да е като хамелеонът, чиято кожа може да отразява всички цветове на заобикалящия го въздух, и като протейт, който може да приема всякакъв образ. Той трябва да е гъвкав, ласкателен, притворен,



често низък, пълен с коварно чистосърдечие и винаги да дава вид, че знае по-малко, отколкото знае всъщност. Трябва да умее да се преструва, да бъде търпелив, да владее чертите на лицето си, да бъде студен като лед, докато друг на негово място би пламнал. Ако за нещастие му липсва вярата на сърцето — което трябва да се предполага при характер от тук описания тип — то трябва да бъде привидно религиозен и, ако е честен, да понесе миролюбиво обидата, като се признае за лицемерен. Ако обаче се отвращава от такова държане, трябва да напусне веднага Рим и да потърси щастието си другаде. Да отиде в Англия. Не зная дали с това се хваля или само се обвинявам, но от всички тези качества притежавам само онази услужливост, която сама по себе си е вече недостатък. Освен това бях само един буен младеж, един много добър расов кон, който още не е или — което е още по-лошо — е зле обзяден.

Преди всичко предадох писмото на дон Лелио на отец Джорджи. Той бе един учен монах, който се ползуваше с уважението на целия град и на когото самият папа държеше много, понеже не обичаше йезуитите и не си слагаше маска, за да може да снесе тяхната. Все пак йезуитите се считаха много силни, за да могат да го презират.

След като прочете писмото с голямо внимание, той ми каза, че бил готов да стане мой съветник и само от мен зависело да го държа отговорен за това да не ми се случи някаква беда, защото, който се държи добре, не трябва да се бои от какво нещастие. След това ме попита с какво искам да се заломя в Рим и аз му отговорих, че се надявам той да ми даде съвет за това.

— Възможно е, но за да мога да направя това, посещавайте ме често и не скривайте от мен нищо, абсолютно нищо, което ви засяга или ви се случва.

Казах му, че дон Лелио ми е дал писмо и за кардинала Акуавива.

— Пожелавам ви щастие при него, тъй като в Рим той е помогъщ и от самия папа.

— Трябва ли веднага да му предам писмото?

— Не, ще го видя тази вечер и ще го уведомя. Посетете ме утре сутринта. Ще ви кажа къде и кога трябва да предадете писмото. Имате ли пари?

— Достатъчно, за да се издържа най-малко една година.

— Отлично. А имате ли познати тук?

— Нито един.

— Не се запознавайте с никого, преди да се съветвате с мен. Преди всичко не посещавайте никакви кафенета и гостилници, а в случай че отидете, не слушайте и не говорете нищо. Бъдете внимателен, когато ви питат, а ако трябва от учтивост да отговорите, то правете това уклончиво, щом се касае за нещо важно. Говорите ли френски?

— Нито дума.

— Жалко. Ще трябва да го научите. Учил ли сте го?

— Недостатъчно. Но все пак съм достатъчно обучен, за да знам как да се държа в обществото.

— Това е добре, но внимавайте: Рим е градът на тези, които се стараят да се демаскират взаимно и постоянно се дебнат един друг. Надявам се, че когато предавате писмото си на кардинала, ще се облечете като скромен абат и няма да носите този елегантен костюм. Той не е подходящ да насочи щастието във ваша полза. И така, довиждане до утре!

Отдалечих се много доволен от приема, който монахът ми оказа и се упътих към дон Гаспаро Вивалди, за да му предам писмото на моя братовчед дон Антонио. Великолепният човек ме прие в своята библиотека, където се намираше заедно с двама достопочтени абати. След като ме поздрави най-любезно, той ме попита за моя адрес и ме покани на следния ден на обяд. Дон Гаспаро изказа най-големи похвали за отец Джорджи и когато на раздяла ме изпращаше до стълбата, ми каза, че на следния ден щял да ми предаде сумата, която дон Антонио го натоварил да ми изплати.

Значи още един паричен подарък, който моят разточителен братовчед ми правеше. Не е мъчно да се дава, когато има възможност да се прави това, но да се дава по подходящ начин е изкуство, което не всеки владее. Аз се възхищавах от поведението на дон Антонио не толкова поради неговото великодушие, колкото поради тази негова тактичност. Не можех и не биваше да откажа подаръка му.

Когато излязох от къщата, внезапно се озовах в прегръдките на брат Стефано. Чудакът си бе все същият. Той ми изрази по хиляди начини своята радост. Поначалю аз го презирах, но не можех да му се сърдя, тъй като в него виждах средството, с което провидението си бе послужило, за да ме предпази от пропадане в пропастта.

Разправи ми, че постигнал от папата всичко, каквото поискал, след това ми каза да се пазя от полицаия, който ми бе заел два цехина, тъй като той знаел, че съм го излъгал и се заканил да ми отмъсти. Отговорих му, че той би трябвало да остави разписката с дължащата от мен сума на някой познат нему търговец, на когото да изплатя дълга си. Така и стана и с това всичко бе уредено.

Вечерта се нахраних в някаква гостилница, в която имаше римляни и чужденци, като спазвах внимателно всички нареждания, дадени ми от отец Джорджи. Посетителите ругаеха гръмко папата и кардинал магистъра, който бил виновен за това, че църковната държава била наводнена с чужди войски — испански и немски. Най-силно ме изненада обаче, че се яде месо, макар да бе събота. Между другото в Рим през първите дни се преживяват много изненади, с които после бързо се свиква. Няма друг католически град, където да се упражнява толкова малка принуда по отношение на църковните дела. Римляните приличат на чиновници от тютюневия монопол, които могат да си вземат безплатно колкото поискат. Там се живее в най-голяма свобода.

На следния ден, първи октомври 1743 година, реших да се обръсна. Моят мъх бе станал вече брада и аз счетох, че е време да се откажа от известни привилегии на юношеската възраст. Облякох се съвсем по римски образец, който шивачът на моя мил братовчед бе сполучил особено добре. Отец Джорджи се зарадва много, като ме видя в такъв вид.

Най-напред ме покани да пия с него чаша шоколад. След това ми съобщи, че кардиналът бил предизвестен вече с писмо от дон Лелио и че Негово Високопреосвещенство щял да ме приеме към обяд във вила Негрони, където отивал на разходка. Казах му, че съм поканен на обяд у господин Вивалди и той ме посъветва да посещавам често този дом.

Отидох във вила Негрони и щом кардиналът ме забеляза, спря се да вземе от мен писмото, като остави двамата придружаващи го господа да продължат разходката си. Той постави писмото в джоба си, без да го чете, гледа ме в продължение на две минути и ме полита дали чувствам влечение към политически въпроси. Отговорих му, че досега съм се интересувал само от незначителни неща, но бих могъл да гарантирам най-голямо усърдие, с което ще изпълнявам всички заповеди на Негово Високопреосвещенство, ако той ме счита достоен да ме приеме на служба при себе си.

— Елате — каза той, — утре в моята канцелария и говорете с абат Гама, комуто ще съобщя моите намерения. Трябва да се потрудите да научите много скоро френски, тъй като този език ще ви бъде абсолютно необходим.

След това той се осведоми как е дон Лелио, подаде ми ръка за целувка и ме освободи.

Отидох незабавно у дон Гаспаро, при когото се нахраних в отбрано общество. Той бе ерген и нямаше никаква друга страст, освен литературата. Обичаше латинската поезия повече от италианската и Хораций, когото знаех наизуст, бе неговият любим поет. След обяда отидохме в кабинета му, където ми изплати сто римски талера за сметка на дон Антонио и ме увери, че му доставям истинско удоволствие всеки път, когато поискам да пия с него сутринния си шоколад в библиотеката му.

От дон Гаспаро се запътих към Минерва, нетърпелив да видя изненадата на моята Лукреция и сестра ѝ Анджелика. Попитах за нейната майка, доната Чечилия Монти, и останах много учуден, когато видях една млада вдовица, на вид като сестра на своята прелестна дъщеря. Не бе нужно да ѝ съобщавам името си — то вече ѝ бе известно и тя ме очакваше. Дъщерите ѝ влязоха и ми доставиха удоволствие, като се престориха, че едва ме познаха. Доната Лукреция ми представи своята едва единадесетгодишна по-малка сестра и брат си, един красив абат на петнадесет години. Аз внимателно спазвах поведение, което да се хареса на майката: бях скромен, изпълнен с уважение и показвах най-жив интерес към всичко, което виждах. Дойде добрият адвокат и той също остана изненадан, като откри един съвсем нов човек в мен. Не се чувствуваше обаче поласкан от това, че не бях забравил да го наричам татенце. Той правеше всевъзможни шеговити забележки, на които аз отговарях, като все пак внимавах да не им предам онзи оттенък, при който толкова се смеехме в колата. Поради това той ми направи шеговия комплимент, че брадата ми, която съм остригал, вероятно е поддържала моя дух и ума ми. Доната Лукреция не знаеше какво да мисли за промененото ми настроение.

Надвечер видях да идват една след друга пет или шест дами, нито грозни, нито хубави, и също толкова духовити, които ми се сториха като книги, с чието изучаване трябваше да започна пребиваването си в Рим. Господата слушаха внимателно и най-

незначителните ми забележки, но и аз ги изказвах по начин, щото да могат по желание да правят свои предположения. Дона Чечилия каза на адвоката, че бил добър художник, но портретите му не били точни. Той отговори, че тя гледа портрета с маска и аз се престорих на обиден от тази забележка. Дона Лукреция спомена, че ме намира някак си променен, а сестра ѝ забеляза, че въздухът в Рим придавал на чужденците съвсем особен изглед. Това заключение намери всеобщо одобрение, от което Анжелика се изчерви от радост. След четири часа аз се измъкнах, но адвокатът ме последва и ми каза, че тъща му желала да стана техен домашен приятел, така че да съм се отбивал по всяко време. Благодарих му сърдечно и се отдалечих с пожеланието да се харесам на прелестното общество също толкова много, колкото то ме бе възхитило.

На следната утрин се представих на абата Гама. Той беше португалец на около четиридесет години с красиво лице, чиито черти изразяваха откровеност, жизнерадост и ум. По държане и говор би могъл да мине за римлянин. Каза ми медени думи, че Негово Високопреосвещенство дал лично своите нареждания за мен на дворцовия управител — ще живея в самия дворец и ще се храня със секретарите. Докато науча френски, ще трябва обаче, и то без принуда, да правя извлечения от писма, които той ще ми дава. След това ми съобщи адреса на учителя по френски, с когото той вече говорил — един римски адвокат на име Далакуа, който живееше точно срещу испанския дворец.

След като ми даде тези кратки упътвания и ме увери, че мога да разчитам на неговото приятелство, той ме изпрати при дворцовия управител. Там трябваше да напиша името си в една голяма книга в долния край на една страница, на която вече имаше написани много други имена. След това ми изплати шестдесет римски талера — заплатата ми за три месеца в предплата. После повика един лакей и двамата ме придружиха до третия етаж в определеното за мен чисто наредено жилище. На излизане слугата ми даде ключа и ми каза, че всяка сутрин щял да идва да ми прислужва, а дворцовият управител ме съпроводи чак до външната врата, за да ме запознае с вратаря. Отидох в моята странноприемница и поръчах да пренесат малкото ми багаж в Испанския дворец. В този дом без съмнение ме очакваше бляскаво

щастие, стига да можем да възприема необходимото държане, което обаче бе съвсем в разрез с моя характер.

Съдбата направлява желаещия, а влачи нежелаещия!

Както може да се очаква, моето чувство ме заведе най-напред при моя добър съветник, отец Джорджи, комуто направих точен доклад. Той ми каза, че съм на прав път и след като съм така добре приет, моето щастие ще зависи оттук нататък само от собственото ми държане.

— Запомнете едно — ми каза умният човек. — За да бъде пътят ви безупречен, трябва да си налагате принуда. Неприятностите, които може да са ви предопределени, не ще бъдат схванати от никого като нещастие или фаталност. Това са безсмислени думи. Цялата вина ще бъде приписана само на вас.

— Аз предвиждам със съжаление, преподобни отче, че моята младост и липсата на опит ще ме принудят да ви отегчавам често. Страхувам се да не ви стана най-сетне досаден, но вие ще се уверите, че съм предприемчив и послушен.

— Ще ви се струвам често доста строг, но подозирам, че не ще ми казвате всичко.

— Всичко, всичко, без изключение!

— Позволете ми да се посмея. Вие не ми казахте например къде прекарахте вчера цели четири часа.

— Ах, посещението е без значение. Запознах се по пътя и вярвам, че това е една почтена къща, която мога да посещавам, ако не ми кажете противното.

— Опазил ме Бог! Това е една много порядъчна къща, посещавана от почтени хора. Радвам се, че сте се запознали с тях. Вие сте се харесали на цялото общество и се надявам, че ще се присъедините към него. Всичко това научих тази сутрин. Но не бива да си създавате тесни връзки с тази къща.

— Трябва ли да прекъсна съвсем посещенията си?

— Не. Това би било неучтиво от ваша страна. Ходете там един или два пъти седмично, но не ставайте постоянен гост! Вие въздишате, дете мое!

— Не... давам ви думата си, че ще ви послушам.

— Аз бих желал да следвате съветите ми не само от послушание и не бих искал сърцето ви да страда от това. Трябва да го победите на

всяка цена. Спомнете си, че разумът няма по-голям враг от сърцето.

— Все пак двете могат да се съгласуват.

— Това е само въображение. Не се доверявайте на вашия мил Хораций. Знаете, че няма никакъв изход:

*Ако не е подчинена, заповядва.*

— Зная. Но в онази къща никаква опасност не заплашва моето сърце.

— Толкова по-добре за вас, понеже тогава не ще ви е трудно да се въздържате от посещения. Спомнете си, че моят дълг ми повелява да ви вярвам.

— А моят — да ви слушам и да следвам мъдрия ви съвет. Ще ходя само от време на време при дон Чечилия.

Със съкрушено сърце взех ръката, му, за да я целуна. Той обаче ме притисна бащински до гърдите си, при което се обърна настрана, за да скрие от мен сълзите си.

Хранех се в Испанския дворец заедно с абат Гама на една маса, заредена с дванадесет прибора, които бяха определени за толкова абати, тъй като В Рим всеки е абат или поне иска да мине за такъв. Понеже не е забранено да се облича духовно облекло, такова носи всеки, който желае да бъде почитан, с изключение на онази част от благородниците, която не е поела духовната кариера.

През цялото време не можах от мъка да отворя уста. Това ми мълчание бе изтълкувано като хитрост. След обяда абатът Гама ме покани да прекарам с него деня. Извиних се под предлог, че имам да пиша писма, след което наистина прекарах седем часа в такова занимание. Писах на дон Лелио, на дон Антонио, на моя млад приятел Паоло, на добрия епископ от Марторано, който ми отговори, уверявайки ме, че би искал да бъде на мое място.

Тъй като бях влюбен в Лукреция и щастлив, стори ми се безчовечно да я изоставя. Заради едно щастливо бъдеще трябваше да убия настоящето и да стана враг на моето собствено сърце. Въставах против подобна необходимост, защото я намирах за изкуствена. Можех да я призная само ако коленичех пред съдийската маса на собствения си разум. Струваше, ми се, че когато отец Джорджи ми забрани да

посещавам постоянно онази къща, не трябваше в същото време да казва, че тя е благоприлична, тогава моята болка не би била толкова дълбока. Прекарах целия ден и част от нощта в такива разсъждения.

На сутринта абат Гама ми донесе една голяма книга, пълна с посланически писма, от които за развлечение трябваше да правя извадки. Придадох на лицето си трудолюбив израз и излязох да взема първия си урок по френски. Когато по-късно се разхождах по улица Кондота, абат Гама, който стоеше на вратата на едно кафене, ме повика. Казак му на ухото, че Минерва ми е забранила посещаването на римските кафенета.

— Минерва — ми отговори той — ви заповядва да си съставите мнение за тях. Седнете при мен!

Аз чух един млад абат да разказва високо някаква истинска или измислена история, с която нападаше открито, но без огорчение, справедливостта на светия. Всички се смееха и бяха съгласни с него. Друг отговори на въпроса защо е напуснал службата при кардинала Б...: защото Негово Високопреосвещенство твърдял, че нямало защо да му плаща отделно за известни услуги. Отново висок смях! Трети каза на абат Гама, че ако искал след ядене да отиде към вила Медичи, щял да го намери там с две млади римлянки. Това е като златна монета на стойност четвърт цехина. Друг прочете сонет, пълен с огън и жупел против правителството, и мнозина си го преписаха. Още един прочете съчинена от него сатира, в която се сригваше честта на едно семейство. Внезапно видях да влиза един абат с приятни черти на лицето. Погледнах бедрата му и реших, че това е преоблечено момиче. Споделих го с абат Гама, но той ми каза, че това е един прочут скопец на име Бепино Дела Мамана. Гама го повика при нас и смеейки се, му каза, че съм го взел за момиче. Безсрамникът ме погледна твърдо и каза, че ако желая, можел да ми докаже дали съм прав или не.

На трапезата всички говореха с мен и аз имах чувството, че съм им дал подходящи отговори. След обяда абатът Гама ме покани да пия кафе в неговата стая и аз приех. Щом останахме сами, той ми каза, че всички наши сътрапезници били благоприлични хора, след което ме попита дали смятам, че съм се харесал на всички.

— Надявам се.

— Лъжете се — отговори абатът. — Само не си въобразявайте. Вие така открито отклонихте всички отправени към вас въпроси, че



всеки забеляза вашето въздържахте. В бъдеще те не ще ви питат нищо.

— Това би ме наскърбило. Но трябваше ли да разправам на всеослушание всички мои работи?

— Не навсякъде има среден път.

— Този, за който говори Хораций. Но често е много трудно да се върви по него.

— Човек трябва да направи така, че да бъде обичан и същевременно уважаван.

— Не искам нищо по-добро от това.

— Днес вие повече целяхте да постигнете уважение, отколкото обич. Това сигурно е хубаво и добро, но пригответе се да се борите със завистта и нейната дъщеря — клеветата. Ако тези две чудовища не ви повалят, вие ще излезете победител. Например нападнахте Салицети, а той е физик и при това корсиканец. Сигурно е останал обиден.

— Нима можех да се съглася с него, че страстите на жените не оказват никога и най-малкото влияние върху кожата на зародиша? От опит зная противното. Не сте ли на моето мнение?

— Аз не съм нито на вашето, нито на неговото мнение. Виждал съм деца с така наречените белези, но не мога да кажа с положителност дали те се дължат на това, че майките им са имали страстни похождения по време на бременността.

— А аз мога да се закълна в това.

— Толкова по-добре за вас, ако знаете това така сигурно и толкова по-зле за Салицети, ако той отрича тази възможност. Оставете го в неговото заблуждение! Това е по-добре, отколкото да му доказвате грешката му и с това го направите ваш неприятел.

Вечерта отидох при Лукреция. Знаеха всичко и ми пожелаха щастие. Лукреция ми каза, че ѝ изглеждам тъжен, а аз ѝ отговорих, че трябва фактически да убивам свободното си време, тъй като не съм вече негов господар. Нейният мъж ѝ каза с обикновения си шеговит тон, че съм влюбен в нея, а тъща му го посъветва да не играе повече ролята на герой. Прекарах един-единствен час сред това чудесно семейство. Отидох си обзет от такъв огън, че с дъха си можех да подпаля въздуха. В къщи седнах на писалищната маса и прекарах цяла нощ в съчиняване на една ода, която на другата сутрин пратих на адвоката. Знаех, че ще я даде на жена си, която обичаше поезията, но съвсем не подозираше, че тя е и моя страст. Следващите три дни се

въздържах от посещение у тях. Учех френски и правех извлечения от посланическите писма.

При Негово Високопреосвещенство всяка вечер се събираше общество, в което участваха най-знатните римски благородници. Не ходех там. Гама ми каза, че трябва да посещавам приемите като него — скромен гост. Така и сторих. Никой не размени и дума е мен, но понеже моето появяване бе нещо ново, всеки ме гледаше и искаше да знае кой съм. Абатът Гама ме попита коя от присъстващите дами ми се вижда по-приятна, аз му я показах, но веднага след това съжалих, тъй като придворният си няма друга работа, а отиде при нея и ѝ каза. Тя започна да ме разглежда през лорнета си и да ми се усмихва. Оказа се, че е маркизът Г., чийто почитател бе кардинал С. Ч.

Сутринта на същия ден, който смятах да прекарам при доната Лукреция, уважаемият адвокат дойде в стаята ми. Каза ми шеговито, че се лъжа много, ако вярвам с моето странене да го убедя, че не съм влюбен в жена му. После ме покани да закуся следващия четвъртък с него и цялото му семейство на Тестачо<sup>[6]</sup>. Увери ме, че съм щял да видя там единствената пирамида, която имало в Рим.

— Моята жена знае вашата ода наизуст. Тя я издекламира пред годеника на Анджелика, който оттогава горещо желае да се запознае с вас. Той също е поет и ще бъде с нас на Тестачо.

Обещах му да отида на уречения ден с двуместна кола.

По онова време в Рим четвъртъците на месец октомври бяха посветени на радостта. Вечерта бях при адвоката. Разговорът се въртеше все около проектирания излет и аз вече вярвах, че Лукреция разчита на него също толкова, колкото и аз. Нямахме никакъв определен план и не можехме да имаме, но разчитяхме на любовта и се уповахме мълчаливо на нейната закрила.

Държах отец Джорджи да не се научи за възнамеряваната разходка от друг, затова отидох при него и го помолих по всички правила за разрешение да взема участие в нея. За да не може да възрази нищо, направих се, като че всичко това ми е напълно безразлично. Доблестният монах ми каза, че би трябвало непременно да взема участие — нали е само семейно общество. Освен това не би трябвало да се въздържам от възможността да се запозная с околностите на Рим и да се повеселя по приличен начин.

Отидох при дона Чечилия в затворена двуместна кола, която наех от някой си Ролан от Авиньон. Назовавам го тук, понеже познанството ми с него има важни последици. Прелестната вдовица ми представи нейния бъдещ зет дон Франческо като голям приятел на науките, който сам имал високо научно образование. Взех това изказване за чиста монета и се държах с него по съответния начин. Въпреки това го намерих доста тежък. Държанието му според мен съвсем не бе такова, каквото би приличало на един млад човек, на когото много скоро предстои да се ожени за толкова красива жена като Анджелика. Но той беше честен и богат, а това е много по-ценно от едно светско поведение и научно образование.

При качването ни в колите адвокатът ми каза, че щял да пътува с мен в моята кола, а трите дами и Франческо — в другата. Отговорих му, без да се замисля, че той трябва да пътува с дон Франческо, а дона Чечилия да дойде при мен — бих се чувствувал опозорен, ако не стане така. С тези думи предложих ръката си на хубавата вдовица, която счете искането ми за отговарящо на правилата за приличие в доброто общество. Одобрителният поглед на моята Лукреция ме изпълни с най-приятно чувство. Между това забележката на адвоката ми направи неприятно впечатление, понеже тя беше в разрез с неговото по-раншно държане и особено с това, което ми бе казал в стаята ми. „Дали е станал ревнив?“ се питах аз. Това щеше за малко да развали настроението ми, но надеждата, че ще мога да му внуша други мисли на върха Тестачо, разсея тревогата ми и аз проявих любезност към дона Чечилия.

Скоро след разходката и закуската, която адвокатът плати, се мръкна, грижата по веселието поех аз и за моята любов към Лукреция не стана дума нито веднъж — всичките ми любезности бяха отправени към нейната майка. На Лукреция издебнах да кажа само, че това е най-доброто средство да накарам мъжа ѝ да разбере, че е бил несправедлив към мен.

В момента на връщането адвокатът ми отне дона Чечилия и забърза с нея към другата кола, в която седяха вече Анджелика и дон Франческо. Едва можах да скрия радостта си. Предложих ръка на дона Лукреция, при което избъбрих някакъв комплимент без смисъл и съдържание. Адвокатът се засмя сърдечно и изглежда си въобразяваше кой знае какво за шегата, която мислеше, че ми е изиграл.

Какво ли нямаше да си кажем, преди да се отдадем на взаимната си нежност! Но миговете бяха така скъпи. Ние ги пестяхме, понеже знаехме, че имаме само половин час. Плувахме в опиянението на щастието, когато Лукреция внезапно извика:

— О, небе! Колко сме нещастни.

Тя ме отблъсна назад, седна чинно, колата спря и слугата отвори вратичката.

— Какво става? — попитах аз.

— Стигнахме в къщи.

Колкото и често да си спомням за този случай, винаги ми се струва като приказка, защото не е възможно половин час да измине тъй бързо — нашето пътуване бе траяло наистина по-малко от един миг. При това конете бяха най-жалките кранти, каквито човек може да си представи. Но ние имаме щастие. Нощта бе тъмна и моят ангел седеше тъй, че трябваше да слезе първа. Така благодарение на бавността, с която Лукреция слезе, всичко мина благополучно, въпреки че адвокатът дойде до вратичката също тъй бързо, както и лакеят. Останах до среднощ в къщата на дона Чечилия.

Щом се намерих в моята стая, аз легнах. Но как бих могъл да заспя? В мен още гореше пламъкът, който поради късото разстояние от Тестачо до Рим не можах да върна обратно в огнището, откъдето го получих. Той ме изгаряше. Горко на тези, които ценят насладите на Венера дори тогава, когато две влюбени сърца не им се наслаждават в пълно единство.

Станах едва когато трябваше да взема урока си по френски. Моят учител имаше красива дъщеря, Барбара, която в началото присъствуваше винаги на часовете и понякога сама, и то още по-умело, отколкото бащата, ми предаваше урока. Един красив млад човек също вземаше уроци, ухажваше я и беше обичан от нея, както лесно можах да забележа. Младият мъж ме посещаваше често. Стана ми симпатичен, особено защото беше много мълчалив: макар да бе признал любовта си към Барбара, след като го бях питал, той пренасяше сръчно разговора винаги на друга тема, когато започвах да говоря за това.

Уважавах тайната му и от няколко дни не бях говорил нищо за нея. Внезапно обаче ми направи впечатление, че младото момиче вече

не идва на моите часове. Бях любопитен да узная какво се е случило, макар че поначало това малко ме интересуваше.

Един ден, когато се връщах от литургия в Сан Карло, видях младия човек и го заговорих. Отправих му укори, че не се вижда никъде вече. Той ми каза, че го мъчи горчива скръб, объркал се е съвсем и е близко до пълно отчаяние. Сълзите му напиха в очите. Дойде с мен в сводовия трем на един близък манастир и ми разказа следното:

— От шест месеца обичам Барбара, от три месеца насам тя също ми дава неопровержими доказателства за своята любов. Слугинята ни издаде и преди три дни, в пет часа сутринта баща ѝ ни изненада в недвусмислено положение. Мълчаливо той напусна стаята и аз смятах, че трябва да се хвърля в краката му, за да бъда сигурен, че ми е простил. Но в момента, когато се явих пред него, той ме хвана, замъкна ме до външната врата, изхвърлят ме и ми забрани да влизам повече в неговата къща. Не мога да поискам ръката ѝ, понеже имам женен брат, а моят баща не е богат и нямаме никакви приходи. Моята любима също няма нищо. Ах, кажете ми, моля, след като ви поверих всичко, как е тя? Сигурно е също така нещастна, както и аз. Не мога да ѝ изпратя никакво писмо, тъй като ѝ е забранено да излиза вече от къщи, дори да ходи на литургия. О, аз, нещастният! Какво да правя?

Можех само да го съжалявам, понеже като честен човек не биваше да се меса в тази работа. Казах му, че не съм я виждал от пет дни. И тъй като не знаех какво още да му кажа, дадох му съвет, какъвто всички глупаци в такива случаи имат готов: просто трябва да я забрави.

Между това ние бяхме продължили пътя си и се намирахме близо до моста Рипета. Понеже забелязах, че гледа втренчено вълните на Тибър, аз се побоях, че може да стори нещо отчаяно и, за да го успокоя, му казах, че ще се осведомя за неговата приятелка и ще му съобщя. Това обещание наистина го успокои малко и той ме помоли да не го забравя.

Въпреки че от излета до Тестачо всичките ми чувства просто пламтяха, от четири дни не бях виждал моята Лукреция. Страхувах се от благите укори на отец Джорджи и още повече, че би могъл да откаже да ми дава за в бъдеще съветите си. Но моят копнеж бе толкова

голям, че я потърсих веднага след урока си по френски. Намерих я сама с тъжно и унило изражение на лицето.

— Ах! — възкликна тя, когато влязох при нея. — Не е възможно да нямате толкова свободно време, че да не можете да ме посетите поне веднъж.

— Моя нежна приятелко, имам доста свободно време, но пазя така ревностно моята любов, че по-скоро бих умрял, отколкото да я открия пред света. Намислих да поканя всички ви на обяд във Фраскати. Ще ви пратя файтон и се надявам, че все някакъв щастлив случай ще се окаже благосклонен към нашата любов.

— О, да! Направете това, мили приятелю. Сигурна съм, че поканата ви ще бъде приета.

Четвърт час по-късно дойдоха и другите в къщи и аз ги поканих да бъдат следващата неделя мои гости. Беше Света Урсула, именният ден на най-малката сестра на Лукреция. Помолих доната Чечилия да доведе и нея и сина си. Предложението ми бе прието. Казах им, че файтонът ще бъде в седем часа пред тяхната врата и аз ще дойда по същото време с друга двуместна кола.

На следващия ден отидох отново у Далакуа. На излизане след урока видях Барбара, която ходеше от стая в стая. Тя ме погледна и изпусна пред мен някаква хартия. Разсъдих, че трябва да я взема, тъй като слугинята, слизайки по стълбата, можеше лесно да я види и вдигне. Това бе писмо, в което, сгънато, имаше друго — за нейния любовник. Адресираното до мен гласеше следното:

Ако мислите, че ще сгрешите, като дадете това писмо на вашия приятел, изгорете го. Моля, съжалете се над един нещастен човек и мълчете.

Вложеното писмо не бе запечатано. То гласеше:

Ако твоята любов е тъй силна, както моята, ти също не можеш да се надяваш, че ще живееш щастлив без мен. Единственото средство да си говорим е това, с което се осмелявам да си послужа. Аз съм безвъзвратно решена да

сторя всичко, което може да ни съедини до нашата смърт.  
Размисли и реши!

Лошото положение, в което се намираше младото момиче, ме натъжи силно. Въпреки това реших да ѝ върна писмото на следния ден. Към него приложих писъмце, в което се извинявах, че не мога да направя очакваната от мен услуга. Това писмо поставих в джоба си.

На другия ден отидох както обикновено за моя урок, но тъй като не видях Барбара, не можах да ѝ предам писмото. Помислих, че мога да сторя това на следния ден. Когато обаче се върнах в къщи, нещастният любовник дойде при мен. Очите му горяха, гласът му трепереше и той ми описа своето отчаяние с такива трогателни думи, че аз се изплаших да не вземе някое прибързано решение. Помислих, че не бива да му отказвам утехата, която можех да му дам. Той говореше за самоубийство, тъй като един вътрешен глас му казвал, че девойката си е поставила за цел да го забрави. Само писмото можеше да опровергае това и така слабостта на сърцето ми ме накара да извърша първата грешна стъпка в тази съдбоносна история.

Нещастният човек прочете писмото веднъж и още веднъж, целуна го, изпълнен с възхищение, и плачейки, се хвърли на врата ми, като ми благодари за това, че съм му спасил живота. Накрая ме закле да предам отговора му, тъй като и любимата му се нуждаела от такова утешение. Увери ме, че неговото писмо сигурно нямало да ме изложи, а освен това съм можел и да го прочета.

Неговото писмо наистина бе доста дълго, но всъщност не съдържащо друго, освен уверения за вечна вярност и химерични надежди. Въпреки това аз не биваше да ставам любовен куриер на младите хора. Достатъчно бе да си помисля, че абатът Джорджи сигурно не би се съгласил с моята услужливост.

На следващия ден намерих стария Далакуа болен. За моя радост видях дъщерята да седи на леглото му и си помислих, че ѝ е простил. Тя ми предаде урока, без да напуска леглото на баща си. Удаде ми се лесно да ѝ предам писмото. Тя го пхна в джоба си, но при това лицето ѝ така се изчерви, че можеше лесно да се издаде. Когато часът свърши, аз ѝ казах, че на следващия ден няма да идвам. Беше денят на Света Урсула, една от девствените мъченици и кралски дъщери.

Вечерта бях в обществото у Негово Високопреосвещенство, което посещавах редовно, макар че само рядко ме заговаряше някоя важна личност. Кардиналът ми кимна да се приближа. Той разговаряше с красивата маркиза Г., на която абат Гамабе казал, че съм я намерил за най-привлекателна.

— Уважаемата госпожа — ми каза кардиналът на френски — желае да узнае, дали сте напреднал достатъчно във френския език, който тя самата говори отлично.

Отговорих на италиански:

— Научил съм много, но не се решавам още да говоря.

— Трябва да се осмелите — ми каза маркизата, — но без претенции. Така човек се запазва от критика.

Понеже неволно дадох на думата „осмелите“ тълкувание, което вероятно маркизата не си бе помислила, кръвта нахлу в лицето ми. Красивата дама забеляза това и отклони разговора на друга тема. Използувах случая и се отдалечих.

На следващия ден точно в седем часа бях у дона Чечилия. Пред вратата бяха спрели моят файтон и моята двуместна кола, този път едно красиво „визави“ с меки възглавници и такива добри пружини, че дона Чечилия похвали извънредно много колата.

— На връщане аз ще седна в нея — каза Лукреция.

Поклоних се в знак, че ще изпълня желанието ѝ. Така тя предизвика подозрението, за да го разсее! Уверен в моето щастие, аз се предадох на цялата си природна веселост. След като поръчах изискан обяд, ние излязохме да разгледаме вила Лудовизи и понеже бе възможно да се загубим, уговорихме да се срещнем в един часа в странноприемницата. Нежната вдовица прие ръката на своя зет, Анджелика — тази на нейния годеник, а моята превъзходна половинка бе Лукреция. Урсула и брат ѝ отидоха да играят и за по-малко от четвърт час моята хубава приятелка бе вече сама с мен.

— Видя ли — попита тя — с какво невинно изражение на лицето осигурих два часа сладко усамотение с теб? Нашата кола не се нарича напразно „визави“. Колко изобретателна е любовта!

— Да, моя обожаема приятелко, любовта сля нашите две сърца в едно. Аз те обожавам и ако прекарвам дълги дни далеч от теб, то го понасям само затова, защото по този начин си осигурявам пълната наслада на един-единствен ден.



— Аз не го считах за възможно. Всичко това е твое дело, приятелю мой, ти очевидно знаеш много за твоята възраст!

— Преди един месец, обожаема приятелко, бях още едно невежо момче. Ти си първата жена, която ме посвети в същинските мистерии на любовта. Твоето отпътуване, Лукреция, ще ме направи нещастен, понеже в цяла Италия няма друга жена, която бих могъл да сравня с теб.

— Как? Аз съм първата ти любов? Ах, нещастнико, ти никога не ще я превъзмогнеш! Ах, защо не съм твоя! Ти също си първата любов на моето сърце и ще останеш сигурно и негова последна радост. Щастлива ще бъде жената, която ще обичаш след мен. Аз няма да я ревнувам, но едно нещо ми причинява болка — тя няма да те обича тъй сърдечно, както аз.

Моите очи се напълниха със сълзи, Лукреция също даде свобода на своите и ние, седнали на моравата, погълтахме с най-сладки целувки техния нектар. Колко сладки са сълзите на любовта, когато ги погълтаме в опиянението на взаимна нежност! Аз ги вкусих с всичката им сладост, тези чудни сълзи, и като сведущ мога да твърдя, че старите физици са имали право, а модерните не.

В момент на успокоение я погледнах, както лежеше в най-прелестно безредие до мен, и ѝ казах, че може да ни изненадат.

— Не се страхувай, приятелю! Ние сме под закрилата на нашите духове покровители.

Черпейки пресни сили от нашите влюбени погледи, ние отпочивахме, когато Лукреция погледна внезапно надясно и извика:

— Виж, сърце мое! Не ти ли казах? Да, нашите духове покровители ни пазят. Ах, как ни гледа той! Неговият поглед се опитва да ни успокои. Виж този малък демон! В него се открива най-съкровената тайна на природата. Възхищавай му се! Съвсем сигурно това е твоят дух покровител, или моят.

Помислих, че говори безумия.

— Какво говориш, мое любимо сърце? Не те разбирам. На какво трябва да се възхищавам?

— Не виждаш ли красивата змия с пламтящата кожа, която с издигната глава изглежда, като че благоговее пред нас?

Погледнах в посоката, която нейният пръст ми показваше, и видях една змия с отразяваща светлината кожа. Тя бе дълга около

лакът и наистина ни гледаше. Погледът ѝ не ми достави удоволствие, но не исках да се покажа по-малко безстрашен от моята хубавица.

— Възможно ли е, обожаема приятелко — извиках аз — нейният вид да не те плаши?

— Нейният вид ме възхищава. Казвам ти, убедена съм, че това е едно божество, което има само формата или по-добре външния вид на змия.

— Но ако сега, съскайки в тревата, тя се спусне върху теб?

— Бих те притиснала още по-силно до гърдите си и бих я предизвикала да ми стори някакво зло! В твоите обятия не изпитвам никакъв страх. Виж, тя изчезва! Бързо, бързо! Със своето бягство тя ни съобщава, че някой неканен се приближава и ни казва, че трябва да търсим друго убежище, за да намерим там нови наслади. Да ставаме!

Едва се бяхме изправили и отдалечили с бавни крачки, когато забелязахме доня Чечилия и адвокатът да излизат из една близка алея. Ние не им избягахме, нито ускорихме крачките си, за да се приближим към тях, а се направихме, като че е най-естествено да се срещнем. Попитах доня Чечилия дали дъщеря ѝ се страхува от змии.

— Макар и доволно умна — ми отговори вдовицата, — тя се плаши от гръмотевици толкова много, че припада от страх и крещи, щом види и най-малката змия. Тук има змии, но тя няма защо да се страхува от тях, тъй като не са отровни.

Бях съвсем изумен — тези думи ми доказваха, че съм станал свидетел на едно истинско чудо на любовта. В този миг дойдоха и децата и ние се разделихме най-непринудено.

— Кажи ми, чудно създание, какво би направила, ако вместо твоята хубава змия бе видяла да идват мъжа ти и майка ти?

— Нищо! Не знаеш ли, че в такива тържествени моменти влюбените са само влюбени? Можеш ли да се съмняваш, че бях всецяло — телом и духом твоя?

Тези думи на Лукреция бяха поезия, но тя не знаеше това. Нейният поглед, тонът на нейния глас излъчваха най-лъчезарната истина.

— Вярваш ли — попитах аз, — че някой ни подозира?

— Моят мъж не ни счита за влюбени или не отдава никакво значение на известни дреболии, които младостта си позволява. Майка ми е умна и отгатва може би истината, но тя знае, че подобни неща

вече не бива да я интересуват. Сестра ми, естествено, знае всичко и ме съжалява. Тя няма понятие какви са чувствата ми към теб. Без теб, мой сладки приятелю, бих прекарала вероятно целия си живот, без да зная какво е любов. Защото това, което изпитвам към моя съпруг аз му отдавам благоволенията си, за което ме задължават нашите отношения.

— И все пак той е много щастлив и аз завиждам на щастието му. Той може да те притисне в обятията си, когато пожелае. Никаква досадна покривка не скрива от очите му нито една-едничка от твоите прелести.

— Къде си, моя любима змия? Ела бързо! Пази ме от погледите на неканените, за да мога да се отдам на желанията на моя възлюбен!

Цялата сутрин си повтаряхме, че се обичаме и си давахме все нови и нови доказателства за това.

Яденето беше вкусно и по време на обяда аз бях най-внимателният кавалер на любезната Чечилия. Моята хубава табакера от костенурка, която бях напълнил с отличен тютюн, обиколи няколко пъти масата. Когато Лукреция, която седеше вляво от мен, я държеше в ръка, мъжът ѝ каза, че би могла да ми даде своя пръстен и вместо него да задържи табакерата. Помислих, че пръстенът не струва колкото табакерата и казах бързо, че го приемам на доверие, но той се оказа по-скъп. Дона Лукреция не се интересуваше от това — тя пхна табакерата в джоба си и аз трябваше да задържа пръстена.

При десерта разговорът ставаше все по-оживен. Внезапно годеникът на Анджеа помоли за тишина — искал да прочете един сонет, който съчинил в моя чест. Естествено, трябваше да му благодаря за това, взех сонета, пхнах го в джоба си и му обещах да му напиша нещо в отговор. Но това не отговаряше на неговите желания, той мислеше, че съревнованието няма да ми даде мира, че ще поискам веднага мастило и хартия и ще посветя на неговия проклет Аполон часове, които възнамерявах да отдам на един бог, когото неговото равнодушие познаваше само по име.

Изпихме кафето си, платих на гостилничаря и влязохме в лабиринта на вила Алдобрандини.

Колко сладки спомени ми е оставило това място! Струваше ми се, че виждах моята божествена Лукреция за пръв път. Нашите погледи пламтяха, сърцата ни биеха в нежно нетърпение и едно несъзнателно предчувствие ни насочи към най-усамотеното убежище, което

изглеждаше като че ли създадено от ръката на любовта, за да се извършват там мистериите на нейната тайна служба. Там, край една дълга алея, под гъсти клони се разстилаше малка полянка, откъдето погледът ни обхващаше цялата голяма равнина пред нас. През гъсталака зад тази полянка не можеше да се промъкне незабелязано дори заек. Виждахме алеята вдясно и вляво на разстояние, което изключваше всякаква изненада. За по-малко от четвърт час никой не можеше да ни достигне, дори ако тичаше. Само тук, в Духцов, видях подобно място, но немският градинар бе забравил зеленото легло. Нямаше нужда да си говорим, нашите сърца се разбираха.

Стойки един пред друг и без да кажем нито дума, ние отстранихме сръчно и бързо всички препятствия и върнахме на природата всички прелести, които ѝ се отнемат чрез отвратителни одежди. Два часа изминаха в най-сладко очарование. Най-сетне се погледнахме задоволени и възхитени и извикахме в един глас:

— Любов, благодаря ти!

Упътихме се бавно към нашата кола, галейки по пътя душите си с най-нежни признания. Моята Лукреция ми каза, че годеникът на Анджеа бил богат, притежавал хубава къща в Тиволи и вероятно щял да ни покани на излет и да пренощуваме там.

— Заклевам любовта — извика тя — да ми посочи начин да прекарам тази нощ без спънки така, както прекарах този щастлив ден.

И с тъжен тон продължи:

— За жалост, процесът, който доведе тук моят мъж, се развива така добре, че аз се страхувам много, че той ще получи разрешение на съда твърде скоро!

На връщане прекарахме два часа в моето „визави“. Ние буквално предизвиквахме природата и изисквахме от нея повече, отколкото тя можеше да даде. При пристигането ни в Рим трябваше да спуснем завесата, преди да е свършила играта, в която, за наше голямо удоволствие, бяхме единствени участници.

Завърнах се малко уморен в къщи, но един сън, какъвто имаме в тази възраст, ми възвърна цялата сила и на сутринта в обикновеното време отидох на моя урок по френски.

---

[1] Главен град на италианската област Фоджа. — Б.пр. ↑

[2] Италиански поет от 17-ти век. — Б.пр. ↑

[3] Военен архитект на Цезар и Август, написал 10-томно съчинение, озаглавено „Архитектурата“. — Б.пр. ↑

[4] В началото на глава първа Казанова нарича този послероден син на Маркантонио: Джакомо. — Б.пр. ↑

[5] Изпращане. — Б.пр. ↑

[6] Хълм край Рим. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ДЕВЕТА

БЕНЕДИКТ ЧЕТИРИНАДЕСЕТИ. ИЗЛЕТ ДО ТИВОЛИ. ОТПЪТУВАНЕТО НА ДОНА ЛУКРЕЦИЯ. МАРКИЗА Г. БАРБАРА ДАЛАКУА. МОЕТО НЕЩАСТИЕ И ОТПЪТУВАНЕТО МИ ОТ РИМ.

Поради тежкото заболяване на Далакуа, дъщеря му Барбара ми предаде урока. Накрая тя използва удобен момент да ми пъкне сърчно едно писъмце в джоба, и за да не ми даде време да отблъсна тази нова услуга, бързо изчезна. Между другото писмото не бе от естество да не го приема. Беше отправено лично до мен и даваше израз на чувствата й на най-чиста благодарност. Молеше ме само да съобщя на нейния любовник, че баща й е говорил отново с нея и че се надява, след като оздравее, да наеме друга слугиня. Накрая ми даваше най-твърди уверения, че няма никога да ме изложи.

Тъй като бащата трябваше да пази леглото още около две седмици, през цялото време Барбара ми даваше уроци. Тя предизвика моето съчувствие чрез едно съвсем ново чувство, което още не бях изпитвал към някое друго младо и красиво момиче. Естествено бях до известна степен и поласкан от това, да бъде нейна опора и утеха. Никога обаче нейният поглед не срещна моя, никога ръката й не докосна моята, никога не видях желание да ми се хареса. Тя беше красива и доколкото усещах и достатъчно нежна, но това не намаляваше уважението и вниманието, които считах, че дължа на честта и доверието й. Чувствувах се поласкан и задето не ме смята способен да се възползувам от факта, че знаех интимната и тайна.

Щом баща й оздравя, той изгони слугинята и нае друга. Барбара ме помоли да предам на нейния приятел, че се надява да спечели новата слугиня поне дотолкова, че да може да му пише. Обещах да изпълня поръчката й. За да ми покаже своята благодарност, тя взе ръката ми и я поднесе към устните си, но аз я отдръпнах навреме и поисках да я целуна. Скромна и изчервена, тя отклони главата си. Това ми се понрави много.

Барбара успя да спечели новото момиче на своя страна и оттук нататък аз престанах да се интересувам от цялата тази работа, защото

чувствувах какви неприятни последици може да има за мен. За съжаление, бедата беше вече сторена.

У дон Гаспаро ходех само рядко, понеже изучаването на френски език заемаше целите ми следобеди, а това бе единственото време, което можех да спестя. Абатът Джорджи обаче посещавах всяка вечер и макар да не играех никаква роля сред неговите гости — минавах просто заради факта, че бе мой покровител. А това бе от полза за доброто ми име. Не казвах никога нито дума и въпреки това, не се отегчавах. В това общество критикувах, но не клеветях, говорех за политика, но без озлобление, за литература, но без вострастяване. От това аз се поучавах. След посещението при мъдрия монах отивах в голямото вечерно общество на моя господар, кардинала. Посещавах го, защото това бе мой дълг. Когато хубавата маркиза ме виждаше на своята игрална маса, тя неизменно ми отправяше няколко учтиви думи на френски език. Аз ѝ отговарях на италиански, тъй като не исках да ми се присмее пред такова отбрано общество. Стеснението произлизаше от някакво своеобразно чувство, за чието оправдание предоставям да отсъди читателят. Намирах тази жена прелестна и въпреки това я отбягвах. Не се страхувах, че ще се влюбя в нея, защото вече обичах Лукреция и ми се струваше, че тази любов ще ми служи като щит срещу всяка друга. Страхувах се от това, да не би тя да се влюби в мен или най-малкото да прояви любопитство да ме опознае по-отблизо. Беше ли това глупава суетност или пък само скромност? Порок или добродетел? Може би нито едно от двете.

Една вечер тя ме повика чрез абата Гама при себе си. Стоеше до кардинала, мой господар, и щом се явих, ме изненада много странно чрез един отправен ми на италиански въпрос.

Отговорих само с поклон. Минута след това кардиналът каза, преизпълнен с благодет:

— Учудвате ли се, че сме посветени в някои ваши историйки?

— Не, уважаеми господарю, но се учудвам, че се говори за това. Не мислех, че Рим е толкова малък.

— Колкото по-дълго останете тук — ми каза Негово високопреосвещенство, — толкова по-малък ще ви се струва. Вие не сте бил още при Светия Отец, за да му целунете крака, нали?

— Още не, уважаеми господарю.

— Трябва да отидете. — Отговорих с поклон.

Когато излязох, абатът Гама ми каза, че на следващия ден трябва да отида при папата. После попита:

— Вие посещавате сигурно и салона на маркиза Г.?

— Не, никога не съм бил там.

— Това ме учудва. Тя ви вика — иска да говори с вас!

— Ще отида с вас.

— Аз не ходя там никога.

— Но тя се познава и с вас.

— Да, но... Вие не познавате Рим. Идете сам! Трябва да го направите.

— Значи, тя ще ме приеме?

— Вие се шегувате. Не става дума да я уведомявате предварително за посещението си. Ще я посетите, когато вратите на нейния салон са широко отворени. Там ще срещнете всичките ѝ обожатели.

— Дали ще ме забележи?

— Бъдете сигурен в това!

На следващата сутрин се упътих към Монте Кавало и отидох право в стаята на папата, след като ми се каза, че мога да вляза. Той беше сам. Хвърлих се на пода и целунах Светия кръст върху неговия пресвят пантоф.

Светият отец ме попита кой съм. Казах му и той ми отговори, че е чувал за мен и ме поздравява, задето принадлежа към двора на такъв знаменит кардинал. След това ме попита как съм успял да постигна това назначение. Разказах му всичко от моето пристигане в Марторано до явяването ми пред кардинал Акуавива. Той се смя сърдечно на моето описание на добрия беден епископ и ми каза, че няма нужда да се мъча да говоря с него тоскански. Можел съм да говоря и на венециански, а той щял да отговаря на болонско наречие. Понеже се чувствах приятно в негово присъствие, аз му разказах толкова много от моите преживелици и го забавлявах с тях така добре, че накрая той сподели, че ще му доставям удоволствие, колкото пъти го посетя. Помолих го за позволение да чета всички забранени книги и той ми го даде, като ме благослови. Но така и забрави да даде писмено разрешение.

Бенедикт Четиринадесети бе учен, любознателен мъж, който ценеше и обичаше духовитите изрази. За втори път го видях във вилата



Медичи. С него бяха кардинал Албани и венецианският посланик. Изведнъж към нас се приближи някакъв човек със скромно изражение. Понтифексът го попита какво желае. Човекът отговори тихо. Папата го изслуша внимателно и после каза:

— Вие имате право. Помолете се на Бога! — С тези думи той го благослови и бедният човек се оттегли натъжен, а светият отец продължи разходката си.

— Този човек, пресвети отче — казах аз, — не е много доволен от отговора на Ваша Светлост.

— Защо мислите така?

— Ами защото, той изглежда, още преди да говори с вас, вече се беше молил на Бога. И сега, когато Ваша Светлост го отправя отново към него, той се чувства като изпратен от Понтий при Пилат, както гласи поговорката.

Папата и неговите двама съпридружители се изсмяха високо, само аз останах сериозен.

— Аз не съм в състояние — отговори папата — да направя никаква добрина без помощта на Бога.

— Това е вярно, свети отче, но човекът знае също, че Ваша Светлост сте пръв министър на Бога. Лесно може да се разбере в какво затруднение трябва да е изпаднал той сега, след като сте го отправили обратно към Бога. Не му е останало нищо друго, освен да раздава пари на римските просяци. Ако им раздаде по едно байоко<sup>[1]</sup>, те всички ще се помолят за него. Просяците се хвалят със своето влияние върху Бога. Аз обаче вярвам само на Ваша Светлост и затова ви моля да ме освободите от забраната да ям месо. Така ще се освободя от горещината, която вследствие на употребата на постни ястия ми възпалява очите.

— Яж месо, дете мое.

— Пресвети отче, моля за вашата благословия!

Той ми я даде, но прибави, че не ме освобождава от предписаните пости.

Същата вечер в обществото у кардинала новината за моя разговор с папата вече се знаеше. Сега всички искаха да разговарят с мен. Това ме ласкаеше, но още по-ласкателна за мен бе радостта, която кардиналът Акуавива напразно се опитваше да скрие.

Не исках да пропусна съвета на абат Гама и затова отидох при красивата маркиза. Избрах часа, когато всеки имаше свободен достъп там. Видях нея, видях кардинала и много други духовници, но ми се стори, че аз самият като че ли оставам невидим. Синьората не ме удостои нито е един поглед, а и никой не ми проговори нито дума. След като постоях около половин час мълчалив, аз станах и си отидох. Пет или шест дни след това хубавицата ми каза с любезен тон, че ме била забелязала в приемната си зала.

— Аз действително бях там, но не вярвах, че сте ми оказали честта да ме забележите, уважаема госпожо.

— О, аз забелязвам всекиго, господин абате. Казаха, че сте много духовит.

— Ако тези, които са ви казали това, уважаема госпожо, не са се излъгали, вие с това ми правите много приятен комплимент.

— О, това са познавачи.

— Тези господа, уважаема госпожо, вероятно някога са ми оказали честта да говорят с мен, иначе не биха могли да стигнат до такъв извод.

— Сигурно. Но заповядайте у мен.

Този разговор стана на приема у кардинал Акуавива. Кардинал С. Ч. ми каза, че когато госпожа маркизата говори между четири очи с мен на френски, трябва да ѝ отговарям на същия език, доколкото мога. Дипломатичният Гама ме дръпна настрана и ми направи забележка, че моите отговори били много остри, поради което навярно ще създам лошо впечатление.

Междувременно, във френски език, аз бях показал доста бърз напредък. Не вземах вече уроци и се нуждаех само от упражнения за усъвършенствуване. Понякога отивах сутрин при Лукреция. Вечерите обаче редовно прекарвах у абат Джорджи, който знаеше за моя излет до Фраскати и не ме беше укорил за това.

Два дни по-късно получих от маркизата нещо като заповед да се явя при нея. Щом ме видя, тя ме поздрави с усмивка, на която счетох, че трябва да отговоря с дълбок поклон. Това бе всичко. Четвърт час по-късно си отидох. Маркизата бе хубава и влиятелна жена, но аз не желаех да пълзя пред нея. Това беше обичайно за Рим, но на мен този обичай ми бе противен.

Към края на ноември при мен дойде годеникът на Анджелика. Покани ме да прекарам двадесет и четири часа в Тиволи<sup>[2]</sup>, заедно с цялата нагостена от мен във Фраскати фамилия. Приех предложението с радост, тъй като от деня на Света Урсула не бях оставал с Лукреция насаме. Обещах му, че ще се отправя в зори с колата на дона Чечилия. Трябваше да отпътувам рано, тъй като Тиволи е отдалечен на шестнадесет мили от Рим, а и разглеждането на многото красиви забележителности по пътя отнема доста време. Понеже трябваше да отсъствам и през нощта, помолих самия кардинал за разрешение. Когато разбра с кого ще направя веселия излет, той ми каза, че правя добре, като използвам този случай да разгледам красивите места там в такова отбрано общество.

Към седем и половина часа спряхме на почивка. Благодарение предвидливостта на дон Франческо всички получихме отлична закуска. Оказахме й пълна почит, тъй като не можеше да се надяваме на никакъв обяд — до пристигането ни в Тиволи оставаше време само за вечеря. След закуската се качихме отново в колата и пристигнахме към десет часа. Аз носех на пръста си красивия пръстен, който Лукреция ми бе подарила. Зад камъка бях дал да поставят емайлирана плочка, на която бе гравирани жезълът на Меркурий със змия, виеща се между двете гръцки букви алфа и омега. По време на закуската разговорът се въртеше все около този пръстен. Адвокатът и дон Франческо се мъчеха всячески да открият значението на загадъчния рисунък за голямо забавление на Лукреция, която, естествено, знаеше тайната.

Най-напред разгледахме внимателно жилището на годеника. То бе истинска кутийка за скъпоценности. След това изразходвахме шест часа да разгледаме старините на Тиволи. Когато по някакъв повод Лукреция казваше нещо тихо на ухото на дон Франческо, аз използвах момента да прошепна на Анджелика, че когато се омъжи, при хубаво време ще ѝ гостувам няколко дни.

— Господин абате, щом стана господарка тук, вие ще бъдете първият, комуто ще затворя вратата си.

— Много съм ви задължен, уважаема госпожице, че ме предупредихте.

Най-забавното в случая беше, че аз сметнах невъзпитанието ѝ просто за обяснение в любов. Стъписах се от учудване. Лукреция

забеляза моето състояние, дръпна ме за ръка и ме попита какво ми е. Аз ѝ казах и тя ми отвърна така:

— Мили приятелю, моето щастие няма да продължи дълго. Наближава ужасният момент, когато ще трябва да се разделя завинаги с теб. Щом си отида, постави си за задача да ѝ дадеш да разбере грешката си. Тя ме съжалява — отмъсти ѝ за това!

Забравих да кажа, че при разглеждане на жилището на дон Франческо похвалих една разкошна малка стая, която граничеше с оранжерията. Собственикът чу това и ми каза любезно, че била определена тъкмо за мен. Лукреция се престори, че не чува, но това бе за нея нещо като нишката на Ариадна<sup>[3]</sup>, тъй като всички искахме да разгледаме красотите на Тиволи и ние двамата не можехме да се надяваме, че в продължение на целия ден ще можем да останем дори за един миг сами.

Както вече казах, прекарахме шест часа в разглеждане на красотите на Тиволи. Трябва да призная, че видях много малко от тях. Едва двадесет и осем години по-късно наистина опознах това красиво място с всичките му подробности.

Капнали от умора и с вълчи апетит, ние се завърнахме привечер в къщи. След един час почивка преди вечеря, два часа, прекарани на масата, отрупана с най-вкусна ястия и най-отбрани вина — особено превъзходното вино от Тиволи, всичко това ни дойде така добре, че всеки от нас се нуждаеше вече само от удобно легло, в което според вкуса си да спи или да бодърствува.

Тъй като никой не искаше да ношува сам, Лукреция каза, че ще заеме с Анжелика стаята до оранжерията, мъжът ѝ можел да спи с брат ѝ, младия абат, а майка ѝ — с малката ѝ сестра.

Това разпределение бе намерено за най-добро. Дон Франческо взе една свещ и ме заведе в моята малка стаичка, непосредствено до стаята, в която щяха да спят двете сестри. След като ми показва как се заключава, той ми пожела лека нощ и ме остави сам.

Анджелика не знаеше, че бях неин съсед, но Лукреция и аз се бяхме разбрали, без да си кажем нито дума.

През ключалката видях да влиза услужливият домакин, със свещник в ръка, следван от двете мили сестри. Той запали една нощна лампа, пожела им лека нощ и си отиде. Двете сестри се заключиха, седнаха в една кушетка и приготвиха нощния си тоалет, който в този

щастлив климат представляваше всъщност облеклото на прабаба ни Ева. Лукреция знаеше, че ги слушам и каза на сестра си да легне до прозореца. Така девицата, която не подозираше, че излага прелестите си на безбожния ми поглед, премина гола през цялата стая. Лукреция угаси лампата и свещите и легна до своята девствена сестра.

Щастливи мигове! Зная, че не мога повече да се надявам на такива, но само смъртта може да изличи в мен спомена за тях! Вярвам, че никога не съм се събличал така бързо, както онази вечер. Отворих вратата и паднах в обятията на Лукреция, която каза на сестра си:

— Това е моят възлюбен. Мълчи и спи!

Това бе единственото, което може да промълви. Целувка и прегръдка прогониха думите. Огънят, който ни обхвана, беше изблик на вътрешно напрежение и вътрешна необходимост. Опитът да се владеем би ни унищожил. Само с това, че не се противихме на страстта, ние откупихме почивката си.

В сладко изтощение двамата най-после се отдадохме в обятията на Морфея. Първите лъчи на утрото, които проникнаха през пролуките на прозоречните капаци, ни откъснаха от тази укрепителна дрямка. И веднага, подобно на двама смели войника, които са отпуснали оръжието, само за да започнат отново борбата, с още по-голямо настървение се отдадохме отново на огъня, който разпалваше чувствата ни.

— О, мила Лукреция, колко щастлив е твоят възлюбен! Но внимавай, моя нежна приятелко, сестра ти би могла да се обърне и да ни види.

— Не се страхувай, мое дихание! Сестра ми е прелестна, тя ме обича и ме съжалява. Нали, добра ми Анджелика, обичаш ме, нали? Моля те, обърни се! Виж сестра ти колко е щастлива! Виж щастието, което те очаква, когато някога любовта те постави под сладката си власт.

Анджелика бе седемнадесетгодишна и още девица. Вероятно бе прекарала цяла нощ в танталови мъки. Тя явно търсеше някакъв повод да покаже на сестра си, че ѝ е простила, ето защо веднага се обърна, обсипа Лукреция с хиляди целувки и ѝ призна, че не е могла да затвори очи.

— Прости и нему, моя нежна Анджелика, прости и нему, който ме обича, когото обожавам!

Непонятна е помощта на Бога, която направлява всички същества!

— Анджелика ме мрази! — възкликнах аз — Не смея...

— Не, не ви мразя! — ме прекъсна прелестното дете.

— Целуни я, мили приятелю! — подтикна ме Лукреция, като ме буташе към сестра си. Отдръпнала се встрани, тя наблюдаваше с наслада как жадуваща и примираща Анджелика лежи в обятията ми. Но чувство, по-силно от любовта, ми забраняваше да скрия от Лукреция израза на благодарност, който ѝ дължа. С целия плам на безумна страст аз се хвърлих отново върху нея и моят огън растеше още повече, като виждах как Анджелика изпада в екстаз. Тя бе станала за пръв път зрителка на най-сладката от всички любовни борби. Лукреция примря от наслада и с последни сили ме помоли да престана. Като видя обаче, че съм неукротим, тя се отдръпна от моя огън и вместо нея нежната Анджелика се принесе за пръв път в жертва на любовта. Сигурно така е било и някога, когато боговете са живели между смъртните, когато сладострастната Аркадия, влюбена в нежния и прелестен полъх на западния вятър, един ден му отворила обятията си и станала плодovита. Родил се нежният зефир.

Учудена и възхитена, Лукреция покриваше с целувки ту сестра си, ту мен. Анджелика бе също така щастлива като нея. За трети път тя замря в прегръдките ми в сладко безсилие. Девойката се оказа толкова страстна и същевременно толкова нежна, че ми се струваше като за пръв път да изпитвам пълното щастие на любовта.

Златорусият Феб бе напуснал вече брачното си легло и скоро неговите лъчи блеснаха над Вселената. Светлината, която проникваше през пролуките на прозрачните капаци, ми напомни, че трябва да се разделяме. Сбогувах се нежно с моите две богини и се върнах в стаичката си. Няколко мига след това в стаята на моите съседки прозвуча веселият глас на добрия адвокат. Той мъмреше жена си и зълва си, задето се излежавали все още в леглото. После почука на моята врата и ме заплаши, че ще пусне дамите в стаята ми, ако не стана веднага. Най-сетне си отиде, за да ми изпрати бръснар.

След като се мих старателно и продължително и направих грижливо тоалета си, реших, че мога да покажа лицето си и се явих с непоколебимо спокойствие в салона. Там намерих двете сестри сред цялото останало общество и бях възхитен от розовия тен на техните

страни. Лукреция беше весела и непринудена, всичко у нея излъчваше щастие. Анджелика бе свежа като сутринна роза. Тя беше по-жива, отколкото обикновено, но избягваше дори за миг да ме погледне. Виждах как се усмихва скришом на това, че не ми се удава да я погледна в лицето. Казах със задкулисна мисъл на майката, че е жалко, гдето Анджелика си слага белило. Момичето се хвана в клопката и предложи да проверя лицето ѝ с джобна кърпа. Така вече трябваше да ме погледне. Помолих я за извинение и дон Франческо бе възхитен, задето бялата кожа на неговата бъдеща съпруга пожъна такъв успех.

След закуска направихме малка разходка из градината. Когато се оказах сам с моята Лукреция, почнах нежно да я упреквам.

— Не ме укорявай! — извика тя. — Напротив, аз заслужавам само похвала. Просветих душата на моята прелестна сестра, посветих я в най-сладките потайности. Вместо да ме съжалява, сега тя трябва да ми завижда, вместо да ме мрази, трябва да ме обича. Понеже съм така нещастна, че скоро ще трябва да се разделя с теб, приятелю мой, аз ти я оставям. Нека тя заеме моето място.

— Ах, Лукреция! Как бих могъл да я обичам?

— Не е ли прелестна?

— Разбира се, но моята любов към теб ме предпазва от всяка друга любов. Освен това дон Франческо ще иска да я запази само за себе си. Не бих искал да бъда виновен за това, че нейната любов към него охладнява, не бих искал да смуцавам техния брачен мир. Сигурен съм, освен това, че сестра ти коренно се различава от теб. Дори мога да се хвана сега на бас, че тя вече съжалява, че се е оставила да бъде увлечена от своя темперамент.

— Може и да е така, приятелю мой. Но знаеш ли какво ме прави неутешима? Моят мъж е сигурен, че ще получи присъдата още през тази седмица. Тогава миговете на щастие ще свършат за мен!

Това съобщение ме наскърби. За да се развлека, седнах на масата до добросърдечния дон Франческо и дълго разговарях с него. Обещах му да съчиня една епиталамия<sup>[4]</sup> за неговата сватба, която трябваше да се състои през месец януари.

На връщане към Рим прекарах в колата три часа с Лукреция един срещу друг, без тя да може да забележи някакво отслабване на чувствата ми към нея. При пристигането ни аз бях толкова уморен, че слязох при Испанския дворец.

Както Лукреция ми бе казала, нейният мъж получи присъдата три или четири дни по-късно. Той дойде при мен, за да ми съобщи сред много уверения за приятелство, че след два дни ще трябва да си замине. Двете последни вечери прекарах заедно с Лукреция, но винаги сред семейството ѝ. В деня на отпътуването исках да ѝ подготвя една приятна изненада: отпътувах преди тях и ги очаквах на мястото, където предполагах, че ще пренощуват. Адвокатът обаче бил задържан по непредвидени причини, поради което могли да отпътуват едва четири часа по-късно, отколкото проектирали. Пристигнаха чак на следващия ден по обяд. След като се нахранихме заедно, ние се сбогувахме опечалени. Те продължиха своето пътуване, а аз се върнах обратно в Рим.

След отпътуването на тази рядка жена, почувствувах известна празнота и това е съвсем естествено за всеки млад човек, чието сърце не е изпълнено с надежди. Работех по цели дни в моята стая и правех извадки от уренски писма, които сам кардиналът бе съставил. Негово Високопреосвещенство има добрината да ми каже, че намира моите извадки много подходящи, но не би трябвало да работя толкова много. Красивата маркиза присъствуваше, когато получих тази ласкателна похвала. След моето второ посещение аз не бях ходил вече в дома ѝ. По този повод тя ми бе сърдита и за да ме накара да почувствувам това, каза на кардинала, че всъщност ми се полагало да работя толкова много, за да разсея скръбта, която заминаването на Лукреция сигурно ми е причинило.

— Не искам да крия, уважаема госпожо, че чувствувам силна болка от раздялата. Тя бе добра, чистосърдечна и преди всичко ми прости, задето я посещавах по-нарядко. Впрочем, моето приятелство с нея бе невинно.

— В това не се съмнявам, макар че от вашата ода може да се извади заключението, че авторът ѝ е много влюбен.

— Невъзможно е — каза благосклонно кардиналът — един поет да пише за любов, без да си придаде поне вид на влюбен.

— Но — отвърна маркизата, — ако той наистина е влюбен, не трябва да се преструва, че го е обзело това чувство.

С тези думи маркизата извади някакъв лист от джоба си и го предаде на Негово Високопреосвещенство със следните думи:



— Ето одата! Тя прослави поета и автора, понеже е призната от всички просветени умове на Рим за майсторско творение, а дона Лукреция я знае дори наизуст.

Кардиналът прегледа набързо стихотворението и ѝ го върна, смеейки се, като каза, че той не харесва италианската поезия и за да може да я прецени дали е добра, тя трябва да му направи удоволствието да я преведе на френски.

— На френски аз пиша само проза — каза маркизата, — а всяко предаване в проза отнема на стиховете три четвърти от тяхната действителна стойност.

След това, отправяйки ми многозначителен поглед, тя продължи:

— Аз се занимавам понякога да съчинявам непретенциозни италиански стихове.

— Бих бил щастлив, уважаема госпожо, ако ми предоставите предимството лично да се запозная с някои от вашите стихове.

— Тук имам — каза кардиналът С. Ч. — един сонет от госпожа маркизата.

Поех го благоговейно и поисках да го прочета, но любезната маркиза ми каза, че мога да го взема със себе си и ако желая, да го върна на следващия ден на кардинала, макар сонетът да не бил твърде ценен.

— Ако излизате утре рано — ми каза кардиналът, — бихте могли да ми го върнете, като дойдете при мен за обяд.

Кардинал Акуавива взе думата и каза:

— В такъв случай утре непременно ще излезе.

След дълбок поклон аз се отдалечих бавно и се качих в моята стая. Бях нетърпелив да прочета сонета. Но преди да задоволя нетърпението си, се забавих още един миг, за да стигна до някаква себеоценка. Моето сегашно положение ми изглеждаше, че заслужава известно внимание, след като последната вечер, както ми се стори, бях направил нова гигантска крачка напред. Маркизата ми разкри недвусмислено интереса си към мен и сега се страхува да не се изложи, ако ме приеме открито. А аз бях само един млад абат, без каквото и да било значение и едва ли можех да претендирам за нейното високо покровителство. Тя обаче, каквато си беше, с удоволствие би го дала тъкмо на такива, които не се считаха достойни за такова покровителство и поради това привидно не можеха да хранят никакви

други надежди. В това отношение моята скромност трябваше да бъде очебиенца за всички и маркизата, без съмнение, би ме обидила, ако ме счете за способен да си въобразя, че ме е харесала. Не, подобна глупава суетност не ми бе присъща. Доказателство за това: самият кардинал ме бе поканил на масата си. Щеше ли той да направи това, ако можеше да допусне, че ще се харесам на неговата хубава маркиза? Не, положително, не.

Защо трябва да се преструвам пред моите читатели? Те могат да ме считат за суетен глупак и аз им прощавам, но факт е, чувствавах съвсем определено, че маркизата ме харесва. Поздравих се, задето бе направила тази първа, толкова важна и трудна стъпка. Иначе аз не само не бих се осмелил никога да я нападна с обичайните средства, но и наум не би ми дошло дори да я погледна. С една дума, едва от тази вечер насам гледах на нея като на жената, която би могла да замести моята Лукреция. Тя беше красива, млада, духовита и образована, опитна в науките и преди всичко влиятелна в целия Рим. Какво повече ми трябваше?

Въпреки това, намерих за най-добре да се правя, че не забелязвам нейната склонност към мен и още от следния ден да сторя така, че да я накарам да повярва, че безнадеждно я обичам. Знаех, че това бе безпогрешно средство, с това щадях нейната суетност. Моят план ми се стори достоен да изтръгне одобрението дори на отец Джорджи. Между впрочем, бях забелязал с живо задоволство, че поканата на кардинал С. Ч. достави голямо удоволствие на моя кардинал Акуавива. Самият той не би ми оказал никога подобна чест. Тази покана би могла да има непредвидими последици.

Прочетох сонета на любезната маркиза. Приех го за добър, плавен, завършен и отлично стилизиран. Тя хвалеше в него пруския крал, който току-що беше завладял Силезия чрез въоръжено нападение. Преписвайки го, ми хрумна да персонифицирам Силезия и да напиша отговор на сонета, като приема, за негова авторка любовта. Силезия се оплакваше от любовта, че е прославила нейния победител, макар този завоевател да е явен враг на любовта.

Щом някой е свикнал да съчинява стихове, той не може да се въздържа, когато някоя щастлива идея се е усмихнала на неговото омагьосано въображение. Поетичният огън, който се разгаря тогава в него, би го унищожил, ако не му се даде свободен изход. Съчиних моя

сонет със същите рими, с каквито бе написан този на маркизата, след което си легнах доволен от моя Аполон.

На следващата сутрин, тъкмо когато привърших преписването на сонета си, дойде абат Гама и се самопокани на закуска с мен. Той искаше да ме поздрави за честта, която кардинал С. Ч. ми бе оказал, като ме е поканил открито пред цялото общество на обяд.

— Но бъдете внимателен! — продължи той. — Негово Високопреосвещенство минава за ревнив.

Благодарих му за приятелския съвет и го уверих настойчиво, че няма от какво да се безпокоя, понеже не чувствавам никаква склонност към неговата хубава маркиза.

Кардинал С. Ч. ме прие с голяма благосклонност, в която обаче се примесваше и известно достойнство, за да ме накара да почувствувам цялото значение на оказаната ми от него милост.

— Приехте ли — попита той — сонета на маркизата за добър?

— Уважаеми господине, намерих го не само безупречен, но и нещо повече: прелестен! Ето го.

— Тя има голяма дарба. Искам да ви покажа, абате, десет строфи от нейното перо, но само при най-дълбоко мълчание.

— Ваше Високопреосвещенство може да разчита напълно на това.

Той извади от своята писалищна маса строфите, които бяха отправени до самия него. Прочетох ги, бяха добре построени, но намерих, че им липсва огън — бяха творение на поет: любов в страстен стил, но в тях липсваше чувството, по което се познава веднага едно истинско поетично творение. Добрият кардинал прояви без съмнение голяма индискретност, но какво ли не върши суетността! Попитах Негово Високопреосвещенство дали е отговорил на строфите.

— Не — каза той, — но бихте ли ми дали вашето перо, разбира се, само при условие за ненаруσιμο мълчание?

— За мълчание, монсиньоре, залагам главата си, но се страхувам, че уважаемата госпожа би могла да забележи разликата в стила.

— Тя не е получавала стихове от мен, а и освен това не вярвам да ме счита за поет. Затова всъщност вашите строфи трябва да бъдат такива, че тя да не ги приеме като прекалено добри за моите слаби сили.

— Аз ще ги съчиня, Ваше Високопреосвещенство, и вие сам ще ги прецените. Ако намерите, че не бива да ѝ ги представяте като ваша собствена работа, задръжете ги.

— Да, така е добре. Искате ли да ги съчините веднага?

— Веднага? Уважаеми господине, та това не е проза.

— Добре, но гледайте да ми ги дадете утре.

Хранехме се само двамата и Негово Високопреосвещенство ме поздрави за моя апетит. Виждаше с удоволствие, каза той, че в това отношение съм могъл да постигна толкова, колкото и той. Започнах да изследвам оригинала и му казах ласкателно, че ми е оказал голяма чест, всъщност аз би трябвало да съм след него. Този своеобразен комплимент му хареса, а аз видях колко голяма полза бих могъл да имам от Негово Високопреосвещенство.

Към края на обяда, когато прекарвахме в приятен разговор, влезе маркизата, без да съобщят за нея. Нейният вид ме възхити: намирах я за съвършена красота. Тя не даде време на кардинала да я посрещне, а седна направо до него, докато аз останах прав, както го изискваше приличието.

Маркизата се престори, че съвсем не ме забелязва. Тя говори остроумно за различни неща до момента, в който поднесоха кафето. Тогава тя се обърна към мен и ми предложи да седна, но с тон, като че ми подаряваше милостиня.

— Какво исках да кажа, абате — каза тя в следващия миг, — четохте ли моя сонет?

— Да, уважаема госпожо, и имах честта да го върна на монсиньора. Мисля, че е сполучлив и съм уверен, че ви е отнел доста време.

— Време? — извика кардиналът. — Значи не я познавате!

— Уважаеми господине — продължих аз, — в кратко време не се твори нищо хубаво. По тази причина не се осмелих да покажа на Ваше Високопреосвещенство един отговор на сонета, който съчиних за половин час.

— Покажете го, абате — каза маркизата, — искам да го прочета.

Отговорът на Силезия до любовта. Това заглавие я накара да се изчерви по най-прелестен начин.

— Не се говори за любовта! — извика кардиналът.

— Чакайте — каза маркизата, — трябва да се уважава идеята на поета!

Тя прочете сонета два пъти и намери, че отправените от Силезия към любовта укори са много справедливи. След това разтълкува моята мисъл на кардинала, като му обясни защо Силезия е обидена, че тъкмо кралят на Прусия я е завладял.

— Ах, тъй! Да! — извика кардиналът, светнал от радост. — Силезия е жена, а кралят на Прусия... О! О! Тази мисъл е божествена! — И кардиналът се смя с цяло гърло в продължение на четвърт час.

— Искам да препиша сонета — извика той най-последно, — искам да го имам на всяка цена.

— Абатът — каза маркизата, — ще ви спести труда. Аз ще му го продиктувам.

Приготвих се за писане, но внезапно Негово Високопреосвещенство извика:

— Ах, маркизо, та това е чудесно, той е съчинил сонета в римите на вашия сонет! Забелязахте ли това?

Маркизата ми хвърли толкова изразителен поглед, че ме направи напълно неин роб. Разбрах какво искаше тя: аз трябваше да опозная кардинала, както тя го познаваше, и ние трябваше да вървим заедно. Чувствувах се склонен да ѝ бъда напълно съпричастен.

Щом написах сонета под диктовката на прелестната жена, поисках да се сбогувам. Кардиналът бе така възхитен, че ме покани отново на обяд на следващия ден.

Предстоеше ми тежка работа, защото десетте строфи, които трябваше да съчиня, бяха по съвсем особен повод. Затова се върнах бързо в стаята си, за да мисля при пълно спокойствие. Трябваше да внимавам да не седна между два стола на земята и чувствувах, че затова се нуждая от всичката си сръчност. Трябваше да поставя маркизата в положение да дава вид, като че ли счита кардинала за автор на строфите, но същевременно да бъде принудена да припише стихотворението на мен, без да се съмнява, че аз зная това. Трябваше да проявя достатъчно въздържание, за да не може да ме подозре, че храня някакви надежди и въпреки това, моите стихове следваше под прозрачния воал на поезията да бъдат проникнати с най-горещо чувство. За кардинала знаех, че ще бъде толкова по-склонен да присвои моите строфи, колкото са по-хубави. Необходимо бе само да

бъда ясен, а това е толкова трудно в поезията. Тъмнотата, напротив, би изглеждала на моя нов Мидас<sup>[5]</sup> като възвишеност. Но макар че държах много да му хареса, в цялата работа кардиналът оставаше на втори план. На първи план бе красивата маркиза.

В своите строфи синьорината правеше едно разточително изброяване на физическите и морални качества на кардинала, затова не биваше да пропусна да ѝ отвърна със същото. Направих го с толкова по-голямо удоволствие, тъй като задачата беше лесна. Обмислил всичко, аз се залових на работа, дадох пълна свобода на фантазията си и на двойственото чувство, което ме бе обзело и завърших най-сетне моите десет строфи с двата хубави стиха на Ариосто<sup>[6]</sup>:

*На ангелската красота, родена в туй небе,  
Блясъка ѝ да се види, не пречи никакво перде.*

Доволен от моето малко творение, аз го занесох на другия ден на Негово Високопреосвещенство. Казах, че се съмнявам дали ще пожелае да се признае за автор на толкова посредствено произведение. Той прочете повторно стиховете много лошо и най-сетне каза, че не били нещо особено, но затова пък удобни за случая. Благодарни специално за вмъкването на двата стиха от Ариосто, тъй като поради тях именно той по-ясно би минал за автор на цялото. Маркизата би помислила, че е почувствувал нужда да заимствува от Ариосто. Най-накрая ми каза за утешение, че при преписването щял да вмъкне още няколко грешки и с това илюзията да стане пълна.

Нахранихме се малко по-рано, отколкото предишния ден и аз си отидох веднага след обяда, за да има той време да препише стиховете преди пристигането на дамата му.

На следната вечер аз я срещнах пред вратата на двореца. Подадох ѝ ръка, за да ѝ помогна да слезе от колата, при което тя ми каза:

— Ако Рим научи за моите и вашите строфи, можете да ме считате за своя неприятелка.

— Уважаема госпожо, не разбирам какво имате предвид.

— Очаквах този отговор, но се считайте предупрежден.

Съпроводих я до вратата на салона и се отдалечих отчаян, тъй като мислех, че се е разсърдила не на шегата.

„Моите строфи — говорех сам на себе си — са много пламенни, те обиждат нейната гордост и самочувствие и сигурно се е засегнала, че съм проникнал толкова дълбоко в тайната на техните отношения.“ Въпреки това, аз съм убеден, че нейният гняв, породен от моята индискретност, е само престорен. Той е само предлог да ме обяви в немилост. Тя съвсем не бе разбрала моята сдържаност, ако я бях описал в цялата голота на златния век, без всички онези воали, които срамът повелява на нейния пол да постави? Сега съжалявах, че не го направих. Най-сетне се съблякох и си легнах. Лежах полусънен, когато абат Гама почука на вратата ми. Изтеглих шнура, той влезе и каза:

— Приятелю, кардиналът иска да ви види. Красивата маркиза и кардинал С. Ч. желае да слезете долу.

— Съжалявам, но не мога. Кажете им истината, че лежа в леглото и съм болен.

Тъй като абатът не се завърна, помислих, че е изпълнил заръката ми и прекарах нощта доста спокойно. На следващата сутрин, още необлечен, получих писъмце от кардинал С. Ч. Канеше ме на обяд и ми съобщаваше, че ще му пускат кръв. Трябвало непременно да говори с мен, поради което ме викаше да отида по-рано, дори да съм болен.

Писмото бе настойчиво. Не можех да се досетя за какво се касае, но предполагах, че не е нещо неприятно. Отидох на литургията, където кардинал Акуавива трябваше да ме забележи. Така и стана. След литургията монсиньорът ми направи знак да отида при него и попита:

— Наистина ли сте болен?

— Не, уважаеми господарю, имах само желанието да спя.

— Това много ме радва, но не сте прав, защото те се държат добре с вас. На кардинала днес му пускат кръв.

— Зная, монсиньоре. Той ми съобщава в това писъмце, с което ме кани на обяд, ако Ваше Високопреосвещенство желае да ми позволи.

— На драго сърце. Но това е забавно. Не допусках, че той има нужда и от трети човек.

— Трети ли ще бъде там?

— Не зная, но съм любопитен.

След това кардиналт ме освободи и всички присъстващи помислиха, че Негово Високопреосвещенство е говорил с мен по държавни дела.

Отидох при моя нов меценат, когото намерих в леглото.

— Днес трябва да пазя диета — ми каза той. — Вие ще се храните сам, но храната ще ви стигне, тъй като готвачът не знае нищо за това. Имам да ви съобщя нещо: страхувам се, че вашите строфи са много хубави, понеже маркизата е направо влюбена в тях. Ако бихте ми ги прочели така, както тя направи, не бих се решил да ги призная като мое произведение.

— Но нали тя вярва, че стиховете са от Ваше Високопреосвещенство?

— Положително.

— Това е най-главното, уважаеми господине.

— Да. Но какво бих правил, ако тя пожелае да ми посвети още стихове.

— Ще ѝ отговорите по същия начин, понеже винаги можете да разполагате с мен и да се осланяте на моето ненарушимо мълчание.

— Моля ви да приемете този малък подарък. Това е тютюн негрило от Хавана, който ми даде кардинал Акуавива.

Тютюнът бе добър, но бе поставен в нещо още по-хубаво: във великолепна табакера от емайл и злато. Приех я благоговейно с израз на прочувствена благодарност.

Ако Високопреосвещенството не умееше да съчинява стихове, то поне знаеше да подарява и то да подарява по най-благороден начин, а за един благородник това изкуство е много по-ценно от всичко друго.

Към обяд за голяма моя изненада се появи красивата маркиза, облечена в много спретната домашна дреха.

— Ако знаех, че имате добра компания — каза тя на кардинала, — нямаше да дойда!

— Убеден съм, мила маркизо, че присъствието на нашия абат не ще ви е неприятно.

— Не, понеже го считам за порядъчен човек.

Аз се държах на почтително разстояние, готов при първата остра дума на двамата да се измъкна с хубавата си табакера. Кардиналт я попита дали би останала за обяд.



— Да — отговори тя. — Лошото е, че не обичам да се храня сама.

— Ако искате да му направите тази чест, абатът ще ви прави компания.

Тя ми хвърли приятелски поглед, но не каза нито дума.

За първи път имах работа с дама от висшия свят. Нейното покровителстващо изражение, колкото и благосклонно да бе, ме изкара от търпение, защото покровителството не може да има нищо общо с любовта. Но тъй като това ставаше в присъствието на кардинала, аз приех, че държането й вероятно се налага от благоприличие.

Масата бе наредена до леглото на кардинала и маркизата, която не яде почти нищо, поощряваше моя добър апетит.

— Казах ви, че абатът не ми отстъпва — каза С. Ч.

— Аз също мисля, че разликата не е голяма, но вие сте попридирчив — добави тя, за да го поласкае.

— Госпожо маркизо, смея ли да ви помоля да ми кажете защо ме считате за голям лакомник, но не и за придирчив гастроном? Тъй като аз обичам преди всичко изтънчените, избрани ястия. Обяснете това по-подробно — каза кардиналът.

Позволих си да се засмея и изброих в импровизирани стихове всички изтънчени и избрани ястия, които ми дойдоха наум. Маркизата изръкопляска и ми каза, се учудва на моята смелост.

— Смелостта ми, уважаема госпожо, е ваша смелост, тъй като аз съм страхлив като заек, когато не ме окуражават. Вие сте виновницата за моята импровизация.

— Учудвам ви се. Аз не бих могла да произнеса дори четири стиха, без да съм ги записала, дори и ако самият Бог ме окуражаваше.

— Осмелете се да се доверите на вашия гений, уважаема госпожо, и вие ще произнесете божествени неща.

— И аз мисля така — намеси се кардиналът. — Моля, позволете ми да покажа на абата вашите десет строфи.

— Те са съставени съвсем небрежно, но съм съгласна, при условие, че всичко остане между нас.

Кардиналът ми даде строфите на маркизата и аз ги прочетох гласно така, че изпъкнаха всичките им превъзходства.

— Как ги прочетохте! — отбеляза маркизата. — Като слушах, не можех да повярвам, че са съчинени от мен. Благодаря ви. Но имайте добрината и прочетете по същия начин строфите, които Неговото Високопреосвещенство е съчинил в отговор на моите. Те са далеч по-добри.

— Не вярвайте, абате! — каза кардиналът, като ми даваше стиховете. — Но дайте си труд, да не се загуби нищо при четенето!

Негово Високопреосвещенство съвсем нямаше нужда да ми препоръчва това, понеже това бяха моите собствени стихове и би било невъзможно да ги прочета по-зле, отколкото можех, особено когато жената, която ме бе въодушевила да ги напиша, седеше срещу мен. Освен това Бакхус бе вече сгрял моя Аполон и красивите очи на маркизата увеличаваха още повече жарта, която възпламеняваше всичките ми чувства.

Прочетох строфите така, че кардиналът бе съвсем възхитен. Но лицето на хубавата жена се заля с ярка червенина, когато дойдох до описанието на онези красоти, които въображението на поета може да се осмели да отгатне, но които аз не бях могъл да видя. С яростно изражение тя ми дръпна хартията от ръката и каза, че вмъквам нови стихове. Това беше вярно, но аз не го признах. Бях съвсем запален, а и тя бе възбудена не по-малко от мен.

Кардиналът беше заспал. Тя стана и излезе на терасата. Аз я последвах. Маркизата седна на оградата, а аз заставах пред нея така, че коляното ѝ докосваше моя часовник. Какво положение! Хванах нежно едната ѝ ръка и казах, че е хвърлила изгаряща страст в душата ми, че я обожавам и, ако не бих могъл да се надявам, че ще разбере любовната ми мъка, съм решил да я избягвам навеки.

— Благоволете, хубава маркизо, да произнесете, моята присъда.

— Аз ви считам за разпуснат и непостоянен.

— Не съм нито едното, нито другото. — С тези думи аз я притиснах до гърдите си и целунах красивите ѝ розови устни. Тя прие целувката без съпротива. Тази целувка, предвестник на най-сладки наслади, направи ръцете ми извънредно смели и аз исках... Тогава маркизата промени положението си и така нежно ме помоли да я пощадя, че открих в послушанието ново сладострастие. Не само се отказах да прелъстявам една победа, която би била възможна, но дори

я помолих за прошка, която лесно можах да прочета в отправления ми нежен поглед.

Тогава тя заговори за Лукреция и моята мълчаливост я възхити. След това премина на кардинала. Искаше да ме накара да повярвам, че между нея и него съществуват само приятелски отношения. Аз знаех точно как стоят нещата, но в мой интерес бе да се преструвам, че вярвам напълно всичко. След това започнахме да цитираме стихове от нашите най-добри поети. Тя седеше, а аз стоях прав и така можех да се наслаждавам на нейните прелести, към които останах привидно безчувствен. Бях решил този ден да не се стремя към по-хубава победа от вече постигнатата.

Междувременно кардиналът се бе събудил от своята дълга, спокойна дрямка. Той излезе с нощната си шапчица при нас и попита добродушно, дали не сме станали нетърпеливи да го чакаме. Останах при тях до смрачаване. Бях много доволен от успеха си през този ден и твърдо решен да въздържам страстта си, докато моментът за пълна победа не ми се предостави сам.

От този ден маркизата ми даваше непрекъснато доказателства за особено предпочитание и се държеше съвсем непринудено с мен. Бях убеден, че колкото повече щадях нейното нежно чувство, с толкова по-голямо удоволствие тя сама ще се погрижи за някаква възможност да ме остави да получа наградата за моята вяност, нежност и постоянство.

Но съдбата бе решила другояче. В момента, когато папата и моят кардинал бяха помислили сериозно да поставят моето съществуване на здрава основа, щастието ми обърна гръб.

Светият отец ме бе поздравил за подарената ми от кардинала С. Ч. великолепна табакера, но винаги избягваше да спомене името на маркизата. Кардинал Акуавива изрази нескрито своето задоволство от това, че неговият колега бе дал тютюна негрило в толкова красива табакера. Абат Гама не се осмеляваше да ми дава повече съвети, след като ме видя тръгнал по такъв обещаващ път, а добродетелният отец Джорджи ограничи съвета си само в това, да ми препоръча да се придържам само към хубавата маркиза и да се предпазвам от други запознанства.

Такова беше моето наистина блестящо положение, когато по Коледа изведнъж видях да влиза при мен любовникът на хубавата

Барбара Далакуа. Той отвори вратата, хвърли се върху кушетката ми и извика, че го виждам за последен път. Искал да ме помоли само за един добър съвет.

— Какъв съвет мога да ви дам?

— Ето, прочетете това писмо и ще узнаете всичко.

Писмото бе от неговата любовница и съдържанието беше горедолу следното:

Аз нося под сърцето си залог за нашата любов. Не мога повече да се съмнявам в това, обични ми приятелю, и ти съобщавам с настоящето, че съм решила да избягам съвсем сама от Рим и да умра, където Бог пожелае, ако ти не ме приемеш. По-скоро ще претърпя най-лошото, отколкото да открия тайната си на моя баща.

— Ако сте честен човек — му казах аз, — не можете я изоставите. Оженете се за нея, напук на бащите си, и живеете като добри съпрузи. Вечното провидение ще ви пази.

След като му дадох този съвет, той, изглежда, се поуспокои и излезе.

В началото на 1744 година той отново дойде при мен. Този път изглеждаше много доволен.

— Аз знаех — каза той, — че горният етаж на къщата, в която живея, се намира непосредствено до тази на Далакуа. Барбара също знае това. Тази нощ ще се прехвърля през прозореца на покрива в техния таван, за да уговорим точния час на отвличането. Моето решение е непоколебимо, ще избягаме с нея в Неапол и понеже слугинята, която спи на покрива, знае за бягството, ще вземем и нея с нас.

— Бог да ви помага! — отговорих развълнувано аз.

Осем дни по-късно, към единадесет часа вечерта, той отново дойде в стаята ми, придружен от един абат.

— Какво искате в този късен час?

— Бих искал да ви представя този красив абат.

Погледнах абата и с ужас открих в него Барбара.

— Видяха ли ви да влизате? — попитах аз.

— Не. И ако да — това е един абат. Ние излизаме всяка нощ заедно.

— Моите поздравления за това.

— Слугинята е в съюз с нас, тя е съгласна да ни придружава. Всички приготовления са направени.

— Пожелавам ви добър успех. Адио! Моля, вървете си!

Когато два дни след това се разхождах с абат Гама във вила Медичи, той ми каза във връзка с някаква забележка, че през нощта щяло да се извърши на Испанския площад някакво арестуване.

— Какво арестуване?

— Барджело, началникът на полицията или неговият подпоручик щял да претърси някаква съмнителна къща, за да арестува някого, който не очаква това.

— Откъде се знае това?

— Негово Високопреосвещенство сигурно го знае. Папата не би се осмелил да засегне неговата съдебна власт, без да попита за разрешение.

— Той му е дал, значи, такова разрешение?

— Да. Един аудитор<sup>[7]</sup> на светия отец го помолил тази сутрин за това.

— Но нашият кардинал би могъл да откаже разрешението?

— Сигурно. Но такъв отказ никога не се прави.

— А ако търсеното лице е под неговото покровителство, какво ще стане тогава?

— Тогава лицето се предупреждава от Негово Високопреосвещенство.

Разговорът се пренесе на други теми, но това известие ме обезпокои. Мислех си, че заповедта може да се отнася до Барбара или нейния любовник, тъй като къщата на нейния баща бе под испанска служебна власт. Напразно търсих младия човек — не ми се удаде да го срещна и се страхувах да не се изложя, ако отида при неговата хубавица. Впрочем, въздържах се от тази стъпка само затова, защото не бях сигурен. Ако бях сигурен, че работата се отнася до тях, бих се изложил без страх на всички погледи.

Когато към полунощ се приготвявах да си легна и отворих вратата, за да изтегля стоящия отвън ключ, внезапно в стаята ми задъхан се втурна за моя голяма изненада един абат и се хвърли на

креслото. Познах Барбара и отгатнах всичко. Предвидих веднага какви последици би могла да има постъпката ѝ за мен и изпаднах в голямо вълнение и притеснение. Укорих я, задето е избягала при мен и я помолих веднага да си върви.

Нещастният аз! Чувствувах, че се провалям заедно с нея, без да мога поне да ѝ дам истинска помощ. Би трябвало да я принудя да напусне стаята, би трябвало дори да повикам веднага хора, ако тя окаже съпротива, но нямах смелостта за това или, по-добре казано, примирих се неволно със съдбата си...

Когато ѝ казах, че трябва да си отиде, тя се хвърли сред поток от сълзи на колене пред мен и ме помоли да я съжаля.

Кое сърце би останало твърдо и не би се смекчило пред сълзите и молбите на една красива млада жена! Аз отстъпих, но ѝ казах, че води и двама ни към провал.

— Никой — каза тя — не ме е видял да влизам в къщата или да се качвам при вас. В това съм сигурна, защото бях тук преди осем дни, иначе не бих могла да намеря стаята.

— Ах, по-добре би било да не бяхте идвали никога! Какво стана с вашия любовник, доктора?

— Полицайте арестуваха него и слугинята. Искам да ви разкажа всичко: моят любовник ми бе казал, че тази вечер една кола ще чака долу при откритата стълба на Тринита деи Монти и че сам той щял също да бъде там. Преди един час аз се покатерих през прозореца на покрива на нашата къща и отидох в неговото жилище. Там се преоблякох, както виждате, и излязохме със слугинята, за да отидем на уреченото място. Слугинята вървеше с моя вързоп на малко разстояние пред мен. На ъгъла на улицата забелязах, че една от токите на обувките ми се беше разкопчала. Спрях се да я закопчая, докато слугинята, мислейки, че я следвам, продължаваше спокойно да върви. Тя стигна до колата и се качи в нея. Но когато дойдох по-близо, забелязах при светлината на един фенер около тридесет полицаи, един от които седна на капрата на колата. Той веднага подкара с отпуснати юзди и отвлече по този начин слугинята, която бяха взели за мен, и моят любовник, който без съмнение ме чакаше в колата. Какво можех да сторя в този ужасен момент? При баща си не смеех да се върна. И така последвах първото мое внушение, което ме доведе при вас. Сега съм тук. Вие ми казвате, че с тази си постъпка ви опропастявам. Ако вие наистина

мислите така, кажете ми какво да правя. Чувствувам се безкрайно нещастна. Намерете някакъв изход! По-скоро бих умряла, нежели да ви навлека нещастие.

Докато бърбореше, потоци от сълзи потекоха отново от очите ѝ.

Положението ѝ бе така тъжно, че аз го считах за много по-нещастно от моето собствено, макар и да виждах, че въпреки пълната ми невинност можех да се опропастя.

— Оставате ме да ви заведа при вашия баща! — ѝ казах аз. — Задължавам се да го убедя, че трябва да ви прости.

Но това предложение удвои страха ѝ.

— Аз съм загубена — извика тя. — Познавам баща си. О, господин абате, по-добре ме изхвърлете на улицата и ме оставете на моята нещастна съдба.

Не ще и питане, би трябвало да направя именно това, ако мислех за собствената си изгода, а не бях се поддал на състраданието си, на сълзите ѝ! Често съм казвал и читателят, който сам го е преживял, ще бъде на мое мнение. Нищо не е така непреодолимо, както сълзите от хубави очи, проливани от красива, благоприлична и нещастна жена. Беше ми органически невъзможно да я принудя да напусне стаята ми или дори да се опитам да сторя това.

— Мое бедно момиче — казах най-сетне. — Какво мислите да правите, когато настъпи денят, а това не ще трае дълго, тъй като вече мина полунощ?

— Ще напусна двореца — каза тя, хълцайки. — В това облекло никой няма да ме познае. Ще напусна Рим и ще вървя дотогава, докато от умора и болка падна мъртва на земята.

Едва изрекла тези думи, тя се строполи на пода. Видях, че се задушавя, лицето ѝ посиня. Изпаднах в ужасно затруднение! Разпуснах бързо яката ѝ, разкопчах елечето, след това напръсках лицето ѝ с вода и така ми се удаде да я върна към живот.

Нощта бе много студена, а аз нямах никакъв огън, затова я посъветвах да легне в леглото ми, като ѝ обещах да уважавам нейното състояние.

— Ах, господин абате, единственото чувство, което мога да възбудя сега, е състрадание.

И действително, аз бях много развълнуван и същевременно доста неспокоен, за да мога да почувствувам страст. Придумах я да легне в

леглото, но тъй като беше напълно безпомощна поради слабостта си, съблякох я и я сложих в леглото. При това направих съвсем новото откритие, че пред състраданието замълчава и най-заповедническата нужда, въпреки вида на всички прелести, които иначе биха предизвикали най-силна възбуда. Легнах съвсем облечен до нея и в първи зори я събудих. Чувствувайки се вече укрепнала, тя се облече сама. Казах ѝ да бъде съвсем спокойна до моето завръщане и излязох. Намерението ми бе да отида при баща ѝ и по какъвто и да е начин да издействувам неговата прошка. Но понеже забелязах подозрителни хора около двореца, счетох, че трябва да се откажа от моя план и влязох в едно кафене, на улица Кондота.

Забелязах, че един полицаи ме следи, но се направих, че не го виждам. След като изпих шоколада си и взех със себе си няколко сухара, аз се запътих, придаващ си най-спокоен вид, към къщи. Шпионинът непрекъснато ме следеше. Предполагах, че след неуспеха на предприетото действие полицаят върви по подозрителни следи. Това мое предположение се затвърди, когато вратарят, без да го питам, ми разказа, че през нощта трябвало да се извърши някакво арестуване, което не сполучило. В същия момент дойде един аудитор на кардинал викария<sup>[8]</sup> и попита вратаря кога може да говори с абат Гама. Видях, че нямаше време за губене и се качих в моята стая, за да взема някакво решение.

Най-напред принудих нещастното момиче да изяде сухарите, които бях потопил в шампанско от Канарските острови. След това я заведох в най-горния етаж на къщата, на едно не съвсем прилично място, което никой не посещаваше. Казах ѝ да ме чака там.

Малко след това дойде моят лакей. Заповядах му да подреди веднага стаята ми и след като направи това, да заключи вратата и ми донесе ключа у абат Гама. Намерих абата зает в разговор с аудитора на кардинал викария. Щом свършиха, той ме поздрави и заповяда на слугата си да донесе шоколад. Когато останахме сами, той ми разказа за какво се отнасял разговорът му с аудитора. Касаело се за това, да молят Негово Високопреосвещенство нашия кардинал да отстрани от двореца си една личност, която се била вмъкнала в него към полунощ.

— Трябва да чакаме, докато кардиналът дойде, но ако наистина тази личност се е вмъкнала в двореца без негово знание, той сигурно ще нареди да бъде изгонена.



След това говорихме за различни безинтересни работи, докато моят лакей ми донесе ключа. Сега вече знаех, че имам на разположение най-малко един час. Беше ми дошло наум средството, което единствено би могло да спаси Барбара от оскърбление и позор.

След като се уверих, че никой не би могъл да ме види, отидох при бедната затворничка и я накарах да напише с молив на френски следните редове:

Аз съм едно честно момиче, монсиньоре, но облечена като абат. Заклевам Ваше Високопреосвещенство да ми позволи да ви кажа името си на четири очи. Разчитам на благородството на вашата душа, че ще спасите моята чест.

Дадох ѝ нужните указания как да изпрати тази бележка на Негово Високопреосвещенство, който щом я прочете, веднага ще я приеме.

— Щом отидете при него, паднете на колене и му разправете цялата си история, без всякакво отклонение от истината. Само не бива да казвате, че сте прекарали нощта в моята стая. Кардиналът не бива да узнае по никакъв начин, че имам и най-малко понятие за историята на вашето отвличане. Кажете му следното: Когато сте видели, че колата с вашия любовник потегля, вие сте влезли в двореца. Качили сте се по стълбата, колкото високо сте могли, и сте прекарали горе една много лоша нощ. На сутринта ви е дошла идеята да му пишете да молите за неговото състрадание. Аз съм твърдо уверен, че Негово Високопреосвещенство ще ви предпази от позора. Във всеки случай, това е единственото средство, чрез което можете да се надявате да бъдете съединени с обичания от вас мъж.

След като ми обеща да изпълни точно всичко, което ѝ казах, аз повиках бръснаря да ме среши и се облякох за излизане. Отидох на литургията, където кардиналът ме видя, и се върнах чак след обяд в къщи. На масата не се говори за нищо друго, освен за тази история. Само Гама не каза нищо, а и аз мълчах като него. От цялото това бърборене разбрах, че кардиналът е взел моята бедна Барбара под своя защита. Това бе всичко, което можех да желая. Смятах, че няма защо да се страхувам и се радвах мълчаливо на военната си хитрост, която ми

се струваше майсторски изпипано дело. Когато след обяда останах насаме с Гама, го попитах каква е изобщо тази история.

Той ми отговори:

— Един глава на семейство, чието име не знам, помолил кардинала да попречи на неговия син да отвлече едно момиче и да напусне с него държавата на светия отец. Отвлечането трябвало да стане посред нощ на нашия площад. Кардинал викария поиска, както ви разказах вчера, съгласието на нашия кардинал и заповед от полицията да арестуват младите хора на местопрестъплението. Заповедта била изпълнена, но когато полицаите пристигнали в участъка, видели, че ловът им е сполучил само наполовина, тъй като жената, която слязла с младия мъж от колата, не била от този род жени, които биват отвлечани. Няколко минути след това полицията научила от един шпионин, че в момента на тръгването на колата един млад абат избягал бързо оттам и се скрил в двореца. Това го навело на подозрението, че преоблеченият абат би могъл да бъде избягалото момиче. Полицаят съобщил на кардинал викария за случилото се и за показанията на шпионина, кардиналът намерил подозренията на полицаите за основателни и наредил да помолят кардинала, нашия господар, да заповяда въпросната личност, било тя момиче или абат, да бъде изгонена от двореца, в случай че не е известна на Негово Високопреосвещенство и не може да е заподозряна. Кардинал Акуавива научил всичко това тази сутрин към девет часа чрез аудитора на кардинал викария, когото вие видяхте при мен, и обещал да изгони въпросната личност, в случай че не принадлежи към неговото домакинство.

Верен на своето обещание, нашият кардинал наистина дал заповед да претърсят цялата къща, но четвърт час по-късно дворецовият управител получил тъкмо противоположна заповед и причината за това може да бъде само следната.

Както ми разказа камердинерът, точно в девет часа при него дошъл един много красив абат, в когото той заподозрял преоблечено младо момиче, и го помолил да предаде на Негово Високопреосвещенство едно писмо. Кардиналът го прочел и наредил да доведат споменатия абат в неговия частен кабинет. Тъй като заповедта да се спре претърсването била издадена непосредствено след въвеждането на абата, можело да се приеме, че този абат не е никой

друг, освен избягалото от полицаите момиче, което се е скрило в Испанския дворец и е прекарало в него цялата нощ.

— Негово Високопреосвещенство — попитах аз — без съмнение ще я предаде днес, и то не на полицаите, а на кардинал викария.

— Не, дори и на папата не! — отговори Гама. — Вие още нямате правилна представа за покровителството на нашия кардинал. А той вече обяви това покровителство, тъй като младата личност се намира не само в двореца на монсиньора, а дори в неговия собствен кабинет и под негова защита.

Понеже историята бе сама по себе си интересна, моето внимание не можеше да изглежда подозрително на абата. Положително той не би ми казал нищо, ако можеше да заподозре какво участие бях взел самият аз в тази работа и какъв голям интерес проявявам към нея.

На следната сутрин моят абат Гама, цял светнал от радост, влезе в стаята и ми каза, че кардиналът знаел, че любовникът е мой приятел и считал, че и аз съм приятел на дъщерята, тъй като нейният баща бил мой учител по френски език.

— Убедени са напълно — добави той, — че вие сте знаели цялата тази история и, естествено, приемат, че бедното момиче е прекарало нощта във вашата стая. Аз съм възмутен от вашето държане към мен вчера. Вие така добре внимавахте, че бих могъл да се закълна, че нищо не знаете.

— И така е! — отговорих аз сериозно. — Научавам го едва в този момент. Познавам момичето, но не съм я виждал от шест седмици, и то откогато не вземам вече уроци. С младия доктор се познавам много по-добре, но той никога не ми е съобщавал нищо за своя план. Но всеки може да мисли, каквото обича. Твърди се като естествено, че момичето било прекарало нощта в моята стая, но позволете ми да се смея на онези, които приемат това като свършен факт.

— Такъв е обаче порокът на римляните, мой драги приятелю. Щастлив е, който може да се надсмее на него. Но тази клевета може да ви навреди дори пред нашия кардинал.

Вечерта нямаше опера и аз отидох у кардинала. Не забелязах нито у кардинала, нито у никой друг промяна на държането им към мен. Маркизата също бе любезна към мен както обикновено, дори още по-любезна.

На следващия ден след ядене Гама ми каза, че кардиналът подслонил младото момиче в един манастир, където тя била гледана много добре на негови разноски. Той самият бил убеден, че девойката ще напусне манастира, за да се омъжи за младия доктор.

— Това би ме радвало искрено — казах аз, — понеже те и двамата са много почтени и заслужават всеобщо уважение.

Когато два дни по-късно посетих добрия отец Джорджи, той ми каза с натъжено лице, че всеобщият разговор в Рим бил за несполучливото арестуване на Барбара Далакуа. Приписвали ми главната роля в цялата история и това му било много неприятно. Казах му същото, каквото и на абат Гама, и той, изглежда, ми повярва, но ми възрази, че Рим не искал да знае нещата така, както са в същност, а така, както на хората се харесвало да ги нареждат.

— Знае се, млади приятелю, че вие всяка сутрин ходехте у Далакуа. Знае се също, че младият доктор често идваше при вас и това стига. Никой не се интересува от обстоятелствата, чрез които е опровергана една клевета, а обратно, от тези, чрез които тя се потвърждава. Защото в този свят град обичат най-много клеветата. Въпреки вашата невинност, ако след четиридесет години евентуално стане дума да ви изберат за папа, тази история ще бъде извадена отново на бял свят и ще ви бъде вписана в сметката.

През следващите дни тази неприятна история започна да ми става извънредно противна, защото всеки ми говореше за нея и виждах, че само се преструват, че ми вярват, защото се страхуват да сторят обратното. Маркизата ми каза с деликатна усмивка, че госпожица Далакуа ми дължала голяма благодарност. Най-много ме наскърбяваше впечатлението, че в последните дни на карнавала кардинал Акуавива не бе вече така непринудено любезен с мен, както преди, макар че никой, освен мен самия не можеше да забележи нещичко в промяната, настъпила в неговото отношение към мен.

Мълвата започна вече да утихва, когато в началото на постите кардиналът прати да ме повикат в работния му кабинет и ми каза:

— Историята с младата Далакуа приключи, вече не се говори за нея. Но всички са убедени, че вие и аз сме единствените, които са извлекли полза от несръчността на младия човек, поискал да я отвлече. По начало, това съвсем не ме безпокои, тъй като и в друг подобен случай не бих постъпил другояче от начина, по който действах сега.

Също така не искам да зная онова, което никой не може да ви принуди да кажете и което вие като почтен човек трябва да премълчите. Дори и да не сте знаели нищо преди това, не сте могли да изгоните момичето от вашата стая, ако приемем, че тя е била там. По този начин щяхте да постъпите варварски, дори подло. Бихте направили момичето нещастно за цял живот, без при това да сте защитен от подозрението в съучастничество, като освен това щяхте да сте се проявил и като подъл предател.

Въпреки всичко вие сам знаете, че не мога открито да не обръщам внимание на бръцолевенията, колкото и да ги презирам. Виждам се, прочее, принуден да ви помоля да напуснете не само моя дом, но също и Рим. Ще ви осигуря почтен предлог, за да можете да се ползвате и по-нататък от уважението, което са ви спечелили даваните ви досега доказателства за моето покровителство. Обещавам ви да разкажа доверително или дори открито на лицата, които ще ми назовете, че вие сте бил длъжен да отпътувате по една важна работа, която съм ви поверил. Помислете си в коя страна бихте желали да отидете. Аз имам навсякъде приятели и ще ви препоръчам по такъв начин, че вашите услуги да намерят приложение. Ще напиша саморъчно моите препоръки, в случай че ще искате никой да не научи къде отивате. Посетете ме утре във вила Негрони и ми кажете къде искате да идете, за да адресирам моите писма. Наредете така, че до осем дни да можете да заминете. Вярвайте ми, съжалявам, че ви изгубвам. Това е една жертва, която най-глупавият предразсъдък ми налага. Идете си и не ми показвайте, моля, своето огорчение!

Последните думи той добави, когато видя, че очите ми се напълниха със сълзи. За да не заплача гласно, той не ми даде възможност да отговоря. Имах нужното самообладание да се съвзема още преди да съм излязъл от кабинета му. Бях дори тъй весел, че абат Гама, който ме бе поканил на кафе, ми направи комплимент за това:

— Убеден съм — каза той, — че вашето добро настроеше идва от разговора, който сте имали тази сутрин с Негово Високопреосвещенство.

— Вероятно — отговорих аз. — Но вие не знаете колко ми е тъжно на сърцето, макар и да прикривам това.

— Тъжно?

— Страхувам се, че няма да мога да изпълня една тежка поръчка, която кардиналът ми възложи тази сутрин. Трябва да скрия колко много доверие имам в себе си, за да не се намали доверието, което кардиналът ми оказа най-снизходително.

— Ако моят съвет може по някакъв начин да ви бъде полезен, то разчитайте на мен. Освен това вие правите добре, като се показвате весел и спокоен. Касае ли са за някаква прошка тук, в Рим?

— Не, за едно пътуване, което трябва да предприема до осем или десет дни.

— В каква посока?

— На запад.

— Не съм любопитен.

Упътих се сам към градината на вила Боргозе, където прекарах два часа в най-мрачно отчаяние. Аз обичах Рим, тъкмо се бях видял по широкия път към щастието и изведнъж паднах отново в пропастта. Не знаех накъде да тръгна и бях излъган в най-красивите си надежди. Разгледах положението си, осъждах се много строго и не можах да намеря никаква друга вина у себе си, освен една отиваща твърде далеч услужливост. Сега сам виждах колко прав е бил доблестният абат Джорджи! Не само не биваше да се намесвам в историята на любовната двойка, но трябваше да си намеря веднага и друг учител по езици, щом узнах за нея. След дъжд — качулка! Освен това аз бях така млад и не знаех още нищо за нещастieto и още по-малко за злобата, която цари в света, иначе, без съмнение, нямаше да имам онази предпазливост, която се придобива само чрез житейската опитност.

Къде да отида? Този въпрос ми се струваше неразрешим. Мислих цялата нощ и целия преди обед върху това, но напразно. Щом не можех да бъда в Рим, всичко ми бе все едно.

Вечерта няхах никакво желание да вечерям и се оттеглих в стаята си. Абат Гама ме потърси и ми съобщи, че кардиналът го праща да ми каже да не приемам за следващия ден никаква покана за обяд, тъй като искал да ми говори.

Както беше заповядал, потърсих го във вила Негрони. Той се разхождаше със своя секретар, който се отдалечи веднага, щом ме видя. Останал сам с него, аз му разказах с всички подробности за драмата на двамата влюбени. След това му описах с най-ярки краски голямата си скръб, поради необходимостта да се разделя с него.

— Аз съм съвсем отчаян от това, че мога да се чувствавам само на служба при Ваше Високопреосвещенство.

Така го молих, хленчейки почти цял час, облян в потоци от сълзи, но не ми се удаде да го разколебая и да промени решението си. Той ме увещаваще благо, но настойчиво да му кажа в коя част на Европа искам да отида и в яда на отчаянието си аз най-сетне казах:

— В Цариград.

— В Цариград? — учуди се той, като отстъпи две крачки назад.

— Да, монсиньоре, в Цариград! — повторих аз, изтривайки сълзите си.

Прелатът беше духовит човек, но типичен испанец. Той помълча няколко мига и след това каза с усмивка:

— Благодаря ви, задето не поискахте Испания, защото тогава бихте ме затруднили. Кога искате да заминете?

— След осем дни, считано от днес, както Ваше Високопреосвещенство заповяда.

— До Венеция или до Неапол искате да отидете за кораба?

— До Венеция.

— Ще наредя да ви изготвят паспорт, с който ще бъдете особено препоръчан, защото пътят ще откриете две армии на зимна квартира. Струва ми се, че можете да разправяте навсякъде, че ви пращам в Цариград, тъй като никой не ще ви повярва.

Щях почти да се изсмея на тази дипломатическа хитрост. Каза ми, че ще се храня у него, остави ме и отиде отново при своя секретар.

Когато се върнах в къщи, размислих върху направения от мен избор и си казах: или съм луд, или се подчинявам на силата на някакъв таен дух покровител, който вече е определил съдбата ми. Единственото, което разбрах, бе, че кардиналът се съгласи, без да възрази. Без съмнение, казвах си, не биваше да вярвам, че той е надценил силите си, като ми каза, че има приятели навсякъде. На кого може да ме препоръча в Цариград? И какво ще правя там? Разбира се, нищо не зная, но в Цариград трябва да отида!

Храних се на четири очи с Негово Високопреосвещенство. Пред своите хора кардиналът се отнасяше с мен с особена добрина и аз давах вид, че съм много доволен, тъй като моята суетност бе по-силна от скръбта ми и ми забраняваше да оставя наблюдаващите ме да отгатнат, че съм могъл да изпадна в немилост. Впрочем моята най-

голяма мъка бе, че трябваше да напусна маркизата, в която бях влюбен и от която не бях получил още нищо съществено.

Два дни по-късно кардиналът ми даде паспорт до Венеция и едно запечатано писмо, адресирано до Осман Боневал, Карамански<sup>[9]</sup> паша в Цариград. Можех да не разправам никому за това, но тъй като Негово Високопреосвещенство не ми беше забранил, аз показах адреса на писмото на всички мои познати.

Венецианският посланик, Кавалиере да Леце, ми даде писмо до един много любезен богат турчин, който бил негов приятел. Дон Гаспаро и абат Джорджи ме помолиха да им пиша оттам. Но абат Гама ми каза, смеейки се, че бил напълно сигурен, че не отивам в Цариград.

Направих прощално посещение на дона Чечилия, която малко преди това бе получила писмо от Лукреция. Тя пишеше, че скоро щяла да има щастието да стане майка. Сбогувах се също и с Анджелика и дон Франческо. Те бяха отскоро женени, но не бяха ме поканили на тяхната сватба.

Папата не ме учуди, като заговори за своите познати в Цариград и за Боневал, когото той познавал добре и когото дори ми препоръча да поздравя и му кажа, че съжалява, че не може да му изпрати благословията си. Затова пък той я даде, много по-силна, на мен, заедно с една броеница от ахат и злато, на стойност около дванадесет цехина.

Когато отидох при кардинал Акуавива да получа последните му заповеди, той ми даде една кесия със сто испански унции или златни квадрупели, равно на седемстотин цехина. Самият аз имах триста, което правеше общо хиляда. Задържах двеста, за остатъка взех чек за шестстотин римски талера върху някой си Джовани Букети от Рагуза, който имал къща в Анкона. След това заех място в една берлина<sup>[10]</sup>. В нея пътуваше и една дама за Лорето, за да изпълни някакъв тържествен обет, който дала през време на боледуването на своята дъщеря. Дъщерята пътуваше заедно с майка си. Понеже и двете бяха грозни, прекарах доста отегчително пътуване.

---

[1] Медна монета, използвана в папската държава. — Б.пр. ↑

[2] Град в подножието на Сабинския хълм, близо до Рим, с красиви околности и развалини от древния град Тибур. — Б.пр. ↑



[3] Ариадна (мит.) — дъщеря на критския цар Минос, която се влюбила в Тезей и му дала едно кълбо, с помощта на което, развивайки го, по нишката той успял да излезе от Лабиринта, след като убил Минотавъра. — Б.пр. ↑

[4] Сватбена песен. — Б.пр. ↑

[5] Митологичен фригийски цар, който имал способността да превръща в злато всичко, до което се докосвал. — Б.пр. ↑

[6] Лудовико Ариосто — прочут италиански поет (1474–1533). — Б.пр. ↑

[7] Нещо подобно на днешните кандидат-съдии. — Б.пр. ↑

[8] Епископ, който помага на титулярния епископ в управлението на епархията (заместник на кардинала). — Б.пр. ↑

[9] Караман — област в Мала Азия. — Б.пр. ↑

[10] Берлина — четириместна кола с отмахващ се назад покрив, изобретен в гр. Берлин. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ДЕСЕТА

МОЕТО КРАТКО, НО ЗАБАВНО ПРЕБИВАВАНЕ В АНКОНА. ЧЕЧИЛИЯ, МАРИНА, БЕЛИНО. ГРЪЦКАТА РОБИНЯ В ЛАЗАРЕТА. БЕЛИНО СЕ РАЗКРИВА.

Пристигнах в Анкона на 25 февруари 1774 година и отседнах в най-добрата гостоприемница. Моята стая ми хареса. Казах на гостилничаря, че искам да ям месо, но той ми отговори, че през постите християните се хранели с постни ястия.

— Светият отец ми е дал позволение да ям месо.

— Покажете ми това позволение?

— Той ми го даде устно.

— Господин абате, не съм длъжен да ви вярвам.

— Вие сте глупак.

— В моята къща аз съм господар и ви моля да отидете в някоя друга гостоприемница.

Подобен отговор и покана, каквито съвсем не очаквах, естествено ме ядосаха. Почнах да проклиnam, ругая, викам, когато внезапно в стаята влезе един с изразено достойнство господин и ми каза:

— Господине, не сте прав да искате да ядете месо, когато в Анкона постните ястия са много по-добри. Вие не сте прав, като искате да принудите гостилничаря да вярва на думите ви и ако имате позволението на папата, то не сте прав, задето сте си позволили на вашата възраст да го поискате. Вие не сте прав и защото не сте поискали писмено разрешение. Не сте прав още и да наричате гостилничаря глупак, тъй като това е обида, която никой човек не би харесал в собствената си къща. И най-сетне, вие нямате право да вдигате такъв шум.

Този човек, който влезе в стаята ми само за да ме мъмри и да ми приписва всяка възможна неправда, вместо да ме разсърди повече, възбуди у мене желанието да се смея и аз му отговорих:

— Господине, признавам с готовност, че нямам право във всичко онова, в което ме обвинявате. Но, първо, вали, второ — късно е,

уморен съм и имам добър апетит, с други думи, съвсем нямам желание да си търся друга квартира. Желаете ли да ми дадете една вечеря, тъй като гостилничарят ми я отказва?

— Не — отговори той категорично. — Аз съм добър християнин и постя. Но си предлагам услугите да успокоя гостилничаря, той ще ви даде отлична вечеря.

С тези думи той слезе по стълбата и сравнявайки моята несдържаност с неговото спокойствие, аз го признах за достоен да ми даде заслужен урок. Малко след това се върна и ми каза, че всичко е уредено и ще бъда добре обслужван.

— Значи не искате да се храните с мен?

— Не, но ще ви правя компания.

Приех това предложение с радост. За да науча името му, аз му се представих, като при това му казах, че съм секретар на кардинал Акуавива.

— Аз се казвам Санчо Пико — каза той, — кастилианец съм и се грижа за прехраната на армията на Негово Католическо Величество, която командуват граф Гаж, под върховното командване на главнокомандващия херцог Модена.

Моят отличен апетит предизвика учудването му и той ме попита дали съм обядвал. Отговорих отрицателно и забелязах по лицето му израз на задоволство.

— Не се ли страхувате, че би могло да ви стане лошо от вечерята? — продължи той.

— Напротив, надявам се, че ще ми стане много добре.

— Значи, вие сте измамили папата?

— Не, понеже не съм му казал, че нямам апетит, а само ще ям с по-голямо удоволствие месо, отколкото постни ястия.

— Ако искате да чуете хубава музика — предложи той след малко, — елате с мен в съседната стая. Там живее примадоната.

Думата „примадона“ възбуди любопитството ми и аз го последвах. На една маса видях една вече възрастна дама с две млади момичета и две момчета, но напразно потърсих примадоната. Дон Санчо Пико ми я представи, като посочи едно от момчетата, което беше възхитително красиво и най-много на седемнадесет години. Помислих, че е един скопец, който играе като примадона, понеже също като в театъра в Анкона тук са в сила законите на римската сцена.

Майката ми представи другия неин син, който също беше много красив; все пак, макар и по-млад, той имаше по-мъжки изглед, отколкото скопеца. Казваше се Петронио. Бил нещо като първи танцьор. По-възрастното от двете момичета, които също така ми бяха представени от майката, се наричаше Чечилия и учеше музика. Тя беше едва на дванадесет години, по-младата, Варина, броеше едва единадесет години и се беше посветила, както и нейният брат, на кулата на Терпсихора<sup>[1]</sup>. И двете бяха много хубави.

Семейството беше от Болоня и живееше с дохода от своите таланти. Любезност и веселие заместваха липсващото му богатство.

Белино, така се казваше скопецът, отстъпи най-сетне пред настойчивите молби на дон Санчо, седна пред пианото и запя с ангелски глас и очарователна прелест. Кастилианецът слушаше със затворени очи и в едно състояние на опиянение. Аз обаче съвсем не затворих очите си, а се възхищавах от черните и огнени очи на Белино, които изглеждаха като че ли изпускат искри, от които, както скоро почувствувах, бях запален. Открих в „него“ доста от чертите на Лукреция и прелестните жестове на маркизата. И всичко това ми говореше за една красива жена. Нейното мъжко облекло скриваше само недостатъчно хубавите гърди. Затова, въпреки представянето чрез дон Санчо, аз си втълпих, че мнимият Белино е една преоблечена красота; възбудената ми фантазия започна своя свободен полет и аз се влюбих чак до ушите.

След като прекарахме в семейството два прекрасни часа, аз си отидох заедно с кастилианеца, който ме доведе до стаята ми.

— Аз заминавам — каза ми той — утре много рано с абат Вилмаркати за Синигалия<sup>[2]</sup>, но вдругиден вечерта ще се върна за вечеря.

Пожелах му приятно пътуване и казах, че сигурно ще се срещнем по пътя, понеже в последния ден вероятно ще отпътувам, тъй като тук имам само да посетя моя банкер.

Легнах в леглото си изпълнен всецяло от впечатлението, което Белино ми беше направил и се ядосвах, задето трябваше да замина, без да съм му казал, че не съм се оставил да бъда излъган от преобличането. Затова бях, естествено, много приятно изненадан, когато го видях да влиза на следната сутрин при мен, щом отворих вратата. Той искаше да ми предложи да взема по-младия му брат като

прислужник по време на престоя ми, вместо платения слуга, който бях взел. Съгласих се с готовност и изпратих веднага Петронио долу, за да донесе кафе за мен и за цялото семейство.

Поканих Белино да седне на леглото ми с намерението да му правя комплименти и да го третирам като момиче, но внезапно влязоха двете млади сестри и се отправиха към мен. Това разстрои плановете ми. Впрочем, триото представляваше за очите ми гледка, която не можеше да ме ми хареса. Неподправена красота и наивна, естествена веселост от три различни вида, нежна доверчивост, театрален дух и красиви болонски шегички и малки забавления, които още не познавах. Всичко това беше прелестно и би ми създало добро настроение, ако изобщо се нуждаех от подобен подтик: Чечилия и Марина бяха две малки розови пъпки, които чакаха да се разтворят само от докосването на лъха не на зефира, а на любовта, и разбира се, бих ги предпочел пред Белино, ако бих открил в него само един измет на човечеството, или само една достойна за съжаление жертва на свещеническа жестокост. Въпреки тяхната младост двете любезни сестри издаваха с техните красиви набъбнали гърди една ранна полова развитост.

Петронио дойде с кафето. Изпратих на майката нейната част в стаята ѝ, която тя никога не напускаше. Този Петронио беше истински гитон<sup>[3]</sup>, професионален гитон. Това не е рядкост в Италия, където в това отношение не цари нито безразсъдна нетърпимост както в Англия, нито такова диво и жестоко преследване както в Испания. Бях му дал една цехина, за да плати кафето и когато му подарих остатъка от осемнадесет паоли, той изрази своята благодарност, като ми залепи с полуотворени уста една сладострастна целувка. Във всеки случай устните ми нямаха вкуса, който той е могъл да предполага, че имат, но той, изглежда, съвсем не се трогна. След това му заповядах да поръча вечеря за шест души, но той ми каза, че щял да поръча само за четирима, понеже трябвало да прави компания на своята мила майка, която се хранела винаги в леглото. Всеки по свой вкус! Оставих го да направи каквото иска.

Две минути след това при мен дойде гостилничарят и ми каза:

— Господин абате, обръщам ви внимание, че поканените от вас ядат по за двама, затова мога да ви услужа само ако ми заплатите съответно. Под шест паоли на човек не мога да дам вечеря.

— Добре — отговорих аз, — но ни нахранете добре!

Щом се облякох, сметнах, че трябва да кажа добър ден на любезната майка. Влязох в нейната стая и ѝ направих комплимент за децата ѝ. Тя ми благодари за подаръка, който бях направил на сина ѝ, и започна след това да ми описва тяхната неволя:

— Наемателят на театъра е един варварин, който ми даде за целия карнавал само петдесет римски талера. Ние ги изразходвахме за нашата прехрана и сега можем да се завърнем в Болоня само ако вървим пеш и просим по пътя.

Нейното доверие събуди състраданието ми, извадих от кесията си един златен квадрупел и ѝ го дадох, за което тя проля сълзи от радост и благодарност.

— Обещавам ви още един, синьора, ако пожелаете да ми признаете, че Белино е едно хубаво, преоблечено момиче.

— Бъдете уверен, че той не е момиче, но изглежда така.

— Но и видът, и тонът на гласа му, синьора, говорят противното.

— Естествено, той е момче, нали е трябвало да бъде прегледан, за да може да излиза на сцената.

— От кого?

— От най-преподобния изповедник на негова милост, господин епископа.

— От един изповедник!

— Да, и можете да се уверите в това, трябва само да го попитате.

— Аз ще бъда сигурен само когато го прегледам лично.

— Направете това, ако той е съгласен, но аз не мога да се намеся с чиста съвест в тази работа, понеже не зная вашите намерения.

— Те са от съвсем обикновено естество.

Върнах се в стаята си и поръчах на Петронио да ми донесе една бутилка кипърско вино. Той изпълни поръчката ми и върна седем цехина като остатък от един дублон<sup>[4]</sup>, която му бях дал. Аз ги разделих между Белино, Чечилия и Марина и след това помолих двете малки момичета да ме оставят сам с техния брат.

— Белино, аз съм уверен, че сте построен другояче, отколкото аз. Любов моя, вие сте момиче!

— Аз съм мъж, но скопец. Преглеждали са ме.

— Дайте и аз да ви прегледам, ще ви дам един дублон.

— Не мога, понеже явно вие ме обичате, а религията забранява това.

— На изповедника на епископа не сте създавали подобни трудности.

— Той беше един стар свещеник, освен това хвърли само един бегъл поглед върху ми.

— Аз ще узная веднага! — казах аз е едно смело посягане. Белино ме отблъсна и стана. Тази упоритост ме разсърди, тъй като бях дал вече петнадесет или шестнадесет цехина, за да удовлетвори любопитството си. Когато отидох на масата, бях ядосан, но отличният апетит на моите красиви гости възвърна отново доброто ми настроение и аз си мислех, че по-добре е да бъда весел, отколкото да се сърдя. В това настроение реших да се държа безобидно с двете прелестни млади сестри, които ми изглеждаха твърде склонни към смели шеги.

Седнах помежду им също като върху огън. Ядохме печени кестени, които комбинирахме с кипърско вино и аз скоро започнах да раздавам надясно и наляво невинни целувки. Но не мина много време и моите алчни ръце започнаха да пипат всичко, което устните ми можеха да целунат. Чечилия и Марина се развеселиха при тази игра. Белино предизвикателно се усмихваше и аз прегърнах и него. Тъй като неговият полуотворен дантелен нагръдник изглеждаше като че ли канеше ръката ми, осмелих се и проникнах вътре, без да срещна съпротива. Никога длетото на Праксител<sup>[5]</sup> не е извайвало такива хубави гърди.

— По това безсъмнено познавам — казах й аз, — че вие сте една завършена, красива жена.

— Това е — отговори тя, — един недостатък, който споделям с всички подобни на мен.

— Не, това е най-голямото съвършенство на всички ваши подобни. Белино, вярвайте ми, аз съм достатъчно опитен, за да мога да различа грозните гърди на един скопец от тези на една красива жена, и тези алабастрови гърди принадлежат на една млада красота на седемнадесет години.

Кой не знае, че възпламенената от най-висшите прелести младежка любов престава едва тогава, когато намери удовлетворение? И че благоволениято ни тика да се стремим към още по-голямо доволство? Бях на път да отида още по-нататък и да покрия с жарки целувки гърдите, които бяха предоставени на ръката ми, но фалшивият Белино се престори, че едва в този момент забелязва наслаждението

ми от едно забранено удоволствие, стана и избяга. В любовната страст сега се примеси и гняв, не ми беше възможно да го презирам, тъй като би трябвало да презирам първо себе си, но чувствавах нужда от успокоение, като задоволя или отклоня моята страст, затова помолих Чечилия, която беше ученичка на Белино, да ми изпее няколко неаполитански песни. След това излязох и се отправих към банкера, при когото трябваше да подновя някои документи. Когато се върнах, вечерях заедно с малките момичета. Заповядах на Петронио да ми поръча кола за разсъмване и се приготвих за лягане. В момента, когато исках да заключа вратата, дойде Чечилия, полуоблечена, и ми каза, че Белино пратил да ме пита дали бих искал да го взема със себе си в Римини, където след Великден трябвало да пее в операта.

— Кажи му, мое малко ангелче, че на драго сърце ще му направя това удоволствие, ако ми направи в твоє присъствие желаното от мен удоволствие. Искам обезателно да знам дали той е момче или момиче.

Тя отиде, върна се отново и ми каза, че Белино си бил легнал вече, но обещал следния ден да изпълни желанието ми, ако бих искал да забавя пътуването си само с двадесет и четири часа.

— Кажи ми истината, Чечилия, и ще ти дам шест цехини.

— Не мога да ги заслужа, защото никога не съм го виждала съвсем гол и не мога да се закълна дали е момиче или не. Но трябва да е момче, тъй като иначе не би посмял да излезе тук на сцената.

— Добре, аз ще отпътувам чак вдругиден, ако се съгласиш да ми правиш компания тази нощ.

— Значи, вие ме обичате?

— Много, ако бъдеш добра.

— Искам да бъда много добра, защото и аз също ви обичам много. Ще съобщя на майка си.

— Ти навярно имаш любовник?

— Никога не съм имала.

Тя излезе и се завърна светнала от радост, за да ми каже, че майка ѝ ме считала за честен човек. Същевременно, без съмнение, хвърли се в прегръдките ми и ме целуна. Беше красива и мила, но аз не бях влюбен в нея и не можех да ѝ кажа: „Лукреция, ти ме направи щастлив.“ Но тя ми каза това, без да се чувствам особено поласкан. Престорих се, че ѝ вярвам. Когато се събуди, тя получи от мен нежен утринен поздрав и след като ѝ дадох три дублона, за които майка ѝ



щеше особено да се зарадва, я изпратих, без да ѝ се кълна във вечна вярогност, защото тези клетви са също така лекомислени, както и безвкусни. Дори и най-разумният мъж не би трябвало да ги употребява към най-красивата жена.

След закуска повиках гостилничаря горе и му поръчах отлична вечеря за петима души, понеже бях убеден, че дон Санчо, който щеше да се завърне вечерта, няма да ми откаже честта да вечеря заедно с мен. С тази надежда реших да не обядвам. Болонското семейство нямаше нужда да последва примера ми, за да бъде сигурно в своя добър апетит.

Пратих да повикат Белино и го поканих да изпълни обещанието си, но той ми каза, смеейки се, че денят не бил свършил още и че бил сигурен, че ще отпътува с мен.

— Обръщам ви внимание, че това няма да стане, ако не бъда напълно задоволен.

— Ще бъдете задоволен.

— Приятно ли ще ви е, ако направим заедно една разходка?

— На драго сърце, ще се облека.

Докато го чаках, дойде Марина и ме попита с намусено лице, с какво е заслужила презрението ми.

— Чечилия прекара нощта с вас, утре заминавате с Белино, само аз единствена съм нещастна.

— Искаш ли пари?

— Не, защото ви обичам.

— Но, Марина, ти си много млада!

— Аз съм по-развита от сестра си.

— Възможно е дори да имаш любовник?

— О, съвсем не!

— Добре тогава, ще видим тази вечер.

— Чудесно! Ще кажа на мама да приготви чисти чаршафи за утре, за да не узнаят нищо в гостоприемницата.

Учудвах се на плодовете на едно театрално възпитание, но то ме забавляваше.

Белино дойде, излязохме и се упътихме към пристанището. В откритото пристанище имаше кораби, между които един венециански и един турски. Поисках да ме откарат до борда на първия и го разгледах с интерес, но тъй като не намерих никакъв познат, напуснах

го скоро и се отправих с Белино към турския кораб, където ме очакваше една романтична изненада. Първата личност, която видях, беше красивата гъркиня, която напуснах преди седем месеца в лазарета на Анкона. Тя стоеше до стария капитан. Уж не забелязвайки красивата му пленница, аз го попитах дали има хубави стоки за продаване. Той ни заведе в каютата, а аз хвърлих един поглед към хубавата гъркиня и прочетох в очите ѝ най-голямата радост, задето се виждаме отново.

Престорих се, че не харесвам нищо от това, което турчинът ми показва. Но при изблик на особено вдъхновение му казах, че бих купил с удоволствие нещо, което неговата красива съпруга би харесала. Той се засмя и излезе, след като гъркинята му изрече нещо на турски. Едва изчезна от погледите ни и новата Аспазия<sup>[6]</sup> се хвърли на врата ми и извика:

— Мигът на щастието дойде!

Аз не бях по-малко смел от нея, взех удобно положение и за миг ѝ направих това, което нейният повелител не ѝ бе правил пет години. Още не бях постигнал напълно целта на моите желания, когато нещастната гъркиня чу да идва господарят ѝ. Тя се изтръгна с въздишка от прегръдките ми и застана така умело пред мен, че аз имах време да туря в ред дрехите си. Иначе приключението би ми струвало живота или най-малко цялото ми състояние. В това особено положение трябваше да се засмея над изненадата на Белино, който стоеше като вкаменен и трепереше с всичките си членове.

Дреболиите, които хубавата гъркиня избра, ми струваха само около тридесет цехини.

— Сполайте! — ми каза тя на нейния език.

Турчинът ѝ заповяда да ме прегърне, но тя забули лицето си и излезе. Напуснах кораба повече тъжен, отколкото доволен, понеже съжалявах, задето за смелостта си тя можа да получи само едно непълно задоволяване. Щом се намерихме отново в нашата лодка, Белино, свързал се от своя страх, каза, че съм му демонстрирал истинско и невероятно чудо, благодарение на което е почнал да ме възприема като особен и рядък характер. Характерът на гъркинята обаче оставал за него съвсем неразбираем и аз трябвало да го уверя, че всички жени в нейната страна са като нея.

— Колко нещастни трябва да са те! — извика той.

— Вярвате ли — попитах го аз, — че кокетните са по-щастливи?

— Не, но ми се иска жената, ако е искрена, да се отдаде едва след като се е борила със себе си. Тя не трябва да отстъпва пред първия подтик, който я обладава, като животно, което следва само своите нагони. Признайте, че тази гъркиня ви даде сигурно доказателство, че сте ѝ харесали, но тя ви даде и едно не по-малко сигурно доказателство за нейната дива чувствителност и то дори с безсрамие, който я излагаше на опасността да бъде грубо отблъсната, защото не можеше да знае дали и вие се чувствувате така силно увлечен по нея, както тя към вас. Тя е много красива и всичко излезе благополучно, но цялата случка ме доведе до такова силно вълнение, че още не съм се съвзел от него.

Бих могъл лесно да отърва Белино от неговото учудване и да го извадя от заблуждението му, но едно такова разяснение не би било в интерес на моята суетност, затова замълчах. Защото ако Белино, както сигурно вярвах, беше момиче, аз исках да го уверя, че по начало не ценя високо телесната дейност при любовта и че не си заслужава труда да се употребява хитрост, за да се пречи на последиците от такава любов.

Надвечер чух колата на дон Санчо да влиза в двора на гостоприемницата, побързах да го посрещна и му казах, че той навярно ще ми прости, задето съм разчитал на това, че ще ми направи честта да вечеря заедно с мен и Белдао. Достоинство и учтиво той ме увери, че моето внимание му доставяло най-голямо удоволствие и прие поканата.

Най-отбраните ястия, най-добрите испански вина и повече от всичко веселостта и прелестните гласове на Белино и Чечилия направиха кастилианецът да прекара пет превъзходни часа. Към полунощ той ме напусна с думите, че не би могъл да се признае за напълно доволен, ако не му обещае следния ден да вечерям със същото общество в неговата стая. Очевидно се наложи да отложи заминаването си с още един ден.

Едва дон Санчо излезе и аз подканих Белино да удържи на думата си. Но той ми каза, че Марина ме очаквала и тъй като съм щял да остана и на следния ден, той щял да намери удобен момент, за да ме задоволи. След това ми пожела лека нощ и си отиде.

Марина, светнала от радост, изтича до вратата, повдигна мандалото и забърза при мен с пламенни погледи. Макар да беше една година по-млада от Чечилия, формите ѝ бяха вече по-добре развити и тя като че искаше да ме убеди, че струва повече от сестра си. Но тъй като се опасяваше, че усилията на миналата нощ може да са изчерпали силите ми, тя изложи пред мен всичките любовни идеи на душата си, говори надълго и нашироко за всичко, което знаеше за голямата тайнственост, за всичко, което бе правила, за да се сдобие с несвършени познания. И естествено, всичко това тя ми разказа с несвързаността на нейната почти детска възраст. Както скоро забелязах, тя се боеше да не открия, че не е девица и да я укорявам за това. Нейното неспокойствие ме забавляваше и аз я успокоих, като ѝ казах, че тъй нареченото „цвете на девствеността“ е нещо, което природата отказва на много момичета, и мъжете, които се оплакват от това, за мен са глупаци.

Моите познания в тази област ѝ дадох смелост и доверие и аз се видях принуден да ѝ призная, че превъзхожда далеч своята сестра.

— Това е чудесно! — извика тя. — А сега да прекараме цялата нощ, без да мигнем за миг.

— Сънят, мило дете, ще ни дойде добре, той ще ни даде нови сили, които утре рано ще те обезщетят може би за изгубеното време.

И наистина, събуждането след една сладка дрямка беше за нея една поредица от победи. Тя бе прещастлива, докато на раздяла ѝ дадох три дублона, които тя предаде на майка си. У последната се пробуди ненаситното желание да приема нови благодеяния от провидението.

Отидох при моя banker да взема пари, тъй като не знаех какво ме очаква по пътя. Бях се наслаждавал, но бях и похарчил много. Освен това оставаше ми Белино, който, ако беше момиче, не трябваше да ме намери за по-малко щедър, отколкото бях спрямо неговите млади сестри. Това трябваше да се реши в течение на този ден, освен това вярвах, че ще бъда сигурен в резултата. Има хора, които твърдят, че животът бил само едно натрупване на множество нещастия, от които излиза, че нашето съществуване било нещастие, но ако животът е нещастие, то тогава смъртта е тъкмо обратното, значи щастие, защото смъртта е противоположна на живота. Това заключение може да се стори малко принудено, но хората, които говорят така, са сигурно или

болни, или бедни. Защото, ако се радвах на добро здраве, ако имаха добре напълнена кесия, веселост в сърцето, при това една Чечилия, една Марина и надежда за нещо още по-добро — о, тогава те сигурно биха променили мнението си. Аз считам такива хора за песимисти, каквито може да има само сред просяци-филорофи и между лицемерни или жлъчни свещеници. Докато има радост и щом можем да се наслаждаваме на радостта, докато живеем — тогава животът е щастие. Има нещастие и аз сам зная нещо за него, но съществуването на точно това нещастие доказва, че общо взето, щастieto преобладава. Понеже в множество рози сме намерили няколко тръни, можем ли поради това да откажем съществуването на това красиво цвете? Не! Да се твърди, че животът не е никакво благо, значи да не се познава животът. Когато се намирам в една тъмна стая, доставя ми безкрайна наслада да видя през един прозорец как се простира пред мен един неизмерим хоризонт.

Когато стана време за вечеря, аз се отправих при дон Санчо, който бе настанен във великолепна стая. Масата му беше покрита със сребърни прибори и слугите му носеха дълги ливреи. Той беше сам, но скоро дойдоха Чечилия, Марина и Белино, който по склонност или по каприз беше облякъл женски дрехи. Двете по-млади сестри бяха добре облечени и изглеждаха прелестни, но Белино в своя дамски тоалет толкова ги засенчваше, че у мен не остана вече ни най-малко съмнение.

— Убеден ли сте — попитах аз дон Санчо, — че Белино не е момиче?

— Дали е момиче или момче, какво ме интересува? Аз го считам за един много красив скопец и съм виждал скопци, също така красиви като него.

— Сигурен ли сте обаче в това?

— Нямам никакво желание да добивам подобна увереност — отговори достойният кастилианец.

О! Та ние сме мислили много различно! Все пак уважавах в него мъдростта, която ми липсваше и не си позволих повече никакъв нескромнен въпрос. На масата обаче моите жадни очи не можеха да се откъснат от прелестното същество, вследствие на моята естествена порочност аз открих приятно сладострастие във вярването, че Белино

принадлежи към един пол, към който би трябвало да принадлежи, за да не бъде нещастен.

Вечерята на дон Санчо беше великолепна, и естествено далеч надминаваше моята, защото иначе кастилианската гордост би се счела за унижена. Освен това хората не се задоволяват никога с доброто, те желаят по-доброто, или по-право казано, по-изобилното. Той ни нагости с бели трюфели, с различни видове ястия от миди и от най-добрите риби на Адриатическо море, при това имаше и пенливо шампанско, Пералта<sup>[7]</sup>, Херес и Педро-Хименес<sup>[8]</sup>.

След тази отлична вечеря Белино говори с глас, който отне и последното остатъче от разсъдъка ми, което превъзходните вина все още бяха оставили. Нейните движения, изразът в нейния поглед, държанието ѝ, походката, стойката, чертите на лицето ѝ, гласът ѝ и преди всичко моят инстинкт, всичко това засили надеждата ми. И все пак аз трябваше да се убедя със собствените си очи в женската природна същност на Белино.

След хиляди комплименти и хиляди благодарности, ние напуснахме разточителния испанец и отидохме в моята стая, където най-сетне трябваше тайната да се разкрие. Подканих Белино да удържи думата си, защото в противен случай рано на следния ден ще замина сам.

Хванах го за ръката и седнахме при огъня до камината. Изпратих Чечилия и Марина и му казах:

— Белино, всичко има граници. Вие ми дадохте вашето обещание, работата скоро ще бъде решена. Ако вие сте такъв, какъвто казахте, то аз ще ви помоля да си отидете в стаята си. Ако, напротив, сте такава, за каквата ви смятам и пожелаете да останете с мен, то аз ви дам утре сутринта сто цехина и ние ще отпътуваме заедно.

— Вие ще отпътувате сам и ще ми простите моята слабост, ако не мога да удържа на думата си към вас. Аз съм такъв, какъвто ви казах и не мога да се реша да ви направя свидетел на моя позор, а също и да се изложи на ужасните последици, които това осветление би могло да има.

— Не може да има никакви последици, щом се убедя, че вие имате нещастieto да сте такъв, какъвто не ви смятам. Ако се окаже така, повече няма да промълвя и дума. Просто ще отпътуваме утре заедно и аз ще ви оставя в Римини.

— Не, решено е, аз не мога да задоволя любопитството ви.

При тези думи аз излязох извън себе си и за малко щях да употребя насилие. Все пак се овладях и се опитах с добро да достигна до целта и да завладея онази точка, в която лежеше разрешението на загадката. Почти го бях омилюствил, когато ръката му ми оказа силна съпротива. Удвоих усилията си, но те бяха осуетени чрез внезапното изправяне на Белино. След като останах за момент спокоен, мислех, че ще мога да го изненадам и протегнах ръката си, но ме обзе внезапен страх, помислих, че познах в него мъжа, при това един достоен за презрение мъж, по-малко достоен за презрение поради своето осакатяване, отколкото поради безчувствието си, което мислех, че чета по лицето му. Отвратен, объркан, почти изчервил се заради самия себе си, аз го отпратих.

Сестрите му дойдоха при мен, сбогувах се с тях и ги натоварих да кажат на брат си, че той ще отпътува с мен и няма защо да се страхува повече от никакви настоявания от моя страна. Но въпреки убеждението, до което вярвах, че съм стигнал, Белино, когото моята фантазия бе представила като жена, все още беше господар на всичките ми мисли. Това ми беше непонятно.

На следната сутрин отпътувах заедно с него, съпроводен от сълзите на двете прелестни сестри и благословиите на майката, която с броеница в ръка мърмореше „Отче наш“ и повтаряше вечния си рефрен: „Бог ще се грижи за вас.“

Това доверие, което повечето хора, които живеят от непозволени или забранени от религията дейности, имат към провидението, съвсем не е безвкусно, престорено или лицемерно, то е вярно, истинско и дори набожно, понеже произхожда от отличен избор. Каквито и пътища да избира провидението, смъртните трябва винаги да го познават по неговото действие и който го призове, без каквато и да е задна мисъл, той трябва да се признае по начало винаги за добър човек, дори и да е виновен за някое престъпление.

Красива Лаверна<sup>[9]</sup>! Помогни ми да лъжа, помогни ми да изглеждам справедлив и честен, покрий с нощ грешките ми и с облак — измамите.

Така говореха на латински по времето на Хораций крадците на своята богиня и аз си спомних думите на един йезуит, който един ден ми каза, че поетът не е знаел латински, защото неправилно е превел оригиналния текст. Но и между йезуитите има невежи и без съмнение крадците плюеха на граматиката.

Ето че бях вече на път заедно с Белино. Той вярваше, че съм променил мнението си и си въобразяваше, че не проявявам повече любопитство към него. Но още след четвърт час видях, че се е излъгал, защото не можех да потопя погледа си в хубавите му очи, без да се почувствувам обзет от страст, която видът на един мъж никога не би възбудил у мен. Казах му, че неговите очи и всички черти на лицето са черти на жена и аз трябва да се уверя със собствените си очи във факта, тъй като забелязаният от мен израстък би могъл да бъде само игра на природата.

— Ако случаят е такъв — казах аз, — то на драго сърце ще ви простя подобно обезобразяване, което всъщност би било просто смешно. Белино, това, така да се каже, магнетично влияние, което упражнявате върху мен, тези Венерини гърди, които предоставихте на моята жадуваща ръка, тонът на гласа ви, цялото ви същество — всичко ми потвърждава, че вие сте от другия пол, не от моя. Оставете ме да се убедя в това и бъдете сигурен в моята любов, ако аз не се лъжа, бъдете сигурен в моето приятелство, ако съзная грешката си. Но ако продължавате да упорствувате, ще трябва да приема, че намирате жестоко забавление в това да ме измъчвате. Тогава трябва да приема, че сте научили като отличен наблюдател на природата в най-проклетото училище за лекари, че няма по-добро средство да направите невъзможно излекуването на младеж от една любовна страст, от това да го държите непрестанно във възбуда. Но ще признаете, че можете да упражнявате подобна тирания само ако мразите мъжа. Тогава би трябвало да повикам на помощ моя разум, за да ви мразя и аз от моя страна.

Продължих още дълго време в този тон, без той да ми отговори нито дума, но въпреки всичко изглеждаше много развълнуван. Накрая му казах, че неговата съпротива ме довежда до състояние да го третирам безпощадно, за да получа увереност, която бих могъл да постигна само чрез насилие. На това той ми отговори гордо:



— Помислете си, че вие не сте мой господар, че се намирам в ръцете ви поради доверието ми във вашето обещание, и че ще носите вина за убийството, ако бихте упражнили насилие спрямо мен. Кажете на пощенския колар да спре, аз ще сляза и няма да се оплача никому!

След това късо въведение последва поток от сълзи, а това е средство, на което никога не съм могъл да устоя. Чувствувах се покъртен до дъното на душата си и почти вярвах, че не съм имал право. Казвам „почти“, тъй като ако бях убеден, бих се хвърлил в краката му и бих го помолел за прошка, но понеже не се чувствувах в състояние да преценя случая, то се задоволих с това, да потъна в мълчание, докато стигнахме на половин пост<sup>[10]</sup> разстояние от Синигалия, където исках да вечерям и пренощувам. Там, след като дълго се бях борил със себе си, най-после заговорих:

— Бихме могли да отидем спокойно като приятели до Римини, ако вие изпитвате поне малко приятелство към мен, защото ако бяхте само малко услужлив, бихте могли да ме излекувате от моята страст.

— Няма да се излекувате — отговори смело Белино, но с тон, чиято нежност ме изненада. — Не, вие няма да се излекувате, все едно дали съм момче или момиче, понеже сте влюбен в личността ми и вашата любезност няма нищо общо с моя пол. Ако бяхте се уверили, бихте побеснели. Ако в това състояние ме бяхте намерили неумолим, то сигурно бихте извършили някое престъпление, за което по-късно бихте проливали напразно сълзи.

— Вие мислите да ме доведете с подобни красиви, разумни доводи до признанието, че вашата съпротива е разумна, но напълно се заблуждавате, тъй като чувствувам, че ще бъда спокоен и че вашата любезност би ви осигурила моето приятелство.

— Вие бихте побеснели, уверявам ви!

— Белино, това, което ме вбеси, е показването на вашите премного, истински или премного лъжливи прелести, чието въздействие не е възможно да не познавате. Тогава вие не се уплашихте от моя любезен бяс, как мога да повярвам, че се страхувате сега, когато не ви искам нищо повече, освен да ме оставите да пипна нещо, което може да предизвика в мен само отвращение?

— Ах! Да предизвика отвращение във вас? Аз съм напълно убеден в обратното. Изслушайте ме! Ако бях момиче, не би било по силите ми да ви откажа моята любов, чувствувам това, но тъй като съм

момче, то дълг ми е да не ви направя желаната от вас услуга, понеже вашата страст, която сега е още обяснима, би станала тогава противоестествена. Вашата пламенна натура би излязла по-силна от вашия разум и разумът ви лесно би станал сам съюзник на вашите чувства и би се сдружил с вашата природа. Ако получите исканото осветление, то би ви запалило и бихте престанали да бъдете господар на себе си. Бихте търсили, каквото не можете да намерите, бихте искали да се удовлетворите с онова, което бихте намерили и без съмнение това би имало ужасни последици. Вие сте умен, как можете да се ласкаете с надеждата, че би ви било възможно да не ме обичате повече, щом откриете, че съм мъж? Прелестите, които виждате у мен, биха ли престанали да съществуват? Тяхната сила дори би се увеличила, може би вашата страст тогава би станала брутална. И за да я задоволите, бихте положили всички средства, които би измислила фантазията ви. Ще успеете да се убедите, че можете да ме превърнете на жена, или още по-лошо, бихте могли да станете жена пред мен. Вашата страст ще измисли хиляди остроумия, за да оправдае вашата любов, която ще украсите с хубаво име приятелство и за да защитите поведението си, не бихте пропуснали да ми приведете хиляди примери за подобни безсрамия. Кой знае дали не бихте ме заплашили със смърт, ако не ме намерите отстъпчив? Защото, сигурно в това отношение никога не ще бъда отстъпчив.

Уморен малко от дългото обяснение, аз отговорих:

— Белино, нищо подобно не би се случило, наистина нищо! Аз съм убеден, че вие преувеличавате, защото е невъзможно опасението ви да отива толкова далеч. Но трябва да ви кажа — дори и да би станало подобно нещо, то струва ми се, че е по-малко опасно да простим на природата едно заблуждение, което строго взето може да се разглежда само като заблуждение на духа, отколкото да направите неизлечима една душевна болест, която при разумно третиране би била само временна.

Такива речи обикновено произнася един беден философ, когато разбунтувалата се страст, забъркала всичките способности на душевността си пожелае да държи разумни речи. За да използваме правилно разума си, не трябва да бъдем нито влюбени, нито разгневени, тъй като тези две страсти имат това общо, че в техните изкази те ни правят подобни на животните, които следват само подбудите на своите инстинкти. За

нещастие, ние никога не сме тъй разположени да вземаме разумни решения, когато се намираме под влияние на едната или на другата от тези две страсти.

С настъпването на нощта пристигнахме в Синигалия, където отседнах в най-хубавата гостоприемница. След като поисках да ми посочат хубава стая, поръчах си вечеря. Тъй като в стаята имаше само едно легло, попитах с най-спокоен глас Белино, дали иска да му запаля огън в другата стая. Представете си моята изненада, когато ми каза с нежен тон, че нямал нищо против да спи с мен в същото легло. Съвсем не очаквах този отговор, но той ми беше нужен, за да разсее мрачното настроение, което ме измъчваше. Виждах вече, че наближаваше развързката на комедията, но се пазех да се поздравя за това, понеже се намирах още в неизвестност, дали тя ще бъде благоприятна за мен или не. Между това чувствах искрено удовлетворение от моята победа, понеже бях сигурен, че ще остана пълен господар и учител на себе си. Ако моите чувства и инстинктът ми са ме лъгали, това значеше, че щях да го уважавам, ако се окаже мъж. В обратния случай вярвах, че мога да очаквам най-сладките доказателства за благоволение.

Седнахме на масата един срещу друг и през време на яденето думите му, изразът на лицето, на красивите му очи, нежният и сладострастен смях ме караха да предчувствувам, че той беше уморен да играе повече една роля, която и за него трябваше да е така неприятна, както и за мен.

Освободен от един голям товар, аз съкратих по възможност вечерята. Щом станахме от масата, моят любезен спътник поръча да донесат една нощна лампа, съблече се и си легна в леглото. Незабавно го последвах и читателят ще види как се разви така горещо желаната развързка. Междувременно му пожелах щастлива нощ, като тази, която считах, че ме очаква мен самия.

---

[1] Муза, покровителка на танца и хоровото пеене. — Б.пр. ↑

[2] Град в Италия. — Б.пр. ↑

[3] По името на красивото момче за удоволствие в „Сатирикон“ на Петроний, станало синоним на хомосексуалист. — Б.пр. ↑

[4] Стара златна монета. — Б.пр. ↑

[5] Прочут древен гръцки скулптор. — Б.пр. ↑

[6] Любовница и втора жена на Перикъл, прочута със своя ум, образование и грация. — Б.пр. ↑

[7] Градове в Испания, където се произвеждат хубави вина. — Б.пр. ↑

[8] Вина от полуизсушено грозде, подобно на малага. — Б.пр. ↑

[9] Нимфа Лаверна, в чиято свещена дъбрава римляните при Ромул са прикривали плячката си, е била богиня-покровителка на крадците и разбойниците. — Б.пр. ↑

[10] Пост е всяка пощенска станция, където са се сменяли конете, за да се продължи пътуването. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

ИСТОРИЯТА НА БЕЛИНА. АРЕСТУВАН. МОЕТО НЕДОБРОВОЛНО БЯГСТВО. ВРЪЩАНЕТО МИ В  
РИМИНИ И ПРИСТИГАНЕТО В АНКОНА.

Читателю, аз не те оставих да предчувствуващ най-щастливото развитие — само да предчувствуващ, защото никакво описание не би могло да ти обрисова цялото наслаждение, което прелестното същество беше запазило за мен. Щом легнах в леглото, тя се приближи до мен. Не казахме нито дума, нашите целувки се стопяваха една в друга и аз изпитах висшата наслада, преди да имам време да я потърся. След тази пълна победа — какво друго можеха да направят моите очи и пръсти? Те не биха могли да ми доставят по-голяма сигурност от тая, която вече притежавах! Аз гледах и се наслаждавах на красивото лице, което най-нежната любов беше оживила с най-гореща и естествена червенина.

След един миг на опиянение чувствата ми се запалиха от нова страст в нов пожар и ние го угасихме отново в море от наслаждения. Белино се чувствуваше задължена да ме накара да забравя страданията и да отговори сама на страстта, която прелестите ѝ бяха разпалили в мен. Аз обаче удвоих моето щастие чрез това, което ѝ доставих. Винаги съм имал слабост да търся четири пети от моето наслаждение в насладата, която доставях на прелестното същество, на което дължах щастието си. Но това чувство за съжаление ни кара да се отвърщваме от старостта, която все още може да получава наслади, но никога не може да достави такива. Младостта бяга от най-ужасния си враг — старостта.

Най-сетне настъпи моментът на успокоение, който беше станал нужен поради извънредната бурност на любовните ни радости. Нашите чувства не бяха още обезсилени, но се нуждаеха от онази почивка, която им възвръща отново свежестта и им дава онова напрежение, което е необходимо за игрите на любовта. Белино прекъсна първа мълчанието.

— Приятелю мой, доволен ли си? Намери ли ме достатъчно влюбена?

— Влюбена! Предателка! Значи признаваш, че не се лъгах, като открих в теб една чудесна жена? Ако е истина, че ме обичаш, как можа да отлагаш толкова дълго твоето и моето щастие?

— Аз съм изцяло твоя, увери ли се?

Какви наслади! Не открих ни най-малката следа от онова уродство, което тогава ме беше отвращавало.

— Но какво стана с онова ужасно нещо?

— Ще удовлетвори любопитството ти. Казвам се Тереза. При баща ми, беден чиновник в института в Болоня, живееше прочутият скопец Салимбени, очарователен певец. Още повече — млад и красив. Сближи се с мен и аз се чувствавах поласкана, че му харесвам, обичах да слушам как ме хвали. Бях едва на дванадесет години, когато си предложи услугите да ме обучава по музика и понеже хареса гласа ми, положи всички усилия. След една година знаех безупречно да си съпровождам на пиано.

Той получи наградата, която нежността му го принуди да измоли от мен, а аз му я дадох, без да се почувствувам унижена, понеже го обожавах. Без съмнение, мъже като теб поначало надминават мъжете от неговия сан, но Салимбени правеше изключение. Красотата и умът, държането, неговият талант и големите предимства на неговото сърце го поставиха в очите ми далеч над всички мъже, които бях познавала дотогава. Той беше скромнен и нежен, богат и щедър и аз се съмнявам, че би могъл да срещне някога жена, която би му оказала съпротива. Въпреки това, не го чух никога да се хвали с успехи сред жените. Осакатяването беше направило от него едно чудовище, но всички останали качества го правеха ангел.

Салимбени издържаше при един учител по музика в Римини едно младо момче на моята възраст. Бащата на момчето беше беден и имаше многочислено семейство. Когато почувствувах, че наближава крайт му, не знаех какво друго да направя, освен да накара да скопят и неговия нещастен син, за да може чрез гласа си да издържа останалите братя и сестри. Това младо момче се наричаше Белино. Добрата жена, която ти видях в Анкона, беше неговата майка и целият свят я счита за моя.

От една година вече принадлежах на Салимбени, когато един ден, плачейки, той ми съобщи, че трябвало да ме напусне, за да отиде в Рим, но ми обеща, че ще го видя отново. Това известие ме доведе до отчаяние. Той беше направил всичко възможно, за да мога да продължа образованието си, но тъкмо в този момент баща ми се разболя, умря и останах сираче.

Когато Салимбени ме видя в това положение, не можа да устои на моите сълзи, реши да ме заведе в Римини и да ме настани в същия пансион, където беше дал да обучават неговия малък любимец. Отседнахме в една гостоприемница и след като си отпочина, той ме остави и отиде при учителя по музика, за да уговори с него необходимите условия за моето обучение. Малко след това се върна тъжен и унил: Белино беше умрял предния ден.

Представяйки си каква болка ще причини на майката тази загуба, хрумна ми да ме заведе в Болоня под името Белино и да ме даде на пансион у майка му. Понеже беше бедна, тя би имала интерес да запази тайната.

„Аз ще ти дам — каза ми той — всички средства, за да довършиш твоето образование, след четири години ще те повикам в Дрезден (той беше на служба при саксонския курфюрст и крал на Полша) и то не като момиче, а като скопец. Там ще живеем заедно, без никой да може да възрази нещо, и ти ще ме правиш щастлив чак до моята смърт. Касае се само да те представя за Белино, а няма нищо полесно от това, понеже никой в Болоня не те познава и само майката на Белино ще бъде посветена в тайната, тъй като другите й деца са виждали своя брат само в най-крехката възраст и няма да се досетят за истинското положение на нещата. Но ако ме обичаш, трябва да се откажеш от пола си, трябва да забравиш даже спомена, че си била някога момиче и трябва веднага да заминеш, преоблечена като момче под името Белино за Болоня. Няма да се грижиш за нищо друго, освен да не разбере никой, че си момиче. Ще спиш сама, никога няма да се събличаш или обличаш в присъствието на други хора и когато след две или три години се развият гърдите ти, то това ще бъде една особеност, която ти ще споделяш с много от нас. Освен това, преди да замина, ще ти дам един малък инструмент и ще те науча да го закрепваш, така че да те вземат лесно за мъж, в случай че някога се наложи да се подложиш на преглед. Ако планът ми ти харесва, то аз съм сигурен, че

ще мога да живея с теб в Дрезден без кралицата — която е много набожна — да не одобри това. Съгласна ли си?“

— Нямаше нужда да се съмнява в моето съгласие, понеже аз го обожавях. Щом се облякох като момче, ние отпътувахме за Болоня, където пристигнахме с настъпването на нощта. След като уреди всичко с майката на Белино срещу заплащането на една малка сума пари, аз отидох при нея, като я нарекох майка, а тя ме прегърна и ме нарече свой любим син. Салимбени ни остави и се завърна малко след това с инструмента, който трябваше да допълни моето преобразяване. Той ме научи в присъствието на новата ми майка да го закрепям с лепило и аз толкова заприличах на моя приятел, че всеки би могъл да се излъже. Това би ме развеселило, ако внезапното заминаване на обожаваното същество не разкъсваше сърцето ми, защото Салимбени замина веднага след като беше направен своеобразният експеримент. Подиграват се с предвижданията, аз също не вярвам в тях, но предчувствието, което имах в момента, когато той ме прегърна, не ме излъга. Усещах, че го виждам за последен път и паднах в несвяст. Моето предчувствие излезе много вярно. Салимбени умря съвсем млад преди една година в Тирол, като истински философ. Неговата загуба ме принуди да извлека полза от таланта си, за да се препитавам. Майка ми ме посъветва да се представям и в бъдеще за скопец, понеже се надяваше по този начин да ме настани в театъра в Рим. Аз се съгласих — липсваше ми смелостта да взема друго решение. Междувременно тя прие за мен един ангажимент в театъра в Анкона и определи Петронио да играе там като танцьорка. По този начин ние образувахме една своеобразна трупa.

След Салимбени, ти си единственият мъж, когото съм опознала и зависи само от теб да ме върнеш към моето женско призвание, да ме освободиш от името Белино, от което след смъртта на моя покровител се отвращам и което започва да ми причинява всевъзможни неприятности.

Аз съм излизала само в два театъра и всеки път съм била принудена да се подлагам на срамния и унизителен преглед, защото, навсякъде намират, че съм приличала много на момиче и искат да ме допуснат само след като се убедят в противното.

За щастие досега съм имала работа само със стари свещеници, които се задоволяват доверчиво с едно повърхностно преглеждане и



даваха на епископа съответен доклад. Но ако се случи да попадна на някой млад свещеник, прегледът би се извършил много по-основно. Освен това, виждам се изложена на всекидневните преследвания на два вида мъже — на такава, които като теб не могат да повярват, че съм мъж и на такива, които, за да задоволят един неестествен вкус, се радват, че съм такъв, или които най-малко намират сметка в това, да ме оставят да мина за скопец. Последните особено ми досаждат. Техните страсти са така долни, а навиците им са така низки, че ме възмущават от дъното на душата ми. Страхувам се да не промуша някой ден един от тях, когато дълго сдържаната ми ярост поради срамните им предложения, потърси изход.

За Бога, ангеле мой, ако ме обичаш, бъди благороден! Освободи ме от това позорно състояние. Вземи ме със себе си! Аз не изисквам да стана твоя жена, това би било преголямо щастие, искам да бъда само твоя приятелка, както бях приятелка на Салимбени. Сърцето ми е чисто, чувствавам се създадена за почтен живот, като пазя ненарушима вярност към моя любовник. Не ме изоставяй! Нежността, която ти ми вдъхна, е истинска, моята нежност към Салимбени беше невинна и се дължеше само на моята младост и на моята благодарност. Едва чрез теб станах истинска жена.

Нежната трогателност, с която говореше, неописуемата прелест, която устните ѝ придаваха на желанието да ме убеди, ме накараха да пролея сълзи от любов и нежно съчувствие. Смесих ги с тези, които се лееха от нейните, хубави очи и дълбоко развълнуван, чистосърдечно ѝ обещах да не я напускам и да свържа нейната съдба с моята. Нейната много необикновена история ми създаде впечатление на свършена истина и имах силно желание да я направя щастлива. Само не можех да се убедя, че по време на краткия престой в Анкона наистина съм ѝ вдъхнал трайна страст, докато много други появявания са събудили в нея само бегли желания. Затова ѝ казах:

— Ако ти наистина ме обичаш, как тогава можа да допуснеш да се отдам от яд заради твоята съпротива на твоите сестри?

— Ах, мили приятелю! Помисли си за нашата голяма сиромашия, помисли си колко тежко ми беше да се открия. Аз те обичах, но не трябваше ли да мисля, че страстта, която ти ми разкри, беше само преходен пламък на един каприз? Когато те видях да преминаваш така леко от Чечилия към Мариета, вярвах, че би се

отнесъл по същия начин и с мен, щом задоволиш желанията си. Мнението ми за твоя непостоянен характер и за липсата на нежност се засили, когато видях онова, което направи на турския кораб, без да се въздържиш поне поради моето присъствие. Моето присъствие би ти било неприятно, ако ме обичаше. Страхувах се да не се видя презряна и Бог знае колко изстрадах. Ти, мили приятелю, ме обиди по хиляди различни начини. Въпреки това, аз те защитавах пред себе си, понеже виждах, че беше разгневен и искаше да си отмъстиш. Не ме ли заплаши днес в колата? Признавам, че ме уплаши, и не мисля, че страхът ме накара да отстъпя пред желанието ти. Не, аз бях решена на това още когато ми каза чрез Чечилия, че ще ме вземеш до Римини, а твоето въздържане по време на част от пътуването засили решението ми, защото повярвах, че мога да се доверя спокойно на твоя благороден характер.

— Откажи — извиках аз, — твоя ангажимент в Римини! Ще продължим пътуването, ще престоим два дена в Болоня, а оттам ще дойдеш с мен във Венеция. Щом си облечена като жена и носиш друго име, аз ще се погрижа за останалото. Нека импресариото на операта в Римини се опита да те намери!

— Съгласна съм! Твоята воля ще бъде винаги и моя. Аз съм господарка на себе си и ти се предавам безвъзвратно. Сърцето ми ти принадлежи и се надявам, че ще съумея да си запазя твоето.

В човека съществува стремеж да надмине целта, която вече е постигнал. Аз постигнах всичко, сега исках още повече.

— Покажи ми каква беше, когато те взех за мъж.

Тя стана, отвори куфара си, извади изкуствения член и гумата и го закрепил за себе си. Трябваше да се учудя на изобретението. След като любопитството ми беше задоволено, прекарах една щастлива нощ в обятията ѝ.

Сутринта, когато се събудих, наблюдавах прелестното ѝ лице, докато тя още спеше. Всяка дума на момичето, нейната красота, дарбите на чистотата на душата ѝ, силата на нейното чувство, нейното нещастие, от което без съмнение най-горчивото беше това, че трябваше да се представя за друго същество, при което беше изложена на унижение и срам — всичко това ме доведе до решението да свържа съдбата ѝ с моята, или моята с нейната, защото нашето положение беше почти еднакво.

Тъй като намеренията ми бяха сериозни, реших да придам на нашата връзка тържествеността на закона и на религията, като я направя моя законна жена. Според моите тогавашни схващания, това можеше само да повиши взаимната нежност и уважение и да ни осигури признаването от обществото, което никога не би счело нашата връзка за законна, ако не я подчиним на установения ред. Дарбата на Тереза ме увери, че не би ни липсвало никога необходимото и макар да не знаех за какво биха могли да ми послужат моите собствени способности, все пак не губех смелост. Ако трябваше обаче да живея от приходите на нейната работа, нашата любов можеше да отслабне. Тереза би ме превъзхождала и моето самочувствие щеше да бъде накърнено. По такъв начин нашите чувства щяха с течение на времето да се променят. Жена ми би се чувствувала може би като покровителка, вместо като покровителствувана. И ако имах нещастieto да установя у нея подобен начин на мислене, то — чувствувах това — любовта ми би се преобърнала в дълбоко презрение. Макар че се надявах на обратното, все пак усещах нужда да изследвам характера ѝ и реших да я изпитам, което би ми позволило да надникна веднага до дъното на душата ѝ. Затова, щом тя се събуди, казах:

— Мила, всички твои думи не ми оставят ни най-малко съмнение за твоята любов и понеже се чувствуваш сигурна, че си станала господарка на сърцето ми, това е повод да се влюбя изцяло в теб. Готов съм да сторя всичко, за да те убедя, че не си се излъгала. Най-напред искам да ти докажа, че съм достоен за твоето благородно доверие, като ти поверя със същата откровеност историята на моя собствен живот.

Нашите сърца трябва да бъдат напълно равностойни едно до друго. Аз те познавам, мила моя, но ти още не ме познаваш. Аз чета в погледа ти, че това ти е безразлично и тази преданост ми доказва пълната ти любов, но тя те издига много високо над мен, а аз не желая да ти предоставя толкова голямо предимство. Сигурен съм, че това ти доверяване не е нужно за твоята любов и че ти не желаеш друго, освен да ми принадлежиш и да притежаваш сърцето ми. Всичко това е твърде хубаво, мила Тереза, но аз бих се чувствувал унижен. Ти ми довери всичките си тайни. Слушай сега моите, но преди това обещавай ми, че след като узнаеш всичко и твоите чувства или твоите надежди се променят, макар най-малко, ще ми признаеш това съвсем искрено.

— Заклевам се, че няма да скрия нищо от теб, но и ти бъди така честен да не ми правиш неверни признания, понеже предварително каза, че те няма да ти послужат за нищо. Ако употребиш хитрости, за да разбереш дали не съм по-малко достойна за теб, отколкото в действителност съм, то най-много да паднеш донякъде в очите ми. Не бих искала да те считам способен за хитри коварства. Бъди сигурен в мен, както аз се показах сигурна в теб, кажи ми истината без заобикалки.

— Тогава слушай истината: най-напред, ти ме считах богат, какъвто аз не съм. Щом кесията ми се изпразни, аз няма да притежавам нищо. Освен това ти мислиш, че съм от благороден произход, а в действителност аз съм от по-низко съсловие, отколкото ти, или най-много от същото. Не притежавам никакъв талант, с който да печеля, нямам никаква служба. Да, дори не съм сигурен дали след няколко месеца ще имам средства за прехрана. Нямам нито родители, нито приятели. Нямам никакви намерения, още по-малко някакъв определен план в живота. С една дума, не притежавам нищо друго, освен младост, здраве, храброст, малко ум, честен и справедлив мироглед и имам слабост към хубавата литература. Най-голямото ми богатство е, че съм господар на себе си, че не завися от никого и че не се страхувам от нещастieto. Освен това, склонен съм към прахосване. Красива Тереза, такъв е твоят мъж. Отговори сега!

— Преди всичко, мили приятелю, бъди напълно уверен, че ти вярвам буквално всичко, каквото ми каза и че в някои моменти в Анкона те бях преценила точно такъв, какъвто сега се описваш. Но това предугаждане на твоя характер съвсем не ми беше неприятно, напротив, страхувах се, да не би да се лъжа. Защото, ако ти беше такъв, какъвто те считах, то бих могла да се надявам, че ще ми се удаде да те завладея. Накъсо, приятелю мой, понеже ти наистина си беден и се разпореждаш лекомислено с парите си, то позволи ми да те уверя, че това ме радва, тъй като в такъв случай ти, тъй като ме обичаш, няма да пренебрегнеш подарък, който искам да ти направя. Този подарък съм аз, такава, каквата съм, с всичките ми дарби. Отдавам ти се безвъзвратно. Твоя съм и ще се грижа за теб. В бъдеще мисли само за това да ме обичаш, но обичай само мен единствена. От този момент не съм вече Белино. Нека отидем във Венеция, където моята дарба ще

прехранва и мен, и теб. Ако обаче искаш да отидем другаде, аз съм съгласна.

— Трябва да отида в Цариград.

— Добре, но ако се страхуваш да не ме загубиш поради непостоянство, то да се оженим и правата ти върху мен ще бъдат узаконени. Аз няма поради това да те обирам по-нежно, но ще ми бъде приятно да мога да се наричам твоя съпруга.

— Аз имах това намерение и съм възхитен, че и ти го споделяш. Вдругиден, нито ден по-късно, ти ще приемеш в Болоня пред олтара моята клетва за вярност, както ти се заклевам сега тук, в обятията на любовта. Искам да бъдеш моя, да си принадлежим един на друг, свързани с всички мислими връзки.

— Щастлива съм! Няма какво да правим в Римини. Нека не ставаме сега. Ще се храним в леглото и утре, отпочинали, ще отпътуваме.

На следващия ден продължихме пътуването и се спряхме в Пезаро да закусим. Точно когато се качвахме отново в колата, дойде един подофицер с двама пехотинци, попита за имената ни и поиска паспортите ни. Белино му даде своя, аз обаче напразно търсех моя: не го намерих.

Подофицерът заповяда на пощенския колар да чака и отиде да докладва. След половин час се върна с паспорта на Белино и му каза, че може да отпътува по-нататък. На мен обаче обясни, че има заповед да ме заведе при коменданта.

— Какво сте направил с вашия паспорт? — ме попита офицерът.

— Загубил съм го.

— Паспорт не се загубва.

— Загубва се, понеже съм го загубил.

— Не можете да пътувате по-нататък.

— Идвам от Рим и пътувам за Цариград. Трябва да предам едно писмо от кардинал Акуавива. Ето писмото с неговия печат с герб.

— Всичко, което мога да сторя за вас, е да заповядам да ви отведат при господин дьо Гаж.

Намерих прочутия пълководец прав сред своя генерален щаб. След като му изложих всичко, което вече бях казал на коменданта, помолих го да ме пусне да продължа пътуването си.

— Мога само да ви окажа милостта да ви арестувам, докато от Рим пристигне нов паспорт на ваше име. Само на един небрежен човек може да се случи да загуби паспорта си. Кардиналът ще извлече поука друг път да не поверява никакви поръчки на лекомислени хора.

След като написа писмото си до кардинала, за да получи нов паспорт, той заповяда да ме отведат в поста Санта Мария извън града. Първо ме заведоха обратно в гостоприемницата. Там написах писмото си, което изпратих на Негово Високопреосвещенство по един конник. Молах коленопреклонно кардинала да изпрати незабавно един паспорт във военното бюро в Пезаро. След това прегърнах Тереза, която беше неутешима поради това нещастие, помолих я да ме почака в Римини и я принудих да приеме сто цехина от мен. Тя искаше да остане в Пезаро, но аз се противопоставих. След като накарах да свалят куфарите ми, тя отпътува, а аз се оставих да ме заведат там, където генералът беше наредил. Болката на Тереза ме наскърби много. Тя беше почти задушена от усилието да сдържа сълзите си, когато се изтръгвах от прегръдките ѝ. Не би тръгнала, ако не бях ѝ обяснил, че не може да остане в Пезаро и че след десет дни ще бъда отново при нея, за да не я напусна никога. Но съдбата беше решила другояче.

В Санта Мария дежурният офицер разпореди да ме отведат веднага в караулната, където седнах върху куфара си. Той беше един мълчалив каталонец, който не ме удостои с внимание дори когато му казах, че имам пари и го помолих да ми изпрати някого да ми прислужва. Не получих нищо за ядене и трябваше да прекарам нощта върху малко слама сред каталонски войници. Това беше на втората нощ, която съдбата ми определяше да прекарам по такъв начин, след като преди това се бях наслаждавал на две очарователни вечери. Без съмнение, моя ангел покровител се забавляваше, като ме оставяше да си направя изводи от подобни сравнения. Във всеки случай, една такава школа оказва безпогрешно действие върху определени характери.

Ако искаш да затвориш устата на някой философ, когато ти казва, че в живота сборът на страданията бил по-голям от този на радостите, то само го попитай дали би искал да живее един живот, в който да няма нито едните, нито другите. Или няма да ти отговори, или ще започне да извърта. Защото, ако отговори отрицателно, то той обича живота такъв, какъвто е. А щом го обича, той го намира приятен. Как

би могъл да бъде приятен, ако е непоносим? Ако обаче отговори на въпроса положително, той признава, че е глупак, тъй като тогава трябва да вижда удоволствие в равнодушието? Това е безсмислица.

Страданието е свързано неразривно с човешката природа. Ние никога не страдаме, без да съхраняваме надежда за облекчение. А надеждата е радост. Ако случайно някой страда без надежда за облекчение, то непогрешимото упование, че животът му някога ще свърши, ще бъде радост. Смъртта — най-лошото, което може да ни се случи, е сън от изтощение, през време на който ни утешават щастливи сънища или загубване на усета. Но когато се наслаждаваме, никога не ни смущава мисълта, че след радостта ще последва страдание. Радостта е винаги чиста, а страданието е винаги смекчено.

Приемам, драги читателю, че ти си на двадесет години и започваш да ставаш мъж, като обогатяваш ума си с познанията, които ще те направят полезно същество. Ректорът влиза и ти казва: „Давам ти тридесет години живот — това е решение на съдбата. Петнадесет следващи една след друга ще бъдат щастливи, другите петнадесет — нещастни. Предоставя ти се да избереш свободно, да започнеш, с която половина искаш.“

Признай, драги читателю, че ти не ще мислиш дълго, за да решиш, а ще започнеш с годините на страданието, защото ще чувствуваш, че надеждата за петнадесет радостни години ще ти даде нужната сила, за да понесеш годините на страдание. Можем дори да приемем, че очакването на едно осигурено щастие ще облекчи в известен смисъл страданието.

Аз съм убеден, че вече си отгатнал какво искам да кажа. Вярвай ми, един мъдрец никога не може да бъде напълно нещастен, и аз вярвам с удоволствие на моя приятел Хораций, който, напротив, твърди, че бил винаги щастлив:

Ако само хремата не беше досадна. Но кой би имал непрекъснато хрема?

Факт е, че ужасната нощ, която прекарах в Санта Мария до Пезаро, ми донесе малка загуба и голяма печалба. Малката загуба се състоеше в това, че трябваше да се лиша от моята мила Тереза, но след

като бях сигурен, че след десет дни ще я видя отново, това беше малко нещастие. Печалбата се състоеше в натрупването на житейски познания, които са истинско училище за човека. На тях дължа една пълна система против необмислената система на благоразумието. Можете да заложите сто срещу едно, че един млад човек, който е загубвал веднъж своята кесия или своя паспорт, никога вече не ще загуби нито едното, нито другото. И двете нещастия ме постигнаха. Всяко по един-единствен път. Но те биха ме постигали често, ако не се страхувах постоянно от тях. В житейския речник обаче на един истински лекомислен човек думата страх не съществува.

Офицерът, който на следния ден ме отърва от моите свадливи каталонци, ми се стори съвсем друг човек. Той имаше приветливо лице, което ми хареса. Беше французин и по този повод трябва да отбележа, че французите винаги са ми харесвали, а испанците — никога. В маниерите на едните има нещо толкова услужливо, толкова любезно, че човек се чувства привлечен към тях като към стари познати. Изражението на злонамерена гордост по лицата на другите им придава известен отблъскващ вид, който не спечелва никого в тяхна полза. И все пак аз съм бил много пъти лъган от французи, но никога от испанци.

Офицерът се приближи с благородно и учтиво благоприличие и попита:

— На каква случайност, господин абате, дължа честта да ви имам под мое покровителство?

Подобно отношение възвръща цялата еластичност на белия дроб!

Разправих му на дълго и на широко цялото си злополучие. Той го намери смешно, но един характер, който намираще бедата ми смешна, не можеше да не ми хареса, защото съзнавах, че неговият начин на мислене е доста сходен с моя. Той ми даде веднага един войник да ме обслужва и малко след това имах вече легло, столове и маса. Вниманието му отиде дори дотам, че накара да поставят леглото ми в неговата стая — една любезност, към която не можех да остана безчувствен.

След като ме покани учтиво да взема участие в обяда му, предложи ми една партия пикет. Но веднага след моето начало той обърна вниманието ми, че играе по-добре от мен и че офицерът, който



ще го смени, играе по-добре и от него. Загубих три или четири дуката. Накрая ме посъветва да не играя на следващия ден. Послушах го. Каза ми, че за вечеря ще има посещение, след ядене ще се играе фараон, но държателят на банката бил един грък — опитен играч, затова не бивало да играя. Намерих съвета много приятелски, особено когато видях, че всички играчи загубиха и че гръкът, без да се грижи за ругатните на измамените, с пълно спокойствие сложи парите в джоба си, след като изплати частта на дежурния офицер, който участвуваше в банката.

Този държател на банката се наричаше дон Бепе или Кадето и по произношението му познах, че е неаполитанец. Съобщих наблюденията си на офицера и го попитах защо ми каза, че е грък. Той ми обясни, че изразът неаполитанец означавал нечестен играч и поуката, с която той съпроводи обяснението си, ми беше от голяма полза.

През следните пет дни животът ми беше еднообразен и доста тъжен. На шестия ден обаче французинът пое отново поста. С удоволствие го видях да идва. Усмивайки се, той ми каза, че бил възхитен да ме види отново и аз приех комплимента като нещо съвсем естествено. Вечерта се състоя същата игра и със същия резултат, като изключим това, че един от играчите стовари бастуна си по гърба на държателя на банката, на което гръкът със стоическо равнодушие не обърна внимание. Девет години по-късно видях отново същия индивид като капитан на служба при Мария Тереза във Виена. Той се наричаше тогава Де Афлисио. Десет години след това го видях пак като полковник и за кратко време след това като милионер. Най-сетне го видях преди тринадесет или четиринадесет години като затворник в галера<sup>[1]</sup>. Беше красив, но смешно, въпреки своята красота, имаше разбойническа физиономия. Виждах съм и други лица от същия тип: Калиостро<sup>[2]</sup> например и един друг, който още не е в галерите, но няма да им избяга. Ако читателят е любопитен, ще му кажа името на ухото.

След девет или десет дни бях познат и приятен на цялата армия. Все още чаках паспорта си, за чието пристигане бях сигурен, че скоро ще ми съобщят. Бях почти свободен и дори се разхождах извън погледите на часовите. С право никой не се страхуваше, че ще избягам, тъй като би било лудост от моя страна да мисля за това. Но съвсем

непредвидено изживях едно от най-странните приключения в живота си.

Беше шест часът сутринта. Разхождах се на около стотина крачки от часовая, когато към мен се приближи един яздец на кон офицер, който слезе от коня, сложи юздата около шията му и се отдалечи, за да удовлетвори нуждите си. Учудих се на интелигентността на коня, който стоеше като верен слуга, комуто господарят е заповядал да го чака. Приближих се до животното, взех, без да имам някакво намерение юздата в ръка, поставих крака си в стремето и — едно, две, три — бях вече на седлото. За пръв път в живота си седях върху кон. Не знаех дали случайно не го докоснах с бастуна си или с тока на обувката, но животното внезапно се впусна в пълен карьер. Вкопчих се в него с токовете си, понеже десният ми крак беше изпуснал стремето. Конят подивя, не знаех как да го спра, и започна да тича все по-бързо. Последният преден пост ми извика да спра, но аз не можех да изпълня заповедта. Конят летеше като вятър. Чух да просвирват няколко куршума, предизвикани от недоброволното ми неподчинение. При първия преден пост на австрийците спряха най-после коня ми и аз благодарих на Бога, че мога да сляза.

Един хусарски офицер ме попита накъде препускам тъй бързо, но думите ми бяха по-бързи от мисълта и отговорих неволно, че за това ще дам сметка само на княз Любковиц. Князът беше командир на армията, чиято главна квартира се намираше в Римини. В резултат офицерът заповяда да ми оседлаят един кон и двама хусари ме закараха в галон до Римини. Там дежурният офицер нареди веднага да ме отвежат пред княза.

Намерих Негово Височество сам и му разказах всичко, което ми се бе случило. Моят разказ го разсмя, но все пак му се видя малко невероятен.

— Би трябвало, господин абате, да заповядам да ви хвърлят в затвора, но ще ви спестя тази неприятност.

След това повика един от своите адютанти му заповяда да ме съпроводи веднага до чезенската градска врата.

— Оттам — продължи той, обръщайки се към мен — можете да отидете, където искате, но внимавайте да не се върнете обратно при войската ми без паспорт, защото ще бъде лошо за вас.

Поисках да нареди да ми върнат коня, отговори ми, че конят не ми принадлежи. Забравих да го помоля да ме изпрати обратно там, откъдето бях дошъл. Но може би така беше добре.

Офицерът, който беше натоварен да ме съпроводи, ме попита, когато минавахме покрай едно кафене, дали искам да изпия чаша шоколад и ние влязохме вътре. Видях да минава покрай нас Петронио и докато офицерът говореше с един познат, дадох знак на момчето да се престори, че не ме познава и да ми каже къде живеят. След като изпихме шоколада, офицерът плати и ние продължихме. По пътя, разговаряйки, той ми каза името си, аз му казах своето и му разправих как бях дошъл до Римини. Попита ме дали бих се спрял за известно време в Анкона, но когато отговорих утвърдително, каза ми, усмихвайки се, че бих могъл да взема паспорт в Болоня, да се завърна спокойно в Римини и Пезаро и да си взема куфара, като заплатя на испанския офицер избягалия кон. Пред градската врата ми пожела приятно пътуване и ние се разделихме.

Видях се свободен, притежавах злато и украшения, но нямах куфара. Тереза беше в Римини, а ми беше забранено да се върна там. Реших да се отправя бързо към Болоня, да се снабдя с паспорт и да се върна в Пезаро, където междувременно моят римски паспорт сигурно беше пристигнал, защото не можех да се реша да остана без куфара си, а не исках да прекарам и без Тереза чак до края на нейния ангажимент при директора на операта в Римини.

Валеше дъжд, бях с копринени чорапи и понеже не ме биваше за пешеходец, имах нужда от кола. Застанах под входа на една църква да чакам спирането на дъжда и обърнах моето хубаво върхно палто, за да не бъда познат като абат. Някакъв селянин мина покрай мен, попитах го дали има кола да ме заведе до Чезена.

— Имам господине — отговори той, — но е на половин миля оттук.

— Вземи я и ела тук, ще те чакам.

Докато чаках завръщането на селянина с колата, пристигна един керван от четиридесет натоварени мулета, отиващ към Римини. Все още валеше, мулетата дойдоха съвсем близо до мен, поставих механично ръката си върху шията на едно от тях, последвах бавните стъпки на животното и влязох обратно в Римини, без да привлека вниманието дори на мулетарите. Дадох на първия уличен хлапак,

когото срещнах, една златна монета и се оставих да ме заведе в жилището на Тереза.

Бях покрил косите си с нощна шапчица, свалих надолу полите на шапката, скрих хубавия си бастун под палтото. Така не приличах на нищо. Попитах за майката на Белино и хазайката ме заведе в една стая, където намерих събрано цялото семейство. Тереза носеше женски дрехи. Мислех, че ще я изненадам, но Петронио вече ги бе предупредил и те ме очакваха. Разказах моята история. Тереза се уплаши поради опасността, на която се бях изложил и въпреки любовта си, започна да ме убеждава, че трябвало непременно да отида в Болоня, както господин Вайс ме бил посъветвал.

— Познавам този офицер — каза тя, — той е честен човек, но идва всяка вечер тук и ти трябва да се скриеш.

Беше едва осем часът сутринта, имахме целия ден пред нас и всички обещаха да мълчат. Успокоих Тереза, като я уверих, че ще намеря лесно средство да се измъкна незабелязано от града. Тереза ме заведе в нейната стая и ми каза, че по пътя за Римини срещнала нейния директор, той я завел в определеното за нея и семейството ѝ жилище, тя му обяснила, че била момиче и че не искала да минава за скопец. На директора това било много удобно, понеже Римини принадлежи към една друга област, не към тази, към която принадлежи Анкона и тук жени могли да излизат на сцената. Накрая ми каза, че била ангажирана само до началото на май и щяла да дойде навсякъде, където бих искал да я чакам.

— Щом имам паспорт — казах ѝ, — нищо не ще може да ме спре да остана при теб, докато се освободиш. Но кажи ми, господин Вайс е идвал при теб, не си ли му казала, че съм останал за няколко дни в Анкона?

— Да, казах му, че са те арестували, понеже си изгубил паспорта си.

Сега разбрах защо офицерът се засмя, когато ми даваше своя съвет.

След този важен разговор приех комплиментите на майката и на двете по-млади сестри. Направи ми впечатление, че те са по-малко весели и по-малко чистосърдечни, отколкото в Анкона. Може би чувствуваха, че Белино, сега вече Тереза, беше станала опасен съперник. Изслушах търпеливо всички жалби на майката. Тя

твърдеше, че Тереза е изпуснала щастието си, като е изоставила хубавата роля на скопец, понеже в Рим би могла да печели хиляди цехини годишно.

— В Рим, добра ми госпожо — казах аз, — фалшивият Белино би бил открит и Тереза би била затворена в някой мизерен манастир, а тя не е създадена за това.

Въпреки опасното положение, в което се намирах, прекарах целия ден заедно с моята любима и ми се струваше, като че всеки миг откривах в нея нови прелести, а в мен повече любов. Към осем часа вечерта чухме някой да идва, тя ме напусна и аз останах на тъмно, но можех да виждам и чувам всичко. Видях да влиза барон Вайс. Тереза му протегна ръка за целувка с миловидността на една красива жена, и с цялото достойнство на една княгиня. Първото, което той ѝ каза, беше съобщение за мен, тя се престори, като че се радва за това и слушаше с равнодушно изражение, когато ѝ разказваше, че ме посъветвал да се завърна с паспорт. Той прекара един час с нея и аз намерих Тереза достойна за възхищение, както поради държанието ѝ, така и поради маниерите ѝ. С една дума, тя се държеше така, че не можех да откроя и най-малък повод за ревност. Марина светеше на офицера, когато си отиваше, и Тереза дойде при мен. Нахранихме се весело и в момента, когато искахме да си легнем, дойде Петронио и ми каза, че шестима мулетари ще тръгнат от Чезена два часа преди разсъмване. Ако успея да отида четвърт час преди това при тях и им дам нещо за почерпка, бих могъл без никакви трудности да се измъкна от града. И аз бях на същото мнение. Помолих го да не си ляга, за да може да ме събуди на време. Но това не беше нужно, тъй като бях готов още по-рано. Напуснах Тереза, уверен твърдо в моята любов и вяроност, но малко неспокоен заради излизането ми от Римини. Тя имаше още шестдесет цехина и искаше да ме принуди да ги взема обратно, но аз я запитах какво ли би си помислила, ако ги приемер, тъй че не стана вече дума за това.

Отидох в обора, дадох на един мулетар пари за почерпка и му казах, че искам да яздя едно от неговите мулета до Сариняно.

— Можете — каза ми добрият човек, — но би било по-добре, ако се качите, когато излезем от града, като преминете градската врата, пеш, като че ли сте мулетар.

Тъкмо това исках и аз. Петронио ме изпрати до градската врата, където му дадох достатъчно доказателства за моята благодарност. Излязох навън безпрепятствено и напуснах мулетарите в Сариняно, откъдето отпътувах с пощата за Болоня. Скоро се убедих, че ми е невъзможно да получа паспорт, между другото и поради това, защото ми казваха, че съм нямал нужда от такъв. Наистина, при обикновени обстоятелства те имаха право, но аз не знаех, че в случая беше тъкмо обратното и нямах намерение да им обяснявам причините за това. Реших се да пиша на френския офицер, който се беше отнесъл така учтиво с мен в поста при Санта Мария. Помолих го да се осведоми при военния секретариат дали паспортът ми вече не е пристигнал и ако е пристигнал, да ми го изпрати. Сетне го молах да се осведоми за притежателя на отвлечения от мен кон, защото считах за напълно справедливо да го обезщетя за загубата. На всяка цена реших да дочакам Тереза в Болоня и ѝ съобщих това, като настоявах да ми пише много често. Читателят ще види какво ново решение взех още същия ден.

---

[1] Голяма гемия, в която като гребци са били поставяни за наказание осъдени за тежки престъпления. — Б.пр. ↑

[2] Йозеф Балзамо, наречен граф Александър фон Калиостро — известен авантюрист в XVIII век. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

СВАЛЯМ СВЕЩЕНИЧЕСКИТЕ ОДЕЖДИ И ОБЛИЧАМ ВОЙНИШКИ МУНДИР. ТЕРЕЗА ОТПЪТУВА ЗА НЕАПОЛ, А АЗ ОТИВАМ ВЪВ ВЕНЕЦИЯ, КЪДЕТО ПОСТЪПВАМ В СЛУЖБА НА МОЕТО ОТЕЧЕСТВО. ТРЪГВАМ С КОРАБ ЗА КОРФУ И СЛИЗАМ В ОРЗЕРА ДА СЕ ПОРАЗХОДЯ.

При пристигането си в Анкона се настаних в една малка гостоприемница, за да не привлеча ничии погледи. След като писах на Тереза и на френския офицер и писмата ми бяха предадени в пощата, намислих да си купя нови долни дрехи, а понеже и пристигането на куфара беше най-малкото несигурно, сметнах, че ще сторя добре, ако си поръчам и нови дрехи. Заедно с тази мисъл съобразих също, че за в бъдеще едва ли ще мога вече да намеря щастието си в свещеническото поприще. Колебаещ се при това какъв избор да направя, имах идеята да се превърна в офицер, тъй като за действията си нямаше да давам никому сметка. Тази мисъл беше естествена за моята възраст, още повече бях имал контакта с две армии, където видях, че само войнишкият мундир беше на почит и реших, че е добре да се сдобия със същото уважение. Освен това исках да се върна във Венеция и изпаднах във възторг от идеята да се покажа там в почтените одежди, тъй като в тези на религията там се бяха отнесли с мен твърде зле.

Попитах за добър шивач. Изпратиха ми „Смъртта“. По-точно човекът, когото ми доведоха, се казваше Морте. След като избрах сукно и му обясних каква желая да бъде моята униформа, той взе мярка и следния ден бях преобразен в един последовател на Марс. Снабдих се с дълга шпага. С красивия си бастун в ръка, с шапка с дръзко повдигнати краища и черна кокарда и с една дълга изкуствена плитка на гърба, аз излязох и се разхождах из града.

Считах, че на моя нов сан приляга едно по-прилично жилище от това, наето при пристигането ми, и се пренесох в най-добрата гостоприемница. И днес още си спомням с удоволствие за приятното впечатление, което имах от себе си, когато се любувах до насита на вида си в огледалото. Бях очарован от себе си. Намирах се възхитителен и създаден да нося и да прославя войнишкия мундир,

който бях избрал по щастливо вдъхновение. Понеже бях сигурен, че никой не ме познава, аз си рисувах предварително с жива радост предположенията, които ще бъдат правени относно моята личност при появяването ми в първото кафене в града.

Униформата ми беше бяла, жилетката — синя, със златни и сребърни шнулове, със също такъв темляк за шпагата. Много доволен от внушителния си вид, отидох в кафене, четох вестник, докато опитвах от шоколада си съвсем небрежно и се радвах вътрешно, като виждах, че привличам вниманието. Един дързък човек ме заговори под някакъв предлог, отговорих му само едносрично и заблудих по този начин най-хитрите. След като оставих да ми се учудват достатъчно в кафенето, разходих важно особата си по най-оживените улици и се върнах в моята гостоприемница, където се храних сам на обяд.

Веднага след ядене дойде собственикът с една книга, в която ме помоли да запиша сведенията за личността си.

— Казанова.

— Моля, положението ви, господине?

— Офицер.

— На чия служба?

— На ничия.

— Отечеството ви?

— Венеция.

— Откъде идвате?

— Това не ви интересува.

Тези думи, изречени с един, както вярвах, отговарящ на външността ми тон, упражниха своето въздействие. Гостилничарят си отиде и аз бях много доволен от себе си, понеже отгатнах, че той беше дошъл, подтикнат от някои любопитни и знаех, че в Болоня се живее напълно свободно.

На следния ден отидох при банкера Орси, за да ми изплати моята менителница, приех една нова за шестстотин цехина и сто цехина в злато. След това разходих, както предишния ден, моя нов сан из града. Когато на следния ден пиех кафето си след ядене, съобщиха ми за идването на банкера Орси. Изненадан от това посещение, аз го поканих да слезе и видях, че го придружава монсиньор Корнаро, но се направих, че не го познавам. След като господин Орси ми каза, че идва



да ми предложи пари за моите менителници и ми представи прелата, станах и казах, че съм възхитен да се запозная с него.

— Ние вече се познаваме — поясни той — от Венеция и Рим.

Аз се престорих на замислен и му отговорих, че положително се заблуждава. Прелатът, който подозираше причината за моето поведение, не настоя на твърдението си и се извини. Поканих го на чаша кафе, той прие, след това се сбогува с молба на следния ден да му направя честта да закузвам с него.

Решен да постоянствувам в отричането, аз отидох у прелата, който ме прие приятелски. Тогава той беше висш таен секретар на апостолическия съд в Болоня. Донесоха шоколада и докато пиехме, той ми каза, че вероятно имам сериозни основания за моето въздържане. Но било несправедливо от моя страна да нямам доверие в него, тъй като въпросната работа ми правела чест.

— Не зная, монсиньор, за каква работа се касае.

Той ми подаде някакъв вестник и ми посочи да прочета една статия. Представете си моята изненада, когато видях статията под рубриката Пезаро:

Господин де Казанова, офицер от полка на кралицата, е дезертирал, след като е убил на дуел един капитан. Не се знаят причините за този дуел. Знае се само, че споменатият офицер се е отправил към Римини върху коня на другия, който е останал мъртъв на място.

Въпреки изненадата и обзелото ме желание да се смея, прочитайки нещо, в което се смесваше толкова много неистина с толкова малко истина, аз не промених израза на лицето си и казах на прелата, че Казанова във вестника е някой друг, не аз.

— Може да е така, но все пак вие сте същият, когато видях преди един месец при кардинал Акуавива и преди две години при моята сестра, госпожа Лоредан във Венеция. Освен това банкерът от Анкона ви е записал в своята менителница до господин Орси също като абат.

— Е, да, монсиньор, Ваше Превъзходителство ме принуждава да призная, че съм същият, но ви моля да ограничите всички въпроси,

който бихте ми задали. Честта ме задължава да пазя днес строго мълчание.

— Това ми стига. Да говорим за друго.

След няколко минути приятелски и вежлив разговор аз го напуснах, като му поблагодарих за желанието да ми помогне. Видях отново този архиерей чак шестнадесет години по-късно и ще говоря за това на съответното място.

Смеех се вътрешно на всички неверни истории и обстоятелства, които се трупаха, за да им придадат вид на истина. Оттогава станах голям скептик по отношение на историческите истини. Все пак изпитах истинско удоволствие чрез моето въздържане да подхранвам мисълта, че съм същият Казанова, за когото се пишеше във вестника от Пезаро. Бях сигурен, че прелатът ще пише във Венеция, където това дело би ми било чест, поне докато се открие истината, която би оправдала моето въздържане. Освен това, тогава може би щях да съм вече далеч. Тази мисъл допринесе твърде много за решението ми да отида във Венеция, щом получа писмо от Тереза, тъй като мислех, че там бих могъл да я дочакам много по-спокойно, отколкото в Болоня. Впрочем в моето отечество нищо не би ме спряло да се ожена за нея. Междувременно, баснята ме забавляваше и аз очаквах всеки ден опровержение във вестника. Във всеки случай офицерът Казанова вероятно се е смял на мнимо отвлечения от него кон също така, както аз се смеех на хрумването, което ме накара да се преоблека в Болоня като офицер, като че ли нарочно исках да потвърдя тази басня.

На четвъртия ден от моето пребиваване получих чрез специален пратеник едно дебело писмо от Тереза. Тя ми съобщаваше, че в деня на моето заминаване от Римини барон Вайс ѝ представил херцог де Кастропиано, който, след като я чул да пее, ѝ предложил хиляда унции годишно, ако тя желае да гастролира в театъра в Сан Карло, където трябвало да отиде незабавно след ангажимента ѝ в Римини. Тереза помолила за осем дни за размисъл и ги получила. Към писмото си беше прибавила два особени листа. Единият беше написаният от херцога договор, който тя ми изпращаше за сведение и не искаше да подпише без моето съгласие. Другият — едно формално задължение да остане на доживотна служба при мен. Пишеше ми, че ако искам да отида с нея в Неапол, тя би се срещнала с мен на всяко посочено от мен място и ако искам да отклоня връщането в този град, трябвало

просто да отхвърля това предложение и да съм сигурен, че тя не знае никакво друго щастие, освен да се подчинява безрезервно на моите желания.

За първи път в живота си се видях принуден дълго да размислям, преди да взема решение. Това писмо обърка всичките ми планове и аз поръчах пратеника да дойде на следния ден, понеже не можех да отговоря веднага.

Две еднакво силни причини поддържаха везните в равновесие — суетност и любов. Чувствувах, че не трябваше да изисквам от нея да изпусне своя шанс, не можех също и да я оставя да отиде без мен в Неапол, нито да отида и аз с нея. От една страна, треперех при мисълта, че любовта би могла да попречи на щастието на Тереза, а от друга, страхувах се от възможното накърнение на самолюбието ми, ако замина с нея в Неапол. Та и как можех да се реша да се явя отново в този град, след като го бях напуснал преди седем или осем месеца и то да се явя в облеклото на бедняк, който живее на разноски на жена си или на любовницата си? Какво биха казали братовчед ми Антонио, дон Поло и неговият мил син дон Лелио Карафа и всички благородници, които ме познаваха? Треперех при мисълта за Лукреция и нейния съпруг. Знаех, че въпреки нежността ми към Тереза бих се чувствувал много нещастен, ако всички там ме презираха. Като любовник или съпруг, свързан с нейната съдба, аз бих се ненавиждал и бих се чувствувал като паразит по призвание и занаят. След това размислих, че бих се оковал в разцвета на младостта и трябва да се откажа завинаги от голямото щастие, за което се чувствувах създаден. Усетих, че везните загубиха равновесие и разумът заповяда на сърцето да мълчи. Понеже вярвах, че съм открил начин да печеля време, аз се спрях на това. Писах на Тереза, че трябва да приеме и да отиде в Неапол, като бъде сигурна, че ще я намеря там или през юли, или след завръщането ми от Цариград. Посъветвах я да си наеме една прислужничка с прилична външност, за да може да влезе във висшето общество както подобава, и да се държи така, че при пристигането си да мога да се ожения за нея, без да се червя. Предвиждах, че нейното щастие ще зависи повече от красотата, отколкото от таланта ѝ и понеже познавах характера си, знаех, че никога няма да бъда услужлив любовник или вежлив съпруг.

Ако съобщението на Тереза беше дошло една седмица по-рано в ръцете ми, то сигурно бих заминал за Неапол, понеже тогава любовта ми беше по-силна от разума ми. Но в любовта, както и във всичко друго, времето е могъщ фактор. Писах ѝ да ми отговори в Болоня и три дни по-късно получих едно тъжно, нежно писмо, с което ми съобщаваше, че била подписала своя ангажимент и взела една прислужница, която би могла да представи като своя майка. През май щяла да бъде в Неапол и щяла да ме чака дотогава, докато не ѝ пиша, че не искам вече да зная за нея. Четири дни след получаването на това писмо, предпоследното от Тереза, заминах за Венеция.

Преди да отпътувам, получих писмо от моя френски офицер, който ми съобщаваше, че паспортът ми е пристигнал и че ще ми го изпрати заедно с куфара, ако преди това заплатя на господин Марчело Бирна, комисионер на испанската армия, петдесет дублона за коня, който отвялякох, или който ме отвлече. Отидох веднага у господина, доволен от това, да приключа тази работа и получих куфара си и паспорта миг преди да замина. Впрочем, след като всички научиха, че съм платил за коня, монсиньор Корнаро се убеди напълно, че съм убил и капитана на дуел.

За да се влезе във Венеция, трябваше да се прекара карантина, но тази формалност съществуваше още само затова, че двете правителства бяха в изострени отношения. Венецианците искаха папата да отвори пръв границата си, а понтифексът настояваше венецианците да направят първата стъпка. От всички тези раздори произлизаха големи щети за търговията, но на нуждите на населението се е гледало често твърде лекомислено. Аз не исках да се подложка на тази формалност и можах да я избягна по следния начин. (Работата беше опасна, понеже във Венеция царува извънредно голяма строгост по отношение на здравните мерки. Все пак, по онова време изпитвах особено удоволствие в това, да върша всичко, което беше забранено или най-малкото много трудно.)

Знаех, че можеше да се премине от Мантуа във Венеция. Знаех също, че пътуването между Мантуа и Модена не беше ограничено. Следователно, ако отида в Мантуа и си дам вид, че ида от Модена, работата беше наред, понеже оттам можех да премина някъде реката По и да отпътувам с кола за Венеция. Наех една кола от Роверо, град на река По в държавицата Мантуа.

Кочияшът ми каза, че можел да кара по странични пътища до Роверо и да обясним, че идваме от Мантуа. Единствената пречка можело да се яви само в това, че няма да можем да представим на градската порта здравно свидетелство от Мантуа. Наредих му да каже, че го е загубил и всичко останало да предостави на мен. Малко пари го накараха да тръгне по волята ми.

На пропуска пред Роверо казах, че съм офицер от испанската армия и че отивам за Венеция, за да говоря по много важна работа с херцога на Модена, който тогава пребиваваше там. Не само че не питаха за здравното свидетелство, но ми оказаха дори военни почести и бяха извънредно учтиви с мен. Дадох ми веднага свидетелство, че идвам от Роверо и с него преминах По при Остилия<sup>[1]</sup>, откъдето се отправих към Ленияго<sup>[2]</sup>. Там освободих кочияша, който беше също доволен от моята щедрост, както аз от успешното пътуване, взех пощенската кола и вечерта пристигнах във Венеция. Забелязах, че беше 2 април 1744, моят рожден ден, който десет пъти през живота ми е бил свързан с някаква особена случка.

На другия ден отидох на борсата, за да потърся превоз до Цариград. Но понеже не намерих никакъв кораб, който да отплава порано от три или четири месеца, наех каюта в един линейен<sup>[3]</sup> кораб, който щеше да отплава до един месец за Корфу. Това беше венециански кораб, командуван от капитан Цизано.

След като се подготвих по този начин да се подчиня на съдбата си, която според моето суеверно чувство ме зовеше в Цариград, аз се отправих към празния площад, за да поразгледам, а и мен да ме забележат. Предварително се наслаждавах на изненадата на моите познати, които няма да ме познаят като господин абата. Да не забравя да кажа на читателите си, че в Роверо бях украсил шапката си с една червена кокарда.

Считах се задължен да направя посещение и мислех, че първото с право се полага на абат Гримани. Щом ме видя, той извика от учудване, понеже смяташе, че още съм на дипломатическа служба при кардинала Акуавива, а виждаше пред себе си жрец на Марса. Когато влязох, той стана от масата. Между гостите забелязах един офицер в испанска униформа, но това не ме смути ни най-малко. Казах на абата Гримани, че само преминавам оттук и счетох за свой дълг да му направя посещение.

— Не очаквах да ви видя в такова облекло.

— Взех умното решение да махна облеклото, което не можа да ме направи достатъчно щастлив.

— Къде отивате?

— В Цариград и се надявам да намеря скоро превоз до Корфу, понеже съм снабден с бързи писма от кардинал Акуавива.

— Откъде идвате сега?

— От испанската армия, в която бях преди десет дни.

След тези думи чух един млад господин да извиква: „Това не е вярно!“

— Моят ранг — отговорих веднага — не ми позволява да бъда обвиняван в лъжа — поклоних се в кръг и излязох, без да обръщам внимание на поканите на гостите, които искаха да ме задържат.

Носех униформа и поради това трябваше, струва ми се, да имам и онази раздразнителна гордост, онова високомерие, което характеризира толкова военни. Не бях вече свещеник, не трябваше да търпя да ме изобличават в лъжи и особено когато това ставаше така публично.

Отидох у госпожица Манцони, която имах голямо желание да видя. Моят вид я възхити и тя не пропусна да ми напомни за нейното предсказание. Разказах ѝ историята си, която я впечатли, но ми каза, че ако отида в Цариград, вероятно няма да я видя повече.

След това отидох у госпожа Орио, където намерих добрия господин Роза, Нанета и Мартина. Изненадата им беше извънредно голяма, бяха като вкаменени. Двете любезни сестри ми се сториха още по-красиви, но не намерих за удобно да им разкажа цялата история на деветмесечното си отсъствие, тъй като тя не би могла да поучи лелята, нито да хареса на племенничките. Затова се задоволих да измисля нещо друго и да ги забавлявам приятно в продължение на три часа. Добрата жена беше възхитена. Обясних ѝ, че зависи само от нея да ме притежава през тези три или четири седмици, които трябва да прекарам във Венеция, като ми даде една стая и вечеря, но само при условие, че няма да бъда в тежест нито на нея, нито на нейните прелестни племеннички.

— Ще бъда щастлива — отговори ми тя, — ако мога да ви предложа една стая.

— Вие я имате, скъпа моя — ѝ отговори нейният приятел Роза.  
— Аз се наемам в два часа да я приведа в ред.

Това беше стаята, която се намираше до тази на племенничките. Нанета поясни, че ще се пренесе със сестра си долу, но госпожа Орио ѝ отговори, че това не било нужно, тъй като те биха могли да се заключват в стаята си.

— Няма нужда от това, синьора — поясних аз сериозно и скромно, — ако знаех, че бих ви причинил и най-малкото безпокойство, бих предпочел да остана в гостоприемницата.

— Не правете това. Простете на моите племеннички, те са малки гиздосии, които имат голямо мнение за себе си.

Когато по този начин всичко беше уредено, принудих госпожа Орио да приеме петнадесет цехина в предплата и я уверих, че съм богат и чрез тази сделка имам печалба, понеже в гостоприемницата бих платил много повече. Добавих, че на следния ден ще изпратя куфара си и ще се нанесе. По време на този разговор видях да се изписва радост в очите на моите малки женички, които спечелиха отново правото си върху сърцето ми — въпреки моята любов към Тереза, която виждах мислено постоянно, но това беше само преходна невярност, а не непостоянство. На следния ден отидох във военното министерство, но за всеки случай се погрижих да се явя там без кокарда, за да избегна евентуални неприятности. Намерих майор Плодоро, който от радост, че ме вижда във войнишка униформа, увисна на врата ми. Щом му казах, че трябва да отида в Цариград и че съм свободен въпреки униформата си, той ме увери настойчиво в преимуществото да замина за Турция заедно с баило<sup>[4]</sup>, понеже последният трябвало да отпътува най-късно след два месеца. Посъветвах ме дори да направя опит да постъпя на служба във Венеция. Този съвет ми хареса и военният министър, с когото се бях запознал преди една година, сега си спомни за мен, повика ме и ми каза, че получил писма от Болоня по повод на нещо, което засягало честта ми, но аз не съм искал да го призная и ме попита дали съм подал оставка при напускането на испанската армия.

— Не можах да дам никаква оставка, понеже не съм служил никога.

— А как е възможно да дойдете във Венеция, без да прекарате карантина?

— Който идва от областта на Мантуа, не се подлага на карантина.

— Това е вярно, сега ви съветвам същото, което ви е предложил майорът — да постъпите на държавна служба.

Когато напуснах двореца на херцога, срещнах абат Гримани, който ми каза, че моето внезапно избухване у него не е направило добро впечатление.

— Даже и на испанския офицер?

— Не, той каза, ако сте били там, не бихте могли да постъпите другояче и за да засили своето твърдение, той ме накара да прочета една статия във вестник, според която вие сте убили своя капитан. Но това сигурно е измислица?

— Кой ви каза това?

— Значи е истина?

— Не твърдя, защото все пак би могло да бъде вярно, също както е вярно, че преди десет дни бях в испанската армия.

— Това не е възможно, тогава трябва да сте прекъснали кордона.

— Не съм прекъсвал нищо. Пресякох река По при Роверо по установения ред и така дойдох тук. Съжалявам, че не мога да идвам вече у Ваше Превъзходителство, ако личността, която ме обиди, че лъжа, не ми даде пълно удовлетворение. Когато носех облеклото на смирението, можех да претърпя такава обида, днес не мога да сторя това, понеже нося дрехата на честта.

— Не сте прав. Господинът, който ви противоречи, беше господин Валмарана, сегашен консултор<sup>[5]</sup> в здравната служба. Той твърди, че не бихте могли да дойдете тук, понеже преминаването не било свободно. Удовлетворение! Забравихте ли кой сте вие?

— Не, но зная кой съм и зная още нещо: ако преди заминаването си можех да мина за страхлив, то сега, след завръщането ми, който ме обиди, ще съжалява!

— Елате да обядвате у нас!

— Не, не искам онзи офицер да разбере!

— Той сам ще ви види, защото обядва всеки ден с мене.

— Добре, тогава ще дойда и ще го повикам за свидетел пред съда относно нашия спор.

Намерих се на масата, заедно с майор Пелодоро и няколко други офицери. Всички единодушно ме убеждаваха да постъпя на държавна



служба и аз се реших на това.

— Познавам — каза ми майорът — един млад подпоручик, чието здраве не му позволява да отиде в Леванте и който иска да продаде мястото си. Ще ви струва сто цехина, но само това не е достатъчно, тъй като трябва да имате и съгласието на военния министър.

— Говорете с него — отговорих му аз, — стоте цехина са готови.

Вечерта отидох у госпожа Орио и намерих едно превъзходно подредено жилище. След вечеря лелята покани своите племеннички да ме заведат в стаята ми и както може да се отгатне, триото прекара една отлична нощ. През следващите нощи те си разделиха приятното задължение, като се сменяваха една с друга. За да избегнем всякаква изненада, в случай че на лелята ѝ хрумнеше да ги посети, извадихме ловко една дъска от преградната стена, така че те да минават, без да отварят вратата. Но добрата леля, която ни смяташе за образец на добродетелта, не ни постави никога на изпитание.

Два или три дни по-късно господин Гримани уреди среща между мен и господин Валмарана. Той ми каза, че ако е знаел как би могло да се заобиколи здравният кордон, никога не би твърдял, че е невъзможно, дори ми благодари, задето съм му дал това сведение. Така работата беше уредена и до заминаването ми аз оказвах всекидневно чест на господин Гримани, вземайки участие в неговия отличен обед.

Към края на месеца постъпих в служба на републиката като портупей юнкер в полка Бала, който беше в Корфу. Моят предшественик, който напусна мястото си срещу сто цехина, беше подпоручик. Военният министър ми изложи задълженията, на които трябваше да се подчиня, ако искам да постъпя в армията, като ми обеща да ме повиши непременно към края на годината в подпоручик. Обясни ми, че ще ми разреши отпуск, за да отида в Цариград. Приех, тъй като исках непременно да служа.

Високопоставеният сенатор Пиетро Вендрамин ми издействува милостта да замина за Цариград с рицаря Вениеро, който отивате там като баило. Но тъй като Вениеро трябваше да стигне в Корфу един месец след мен, той ми обеща приятелски да ме вземе със себе си при минаването си оттам.

Няколко дни преди заминаването получих едно писмо, в което Тереза ми съобщаваше, че херцогът лично щял да я придружава. „Този херцог, пишеше тя, е стар. Но даже и да беше млад, можеш да бъдеш

съвсем спокоен за мен. Ако ти трябва пари, то тегли за моя сметка, където и да бъдеш и знай, че ще заплатя менителниците ти, даже да трябва да продам цялото си състояние“.

С кораба, с който трябваше да ме отведат в Корфу, щеше да пътува и един благороден венецианец, който, придружен от голяма бляскава свита, отивал като съветник на о-в Занте. Капитанът на кораба ми обясни, че ако бъда принуден да се храня сам, ще получавам оскъдна храна, затова ме посъветва да се представя на този господин, който сигурно щял да ме покани да му направя честта да се храня с него. Той се казваше Антонио Долфино и му бяха дали прякора „Гиздавия“, понеже се държеше много благородно и се обличаше много гиздаво. Аз не трябваше да предприемам нищо, тъй като абатът Гримани сам ми предложи да се представя на обичайния разкоша съветник. Щом това стана, бях приет с подчертано достойнство, като бях поканен да заема място на неговата маса. Освен това трябваше да му направя удоволствие да се запозная и с неговата съпруга. Намерих я извънредно фина, но доста възрастна и напълно глуха жена. Не можеше да се очаква нищо от нея по време на разговор. Тя имаше една прелестна, твърде млада дъщеря, която щеше да постъпи в манастир. По-късно тя стана много известна и мисля, че живее и днес като вдовица на прокурора Ирон.

Не бях виждал човек по-красив и по-изискан от господин Долфино. Отличаваше се с особена духовитост и учтивост. Беше красноречив, благороден играч, който умееше да губи, обиран от дамите, на които искаше да се хареса и винаги неустрашим и равнодушен както в щастието, така и в нещастieto.

Беше се осмелил да пътува без разрешение. Постъпил на служба в чужда държава и вследствие на това изпаднал в немилост пред правителството, тъй като един благороден венецианец не би могъл да извърши по-голямо престъпление. Това го бе заставило да прекара известно време в оловните стаи<sup>[6]</sup>, едно запазено и за мен по-късно благоволение.

Любезният, щедър, но в никакъв случай и не богат човек, се бе виждал принуден да измоли от висшия съвет една доходна служба, затова беше назначен за съветник на остров Занте. Отиваше обаче с една толкова голяма свита, че не можеше да има надежда да спечели големи богатства. От друга страна, този човек, такъв, какъвто го

описах, не можеше да намери щастието си във Венеция, защото едно аристократично правителство можеше да разчита на спокойствие дотогава, докато съществува между аристократите равенство, а е невъзможно да се съди за физическото или морално равенство другояче, освен по вида. От това следва, че този, който не иска да бъде преследван, ако е по-добър или по-лош от другите, трябва да направи всичко възможно, да се преструва, че презира отличията. Ако иска някаква длъжност, то трябва да се прави, че не държи на нея, ако има хубава фигура, трябва да я занемари. Той трябва да се държи зле, да се облича още по-зле, да не притежава нищо търсено, да осмива всичко чуждо, да се покланя несръчно, да не си дава труд за никаква образцова учтивост, да цени малко изящните изкуства, да скрива добрия си вкус, да не държи готвач-чужденец, да носи лошо направена и малко нечиста перука. Понеже господин Долфино не притежаваше нито едно от тези важни качества, не можеше да разчита на никакво щастие в своята родина.

През деня преди заминаването си не излизах, като считах, че трябваше да посветя този ден на приятелството. Госпожа Орио проля, също както и очарователните ѝ племеннички, обилни сълзи, а и аз не по-малко. През последната нощ, която прекарахме заедно, те ми изплакаха стотина пъти в най-сладките примирения, че няма да ме видят вече никога. Отгатнаха истината, но ако ме бяха видели отново, то тогава щяха да останат разочаровани.

На пети май се озовах на борда, добре облечен и снабден с украшения и пари. Нашият кораб превозваше двадесет и четири топа и двеста славонски войници. Отплавахме през нощта от Маламоко за Истрия и хвърлихме котва в пристанището на Орзера. Докато екипажът беше зает с това, аз слязох заедно с много други на сушата, за да се разхождам в мизерното гнездо, макар че преди 9 месеца бях прекарал там три дни. При това направих приятни сравнения между моето положение при първото ми посещение и сегашното. Каква разлика в положение и чувства! Бях убеден, че във величественото си облекло, което носех, никой не би ме познал като бедния абат, от когото без брат Стефано Бог знае какво би станало.

---

[1] Град в провинцията Мантуа. — Б.пр. ↑

[2] Град в провинцията Верона. — Б.пр. ↑

- [3] Голям военен кораб. — Б.пр. ↑
- [4] Венециански търговски консул в Цариград. — Б.пр. ↑
- [5] Най-висш чиновник, нещо като министър. — Б.пр. ↑
- [6] Прочут затвор в двореца на дожите във Венеция, разрушен през 1797 г. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

СМЕШНА СРЕЩА В ОРЗЕРА. ПЪТУВАНЕ ДО КОРФУ. ПРЕБИВАВАНЕ В ЦАРИГРАД. БОНЕВАЛ.  
ВРЪЩАНЕТО МИ В КОРФУ. ГОСПОЖА Ф. ЛЪЖЛИВИЯТ ПРИНЦ. БЯГСТВОТО МИ ОТ КОРФУ. МОИТЕ  
ЛУДОРИИ НА ОСТРОВ КАЗАРО. ОТИВАМ В ЗАТВОРА НА КОРФУ. МОЕТО БЪРЗО ОСВОБОЖДАВАНЕ И  
МОИТЕ ПОЧЕСТИ. УСПЕХИТЕ МИ ПРИ ГОСПОЖА Ф.

Аз твърдя, че глупавият слуга е по-опасан от злобния. Преди всичко той е много по-голямо бreme. Срещу злобния човек може да бъде нащрек, но не и срещу глупавия. Една липса на достойнство може да се накаже, една глупост — никога, освен като глупавият или глупавата се изгони. А чрез смяната се постига обикновено от трън, та на глог.

Тази глава и двете следващи бяха завършени. Те съдържаха в подробности това, което сега, без съмнение, мога да напиша само в общи черти, понеже прислужницата беше използвала ръкописите за свои нужди. Като извинение тя спомена, че тези хартии били изписани, зацапани и пълни със зачеркнати места. Аз се разгневих, но нямах право, тъй като бедното момиче беше действувало според своето разбиране. Известно е, че гневът причинява първо загуба на способността за преценка, защото гняв и обмисляне не могат да се съгласуват. За щастие гневът у мен е винаги краткотраен, успокоен толкова бързо, колкото и разгневен. След като изгубих времето си да й се карам, което не й направи никакво особено впечатление, тя одобри всичките ми доводи с пълно мълчание. Трябваше да взема някакво решение и с ненапълно изчезнало лошо настроение се залових отново на работа<sup>[1]</sup>.

Бях слязъл на суша в Орзера, докато товареха баласт на кораба ни, когато забелязах един мъж, симпатичен на вид, който ме наблюдаваше с голямо внимание. Знаех със сигурност, че той не е кредитор и мислех, че се интересува от моя красив вид. Не можех да се сърдя за това и исках да продължа пътя си, когато той ме заговори.

— Господин капитан, за първи път ли идвате в този град?

— Не, господине, за втори път.

— Не бяхте ли миналата година тук?

— Много вярно!

— Но тогава не носехте войнишка униформа?

— Вярно е. Но вашите въпроси започват да ми се струват много странни.

— Трябва да ми простите, господине, понеже любопитството ми се дължи на моята благодарност. Бие сте човекът, комуто аз съм задължен извънредно много и мисля, че провидението ви е довело отново тук, за да ме облагодетелствувате още повече.

— Та какво съм направил за вас и какво мога още да направя?

— Предлагам ви да закусим заедно. Жилището ми е наблизо. Притежавам превъзходно питие, елате да го опитате. С малко думи ще ви убедя, че вие сте мой истински благодетел и с право се надявам, че сте се върнал тук само за да подновите вашите благодеяния.

Не можех да считам този човек за смахнат, но не разбирах нищо от неговите изявления. Приех поканата. Качихме се в неговата стая, където той ме остави за момент сам, за да поръча закуската. Видях тук неговите хирургически инструменти и от това научих, че е хирург.

Щом се завърна, го попитах.

— Да, господин капитан, от двадесет години упражнявам тази професия в тукашния град, където живеех в немотия. Работа имах рядко — да направя кръвопускане, да сложа някоя вендуза, да превържа няколко драскотини и да наместя няколко изкълчени крайници. Което печелех, не ми стигаше да живея. Но мога да кажа, че от миналата година моето положение се промени, аз спечелих много пари, които вложих добре и за това си благосъстояние трябва да благодаря на вас господин капитан, само на вас. Бог да ви благослови.

— Как така?

— Вие познавате хазайката на дон Джеронимо и оставихте на заминаване нещо за нея. Тя обаче го предаде на един приятел, а той без зло намерение го подари на жена си. Разбира се, жена му не искаше да остане по-назад и го предаде на един любовник, който от своя страна беше така щедър, че за по-малко от един месец аз получих няколко десетки пациенти. Следващите месеци бяха не по-малко плодоносни. Така лекувах доста хора и ги карах, както е редно и законно, да ми плащат добре. И днес имам още няколко пациенти, но за по-малко от един месец няма да имам вече, тъй като болестта е потушена. Сега ще

разберете радостта, която ме обхвана, когато ви видях. Мога ли да се надявам, че ще останете тук няколко дни, за да накарате извора на щастието ми да избликне отново.

Трябваше да се разсмея от неговия разказ, но го натъжих с обяснението си, че не съм болен. Той ме увери, че при завръщането ми не ще мога да твърдя същото, понеже страната, в която съм отивал, била пълна с лоша стока. Все пак никой не притежавал като него тайната да премахва злото. Той ме увери, че мога да разчитам на него. Благодарих му и се завърнах на борда. Разказах историята на господин Долфин, който се смя сърдечно. На следващия ден отплавахме, а на четвъртия ни сполетя такава буря, че за малко да ми струва живота. Това стана по следния начин:

Един славонски свещеник, изпълняващ длъжността свещеник на кораба, съвсем неук, нахален и суров човек, на когото при всеки повод се подигравах, беше станал, естествено, мой враг. Не съм предполагал, че душата на един божи служител може да бъде толкова злъчна! През време на най-силната буря той се настани на най-горната палуба и с молитвеник в ръка пъдеше от мен дяволите. Моряците смятаха, че са загубени, плачеха, бяха отчаяни, занемариха маневрите, тъй нужни, за да предпазят кораба от скалите, които се виждаха отдалеч и отляво.

Осъзнавах опасността, на която се излагахме. Осъзнавах и лошото влияние на неговите заклинания върху екипажа, което, вместо да ги насърчи, ги обезкуражаваше и счетох за уместно да се намеся. Изкачих се по въжето на кораба, извиках моряците на работа и им казах, че няма никакви дяволи и че свещеникът, който им ги внушаваше, е глупав. Можех да говоря каквото си искам, можех да се изложа сам на най-голямата опасност и да им покажа, че само с енергична намеса можем да се надяваме на спасение, но не можех да попреча на свещеника да ме обяви за безбожник и да насъска голямата част от екипажа против мен. Ветровете предизвикваха непрестанно вълнение в продължение на два дни и подлецът успя да убеди моряците, които го слушаха внимателно, че бурята нямало да премине, докато аз се намирам на кораба. Воден от тази мисъл, един от тях издебна удобен момеят да изпълни внушенията на свещеника и когато стоях на края на горната палуба, ми нанесе такъв силен удар с едно въже, че аз паднах. Би било свършено с мен, ако дрехата ми не се беше закачила на върха на котвата и по такъв начин попречи на

падането ми в морето. Тази котва беше в буквалния смисъл на думата „спасителна котва“. Дойдоха ми на помощ и аз бях спасен. Един подофицер ми показва моряка, който ми беше нанесъл убийствения удар. Взех подофицерската тояга и набих здраво дангалака, но моряците и разгневеният свещеник се притекоха при неговия вик и аз бих бил победен, ако войниците не бяха застанали на моя страна. Капитанът дойде заедно с господин Долфин. Те трябваше да изслушат свещеника и за да усмирят бандата, да й обещаят, че при първа възможност ще ме свалят на сушата. Но свещеникът, все още недоволен от това, поиска да му предам пергамент, който бях купил от някакъв грък в Маламоко в момента на качването си в кораба. Не си опомнях вече за това, но то беше вярно. Смеейки се, го предадох на фанатичния дякон, който нададе победен виж, поиска да му изнесат един мангал от кухнята и извърши над него аутодафе. Нещастният пергамент се обръщаше и извиваше в продължение на половин час, разпадаше се, а свещеникът представи това като едно чудно явление, което убеди всички моряци, че пергаментът е бил договор с дявола. Мнимата сила на този пергамент се състояла в това, че правела всички жени влюбени в мъжа, който го носел. Аз се надявам читателят да разбере, че не вярвах ни най-малко във вълшебни питиета, талисмани и амулети. Бях купил пергамент само за шега.

В цяла Италия, в Гърция и изобщо навсякъде, където масите са невежи, има гърци, евреи, астролози и екзорсисти<sup>[2]</sup>, които продават на глупаците парцали и дреболии, които според тяхното вярване притежават чудотворни действия: късове от стар овен, за да станете ненараним, парцали, за да се осигурите против магьосниците, малки възглавнички, напълнени с билки, за да възпрете така наречените лоши духове и хиляди подобни глупости. Тези неща са без всякаква стойност във Франция, Германия, Англия и почти в целия свят, но в тези страни се вършат други измамничества в много по-значителен обем.

Бурята тъкмо спираше, когато невинният пергамент бе изгорен, моряците вярваха, че лошите духове са прогонени и не мислеха вече да се освободят от моята личност. След осем дни щастливо пътуване пристигнахме в Корфу. След като си наех едно добро жилище, занесох писмата от Негово Високопреосвещенство на главния проводиторе и на всички по-висши чиновници, на които бях препоръчан. После



направих посещение на моя полковник и след като се запознах с офицерите на полка, помислих върху това, как най-добре бих могъл да се забавлявам до пристигането на рицаря Вениеро, който трябваше да ме вземе със себе си за Цариград. Той пристигна към средата на юли, но тъй като междувременно се бях отдал на играта басет<sup>[3]</sup> бях загубил всичките си пари, продал или заложил всичките си украшения.

Такава е съдбата на всеки, който е склонен към хазартни игри, ако не умее да задържа щастието, като играе на сигурна печалба, която не зависи от случая. Аз мисля, че един разумен и внимателен играч може да стори и двете, без при това да се изложи на укори или да бъде набедаен мошеник.

Единственото глупаво утешение, което получих и което може би не беше лишено от подигравка, беше похвалата от съдържателя на банката, който ме наричаше винаги „благороден играч“, когато изгубвах някоя решаваща карта. Тъй че намерих се в едно безутешно положение и си отдъхнах едва когато чух топовните гърмежи, оповестяващи пристигането на баило. Последният се намираше на линейния кораб „Европа“, който носеше седемдесет и два топа. Корабът беше пътувал само осем дни от Венеция до Корфу. Едва бе хвърлена котва, когато той вдигна своето знаме на адмирал на морските военни сили на републиката, а проведиторът накара да спуснат неговото. Република Венеция няма в морето никакъв авторитет пред отоманската порта, който да стои над този на баило. Рицарят Вениеро имаше една блестяща и отбрана свита и венецианските благородници граф Анибале Гамбера и граф Карло Зенобио, както и маркиз д'Анкети от Бресчия го съпровождаха от любопитство до Цариград. Той прекара осем дни на Корфу и всички морски коменданتي поред устройваха нему и на свитата му по един празник, така че големите вечери и баловете не преставаха. Щом се представих на Негово превъзходителство, той ми каза, че е говорил вече с главния проведитор, който ми разрешавал отпуск от шест месеца, за да го съпровождам като адютант. След като получих отпуската, поръчах да занесат малкия ми багаж на борда и корабът още на следния ден вдигна котва.

Плавахме с постоянен добър попътен вятър и след шест дни пристигнахме пред Чериго, където спуснахме котва, за да се снабдим с прясна вода. Любопитен да видя старата богиня на любовта, аз

съпроводих моряците, отиващи на острова по служба, но бих сторил по-добре, ако бях останал на борда.

Щом стъпихме на сушата, при нас дойдоха двама души с подозрителен вид и лошо облечени. Помолиха ни за милостиня. Попитах ги какви са и единият, явно по-хитрият от двамата, ми отговори следното:

— Ние сме прокълнати да живеем и може би и да умрем на този остров, поради деспотизма на съвета на десетте, заедно с още около четиридесет нещастници като нас, всички родени поданици на републиката. Нашето мнимо престъпление се състои в навика ни да живеем с любовниците си и да не сме ревниви към такива приятели, които ги намират красиви и с нашето съгласие получават техните благоволения. Понеже не бяхме богати, ние не чувствахме угризение на съвестта, напротив — извличахме полза от това. Но намериха нашето поведение за непозволено и ни изпратиха тук, където получаваме на ден по десет солди в дребни монети. Моето име е дон Антонио Покини, благородник съм от Падуа и моята майка произхожда от знатното семейство де Камо Сан Пиеро.

Дадохме им милостиня, после пребродихме острова и се завърнахме обратно на борда. За този Покини ще говоря петнадесет години по-късно.

Постоянните благоприятни ветрове ни доведоха за осем или десет дни при Дарданелите. Там ни прие турският пратеник, за да ни заведе в Цариград. Видът на града, от едно разстояние от около час, е удивителен и аз вярвам, че целият свят никъде не предлага една така възхитителна гледка. Този вълшебен изглед беше и причината за пропадането на римската империя и началото на гръцката държава. Когато Константин Велики пристигнал с кораб във Византия, той извикал заслепен от красотата и разположението на града: „Тук е седалището на владетеля на света!“ И за да направи своето предсказание истина, той напуснал Рим и преместил резиденцията си тук. Ако беше прочел предсказанието на Хораций или беше повярвал в него, той вероятно никога не би извършил тази лудост. Поетът беше писал, че римската империя ще започне да залязва тогава, когато един наследник на Аугуст премести седалището на същия на онова място, където той е роден. А Троя не е много отдалечена от Тракия.

Към средата на юли дойдохме във венецианския дворец в Пера. В момента в Цариград не се говореше за чумата, което се случва много рядко. Всички бяхме настанени много добре, но голямата горещина принуди баило да потърси прохлада в една вила, която се намираше в Буюкдере. Аз получих веднага заповедта да не излизам никога без знанието на баило и без да ме придружава един еничарин. Подчиних се под честна дума. По това време руснаците не бяха още обуздали безсрамието на турския народ. Сега, както се разправя, чужденците могат да отиват с пълна сигурност навсякъде, където поискат.

В деня след пристигането ми поисках да ме заведат при Осман паша от Карамания, което име граф де Боневал беше приел с преминаването си към исляма. След като предадох писмото му, бях заведен в една мебелирала по френски стая в приземието, където видях един дебел, облечен по френски, в напреднала възраст господин, който, при появяването ми стана, тръгна усмихнат към мен и ме попита какво би могъл да стори в Цариград за любимеца на един кардинал на римската църква, която вече не може да нарече своя майка. Разказах му съвсем подробно моята история, как в момент на отчаяние бях помолил кардинала за препоръчителни писма за Цариград.

— Значи — каза той, — без тези писма вие никога не бихте дошъл тук, където да не нуждаете от мен.

— Това е вярно, на аз съм много щастлив, че имам честта да се запозная с ваше превъзходителство — един човек, за когото цяла Европа говореше, за когото още се говори, и още дълго ще се говори.

След като разговаряхме върху преуспяването на един млад човек, в моето положение, който без всякакви грижи, без намерение и определена цел се отдава с едно безстрашно доверие на щастието, той ми каза, че писмото на кардинал Акуавива го задължавало да стори нещо за мен и затова искал да ме запознае с трима или четирима свои приятели — турци, запознанството с които си заслужавало труда. Покани ме всеки четвъртък да обядвам у него и ми обеща да ми изпрати един еничар, който да ме пази от безсрамието на тълпата и да ми покаже всички забележителности.

Писмото на кардинала ме препоръчваше като учен. Пашата стана и каза, че иска да ми покаже библиотеката си. Последвах го през градината и ние влязохме в една стая, изпълнена с оградени с решетки

шкафове, зад решетките от стоманена тел се виждаха завеси и зад тези завеси се намираха, без съмнение, книги.

Той извади един ключ от джоба си и отвори, но вместо книги, видях наредени бутилки с най-добри вина и двамата се разсмяхме от все сърце.

— Това тук — ми каза пашата — е моята библиотека и моя харем, понеже, при напредналата ми възраст жените биха скъсили живота ми, докато доброто вино може само да го запази или най-малкото да го направи по-приятен.

— Предполагам, че Ваше превъзходителство е получил разрешение от мюфтията?

— Мамите се, турският папа далеч няма такава голяма власт, както християнският папа. Той в никакъв случай не може да позволи нещо забранено от Корана. Все пак това не го спира някога да си навлече проклетие, ако това му прави удоволствие. Набожните турци съжаляват свободомислещите, но не ги преследват. В Турция няма никаква инквизиция. Който не уважава предписанията на религията, казват те, ще бъде достатъчно наказан на онзи свят, та няма нужда да му се приготвят страдания и на този свят. Единственото разрешение, което измолих и получих, макар че едва ли може да се нарече такова, беше относно обрязването, понеже на моята възраст то би могло да бъде опасно. Това е една церемония, която е всеобщо разпространена, но не и предписана.

През двата часа, които прекарах с него, той ме пита за мнозина познати нему венецианци и особено за Марко Антонио Диедо. Отговорих му, че все още го обичат и съжаляват само за неговото вероотстъпничество. Той ми отговори, че е турчин, както е бил християнин и не знае повече за Корана, отколкото е знаел за евангелието.

— Убеден съм — поясни той, — че ще умра спокоен, че в този момент ще бъда много по-щастлив, отколкото е бил принц Евгений<sup>[4]</sup>. Нося чалмата, както един войник трябва да носи униформата на своя повелител. Аз разбирах само от военния занаят и едва тогава се реших да стана генерал-лейтенант на великотурците, когато вече не знаех от какво да живея. Когато напуснах Венеция, бях изял всичко до трошица и ако еврейската нация ми беше поверила командването на петдесет хиляди мъже, бих обсадил и Йерусалим.

Боневал беше красив човек, но малко дебел. Беше получил удар от сабя в подкоремната област и поради това бе принуден да носи постоянно бандаж с една сребърна плочка. Беше заточен в Азия, но за късо време.

— Понеже — казваше той, — интригите в Турция не са така упорити както в Европа и особено във виенския двор.

Когато го напуснах, той ми призна, че от пристигането си в Турция още не е бил прекарвал така приятни часове, каквито, аз съм му доставил и че щял да благодари на баило за това.

Баило Дона, който добре го познаваше от Венеция, ме беше натоварил да му предам хиляди поздрави, а господин Вениеро съжаляваше много за това, че не можеше да се запознае с него.

Вторият ден след първото ми посещение беше четвъртък и пашата не пропусна, съгласно обещанието си, да ми изпрати един еничарин. Той дойде към единадесет часа, аз го последвах и този път намерих пашата облечен по турски. Гостите му скоро дойдоха и ние, осем на брой, седнахме на масата, всички във весело настроение. Обядът беше съвсем френски както по тържествеността си, така и по приготвянето на ястията. Неговият интендант и готвачът му бяха двама истински французи-отстъпници.

Той ми представи всички сътрапезници и ми назова имената им, но повод за разговор се яви едва към края на обяда. Разговорът бе воден изключително на италиански. Турците не казаха нито дума на техния език, дори и за да направят и най-малката забележка. Всеки гост имаше от дясната си страна една бутилка, съдържаща вероятно бяло вино или хидромел. Знам само, че аз, както и господин Боневал, който седеше от дясната ми страна, пиехме отлично бяло бургундско вино.

Аз трябваше да разказвам за Венеция и особено за Рим, и това доведе разговора върху религията, но не върху догмата. Ограничих се върху ученията и литургическите обреди. Един от гостите, когото наричаха ефенди, понеже някога бил министър на външните работи, каза, че имал в Рим един приятел в лицето на венецианския посланик, за когото изказа само похвали. Споделих, че имам от същия едно писмо до един мюсюлмански господин, когото той също нарича свой приятел. Намерих писмото и назовах името, отбелязано в адреса. Той пожела да прочете писмото и след като целуна подписа, стана, за да ме

прегърне. Тази постъпка развълнува господин де Боневал и цялото общество. Ефенди, на име Исмаил, покани Осман паша да ме придружи у него на обяд в един определен от него ден.

Въпреки голямото внимание на благородния ефенди, мен ме интересуваше през цялото време на прекрасния обяд един красив човек, който изглеждаше на около шестдесет години и чието лице съчетаваше израза на мъдрост с най-съвършената благодет. Две години по-късно аз открих чертите му в красивата глава на венецианския сенатор господин де Брагадино, за когото ще говоря, когато стигнем дотам. Той ме слушаше с най-голямо внимание, без да каже нито дума. В едно общество един човек, чието лице и държане заинтригуват, дразни силно любопитството на тези, които не го познават. Когато напуснахме столовата, попитах господин де Боневал кой е той. Последният ми отговори, че бил богат човек, философ с общопризната справедливост, чиято чистота на нравите била толкова голяма, колкото и уважението му към религията. Посъветва ме да поддържам връзки с него, ако той прояви интерес към мен.

Този съвет ме зарадва и след като направихме една разходка из алеите на неговата градина и се завърнахме отново в мебелирания по турски вкус салон, аз нарочно седнах близо до Юсуф Али. Това беше името на турчина, който ме беше заинтересувал. Той ми предложи най-приятелски своята лула. Аз я отказах вежливо и взех тази, която ми поднесе слугата на Боневал. В обществото на пушачи винаги съм пушил или съм се оттеглял, защото бях си въобразил, че гълтам дима на другите, а тази мисъл ме възмущаваше. Затова никога не можах да разбера как иначе толкова любезният красив пол в Германия може да диша задушаващия дим на пушачите.

Юсуф, зарадван да ме види до себе си, ми отправи веднага въпроси, подобни на тези, разисквани на масата. Особено се интересуваше за причините, които са ме накарали да се откажа от духовния сан, за да стана войник. За да задоволя любопитството му, без да се унизя, аз му разправих предпазливо най-важните случки из историята на моя живот, за да го убедя, че не съм избрал духовната кариера по вътрешно влечение. Той изглеждаше доволен от моя разказ и понеже беше говорил за призванието си като стоически философ, разбрах ясно, че беше фаталист. Съобразих да не напада направо

неговите възгледи. Моите възражения без съмнение му се харесаха, въпреки че той се чувствуваше достатъчно силен да ги опровергае.

След като се занимава цял час с това да ме катехизира и да изслушва моите принципи, той ми каза, че ме считал роден да познавам истината. Покани ме да прекарам един ден у него и ми определи дните през седмицата, когато мога да го намеря.

— Но преди да ме посетите — добави той, — поискайте съвет от Осман паша.

Отговорих му, че той е говорил вече с мен и ми е препоръчал да ходя при него, което много го поласка. След като му обещах да го посетя, ние се разделихме.

Съобщих всичко на господин Боневал, който се зарадва много и ми каза, че неговият еничар щял да бъде всеки ден във венецианския хотел, за да изпълнява заповедите ми.

Господата баили, на които разказах за моите запознанства, ме поздравиха, а рицарят Вениеро ме посъветва да не пренебрегвам подобни познанства в една страна, в която скуката за чужденците е по-опасна, отколкото чумата. На уречения ден аз се запътих рано при Юсуф, но той беше вече излязъл. Неговият градинар ми показва всички забележителности и аз прекарах приятно два часа в разглеждане на всички красоти на градината и особено на цветята. Този градинар беше неаполитанец, който принадлежеше на ефенди от тридесет години. По държането му предположих, че е възпитан и от добро семейство. Той обаче призна, че никога не се е учил да чете, бил моряк, когато го направили роб и се чувствувал при Юсуф така щастлив, че ако му се върне свободата, би погледнал на нея като на наказание. Аз се въздържах да го разпитвам за работите на господаря му, защото ако той би замълчал, то вероятно бих се засрамил от любопитството си.

Юсуф се завърна на кон и след обикновените поздрави ние се хранихме съвсем сами в една беседка, откъдето можехме да виждаме морето и да се наслаждаваме на приятен прохладен вятър. Този вятър, духащ всеки ден по същото време, е северозападният, наречен мистрал. Нахранихме се много добре, макар всички ястия да бяха приготвени по местен начин. Аз пих вода и медовина и уверих Юсуф, че предпочитам това питие пред виното, което по него време пиех много рядко.

— Вашата медовина — казах му аз, — е отлична и мюсюлманите, които нарушават закона, като пият вино, не заслужават състрадание, тъй като пият от него само защото е забранено.

— Има много вярващи — възрази той, — които считат, че могат да го пият като лекарство. Придворният лекар на великия господар въведе това лекарство на мода и чрез това си създаде положение, понеже спечели цялото благоволение на своя господар, който постоянно е болен, но без съмнение само затова, защото е постоянно пиян.

Казах му, че у нас пияниците са много редки и че пианството се среща само сред най-нисшите класи на населението. Това много го изненада.

— Не разбирам — каза той, — как виното може да бъде разрешено от всички религии, освен от нашата, като то лишава човека от възможността да разсъждава.

— Всички религии — отговорих аз, — забраняват неговото неограничено употребяване. Престъпление може да има само при злоупотреба с пиенето.

Убедих го в това, като му посочих, че опиумът произвежда същото, да, дори още по-силно действие и че ислямът, следователно, би трябвало да забрани и неговата употреба.

— Аз — каза той, — откакто живея, не съм пил нито вино, нито опиум.

След ядене ни донесоха лулите, които напълнихме сами. Аз пуших с удоволствие, но плюех... Юсуф, който пушеше по турски обичай, което значи без да плюе, ми каза:

— Тютюнът, който пушите, е едно отлично растение и грешите, задето не поглъщате балсамовата част, която се смесва със слюнката.

— Удоволствието от лулата може да се получи само тогава, когато тютюнът е превъзходен.

— Това, без съмнение, е необходимо за удоволствието от пушенето. Но не смятам, че то е най-голямото, понеже е само чувствено. Истински радости са тези, които засягат душата.

— Не мога да си представя, драги Юсуф, никакви радости, които радват душата без посредничеството на чувствата.

— Изслушай ме! Когато пълниш лулата си, това доставя ли ти удоволствие?



— Да.

— На кое от своите чувства приписваш ти това, ако не на твоята душа? Не е ли вярно, че се чувствуваш доволен едва когато я оставиш, след като си я изпушил? Не се ли радваш, като видиш, че е останала само пепелта?

— Това е вярно!

— Значи това са две наслади, в които чувствата сигурно не вземат никакво участие, но аз те моля да отгатнеш третата, най-съществената.

— Най-съществената? Това е приятната миризма.

— Съвсем не. Тя е удоволствието на носа — значи е чувствена.

— Не знаех.

— Слушай! Най-голямото удоволствие при пушенето се състои в наблюдаването на пушека. Ти не трябва никога да го виждаш да излиза от лулата, а само от ъглите на устата и то не много често. Че това удоволствие е най-голямото, произлиза от факта, че ти никога няма да видиш един слепец да пуши. Опитай се сам да пушиш нощно време в стаята си без лампа. Един миг след като си запалил лулата, ще я оставиш настрана.

— Това, което казваш, е много вярно. Все пак трябва да ми простиш, ако намирам, че повечето от радостите на чувствата ни имат предимство пред тези, които засягат само душата.

— Преди четиридесет години и аз мислех като теб. След четиридесет години, когато станеш мъдър, ще мислиш като мен. Радостите, окъпи ми сине, които засягат чувствата, смущават спокойствието на душата, а това трябва да ти докаже, че те не заслужават да бъдат наречени истински наслади.

— За мен обаче те са истински наслади.

— Признавам, но все пак, ако си направиш труда да ги прецениш съобразно наладата, ти вече не би ги считал за такива.

— Това е възможно, но защо трябва да правя нещо, което само би намалило радостите ми?

— Ще дойде възрастта, в която ще изпитаеш удоволствие от това.

— Струва ми се, окъпи мой папа, че ти предпочиташ старостта пред младостта.

— Кажете смело: дълбоката старост.

— Изненадваш ме. Трябва ли да мисля, че ти си бил нещастен в младостта си?

— Нищо подобно. Бил съм винаги щастлив и здрав, никога жертва на страсти, но това, което видях у моите връстници, бе една добра школа. Тя ме научи да опозная човека и да открия пътя към щастието. Повтарям ти, най-големите радости са само тези, които не възбуждат страстите, а осигуряват спокойствие на душата.

— Тези сладострастия ти наричаш чисти?

— Да, например, върховна наслада е наблюдаването на една широка зелена ливада. Зеленият цвят, който нашият небесен пророк тъй високо е възхвалил, действа върху окото и в този момент аз чувствавам духа ми да плува в едно толкова блажено спокойствие, сякаш се приобщава с твореца на природата. Изпитвам такъв покой, когато седя на брега на една река и наблюдавам тихите и непрекъснато движещи се вълни. Те ми разкриват картината на моя живот и постигам онова душевно равновесие, което желая.

Така разсъждаваше този турчин по време на разговора ни. Той имал две жени, които му родили двама сина и една дъщеря. Най-старият син, получил полагащата му се част от имуществото на баща му и се заселил в Солун, където се захванал с голяма търговия, бил богат. Вторият бил в сарая в служба на великия господар и неговото наследство се намирало в ръцете на един настойник. Петнадесетгодишната му дъщеря Зелми щяла да наследи останалото имущество. Той ѝ дал образование, което би трябвало да задоволи мъжа, определен ѝ от небето за съпруг. Скоро ще стане дума за тази дъщеря. Майките на тези три деца били умрели. От пет години насам той си взел трета съпруга, родом от Хиос — млада, със съвършена красота. Каза ми обаче, че не можел да се надява нито на син, нито на дъщеря, тъй като бил много остарял. Впрочем той бе само на шестдесет години. Преди да си тръгна, трябваше да му обеща, че ще прекарвам най-малко по един ден седмично при него.

След като подобно на първия път бяхме обядвали сами, разговорът се пренесе върху изкуствата и аз изказах мнението си върху едно предписание на Корана, което лишава мюсюлманите от невинното удоволствие да съзерцават произведенията на живописиста и скулптурата. Той ми обясни, че Мохамед, като мъдър законодател, трябвало да отстрани всички картини от погледите на мюсюлманите.

— Помисли си, сине мой, че всички народи, които пророкът запозна с Бога, бяха идолопоклонници. Хората са слаби и лесно биха изпаднали отново в предишните заблуждения.

— Аз мисля, скъпи ми папа, че никой народ никога не е обожавал самия образ, а само божеството, на което му напомня този образ.

— Така е, но понеже Бог не може да бъде материя, трябва да държим далеч от обикновените хора мисълта, че той би могъл да бъде такъв. Вие, християните, сте единствените, които вярвате, че можете да видите Бога!

— Ние сме сигурни в това, но имай предвид, че само вярата ни дава тази увереност.

— Зная, но поради това вие не сте по-малко идолопоклонници, защото това, което виждате, е само материя.

— Да ме пази Бог! Напротив — вярата го усилва.

— Това е една заблуда, от която ние, слава Богу, не се нуждаем и няма философ на света, който би могъл да ми докаже необходимостта от нея.

— Но, скъпи ми папа, това не спада към философията, а към теологията, която стои високо над нея.

— Ти говориш също като нашите теолози, които се отличават от вашите само по това, че употребяват знанията си, за да направят по-ясни истините, с които трябва да се запознаем, докато вашите са си поставили за задача да ги замъгляват.

— Помислете, скъпи ми Юсуф, че става въпрос за една тайнственост.

— Съществуването на Бога е нещо велико и хората не трябва да се осмеляват да прибавят каквото и да било към него. Бог може да бъде само единен. Богът трябва да е един и същ за всички хора и за всички времена. Признай, че не може да се прибави нищо към единството на Бога. Това е един образ на простотата. Вие казвате, че бил същевременно един и трима. Струва ми се, че това е противоречиво, смешно и безбожно обяснение.

— То е една тайнственост.

— За Бога ли говориш, или за определението му? Аз говоря за определението му, което не бива да бъде тайнственост. Здравият разум, сине мой, трябва да счита подобно уверение, което почива на една

нелепост за безсрамно. Докажи ми, че троицата не е никакъв състав или че не може да бъде такъв, и аз ще стана християнин!

— Моята религия ми повелява да вярвам, без да размишлявам и аз треперя при мисълта, че бих могъл да бъда докаран дотам, че да се откажа от религията на моя баща. Най-напред би трябвало да съм убеден, че той е живял в заблуждение. Кажи ми, дали аз, почитайки паметта му, мога да стана негов съдия?

Това противоречие трогна доблестния Юсуф, но след кратко мълчание той ми каза:

— С тези възгледи, сине мой, може да бъдеш достоен за Бога и следователно трябва да бъдеш негов избраник. Ако си в заблуждение, то само Бог може да те извади от него, защото аз не познавам нито един справедлив човек, който би бил в състояние да обори чувствата ти.

След това приказвахме за хиляди други приятни неща и надвечер се разделихме с уверения за откровено приятелство и преданост.

Когато се завърнах, изпълнен с мисли относно нашия разговор, съзнах, че всичко, което Юсуф ми беше казал за същността на Бога, би могло да бъде вярно. Въпреки това считах невъзможно заради една заблуда в християнската религия да бъда убеден да приема турската, която наистина можеше да има правилна представа за Бога, но която предизвикваше у мен желанието да се смея, защото дължеше съществуването си само на най-разюздания от всички измамници. Впрочем предполагах, че и Юсуф нямаше намерението да направи от мен един прозелит<sup>[5]</sup>.

Когато се хранех за трети път у него, разговорът още веднъж се насочи към религията.

— Уверен ли си, скъпи ми папа, че само в твоята религия може да се получи спасение?

— Не, скъпи ми сине, не притежавам тази увереност и никой човек не би могъл да я притежава, но аз съм убеден, че християнската религия е лъжлива, понеже не може да бъде всеобща!

— Защо не?

— Защото, върху три четвърти от земята няма нито хляб, нито вино. Забележи, че Коранът може да бъде следван навсякъде.

Не знаех какво да му отговоря, а мислех, че не трябва да извъртам.

— Ако Бог не е материя — казах му аз, — значи трябва да е дух?

— Ние знаем какво той не е, но не знаем какво е. Бог е нематериален, това е всичко, което ние знаем и никога няма да узнаем повече.

Това ми напомни за Платон, който беше казал точно същото, а Юсуф положително не беше чел Платон.

Същия, ден той ми каза, че съществуването на Бога може да бъде полезно само за тези, които не се съмнява в него и че следователно най-нещастните смъртни са безбожници. „Бог създаде човека по свое подобие, за да бъде единственото между всички същества, които той е създал, за да го почита“. Без човека Бог не би имал свидетел за собствената си слава и следователно човекът трябва да разбере, че неговият пръв дълг се състои в това, да го слави, като постъпва справедливо и се доверява на неговото провидение.

— Забележи, че Бог никога не напуска човека, който в нещастията си се хвърля пред него коленопреклонно и моли помощта му. А често оставя да пропадне нещастния, който счита молитвата за безполезна.

— Има обаче и щастливи безбожници.

— Това е вярно, но въпреки спокойствието на душата им, те са за окайване, понеже не се надяват на нищо след този живот и следователно не превъзхождат животното. Ако са философи, би трябвало да се измъчват и от неизвестността. А ако не вярват в нищо, те нямат никаква подкрепа в нещастията. Най-сетне Бог тъй е създал човека, че да може да бъде щастлив само когато не се съмнява в своето божествено съществуване.

— Все пак бих искал да зная защо безбожието никога не е съществувало другояче, освен като идея на един мъдрец, а няма никакво доказателство, че е съществувало някога като идеология на един цял народ.

— Това произлиза оттам, че бедният чувства много по-силно нуждите си, отколкото богатия. Между нас има множество безбожници, които се подиграват с вярващите заради това, че влагат цялото си доверие в поклонението до Мека. Нещастните! Те би трябвало да почитат паметниците, които събуждат набожността във вярващите души, да ги приближат до тяхната религия и да ги насърчат

да изтърпят нещастieto. Без тези утешения народът би се отдал при всеки повод на прекомерно отчаяние.

Възхитен от вниманието, с което го слушах, Юсуф се отдаде на склонността си да ме поучава, а аз от своя страна се чувствавах привлечен от силата, която добродетелта упражнява върху всички сърца, така че прекарвах без специална покана времето си при него и приятелството с Юсуф се превърна в най-нежна привързаност.

Една сутрин заповядах на моя еничар да ме съпроводи до Исмаил ефенди, за да закусвам у тях, както бях обещал. Той ме покани за разходка в малка градина, а оттам влязохме в една вила, където той изрази по-особени желания към мен, не по моя вкус, поради което бях принуден да го отблъсна, като станах твърде бързо. Сега турчинът обясни, че искал само да постави моята природа на изпитание и да се пошегува. Малко след това аз си тръгнах с намерение да не се върна никога. Впрочем бях принуден да го видя отново и по-късно ще разкажа защо. Щом видях граф де Боневал, аз му разказах тази история и той ми обясни, че според турските обичаи Исмаил искал да ми даде доказателство за своето приятелство, но съм могъл да бъда уверен, че нямало защо да се страхувам от повторен опит от негова страна. Освен това Исмаил бил един напълно почтен човек и разполагал с най-хубавите робини в Турция.

Пет или шест седмици по-късно Юсуф ме попита дали съм женен. Когато му отговорих отрицателно, разговорът се пренесе върху различни обекти на морала и най-сетне се опря върху девствеността, която, според неговия възглед, би могла да бъде считана за добродетел само от гледна точка на въздържанието.

— Бих искал да зная — каза той, — какво представлява девствеността на вашите малтийски рицари. Те дават обет за девственост, но поради това не се отказват от жените, а само от брака. Тяхната девственост и следователно девствеността изобщо може да бъде накърнена само от брака, а все пак бракът е едно от вашите тайнства. Тези господа обещават да не извършват плътския акт само в единствения разрешен от бога случай. В същото време си запазват правото да си присвояват по непозволен начин тази свобода толкова често, колкото им се иска. И тази неморална свобода им е разрешена до такава степен, че те могат да признаят един син, когото биха могли да добият само като извършат двойно престъпление. Особено

възмутително е, че те възприемат тези деца на престъплението, които без съмнение са невинни, като нещо естествено. Най-сетне, сине мой, обета за девственост е толкова противоречив на божествения морал и на човешката природа, че се превръща в престъпление.

Той повтори въпроса си дали съм женен и когато отново му отговорих отрицателно, добавяйки, че вярвам никога да не бъда принуден да сключа брачен съюз, Юсуф ме прекъсна с думите:

— Как? Значи трябва да мисля, че ти не си напълно мъж?

— Аз съм мъж и съм християнин. Ще ти кажа дори, че обожавам красивия пол и съвсем нямам желание да се откажа от най-сладките радости.

— Според твоята религия ти ще бъдеш проклет.

— Съвсем не, защото, когато признаем греховете си, нашите свещеници трябва да ни ги опростят.

— Все пак признай, че не би извършил престъпление, ако не знаеш, че свещеникът ще те опрости, като му се изповядаш.

— Ако не беше така, опрощаването би станало безсмислено.

— Онанирането у вас счита ли се за грях?

— Много по-голям, от колко извънбрачното плътско удовлетворение.

— Това винаги ме е учудвало, понеже всеки законодател, издаващ закон, чието изпълнение е невъзможно, е глупак. Един нормален мъж, който няма жена, е принуден да прибегне непременно до онанизъм; и ако от страх да не опетни душата си се въздържа от него, би заболял от смъртоносна болест.

— У нас вярват тъкмо в обратното. Убедени са, че с подобна постъпка младите хора покваряват своя темперамент и скъсяват живота си. В някои възпитателни заведения ги наблюдават и доколкото е възможно ги възпрепятствуват да се отдават на този порок.

— Те са наивни глупци и хората, които им плащат за това, са още по-глупави, защото забраната само ще увеличи стремежа да се наруши един толкова тираничен, колкото и противоестествен закон.

— Все пак струва ми се, че всяко прекалено нещо е вредно за здравето, тъй като изтощава нервите и организма.

— Сигурно, но чрез забраната то се предизвиква. Щом у вас момичетата в това отношение не се възпрепятствуват, аз не виждам причината да се отнасят другояче с момчетата.

— Момичетата далеч не са изложени на същата опасност, тъй като това, което те губят, не е от същия извор, от който изтича семето на мъжа.

— Това ми е известно, но ние имаме лекари, които твърдят, че бледостта на момичетата се дължи само на злоупотребата с това удоволствие.

След като Юсуф беше водил този и други разговори с мен, при които явно ме намираше за много разумен, дори и да оспорвах възгледите му, той ми направи следното предложение, което ме учуди извънредно много.

— Аз имам — каза ми той — двама сина и една дъщеря. Не мисля повече за синовете, понеже те са получили вече полагащата им се част от имуществото ми. Дъщеря ми ще получи след моята смърт останалото ми богатство. Освен това аз съм в състояние да облагодетелствувам мъжа, който би се оженил за нея, докато съм още жив. Преди пет години взех една млада жена, но тя не ми даде наследници и аз съм убеден, че няма да имам повече такива. Моята дъщеря Зелми е на петнадесет години. Тя е красива, има черни, блестящи очи, като майка си, най-хубавите черни коси, гърди като алабастр, добре развита и с благ характер. Дал съм ѝ възпитание, с което достойно би спечелила сърцето и на нашия повелител. Говори свободно гръцки и италиански, пее възхитително и си акомпанира при това на арфа, рисува, плете и винаги е прелестно весела. Никой мъж на света не може да се похвали, че е видял някога лицето ѝ и тя самата познава само моята воля. Дъщеря ми е едно съкровище и аз ти я предлагам. Ако поискаш, можеш да живееш една година в Одрин при един от моите роднини, където би могъл да научиш нашия език и нашите нрави. След изтичането на годината ще се върнеш и щом приемеш исляма, дъщеря ми ще стане твоя жена. Ще намериш една наредена къща, роби, чийто господар ще бъдеш и един приход, от който ще живееш в охолност. Това е всичко. Не е необходимо да ми отговаряш нито днес, нито утре, нито в определен ден. Ще ми отговориш, когато се почувствуващ вътрешно убеден, и то ако отговорът ти е положителен. Ако не си съгласен, няма нужда да говорим повече. Без да прибързваш, без да се бавиш, без да се безпокоиш; ти ще изпълниш само волята Божия, като последваш неотменимото решение на съдбата си.



След тези думи Юсуф ме притисна до сърцето си и за да не ми даде време да отговоря, ме остави. Когато се прибрах баилите ме завариха замислен и ме попитаха за причината, но аз не удовлетворих любопитството им. Думите на Юсуф бяха не само много верни, но и работата беше толкова важна, че не биваше да я съобщавам никому. Дори не биваше и да мисля за нея, докато духът ми не е достатъчно спокоен, за да бъда напълно сигурен, че нищо няма да повлияе върху решението ми.

Прекарах четири дни, без да видя Юсуф. И когато на петия отидох при него, разговаряхме весело, без да споменем нито дума за предложението му. Преживяхме така четиринадесет дни, без да говорим за това, но един ден той ме попита дали не съм споделил неговото предложение с някой мъдър човек, за да се посъветвам. Побързах да го уверя в обратното, като му казах, че по една толкова деликатна работа не бих могъл да следвам съвета на когото и да било.

— Аз се предоставих на Бога, скъпи ми Юсуф, и тъй като имам пълна вяра в него, убеден съм, че ще избира правилното решение.

При тези думи добродушният Юсуф, просълзен, постави лявата си ръка на главата ми и двата първи пръста на дясната ръка върху челото ми с думите:

— Продължавай така, сине мой, и бъди уверен, няма да се излъжеш.

— Но не би ли могла Зелми да не ме одобри?

— Бъди спокоен. Моята дъщеря те обича. Тя те е видяла.

— Но тя не знае, че мислиш да ме направиш съпруг?

— Тя знае желанието ми да станеш правоверен, да свържеш съдбата си с нейната.

— Радвам се, че не ме оставяш да я видя, понеже би могла да ме заслепи и тогава страстта би наклонила везните.

Дори мисълта да видя Зелми ме караше да треперя. Чувствувах, че ако приема такава мисъл, бих станал мюсюлманин, за да я притежавам и без съмнение бих съжалявал за това, защото мохамеданската религия не ми допадаше. Що се отнася до богатството, можех да го намеря и в Европа, без да сложа върху челото си срамното петно на вероотстъпничеството. Струваше ми се и сега още ми се струва, че решението да приема чалмата можеше да допадне само на един отчаян християнин, а такъв за щастие не бях. Особено ме

възмущаваше мисълта, да живея една година в Одрин, за да уча един варварски език, към който изпитвах само отвращение. Та как можех на моята възраст да се откажа от ласкателното за моето самочувствие преимущество да бъда считан за сладкодумен? А тази слава аз имах навсякъде, където бях познат. Освен това понякога мислех, че Зелми, това осмо чудо в очите на нейния баща, можеше да не се окаже същото и в моите очи, а това би било достатъчно, за да бъда нещастен. Същевременно уважението и благодарността никога не биха ми позволили да огорча добрия старец, като не окажа на дъщеря му всичкото внимание на един добър съпруг. Тези бяха мислите, които ме занимаваха, и понеже Юсуф не можеше да ги отгатне, нямаше нужда да му ги поверявам.

Няколко дни след това намерих моя Исмаил ефенди на обяд у Осман паша. Той ми засвидетелствува приятелството си и ме укори, задето не съм закусвал толкова отдавна с него. По време на обяда ми бе представена една прелестна пантомима, изпълнена от неаполитански роби. Господин де Боневал заговори за венецианския танц и те изявиха желание да го видят. Обясних, че ми е невъзможно да го демонстрирам, ако нямам поне една танцьорка от моята страна и един цигулар, който познава мелодията. След това изсвирих мелодията на танца. Но дори и да би се намерила танцьорка, аз не бих могъл да свиря и да танцувам едновременно.

Исмаил стана и поговори тихо с един от своите евнуси, който се завърна след няколко минути и му каза нещо на ухото. Ефенди съобщи, че танцьорката била намерена. Отговорих му, че и цигуларят би се намерил скоро, ако изпрати едно писъмце до венецианския посланически дворец. В резултат баило Дона ми изпрати един от своите хора — отличен цигулар. Щом музикантът беше готов, влезе една красива жена с лице, покрито с копринена маска. Появата на тази хубавица изненада и възхити присъстващите, тъй като едва ли е възможно да си представи човек нещо по-завладяващо. Най-голямо възхищение предизвикаха нейните форми, сладострастната мекота на очертанията и нейния накит. Нимфата зае своето положение, аз сторих като нея и ние танцувахме шест форлана един след друг.

Бях много сгорещен и съвсем задъхан, тъй като няма по-буен и задъхан танц от форлана. Жената обаче стоеше предизвикателно, без да покаже и ни най-малък признак на умора. При рондото на балета,

най-мъчителната част, тя изглеждаше като да се носи из въздуха. Бях извън себе си от учудване, понеже не бях виждал във Венеция да се танцува така добре. След няколко минути почивка пристъпих към нея, малко засрамен от умората си и ѝ предложих „още шест, но не повече, ако не искате да ме видите да умирам“. Едно стискане на ръка, което никой не видя, замени думите и ме накара да отгатна всичко. Щом се свършиха вторите шест форлани, един евнух отвори вратата и моята красива партньорка изчезна.

Исмаил се измори да ми изказва благодарности, каквито би трябвало аз да му изкажа, понеже това беше единственото истинско удоволствие, което изпитах в Цариград. Попитах го дали дамата е венецианка, но той ми отговори само с една многозначителна усмивка. Надвечер ние се разделихме.

— Добродушният човек — каза ми господин де Боневал след завръщането ни, — днес се увлече от своята слабост към разкоша и съм убеден, че вече съжaliaва, задето е накарал красивата си робиня да танцува с вас! Според предразсъдъка на страната това вреди на доброто му име, защото вие положително сте очаровал бедното момиче. Съветвам ви да внимавате, защото тя ще се опита да завърже с вас любовни връзки. Бъдете предпазлив — подобни интриги са винаги опасни.

Обещах му да не правя погрешна стъпка, но не удържах на думата си, защото три или четири дни по-късно една стара робиня ме срещна на улицата и ми предложи срещу един пиастър извезана със злато кесия за тютюн и когато я пхна в ръцете ми, почувствувах, че в кесията има писмо.

Дадох ѝ един пиастър, тя си отиде и аз продължих пътя си към къщата на Юсуф. Понеже не го намерих, отидох да се разходя в градината му, за да мога да прочета писмото на спокойствие. То беше запечатано и без адрес. Би могло робинята да се е заблудила. Това удвои любопитството ми. Строших печата и прочетох следните редове, написани на италиански език:

Ако сте любопитен да видите жената, която танцува с вас форланите, разходете се надвечер в градината от другата страна на езерото и се запознайте със старата

служиня на градинаря, като я помолите за лимонада. Няма да се изложите на опасност, дори Исмаил да ви види. Тя е венецианка. Не бива да говорите никому за тази покана.

— Не съм толкова глупав, моя красива съотечественице! — извиках аз, като че ли тя присъствуваше и поставих писмото ѝ в джоба си. Тогава иззад един храсталак излезе една симпатична възрастна жена, назова името ми и ме попита какво съм искал и как съм я забелязал. Смеейки се, отговорих ѝ, че съм говорил на вятъра, понеже не съм предполагал, че някой ме слуша. Сега тя обясни направо, че била римлянка, възпитавала Зелми и я научила да пее и да свири на арфа. След това започна да възхвалява красотите и превъзходните качества на своята ученичка и каза, че ако я видя, сигурно ще се влюбя в нея.

— Тя ни гледа в този момент — добави тя — зад онази зелена решетка на прозореца и ние ви обичаме, откакто Юсуф ни каза, че бихте могъл да станете съпруг на Зелми.

— Мога ли да кажа на Юсуф за нашия разговор?

— Не.

Това „не“ ми даде да разбера, че ако я бях увещавал още малко, тя би се решила да ми покаже прелестната си ученичка, а може би ме беше потърсила с тази надежда. Но мисълта да направя една стъпка, която нямаше да хареса на моя скъп гостоприемнен приятел, ме въздържа. Освен това повече от сигурно, аз се страхувах от влизането в един капан, където само видът на чалмата би могъл да ме накара да треперя.

Юсуф дойде при нас и далеч от мисълта да се сърди, задето ме намери насаме с жената, ме поздрави за удоволствието, което би трябвало да изпитам, като разговарям с една римлянка. След това ме поздрави също и за удоволствието, което съм имал от танцуването с една от красавиците на харема на Исмаил!

— Толкова голяма рядкост ли е това?

— Много голяма, понеже у нас съществува предразсъдъкът, че красавиците от харема не бива да се излагат пред чужди очи, но всеки може да прави в къщата си каквото иска. Впрочем, Исмаил е един честен и умен човек.

— Познавате ли дамата, с която танцувах?

— О, не. Пък и тя беше маскирана.

Прекарахме весело деня и когато се разделихме, наредих да ме заведат при Исмаил. Тъй като ме познаха, пуснаха ме да вляза и аз се отправих към мястото, отбелязано в бележката. Когато евнухът ме видя, дойде към мен и ми каза, че господарят му е излязъл, но ще се зарадва да узнае, че съм се разхождал у тях. Обясних му, че искам да изпия чаша лимонада и той ме заведе към къошка, където познах старата пратеничка. Евнухът нареди да ми се даде едно великолепно питие и ме възпря да го платя. Скоро след това му благодарих за любезността, натоварих го да предаде моите поздрави на Исмаил и си тръпнах, доволен от разходката и с надежда друг път да бъда пощастлив.

На следната сутрин получих от Исмаил бележка, в която ме молеше да отида с него на риболов, като ми обясняваше, че ще ловим до късно през нощта на лунна светлина. Надявах се на това, което желях и отидох дори дотам да допусна, че Исмаил иска да ме запознае с красивата ми съотечественица. Увереността, че той ще присъствува, не можеше да ме отклони. Помолих рицаря Вениеро за позволение да прекарам навън една нощ, което той ми даде с голяма мъка, понеже се страхуваше от евентуално любовно приключение и неговите последици. Успокоих го, доколкото можах, но въпреки това не му съобщих всичко.

Отидох точно навреме и Исмаил ме прие с най-сърдечни доказателства за приятелство. Но когато се качих в лодката, намерих се, за голяма моя изненада, сам с него. Уловихме няколко риби, които накарахме да опържат в масло и ги изядохме. Насаме с Исмаил и знаещ неговите протиеостествени наклонности, аз не се чувствувах особено приятно. Но настъпи изненадващ обрат.

— Да вървим съвсем тихо — каза ми той, — чувам шум, който ме кара да предчувствувам нещо забавно.

Той освободи хората си, хвана ме за ръка и ми каза:

— Да отидем в един кабинет, от който за щастие имам ключ, но не трябва да вдигаме никакъв шум. Кабинетът има прозорец към езерото, където, струва ми се, две или три от моите млади момичета се къпят в този момент. Ние ще ги гледаме и ще се радваме на една много

красива сцена, понеже те няма да знаят, че са наблюдавани. Те знаят, че това място не е достъпно за никого, освен за мен.

Влязохме и видяхме на лунна светлина три нимфи, които ту плуващи, ту стоящи прави или седящи върху мраморните стъпала се излагаха на погледите ни от всички страни, във всички положения на прелестта и сладострастието. Аз трябва, драги читателю, да си спестя всички подробности в описването на картината, но ако природата ти е дала горещо сърце, ти ще отгатнеш безпорядъка, който тази изключителна и възхитителна сцена предизвика в моето бедно тяло.

Няколко дни след тази очарователна разходка в лунна нощ, с риболов и къпещи се, бях отишъл още рано при Юсуф и понеже един слаб дъжд ми попречи да се разхождам в градината, влязох в залата, където обядвахме. Щом се появих, едно прелестно женско същество се изправи и покри лицето си с гъст воал, който стигаше чак до пода. Извиних се и се престорих, че искам да изляза, но тя ме спря и ми каза със сладък глас, че Юсуф го няма и е поръчал да ме забавлява. Покани ме да седна и посочи една скъпа възглавница, докато самата тя, кръстосвайки крака, седна върху друга, срещу мен. Предположих, че това е Зелми, че Юсуф най-сетне се е решил да ми я покаже. Постъпката ме изненада.

— Убедена съм — каза красивата забулена, — че не знаеш коя съм?

— Наистина, не мога да отгатна.

— От пет години съм съпруга на твоя приятел и съм родена в Хиос. Бях на тринадесет години, когато станах негова жена.

Бях силно изненадан, задето моят философ — мюсюлманин дотолкова се е освободил от всякакви предразсъдъци, че ми позволява да разговарям с жена му. Все пак чувствувах се спокоен и вярвах, че можех да продължа авантюрата. Но затова трябваше да видя лицето ѝ, защото едно облечено красиво тяло, чиято глава не се вижда, може да предизвика само желания, чието удовлетворение е лесно. Виждах една прелестна фигура, но не и душа, понеже един гъст воал я прикриваше от жадните ми погледи. Чувствувах нуждата да прочета в очите ѝ, че във всичко, което си въобразявах, имаше живот. Ориенталската носия е като красива политура върху порцеланова ваза, за да предпази от докосване боите на цветята и фигурите, без да отнеме нещо от удоволствието за очите. Жената на Юсуф не беше облечена като

султанка, тя носеше хиоски костюм, който не ми пречеше да видя нито съвършенството на нейния крак, нито закръглеността на прасците ѝ и сладострастната изпъкналост на бедрата ѝ. Над всичко това виждах две полукълба, които Апел би могъл да вземе като модел за неговата хубава Венера, а тяхното живо и неравномерно движение ми показваше, де тези очарователни хълмчета са одушевени. Малкото разстояние между тях, което аз поглъщах с очи, ми се струваше като един извор на нектар, към който, за да утоля жаждата си, горещите ми устни се стремяха с по-голям копнеж, отколкото към божественото питие.

Възхитен и извън себе си, аз протегнах с почти неволно движение ръката си и смелите ми пръсти искаха вече да повдигнат воала, когато тя ми попречи, като се изправи на красивите си крака и с повелителен глас и държане укори дързостта ми.

— Заслужаваш ли — каза ми тя — приятелството на Юсуф, щом нарушаваш гостоприемството, като обиждаш жена му?

— Трябва да ми простите, синьора, тъй като нямам намерение да ви обидя. Според нашите обичаи и най-незначителният човек може да погледне кралицата в лицето.

— Да, но не и да отдръпне воала ѝ, когато тя е забулена. Юсуф ще отмъсти за мен.

Тази заплаха и тонът, с който беше изречена, ме изпълни със страх. Аз се хвърлих пред краката ѝ и съумях най-после да я успокоя.

— Седни! — каза тя, и сама седна, като кръстоса краката си с такава голяма небрежност, че видях прелести, които биха ми завъртели съвсем главата, ако бих ги гледал само още един миг. Видях, че се бях държал несръчно и съжалявах за това, макар и късно.

— Възбуден ли си? — запита ме тя.

— Как да не бъда — отговорих, — когато ти ме изгаряш с най-ужасния огън?

— Съпругът ми идва — извика тя.

Станахме. Юсуф ме прегърна, поздравих го, плетящата робиня излезе. Той ми благодари, задето съм правил компания на жена му и ѝ предложи ръката си, за да я заведе в нейната стая. При вратата тя повдигна воала си, за да мога неволно да видя красивият ѝ профил, прегърна съпруга си и ме остави. Щом се върна, Юсуф ми обясни, смеейки се, че неговата жена пожелала да се храни заедно с нас.

— Аз мислех — забелязах му, — че това е Зелми.

— Това би било прекалено много против нашите добри нрави. Не познавам нито един порядъчен човек, който би бил достатъчно смел да изложи дъщеря си на погледите на един чужденец.

— Вярвам, че вашата съпруга е красива. По-красива ли е от Зелми?

— Красотата на дъщеря ми е нежна, а красотата на София носи характера на гордост. След моята смърт тя ще бъде щастлива. Който се ожени за нея, ще я намери девствена.

Разказах приключенията си на господин де Боневал, като изтъкнах особено опасността, в която бих могъл да изпадна, когато повдигнах воала на хубавата хиоска.

— Гъркинята — каза ми графът — е искала само да се пошегува с вас, съвсем не е било опасно. Тя е била, вярвайте ми, разсърдена, задето има работа с един новак. Трябвало е да пристъпите към същественото. Ако бях млад, може би ми се удало да отмъстя за вас и да накажа моя приятел Юсуф. Вие сте дали на красавицата една много лоша представа за италианската способност. И у най-скромната туркиня срамежливостта се крие само в лицето ѝ. Щом има воал пред себе си, тя знае положително, че от нищо не може да се изчерви. Аз съм убеден, че дамата покрива винаги лицето си, когато съпругът ѝ пожелае да я милва.

— Тя е девствена!

— Мъчно е да се повярва, драги приятелю. Аз познавам хиоските жени. Те владеят изкуството да запазват само на външен вид девствеността.

Юсуф не ми оказа никога повече подобна учтивост и сигурно имаше право.

Няколко дни по-късно аз се намирах при един арменски търговец, когато се приближи Юсуф. Той похвали вкуса ми при избора на нещата, които намирах хубави, но не купих, понеже ми се струваха много скъпи. Юсуф, напротив, твърдеше, че нещата не били скъпи, той купи всички и ние се разделихме. На следната сутрин всички неща ми бяха предоставени. Това беше една вежливост от страна на Юсуф и за да нямам никакъв повод да откажа подаръка, той беше прибавил писмо, в което ми пишеше, че при пристигането си в Корфу ще науча на кого да ги предам. Това бяха лъскави пъстри платове, извезани със



злато и сребро, кесии, портфейли, колани, шарфове, носни кърпички и лули, всички заедно на стойност около четири-петстотин пиастра.

В деня преди заминаването ми добрият човек се заля в сълзи, когато си взимаше сбогом с мен, но и тези, които аз пролях, бяха също тъй откровени, както неговите. Той призна, че когато не съм приел предложението му, повече съм спечелил уважението му, отколкото ако бях станал негов син. Щом се намерих на кораба, на който се бях качил заедно с баило Джовани Дона, намерих един сандък, който той допълнително ми подаряваше, и който съдържаха два центнера кафе мока от най-доброто качество, сто фунта тютюн на листа и един великолепен яминов чибук, украсен със златен филигран<sup>[6]</sup>, който продадох в Корфу за сто цехина.

Подари ми също една бъчва медовина, която по същия начин превърнах в пари. Господин де Боневал ми предаде едно писмо за кардинала Акуавива. Аз му го изпратих, заедно с описание на пътуването си, но Негово Високопреосвещенство не се счете задължен да ми потвърди получаването му. Боневал ми подари дванадесет бутилки малвазиер<sup>[7]</sup> от Рагуза и дванадесет други истинско скополас<sup>[8]</sup>. Това беше един рядък подарък, който ми беше от голяма полза в Корфу.

Единственият чужд посланик, когото виждах в Цариград, беше лорд Маришал от Шотландия, прочутия Кит<sup>[9]</sup> който пребиваваше тук като представител на пруския крал и чието познанство ми беше много полезно шест години по-късно в Париж.

Ние отплавахме в началото на септември със същия военен кораб, който ни беше докарал до Цариград, и след четиринадесет дни пристигнахме в Корфу. Баило Дона остана на борда. Той водеше осем великолепни турски коня със себе си, два от които намерих през 1773 г. още живи в Гьорц.

Веднага след като слязох на сушата с багажа си и се настаних скромно на квартира, аз се представих на господин Андрея Долфин — главният проводитор, който още веднъж ме увери, че при първия преглед на частите ще бъда произведен в подпоручик. От него отидох при моя капитан, господин Кампореджио, който ме прие много любезно. Третото ми посещение беше у коменданта на галеасите<sup>[10]</sup> господин Д. Р., комуто господин Долфин бе имал добрината да ме препоръча. След първите обичайни изрази на учтивост той ме попита

дали искам да остана при него като адютант. Отговорих му веднага, че неговото предложение ми прави чест. Без да се церемони, той поръча да ме заведат в определената от него стая. Получих за прислужник един войник французин, по занаят бръснар и при това голям бърбивец, който можеше да поддържа хубавите ми коси. Той беше селянин от Пикардия<sup>[11]</sup>, един нехранимайко, пияница и развратник, едва можеше да надраска името си, но това малко ме засягаше. Беше забавен глупак, знаеше множество смехории и двусмислени истории, които разказваше по такъв начин, че човек можеше да се пукне от смях.

Когато продадох донесените от Цариград неща, като задържах само виното, аз станах собственик на около петстотин цехина. Освободих от евреите всичко, каквото бях заложил, и го обърнах в пари, решен да не играя вече като глупак.

Тук му е мястото да запозная читателите си с начина на живот в Корфу.

По онова време консулаторът, който живееше в голям разкош, упражняваше в Корфу неограничена правителствена власт. Должността се заемаше от господин Долфин, един старец на седемдесет и две години, строг, твърдоглав и невеж. Той не се интересуваше вече от жените, но му правеше удоволствие, когато бяха любезни с него. Приемаше всяка вечер гости и правеше трапеза за двадесет и четири души.

Три висши офицери командуваха леките части, определени главно за екипаж в галерите. А три други — линейните части, образуващи екипажа на големите бойни кораби. Всяка галера трябваше да има един началник, тъй наречения „сопракомито“, а такива имаше десет. Всеки линейен кораб имаше свой комендант. Всички тия господа бяха венециански благородници. Десет други млади мъже между двадесет и двадесет и две години бяха също така венециански благородници и живеяха на острова, за да изучават морското дело. Освен това имаше още около десет благородници в цивилна служба на острова в полицията или в правосъдието. Те се наричаха висши сухопътни офицери. Оженените за красиви жени имаха удоволствието да виждат домовете си посещавани често от господа, които се стараеха да спечелят благоволенieto им. Но никъде не се сблъскваха буйни страсти, може би понеже в Корфу пребиваваха по това време много Фрини<sup>[12]</sup>, чиито прелести се купуваха. Хазартните игри бяха

позволени навсякъде и алчната страст към играта пречеше на сърдечните чувства.

Между дамите особено се отличаваше госпожа Ф. с красотата и вежливостта си. Съпругът ѝ, капитан на една галера, беше дошъл преди една година в Корфу и дамата беше възхитила всички адмирали. Тя мислеше, че е господарка в избора си и предпочете господин Д. Р., като изключи всички други, които ѝ се предлагаха. Господин Ф. се беше оженил за нея в деня, в който тя, седемнадесетгодишна, беше напуснала манастира.

Когато я видях за първи път бях сличан. Вярвах, че виждам нещо свръхестествено, нещо толкова възвишено в сравнение с всички срещната дотогава жени, че ми се стори невъзможно да не се влюбя в нея. Тя ми изглеждаше като същество различно от мен и стояща тъй високо, че ми се струваше невъзможно да се издигна до нея. Аз дори си внуших, че между нея и господин Д. Р. не може да съществува нищо друго, освен платоническо приятелство, и намирах, че господин Ф. беше глупак и съвсем неподходящ за подобна жена. Първото ми впечатление, получено от госпожа Ф., беше доста детинско, за да мога да го запазя по-дълго време. Това мнение се измени твърде скоро и то по един свършено нов за мен начин.

В качеството си на адютант аз имах честта да се храня на една маса с нея, но това беше всичко. Другият адютант, юнкер като мен, беше глуповат и споделяше също тази чест, но с нас не се отнасяха като със сътрапезници. Никой не говореше с нас, дори не ни удостояваха с поглед. Аз не издържах. Моят другар Санцоньо, както ми се струваше, не можеше да се оплаче, понеже беше един дебелак, но аз нямах желанието да търпя да ме поставят на едно равнище с него. Когато, след осем или десет дни госпожа Ф. все още не ме беше удостоила с поглед, тя започна да ми харесва. Бях смутен, раздразнен и нетърпелив. Дойдох до убеждението, че в нейните очи съм една нула и понеже знаех колко струвам, заех се да ѝ го докажа. Най-сетне ми се отдаде случай, тъй като тя сметна, че все пак може да отправи една дума към мен и трябваше да ме погледне в лицето.

Господин Д. Р. забеляза, че пред мен е сложен великолепен пуяк. Той ми нареди да го разрежа, което аз изпълних веднага, но не се проявих като много ловък. Госпожа Ф. се засмя на несръчността ми и каза: щом не съм в състояние да се измъкна с чест, то не би трябвало

да се заемам. Понеже не можех да ѝ отговоря така, както негодуванието ми изискваше, аз седнах съвсем объркан и почувствувах сърцето си изпълнено с омраза към нея. За да прелее чашата, тя ме попита един ден, когато искаше да назове името ми, как се казвам. Изпълнявах службата си при господин Д. Р. вече от четиринадесет дни, тя ме виждаше всеки ден и би трябвало да го знае. Освен това щастieto, което ме облагодетелствуваше при подобни игри, беше вече прочуло името ми в Корфу. Негодуванието ми достигна краен предел.

Аз бях дал моите пари на някой си Мароли, плац-майор и играч по професия, който държеше банката на фараон в кафенето. Играехме заедно, бях негово крупие, когато той се оттегляше, а и той ми правеше същата услуга. Освен това аз губех засмян и печелех, без да проявявам алчност, а това винаги се харесва.

Този Мароли беше същият, който при първото ми пребиваване беше спечелил всичките ми пари и понеже при завръщането ми от Цариград ме видя решен да не се оставям повече да ме лъже, счете ме за достоен да ме посвети в мъдрите основни правила, без които хазартните игри опропастяват тези, които им се отдават. Въпреки това господин офицерът не ми вдъхна много голямо доверие. Всяка нощ след свършване на играта ние брояхме, касетката оставаше у касиера, спечелените пари се разделяха и всеки взимаше своята част.

Щастлив в играта, наслаждаващ се на добро здраве и на приятелството на другарите си, бих могъл да бъда доволен от съдбата си, ако на масата на господин Д. Р. красивата му дама се отнасяше към мен с по-малко безразличие и с по-малко гордост, но тя изглеждаше, че иска да ме унижава от време на време. Това нараняваше дотолкова моето самочувствие, че я презирах и в това настроение я намирах толкова по-глупава, колкото повече се учудвах на нейните телесни прелести. Тя би могла да спечели сърцето ми, без да ме обича, тъй като аз нямах никакви други искания. Искях само да не бъда принуден да я мразя и не виждах какво би могла да спечели, като се прави достойна за презрение, докато би било така лесно да ме накара да я обожавам. Не можех да припиша държанието ѝ на кокетство, тъй като не бях ѝ показал ни най-малко, че ме онеправдава. Не можех да си обясня нейното поведение с това, че страстта ми би могла да ме направи неприятен, защото господин Д. Р. я интересуваше малко, а мъжът ѝ още по-малко. Накратко, прелестната жена ме правеше нещастен и

това, за което се ядосвах на себе си, беше чувството, че аз никак не бих мислил за нея, ако не бях я мразил заради държанието ѝ. Моето мъчение се увеличи още поради обстоятелството, че открих у себе си един ненавистен характер, едно чувство, което не бях подозирал досега у мен.

Един ден някой ми предаде фишек злато, който беше загубил на честна дума, и когато станехме от масата, тя ме попита направо:

— Какво правите е вашите пари?

— Съхранявам ги, уважаема госпожо, за да покривам с тях загубите, които имам.

— Но ако нямате никакви разходи, ще направите по-добре да не играете, понеже губите времето си.

— Времето, посветено на удоволствие, никога не е загубено. Загубено е само отегчително прекараното време. Един млад човек, който се отегчава, се излага на нещастieto да се влюби и да бъде пренебрегнат.

— Това е твърде възможно, но когато само на шега ставате касиер на парите си, вие се показвате стиснат, а един скъперник не е повече за уважение, отколкото един влюбен. Защо не си купите ръкавици?

При тия думи, естествено, избухна всеобщ смях, и това ме обърка още повече, тъй като не можех да скрия, че тя има пълно право. Към задълженията на един адютант спадаше и това да съпровожда една дама до нейната кола, като подпира ръката ѝ, а не беше прилично да се прави това без ръкавици. Аз бях унижен и укорът в скъперничество прониза душата ми. Бях предпочел да бе приписала грешката ми на липса на възпитание. Въпреки това — необяснимо противоречие на човешкото сърце — аз не поправих грешката си. Не си купих ръкавици и взех решението да ги избягвам и да предоставя глупавата и противна вежливост на Санцоньо, който носеше ръкавици, но имаше лоши зъби, устата му миришеше, носеше перука и лицето му приличаше на сбръчкана овча кожа.

Прекарвах дните си, измъчвайки се, и най-смешното в състоянието на моето сърце беше това, че се чувствавах нещастен, задето не можех да не мисля за младата жена. Тя нито ме мразеше, нито ме обичаше, това беше съвсем нормално. Без злоба, аз бях трън в очите ѝ и цел на нейните закачки, които моята лесноразбираема

суетност преувеличаваше още повече. Но както и да е, силно желяех да я накажа и да я принудя да съжалява. Мислех за всички възможни средства, за да постигна тази цел. Искях най-напред да ѝ предлага цялата си душа и моята кесия, за да ѝ вдъхна любов, и сетне да ѝ отмъстя, като я пренебрегна. Но в следващия момент почувствувах колко неприложим беше планът ми, защото ако намеря пътя към сърцето ѝ, щях ли да бъда тогава мъжът, който да окаже съпротива на своите собствени успехи и то при жена като нея? Не трябваше да си въобразявам това. Но аз бях любимец на щастието и внезапно случаят промени положението ми.

Господин Д. Р. ме беше изпратил с бързи писма при коменданта на галеасите, господин де Кондулмер. Трябваше да чакам до полунощ и когато се завърнах, господин Д. Р. бе заспал. На сутринта, щом той стана, отидох да му докладвам. Камердинерът влезе миг след мен, даде му една бележка и му каза, че пратеникът на госпожа Ф. чакал за отговор. Господин Д. Р. прочете бележката, скъса я и я стъпка във възбуждението си с крака. След като се разходи за момент насам-натам из стаята, той написа отговора и позвъни на пратеника. Тогава прочете с привидно най-голямо спокойствие до края това, което адмиралът му съобщаваше и ми заповяда да напиша едно писмо. Той го четеше, когато камердинерът каза, че госпожа Ф. желяела да говори с мен. Господин Д. Р. ми каза, че мога да отида при нея, тъй като нямал какво повече да ми поръчва. Излязох, но едва бях направил и двадесет крачки, когато той ме повика обратно, за да ми каже, че мой дълг било да се направя, че не знам нищо. Помолих го да повярва в дискретността ми и полетях към госпожа Ф., любопитен да узная какво желяе от мен. Тя не ме остави да чакам и бях много изненадан да я намеря седнала в леглото, с очи зачервени от сълзи. Сърцето ми заби бързо.

— Седнете — ми каза тя, — имам да говоря с вас!

— Уважаема госпожо — отговорих, — не се считам достоен за тази милост, понеже с нищо не съм я заслужил. Ще имам честта да ви изслушам прав.

Тя може би усети, че никога не е била така учтива към мен и не се осмели да настоява.

— Съпругът ми — каза тя, след като помисли — загуби снощи на честна дума двеста цехина срещу вашата банка. Той мислеше, че има

тези пари, защото ми ги беше предал, и следователно аз трябва да му ги върна, за да може днес да ви заплати. За нещастие обаче аз не притежавам вече тези пари и сега съм в голямо затруднение. Смятам, господине, че вие бихте могъл да кажете на Мароли, че сте получил загубената сума от мен. Ето ви този скъп пръстен, задръжте го. Ще ми го върнете обратно на Нова година, до това време аз ще ви изплатя двестата цехина, за които ще ви дам полица.

— Полицата ще приема, уважаема госпожо, но пръстена не желая да взема. Освен това трябва да ви кажа, че господин Ф. трябва да изплати тази сума на банката или да изпрати някого да я плати. След десет минути вие ще имате сумата, от която се нуждаете.

Отидох си, без да дочакам отговора ѝ и се върнах след миг с два фишека от по сто дуката. Предадох ѝ ги, взех полицата ѝ и исках да си отида, когато тя отправи към мен скъпоценните думи:

— Господине, ако знаех, че ще бъдете тъй услужливи към мен, не бих имала смелостта да се реша да ви помоля за тази услуга.

— А сега уважаема госпожо, вярвайте за в бъдеще, че никой не би бил способен да ви откаже такава незначителна услуга, щом като имате добрината да го помолите лично за нея.

— Много ласкателно е това, което ми казвате, но аз се надявам да не изпадна никога вече в подобно неприятно положение.

Отидох си, като размислях върху дипломатическия отговор. Тя не ми каза, както очаквах, че съм се лъгал. Би се изложила с това, тъй като знаеше, че аз бях при господин Д. Р., когато пратеникът му предаде дейната бележка. Но понеже не ми спомена нищо за това, виждах, че тя държеше много на доброто си име, затова потреперих от радост и я намирах достойна за обожаване. Виждах ясно, че тя не можеше да обича господин Д. Р. и че не беше обичана от него, и това откритие беше балсам за моето сърце. От този момент нататък се чувствувах запален по нея и виждах възможността да я направи чувствителна към любовта си.

Щом се завърнах в къщи, аз се погрижих най-напред да зачеркна с мастило всички думи в полицата, с изключение на нейното име. После я сложих в един плик и предадох на нотариуса, като го накарах да потвърди в разписката за приемането, че запечатаният плик трябва да бъде даден само на госпожа Ф. лично, щом тя го поиска.

Същата вечер госпожа Ф. дойде при моята банка, заплати ми, игра в брой и спечели. Странното за мен в тази случка беше, че господин Д. Р. се показваше любезен както по-рано към госпожа Ф., а и тя не промени отношението си към него. Той дори не ме попита какво е искала от мен, когато бе пратила да ме повикат. Но макар че дамата не беше променила тона си към моя началник, към мен тя стана съвсем друга. Вече не седеше на масата срещу мен, без да ме заговаря, а това ме изправяше често пред необходимостта да разправам пикантни истории или да давам мнения, с които съумявах да покажа познания по един шеговит начин. Тогава притежавах голямата дарба да разсмивам другите, като при това сам оставах сериозен. Това бях научил от господин де Малипиеро, моя пръв учител на изкуството да се живее.

— Ако искаме да накараме някого да заплаче — беше ми казал опитният човек, — то ние трябва сами да заплачем, ако искаме обаче да го разсмеем, трябва да останем сериозни.

С всичко, което казвах или правех, когато госпожа Ф. присъствуваше, аз преследвах единствената цел да ѝ се харесам. Желаех да я доведа дотам, да отгатне тайната ми, без обаче да може да се хвали с нея. Чувствувах, че трябва да напредвам предпазливо. В очакване на нещо по-добро, виждах със задоволство как парите ми, този магически талисман, и доброто ми поведение спечелиха уважение, на което иначе не можех да се надявам нито поради моя чин, нито поради възрастта ми, нито поради някаква дарба.

Към средата на ноември моят войник се разболя. Съобщих това на капитана на частта, който нареди да го откарат в болницата. На четвъртия ден капитанът ми каза, че той нямало да се оправи, а надвечер, когато бях у него, свещеникът, който го беше изповядал, съобщи, че е починал и ми предаде един малък пакет, който умрелият му поверил, за да го връчи на капитана. Пакетът съдържаше един меден печат с герб и херцогско наметало, едно кръщелно свидетелство и един лист хартия с написан на френски текст. Капитанът Кампореджио, който разбираше само италиански, ме помоли да преведа написаното и аз прочетох следното:



Волята ми е, тази хартия, която аз написах и подписах собственоръчно, да се предаде на капитана едва когато не ще бъде вече жив. Преди това моят изповедник не трябва да я разгласява. Аз моля моя капитан да нареди да ме погребат в гробница, откъдето моето тяло да може да бъде вдигнато, ако моят баща, херцогът, го поиска. Моля също да се изпрати на френския посланик във Венеция кръщелното ми свидетелство, печатът с герба на семейството ми и едно свидетелство за смъртта ми, та всичко да бъде препратено на моя баща, херцога, понеже моето първородство трябва да премине върху моя брат — принца. За потвърждение на горното слагам тук подписа си: Франсоа VI. Карл Филип Луи Фуко, принц дьо ла Рошфуко.

Издаденото в Сен Сюлпис кръщелно свидетелство носеше същото име, а това на херцога, неговия баща, беше Франсоа Пети. Името на неговата майка беше Габриела дю Плеси.

След като прочетох този особен ръкопис, не можах да се въздържа да не се изсмея високо. Но понеже моят прост капитан намери веселостта ми за неподходяща и побърза да даде доклад на главния проведиторе, аз отидох в кафенето, убеден, че Негово превъзходителство ще се пошегува с него и че целият Корфу ще се смее на тази комедия.

В Рим у кардинал Акуавива бях се запознал с абат дьо Лианкур, правнук на Карл пети, чиято сестра Габриела дю Плеси, беше съпруга на Франсоа VI, но това датираше от началото на миналото столетие. В секретариата на кардинала бях преписал един документ, от който се нуждаеше абат дьо Лианкур, за да бъде признат от мадридския двор. Документът съдържаеше редица обстоятелства, отнасящи се до дома дю Плеси. Намирах също измамата на Лавальор донякъде смешна и глупава, тъй като тя можеше да му донесе някаква облага.

Половин час по-късно, когато отварях една колода карти, влезе адютантът Санцоньо и ми разправи с най-сериозно лице важната новина. Той идваше от дома на генерала, където капитан Кампореджио пристигнал съвсем запъхтян, за да предаде на Негово

Превъзходителство печата и книжката на мъртвеца. Негово Превъзходителство веднага заповядал да поставят принца в една гробница и да му окажат всички полагащи се на сана му почести. След друг половин час дойде адютантът на главния проведиторе, господин Миното, и ми каза, че Негово Превъзходителство пратил да ме повикат. След свършване на тура от играта аз предадох картите на майор Мароли и се упътих към дома на генерала. Намерих Негово Превъзходителство на масата с най-знатните дами и трима или четирима адмирали, както и госпожа Ф. и господин Д. Р.

— И тъй — каза старият генерал, — вашият прислужник беше значи един принц?

— Уважаеми господине, никога не съм предполагал това, дори и сега, когато той е мъртъв, аз още не го вярвам.

— Как? Той е мъртъв, а не беше луд. Вие сте видял неговия герб и неговото кръщелно свидетелство, както и ръкописа. Който лежи на умиране, няма вече желание да играе комедии.

— Ако Ваше Превъзходителство считате всичко това е вярно, мой дълг е да мълча.

— Това може да бъде вярно, а вашето съмнение ме учудва.

— Съмнението ми произхожда от това, уважаеми господине, че аз съм осведомен относно семейството дьо ла Рошфуко, както и относно това на дю Плеси. Освен това познавах много добре този човек. Той не беше луд, но един отчаян шегаджия. Никога не съм го виждал да пише и двадесет пъти ми е казвал, че не се е научил.

— Ръкописът му доказва противното. Неговият герб носи херцогско наметало. Но вие може би не знаете, че господин дьо ла Рошфуко е херцог и пер на Франция?

— Моля за извинение, уважаеми господине, известно ми е всичко това и дори нещо повече. Зная, че Франсоа VI имаше за съпруга госпожица дьо Вивон.

— Вие не знаете нищо.

Чрез този колкото прост, толкова и неучтив отговор аз се чувствувах осъден на мълчание. Със задоволство видях всички присъстващи господа зарадвани от сполетялото ме унижение.

Един офицер каза, че умрелият бил красив, имал благороден изглед и голям ум и се показал така въздържан, щото никой не можел да предположи кой е. Един друг блюдолизец каза, че той бил винаги

весел, любезен, услужлив, не се възгордявал пред другарите си и пеел като ангел.

— Той беше на двадесет и пет години — каза госпожа Сагредо, като ме погледна сурово — и наистина притежаваше тези качества. Вие трябваше да го забележите!

— Аз мога да ви опиша човека само такъв, какъвто съм го виждал. Винаги весел, често дори до безумие, понеже се премятеше презглава по странен начин, пееше весели песни и разказваше много истории и историйки за магьосничества, чудеса и духове, хиляди чудновати разкази, които увреждаха здравия разум и преди всичко с това предизвикваха смях у слушателите. Грешките му се състояха в това, че той беше един пияница, един мръсен, разюздан и свадлив човек и дребен измамник. Въпреки това аз го държах при мен, защото решеше косите ми по мой вкус и с дрънкането си ми даваше възможност да се обучавам в говоримия френски език, който не се намира в книгите. Той винаги ми казваше, че бил пикардиец, син на един селянин и дезертър. Казваше ми също, че не знаел да пише и не е възможно да ме е заблудил.

Тъкмо бях казал тези думи, влезе бързо Кампореджио и съобщи, че ла Вальор още дишал. Генералът хвърли един многозначителен поглед върху мен каза, че бил възхитен, задето можел да се оправи.

— И аз също, уважаеми господине, но изповедта ще го принуди сигурно тази нощ да издъхне.

— Защо ще направи това?

— За да избегне от галерата, в която Ваше Превъзходителство бихте го изпратил, задето е нарушил изповедната клетва.

Избухна смях, старият генерал обаче сбръчка чело. След малко това събрание се разпръсна. Госпожа Ф., към чиято кола бях избързал, докато господин Д. Р. и предложи ръка, ме покани да се кача с нея под предлог, че вали. За първи път тя ми оказваше такава висока чест.

— Аз мисля също като вас — каза ми тя, — но вие направихте много лошо впечатление на генерала.

— Съжалявам, уважаема госпожо, но това не можеше да се избегне, понеже не можех да бъда неискрен.

— Вие бихте могъл — каза ми господин Д. Р. — да му спестите хапливата шега с изповедника, който щял да накара мнимия принц да почине.

— Но това е вярно, все пак аз мислех, че той ще се смее, както видях Ваше Превъзходителство и уважаемата госпожа да се смеят. Обзалагам се на сто цехина, че глупакът ще оздравее и понеже има генерала на своя страна, ще се радва на измамата си. Едва мога да дочакам да видя как ще го третират като принц и как ще ухажда госпожа Сагредо.

При тази забележка госпожа Ф., която не обичаше госпожа Сагредо, избухна във висок смях и докато слизахме от колата, господин Д. Р. ме покани да се изкача заедно с тях горе. Той беше придобил навика следобед да остава още половин час на четири очи с нея. За първи път красивата двойка допускате трети. Удовлетворението получих, но което съумях да скрия, не можеше да ми попречи да бъда весел и да придавам смешен характер на всички мнения, които дамата и господинът изказваха.

Нашето приятно трио трая четири часа и ние се завърнахме чак към два часа сутринта в двореца. Едва през тази нощ госпожа Ф. и господин Д. Р. ме опознаха. Госпожа Ф. каза на господина, че никога досега не се е смяла толкова много. Аз обаче открих в нея толкова ум и веселост, че се влюбих окончателно и си легнах с убеждението, че за в бъдеще не би ми било възможно да се преструвам на равнодушен.

Когато се събудих на следния ден, новият войник, който ме обслужваше, ми каза, че ла Вальор бил по-добре и докторът обяснил, че бил във от всякаква опасност. На масата говореха за това, аз обаче не казах нито дума. На втория ден генералът даде заповед да го сложат в една прилична стая, дадох му един лакей и хубави дрехи и тъй като глупавият главен консултор му направи посещение, всички адмиралите счетоха за свой дълг да сторят същото. Прибави се също и любопитството и се възцари истински бяс по новия принц. Господин Д. Р. последва течението и след като госпожа Сагредо беше сложила началото, всички дами искаха да го видят, освен госпожа Ф., която, смеейки се, ми каза, че щяла да отиде едва тогава, когато аз проявя услужливостта да я представя. Помолих я да ме освободи от това. На дангалака дадох титла „сиятелство“ и чудноватият херцог наричаше госпожа Сагредо своя принцеса. Господин Д. Р. искаше да ме придума да отида и аз там, но му обясних, че съм казал твърде много, за да имам низостта или смелостта да си противореча. Цялата измама би била бързо открита, ако някой имаше кралския алманах, където се

намира родословието на всички княжески родове, но случайно никой не притежаваше такъв, а френският консул, един глупак, каквито ги има много, не беше осведомен. Осем дни след своето преобразяване глупакът започна да си проличава. Той се хранеше обед и вечер на масата на генерала и всяка вечер присъствуваше в обществото, където вследствие своята неумереност редовно заспиваше. Въпреки това все още го считаха за принц, и то по две причини: първо, защото очакваше без никакъв страх съобщенията от Венеция, където главният проводитор беше писал веднага след случката; второ, понеже искал от епископа да накажат свещеника, който беше издал тайната му, като е нарушил изповедната клетва. Бедният свещеник беше вече в затвора и генералът нямаше сили да го защитава. Всички адмирали бяха поканили новия херцог на обяд. Господин Д. Р. обаче не се осмеляваше да се реши на това, тъй като госпожа Ф. му беше казала изрично, че в този ден щяла да се храни в къщи. Аз от моя страна му обясних напълно почтително, че в деня, в който той би го поканил, ще си позволя волността да се храня на друго място.

Един ден го срещнах, когато излизах от старото, граничещо с еспланадата<sup>[13]</sup> укрепление. Той застана пред мен и ме укори, че не съм го посетил. Аз се засмях и го посъветвах да се махне, преди да са дошли съобщенията, които ще покажат истината, след което генералът би бил принуден да го постави на мястото му. Предложих му помощта си да накарам капитана на един неаполитански кораб, който искаше да отплава, да го вземе на борда и да го скрие, но вместо да приеме предложението ми, което би трябвало да го напълни с радост, чух най-големите ругатни.

Смахнатият човек ухажваше госпожа Сагредо, а тя беше горда, че един френски принц я предпочиташе пред всички други дами.

Един ден, когато дамата бе на обяд у господин Д. Р., ме попита защо съм посъветвал херцога да бяга.

— Научих това от самия него — добави тя, — и той се учуди на вашето упорство да го считате за измамник.

— Дадох му този добър съвет, уважаема госпожо, защото имам добро сърце и сигурна преценка.

— Значи всички ние без изключение, дори и самия генерал, сме глупаци?

— Този извод, уважаема госпожо, не е правилен. Едно мнение, което противоречи на някое друго, още не прави глупак този, който го изказва, защото възможно е след десет дни да се убедя в заблудата си. Впрочем една дама с вашия ум трябва да е забелязала дали този човек е принц или селянин. Вие ще го прецените по неговото държане и по възпитанието, което е получил. Например, танцува ли добре, уважаема госпожо?

— Не може да направи нито крачка, казва, че не искал да се учи.

— Вежлив ли е на масата?

— Няма маниери. Не търпи да му сменят чинията, бърка с лъжицата си в купника. Не може да потисне едно оригване, прозява се и когато се отегчи на масата, става. Очевидно той е много лошо възпитан!

— И въпреки това, без съмнение, много любезен. Чист ли е?

— Не, бельото му не е в добро състояние.

— Казват, че се въздържал от пиене.

— Вие се шегувате. Два пъти дневно той става пиян от масата, но е за съжаление, понеже не може да пие вино, без то да му се качи в главата. Проклина като хусар и ние се смеем на това, но той никога не се чувства обиден.

— Умен ли е?

— Има чудесна памет, понеже всеки ден ни разказва нови истории.

— Говори ли за семейството си?

— Говори много за майка си, която нежно обича. Тя е една дю Плеси.

— Ако е още жива, тя трябва да е на около сто и десет години!

— Каква безсмислица!

— Да, уважаема госпожо, защото тя се е омъжила по времето на Мария Медичи<sup>[14]</sup>.

— Но неговото кръщелно свидетелство я назовава, а печатът му...

— Познава ли той своя герб?

— Съмнявате ли се в това?

— Много силно, дори вярвам, че той няма и понятие от него.

Ставахме от масата, когато съобщиха за принца. Той влезе и госпожа Сагредо веднага му каза:

— Принце, господин Казанова тъкмо твърди, че не познавате вашия герб.

При тези думи той пристъпи, смеейки се подигравателно към мен, нарече ме страхливец и ми удари плесница, която ме оглуши. Аз отидох бавно към вратата, взех шапката и бастуна си и слязох по стълбата, когато чух господин Д. Р. да вика високо, че трябвало да изхвърлят лудия през прозореца.

Напуснах двореца и застанах пред еспланадата, за да го дочакам. Щом го видях, отидох към него и му нанесох такива силни удари, че с един-единствен бих могъл да го убия. Той отстъпи и попадна между две стени, където не му оставаше нищо друго, освен да извади шпагата си, ако не искаше да бъде пребит. Но страхливецът не помисли за това и аз го оставих прострян на земята, плуващ в кръв. Множеството зрители образува кордон и аз минах през него към кафенето, където изпих чаша лимонада без захар, за да прогоня горчивата слюнка, с която ядът беше изпълнил устата ми. За момент се видях заобиколен от всички млади офицери от гарнизона, които ми казаха в хор, че съм трябвало съвсем да го пребия. Най-сетне те ме отегчиха, защото вината, че не бях го убил не беше моя и сигурно не бих пропуснал това, ако той беше извадил шпагата си.

Бях прекарал около половин час в кафенето, когато дойде адютантът на генерала и ми каза, че Негово превъзходителство ми заповядва да се отправя в арест на борда на бастардата. (Така се нарича една голяма галерия). Арестът се състои в това, че се носи верига на краката, подобна на затворник. Наказанието беше много строго.

— Добре, господин адютант, чух.

Той си отиде и миг след него и аз се отдалечих. Когато обаче се намерих на края на улицата, вместо към еспланадата, се упътих към морето. Вървах по брега около четвърт час, намерих една празна лодка с две гребла, отвързах я и гребях до един голям каик<sup>[15]</sup>. Когато го достигнах, помолих карабушира<sup>[16]</sup> да ме докара до борда на една голяма рибарска ладия, която се виждаше на известно разстояние и отиваше към скалите на Видо. Заплатих богато за каика и се качих на голямата ладия, след като се уговорих със собственика относно цената. Той опъна три платна и след два часа ми каза, че сме отдалечени с петнадесет мили от Корфу. Вятърът утихна и аз го накарах да плава срещу течението. Към полунощ обаче моряците ми казаха, че без вятър

не могат да ловят риба и от умора не могат да продължат по-нататък. Поканиха ме да спя, докато настъпи денят. Отказах и срещу малък откуп ги принудих да ме свалят на сушата, без да питам къде сме, за да не възбудя у тях никакво съмнение.

Достатъчно ми беше, че съм отдалечен на двадесет мили от Корфу и че се намирам на едно място, където никой не би предположил. Луната светеше силно и аз видях една църква, опираща до къща, една дълга барака, една малка поляна, широка около сто крачки, зад нея планини и нищо повече. Легнах в бараката върху сеното, което намерих там и спях добре, въпреки студа, чак до сутринта. Беше първи декември и въпреки мекия климат, при събуждането си бях вкочанясал от студ, тъй като няхах наметало, а бях само с моята лека униформа.

Чувах камбаните да бият и отидох в църквата. Попът, изненадан от появата ми, ме пита на гръцки, дали съм ромей или грък. Отговарям му, че съм фраджико, италианец. Той ми обърна гръб и се заключи в къщата си, без да иска да ме изслуша.

Върнах се обратно към морето и видях лодка, която се отделяше от един тартан, на около сто крачки пред острова. Тя дойде с четирима гребци, за да свали на сушата намиращите се в нея хора. Приближих се и видях един грък с прилична външност, една жена и едно момиче на десет или дванадесет години. Заговорих гърка, като го попитах, дали е пътувал добре и откъде идва. Той ми отговори на италиански, че идват заедно с жена си и сина си от Кефалония<sup>[17]</sup> и пътуват за Венеция, но преди това искал да чуе литургията в „Света Богородица“ в Казоло, за да научи дали неговият бабалък е още жив и дали би му изплатил зестрата на жена му.

— Как ще узнаете това?

— Ще го чуя от поп Делдимопуло, който ще ми разтълкува вярно предсказанието на Светата Дева.

Наведох глава и го последвах в църквата. Той говори с попа и му даде пари. След като за момент събра мислите си, отецът поглади брадата си, разтълкува ни с десет-дванадесет думи гаданието. Гъркът от Кефалония, който сигурно не беше никакъв Одисей, изглеждаше много доволен, даде още веднъж пари на измамника и го остави. Аз го последвах и по пътя го попитах дали е останал доволен.



— О, много даже. Сега зная, че моят бабалък е още жив и че ще ми изплати зестрата, ако му оставя детето си. Зная, че то е неговата страст и ще му го оставя.

— Този поп познава ли ви?

— Не.

— Имате ли хубави стоки на борда?

— Достатъчно много. Закусете с мен и ще видите всичко.

— На драго сърце.

Възхитен, задето научих, че имало още гадатели и убеден, че винаги ще има такива, докато се намират прости хора и измамни свещеници, аз последвах този добър човек, който ми предложи на борда обилна закуска. Неговите стоки бяха памук, лен, стафиди, зехтин и отлични вина. Имаше също чорапи, памучни шапки, ориенталски наметала, чадъри и корабни сухари, които аз много обичах, защото тогава имах тридесет зъба и едва ли можеха да се видят по-красиви от тях. (За жалост, сега са ми останали от тях само два). Купих от всичко, с изключение на памука, с който не знаех какво да правя, и му платих, без да се пазаря, тридесет и пет или четиридесет цехина. Търговецът ми подари шест кутии отличен хайвер.

Понеже не ме беше чул да хваля виното от Ксанти, което той наричаше „генероидее“, каза ми, че ако съм искал да го придружа до Венеция, щял да ми дава всеки ден по една бутилка, даже и през време на карантината. Винаги малко суеверен, аз предположих най-глупавото от всички основания, а именно, че това чудновато решение съвсем не беше обмислено предварително и че може би съдбата ми ме беше ръководила. Такъв бях тогава, а днес, за нещастие, съм друг. Казват, че това идвало от възрастта, която правела човека разумен. Освен това, получих от него и една хубава пушка за десет цехина с думите, че в Корфу всеки щял да ми даде дванадесет за нея. Думата Корфу разбърка всичките ми мисли. Вярвах, че чувам моя дух — покровител, който ме канеше да се завърна там. Купих пушката за исканата от него цена и честният кефалониец заради моето чистосърдечие ми даде с покупката и една красива турска ловна чанта, добре изпълнена с барут и олово. Въоръжен с пушка и завит в едно хубаво наметало, носещ със себе си всичките си покупки в един голям чувал, аз се сбогувах и поисках да ме свалят на сушата, решен да получа доброволно или насила квартира у хитреца поп. Възбудата, до която ме докара хубавото вино на гърка,

трябваше да даде своя резултат. Имах в джобовете си четири или петстотин медни монети, които ми се струваха много тежки, но трябваше да ги приема, понеже предвиждах, че ще имам нужда от тях на малкия остров.

След като сложих чувала си в бараката, аз се запътих с пушката на рамо към попа, но църквата беше затворена.

Тук трябва да представя на читателите си, как се чувствах в този момент. Бях в състояние на спокойно отчаяние. Цехините, които носех у себе си, не можеха да ме отклонят от мисълта, че не се намирам в безопасност, че не можех да остана там дълго време, че скоро биха ме третирали много зле заради моето непокорство към най-висшето началство. Не можех да взема решение, а това е достатъчно, за да направи всяко положение отвратително. Не можех да се върна доброволно в Корфу. Моето бягство би изглеждало необмислено и биха ме взели за глупак, защото завръщането ми би било знак на лекомислие или на страхливост, а няха смелост да дезертирам окончателно. Главната причина за това морално безсилие не бяха нито хилядата цехини, които имах у касиера, нито богатото ми обзавеждане, нито страхът да не намеря прехрана, а по-скоро мисълта да напусна една жена, която обожавах и на която още не бях целунал дори ръката. В това положение трябваше само да се оставя на хода на събитията, каквито и да бъдат те, а в момента най-важното беше да намеря жилище и храна.

Почуках на вратата на свещеника. Той се показва на прозореца и го затвори отново, без да ме изслуша. Почуках отново, ругах, проклинах, но всичко напразно. Извън себе си от гняв, прицелих се по един овен, който с много други пасеше на около двадесетина крачки от мен, и го повалих. Овчарят извика високо, попът започна да крещи „крадци“ и накара да бият камбаната. Очаквах стичането на тълпа. Какво щеше да стане? Не знаех, но за всеки случай напълних отново пушката си и зачаках.

Едва бяха минали осем или десет минути, когато видях да идват от височината множество селяни, въоръжени с пушки, вили и големи тояги. Отдръпнах се в бараката, без да чувствам ни най-малък страх, защото ми се струваше неестествено тези хора, като ме видят сам, да ме убият, без да ме изслушат.

Първите десетина или двадесетина се приближиха с насочени пушки. Спрях ги, като им хвърлих няколко медни монети, които те, учудени, побързаха да съберат. Не знаеха какво да мислят за един млад човек с прилична външност и с миролюбиво поведение, който им хвърляше така щедро своите пари. Можех да говоря с тях едва когато престана оглушителният звън на камбаните. Седнах спокойно и мълчах.

Един възрастен човек с разумен израз се приближи към мен и ме попита на италиански, защо съм улучил овена.

— За да го изям, след като го платя.

— Но Негова Светост може да поиска една цехина за него.

Попът взе цехината, отиде си и цялата история се свърши. Селянинът ми каза, че е служил през войната в 1716 и участвувал в защитата на Корфу. Поздравих го за това и го помолих да ми намери жилище и един слуга, който да може да готви. Той ми обясни, че мога да получа цяла къща, сам той ще се грижи добре за храната ми, но трябвало да се кача в планината.

— На драго сърце!

Той повика две здрави момчета, натовари едното с моя чувал, другото — с овена ми и ние тръгнахме. Но време на пътуването го попитах:

— Добри човече, бих искал да взема на служба при мен двадесет и четири здрави момчета, които биха се подчинявали на военна дисциплина. Ще давам всекиму дневно по двадесет газети, а на вас като на мой подпоручик, четиридесет.

— Съгласен съм — отговори моят човек — още днес да ви образувам един военен отряд, от който ще бъдете доволен.

Пристигнахме в една много удобна къща, в която имах в приземието три стаи и един обор, който превърнах веднага в караул. Моят подпоручик ме остави, за да набави всичко, от каквото се нуждаех, и между другото и една шивачка, за да ми шие ризи. В течение на деня получих легло, мебели, кухненски прибори, един добър обяд, двадесет и четири добре въоръжени момчета, една възрастна шивачка и няколко млади ученички, за да ми шият ризи. След вечеря се намирах в прекрасно разположение на духа, заобиколен от около тридесет души, които се отнасяха към мен като към господар.

Единствената неприятност беше, че момичетата не говореха италиански, а аз знаех много малко гръцки, за да мога да се разбера с тях.

На следната сутрин моят подпоручик смени караула и аз не можах да се въздържа да не се изсмея високо. Моята част беше като стадо овце. Много хубави хора, стройни и силни, но без униформи и дисциплина. Впрочем, те се научиха да отдават чест и да се подчиняват на заповедите на офицера си.

Наредих да поставят трима часови — един в караулната, втори пред моята врата и трети на място, откъдето можеше да се вижда крайбрежието. Последният трябваше да донася, ако забележи да спира някоя въоръжена ладия. През време на първите два или три дни гледах на всичко това като на игра, но ми дойде наум, че би могло да стане нужда да си послужа със сила и намислих да ги накарам да ми дадат клетва за вярност. Въпреки това, не го сторих. Моята щедрост ми беше спечелила любовта на всички жители на острова.

Готвачката, която беше намерила шивачки за ризите ми, се надяваше, че ще се влюбя в една от тях, но не и във всички. Но старанието ми надмина нейните очаквания и всички красиви момичета минаха по реда си. Те също бяха доволни от мен, а моята готвачка беше възнаградена за добрата ѝ служба. Водех прекрасен живот, понеже масата ми беше винаги наредена с вкусни ястия, с най-хубавото овнешко месо и с великолепно бекаси, подобни на които намерих само в Петербург. Пиех само скополо и най-добрите мускатови вина на архипелага. Моят подпоручик беше единственият ми сътрапезник. Не излизах да се разхождам никога без него и без охраната, за да могат да ме бранят от някои млади хора, които силно ме ненавиждаха, защото мислеха, че моите шивачки, техни любовници, ги били напуснали заради мен. При разходките си мислех понякога, че бих бил нещастен без пари и че дължах сегашното си пълно с наслади положение на този метал. Но също беше вярно, че не бих напуснал Корфу, ако кесията ми не беше така добре напълнена.

От осем или десет дни играех ролята на крал, когато към десет часа вечерта чух поставения часови да пита кой е там. Моят подпоручик изведе и се върна със съобщението, че един човек, който говорел италиански, искал да говори с мен по важна работа. Пуснах го да влезе и в присъствието на подпоручика той ми каза:

— Вдругиден, неделя, поп Делдимопуло ще направи срещу вас катарамонахия. Ако не му попречите, една потайна треска ще ви отнесе за шест седмици на онзи свят.

— Не съм чувал никога за това питие.

— Та това не е никакво питие, а проклятие, което се изрича със Светото разпятие в ръка и притежава скрита сила.

— Каква причина има свещеникът да ме убие?

— Вие смущавате мира и реда в неговата енория. Вие сте прелъстили множество млади момичета, чиито предишни любовници не искат вече да се оженят за тях.

След като наредих да му се даде нещо за пиене, аз му благодарих и му пожелах лека нощ. Неговото съобщение ми се стори важно, защото макар че не се страхувах от катарамонахията, на която не вярвах ни най-малко, то можех да се страхувам от много по-силно въздействащите отрови. След като прекарах една спокойна нощ, станах на разсъмване, без да кажа нито дума на подпоручика си и отидох сам в църквата. Намерих свещеника, на когото обясних с най-голяма решителност:

— При първия пристъп от треска, който почувствувам, ще ви пратя един куршум в челото, съобразявайте се с това! Изречете срещу мен проклятие, което да ме убие в един миг, или си направете завещанието. Сбогом!

След това предупреждение се завърнах в „двореца“. Много рано в понеделник попът ме видя. Имах слабо главоболие. Той се осведоми за здравето ми и когато му казах, че главата ми тежи, трябваше да се разсмея поради страха, с който ме увери, че това могло да бъде причинено само от тежкия въздух на остров Кастропо.

Три дни след това посещение поставеният отпред часови се върна със съобщението, че въоръжена шалупа<sup>[18]</sup> е свалила един офицер. Аз бях излязъл и заповядах на частите си да се строят с оръжие, когато забелязах офицерът да се приближава към жилището ми, съпроводен от един водач. Офицерът беше сам и нямаше от какво да се боя. Върнах се в стаята си и заповядах на подпоручика да го приеме с всички военни почести и да го доведе.

Видях да влиза същият адютант Миното, който ми беше предал заповедта да се предам в ареста.

— Вие сте сам — казах му аз — и идвате като приятел. Да се прегърнем.

— Аз трябваше да дойда като приятел. Но това, което виждам тук, ми се струва като сън.

— Седнете да се нахраним заедно. Ще получите добър обед.

— На драго сърце, а след това да вървим.

— Вие ще си отидете сам, ако желаете, защото аз ще тръгна оттук само когато бъда сигурен, че не само няма да попадна в затвора, но и че ще получа удовлетворение от глупака, когото генералът трябва да изпрати в галерите.

— Бъдете разумен и елате доброволно с мен. Аз имам заповед да ви отведа насила, но понеже не съм в състояние да сторя това, ще дам своя доклад и ще изпратят да ви вземат по такъв начин, че ще трябва да се предадете.

— Никога. Те ще ме имат само мъртъв.

— Вие сте полудели, значи. Не се подчинихте на предадената ви от мен заповед да отидете на бастардата. В това се състои грешката ви.

— Значи, трябваше да се отправя за ареста?

— Разбира се, подчинението е необходимост за нашето съсловие.

— На мое място вие бихте ли отишли в ареста?

— Не искам и не мога да ви кажа какво бих сторил. Зная само, че ако не се подчиня, бих се провинил.

— Но ако се предам сега, то биха ме наказали много по-тежко, отколкото ако се бях подчинил на несправедливата заповед.

— Не вярвам. Елате и ще научите всичко.

— Без да зная защо? Недейте очаква това. Нека се нахраним! Понеже съм толкова виновен, ще се предам само насила. Това няма да утежни нито вината, нито наказанието ми, дори и да се пролее кръв.

— Заблуждавате се! С това ще увеличите вината си. Но да седнем на масата! След един добър обяд може би ще преценяваме по-разумно.

Към края на обета ние чухме шум и моят подпоручик влезе да ми съобщи, че група селяни се събирали наблизко до къщата ми, за да ме защитават, тъй като на острова се бил разпръснал слух, че въоръжената гемия е дошла да ме отвлече и закара в Корфу. Аз му заповядах да обясни на добрите хора и да ги разпрати по къщите им, след като им даде една бъчва вино.

Селяните се разотидоха успокоени, като изпразниха пушките си във въздуха в знак на преданост.

— Всичко това изглежда много хубаво — каза ми адютантът, — но ще стане ужасно, ако ме оставите да си отида сам, защото дългът ми повелява да съставя моя доклад много точно.

— Аз ще ви последвам, ако ми дадете честната си дума, че ще ме пуснете свободен на сушата, щом пристигнем в Корфу.

— Имам заповед да ви предам на господин Фоскари на бастардата.

— Няма да изпълните тази заповед.

— Ако генералът не ви намери послушен, неговата чест изисква да ви принуди, и той ще намери средството за това. Но кажете, моля, какво бихте правили, ако генералът се реши да ви остави тук? Но това няма да стане.

— Без кръвопролитие работата трудно ще се приключи, защото с тези петстотин селяни аз не се страхувам от три хиляди души.

— Ще бъде нужен само един, защото ще ви третират като водач на бунтовници. Всички тези предани вам хора няма да могат да ви опазят от един, който ще ви застреля, за да получи няколко златни монети. Искам да ви кажа още, че между всички тези гърци, с които сте заобиколени, няма нито един, който да не е готов да ви убие за двадесет цехина. Вярвайте ми, елате с мен! Елате, за да се наслаждавате в Корфу на един вид победа. Там ще ви ръкопляска и ще ви възхваляват. Вие сам ще разкажете за глупостта, която сте извършили, ще се смеят на нея и същевременно ще се учудват, че сте послушали разума, щом съм ви я разяснил. Всички ви уважават и господин Д. Р. държи много на вас. Той хвали особено смелостта, която показахте, когато от уважение към неговата къща не пронизахте безсрамника с шпагата си. Самият генерал трябва да ви уважава, понеже си спомня думите ви.

— Та какво е станало с нещастника?

— Преди четири дни пристигна фрегата на майор Сардина с бързи писма, в които генералът намери несъмнено необходимите разяснения. Това накара лъжливият херцог да изчезне. Никой не знае къде е той и никой в къщата му не се осмелява да говори за него, понеже глупостта му беше твърде голяма.

— Приемаха ли го още след нашето сбиване?

— Не си ли спомняте, че той имаше шпага? Не беше нужно повече, за да не иска никой да го види. Неговата ръка беше счупена и челюстта му — разбита. Въпреки това, без да се грижи за плачевното му състояние, Негово Превъзходителство осем дни по-късно го накара да изчезне. Единственото, на което целият Корфу се учудва, е вашето бягство. В продължение на три дни мислеха, че господин Д. Р. ви държи скрит у него и го осъждаха открито, но той заяви високо на масата на генерала, че не знаел ни най-малко къде се намирате. Сам Негово Превъзходителство беше неспокоен поради бягството ви и едва вчера се узна какво е станало с вас от едно писмо на тукашния поп до главния поп Булгари, в което той се оплакваше, че един италиански офицер бил завладял този остров от седем дни насам и упражнявал насилие. Той се оплаква от вас, че сте прелъстили всички момичета и сте го заплашили да го застреляте, ако ви отправи катарамонахия. Това писмо, прочетено в събранието, развесели много генерала, но все пак ми заповяда да ви доведе с дванадесет гренадири.

— Госпожа Сагредо е виновна за всичко.

— Така е. Тя съжалява извънредно много. Ще сторите добре, ако я посетите.

— Утре? Значи вие сте убеден, че няма да бъда изпратен в затвора!

— Да, понеже знам, че Негово Превъзходителство е почтен човек.

— И аз също. И тъй, да сложим край! След полунощ ще тръгнем заедно.

— Защо не веднага?

— Защото не искам да се изложам на опасността да прекарам нощта в бастардата. Искам да пристигна в Корфу посред бял ден и това ще направи победата ви още по-блестяща.

— Но какво ще правим тук през тези осем часа?

— Ще се забавляваме с такива нимфи, каквито не се намират в Корфу и ще се навечеряваме добре след това.

Заповядах на подпоручика си да поръча да занесат храна на войниците от гемията и да ни приготвят една разкошна вечеря, без да пестят, като му казах, че към полунощ ще замина. Тогава му подарих всички мои запаси и поръчах да натоварят всичко, което исках да взема с мен. Моите еничари, на които подарих по една седмична заплата, ме



заведоха въоръжени до гемията. Пристигнахме в Корфу към осем часа сутринта до самата бастарда, където той ме предаде, като ме увери, че щял да изпрати веднага целия ми багаж на господин Д. Р. и да докладва на генерала. Комендантът на галерата, господин Фоскари, не ме прие особено радушно. Без да каже нито дума, той ме изпрати на мястото, където профосът<sup>[19]</sup> ме накара да седна и да си протегна крака, за да ми сложи веригата, която в тази страна не обезчестява никого, за жалост дори не и наказаните в галерите, с които се отнасят по-добре, отколкото с войниците. Имах вече верига на десния си крак, когато адютантът на Негово Превъзходителство заповяда на тъмничаря да ми върне шпагата и да ме пусне на свобода. Искях да поднеса почитанията си на благородния губернатор, но той без съмнение се срамуваше малко и адютантът ми каза, че Негово Превъзходителството ме освобождава от това ми желание. Аз се поклоних пред генерала, без да говоря каквото и да било. Той обаче със сериозен тон заяви, че за в бъдеще трябва да бъда по-разумен и да науча, че първият дълг на един войник е подчинение. Разбрах напълно значението на тези думи и се съобрязвах с тях.

Появата ми у господин Д. Р. предизвика радост по всички лица. Такива моменти са ми били винаги толкова скъпи, че са ме карали да забравя преживените неприятности и да се считам щастлив. Не е възможно да се наслаждаваме истински на едно удоволствие, ако то не се предхожда от някакво мъчително чувство. Господин Д. Р. беше толкова зарадван, че се спусна към мен и нежно ме прегърна. След това извади един красив пръстен от пръста си, подари ми го и каза, че съм сторил много добре, като съм оставил цял свят и особено него в неведение, относно мястото на бягството ми.

— Вие не можете да си представите — добави той благородно и свободно, — колко се интересува госпожа Ф. за вас. Ще ѝ доставите голямо удоволствие, ако отидете веднага при нея!

Каква радост да получа този съвет от самия него! Но думата „веднага“ ми беше неприятна. Понеже бях прекарал нощта в гемията, страхувах се, че безредието на дрехите ми би могло да ми навреди в нейните очи. Не можех нито да му откажа, нито да му кажа причината.

За моята богиня не беше още ден, но нейната камериерка ме пусна да вляза и ме увери, че господарката ѝ скоро щяла да звъни и да се сърди, задето не ме е видяла. През този половин час, който прекарах

заедно с нея, една симпатична бърбурка, научих много неща, които ми доставиха извънредно голямо удоволствие, особено различните мнения относно бягството ми. Стигнах до заключението, че отношението ми към цялата тази случка беше намерило всеобщо одобрение. Щом уважаемата госпожа видя своята камериерка, накара я да ме повика. Пердетата бяха дръпнати и аз имах чувството, че виждам Аврора<sup>[20]</sup>, заобиколена от розите и перлите на утрото. Казах ѝ, че без заповедта на господина Д. Р. не бих се осмелил никога да се покажа пред нея в това състояние, в което се намирах, а тя ми отговори с приятелски тон, че господин Д. Р. знаел какво съчувствие изпитвала тя към мен и затова е сторил много добре, като ме е изпратил толкова бързо.

— Не зная, уважаема госпожо, как съм могъл да заслужа едно толкова голямо щастие, когато съм се стремил само към снизхождение.

— Ние всички се учудвахме на силата, която показахте, когато не пронизахте глупака с вашата шпага. Биха го изхвърлили през прозореца, ако не беше избягал веднага.

— Аз бих го убил, уважаема госпожо, не се съмнявайте в това, ако вие не бяхте там.

— Комплиментът е много галантен, но не е вероятно, че сте мислили за мен в онзи момент.

При тези думи въздъхнах, наведох очи и обърнах глава. Тя видя пръстена ми, за да даде друга насока на разговора. Първо похвали господин Д. Р., щом узна как ми е направил този подарък. После поиска да ѝ разкажа живота си на острова, което изпълних, но благоразумно не споменах нищо за моите красиви шивачки, понеже още тогава знаех, че животът изисква да се забравят много истини.

Тя се смя сърдечно на всичко, което ѝ разказах, а държането ми ѝ се стори учудващо.

— Бихте ли имали смелостта — попита ме тя, — да разкажете всичко това със същите изрази на главния проведитор?

— Не се съмнявайте в това, уважаема госпожо, при положение, че той ме помоли за това.

— Е добре, бъдете готов да удържите на думата си. Искам — добави тя, — този доблестен господин да ви обикне и да стане ваш покровител.

Когато я напуснах с възхитено от приема ѝ сърце, отидох у майор Мароли, за да се осведомя за състоянието на моята каса. Разбрах със задоволство, че след изчезването ми не ме беше считал повече за негов съдружник. Той взе четиристотин цехина от касата и ми ги предостави, за да стана отново съдружник, ако условията ме задоволяват.

Вечерта се облякох внимателно и потърсих адютант Миноти, за да посетим заедно госпожа Сагредо, любимката на генерала. Тя беше най-красивата от венецианските дами в Корфу, с изключение на госпожа Ф. Посещението ми я изненада, тъй като тя беше причината за всичко, което стана и мислеше, че ѝ се сърдя. Разочаровах я, като говорих съвсем открито с нея, а тя в замяна ме помоли да прекарвам понякога вечерите си у нея. На тази много любезна покана отговорих с едно навеждане на главата, без да приема или да откажа. Знаех, че госпожа Ф. не можеше да я търпи. Освен това, дамата обичаше картоиграта и за да ѝ се хареса, човек трябваше да я остави да спечели. А да се реши човек на едно от двете, трябва да обича обекта и да има намерения да го завладее. Аз не се намирах в такова положение. Адютантът Миното не играеше, но беше спечелил милостта ѝ с това, че по вежлив начин ѝ услужваше с пари.

При завръщането ми в хотела намерих госпожа Ф. съвсем сама, господин Д. Р. беше зает с писане. Докато седях при нея, тя ме подкани да ѝ разкажа всичко, което съм преживял в Цариград. Моята среща с жената на Юсуф много ѝ хареса, но нощната баня на трите нимфи на Исмаил съвсем я запали. Скрих подробностите според силите си, но когато ставах неясен, трябваше да се изразявам по-точно. Тя не пропусна да ме укори и обясни, че съм могъл да бъда по-деликатен. Чувствувах, че пътят, по който ме насочи, трябваше да я настрои в моя полза и бях убеден, че всеки, който умее да събужда страсти, може лесно да бъде осъден да ги задоволи. Това беше наградата, към която се стремях.

Случайно господин Д. Р. този ден беше поканил гости за вечеря. Аз трябваше, естествено, да разкажа с най-малките подробности всичко, което бях извършил и което ми се беше случило от момента, в който получих заповедта да се предам в ареста до моето освобождение. Господин Фоскари, комендантът на бастардата, седеше до мен и крайт на моя разказ без съмнение не му беше много приятен.

Прочее, моята история се хареса на цялото общество и се взе решение господин главният проведитор да има удоволствието да я чуе от моята собствена уста. Тъй като бях казал, че в Кастропо има много сено, нещо, което липсваше напълно в Корфу, господин Д. Р. ме посъветва да използвам тази възможност, за да си издействувам една заслуга пред генерала, като го уведомя веднага за това. Още на следната сутрин последвах съвета и бях изслушан много любезно. Негово Превъзходителство определи деня, в който трябваше да се вземе сеното и да се донесе в Корфу.

Два или три дни по-късно една вечер седях в кафенето, когато дойде адютант Миното и ми каза, че генералът искал да говори с мен. Не е трудно да се разбере, че този път аз изпълних точно заповедта.

---

[1] Старият вече Казанова, пишец спомените си в Чехия, загатва тук (а също и на други места в книгата си) за неприятностите, които е имал с прислужниците в замъка, в който е живял. — Б.пр. ↑

[2] Заклинатели. — Б.пр. ↑

[3] Хазартна игра на карти, измислена във Венеция и впоследствие много разпространена във Франция. — Б.пр. ↑

[4] Принц Евгений Савойски, прочут австрийски военачалник (1663–1736). — Б.пр. ↑

[5] Човек, приел нова вяра — вероотстъпник. — Б.пр. ↑

[6] Тънко златно изделие, подобно на дантела. — Б.пр. ↑

[7] Вид коняк. — Б.пр. ↑

[8] Вид вино. — Б.пр. ↑

[9] Джон Кит, наричан Лорд Маришал (1693–1778). — Б.пр. ↑

[10] Галеаса — военен кораб. — Б.пр. ↑

[11] Провинция в Северна Франция. — Б.пр. ↑

[12] Фрина — Древногръцка красавица и прочута любовница, послужила като модел на скулптора Праксител за статуята му Венера. — Б.пр. ↑

[13] Пространство в една крепост между външната стена и вътрешните постройки. — Б.пр. ↑

[14] От виден флорентински род, омъжена в 1600 г. за френския крал Анри IV. — Б.пр. ↑

[15] Голяма лодка с гребла. — Б.пр. ↑

[16] Лодкар. — Б.пр. ↑

- [17] Един от Йонийските острови. — Б.пр. ↑
- [18] Гемия. — Б.пр. ↑
- [19] Подофицер, който е надзиравал затворниците. — Б.пр. ↑
- [20] Древноримска богиня на зората. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА МОЯТА ЛЮБОВНА ИСТОРИЯ. ПЪТУВАНЕ ДО ОТРАНТО. ПОСТЪПВАМ НА СЛУЖБА  
ПРИ ГОСПОЖА Ф. ЩАСТЛИВО НАРАНЯВАНЕ НА КРАКА.

Събралите се бяха много. Влязох съвсем тихо. Негово Превъзходителство ме видя, лицето му се развесели и погледите на всички се обърнаха към мен, когато той каза на висок глас:

— Ето един млад човек, който разбира от принцове.

— Уважаеми господине — отговорих веднага, — станал съм познавач в тази област, понеже съм общувал често с подобни хора.

— Дамите са любопитни и искат да узнаят какво сте правил от изчезването ви до вашето завръщане.

— Значи ли това, че ме приканвате към публична изповед?

— Щом го разбирате така, то пазете се да не изпуснете и най-дребната подробност и се дръжете тъй, като че ли аз не присъствувам.

— Напротив, понеже само от Ваше Превъзходителство очаквам опрощение. Но историята ще бъде много дълга.

— В такъв случай изповедникът ви позволява да седнете.

Разказах историята си най-изчерпателно, премълчах само честите ми срещи с нимфите на острова.

— Цялата история — ми каза старият господин — е поучителна.

— Да, уважаеми, защото тя доказва, че един млад човек никога не е изложен на опасност да се провали, когато е обзет от голяма страст и има възможност да следва собствената си воля, понеже носи в джоба си пълна със злато кесия.

Исках да си отида, но дворцовият управител дойде при мен и съобщи, че Негово Превъзходителство ме кани да остана за вечеря. Имах очевидно честта да седя на неговата маса, но не и да ям. Трябваше да отговарям на хилядите въпроси, които ми се отправяха от всички страни, тъй че ми беше невъзможно да сложа хапка в устата си.

Седях до викарий Булгари и го помолих за извинение, задето се бях пошегувал със заклинанията на отец Делдимопуло.

— Това е измама — отговори ми той, — но е много мъчно да се направи нещо против нея, защото тя носи печата на древността.

При десерта госпожа Ф. прошепна нещо на ухото на генерала, при което той се обърна към мен и каза, че на драго сърце би изслушал какво ми се е случило през време на пребиваването ми в Цариград с жената на Юсуф, както и при един друг турчин, в чийто дом съм бил свидетел на къпане при лунна светлина. Много изненадан, аз обясних, че това са комедии, които не заслужават да ги разказвам. Най-възмутително от всичко ми се струваше недискретността на госпожа Ф., която не трябваше да посвещава целия Корфу в това, което бях ѝ разказал на четири очи. Съжалявах, че тя не беше по-предпазлива по отношение на доброто си име, което ми беше по-близко до сърцето, отколкото личността ѝ.

Когато два или три дни по-късно останах насаме с нея, тя попита:

— Защо не пожелахте да разкажете на генерала приключенията си в Цариград?

— Защото не исках да узнаят всички, че ми позволявате да ви забавлявам с подобни неща. Каквото аз, уважаема госпожо, се осмелявам да споделя с вас на четири очи, положително не бих го разказал пред всички.

— А защо не? Ако мълчите от чувство на уважение, когато не сме сами, то толкова повече би трябвало да правите това, когато съм сама.

— Имах желание да ви развеселя, а се изложих на опасност да предизвикам вашето неодобрение, но уважаема госпожо, това няма да се случи вече.

— Аз не искам да споделяте с мен вашите намерения, но ми се струва, че ако сте имали желанието да ми се харесате, то не би трябвало съзнателно да предизвиквате тъкмо обратен резултат. Ние ще вечеряме у генерала. А вас ще ви покани от негово име господин Д. Р. Убедена съм, че той ще повтори желанието си и ще бъдете принуден този път да го изпълните.

Скоро след това наистина дойде господин Д. Р. и ние се отправихме към генерала. По пътя аз разсъдих, че трябваше да погледна на този обрат като на щастие, въпреки че тя искаше да ме

унижи, защото, принуждавайки ме да се оправдавам, тя ме предизвика да ѝ се обясня, а това не можеше да ѝ бъде безразлично.

Главният консул ме прие радушно и лично ми предаде едно писмо, пристигнало за мен същия ден от Цариград. След като му благодарих с дълбок поклон, поставих писмото в джоба си, но той ме спря, като ми каза, че бил любител на новини и мога да прочета писмото пред него. Аз го отворих, беше от граф Боневал. Когато чу името на добрия Юсуф, генералът ме помоли да му разкажа историята с неговата жена. Понеже не можах да отклоня поканата, почти цял час забавлявах Негово Превъзходителство и обкръжените му с история, в която нямаше нищо достоверно, освен сериозността, с която я разказвах. По този начин нито накърних достойнството на приятеля си Юсуф, нито изложих госпожа Ф., напротив, представих се в благоприятна светлина. Измислената от мен случка ми правеше чест и аз изпитах истинска радост, когато хвърлих поглед към госпожа Ф. и прочетох по лицето ѝ, че тя, макар и смутена, изглеждаше доволна.

Когато по-късно се озовахме в нейната къща, тя каза в присъствието на господин Д. Р., че описаната от мен история била много хубава, макар да е само приказка. След това се обърна към господин Д. Р. и продължи:

— Той твърди, че ако каже истината за разговора си с жената на Юсуф, би създал пред хората убеждението, че ме занимава с неприлични истории. Как мислите? Въпреки това, господин Казанова, опишете ни тази среща със същите изрази, които употребихте пред мен!

— Да, синьора, мога, ако искам.

Ядосан, аз все пак обрисовах приключението като въодушевен художник, одухотворяващ картината с всичките оттенъци на страстта и без да прикривам нищо от чувствата, които прелестите на гъркинята бяха възбудили в мен.

— И вие намерате — каза господин Д. Р. на дамата, — че това трябваше да стане достояние на цялото общество?

— Ако не е правилно да го разказва публично, то също така не е редно да ми го разказва насаме!

— Това можете да знаете само вие. Ако историята не ви е харесала — да. Ако ви е забавлявала — на мен самия трябва открито



да призная, тя ми се видя много забавна, — но аз бих го укорил, ако я разкаже по същия начин пред по-голяма аудитория.

— Тогава, моля — обърна се към мен госпожа Ф., — за в бъдеще ми разказвайте насаме само това, което бихте могли да повторите пред повече слушатели.

— Уважаема госпожо, обещавам ви да се придържам към вашето предписание.

— Разбира се — извика господин Д. Р., — тя си запазва напълно правото да отмени тази заповед, когато намери за добре.

Аз бях обиден, но съумях да прикрия яда си. Малко след това си отидохме.

Започнах да опознавам прелестната жена, но колкото по-дълбоко прониквах в характера ѝ, толкова по-лесно предвиждах всички изпитания, на които щеше да ме подложи. Но все едно, имах смелостта да упорствувам срещу тръните, за да мога да откъсна розата. Преди всичко, правеше ми голямо удоволствие да виждам, че господин Д. Р. съвсем не беше ревнив, макар че аз, изглежда, го предизвиках. Това беше много важно.

Няколко дни по-късно стана дума за това, че съм имал нещастieto да остана без нито един хелер в лазарета на Анкона.

— Въпреки това — разказах ѝ, — аз се влюбих там в една млада и красива гръцка робиня и заради нея едва не наруших санитарните предписания.

— Как стана тава?

— Уважаема госпожо, вие сте сама и аз не съм забравил вашите заповеди.

— Значи, е много неприлично?

— Не, но не бих желал да ви го разказвам пред други.

— Добре тогава! — усмихна се тя. — Отменям заповедта, както господин Д. Р. предсказа. Говорете!

Описах ѝ всички подробности и напълно вярно цялото приключение и понеже виждах, че тя се замисли, преувеличих нещастieto си.

— Какво разбирате под нещастие? Според мен гъркинята е за съжаление, не вие. Не сте ли я виждали повече?

— О, да, но не смея да ви го кажа.

— Продължете до края! Това е глупост. Кажете ми всичко. Готова съм да чуя от вас дори някоя лоша шега.

— Съвсем не, уважаема госпожо! Това беше една много сладка, макар и непълна наслада.

— Разкажете! Но не наричайте нещата с истинските им имена, това е най-важното.

Вследствие тази нова заповед аз ѝ разказах, без да я гледам в лицето, за срещата си с гъркинята в присъствието на Белино и за недовършения любовен акт, който извършихме по едно висше вдъхновение до момента, когато прелестната гъркиня се изтръгна от обятията ми при завръщането на господаря ѝ. След това прехвърлих разговора на друга тема.

Щастието, което и в най-отчаяните ситуации не ме бе изоставяло, и в този случай не искаше да ме третира както лоша мащеха. Моята красавица си поряза пръста доста дълбоко, извика от болка, протегна нежната си ръка и ме помоли да изсмука кръвта. Ако читателят ми е влюбен, или е бил някога такъв, той ще отгатне как изпълних приятната си задача. Какво е една целувка? Не е ли тя палещото желание да се слеем с любимото същество? А кръвта, която аз изсмуках от тази прелестна рана, какво беше друго, ако не една частица от обожаваното от мене същество? Когато свърших, тя ми благодари нежно и ми каза, че би трябвало да изплюя кръвта.

— Тя е тук! — казах аз, като поставих, ръка на сърцето си. — И Бог знае каква наслада ми е доставила.

— Вие сте погълнали кръвта ми с наслада? Не сте човекоядец, надявам се?

— Не съм, уважаема госпожо, но бих се страхувал да не ви оскверня, ако оставя да бъде изгубена дори една капка.

Една вечер разговорът стигна до радостите на предстоящия карнавал и се чуха горчиви оплаквания, че нямало да има театър. Предложих веднага услугите си да се погрижа на мои разноски за една театрална трупа, ако се наемат веднага всички ложы и ми се даде изключителното право да държа банката на фараон. Нямаше време за губене, понеже карнавалът приближаваше и аз трябваше да отида в Отранто<sup>[1]</sup>. Предложението ми се прие с радост и генералът ми даде една фелука<sup>[2]</sup> на разположение. За три дни всички ложы бяха закупени и един евреин взе целия партер, с изключение на два дни през

седмицата, които запазих за себе си. Карнавалът тази година беше много дълъг, затова имах изгледи за успех. Казват, че театралното предприемачество била трудна професия, но аз мога да твърдя обратното.

Отплавах от Корфу с настъпването на нощта и благодарение на попутния вятър пристигнах в Отранто в зори, без гребците ми да са потопили греблата си. От Корфу до Отранто са само четиринадесет или петнадесет мили.

Не слязох на сушата, защото в Италия всичко, което пристига от изток, се подлагаше на карантина.

Щом съобщих, че съм пристигнал, за да наема театрална труппа за Корфу, дойдоха директорите на двете трупни, които се намираха по това време в Отранто. Най-напред поисках да се запозная с всички членове на двете трупни.

Двамата конкуренти изпаднаха в твърде смешна ситуация, защото всеки от тях искаше другият да покаже първ трупата си. Според началника на пристанището от мен зависело да сложа край на препирнята, като им кажа коя да се представи първа. Едната беше неаполитанска, другата — сицилийска. Тъй като не познавах нито една от двете, назовах първо неаполитанската. Нейният директор, дон Фастидио се натъжи много от това, докато Батипалия светеше от радост, като се надяваше, че след сравнението щях да предпочета неговите хора.

Един час по-късно видях Фастидио да пристига с актьорите си. Представите си изненадата ми, когато познах Петронио и сестра му Марина. Щом ме забеляза, тя нададе радостен вик и падна в обятията ми. И ето че се разигра ужасна сцена между дон Фастидио и началника на пристанището. Тъй като Марина беше на заплата при дон Фастидио, началникът на пристанището го принуди да я даде в лазарета, където тя трябваше да прекара на негови разноски карантината. Бедната малка плачеше, но аз не можех да поправам несправедливостта. Най-сетне турих край на караницата, като казах на дон Фастидио да ми представи всички един по един. Към тях спадаше и Петронио, който играеше ролята на любовник. Той подшушна, че имал за мен писмо от Тереза. С удоволствие наблюдавах един венецианец, когото познавах и който играеше Панталоне<sup>[3]</sup>, три актриси, които можеха да се харесат, една

Пулчинела<sup>[4]</sup>, една Скарамуча<sup>[5]</sup>, но като цяло трупата ми изглеждаше много посредствена.

Накарах Фастидио да ми каже точно колко ще иска дневно, защото бих предпочел неговия конкурент, ако той ми поиска поевтино.

— Господин офицер — каза той, — вие ще пригответе за двадесет души шест стаи и десет легла, към тях една обща зала, ще платите всички разноски по пътуването и дневно по тридесет неаполитански дуката. Тук имате моя репертоар, можете да изберете, за да играем всяка пиеса, която харесате.

Сетих се за бедната Марина, която трябваше да прекара цялото мъчително време в лазарета, преди да може отново да се яви на сцената, и казах на Фастидио да приготови договора, понеже имам намерение веднага да замина.

Едва бях изрекъл тези думи, когато между предпочетения и отхвърления директор избухна открита война. Последният беше като побеснял и наричаше Марина курва, като твърдеше, че тя в съгласие с Фастидио нарочно е нарушила санитарното предписание, за да ме принуди да наема нейната трупа.

Петронио взе страната на сестра си и дойде на помощ на Фастидио. Нещастният Батипалия бе изхвърлен след един хубав бой, който във всеки случай не компенсираше изпуснатата сделка.

Четвърт час по-късно Петронио ми донесе писмото на Тереза. Тя станала богата, след като съсипала херцога. Все още пазела верността си към мен и ме очаквала в Неапол.

Надвечер напуснах Отранто с двадесет комедианти и шест големи сандъка, в които се намираха всички нужни принадлежности за сцената. Лекият южен вятър, който духаше при отплаването ни, би могъл да ме откара за десет часа в Корфу, но след като плавахме един час с платна, моят корабушири съобщи, че е забелязал при лунна светлина да се приближава друг кораб, който ще ни ограби, ако е пиратски. Не исках да рискувам, затова се върнах обратно в Отранто. На разсъмване отплавахме отново. Но едва бяха изминали и два часа, когато капитанът ми каза, че се е появила някаква бригантина<sup>[6]</sup>, според него пиратска, понеже маневрирала, така, като че иска да ни пресрещне. Казах му да промени посоката, за да разберем дали ще ни последва. Бригантината извърши веднага същата маневра. Тъй като не

можех вече да се върна в Отранто, а нямах никакво желание да отида в Африка, наредих на капитана да отседнем в най-близкото пристанище на калабрийското крайбрежие. Моряците трепереха от страх, който се предаде и на моите комедианти! Скоро на целия кораб цареше тревога. Всеки се уповаваше на някой светия, но не чух нито един от сбирщината да се уповава на Бога.

Мръщенето на Скарамуча и мрачното безутешно лице на Фастидио представляваха картина, на която бих се смял сърдечно, ако не ми пречеше грозящата ни опасност. Само Марина, която нямаше никакво понятие за размера на заплахата, беше весела и се шегуваше с общия страх.

Надвечер, когато се изви силен вятър, заповядах да вдигнат всички платна и да плават все напред, дори и вятърът да станеше по-силен. Бях се решил да прекося залива, за да се подсигурия срещу нападенията на морския разбойник. След като плавах цялата нощ с опънати платна, реших до Корфу да гребем. Корабът се намираше в средата на залива и когато се мръкна, моряците бяха напълно изтощени, но аз вече не се страхувах. Внезапно започна да духа северен вятър. За по-малко от час той стана толкова силен, че бяхме подкарани с поразяваща бързина. Фелуката изглеждаше всеки момент, че ще се обърне. Ужас се изписа по лицата на всички, но цареше пълно мълчание, тъй като бях заповядал да продължим под страх на смъртно наказание. Въпреки усложненото положение, аз трябваше да се смея на хълцанията на страхливия Скарамуча. Кормчията беше способен моряк и понеже вятърът бе постоянен, чувствувах, че ще стигнем благополучно до целта. Наистина, на зазоряване видяхме Корфу и към девет часа слязохме на сушата. Всички бяха учудени, че ни виждат да пристигаме от тази страна.

Щом моята трупа слезе от кораба, естествено, младите офицери се приближиха, за да огледат артистките. Това беше в реда на нещата. Те им се видяха не особено привлекателни, с изключение на Марина, която прие безропотно съобщението ми, че няма да мога да ѝ обърна внимание. Бях сигурен, че няма да ѝ липсват обожатели. Моите актриси, които на пристанището изглеждаха грозни, получиха друга оценка, когато се появиха на сцената, а най-много от всички се хареса жената на Панталоне. Когато капитанът на линеен кораб Дуодо я посети и се сблъска с ревността на господин Панталоне, бе принуден

да го удари няколко пъти с бастуна си. На другия ден дон Фастидио ми заяви, че актьорът и жена му не искат да играят повече. Опитах се да загладя положението, като им осигурих едно представление като особен бенефис.

Жената на Панталоне получи овации, но се бе почувствувала обидена от партера, който в знак на одобрение аплодирал двусмислено. Тя дойде да ми се оплаче в ложата на генерала, където обикновено се намирах. За да я утеши, генералът ѝ обеща от мое име още едно бенефисно представление в края на карнавала. Тъй или иначе, аз трябваше да се съглася. Наистина, за да задоволя това ненаситно изчадие, аз му предоставих постепенно, едно след друго, всичките седемнадесет представления, които бях запазил за себе си. Разреших едно и на Марина, по желание на госпожа Ф., която се интересуваше от артистката, откакто бе имала честта да закуси с господин Д. Р. насаме в една вила извън града.

Това великодушие ми струваше повече от четиристотин цехина, но банката ми донесе повече от хиляда, макар че никога не теглех сам, тъй като работите около театъра не ми оставяха време за това.

Чест за мен бе, че устоях да не поддържам никакви любовни връзки с актрисите, което би било много лесно. Дори госпожа Ф. призна, че не ме считала за толкова разумен. През цялото време на карнавала бях толкова зает, че не можех да мисля не само за любов, но и за тази, която ми беше толкова близко до сърцето. Едва след започването на постите и след заминаването на артистите се отдадох всецяло на страстта си.

Една сутрин при мен дойде пратеник на госпожа Ф. с молба да я посетя. Беше единадесет часът. Отидох незабавно, за да разбера с какво бих могъл да ѝ бъда полезен.

— Повиках ви — каза ми тя, — за да ви върна двестате цехина, които ми заехте по такъв благороден начин и разбира се, да ми върнете полицата.

— Вашата полица, уважаема госпожо, не е вече в моите ръце. Тя е в запечатан плик у господин нотариуса Н. Н., който трябва да я върне, съгласно тази разписка, само на вас.

— Защо не сте я задържали у вас?

— Страх ме беше да не бъде открадната или по някакъв начин да се загуби. Или представете си, че умра, а не искам полицата да

попадне в други ръце, освен във вашите.

— Постъпката ви е продиктувана сигурно от най-добри чувства, но струва ми се, че би трябвало да си запазите правото сам да изтеглите полицата.

— Не съм предвидил тази възможност.

— Но тя все пак съществува. Значи ли това, че мога да поискам от нотариуса да ми изпрати плика?

— Без съмнение, уважаема госпожо.

В крайна сметка нотариусът ѝ върна писмото.

В плика обаче имаше само един нечетлив лист хартия, на който едва личеше името ѝ.

— Това свидетелствува — каза ми тя, — за един, както благороден, така и деликатен начин на действие. Признайте обаче, не мога да бъда убедена, че това е наистина моята полица, макар да разчитам името си.

— Така е, госпожо, и щом не сте сигурна, аз съм постъпил неправилно.

— Налага ми се да бъда сигурна в нея. Все пак не бих могла да се закълна.

— Признавам.

През следващите дни ми се стори, че държането ѝ към мен коренно се бе променило. Тя не ме приемаше вече в утринна доба и аз трябваше да се отегчавам и да чакам, докато слугинята ѝ я облече, едва тогава бивах допускан в стаята ѝ.

Когато разказвах нещо, тя се правеше, че не ме разбира или като че не може да открие остроумието в игрословието или в анекдота, често дори не ме поглеждаше и тогава се смущавах. Когато господин Д. Р. се смееше на нещо, което бях казал, тя го питаше защо се смее, а когато той повтаряше моя разказ, тя го намираше плитък и безвкусен. Когато се разкопчаеше някоя от нейните гривни, естествено, аз предлагах услугите си да я закопчая, но тогава се оказваше или че не искала да ми създава труд, или че не съм познавал механизма на пружината, и това било задължение на слугинята ѝ. Моята раздражителност постепенно стана видима, но тя се преструваше, че не я забелязва. Когато господин Д. Р. ме приканваше да кажа нещо приятно и аз не започвах веднага, тя казваше, че съм стигнал вече до дъното на чувала си и съм напълно изчерпан. Разсърден, аз ѝ признах

това и понеже не получих нито веднъж похвала от нея, предпочитах да мълча. Все пак страстта ме разяждаше, защото не знаех на какво се дължи тази промяна, тъй като ми се струваше, че не бях дал ни най-малкия повод за това. Искях да се реша да ѝ покажа открито моята ненавист, но щом ми се удадеше случай за това, няхах смелост.

Когато една вечер господин Д. Р. ме попита дали съм се влюбвал често, аз отговорих:

— Три пъти, уважаеми господине.

— И винаги щастливо, нали?

— Винаги нещастно. Първия път може би защото като абат не смеех да си призная. Втория път, защото едно ужасно, непредвидено обстоятелство ме принуди да се отдалеча от любимото същество точно в момента, когато желанията ми трябваше да се изпълнят. Третия път дамата, в която бях влюбен, изпитваше състрадание към мен и вместо да ме ощастливи, реши да ме излекува от страстта ми.

— И какво лечебно средство употреби тя за тази цел?

— Не беше вече любезна.

— Разбирам, тя се е отнесла лошо с вас, вие наричате това състрадание? Лъжете се.

— Сигурно — каза уважаемата госпожа — изпитваме състрадание към някого, когото обичаме и не искаме да го излекуваме, като го направим нещастен. Тази жена никога не ви е обичала.

— Това не ми се вярва, уважаема госпожо.

— Но излекувахте ли се?

— Напълно, защото, когато се сетя за нея, чувствавам, че съм студен и равнодушен. Все пак необходимо беше доста време, за да оздравея.

— Предполагам, че е минало достатъчно време, за да се влюбите в някоя друга?

— В някоя друга? Струва ми се споменах, че тя беше последната.

Няколко дни по-късно господин Д. Р. ми каза, че госпожа Ф. не била добре, а той не може да ѝ прави компания и аз трябвало да отида, защото е убеден, че това ще ѝ достави голямо удоволствие. Аз го послушах и по-късно повторих пред госпожа Ф. дума по дума съвета на Д. Р. Тя отговори, без да ме погледне, че има треска и затова не ме кани да остана. Убедена била, че ще се отегчавам.



— Във ваше присъствие, уважаема госпожо, не мога да се отегчавам. Мога да си отида само ако ми заповядате, но в такъв случай ще остана в чакалнята ви, понеже трябва да дочакам господин Д. Р.

— Тогава седнете, ако обичате!

Тази грубост ме възмути, но аз я обичах, пък и сега ми се струваше толкова хубава! Останах мълчалив и неподвижен като статуя. Тя позвъни за камериерката си и ме помоли да я оставя за момент сама. Няколко минути по-късно ме повика отново:

— Какво стана с вашето весело настроение?

— Ако веселото ми настроение е изчезнало, уважаема госпожо, то това може да е станало само под ваше влияние.

— Какво трябва да направя, за да си го възвърнете?

— Бъдете към мен такава, каквато бяхте, когато се завърнах от Казоло. От четири месеца не съм ви приятен и понеже не мога да разбера защо, това дълбоко ме наскърбява.

— Аз съм си същата. В какво отношение ме намирате променена.

— О, небеса! Във всичко, с изключение на личността ви. Но аз съм взел вече своето решение.

— И какво е то?

— Искам да страдам мълчаливо. Нищо не може да отслаби чувствата, които вие ми вдъхнахте. Винаги ще ме изпълва желанието да ви убедя в моята преданост!

— Благодаря ви, но не зная защо трябва да страдате заради мен. Аз ви съчувствувам и изслушвам с удоволствие вашите приключения. Така например много съм любопитна да ми разкажете за вашите три любовни връзки.

Измислих веднага три истории, в които се говореше много за чувства и идеална любов, но избягвах каквито и да било описания на чувствени наслади, особено когато забелязвах, че тя очакваше нещо подобно. Познавах я достатъчно добре, за да зная, че това беше най-доброто средство да постигна желаната цел. Тя направи една забележка, която ме засегна чувствително. Отнасяше се до онази от трите, която от състрадание се беше наела да ме излекува от любовта ми.

— Ако наистина ви е обичала — каза тя, — то възможно е да е искала да излекува не вас, а самата себе си.

На следващия ден нейният съпруг, господин Ф., помоли моя генерал Д. Р. да ми позволи да замина за три дни в една експедиция до Бутинтро, тъй като неговият адютант бил тежко болен. Бутинтро се намира на разстояние седем морски мили от Корфу. То е най-близко лежащото място на континента, едно обикновено село в Епир, днешна Албания, принадлежи още на венецианците.

Следвайки основното политическо начало, че занемареното право е загубено право, венецианците изпращат там всяка година четири галери с осъдени, за да секат дърва и да ги натоварват на кораби. Те са съпроводени от военни части, за да надзирават осъдените, които без тези предпазни мерки биха могли да избягат. Понеже една от четирите галери следваше да бъде екипирана от господин Ф., трябваше му един адютант и изборът му падна върху мен.

Отплавахме и на четвъртия ден докарахме голям запас дърва. Беше Велики петък. Когато отидох в жилището на господин Д. Р., го заварих сам на терасата. Замислен, след късо мълчание той каза нещо, моето никога няма да забравя:

— Господин Ф., чийто адютант вчера умря, току-що ме помоли да го заместяте, докато успее да си намери друг. Аз му отговорих, че нямам право да се разпореждам с вас и трябва да разговаряте лично. Ако ме помолите за позволение, не бих имал нещо против, макар че се нуждая от двама адютанти.

— От завръщането ми насам, господине, ако ми благодари, задето съм отплавал с неговата галера до Бутинтро — нищо друго.

— Без съмнение, той ще ви говори за това, какво ще му кажете?

— Убеден съм, че никога не бих напуснал Ваше Превъзходителство, без изричната ви заповед.

— Аз сигурно няма да ви дам тази заповед.

Докато господин Д. Р. говореше, влязоха госпожа и господин Ф. Понеже предполагах за какво щеше да стане дума, аз излязох веднага. Четвърт час по-късно бях повикан и господин Ф. ми каза със сърдечен тон:

— Нали, господин Казанова, ще ви е приятно да бъдете адютант при мен?

— Негово Превъзходителство, значи, ме уволнява?

— Съвсем не — каза господин Д. Р., — но ви предоставям свободен избор.

— Уважаеми господине, невъзможно ми е да бъда неблагодарен.

Стоях смутен, с наведени очи. Не се мъчех да прикрия смущението си. Страхувах се от погледите на госпожа Ф., които не бих желал да срещна за нищо на света, толкова повече, че тя би могла да отгатне всичко, каквото ставаше в душата ми. Миг след това мъжът направи със студен тон глупавата забележка, че при него съм щял да имам много по-напрегната служба, отколкото при господин Д. Р., освен това би било много по-голяма чест да служа на губернатора на галерите, отколкото на един обикновен сопровожда. Искях да отговоря, но уважаемата госпожа взе думата и каза с любезен глас и съвсем непринудено изражение:

— Господин Казанова има право.

След това заговориха за друго и аз излязох, за да обмисля случилото се.

Най-сетне стигнах до заключението, че господин Ф. ме е изискал от господин Д. Р. само по настояване на жена си или най-малкото с нейно съгласие. Това поласка едновременно и любовта, и самочувствието ми. Впрочем, моята чест беше поставена на карта, тъй като можех да приема тази смяна на службата само ако съм сигурен, че настоящият ми началник е съгласен. Аз ще приема, си казах, щом господин Д. Р. ми каже направо, че с приемането ще му доставя удоволствие. А затова трябва да се погрижи господин Ф.

Същата вечер имах честта да подам ръка на госпожа Ф. при процесията на Велики петък, която всички благородници следваха пеша. Очаквах да ми каже някоя дума по този повод, но тя мълчеше. Любовта ми беше в отчаяние и прекарах цялата нощ, без да мога да затворя очи. Страхувах се, че отказът ми я беше обидил и тази мисъл ме измъчваше. През целия следващ ден не хапнах нито троха. Чувствувах се като болен и си легнах с треска, която ме принуди на другия ден да остана на легло.

На следния ден бях все още много слаб и исках да остана в стаята си, но дойде един пратеник на госпожа Ф. Забраних му да споменава, че ме е намерил на легло, станах и отидох у тях. Влязох в стаята ѝ бледен и разстроен. Тя помълча един миг, като че ли искаше да размисли защо е пратила да ме викат, и после каза:

— Както знаете, нашият адютант умря и трябва да намерим заместник. Моят мъж, който ви харесва, е убеден, че господин Д. Р. ви

предоставя свободен избор, и си е внушил, че ще приемете, ако аз самата ви помоля да ни направите това удоволствие. Ако желаете да дойдете, ще получите съседната стая.

Тя ми показва една стая непосредствено до нейната спалия и така разположена, че дори нямаше нужда да идвам на прозореца, за да мога да я виждам.

— Господин Д. Р. — ми каза тя — ще остане все така благосклонен към вас. А сега кажете ми, искате ли да дойдете или не?

— Много бих искал, уважаема госпожо, но не мога.

— Не можете? Това е странно. Какво го възпира, когато сте сигурен, че с приемането ще направите удоволствие както на господин Д. Р., така и на нас?

— Ако бях сигурен в това, бих приел веднага, но аз не чух от неговата собствена уста нищо друго, освен че ми предоставя свободен избор.

— Значи се страхувате да не го наскърбите, ако дойдете при нас?

— Това е възможно, а аз за нищо на света не бих искал.

— Аз съм сигурна в противното.

— Имайте добрината да го накарате да ми каже това.

— И тогава ще дойдете?

— О, боже мой! Моментално!

При това възклицание, което беше твърде красноречиво, аз се обърнах настрана, за да не я смутя. Тогава тя поиска наметката си да отиде на литургия и ние напуснахме къщата. Когато слизахме по стълбата, ръката ѝ се опираше на моята. За пръв път получавах това благоволение. Погледнах на него като на един добър знак. Когато освободи ръката ми, тя ме попита дали нямам треска, понеже ръката ми бяла съвсем гореща.

След излизане от църквата ѝ подадох наново ръка, за да се качи на колата на господин Д. Р., когато случайно срещнахме. Щом се сбогувах с тях, побързах да се върна в къщи, за да си отдъхна и да се отдам на душевната си радост, защото не се съмнявах повече, че бях обичан и вярвах, че господин Д. Р. не би могъл да откаже при тези обстоятелства на госпожа Ф. исканата от нея услуга.

Какво е любовта! Чел съм много древни празнословия по този въпрос, чел съм също и по-голямата част от съвременните теории, но каквото и да е казано, каквото и аз самият да съм казвал, когато съм

бил млад, и сега, когато не съм вече такъв, нищо не ще ме накара да призная, че любовта е дреболия или суета. Тя е един вид лудост, да — лудост, върху която философията няма никакво влияние. Тя е една болест, на която човек е изложен във всички възрасти, и която е неизцерима, когато го хване на старост. Любов! Необяснима същност! Необяснимо чувство! Бог на природата! Сладка горчивина! Ужасна горчивина! Любов! Прелестно чудовище, което не се поддава на описание! Всред хилядите страдания ти сееш толкова много наслада, че без тях да бъдеш или не би било едно и също.

Два дена след това господин Д. Р. ми каза да отида в галерата на господин Ф., която щяла да отплава след пет или шест дни, за да получа заповедите му. Опаковах нещата си и се отправих към моя нов началник, който ме прие много добре. Отплавахме, без да видя сеньората, понеже тя още спеше. Пет дни по-късно влязохме отново в пристанището и аз се отправих веднага към новото си жилище. В момента, когато се готвех да отида при господин Д. Р., за да получа заповедите му, се яви самият той. Попита господин Ф. дали е доволен от мен и отправи и към мен същия въпрос по отношение на господин Ф. След това допълни:

— Казанова, понеже вие сте доволни един от друг, то бъдете убеден, че ще ми доставите истинско удоволствие, като останете на служба при господин Ф.

Подчиних се почтително и за един час се приспособих към новото си служебно положение. Госпожа Ф. ми каза, че била възхитена, задето този въпрос се е разрешил най-после съгласно желанията ѝ. Така бях най-после като саламандра в огън, в който пожелах сам да вляза. Бях почти винаги под око на уважаемата госпожа, хранехме се често сами, съпровождах я на разходка, когато господин Д. Р. не беше с нас на масата. Тя оставаше в моята стая дори когато пишех, или аз я забавлявах в нейната. Бях винаги готов да услужа. Така прекарах първите четиринадесет дни, без това сближение да предизвика някаква промяна в нашите отношения. Между другото, за да усиля смелостта си, убеждавах се, че любовта не е още достатъчно силна, за да победи гордостта ѝ. Очаквах всичко от случая и бях твърдо решен да го използвам, щом като ми се предостави. Един влюбен е загубен, ако не съумее да улови щастието още в самото начало.

Беше ми неприятно, че пред обществото тя се старае да ме отрупва с доказателства за благоволението си, а когато бяхме на четири очи, изглеждаше, че се скъпи на тях. Пред света се преструвах на щастлив. По-приятно би било да изглеждам по-малко щастлив, отколкото съм в действителност. Любовта ми към нея беше чиста.

Когато един ден бяхме останали сами, тя ми каза:

— Вие имате неприятели, но вчера вечерта ги накарах да замълчат.

— Те са завистници, уважаема госпожо, у които бих предизвикал състрадание, ако знаеха тайната на сърцето ми.

— Как бихте предизвикали тяхното състрадание и как бих могла да ви освободя от тях?

— Те ме считат щастлив, а аз не съм. Бихте ме освободили от тях, като се отнасяте зле с мен.

— Значи, бихте били по-малко чувствителен към моите лоши обноски, отколкото към завистта на зложелателите?

— Сигурно, уважаема госпожо, при предположение, че публичните лоши обноски можеха да се компенсират с доброта на четири очи. Могат да ме съжаляват, но аз ще бъда щастлив, ако те се заблуждават.

— Никога не бих съумяла да играя подобна роля.

Често се криех зад пердето на моята стая, за да я наблюдавам напълно спокойно, когато беше сигурна, че никой не я гледа. Но това, което постигнах по този начин, беше доста незначително. Тя или подозираше, че я гледам, или това ѝ беше навик — с една дума, всичките ѝ движения бяха така отмерени, че дори и когато я виждах в леглото, щастието ми се ограничаваше само върху прелестната ѝ глава.

Когато един ден нейната слугиня подстрига дългите ѝ коси, аз си направих удоволствието да събера всички тия малки, красиви косъмчета и ги сложих по един върху нейната тоалетна маса, с изключение на една къдрица, която прибрах в джоба си. Мислех, че не е забелязала това, но когато останахме сами, тя ми каза приятелски, но доста сериозно, да ѝ върна косите, които съм взел. Намерих това пресилено, тъй като една подобна строгост ми се стори както жестока, тъй и несправедлива и неуместна. Подчиних се, но хвърлих косите върху тоалетката с най-презрително изражение.

— Господине, вие се забравяте!

— О, не, уважаема госпожо, вие можехте да се престорите, че не сте забелязали тази невинна кражба.

— Подобно преструване е неуместно.

— Какво ли черно злодеяние можахте да припишете на душата ми поради тази детинска кражба?

— Не черно злодеяние, а непозволени чувства, които не бива да изпитвате към мен.

— Чувства, които може би не споделяте, уважаема госпожо, но които могат да ми бъдат забранени само поради омраза или гордост. Ако имахте сърце, не бихте станали жертва на подобни чувства, но вие имате само ум и той трябва да е злобен, тъй като си дава толкова труд да ме унижи! Вие ми изтръгнахте тайната, уважаема госпожо, правете с нея каквото обичате. Но затова пък аз ви опознах добре.

След този изблик на чувства, аз излязох и понеже не я чух да ме вика обратно, заключих се в стаята си. С надеждата да се успокоя, като заспя, съблякох се и си легнах. В такива моменти влюбеният счита обекта на любовта си отвратителен. Неговата превърната в гняв любов произвежда само омраза и презрение. Не ми беше възможно да заспя и когато чух да ме викат за вечеря, наредих да съобщят, че съм болен. Нощта премина в безсъница, чувствавах се измъчван. Отказах да се появя на обяд, като повторно обясних, че съм болен. Вечерта почувствувах, че сърцето ми бие от радост, когато чух моята прелестна дама да влиза в стаята ми. Вследствие на безпокойствието, гладуването и безсънието, изглеждах наистина болен и това ме радваше. Казах с равнодушен тон, че имам силно главоболие, от което често страдам, че гладуването и спокойствието ще ме възстановят бързо.

Към единадесет часа вечерта госпожа Ф. дойде отново, този път заедно с приятеля си господин Д. Р. Тя пристъпи към леглото ми и попита нежно:

— Какво ви е, мой бедни Казанова?

— Силно главоболие, уважаема госпожо, надявам се до утре да мине.

— Защо чак до утре? Трябва веднага да оздравеете. Аз ви поръчах един бульон и две пресни яйца.

— Не, уважаема госпожо! Само гладът може да ме излекува.

— Той има право — каза господна Д. Р. — аз познавам тази болест.

Поклатих слабо глава.

Докато господин Д. Р. разглеждаше една гравюра, тя хвана ръката ми и каза, че много би се радвала, ако изпия чаша бульон. Когато отдръпна ръката си, почувствувах, че у мен остана едно пакетче.

Когато отворих пакетчето, видях коси и побързах да го скрия под покривката. Едновременно с това почувствувах как кръвта ми се качва в главата. Поисках вода. Тя се доближи с господин Д. Р. до леглото ми и двамата се уплашиха, че ме виждат внезапно зачервен и разгорещил, след като допреди малко бях съвсем бледен и безчувствен. Тя ми подаде чаша кармелитска<sup>[7]</sup> вода, която предизвика силно повръщане. Миг след това се почувствувах по-добре и поисках нещо за ядене. Господин Д. Р. смяташе, че вижда чудо, а аз прочетох в изражението на обожаемата госпожа любов, състрадание и покаяние. Ако не присъствуваше господин Д. Р., то сега би ударил часът на моето щастие, но бях сигурен, че той беше само отложен. Господин Д. Р. каза на госпожа Ф., че ако не ме е видял да повръщам, би взел болестта ми за преструвка, защото според него такъв бърз преход от тъга към веселост бил невъзможен.

— Моята вода предизвиква това — каза госпожа Ф., като ми хвърли един поглед, — ще ви оставя тук моето шишенце.

— Не, уважаема госпожо, вземете го по-добре със себе си, понеже без вашето присъствие водата не би действувала.

— И аз мисля така — каза господин Д. Р., — затова ще ви оставя при болния.

— Не, не! Трябва да го оставим да спи.

Наистина аз спях през цялата нощ и я сънувах. Разбрах, че съм напреднал, понеже едно двадесет и четири часово гладуване ми даде правото да й говоря открито за любов, а подаряването на косите ѝ беше едно безсъмнено любовно признание.

На следната сутрин имах удоволствието да я чуя как се смее, когато научи, че съм дошъл при нея. Нареди да ме пуснат.

Не само в очите на влюбения, но и в очите на всеки мъж, който види една хубава жена в момента, когато тя се изтръгва от обятията на съня, тя изглежда хиляди пъти по-преlestна, отколкото когато е довършила тоалета си. Госпожа Ф. ме обля с повече лъчи, отколкото разпространява слънцето, когато се показва след зората. Въпреки това



и най-хубавата жена държи толкова много на тоалета си, колкото и онази, която не може да мине без него. Защото човек, колкото повече има, толкова повече желае да има.

Притежател на косите ѝ, аз поисках от любовта си съвет какво да правя с тях, тъй като, за да поправи сантименталното скъперничество, което беше проявила през деня, като ме принуди да ги върна, сега тя ми беше дала цял кичур, който беше достатъчно голям, за да си направя една плитка от него. Косите ѝ бяха дълги лакът и половина. След като взех решение, отидох при един евреин сладкар, чиято дъщеря беше добра везачка и я накарах да извезе в мое присъствие върху една гривна от зелен атлас началните букви на имената ни. След това, от остатъка тя направи една много тънка връв. На единия ѝ край накарах да прикачат една червена панделка, с която бих могъл да се удуша, ако любовта би ме довела някога до отчаяние. Понеже не исках да загубя нищо от толкова ценното съкровище, нарязях с ножица целия остатък от косите, тъй че станаха на много ситен прах и поръчах на сладкаря да го омеси пред очите ми в тесто от амбра, захар, ванилия, кошенил и щоракс. Не си отидох, докато бонбоните, които той правеше от тестото, не бяха готови. Накарах да ми приготвят други бонбони от същите съставни частици, с изключение на косите. Поставих първите в една красива бонбонiera от кварц, другите — в една кутия от костенурка.

Откакто ми беше разкрила тайната на сърцето си чрез подаряването на косите, аз не си губех времето да ѝ разправам истории. Говорех ѝ само за моята страст и за желанията си. Казах ѝ, че тя трябва или да ме изгони, или да ме направи щастлив. Отговори ми, че можем да бъдем щастливи само като се въздържаме от всяко нарушение на дълга. Когато се хвърлих в краката ѝ, за да получа предварително прошка за насилието, което исках да упражня върху ѝ, тя ме отблъсна с глас, пълен с любов и чувство:

— Приятелю, аз не ви моля да уважавате слабостта ми. Щадете ме поне заради любовта, която изпитвам към вас!

— Как? Вие ме обичате и не искате да ме направите щастлив! Това е невероятно, това е неестествено. Оставете ме за миг да слея устните си с вашите. Не ще искам нищо повече от вас.

— Не, приятелю мой, не! Това само би разпалило нашите желания, би разколебало решението ми, и ние бихме били още по-

нещастни.

По такъв начин тя ме докарваше всеки ден до отчаяние и се оплакваше след това. Вече са забелязали да ми липсва духът и веселостта, които толкова много ѝ харесвали след завръщането ми от Цариград.

— Как? — извиках аз. — Значи, признавате, че сте жестока с мен? Страхувате се, да не би хората да отгатнат вашата строгост и въпреки това си доставяте удоволствието да постоянствувате с подобна строгост! Оставете ме да претърпя всички страдания на Тантала! Вие бихте била възхитена да ме видите весел и светец от радост, дори и когато биха помислили, че това се дължи на благосклонността, която ми оказвате, а ми отказвате и най-незначителното доказателство за нея.

— Нека го вярват, щом в действителност не е вярно.

— Какво противоречие! Възможно ли е да не ви обичам, да не изпитвате никакво чувство към мен? Такива противоречия ми се струват противоестествени. Вие също слабееете, а аз умирам. Нашата съдба е безвъзвратно решена. Скоро ще умрем, вие — от охтика, аз — от изтощение, защото ден и нощ, винаги и навсякъде се наслаждавам на видението ви, дори и когато съм във ваше присъствие.

Когато изрекох това със страстен тон, аз я видях развълнувана и вярвах, че моментът на щастието е настъпил. Притиснах я в обятията си, предвкусайки насладата, когато часовият почука два пъти. Сkochих, застанах пред нея и се приведох в ред. Появи се господин Д. Р. и ме намери този път в такова весело настроение, че остана чак до един часа през нощта.

Моите бонбончета започнаха да привличат вниманието. Господин Д. Р., госпожа Ф. и аз бяхме единствените, които ги държаха постоянно в своите бонбонieri.

Никой не смееше да поиска да ги опита, понеже бях казал, че са скъпи и че на Корфу няма сладкар, който да е в състояние да ги направи, и химик, който би могъл да открие съставните им части. Преди всичко не поднасях никому от съдържанието на моята кварцова кутия и госпожа Ф. забеляза това. Положително не считах моите захарни перли за някаква любовна магия и бях далеч от мисълта, че те можеха да станат по-вкусни чрез косите, но вследствие на любовно суеверие ги ценях и мисълта, че поглъщам няколко малки частици от обожаваното същество, беше за мен наслада.

Госпожа Ф. твърдеше навсякъде, че моите бонбончета били всеобщо лекарство. Но понеже беше забелязала, че аз предлагам на други хора захарни перли само от кутията от костенурка, а сам ядях такива единствено от кварцовата кутия, тя ме попита за причината. Без да съобразя, аз ѝ отговорих, че в тези, които аз ядях, има нещо, което ме кара да ги предпочитам.

— Не вярвам нито дума. Те значи са различни от тези, които аз ям?

— Съвсем същите са, само че в моите се намира една съставна част, която ме принуждава да ви обичам.

— Кажете ми каква е тази съставна част?

— Това е тайна, която не мога да ви открия.

— Тогава няма да ям повече вашите захарни перли.

При тия думи тя стана, изпразни нейната бонбоньера и я напълни с шоколадени бонбончета. От този час и през следващите дни тя се държеше пренебрежително и избягваше всеки повод да остане сама с мен. Това ме обезпокои. Аз се натъжих, но не можех да се реша да кажа, че ям косите ѝ.

Четири или пет дни след това тя ме попита защо съм толкова тъжен.

— Защото не ядете вече от моите бонбони.

— От вас зависи да запазите тайната си, а от мен, да ям каквото искам.

— Така ми се пада, задето аз направих признание!

При тези думи отворих кварцовата кутия и изсипах цялото ѝ съдържание в устата си.

— Още два пъти — извиквам аз — и ще умра от моята любовна лудост. Тогава ще си отмъстите за моето въздържание. Сбогом, уважаема госпожо.

Тя ме помоли да седна до нея и ми каза да не правя никакви глупости, които биха я наскърбили, защото ме обича.

— За да бъдете сигурен, приемете един залог за моята нежност!

Предложи ми красивата си уста и аз притиснах устните си. Хвърлих се в краката ѝ, с очи мокри от сълзи на нежност и благодарност и извиках, че ще разкрия тайната си. Казах ѝ какво съм направил с нейните коси, а тя отговори с шеговит тон, че аз съм бил

най-престъпният от всички хора, които тя е срещала досега. При тези думи аз станах и си излязох.

Силно зарадван, смятах, че щастието не може да бъде много далеч и го очаквах, чезнейки всеки ден. Но тя ме разочарова, като ми каза веднъж:

— Приятелю, нашата любов е като невръстно дете, което настоява на своето, но дългът ни налага да го укротим. Можем да бъдем щастливи и така, без да отиваме по-нататък.

С болка в душата си се подчиних, приготвяйки се да понеса нови мъчения. Но вярвах вече съвсем сигурно, че моята хубавица не би могла за дълго да противодействува на своята природа.

Един ден при нас дойде господин Д. Р. Отидохме да се разходим в градината. При вида на цъфналите рози госпожа Ф. се възхити и пожела да си откъсне от тях. Когато отиде към един храст, от който се виждаха кървавочервени цветове и посегна да ги откъсне, един от долните клони на храста я одраска по крака. Госпожа Ф. възкликна. За голямо мое учудване, от раната потече обилна кръв. Господин Д. Р. превърза наранения крак с носната си кърпа. Аз изтичах до къщата и повиках слугите на помощ. Те донесоха една носилка, положили госпожа Ф. на нея и я отведоха в къщи. Когато камериерката ѝ я разсъблече и сложи в леглото, аз влязох и останах до него. Като разбраха за случилото се, започнаха да идват много гости, така че не можех да остана сам с нея. Всяка вечер идваше господин Д. Р. и оставаше до късно.

Един стар ескулап идваше всяка сутрин на разсъмване, за да я превързва, при което присъствуваше само нейната слугиня. Аз, отивах винаги по пижама в стаята на слугинята, за да се осведомя пръв как се чувства моята богиня.

Една сутрин слугинята дойде при мен, тъкмо когато докторът превързваше госпожа Ф., и ми каза да вляза.

— Вижте, моля, дали кракът ми не е вече така червен.

— За да мога да кажа това, уважаема госпожо, трябва да съм го видял вчера.

— Имате право. Имам болки и се страхувам, че ще се яви и червен вятър.

Лекарят беше зает с приготвянето на компрес и понеже слугинята беше излязла, аз попитах дали чувства твърдост в прасеца

на крака и дали червенината се увеличава. Естествено, съпроводих този въпрос с преглед с ръце и очи. Не видях никаква червенина и не почувствувах никаква твърдост, но... и нежната болна побърза да се покрие, смеейки се, като ми позволи да си взема една нежна целувка, на чиято сладост не бях се наслаждавал вече от четири дни. Любовна лудост, вълшебна ярост! От нейните устни преместих целувката върху раната ѝ. В този момент бях убеден, че това трябваше да бъде най-доброто лекарство и не бих я пуснал, ако влизането на слугинята не ме принуди да престана.

Когато бях сам с нея, аз я заклех, разпалван от страст, да ощастливи поне очите ми.

— Чувствувам се унижен, когато си помисля, че щастието, на което току-що се насладих, беше само една кражба!

— Как се лъжете!

На следната сутрин, щом лекарят си отиде, тя ме помоли да ѝ оправя възглавниците. Аз го сторих моментално. И като че ли искаше да ми облекчи тази приятна работа, тя отмахна завивката и се подпря на ръцете си. Така ме улесни да видя множество прелести, от които се опиваха очите ми. Удължих работата си, но тя ме упрекна, че съм много бавен.

Когато свърших, не можех повече. Отпуснах се срещу нея на едно кресло и се задълбочих в един вид благоговение. Наблюдавах това възхитително същество, което привидно съвсем неподправено ми доставяше наслада, без обаче да достигна никога до целта.

— За какво мислите? — попита тя.

— За висшето щастие, с което ме дарихте.

— Вие сте ужасен човек.

— Не, аз не съм ужасен, но тъй като ме обичате, то не трябва да се изчервявате заради това, че сте била милостива. Помислете. Аз ви обичам страстно и не бива да вярвам, че тази прелестна гледка ми се е разкрила само поради изненадване. Защото, ако я дължах само на случая, то би трябвало да призная сам на себе си, че всеки друг на моето място би могъл да получи подобно щастие, а тази мисъл би била непоносима мъка за мен. Оставете ме да ви дължа блажената благодарност, задето сте ме научили тази сутрин, как едно-единствено от моите сетива да ме направи щастлив. Можете ли да се сърдите на моите очи?

— Да.

— Те ви принадлежат, извадете ги!

На следния ден, щом докторът си отиде, тя изпрати слугинята си, за да направи покупки. След няколко мига ми каза:

— Но тя забрави да ми облече ризата!

— О, позволете да я заместя.

— Добре. Но не забравяйте, че позволявам само на очите ви да вземат участие в празненството.

— Съгласен съм.

Тогава тя стана от леглото си, съблече своята риза и застана пред мен в заслепяваща голота. Аз бях като замаян.

— Дайте ми чистата риза — каза тя, — ето я там на масата.

Аз я взех и я подадох с треперещи ръце. Когато моята хубавица се облече, аз потънах в нейните обятия и нашите устни се сляха в продължителна целувка. Почувствувах как в мен се разгаряше буен огън, а и тя изглеждаше, че губи разсъдъка си, но въпреки това не ми позволи да се сдобия с никакви по-големи доказателства за благоволението ѝ. Отчаян, трябваше да стана, понеже чух, че слугинята се завръща.

---

[1] Град в Южна Италия, на най-южната част на полуострова. — Б.пр. ↑

[2] Гемия. — Б.пр. ↑

[3] Смешна фигура в старите италиански комедии. — Б.пр. ↑

[4] Също комедийна фигура. — Б.пр. ↑

[5] Характерна фигура в италианската комедия, облечена в черно. — Б.пр. ↑

[6] Двумачтов кораб. — Б.пр. ↑

[7] Лекарство, наречено на името на монасите-кармелити, състоящо се от спирт, вода, лимонени кори, мускатови орехи и др. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

ЕДНО УЖАСНО НЕЩАСТИЕ МЕ СЪСИПВА. ОХЛАЖДАНЕ НА ЛЮБОВТА. ОТПЪТУВАНЕТО МИ ОТ КОРФУ И ВРЪЩАНЕТО ВЪВ ВЕНЕЦИЯ. ОТКАЗАХ СЕ ОТ ВОЕННА ПРОФЕСИЯ. ЩЕ СТАНА ЦИГУЛАР.

Между това кракът ѝ оздравяваше. Госпожа Ф. скоро щеше да стане от легло. Но беше все още жестока, постоянствуваше в тиранията си и измъчваше както мен, така и себе си.

Една сутрин легнах в леглото при нея. Тя ме притисна в прегръдките си и започна да ме целува страстно. Каква наслада! Очарован, аз започнах да се стремя към нещо повече, но тя остана непреклонна и не отстъпваше на молбите ми.

Докато я увещавах, душата ѝ се изля в най-нежни изрази и притискайки ме силно в обятията си, почувствувах как тя се пропиваше от сладострастие.

Нашето мълчание трая малко, насладата беше противоестествена, защото беше непълна и затова ме натъжаваше, като удвояваше възбудата ми.

— Как можеш да се оплакваш от това? — каза тя с нежно усърдие, — та тъкмо на тази непълнота дължим продължителността на насладата. Преди няколко мига аз те обичах, сега те обичам сто пъти повече, но без съмнение, бих те обичала по-малко, ако беше направил насладата пълна.

— О, прекрати това заблуждение, прелестна приятелко! Колко се лъжеш! Ти се забавляваш със софизми и пренебрегваш действителността, природата, която единствена може да ни даде истинско наслаждение. Страсти, които постоянно се подновяват и никога не се задоволяват напълно, са по-лоши от адски мъки.

— Но не представляват ли тъкмо тези страсти щастието? Та те са винаги съпроводени с надежди!

— Не, те не са никакво щастие, когато тази надежда бива винаги измамена. Където няма никаква надежда, там е истинският ад — а не може да съществува вече надежда, щом злоупотребяваш с нея за целите на измамата.

— Приятелю, ако в ада няма никаква надежда, то там не може да има и никакви страсти, защото да си представим страсти без надежди е пълна безсмислица.

— Тогава отговори ми на следното: ако ти желаеш да ми принадлежиш всецяло и живееш с тази надежда, което, според казаното от теб, е напълно естествено, тогава защо винаги поставяш препятствие на своята собствена надежда? О, божествена приятелко, не се заблуждавай повече с тънки остроумия! Нека бъдем щастливи, както природата изисква и бъди уверена, че действителността само ще усили любовта ни и чрез нашите наслади тя ще бъде постоянно като новородена.

— Това, което виждам, ме убеждава в противното, ти живееш, но ако страстите ти бъдат задоволени, ти би останал без живот, без движение. Зная това от опит. Ако би слял душата си в щастието, както с удоволствие би го направил, ти би придобил само след дълги промеждутъци отново един слаб живот.

— Ах, прелестна моя, твоят опит не може да значи много, по-добре не се осланяй на него. Ти никога не си познавала любовта, виждам го. Това, което наричаш неин гроб, е храмът, в който тя получава живот. Убежището, което я прави безсмъртна. Поддай се на справедливите молби, тогава ти ще опознаеш разликата между брака и любовта. Тогава ще видиш, че Химен<sup>[1]</sup> умира на драго сърце, за да се освободи от живота, но че, напротив, Амур<sup>[2]</sup> се разделя с него само за да може да се наслаждава на живота и че той се ражда пак бързо от смъртта, за да опита отново сладостите на съществуването. Освободи се от заблудението си и ми вярвай, удовлетворението само усилва нежността на двете сърца, които се обожават.

— Добре, аз ти вярвам, но нека почакаме. Дотогава нека се занимаваме с всевъзможни игри и да се задоволим с предварителната наслада, която нашите способности могат да ни доставят. Изяж с твоите целувки любимата си и ме остави да бъда господарка на цялото ти същество. Ако тази нощ ни се види къса, ще се утешим утре за това, като мислим как можем да си доставим една нова.

— А ако открият любовното ни съгласие?

— Та ще го държим ли в тайна? Цял свят може да види, че се обичаме и можем да се страхуваме само от онези, които са на мнение, че не сме щастливи. Трябва само да се пазим да не бъдем изненадани



на местопрестъплението. Впрочем небето и природата ще се съединят, за да пазят любовта ни, защото когато две сърца се обичат така нежно, както ние се обичаме, тогава те не са виновни. Откакто се зная, любовта винаги ми се е струвала като божество на съществуването ми, защото винаги, когато видех мъж, ми се струваше, че виждах половината на моята същност. Бързах да се омъжа, като вярвах, че любовта ще се породи с брака. Ти не знаеш колко много се разочаровах, когато мъжът ми създаваше само страдания там, където очаквах най-висшата наслада. Постепенно ставахме приятели с него, но не и съпрузи. Но все пак той нямаше от какво да се оплаква, понеже винаги го задоволявах. Когато разбрах, че ти ме обичаш, се зарадвах извънредно много и пожелах да се влюбиш още повече, като вярвах, че аз самата няма да се разпаля. Но щом разбрах, че и аз се влюбвам, започнах да се отнасям лошо с теб, за да те отблъсна. Но твоето търпение и постоянство ме накараха да призная, че съм несправедлива и почувствувах, че мога да бъда щастлива само когато те направя щастлив.

— А защо не искаш да го сториш?

При тези думи аз посегнах към нея, но тя пак се отдръпна и ми каза да седна на стол до леглото. Вкаменен и развълнуван, аз я гледах и не можех да разбера що за странно същество беше тя. После извиках:

— Не, не мога да понасям вече! Ти няма да ме видиш повече! — след това скочих и излязох.

Впуснах се като полудял по площада и вдишвах дълбоко пресния въздух, защото ми се струваше, че щях да се задуша.

В това умопомрачение чух, че някой ме вика. Вдигнах глава и видях на един прозорец красивата Мелула, огрята от луната. Тази Мелула, от която имах лош спомен, беше куртизанка от остров Занте, жена с рядка красота. От четири месеца насам тя правеше всички развратници в Корфу или щастливи, или луди. Всеки, който я беше виждал, възхваляваше прелестите ѝ, говореше само за нея. Бях я виждал няколко пъти, но колкото и красива да беше, все пак не би ми дошло наум да я сравнявам с госпожа Ф., дори и да не бях влюбен в последната. Спомням си, че видях в 1790 година в Дрезден една разкошна жена, чиито черти много ми напомниха тези на Мелула.

Без да мисля, се изкачих горе и тя ме въведе в една добре наредена стая. Укори ме, че съм бил единственият, който още не я е

посетил, макар че тя ме предпочитала пред всички други. Оставих я да върши с мен каквото иска и така се принизих като най-долен престъпник.

Нито моята страст, нито моята фантазия, нито красотата на жената бяха причина за моето падение, тъй като тя по никакъв начин не заслужаваше да ме има. Състоянието на възбуда, в което все още се намирах, беше причина да забравя за момент обожаваното същество, което, вместо да ме направи още повече влюбен, ме накара да мисля, че съм недостоеен за нея.

Мелула беше така доволна, че отказа златните монети, които исках да ѝ дам и ме пусна едва след като бях прекарал два часа с нея.

Щом дойдох отново в съзнание, изпитах чувството на отвращение спрямо себе си и спрямо недостойната жена, която ме беше подвела да нанеса такъв позор на най-достойната за обожаване. Измъчван от угризения на съвестта, аз се върнах вкъщи. Легнах си, но през тази ужасна нощ сънят не искаше нито за секунда да се спусне върху горещите ми клепачи.

Изтощен свършено от безсънната нощ и от болката, станах на другата сутрин, облякох се и веднага се отправих при господин Ф., който беше пратил да ме повикат, за да ми предаде няколко заповеди за по-нататъшно изпълнение. След като изпълних нарежданията и му докладвах за това, влязох в стаята на сеньората. Намерих я пред тоалетната маса и пратих утринния си поздрав на образа ѝ в огледалото, но внезапно очите ѝ срещнаха моите, чертите ѝ се разкривиха и тъга замести израза на задоволство. Тя наведе клепки, сякаш беше дълбоко потънала в мисли, но веднага след това отвори очи, като че искаше да чете в душата ми. Едва когато нейната слугиня излезе, тя наруши неприятното мълчание и ми каза с най-нежен и същевременно най-тържествен тон:

— Приятелю, никакви преструвки нито от твоя, нито от моя страна! Аз бях дълбоко натъжена, когато те видях снощи да си отиваш, понеже размишлението ми подсказа, че държанието ми би могло да ти причини беда. Подобни случки могат да въвлекат темпераменти като твоя в едно опасно заблуждение, затова се реших в бъдеще да не се спирам наред път. Мислех си, че си излязъл да подишаш чист въздух и това ме зарадва, понеже се надявах, че това ще ти подействува добре, за да съм сигурна в това, заставах на прозореца и стоях там повече от

час, без да видя светлина в стаята ти. Понеже мъжът ми се върна вкъщи, трябваше да си легна с тъжната увереност, че ти не си се прибрал. Ядосана поради държанието ми и още повече влюбена в теб, аз не можах почти цялата нощ да затворя очи. Тази сутрин мъжът ми заповяда на един подофицер да ти каже, че искал да говори с теб, чух как той донесе отговора, че ти още си спял, понеже си се завърнал късно вкъщи. Тези думи ме прободоха в сърцето. Аз не съм ревнива, приятелю мой, понеже знам, че ти можеш да обичаш само мен, но се страхувам от някакво нещастие. Когато най-сетне те видях да влизаш тази сутрин при мен, сърцето ми заби от радост, исках да ти покажа разкаянието си, но когато те погледнах, повярвах, че виждам друг човек. И сега проверявам отново чертите ти и въпреки волята ми по твоето лице аз чета, че ти си виновен, че си ме обидил. Кажи ми без страх, драги приятелю, дали се лъжа, и ако си ми изменил, то признай го без заобикалки. Не изменяй на любовта и истината! О, ако това е истина, аз никога не бих могла ти се сърдя, тъй като вината е моя.

През живота си съм бил принуден да лъжа често жените, които съм обичал. Но тези трогателни думи ме накараха да бъда искрен и да признам вината си. Описах й състоянието на моето сърце, пламъка в кръвта ми и объркването, които станаха причина да се озова в прегръдките на друга жена, на една недостойна. Поисках да падна на колене пред госпожа Ф., но тя кротко ме повдигна, като ми каза през сълзи:

— Вината е само моя и само аз трябва да бъда наказана. Ти никога не би сторил това, ако не те бях отблъснала.

На третия ден от тази случка аз започнах да проумявам злостастното положение, в което ме беше докарала ужасната Мелула. Бях съвсем отчаян и при мисълта, какво нещастие би сполетяло моята приятелка, ако тя беше изпълнила обещанието си през тези три дни, изпаднах почти в умопомрачение. Ако това наистина би се случило, сигурно щях да се самоубия.

Преизпълнен от мъка, започнах строга диета, надявайки се след шест седмици да бъда отново съвсем здрав, тъй като няхах понятие за моята болест. Но страданията ми още не се бяха свършили. Мелула беше изляла във вените ми всички лоши сокове, поради което бяха отровени изворите, от които се поражда животът. Познавах един стар доктор, който имаше опит в тази област, поисках му съвет и той ми

обеща да ме излекува напълно за два месеца. Удържа думата си. Към началото на месец септември се почувствувах напълно здрав и почти по същото време се завърнах във Венеция.

Още когато разбрах за моето състояние, бях взел решение да съобщя всичко на госпожа Ф. Любовта ѝ ми беше много скъпа, за да се изложи на опасността да я загубя поради липса на доверие към нея. Познавах духа ѝ, прямотата на душата ѝ, благородното чувство, поради които тя би ме счела само достоен за съжаление, но не и виновен, затова вярвах, че чрез откровеност би трябвало да ѝ докажа, че бях достоен за уважението ѝ.

Описах ѝ съвсем откровеното състоянието, в което се намирах и ѝ казах за чувствата, които изпитвах при мисълта какви ужасни последици би могло да има за нея същото състояние. Видях я да потреперва цялата при думите ми. Тя пребледня от страх, когато ѝ казах, че бих я счел за отмъстена, като си отнема живота.

— Покварена, подла Мелула! — извика тя. А аз се почувствувах най-големият подлец, когато разбрах какво щастие бях пожертвувал поради най-отвратителна слабост.

Целият Корфу знаеше, че бях посетил проклетата жена и всички бяха учудени да ме видят в пълно здраве, понеже числото на жертвите, с които тя се беше отнесла по същия начин както с мен, не беше малко.

Моята болест не беше единствената мъка, която ме разяждаше. Имах и други неприятности, наистина от друго естество, но не помалко угнетяващи. Било ми писано да се завърна във Венеция като прост портупей-юнкер, какъвто бях тръгнал оттам, защото главният проведитор не удържа думата си и незаконороденият син на един благородник бе предпочетен пред мен. От този момент аз се отворих от военното съсловие, което много повече от всички други съсловия е изложено на своеволията на деспотични капризи и реших да си избира друга професия. Забелязах, че от момента, когато се бях омърсил с Мелула, върху главата ми се струпаха всички възможни затруднения, като че искаха да ме съсипят. Най-болезнено ми беше, че осем или десет дни след заминаването на частите, господин Д. Р. ме поиска отново на своя служба и че господин Ф. трябваше да си потърси нов адютант. По този повод сеньората ми каза с натъжено лице, че по известни причини не ще можем да се виждаме повече във Венеция. Помолих я да ми спести изброяването на тези причини, защото си

помислих, че те щяха да бъдат унижителни за мен. Забелязах, че мнимата богиня беше само една бедна смъртна както всички други жени и започнах да мисля, че съвсем не съм бил прав да се откажа от живота заради нея. Един ден аз прозрях до дъното на душата ѝ. По някакъв повод тя ми каза, че ме съжалява. От това заключих, че тя не ме обича вече, защото едно любещо сърце не познава унижаващото чувство на състрадание, още повече, че презрението стои винаги близо до това тъжно чувство. От този момент не се видяхме сами. Аз я обичах още, би ми било лесно да я накарам да се изчерви, но не го направих.

Веднага след пристигането ни във Венеция тя не се отдели от господин Д. Р., обичаше го до неговата смърт. Двадесет години по-късно тя ослепя. Вярвам, че е още жива.

През последните два месеца от пребиваването ми в Корфу извлякох едни от големите поуки в живота си.

По-късно аз често си ги спомнях, за да мога да ги използвам.

Преди моето нощно приключение с мизерната Мелула аз се чувствувах добре, бях богат, щастлив в играта, обичан от всички, обожаван от най-красивите жени в града. Когато говорех, всички наостряха уши, хвалеха моя ум, думите ми бяха гадание и всеки одобряваше моите възгледи. След онази съдбоносна среща загубих бързо здраве, пари, кредит. Заедно с щастието изчезна същевременно и доброто настроение, разсъдливостта, духът — да, даже и способността да се изразявам. Говорех много, но се знаеше, че съм нещастен и затова не убеждавах вече никого. Незабелязано изчезна влиянието, което упражнявах върху госпожа Ф. Красивата дама сама едва ли го съзнаваше, но аз знаех, че съм ѝ напълно безразличен.

Отпътувах без парични средства, след като бях заложил или продал всичките си неща с известна стойност. Два пъти бях пристигал богат и два пъти отпътувах беден оттам, но този втори път бях направил дългове, които никога не изплатих — не от зла воля, а от нехайство.

Когато бях богат и здрав, бях почитан от целия свят, но на бедния и отслабналия не отдавах повече никакъв знак на почит. Когато джобовите ми бяха пълни и говорех с уверен тон, намираха ме духовит, забавен, когато кесията ми остана празна и тонът ми — скромнен, всички мои разкази се струваха плоски и глупави. Ако бях станал

отново богат, отново бих станал осмото чудо на света. О, хора, о, щастие! Избягвах ме, като че ли нещастieto, което се беше прилепило към мен, беше заразителна чума.

Към края на септември отплавахме под върховното командване на господин Вениеро, пет галери, две галеаси и много малки кораби, плавахме по протежение на северното крайбрежие на Адриатическо море, което е богато с пристанища, докато насрещното е бедно. Всяка вечер влизахме в по едно пристанище, вследствие на това всяка вечер виждах госпожа Ф., понеже идваше със съпруга си да вечерят на нашата галеаса. На 14 октомври 1745 спуснахме котва в пристанището на Венеция и след времето, определено за карантина, стъпихме на 25 ноември на суша. Два месеца след това галеасите бяха премахнати. Тяхната поддръжка беше много скъпа, а ползата им — равна на нула.

Докато здравият разум успя да прокара премахването на тези стари сандъци, в страната имаше големи дебати, като за главен довод противниците привеждаха правилото, че трябвало да се почита и пази всичко старо.

Колкото и споменатият довод да е смешен, все пак той беше най-силният във всички републики, защото последните потрепераха при думата нововъведение, и то както по отношение на незначителните неща, така и по отношение на важните. Освен това, винаги се примесваше малко суеверие.

Това, което република Венеция никога нямаше да премахне, бяха нейните галери. Първо, защото имаше нужда от превозни средства, за да може по всяко време дори и при липса на вятър да преплува тясното море. Второ, защото знаеше какво да прави с хората, които е осъдила за галерите.

В Корфу, където се намираха често до 3000 гребци в галерите, аз направих едно своеобразно наблюдение, а именно, че тези, които са осъдени в галерите поради някое престъпление, един вид са опозорени, докато доброволните гребци се ползуваха с известно уважение. Аз съм бил винаги на мнение, че всъщност би трябвало да бъде тъкмо обратното, защото нещастieto, от каквото и естество да е то, изисква винаги един вид уважение, докато един обикновен човек, който по занаят се посвещава на занаята на един наказан, е много повече за презиране. Освен това гребците в галерите на републиката се ползуваха с доста привилегии и се третираха във всяко отношение по-

добре, отколкото войниците. Често се случваше войници да избягат от техните части и да се предават на някой сопракомито, за да станат гребци в галерите. Капитанът, който изгубваше по такъв начин един войник, не можеше да стори нищо друго, освен да се примири, всички негови постъпки биха били напразни. Причината за това явление е тази, че републиката считаше винаги, че гребците в галерите са й повече нужни, отколкото нейните войници, но може би днес тя започва да съзнава заблуждението си. (Пиша това в 1797 година).

Един гребец в галера имаше например рядката привилегия да може безнаказано да краде. Това, казваха, било най-малкото престъпление, което можел да извърши, затова трябва да му се прости. Внимавайте добре, казваше собственикът на наказания в галерите, и ако го хванете на местопрестъплението, бийте го, но не го осакатявайте, понеже тогава би трябвало да ми заплатите сто дуката, които той ми струва. Дори самата справедливост не можеше да обеси един гребец в галера, когато е извършил престъпление, без да плати предварително господаря му сумата, която той му е струвал.

Едва пристигнал във Венеция, аз отидох у госпожа Орио, но намерих къщата празна. Един съсед ми разказа, че адвокатът Роза се оженил за нея и тя живеела при него. Веднага се отправих натам и бях приет с радостно ликуване. Като първа новина ми бе съобщено, че Нанета станала графиня Р. и живеела със съпруга си в Гуастала<sup>[3]</sup>.

Двадесет и четири години по-късно видях най-възрастния й син като отличен офицер в служба на инфант-херцога на Парма.

Мартина била докосната от божествената милост и станала монахиня в Мурано. Две години по-късно получих от нея едно тържествено писмо, в което тя ме заклеваше в името на Исуса Христа и на Пресветата Дева да не се явявам пред очите й. Казваше ми, че трябвало да ми прости престъплението, което съм извършил, като съм я прелъстил и била щастлива заради това задължение, понеже разкаянието, с което престъплението ми я било изпълнило, я правело сигурна, че тя ще постигне блаженството на избраните. Накрая ме уверяваше, че ще моли непрестанно Бога за моето спасение.

Не я видях повече, но тя ме видя в 1754 година, както ще съобща на съответното място.

Госпожа Манцони беше все още същата. Беше ми предсказала, че няма да остана във войската и когато й казах, че съм решен да сменя

професията си, тъй като не мога да понеса извършената спрямо мен неправда, тя тъй се разсмя, че трябваше да се хване за корема. Попита ме каква професия възнамерявам да започна, когато сваля шпагата. Казах й, че искам да стана адвокат. Тя отново започна да се смее, като ми каза, че за това било вече късно. Но аз бях едва на двадесет години.

Когато се представих на господин Гримани, бях приет добре, но когато се осведомих за брат ми Франческо, той ми каза, че го държал в укреплението Сант Андрея, същото, в което беше наредил да ме поставят преди пристигането на епископа от Марторано.

— Той работи там за майора. Възпроизвежда картини на сражения от Симонети, за които майорът му плаща. По този начин печели прехраната си и ще стане същевременно добър художник.

— Но нали не е затворен?

— В известен смисъл, да, понеже не бива да напуска укреплението. Майорът се нарича Спиридион и е приятел на Рацета, комуто той на драго сърце направи услугата да се грижи за вашия брат.

Отвратително беше, че този съдбоносен Рацета трябваше да бъде палач на цялото ми семейство, но прикрих чувствата си и само казах:

— Сестра ми още ли е при него?

— Не, тя е в Дрезден при вашата майка.

Тази вест ме зарадва.

Сбогувах се сърдечно с господин Гримани и се отправих към укреплението Сант Андрея. Намерих там брат ми с четка в ръка, той не беше доволен от съдбата си, но се радваше на добро здраве. След като се прегърнахме, попитах го какво престъпление е извършил, та са го затворил по такъв начин.

— Моля, питай майора за това, нямам никакво понятие.

В този момент майорът влезе, аз го поздравих по военному и го попитах с какво право държи брат ми затворен.

— Не съм длъжен да ви давам сметка.

— Ще видим това.

Казах на брат ми да си вземе шапката и да дойде с мен да обядваме. Майорът се засмя и каза:

— Аз съм съгласен, стига само часовият да го пусне да излезе!

Видях, че с тази препирня бих загубил само времето си и затова си отидох, без да му отговоря, но твърдо решен да намеря справедливост.



Още на следната сутрин се отправих към военното министерство, където имах удоволствието да намеря моя любим майор Пелодоро, който командуваше сега укреплението Кюоца. Поговорих с него по жалбата, която исках да подам заради брат си до военния министър и за намерението си да продам длъжността си портупей-юнкер. Той ми обеща, че щом получи одобрението на военния министър, ще посредничи при продажбата за определената от мен цена.

Трябваше да почакам само един миг. Военният министър дойде и за по-малко от половин час всичко беше уредено. Той ми обеща да приеме оставката ми, щом се убеди в годността на господина, който искаше да откупи моята длъжност. Междувременно беше пристигнал и майор Спиридион и „мъдрецът на писмото“ му нареди със заповеднически тон да пусне на свобода брат ми и за в бъдеще да не си позволява подобни недостойни своеволия. Веднага прибрах брат си и го настаних в една мебелирана стая при мен.

Няколко дни по-късно подадох оставката си срещу сто цехина, свалях униформата и станах отново господар на себе си.

Тъй като трябваше да помисля да се заломя с някаква професия, за да си изкарвам прехраната, реших да стана професионален картоиграч. Мадам Фортуна<sup>[4]</sup> обаче беше на друго мнение, защото ме изостави още при първите стъпки в тази нова кариера и осем дни по-късно няхах вече нито един хелер в джоба си. Какво да сторя? Трябваше да живея и станах цигулар. Бях научил достатъчно при доктор Гоци, за да мога да свиря в някой оперен оркестър. Споделих желанието си с господин Гримани и той ме настани в оркестъра на своя театър Сан Самеле. Там получавах един талер на ден, с което трябваше да се задоволя за известно време, докато дойдат по-добри дни.

Съзнаващ положението си, не стъпих повече в нито една от къщите на доброто общество, с които бях поддържал връзки, преди да изпадна толкова ниско. Знаех, че гледаха на мен като на безделник, но това не ме интересуваше. Без съмнение ме презираха, но се утешавах със съзнанието, че няхаха основание. Положението, в което се намирах, след като бях играл доста блестяща роля, ме смиряваше. Не се бях отказал от щастieto, надявах се, че мога още да разчитам на

него, защото бях млад, и защото непостоянното божество не се отнася лошо с младостта.

---

- [1] Гръцкият бог на брака, син на Аполон. — Б.пр. ↑
- [2] Гръцкият бог на любовта, син на Венера. — Б.пр. ↑
- [3] Град в Италия на река По. — Б.пр. ↑
- [4] Римска богиня на щастието. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

СТАВАМ НЕХРАНИМАЙКО. ЕДНО ГОЛЯМО ЩАСТИЕ МЕ ИЗТРЪГВА ОТ УНИЖЕНИЕТО И СТАВАМ  
ВАЖЕН ГОСПОДИН.

При едно възпитание, което би могло да ми осигури почтено място в света, при душевни качества, при добро литературно и научно образование и освен това надарен с онези случайни физически качества, които са такава превъзходна препоръка, на двадесет години се оказах начинаещ в едно възвишено изкуство, при чието изпълнение също така с право презират посредствеността, както признават превъзходството на дарбата. Бях принуден да стана член на един оркестър, където не можех да спечеля нито уважение, нито внимание. Естествено е, че трябваше да очаквам да стана за смях на хората, които ме бяха познавали като доктор, духовник и офицер и които ме бяха виждали приет и почитан в най-доброто общество.

Знаех всичко това, тъй като съвсем не си правех илюзия относно моето положение. Само презрението, единственото, спрямо което не можех да бъда равнодушен, не се проявяваше никъде по такъв начин, че да не мога да го отмина незабелязано. Винаги съм имал силното желание да бъда уважаван, но моето честолюбие дремеше и доволен, че принадлежа на себе си, се наслаждавах на моята независимост, без да си блъскам главата за бъдещето. Чувствувах, че в моята професия, за която съвсем не бях призван, бих могъл да си пробия път само като лицемер, но бих презирал себе си, дори и ако постигнеш римския пурпур<sup>[1]</sup>, защото външните почести не пречат на човека да бъде свой пръв свидетел и да заглуши собствената си съвест. Ако бях продължил да търся щастията си във военната професия (която изглежда красива само през мъглата на щастията), то би трябвало да имам голямо търпение, на което не можех да разчитам, понеже всяка несправедливост ме възмущаваше и всеки ярем ми беше непоносим, щом като го забележех.

Освен това мислех, че всяка професия, която човек си избира, би трябвало да осигури издръжка за нуждите му. Средните приходи на

един офицер обаче не биха стигнали за моето съществуване, тъй като вследствие на възпитанието си имах по-големи нужди, отколкото са обикновено тези на един офицер. Като свирех на цигулка, аз печелех достатъчно, за да мога да живея, без да имам нужда от някого. Положението ми, разбира се, не беше блестящо, но това ме тревожеше и отхвърляйки предубежденията си, най-сетне аз възприех навиците на моите прости другари.

Често се случваше да обикаляме през нощта из различни части на града, като измисляхме и извършвахме всевъзможни безчинства. Една от нашите любими шеги се състоеше в това, да отвързваме частните гондоли от брега и да ги предоставяме на течението в каналите, като предварително се смеехме на всички проклетия, които лодкарите щяха да изсипят против нас на сутринта. Често будехме за бърза работа уважаемите акушерки, като ги заклинахме да отидат при тази или онази дама, която после — тъй като никога не се оказваше бременна — се отнасяше с нея при идването ѝ като с луда. Също така подвеждахме лекарите, които карахме полуоблечени да търчат при този или онзи високопоставен господин, който се оказваше напълно здрав. Дори и духовниците идваха на реда си. Пращахме ги да миросат някой съпруг, който спеше спокойно до жена си и никак не се интересуваше от последното миросване. Откъсвахме шнуровите на звънците на всички къщи и когато намирахме някоя врата отворена, промъквахме се вътре и изплашвахме спящите, като викахме, че вратата на къщата им е отворена.

През една много тъмна нощ се наговорихме да преобърнем една голяма мраморна маса, която стоеше като паметник в сградата на площада Сант Анджело. Говореше се, че по времето на Лига де Камбраи комисарите изплащали на тази маса сумите, които били събирани за Свети Марко. Поради това тази маса беше на почит.

Когато можехме да се вмъкнем в камбанариите, голямо удоволствие беше за нас да разтревожим цялата община, биейки камбаната, като че ли бе избухнал пожар. Но не се задоволявахме с това. Отрязвахме въжетата на камбаните, така че звънарят се виждаше в невъзможност да свика на сутринта вярващите за първата литургия. Понякога преминавахме канала, всеки в отделна гондола, и когато стигаме на другия бряг, побягвахме, без да платим, така че гондолиерите ни гонеха разгневени.

Целият град кълтеше от оплаквания, ние обаче се смеехме на преследванията, които се предприемаха, за да открият смутителите на общественото спокойствие. Внимавахме да не издадем нещо, защото ако ни откриеха, биха ни накарали да гребем известно време в галерата на Съвета на десетте.

Бяхме седмина, а понякога осмина, понеже, чувствайки голямо приятелство към брат си Франческо, аз му позволявах от време на време и на него достъп до нашите нощни оргии. Междувременно страхът постави най-сетне край на тези безобразия, които считах тогава за младежки лудории. Стана така:

Във всяка една от двадесет и четирите енории на град Венеция има по една голяма кръчма, наречена магацино. Тя е отворена през цялата нощ и виното се продава на дребно по-евтино, отколкото в другите кръчми. В нея може и да се яде, но исканото ядене трябва да се донесе от съседния гостилничар, който е привилегирован за тази продажба и затова държи магазина си отворен през цялата нощ. Обикновено това е гостилничар, който приготвя много лоша храна, но само защото я дава евтино, бедните я намират вкусна и тези заведения се ползват със славата, че са много полезни за низшата класа. По тези места не се виждат никога нито благородници, нито добри граждани, нито дори имотни занаятчии, тъй като на чистотата тук не се обръща голямо внимание. Освен това има и малки отделни стаи, където на една заобиколена от скамейки и непокрита маса почтени семейства или приятели могат да се отдадат по приличен начин на веселие.

Беше по време на карнавала през 1745 година, когато, всички ние, осмина маскирани, скитосвахме една нощ след дванадесет часа. Заети с това, да измислим някаква нова лудория, която би могла да ни развесели, влязохме да пием в един магацино на енорията Дела Кроче. Не намерихме никого вътре, но в една малка съседна стая открихме трима мъже, които се разговаряха много приятелски с една млада и красива дама, като изпразваха при това бутилките си.

Нашият водач, един благороден венецианец от рода Балби, ни каза:

— Би било чудесна шега да отвлечем от тия трима безделници тази хубава жена, която след това би останала по неволя под наше покровителство.

Той ни изложи веднага своя план с всички подробности, влязохме в стаята, прикрити от нашите маски, Балби напред. Появяването ни изненада много бедните хора, но те съвсем се изплашиха, когато чуха Балби да казва:

— Под страх на смъртно наказание и по заповед на Съвета на десетте, нареждам ви да ни последвате веднага, без да правите ни най-малък шум. Вие, добра жено, не се страхувайте от нищо, ще бъдете заведена вкъщи.

Едва бяха казани тези думи, двама от нашите другари хванаха жената, за да я заведат на определеното от водача ни място, останалите уловихме тримата треперещи мъже, които съвсем не мислеха да ни оказват съпротива. Келнерът се притече със сметката и нашият водач му плати, като му заповяда под страх от смъртно наказание да мълчи. Заведохме тримата мъже в една голяма лодка. Балби застана на кормилото и заповяда на лодкаря да гребе на предната част. Последният трябваше да се подчини, без да знае накъде пътуваме. Пътят се определяше от кормчията и никой от нас не знаеше къде водачът ни ще отведе бедните хора.

Той пое пътя през канала, после го изостави и след четвърт час пристигнахме в Сан Джорджо, където накара да слязат тримата пленници, които се почувствуваха много щастливи, като се намериха на свобода. След това нашият водач, който се беше изморил, накара лодкаря да дойде на кормилото и му заповяда да ни откара при Санта Дженовева, където слязохме, след като му платихме добре.

След това се отправихме към малкия площад Раниер, където брат ми и един друг от бандата ни очакваха, седнали на земята с красивата жена, която плачеше.

— Не плачете, хубавице — й каза Балби, — не ще ви сторим нищо лошо. Ще пийнем в Риалто по една глътка, след което ще ви съпроводим до вкъщи.

— Къде е мъжът ми?

— Бъдете спокойна, утре сутринта ще го видите отново.

Утешена от това обещание, тя ни последва кротка като агне, до гостоприемницата Дела Спаде, където наредихме да се запали хубав огън в една стая на втория етаж. След това поръчахме ядене и пиене, отпратихме келнера и останахме сами. Тогава свалихме маските си и видът на осем млади и свежи лица изпълни душата на хубавата

отвлечена със задоволство. Чрез любезното ѝ държане ние я доведохме до много приятно настроение. Ободрена от виното и добрата храна и подготвена чрез нашите разговори и няколко целувки, тя виждаше вече какво я очаква и по всичко личеше, че ще се подчини доброволно. Естествено нашият началник трябваше да открие танца. С учтивост той победи естественото съпротивление, което тя отначало оказваше. Без съмнение жертвоприношението ѝ се стори сладко, понеже след като аз се бях предложил като храбър жертвоприносител за второто жертвоприношение, тя ме прие с един вид признателност. Не можа и да прикрие радостта си, като видя, че беше определена да ощастливи точно толкова души, колкото гости бяхме ние. Само брат ми се оттегли от задължението си, като се извини, че бил болен. Това беше и единственото основание, което можеше да извини отказа му, тъй като беше станало един вид закон, всеки от нас при всеки повод да върши същото, което вършат другите.

След това красиво геройство ние си сложихме отново маските, платихме сметката и отведохме щастливата жертва в Сан Джобе, където тя живееше. Напуснахме я едва когато видяхме да влиза в къщата си и да затваря вратата.

Човек може да си представи дали имахме желание да се смеем, когато тя ни пожела лека нощ, като при това ни благодари по най-сърдечен и най-откровен начин. След това се разделихме и всеки си отиде вкъщи.

На втория ден тази нощна сатурналия<sup>[2]</sup> започна да вдига шум. Съпругът на младата жена беше тъкач, също и неговите двама приятели. Те се оплакаха пред Съвета на десетте. Жалбата им бе съставена много чистосърдечно и обрисуваше цялата истина, но оплакването от отвратителното деяние беше смекчено от едно обстоятелство, което трябваше да премахне бръчките по строгите чела на съдиите, тъй като даваше изобилен материал за смеха в обществото. Жалбата казваше именно, че осем маски не били извършили никаква неприятна постъпка спрямо жената. Двете маски, които я отвлечли, я завели на това и това място, където след един час дошли и останалите и след това всички заедно се отправили за гостоприемницата „Към мечовете“, където прекарвали един час в гуляй. Жената била нагостена много добре от маските и след това заведена вкъщи, където била помолена за извинение за това, че искали само да устроят една шега на

нейния мъж. Тъжителите не могли да напуснат острова преди съмване и когато се завърнал, мъжът намерил жена си да спи спокойно. Той я събудил и тя му разказала всичко, което ѝ се случило. Тя се оплакала само заради големия страх, който претърпяла за мъжа си и затова изискваше правосъдие и примерно наказание.

В тази жалба всичко беше смешно, понеже тримата глупаци играеха ролята на храбреци, като казваха, че ние сигурно не бихме ги намерили толкова послушни, ако водачът не бил изговорил уважаемостта на съда.

Жалбата имаше тройно въздействие. Най-напред тя разсмя целия град, второ, всички безделници отидоха в Сан Джобе, за да чуят историята от устата на самата героиня, което ѝ донесе повече от един подарък и трето, принуди я да обещае публично чрез съда една награда от петстотин дуката на всеки, който ѝ издаде виновниците на престъплението, дори ако той е един от злосторниците, с изключение на предводителя.

Това обявление би трябвало да ни уплаши, ако предводителят ни, единственият, който би бил в състояние да ни предаде, не беше патриций. Това качество на нашия главатар ме успокои веднага, тъй като знаех, че дори и ако някой от нас се беше унижил дотам да поиска да вземе тази сума като награда за едно предателство, съдът не би предприел нищо, за да не бъде принуден да изложи един патриций. Но предател между нас не се намери, макар че всички бяхме бедни. Страхът обаче оказа благотворно въздействие и нашите нощни безчинства не се подновиха вече.

Три или четири месеца след това рицарят Николо Ирон, по това време инквизитор, ми поднесе една голяма изненада, като ми разказа цялата история и ми назова имената на всички участници. Не ми каза дали някой от бандата е издал тайната, работата малко ме интересуваше, само проумях ясно духа на аристокрацията, за когото „само аз“ е най-висшият закон.

Към средата на април 1746 година господин Джироламо Корнаро, най-възрастният член на семейство Корнаро, се ожени за една госпожица от рода Соранцо ди Сан Поло и аз имах честта да присъствувам на сватбата... в качеството ми на цигулар. Бях член на един от многобройните оркестри за баловете, които се даваха през трите следващи дни в двореца Соранцо.



На третия ден, към края на празненството, един час преди разсъмване напуснах уморен оркестъра с намерение да си отида, когато на слизване по стълбата забелязах един сенатор с червен талар<sup>[3]</sup>, който искаше да се качи в гондолата си. Когато извади носната си кърпичка от джоба, изпусна едно писмо. Вдигнах писмото с най-голяма бързина и го предадох на високопоставения господин, когото настигнах по стъпалата. Той го прие, благодари и ме попита къде живея. Казах му и той ме покани в гондолата си. Приех с благодарност и седнах на скамейката до него. Миг след това той ме помоли да раздрусам лявата му ръка, като ми каза, че изпитва толкова силно изтръпване, че не можел да я чувства вече. Аз я раздрусих с все сила, но веднага след това той ми каза с неясен глас, че изтръпването се разпростирало по цялата му лява страна и чувствувал, че умира.

Ужасен, повдигнах завесата и взех фенера. Видях един умиращ със съвсем разкривена уста. Разбрах, че високопоставеният господин беше получил удар и извиках на гондолиерите да опрат, за да повикам хирург, който да му пусне кръв.

Скочих от гондолата тъкмо на това място, където преди три години бях дал такъв добър урок на Рацета и отидох в едно кафене, където ми дадоха адреса на един хирург. Изтичах дотам, почуках два пъти, отвориха ми, принудих хирурга да ме последва по нощница в гондолата, която ни чакаше. Той пусна кръв на сенатора, докато аз разкъсвах ризата си, за да подготвя компреси и превръзка.

След тази операция заповядах на лодкарите да гребат с двойна сила и за един миг ние пристигнахме при Санта Марина. Събудихме слугите на господина, които го занесоха като почти безжизнен труп в леглото му.

Влизайки в ролята на разпоредител, заповядах на един слуга да повика бързо лекар. Щом ексулапът пристигна, извърши моментално второ кръвопускане. Тъй като се считах упълномощен да се грижа за болния, седнах до леглото му, за да бъда в помощ.

Един час по-късно влязоха един след друг двама патриции, приятели на болния. Те бяха отчаяни и тъй като се бяха осведомили вече от гондолиерите, които им бяха казали, че аз зная по въпроса повече от тях, ме разпитаха. Казах им всичко, което знаех. Те не знаеха кой съм и не се осмеляваха да ме попитат, а аз счетох, че трябваше да се обвия в скромно мълчание.

Болният лежеше неподвижен и не даваше никакъв друг признак за живот, освен че още дишаше. Слагах му компреси, а свещеникът, когото бяха повикали и който беше съвсем изплашен, изглежда очакваше само смъртта му. По мое настояване отклониха всички посещения и двамата патриции и аз бяхме единствените при болния. Към обяд ние мълчаливо се нахранихме, без да напускаме стаята.

Вечерта по-старият от двамата патриции ми каза, че мога да си отида, ако имам работа, понеже те ще прекарат нощта върху дюшеци в стаята на болния.

— А аз, господине — казах му, — аз ще я прекарам в същото кресло до леглото на болния, защото ако се отдалеча, той може да умре, а чувствавам, че ще живее дотогава, докато съм тук.

Този тържествен отговор им направи, както и очаквах, силно впечатление и двамата се спогледаха изненадали.

Нахранихме се и при оскъдния разговор, който водихме по време на вечерята, господата ми разказаха, че севдаторът бил техният приятел, господин де Брагадино, единственият брат на прокурора със същото име. Този господин де Брагадино бил прочут във Венеция, колкото със своето красноречие и със своите големи дарби на държавник, толкова и с любовните приключения на бурната си младост. Вършил бил глупости заради жените и не една хубавица била вършила същото заради него. Много бил играл и много губил и брат му бил негов най-върл неприятел, който осем месеца по-късно, след едно основно разследване, го признал единодушно за невинен. Но въпреки това бляскаво удовлетворение брат му не се отказал от своите предубеждения.

Невинният сенатор, потискан от своя несправедлив брат, който бе заграбил половината от приходите му, живееше като добродушен философ, отдаден на приятелството. Той имаше двама доверени приятели, именно ония, които сега бяха при него, единият беше от семейство Дандоло, другият — от семейство Барбаро, и двамата уважавани и любезни като него. Господин Брагадино беше красив, учен, забавен и имаше благ характер, той беше на петдесет и седем години.

Докторът, който предприе лекуването му, се казваше Теро. Той си въобразяваше, че ще може да го спаси, като разтрие гърдите му с живачен мехлем, което му позволиха да стори. Бързото действие на

това лечебно средство ме ужаси, тъй като за двадесет и четири часа болният почувствува силен прилив на кръв в главата. Докторът каза, че на следния ден това разтриване щяло да подеждва откъм главата върху другите части на тялото, които имали нужда да бъдат оживени чрез изкуствено възвръщане на нормалното кръвообращение.

Към полунощ болният беше целият в огън и в смъртно възбуждение. Аз се приближих до него и видях, че едва диша. Накарах двамата приятели да станат и им обясних, че болният ще умре, ако не бъде освободен веднага от противния мехлем. Без да докачам отговор, разголих гърдите му и свалих пластира, след което го измих внимателно с хладка вода. За по-малко от три минути го видяхме да диша облекчено и да се унася в спокоен сън. Тогава и ние си легнахме успокоени.

Докторът дойде много рано и лицето му прие доволно изражение, когато видя своя болен в такова добро състояние. Едва когато господин Дандоло му каза какво беше направено, той се разсърди, каза, че с това сме тикали болния в гроба и попита кой си е позволил да промени неговото лечение. Сега господин де Брагадино взе думата:

— Докторе, човекът знае повече, отколкото вие.

При тези думи той посочи с ръка към мен.

Аз не зная кой от двамата ни беше повече изненадан: докторът ли, който виждаше един млад, непознат нему човек, когото той трябваше да счита за лечител, макар да го представяха за голям учен, или аз, който се видях преобразен в лекар, без да мисля да бъда такъв. Пазех скромно мълчание, за да не избухна в смях, докато докторът, объркан ме наблюдаваше с презрение и без съмнение ме считаше за нахален измамник, който се е осмелил да го измести. Най-сетне, той се обърна към болния и каза студено, че ми отстъпва мястото си. След като си отиде, аз станах лекар на един от най-прочутите членове на сената на Венеция. Трябва да призная, че поначало бях респектиран от това и казах на болния, че той има нужда само от диета, а природата ще се погрижи за всичко останало.

Абдикиралият лекар разправи случката в целия град и когато състоянието на болния се подобри, един негов роднина, който го посещаваше, изрази изненадата на всички, че е избрал за лекар един цигулар от оркестъра на театъра. Господин де Брагадино му затвори

устата, като му каза, че този цигулар може да знае толкова, колкото всички лекари във Венеция и че само благодарение на мен не се е задушил.

Високопоставеният господин ме слушаше, както се слуша пророк. Това завоевание ми даде смелост. Аз говорех като учен за догмите на медицината и цитирах автори, които никога не бях чел.

Господин де Брагадино, който с удоволствие се занимаваше с отвлечени науки, ми каза един ден, че ме намирал прекалено учен за един млад човек, затова сигурно разполагам със свръхестествени сили. Помоли ме да му обясня.

Колко странно действуват случаят и силата на обстоятелствата! За да не засегна неговата суетност, като му кажа, че се лъже, взех безумното решение да му направя в присъствието на неговите двама приятели невярното и пресилено разкритие, че обладавам един начин на пресмятане, чрез който, като напиша един въпрос и го превърна в числа, получавам също така в числа отговор, който никой на света не би могъл да ми даде. Господин де Брагадино ми каза, че това бил ключът на Соломон, който простият народ наричал кабала<sup>[4]</sup>. Попита ме от кого съм усвоил тази наука.

— От един стар еремит — казах му аз, — който живее на планината Карпеня и с когото случайно се запознах, когато бях пленник в испанската армия.

— Този еремит — каза ми той, — е съединил, без ваше знание, една невидима идея с пресмятането, на което ви е научил, понеже обикновените числа не могат да имат способността да мислят. Вие притежавате, — добави той, — едно истинско съкровище и само от вас зависи да извлечете най-голяма полза от него.

— Не зная — отговорих аз, — как бих могъл да извлека тази голяма полза от моята наука, понеже отговорите, които моето пресмятане ми дава, понякога са така неясни, че ми стават извънредно досадни и почти никога не се ползувам от тях. Впрочем, вярно е, че аз никога не бих имал щастието да се запозная с Ваше Превъзходителство, ако не бях ви направил моята пирамида.

— Как тъй?

— На втория празничен ден в дома Соранцо аз пожелах да попитам моя гадател, дали няма да срещна на бала някого, срещата с когото би ми била неприятна. Получих отговора: „Напусни празника

точно в шест часа!“ Това беше един час преди разсъмване. Реших да се подчиня и срещнах Ваше Превъзходителство.

Моите трима слушатели бяха като вкаменени. Тогава господин Дандоло ме помоли да отговоря на въпрос, чието разяснение било възможно само от него, тъй като работата била известна само на него.

— На драго сърце.

Тъй като бях започнал вече така необмислено, трябваше да бъда дързък. Той написа въпроса, даде ми го, аз го прочетох, но не разбрах нищо от работата, нито от съдържанието. Все едно, трябваше да отговоря. Щом въпросът ми беше до такава степен тъмен, че не можех да разбера нищо, то, естествено, не можех да разбера нищо и от отговора. И тъй, аз отговорих с обикновени числа в четири реда, чиито преводач би могъл да бъде само той и се показах много равнодушен по отношение на тълкуването. Господин Дандоло ги прочете, прочете ги отново, беше изненадан, но разбра всичко.

— Това е божествено, това е единствено — извика той, — това е едно небесно съкровище. Числата са само средство, но отговорът трябва да произлиза от един безсмъртен дух.

Господин Дандоло беше така доволен, че и двамата му приятели трябваше да се зарадват. Те ми задаваха въпроси за всевъзможни неща и моите отговори, от които аз сам не разбирах нищо, им се струваха все божествени. Поздравих тях и самия себе си затова, че притежавах нещо, на което досега не бях отдавал никакво значение и им обещах също, че няма да пропусна да се грижа внимателно за него, тъй като виждам, че с моето умение бих могъл да бъда полезен на Техни превъзходителства.

Сега и тримата ме попитаха за колко време бих могъл да ги науча на правилата на това висше пресмятане.

— За много късо време, господа — отговорих им, — и ще изпълня с удоволствие желанието ви, макар че еремитът ме увери, че три дни след като съобщя някому моето знание, ще умра от внезапна смърт. Но аз съвсем не вярвам на тази заплаха.

От този момент никой от тях не заговори повече по този въпрос. Те мислеха, без съмнение, че ако могат да ме привържат към тях, то би било същото, като да притежават самите те знанието. По такъв начин аз станах хиерофантът<sup>[5]</sup> на тези трима високо уважавани и безкрайно любезни хора, но които въпреки добрите си научни познания не бяха

достатъчно мъдри, тъй като бяха оглупели по химерични тайни науки и вярваха в съществуването на невъзможни неща от душевно и от телесно естество. Те се виждаха чрез мен притежатели на камъка на мъдростта, на универсалната медицина, на общуването с природните сили, с всички небесни и адски духове. Най-сетне те не се съмняваха, че чрез моята висша наука ще открият тайните на всички кабинети в Европа.

След като се бяха уверили във възвишеността на моята кабалистична наука чрез въпроси из миналото, те се приготвиха да я използват, като й отправяха въпроси относно настоящето и бъдещето. Не ми беше трудно да отгатвам, понеже давах само двусмислени отговори, които внимателно нареждах, тъй че те можеха да бъдат разтълкувани само след настъпването на събитието. Така моята кабала, като делфийския гадател<sup>[6]</sup> никога не сбъркваше. Разбрах колко лесно трябва да е било за старите езически свещеници да лъжат незнаещия и поради това лековерен народ. Видях колко удобно е било винаги за измамниците да лъжат хората и чувствавах по-добре от римския оратор как двама авгури<sup>[7]</sup> не можеха да се погледнат, без да се засмеят, защото и двамата имаха един и същ интерес да отдават голямо значение на измамата, която вършеха и от която изкарваха огромни облаги. Това, което не разбрах и без съмнение никога не ще разбере, е, че християнските църковни отци, които не бяха прости и невежи както нашите евангелисти, са вярвали, че не бива да отричат божествеността на гаданието, и за да се избавят от затруднението, приписвали го на дявола. Те бяха умни хора, но суеверни и съвсем не философи. Впрочем, когато вярваха напълно в моите предсказания, те бяха прекалено добри, за да ти считат за дело на дявола. Приемаха отговорите ми по-скоро за внушение на някой ангел.

Тримата високопоставени господа бяха не само добри християни и предани на своята религия, но и добросъвестни. Те бяха женени и след като се бяха отказали от жените, бяха станали техни неприятели, което говори може би за тяхната душевна болест. Бяха си въобразили, че това било *condicio sine qua non*<sup>[8]</sup>, което духовете изисквали от онези, които искали да имат връзки или доверено общуване с тях. Едното изключвало другото.

Въпреки всичката тази побърканост, която в началото на нашето запознанство ми се виждаше необяснима, тримата високопоставени

господа, както току-що казах, бяха поначало умни хора. Но предубеденият ум лошо съди, а при всяка една работа въпросът се свежда до това, да се разсъждава добре. Често се смееха тихо на себе си, когато ги слушах да говорят за тяхната религия. Те се смееха на онези, чиито умствени способности бяха толкова ограничени, че не разбираха религиозните тайни. Въплътяването на душата беше дреболия за Бога и следователно лесно разбираема, а възкресението беше толкова маловажна работа, че не им се струваше удивителна и тъй като Бог не можеше да умре, то Исус Христос естествено трябваше да възкръсне. Що се отнася до евхаристията<sup>[9]</sup>, истинското присъствие при трансубстанцията<sup>[10]</sup>, то тя беше за тях една осезаема очевидност и все пак те не бяха йезуити. Те се изповядваха всяка седмица, без да изпадат в затруднение спрямо своите изповедници, тъй като съжаляваха благосклонно тяхното невежество. Смятаха се задължени да им дават отчет само за това, което считаха за грях.

С тия трима чудаци, които, — като изключим тяхната знатност по рождение — бяха уважавани поради техните морални качества и справедливост, също както и поради тяхното влияние и възраст, аз прекарвах много приятни дни, макар поради голямата им жажда за знания да ме задържаха често по десет часа в усърдна работа.

Най-после аз ги спечелих като доверени приятели, разказвайки им всичко, което ми се беше случило досега. Не крия, че съм ги излъгал също както поп Делдимопуло мамеше гърците, които искаха от него гаданията на неговата Дева.

Ще кажете, че ако съм искал да се придържам строго в най-чистия морал, то не би трябвало да се сприятелявам с тях, или трябваше да ги извадя от заблудението им. Съвсем не искам да отрека това, само ще възразя, че бях на двадесет години, имах умна глава и най-сетне бях стъргач на цигулка за един талер дневно. Най-после напразно бих опитвал да ги излекувам. Това не би ми се удало, понеже те биха ми се изсмели в лицето, биха съжалявали невежеството ми и на това отгоре биха ме изхвърлили. Освен това, не се чувствах призван да се представя за апостол и ако бях взел героичното решение да ги напусна, щом разбрах, че са мечтали, то бих доказал, че съм враг на хората, на които доставях невинни наслади. Бих могъл да бъда виновен за смъртта на господин Брагадино и бих изложил тримата уважавани мъже на опасността да станат жертва на първия опитен

крадец, който, възползувайки се от тяхната мания, би могъл да ги разори, като ги склони към магическа операция от голям мащаб. Съществуваше и още една причина, мой мили читателю, и понеже си ми скъп, то ще ти я кажа: моето самочувствие би ми попречило да се призная, поради невежество или гордост, недостоеен за тяхното приятелство и бих им дал очевидни доказателства за моята неучтивост, като престана да общувам с тях.

Аз взех, струва ми се, най-доброто, най-благородното и най-естественото решение, което отговаряше на тяхното душевно разположение, а именно, да се поставя в положението да не ми липсва вече най-необходимото. А кой би могъл да прецени по-добре от мен какво беше това най-необходимо.

Чрез приятелството на тези трима души аз си осигурявах в родния си град уважение и влияние. Освен това, за мен беше твърде ласкателно удоволствието, да бъде предмет на разговорите и обсъжданията на безделните празноглавци, които искаха да отгатнат причините за всички морални явления, които не можеха да си обяснят.

Във Венеция си блъскаха главите да разберат как е възможна връзката ми с тези мъже — те толкова набожни, аз — отдал се на всички удоволствия.

В началото на лятото господин де Брагадино беше отново в състояние да се яви в сената и в деня преди първото си излизане, той ми държа следната реч:

— Който и да си ти, аз ти дължа живота си. Твоите покровители, които искаха да те направят свещеник, доктор, адвокат, войник и най-сетне цигулар, бяха все глупци, които не те познаваха. Бог е заповядал на твоя ангел да те доведе в ръцете ми. Аз те разбрах и умея да те ценя. Ако искаш да станеш мой син, трябва само да ме признаеш за баща и за в бъдеще ще се отнасям с теб като баща чак до смъртта си. Жилището ти е готово, нареди да се пренесат нещата ти, ще имаш един слуга, една самостоятелна гондола, моята маса и десет цехина месечно. На твоята възраст и аз не получавах от баща си по-голяма сума за дребни разходи. Не е необходимо да мислиш за бъдещето, мисли за това да се запазиш и ме приеми като съветник по всичко, което би могло да ти се случи, или което искаш да предприемеш. Бъди сигурен, че ще намериш в мен твой приятел.



Аз се хвърлих в краката му, за да го уверя в благодарността си, като го наричах с най-сладките бащини имена. Той ме взе в обятията си и ме нарече свой скъп син. Обещах му послушание и любов. След това ме прегърнаха и неговите двама приятели, които живееха с него в двореца и ние се заклехме във вечно побратимяване.

Това е, окъпи читателю, историята на моята метаморфоза и на щастливото събитие, което ме въздигна от ниската професия на цигулар — надничар, до положението на важен господин.

---

[1] Червена папска манта. — Б.пр. ↑

[2] Древноримски празненства в чест на бога Сатурн. — Б.пр. ↑

[3] Сенаторска роба. — Б.пр. ↑

[4] Тайно теософско учение у евреите, занимаващо се с мистично тълкуване на буквите и числата. — Б.пр. ↑

[5] Откривател на божествените тайни — върховен жрец в храма на Деметра. — Б.пр. ↑

[6] Най-прочутият храм за предсказване в древна Гърция. — Б.пр. ↑

[7] Римски жреци, които предсказали бъдещето по летенето птиците. — Б.пр. ↑

[8] Латински израз: Условие, без което не може. — Б.пр. ↑

[9] Литургия, през време на която се приготвява хлябът и виното за причастие. — Б.пр. ↑

[10] Преобразуване на материята, преобръщане на хляба и виното в тялото и кръвта на Христа. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

НЕРЕДОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ. ЗАВОЙСКИ. РИНАЛДИ. Л'АБАДИ. МЛАДАТА ГРАФИНЯ. СТЕФАНИ  
СТАВА КАПУЦИН. АНЧИЛА. КАЧВАМ СЕ В САН ДЖОБЕ В ЕДНА ГОНДОЛА, ЗА ДА ОТПЛАВАМ КЪМ  
МЕСТРЕ.

Щастието изглежда бе намерило удовлетворение в това, да ми даде пример за своето насилническо своенравие. То ме направи щастлив по един непознат на мъдростта начин, не притежавайки силата да ме накара да следвам една система на умереност и разумност, която сигурно би уредила бъдещето ми. Така започнах да живея, без да ограничавам своите наклонности, и вярвах, че ще мога да се издигна над всички предразсъдъци, стига да спазвам закона. Смятах, че мога да живея напълно свободен в една страна, която изцяло бе подчинена на аристократичното управление. Бих се излъгал в своите съждения, ако съдбата ме бе направила член на правителството, защото република Венеция, която счита за свой основен дълг собственото си самосъхранение, по такъв начин сама става робиня на заповедническия държавен разум. Тя трябва, ако това е необходимо, да пожертвува всичко заради този дълг, за който дори законите не са вече ненарушими.

Но да оставим този почти всеизвестен въпрос. Човечеството, поне в Европа, е убедено, че безграничната свобода никъде не е съвместима с общественото положение. Аз засягам този въпрос само за да дам на читателя възможност да разбере поведението ми в моето отечество, в което през тази година започнах да следвам път, дето щеше да ме отведе в някой държавен затвор. Затворът, който, също поради своята незаконност, бе непроницаемо изолиран от външния свят.

Бях достатъчно богат, облагодетелствуван от природата с красива и приятна външност, смел картоиграч, непоправим разсипник, приказлив, винаги остър в хумора си, съвсем нескромен, безстрашен, преследвах всички хубави жени, изкарвах съперниците си от строя, признавах за добро само онова общество, което ме забавляваше. Така

можех да бъда само мразен, но тъй като бях винаги готов да нося лична отговорност, вярвах, че всичко ми е позволено; считах, че трябва да се опълчвам грубо срещу злоупотреблението, което ми пречеше.

Подобно поведение можеше само да не се хареса на тримата честни мъже, чийто оракул бях станал, но те не се осмеляваха да ми го кажат открито. Добрият господин де Брагадино се задоволи да ми загатне, че съм водил пред очите му същия живот, какъвто той е водил на моята възраст, но че трябва да бъда готов да го изкупя и да се видя наказан, когато достигна неговата възраст. Без да наруша уважението, което му дължа, аз дадох на ужасните му предсказания весело тълкувание и продължих своя път. Но той ми илюстрира примери от своята мъдрост, първия по следния повод:

Бях се запознал у госпожа Авогадро, една духовита и въпреки шестдесетте си години много запазена жена, с един млад полски благородник на име Завойски. Той очакваше пари от родината си, но докато чакаше, венецианките му набавяха достатъчно, тъй като неговата красива фигура и полските му обноски ги възхищаваха. Ние станаме добри приятели и аз му отворих своята кесия. Двадесет години по-късно той ми се отплати в Мюнхен и то още по-щедро. Завойски бе честен човек. Притежаваше незначителни интелектуални дарби, но достатъчни за неговото благополучие. Преди пет или шест години почина в Дрезден като секретар на курфюрста на Трир. На съответното място ще говоря за това.

Този любезен млад човек, когото всички обичаха и считаха за свободомислещ, понеже посещаваше господата Анджелио Куверини и Лунардо Вениеро, ме запозна при разходка в градината на Зуека с една чужденка графиня, която ми хареса. Посетихме я вечерта и след като ме представи на своя съпруг, граф Риналди, тя ни покани на вечеря.

Съпругът устрои банка на фараон, аз играх като партньор на неговата жена и спечелих няколко петдесетака дукати.

Възхитен от това хубаво запознанство, аз ги посетих на другата сутрин сам. След като графът се извини, задето жена му още не е станала, той ме покани да вляза. Графинята ме прие съвсем непринудено. Останах насаме с нея, а тя притежаваше изкуството да ме накара да се надявам на всичко, без да се излага. Когато забеляза намерението ми да си вървя, тя ме покани на вечеря. Съгласих се, като играх както предишната вечер партньорство с нея и спечелих отново.

Отивайки си, бях вече напълно влюбен. Естествено, посетих я на следващата сутрин с надеждата да я намеря по-отстъпчива или поне любезна, но когато съобщиха за мен, казаха ми, че била излязла.

Побързах да отида отново вечерта. След хиляди извинения банката отново се държа и аз загубих всичко, което бях спечелил с нея. Вечеряхме и след като другите се оттеглиха след ядене, останах заедно със Завойски, понеже граф Риналди искаше да ни даде реванш. Тъй като няхах повече пари, играх на честна дума, но когато графът видя, че му дължа вече петстотин цехина, той остави картите. Отдалечих се много натъжен. Честта ме задължаваше да платя на следващия ден, а аз няхах нито едно солдо. Любовта повиши отчаянието ми, тъй като рискувах да се покажа жалък в очите на една жена, в която бях влюбен. Безпокойството от това положение се изписа върху лицето ми и не убегна на следния ден от господин де Брагадино. Той ме попита приятелски и ме насърчи да му се доверя. Чувствувах, че не мога да сторя нищо по-добро и му разказах откровено цялата история, като завърших, че се считам обезчестен и ще умра от срам. Той ме утеши с думите, че ще изплати дълга ми още същия ден, ако му обеща да не играя никога вече на честна дума. Заклех му се, като целунах ръка и отидох, облекчен от този чудовищен товар, да се разхождам. Бях сигурен, че моят достоен баща ще ми даде веднага дължимите петстотин дуката и вече предчувствувах радостта от въздействието, което моята точност щеше да окаже пред очарователната графиня. Това повдигна отново надеждите ми и ми попречи да съжалявам за загубата на толкова голяма сума. Покъртен обаче от извънредното великодушие на моя благодетел, аз бях твърдо решил да удържа думата си към него.

Обядвах много весел с тримата си приятели, без да стане дума за случилото се. Миг след като бяхме станали от масата, един слуга подаде на господин де Брагадино едно писмо и пакетче. След като баща ми прочете писмото и отпрати слугата, той ме помоли да го последвам в кабинета му. Щом влязохме, ми каза: „Ето тук един пакет, който ти принадлежи.“ Отворих го и намерих вътре около четиридесет цехина. Когато господин де Брагадино ме видя така изненадан, започна да се смее и ми предаде и писмото, което съдържаеше следните думи: „Господни де Казанова може да бъде сигурен, че нашата игра предишната нощ е била само шега. Той не ми дължи нищо. Моята

жена му изпраща половината от парите, които загуби в брой. Граф Риналди.“

Загледах учудено господин де Брагадино, а той продължаваше да се смее с цяло гърло. Отгатнах всичко, благодарих му, прегърнах го нежно и му се заклях за в бъдеще да бъде по-разумен. Превръзката, която закриваше очите ми, се разкъса, почувствувах се излекуван от любовта си и съвсем засрамен, че съм бил двойно измамен от мъжа и от жената.

— Тази вечер — каза моят мъдър лекар — ще вечеряш много доволен с своята прекрасна графиня.

— Тази вечер, достойни ми благодетелю, ще се храня с вас. Като голям майстор, вие ми дадохте добра поука.

— Следващия път, ако загубиш на честна дума, ще направиш добре да не плащаш нищо.

— Това би било безчестие.

— Все едно, колкото повече бързаш да се безчестиш, толкова повече ще спестиш, тъй като и без това в края на краищата ще дойде момент, когато наистина ще стигнеш до безчестие, щом не намериш с какво да платиш. Затова много по-умно е да не дочакаш този съдбоносен момент.

— Но много по-добре е да се избегне този момент, като се играе само с налични пари.

— Без съмнение, понеже по такъв начин ще спасиш същевременно и честта, и парите си. Но тъй като обичаш хазартните игри, съветвам те никога да не залагаш. По-добре раздавай сам картите. Така ще имаш предимство.

— Да, но малко.

— Малко, признавам. Но ти ще го имаш и ще видиш, че в края на сметката ще има огромна разлика между загуба и печалба. Този, който залага, е луд, а който държи банката разумен. Вторият казва: „Обзалагам се, че няма да отгатнеш“; първият казва: „Обзалагам се, че ще отгатна“. Кой от двамата е глупакът? Кой е разумният?

— Отговорът е лесен.

— За Бога, бъди разумен, но ако при залагането спечелиш, то спомни си, че си само един глупак, защото пак ще загубиш накрая.

— Защо глупак! Щастieto е променливо.

— И то трябва да е променливо според естеството на работата, ако не по други причини. Вярвай ми, престани да играеш, щом видиш, че щастието се променя, макар и да си спечелил само една стотинка.

Аз бях чел Платон и се учудвах, че този човек говори мъдро като Сократ.

На следния ден ме посети Завойски много рано, за да ми каже, че ме очаквали за вечеря и че съм прославил точността си при заплащането на дълговете на чест. Не сметнах за нужно да го извадя от заблудението му, но и не отидох вече у граф Риналди, когото видях отново шестнадесет години по-късно в Милано. Завойски научи историята едва четиридесет години по-късно в Карлсбад, където го намерих, вече оглушал.

Три или четири месеца след това господин де Брагадино ми даде друга, още по-добра поука. Завойски ме беше запознал с един французин на име Л'Абади, който се домогваше при правителството за длъжността инспектор на всички сухопътни войски на републиката. Назначението му зависеше от сената и аз го представих на моя покровител, който му обеща своя глас. Едно събитие, което искам да разкажа, му попречи обаче да изпълни обещанието си.

Понеже се нуждаех от сто цехина за плащане на дългове, аз го помолих един ден да ми ги даде.

— Защо, драги мой, не помолиш за тази услуга господин Л'Абади?

— Не се осмелявам, татко!

— Осмели се, уверен съм, че той с готовност ще ти предложи тази сума.

— Много се съмнявам, но ще опитам.

На следващия ден отидох у него и след кратко и вежливо въведение го помолих за услугата, която очаквах. Той се извини с голяма учтивост и обоснова отказа си с хиляди празнословни думи, с които винаги си служат хората, когато не могат или не искат да услужат. Понеже дойде Завойски, аз се сбогувах и си отидох. Побързах при моя покровител, за да го известя за безрезултатната ми постъпка. Смеейки се, той ми каза, че французинът не бил много умен.

Точно на този ден трябваше да се разисква в сената неговото назначение. Напуснах двореца, за да се занимавам с моите дела, което значи с моите удоволствия. И понеже се върнах вкъщи едва в полунощ,

легнах си, без да видя баща си. На следващия ден му пожелах добро утро и му казах, че искам да поднеса поздравленията си на новия инспектор.

— Спести си този труд, приятелю. Сенатът отхвърли предложението.

— Как стана това? Преди три дни Л'Абади бе сигурен в обратното.

— Той не се е излъгал, тъй като решението би било в негова полза, ако аз не бях говорил против него. Доказах на сената, че една разумна политика не ни позволява да поверим този важен пост на чужденец.

— Аз съм изненадан, понеже вие завчера не мислехте така.

— Това е вярно, но тогава не го познавах добре. Вчера се убедих, че този човек няма достатъчно разум за длъжността, към която се стреми. Би ли могъл, наистина, да ти откаже стоте цехина, ако беше разумен? Чрез този отказ той загуби една висока длъжност и един приход от три хиляди талера, които сега би притежавал.

Излязох и срещнах Завойски с Л'Абади, когото съвсем не се опитах да отбягна. Той бе вбесен, но човек би могъл да стане такъв и при по-незначителен повод.

— Ако ми бяхте загатнали — каза ми той, — че стоте цехина ще послужат, за да запушат устата на господин Де Брагадино, то щях да намеря начин да ги набавя.

— Ако имахте глава на инспектор, сам лесно щяхте да отгатнете това.

Този господин ми бе много полезен със своя гняв. Той разказа историята на всекиго, който искаше да я чуе, и оттогава всички, които се нуждаеха от гласа на моя покровител, се обръщаха към мен. Не ще кажа нищо по това. По-рано бе така и още дълго ще бъде така, понеже, за да се постигне най-голямото благоволение, е достатъчно само да се спечели любимецът на министъра или често само неговият камердинер. Дълговете ми бяха скоро изплатени.

По онова време във Венеция пристигна брат ми Джовани, заедно с покръстения евреин Гуариенти, най-големият познавач на картини, който пътуваше на разноски на Негово Величество полския крал, курфюрст на Саксония. Този бивш евреин бе посредничил на монарха при закупуването на галерията на херцога на Модена за сто хиляди

цехина. Двамата отиваха в Рим, където брат ми остана в училището на прочутия Рафаел Менгс<sup>[1]</sup>. Ще говоря по-късно за него.

Като достоверен историк аз дължа да съобщя на читателите би една случка, от която зависе честта и щастието на една от най-милите жени в Италия. Тя би била нещастна, ако не бях достатъчно лекомислен и вятърничав.

Един ден в началото на месец октомври 1746 година аз се разхождах маскиран, понеже театрите бяха отворени. Внезапно забелязах на няколко крачки пред Римската врата една женска фигура, която, покрита с качулката на нейната пелерина, слизаше от току-що пристигналия от Ферара търговски кораб. Понеже виждах, че е сама и явно не знае накъде да се упъти, почувствувах се привлечен към нея като от някаква тайна сила. Приблжих се и ѝ предложих услугите си, ако се нуждае от тях.

Отговори ми със срамежлив глас, че трябвало да се добере до няколко сведения.

— Тук не сме на подходящо място — ѝ казах аз, — но имайте добрината да ме последвате в някоя пивница, където ще можете да говорите свободно с мен.

Тя се поколеба, аз продължих да настоявам и накрая тя отстъпи. Пивницата бе отдалечена на по-малко от двадесет крачки. Влязохме вътре и се оказахме сами един срещу друг. Аз свалих маската си. Учтивостта я задължи да свали и тя качулката си. Една голяма тюлена забрадка скриваше половината от лицето ѝ, но нейните очи, носът и красивата ѝ уста ми бяха достатъчни, за да открия в чертите ѝ красота, благородство, болка и онази невинност на добродетелта, която придава на младостта неописуема прелест. Няма нужда да казвам, че тази препоръка ѝ осигури веднага моето пълно съчувствие. След като избърса няколко сълзи, които неволно си проправиха път, тя ми каза, че е младо, благородно момиче, избягало само под закрилата на Бога от бащината къща, за да намери един венецианец, който я прелъстил, измамил и направил нещастна за цял живот.

— Вие имате някаква надежда да го върнете към дълга му? Предполагам, че ви е обещал да се ожени за вас?

— Той ми даде писмено обещание. Моля ви за единствената милост да ме отведете при него, да ме оставите там сама и да не разказвате никому за това.



— Разчитайте, уважаема госпожице, на чувствата на един честен мъж, а аз съм такъв. Доверете ми се, тъй като се интересувам вече от всичко, което ви засяга. Кажете името му.

— Ах, господине, аз се предоставям на съдбата си.

При тези думи тя извади от пазвата си една хартия, която ми подаде. Познах почерка на Зането Стефани. Беше едно обещание за женитба, с което той даваше дума, че в разстояние на осем дни ще се ожени за младата графиня А. С. във Венеция. След като го прочетох, аз ѝ го върнах с думите, че познавам добре написалия обещанието. Назначен е на служба в канцеларията, голям развратник, затънал сега в дългове, но ще стане богат след смъртта на майка си.

— Моля ви, моля, заведете ме при него.

— Ще сторя, госпожице, каквото ми заповядате, но имайте пълно доверие в мен и ме изслушайте. Съветвам ви да не отивате при него. Той ви е нанесъл вече голяма обида и ако наистина го намерите в къщи, твърде възможно е да се унижи дотам, че да ви приеме зле. Ако пък не е в къщи, вие ще бъдете вероятно приета нелюбезно от неговата майка, щом ѝ кажете коя сте. Доверете ми се и вярвайте, че Бог ме е поставил на пътя ви, за да ви бъда закрилник. Обещавам ви, че най-късно утре ще научите дали Стефано е във Венеция, какви намерения има към вас и какво може да се постигне от него чрез принуда. Сега-засега обаче моят съвет е младият мъж да не научи, че сте във Венеция.

— Велики Боже! Но къде да отида тази нощ?

— В една почтена къща.

— У вас, ако сте женен.

— Аз съм ерген.

Познавах една почтена вдовица, която живееше в една тиха уличка и даваше под наем две стаи. Склоних момичето да ми се довери и ние се качихме в една гондола. По пътя тя ми каза, че Стефани пребивавал преди един месец в техния град, за да остави колата си на поправка, и още същия ден се запознал с нея в една къща, където тя отишла заедно с майка си, за да поздрави едни младоженци.

— Аз имах нещастieto — каза тя, — да му вдъхна любов и той не помисли повече за заминаване. Остана цял месец в Ч., като излизаше само надвечер. Прекара всички нощи под моя прозорец, за да разговаря с мен. Закле се хиляди пъти, че ме обожаваше и че намеренията

му са чисти. Аз го молах да се представи на родителите ми и да поиска ръката ми, но той изтъкваше различни причини, като ме уверяваше, че би могъл да се чувства щастлив едва тогава, когато му окажа пълно доверие. Трябваше да се реша да отпътувам с него без знанието на никого и той ме уверяваше, че честта ми нямало да пострада от това, понеже три дни след моето бягство целият град щял да узнае, че съм негова жена. Обеща ми да ме върне официално като негова съпруга. Какво да ви разказвам, господине? Любовта ме заслепи, аз паднах в пропастта, повярвах му и се съгласих на всичко. Той ми предаде писмото, което вие прочетохте, и през следващата нощ аз му позволих да влезе в стаята ми през прозореца, на който разговаряхме. Съгласих се на едно престъпление, което трябваше да бъде изличено до три дни и той ме остави с клетвата, че ще дойде следващата нощ отново под същия прозорец, за да ме вземе в прегръдките си. Можех ли да се съмнявам в това след ужасната погрешна стъпка, която току-що бях извършила? Стегнах си вързоп и го очаквах през цялата следваща нощ, но напразно. Каква ужасна нощ! На следващата сутрин узнах, че чудовището отпътувало заедно със своя слуга един час, след като ме бе опозорило! Представете си моето отчаяние. Взех решението, което моето отчаяние ми подсказа, и то, естествено, можеше да бъде само лошо. Един час след полунощ аз самата напуснах бащиния си покрив, за да загубя честта си напълно. Бях решена да умра, ако жестокият човек, който ми бе отнел най-скъпото, не ми върне онова благо, което само той можеше да възстанови. Вървах пеша през цялата нощ и почти целия следващ ден, без да хапна каквото и да било, докато се качих на търговския кораб, който за двадесет и четири часа ме докара дотук. В корабчето се намираха петима мъже и две жени, но никой не видя лицето ми, нито чу звука на гласа ми. Седях постоянно с наведена глава, полузамаяна и в ръцете си държах винаги този молитвеник. Оставиха ме на спокойствие, никой не ме заговори и аз благодарих на Бога за това.

Едва бях стъпила на кея и вие не ми оставихте никакво време да размисля как да отида при неверния прелъстител. Но вие сам можете да отгатнете впечатлението, което ми направи един маскиран мъж, ненадейно предложил услугите си, като че ли провидението имаше пръст в това. Струваше ми се, че вие отгатнахте моята неволя и без да изпитвам нежелание, бях длъжна да приема предложението ви.

Доверих ви се, макар че предпазливостта би трябвало да ме направи глуха за думите ви и за поканата да дойда сама с вас в пивницата. Сега, господине, вие знаете всичко, но аз ви моля да не ме съдите много строго. През целия си живот съм била честна, допреди един месец още нямаше нужда да се червя за никаква погрешна стъпка и жестоките сълзи, които сега проливам всеки ден, ще ми послужат, за да измия пред Бога моя позор. Аз съм получила грижливо възпитание, но любовта и липсата на опитност ме тласнаха в пропастта. Аз съм в ръцете ви и не вярвам, че някога ще се разкайвам, загдето съм ви се доверила.

Нейният дълъг разказ засили в мен интереса, който бе вече събудила. Казах ѝ без всякакви задръжки, че Стефани я е прелъстил и измамил предумишлено и че тя би трябвало да си спомня за него само, за да му отмъсти заради неговото вероломство. При тези думи тя потрепери и скри красивото си лице в ръцете си.

Когато пристигнахме при вдовицата, аз я заведох в една хубава стая и ѝ поръчах малка вечеря, като помолих добрата жена да положи всички грижи за нея, без да я лишава от каквото и да било. След това се сбогувах съчувствено с нея, като ѝ обещах да я видя отново на следващата сутрин.

След като оставих интересната нещастница, отидох у Стефани. Научих от един от гондолиерите на неговата майка, че той се е завърнал във Венеция преди три дни, а двадесет и четири часа покъсно отпътувал отново съвсем сам. Никой не знаел накъде, дори и собствената му майка. Същата вечер срещнах един абат от Болоня и се осведомих за семейството на моята нещастна любимка. И тъй като се установи, че абатът го познавал добре, научих всичко, което бе важно за мен. Между другото узнах, че младата графиня имала брат, който бил на служба при папата като офицер.

Рано на следната утрин отидох при нея. Тя още спеше. Вдовицата ми каза, че се нахранила с добър апетит, но без да продума нито дума и веднага след това се заключила. Щом се дочу шум в стаята ѝ, аз влязох и след като отсякох накъсо всичките ѝ извинения, съобщих ѝ всичко, което бях узнал.

Чертите ѝ носеха изказа на дълбока скръб, но лицето ѝ бе леко зачервено и тя изглеждаше съвсем спокойна.

— Не е ли вероятно — каза тя. — Стефани да е заминал, за да се завърне в Ч...

Тъй като намерих това предположение за много естествено, аз й предложих да се отправя веднага към родното си място, за да се уверя доколко съжденията й отговарят на действителността. Без да й дам време за отговор, разказах й след това всичко, което бях научил за нейното почтено семейство и тя се зарадва много.

— Нямам нищо против — каза тя, — да отидете в Ч. и признавам цялото великодушие на предложението ви, но имайте добрината да отложите засега изпълнението на този план. Изпитвам известна надежда, че Стефани ще се завърне и тогава ще мога да взема напълно спокойно някакво решение.

— Намирам — казах аз, — забележката ви за много разумна. Бихте ли ми позволили да закуся с вас?

— Можете ли да очаквате отказ?

— Бих изпаднал в отчаяние, ако ви безпокоя. Как прекарвахте дните си в къщи?

— Обичам четивото и музиката повече от всичко, а пианото ми доставяше най-висша наслада.

След закуската я оставих и вечерта се завърнах отново със сандък, пълен с избрани книги и ноти и с едно добро пиано. Това внимание я смути, но аз увеличих изненадата й, като извадих от джоба си три чифта пантофи. Червенината й се качи в лицето, когато ми поблагодари с неизразимо чувство. Тъй като бе изминала много дълъг за дама като нея път, обувките й вероятно се бяха износили и стъпалата й станали чувствителни. Би следвало да приеме моята загриженост като много нежен жест. Нямах скрити намерения, насладих се на благодарността й и се зарадвах, че вниманието ми й направи такова силно впечатление. Нямах друга цел, освен да успокоя сърцето й и да изтрия лошото впечатление в него, което тя, поради недостойния Стефани би трябвало да добие за мъжете. Нямах никакво намерение да й вдъхвам любов и не помислих нито за миг, че бих могъл да се влюбя в нея. Тя бе нещастна, затова заслужаваше от моя страна толкова съчувствие, колкото ми отдаде, доверявайки ми се, без да ме познава. Не бих я счел способна на нова авантюра и сам бих се отвратил, ако пожелае да я прельстя.

Останах само четвърт час и я напуснах, за да я отърва от смущението, което присъствието ми в този момент можеше да ѝ причини. Още повече, че тя не знаеше с какви изрази да изкаже своята благодарност.

Видях се заплетен в доста деликатна работа, чийто край съвсем не предвиждах. Това обаче не охлади усърдието ми и понеже издръжката ѝ не ме поставяше в затруднение, не желаех да настъпи краят ѝ. Тази необикновена среща, която ми донесе неоценимата придобивка да открия в себе си благородни наклонности, които бяха по-силни от влечението ми към разврат, ме поласка извънредно много. Придобих още по-голям опит и понеже знаех, че имам нужда да се самоизуча, отдадох се изцяло на това ми влечение.

На третия ден, когато отново ме обсипа с благодарности, които напразно се мъчех да прекъсна, тя ми каза, че не разбирала как съм могъл да проявя такъв голям интерес към нея, след като лекотата, с която ме е последвала в пивницата, не би могла да ми създаде добро мнение за нея. Когато ѝ отговорих, че и аз също не разбирам как съм могъл да ѝ вдъхна с маската на лицето достатъчно доверие за моята добродетел, още повече, че моят костюм би трябвало да предизвика точно обратното впечатление, тя се засмя.

— За мен, уважаема госпожице, бе лесно да отгатна под качулката ви нещастната красота. И това се потвърди, когато видях вашата младост, благородството на вашите черти и особено вашето чистосърдечие. Истинността, чийто отпечатък носеха още първите ви думи, не ми остави никакво съмнение, че сте станали жертва на най-естественото от всички чувства и че единствено само честта ви е накарала да избягате от бащиния дом. Вашата погрешна стъпка е била предизвикана от едно измамено сърце, над което разумът е изгубил господството си, а бягството ви е било действие на една благородна душа, която крещи за удовлетворение или отмъщение. Това ви оправдава напълно. Вашият недостоен прелъстител трябва да изкупи престъплението с живота си, а не да бъде възнаграден, като се ожени за вас. Той просто няма право да ви притежава, след като се е унижил чрез най-безчестната постъпка.

— Всичко, което казвате, е вярно. Аз имам брат, който, надявам се, ще отмъсти за мен.

— Вие се лъжете, ако вярвате, че Стефани ще се бие. Той е един страхливец, който не е в състояние да се изложи на почтена смърт.

Когато произнесох тези думи, тя бръкна в джоба си, размисли няколко мига, извади една кама и я постави на масата.

— Какво е това?

— Това е едно оръжие, с което до този момент мислех да си послужа срещу самата мен, ако не ми се удаде да поправа прегрешението си. Вие току-що ме просветихте. Моля ви, вземете тази кама, не се нуждая от нея. Разчитам на вашето приятелство и чувствавам, че на вас дължа честта и живота си.

Бях трогнат от тези думи и чувствавах, че те и погледите ѝ бяха намерили пътя към сърцето ми по различен начин от този на благородно съчувствие. Взех камата и напуснах младата графиня в състояние, което ми разкриваше слабостта на един героизъм, на който почти бих се изсмял високо — толкова смешен започваше да ми се струва, но аз имах силата да бъда до седмия ден половина Катон<sup>[2]</sup>.

Между другото трябва да призная, че в мен се породило недоверие по отношение на младото момиче. Това недоверие потискаше сърцето ми, тъй като, ако се окажеше основателно, щях да бъда подведен, а тази мисъл ме унижаваше. Тя ми беше казала, че била музикална и същия ден ѝ бях набавил едно пиано и ноти, но въпреки че инструментът стоеше от три дни на разположението ѝ, тя още не го бе отворила, както старата ме увери. Струваше ми се, че тя би трябвало да ми благодари за моето внимание, като ми покаже дарбата си. Беше ли ме излъгала? Това щеше да я унижи значително в моите очи. Искях да избегна прибързана преценка, затова внимавах и реших да използвам първия удобен момент, за да разсея съмнението си.

На следния ден я посетих, противно на навика ми, след ядене, за да предизвикам по някакъв начин този момент. Изненадах я, седяща пред огледалото, когато вдовицата вчесваше чудно хубавите ѝ руси коси. Извиних се поради необичайното си явяване и тя, след като се извини от своя страна заради безпорядъка, уравнил смущението си. За пръв път виждах цялото ѝ лице, шията и половината от закръглените ѝ ръце. Мълчах и наблюдавах. Случайно похвалих миризмата на помада и старата използва това, за да ѝ напомни, че била изхарчила за гребени, пудра и помада трите ливри, които ѝ дала. Сега си спомних, че тя ми каза първия ден, че била тръгнала с двеста

паола в джоба. Почувствувах да се качва в лицето ми червенина от смущение, тъй като би трябвало да помисля за това.

Когато вдовицата свърши, тя излезе да ни направи кафе. Аз взех един пръстен от тоалетната маса и видях портрет, който изцяло се отъждествяваше с нея, но се засмях на прищявката ѝ да я рисуват като мъж с черни коси.

— Лъжете се — каза ми тя, — това е портретът на моя брат. Той е две години по-възрастен от мен и сега е офицер на служба при светия отец, както вече ви казах.

Помолих я за позволение да ѝ поставя пръстена. Тя протегна пръста си, но когато поисках с обикновена галантност да ѝ целуна ръка, тя я отдръпна, изчервявайки се. Понеже се страхувах, че може да се почувствува обидена, побързах да я уверя в моето уважение.

— Ах, господине — каза ми тя, — в положението, в което се намирам, упрек заслужавам много повече аз, отколкото вие.

Комплиментът ми се стори толкова фин и ласкателен, че по-добре би било да се престоря, че не съм го чул. Но тя можеше да прочете в очите ми, че нито би могла да изпитва напразно влечение към мен, нито би трябвало да се страхува да ме уличи в неблагодарност. Между това от този разговор любовният ми пламък толкова се усили, че не знаех вече как би трябвало да го прикривам.

Малко след това тя използва случая да ми благодари за книгите, които бях избрал за нея. Отгатнал съм нейния вкус, тъй като не обичала романи.

— Дълга ви хиляди извинения, задето не съм ви изпяла още нищо досега, доколкото, разбира се, мога, тъй като знаая, че вие обичате музиката.

При тези думи отдахнах, и без да дочака отговора ми, тя седна на пианото и изсвири няколко етюда с една лекота, сигурност и израз, които не могат да се опишат. Бях очарован. Помолих я да изпее една песен. След като изчака малко, взе една от тетрадките, които ѝ бях донесъл, и запя със съпровод, който ме плени. Помолих я да ми даде ръката си за целувка, тя отказа. Но не се възпротиви, когато я взех и въпреки огъня, който ме изгаряше, въздържах се да я целуна само с нежност, която беше смесена с възхищение и уважение.

Най-после я оставих, влюбен неимоверно много и твърдо решен да ѝ се обясня. Въздържанието се превръща в глупост, когато сме

разбрали, че обожаваното същество споделя чувствата ни. Но до това убеждение още не бях стигнал.

Целият град говореше за изчезването на Стефани, но аз не споменах пред моята хубава графиня за това. Всички казваха, че неговата майка отказала да изплати дълговете му и че той бил избягал от своите кредитори. В това имаше нещо вярно. Но дали ще се върне или не, аз не можех да се помирят със загубата на едно съкровище, което имах в ръцете си. От друга страна, понеже не знаех как или под какъв предлог бих могъл да си доставя удоволствието, се оказах в голямо затруднение. Понякога ми идваше наум мисълта да искам съвет от баща си, но скоро отхвърлих тази мисъл с отвращение, тъй като от случая с Риналди и особено от този с Л'Абади, бях разбрал, че той е привърженик на силните лечения. Страхувах се от неговите лекарства толкова много, че предпочитах да си остана болен, отколкото да бъда излекуван чрез тях.

Една сутрин извърших глупостта да попитам вдовицата, дали дамата се е осведомила кой съм аз. Каква простащина! Съзнах това веднага, когато, добрата жена, вместо да ми отговори, каза:

— Та тя не знае ли кой сте?

— Отговорете и не питайте! — казах ѝ аз, за да прикрия забъркването си.

Добрата жена имаше право. Естествено, сега тя беше станала любопитна да узнае каква е работата. Сплетните щяха да се умножат и всичко поради една несръчна необмисленост. Това беше непростимо. Никога не трябва да се внимава повече, отколкото когато се задават въпроси на полуглупави хора. От четиринадесет дни насам графинята беше под моя закрила и нито веднъж не бе проявила любопитство да узнае кой съм.

Бих сторил добре да ѝ го кажа още в първия ден, но същата вечер поправих грешката си и като я осведомих за всичко, помолих я за извинение, задето не съм направил това по-рано. Благодарейки ми за доверието, тя призна, че била много любопитна да ме опознае, но също ме увери, че никога не би сторила неразумността да се осведоми за мен от хазайката си. Жените имат по-изтънчен и по-сигурен такт, отколкото мъжете и от тези последни думи аз си взех добра бележка.

Тъй като разговорът ни се въртеше около непонятно дългото отсъствие на Стефани, тя ми каза, че нейният баща вероятно мисли, че



той се крие някъде с нея.

— Той трябва да е научил — добави тя, — че съм говорила всяка нощ с него под моя прозорец и сигурно не му е било трудно да открие, че съм отплавала с търговския кораб от Ферара за Венеция. Баща ми трябва да се намира във Венеция и съм убедена, че той прави всичко възможно да ме намери. Той отсяда обикновено у Бонкузен, опитайте се да узнаете дали е там.

За Стефани тя говореше само с израз на ужас и омраза. Искаше да се затвори в манастир, далеч от родното си място, където позорната ѝ история няма да е известна никому.

Оставих я с намерението да събера на следния ден сведения, но от такива не се оказа нужда, тъй като вечерта на масата господин Барбаро ни каза:

— Препоръчаха ми един благородник, поданик на папата, когото да подкрепя в една деликатна и трудна работа. Един от нашите съграждани отвлякъл дъщеря му, и от четиринадесет дни насам се крие някъде с нея, но никой не знае къде. Работата трябваше да бъде изнесена пред Съвета на десетте. Майката на похитителя твърди, че била моя роднина, аз мисля обаче да не се намесвам.

Престорих се, че слушам този разказ без интерес и на следната сутрин отидох много рано при моята прелестна графиня, за да ѝ съобщя тази интересна новина. Тя спеше още, но понеже бързах, пратих вдовицата да ѝ каже, че се нуждая само от две минути, за да ѝ съобщя нещо важно. Тя ме прие лежаща в леглото и беше дръпнала завивката чак до брадичката си.

Щом узна всичко, помоли ме настоятелно да закълна господина Барбаро да посредничи между баща ѝ и нея, като ме увери, че по-скоро искала да умре, отколкото да стане жена на изверга, който я обезчестил. Обещах ѝ и тя ми предаде писмото обещание за женитба, с което нечестивецът си беше послужил да я прелъсти, за да го покажа на баща ѝ.

За да накарам господин Барбаро да изпълни желанието ѝ, би трябвало да му кажа, че тя се намира под моето покровителство, като чувствувах, че това би навредило на моята любимка. Не можех да взема никакво решение, а причината за това беше отчасти и тази, че моментът, когато трябваше да я загубя, приближаваше, а това никак не ми беше приятно.

Следобед съобщих на господин Барбаро за граф А. С. Той влезе със своя син. Същинско подобие на сестра му. Господин Барбаро го заведе в своя кабинет, за да говори по техния въпрос и след един час се върна. Щом господата си отидоха, добрият господин Барбаро, както очаквах, ме помоли да запитам моя ангел, дали би трябвало да ходатайствам за граф А. С. Той написа въпроса и аз му написах небрежно следния отговор:

Вие трябва да се намесите в тази работа, но само за да накарате бащата да прости на дъщеря си, като остави мисълта да я принуди да се омъжи за нейния прелъстител, защото по Божията воля Стефани е осъден на смърт.

Този отговор предизвика удивление и аз самият бях твърде учуден, задето се бях осмелил да го дам. Но бях воден от едно предчувствие, че Стефани ще загине от нечия ръка и може би беше любовта, която ме караше да мисля така. Господин Брагадино, който считаше предположенията ми за безпогрешни, каза, че е твърде вероятно Стефани да е вече мъртъв.

— Поканете бащата и сина — каза Барбаро, — да дойдат утре за обяд. Трябва да бъдем много внимателни и преди да го склоним да прости на дъщеря си, е необходимо да узнаем къде е тя.

— Обещавам ви — отговорих, — да запитам утре добрия си гений.

Така спечелих време, за да мога да узная първо мнението на бащата и сина. Смеех се вътрешно при това, че се бях принудил да отправя Стефани на онзи свят, за да не засрамя гадателя си.

Прекарах цялата вечер при младата графиня, която не се съмняваше в добротата на своя баща и имаше пълно доверие в мен.

Какво удоволствие изпита прелестното момиче, кога ѝ казах, че на следния ден ще обядвам с баща ѝ и брат ѝ, и след това ще ѝ разкажа всичко, което ще се говори за нея! Но какво удоволствие намерих също и аз в убеждението ѝ, че трябваше да ме цени и че без мен непременно би пропаднала в един град, в който политиката на правителството търпи благосклонно разврата като доказателство за привидно съществуващата лична свобода, която обаче съумява да ограничи

отново посредством хиляди средства. Ние се поздравихме взаимно за нашата тъй неочаквана среща и за еднаквостта на нашите решения, които считахме за чудесни. Бяхме възхитени, че на притегателната сила на нашите лица трябваше да припишем готовността ѝ да последва поканата ми, да послуша съвета ми, тъй като аз бях маскиран, а нейната качулка изпълняваше ролята на маска. Не се съмнявахме, че това беше наредено от небето, за да ни запознае, и ние се влюбихме един в друг, без да забележим това.

— Признайте — казах аз в момент на мечтание, обсипвайки ръката ѝ с хиляди целувки, — признайте, че бихте се страхували от мен, ако бяхте разбрали, че съм влюбен.

— Ах, аз се страхувам само да не ви загубя.

Това признание, изказано с един тон и съпроводено от един поглед, които гарантираха истината, беше електрическата искра, която ме хвърли цял в огъня. Взех я внезапно в обятията си, притиснах устата си върху устните ѝ и когато не видях в красивите ѝ очи нито гордо негодувание, нито следа от студена услужливост, отдадох се на сладкото възбуждение, което любовта ми вдъхваше. И когато плувах в море от нарастващи възхищения, в лицето ѝ четях удовлетворение, любов и срам и всички ония чувства, които повишават прелестта на най-хубавата победа.

Едва дошла на себе си, тя наведе очи и от гърдите ѝ се изтръгна дълбока въздишка. Мислейки, че съм отгатнал причината, аз се хвърлих в краката ѝ и я помолих с най-нежен тон да ми прости.

— Каква обида приятелю мой и какво да ви прощавам? Вие отгатнахте зле мислите ми. Вашата нежност ме накара да помисля за щастieto си, и в същия момент един ужасен спомен изтръгна тази въздишка. Седнете.

Беше вече полунощ. Казах ѝ, че нейната чест изисква да я оставя. Маскирах се отново и си отидох. Бях така трогнат, така очарован, задето бях постигнал едно щастие, за което не се считах още достоен, че отдалечаването ми трябваше да ѝ се струва малко грубо. Не заспах. Прекарах една от ония неспокойни нощи, в които въображението на един млад влюбен гони непрекъснато призрака на действителността. Бях се насладил на тази действителност, но не бях я изчерпал, и мислено се нахвърлих върху обекта, който трябваше да направи насладата ми пълна. Главните артисти в тази нощна драма бяха

любовта и въображението, надеждата идваше едва на втора линия и играеше повече мълчалива роля. Каквото и да се казва, по начало надеждата е само едно ласкаещо чувство, което разумът търпи, единствено защото има нужда от илюзии. Щастливи са хората, които, за да се насладят на живота, нямат нужда нито да се надяват, нито да се грижат за нещо.

Когато помислих при събуждането си за смъртната присъда, която бях издал над Стефани, бях малко смутен. Бил желал да я оттегля, както за честта на моя гадател, когото видях изложен по един опасен начин, така и за Стефани, когото вече не мразех толкова, откакто дължа нему съкровището, което притежавах.

Графът и синът му дойдоха на обяд. Бащата беше един съвсем обикновен човек, непресторен и естествен. В очите му се четеше мъка, поради неприятното приключение и затруднението да го изведе докрай, но липсваше и най-малка следа от гняв. Синът — хубав като бог на любовта, беше умен и приятен. Неговата непринуденост ми хареса и с намерение да спечеля приятелството му, аз се занимавах предимно с него.

При десерта господин Барбаро съумя тъй да убеди графа, че сме четирима души с една душа, щото добрият човек заговори вече без стеснение. Той похвали дъщеря си във всяко отношение, след това ни увери, че Стефани никога не е стъпвал в къщата му и затова той не можел да разбере чрез каква магия му се е удало да подведе момичето, с което не бил говорил другояче, освен през нощта, на улицата или на прозореца. А тя, два дни след като той отпътувал с пощенската кола, тръгнала сама и пеша.

— Не може — каза господин Барбаро, — нито да се твърди, че е прелъстена, нито да се докаже, че е отвлечена от Стефани.

— Чувствувам това и все пак фактът е факт. Тъй като сега, когато никой не го знае къде е, той може да бъде само с нея. Аз обаче не желая нищо друго, освен да се ожени за нея.

— Струва ми се, че би било по-добре да не извършваме никаква принудителна сватба, която би направила дъщеря ви нещастна, тъй като Стефани е във всяко отношение един от най-големите нехранимайковци измежду нашите секретари.

— Ако бях на вашето място — каза господин Брагадино, — бих се умиловил при разкаянието на дъщеря си и бих ѝ простил.

— Къде е тя! Готов съм да я прегърна, но не мога да повярвам, че тя се разкайва. Повтарям, тя може да бъде само при него.

— Сигурно ли е, че е дошла тук, след като е напуснала Ч.?

— Научих това от самия капитан на кораба. Слязла е на брега на двадесет крачки от Римската врата. Една маскирана личност, която я очаквала, пристъпила към нея и двамата изчезнали неизвестно къде.

— Тава е, може би Стефани.

— Не, понеже той е нисък, а маскираният бил висок. Освен това, научих, че Стефани бил заминал два дни преди пристигането на дъщеря ми. Маскираният, с когото е отишла, трябва да е приятел на Стефани, който я е завел при него.

— Но това са само предположения, драги ми графе.

— Четири лица, които са видели маската, твърдят, че знаят коя е тя. Но те не са на едно и също мнение. Ето показанието. Аз ще дам всички тези четири имена на членовете на съвета на десетте, ако Стефани отрече, че дъщеря ми се намира в негова власт.

Записката, която той предаде на господин Барбаро, съдържаше само имената на четири обвиняеми, но също и имената на обвинителите. Последното име, което господин Барбаро прочете, беше моето. Когато го чух, аз инстинктивно извих главата си, при което тримата приятели избухнаха едновременно във висок смях.

Когато господин Брагадино видя, че графът се учуди на тази веселост, той му каза:

— Казанова е мой син и ви давам думата си, че ако вашата дъщеря е в ръцете му, то тя се намира в сигурни ръце, макар той да не изглежда тъкмо човекът, на когото могат да се поверяват млади момичета.

Удивлението, изненадата и смущението на бащата и на сина бяха просто за рисуване. Добрият и нежен баща ме помоли със сълзи на очи за извинение, оправдавайки се с евентуалното ми поведение, ако съм на неговото място. Вместо отговор, аз го прегърнах няколко пъти. Доносчикът, който ме бе познал, беше един сводник, когото известно време преди това бях набил, защото ме беше измамил. Ако се бях забавил за миг да завладее нещастната графиня, тя не би му избягала и той би я напълно съсипал, като би я завел в някое лошо място.

Нашият разговор доведе до заключението, че графът не поиска да потърсим помощта на съвета на десетте, преди да се разкрие къде е

Стефани.

— От шест месеца, господин графе — казах му аз, — не поддържам вече връзки с него, но обещавам ви да го убия на дуел, щом се появи.

— Вие ще го убиете, само тогава — каза със студено изражение младият граф, — когато той убие мен.

— Господа — извика господин Де Брагадино, — аз ви уверявам, че никой от вас двамата няма да се дуелира със Стефани, защото той е мъртъв.

— Мъртъв? — запита графът.

— Тази дума не трябва да разбирате буквално — каза предпазливия Барбаро, — но съвсем сигурно нещастникът е мъртъв за честта.

След тази истинска драматична сцена, която ми подсказа, че край на драмата приближаваше, аз се отправих към моята обожаема графиня, като сменях на три пъти гондолата, една необходима предпазливост, за да заблудя шпионите.

Дадох на любопитната графиня, която беше нетърпелива да ме види, точен доклад за всичко. Тя заплака от радост, когато ѝ съобщих казаното от нейния баща и копнежа му да я прегърне. Но когато я уверих, че никой не знае, че Стефани е бил в нейната стая, тя се хвърли на земята, за да благодари на Бога.

След това ѝ повторих думите, които брат ѝ беше казал с такова хладнокръвно изражение: „Вие ще го убиете само тогава, когато той убие мен.“ Сега тя ме прегърна, нарече ме неин ангел пазител, неин спасител и обля лицето ми със сълзи. Обещах ѝ да доведе най-късно в по-други ден нейния любим брат, след това се нахранихме и за Стефани или за отмъщение не стана дума. След тази превъзходна вечеря се отдадохме в продължение на цели два часа напълно на любовта.

Напуснах я към полунощ с обещанието, че ще ме види отново много рано сутринта. Не прекарах нощта при нея, за да може хазайката с чиста съвест да се закълне, ако стане нужда, че не съм прекарал нито една нощ там. Между другото това беше добра идея, тъй като при завръщането си в къщи намерих още будни тримата си стари приятели, които ме очакваха с нетърпение, за да ми съобщят изненадваща новина, която господин Де Брагадино научил в сената.

— Стефани — каза Де Брагадино, — е мъртъв, както нашият ангел Паралис ни беше разкрил. Той е мъртъв за света, тъй като е станал капуцин. Знаем, че това е боже наказание. Да се преклоним пред Създателя на всички неща и пред небесните сили, които ни удостояват да знаем това, което никой не знае.

— Сега обаче делото трябва да бъде изведено докрай и добрият баща да бъде утешен. Ние трябва да попитаме Паралис къде е това момиче, вероятно тя не е при Стефани, тъй като не е прокълнатата да стане капуцинка.

— Няма нужда да искам съвет от моя ангел, мили татко, за да го чуя, трябваше да пазя досега в тайна мястото, където се намира младата графиня.

След това им разказах цялата история, с изключение на това, което не биваше да знаят, тъй като в главите на тези трима отлични мъже, които сами бяха задължени с големи лихви на любовта, в този случай греховната любов беше нещо отвратително. Господата Дандоло и Барбаро бяха много изненадани, когато научиха, че младата дама от четиринадесет дни се намира под моя закрила, но господин Де Брагадино ми каза, че няма нищо чудно в това, тъй като то се съдържа в кабалистичната система и освен това му било известно.

— Само че — добави той, — трябва да се пази в тайна от графа, докато бъдем уверени, че той ѝ е простил и че ще я заведе в родния ѝ град, или другаде, където тя пожелае.

— Трябва да ѝ прости — допълних аз, — тъй като чудесното момиче никога не би напускало Ч., ако прелъстителят не беше ѝ дал писмено обещание за женитба. То е отишло пеш до търговския кораб, от който слезе в момента, когато аз излизах пред Римската врата. Някакво внушение ме накара да я заговоря и да я поканя да ме последва. Самата тя се подчини като по внушение и аз я отведох на недостъпно за любопитството място, под закрилата на една благочестива жена.

Моите трима приятели слушаха така внимателно, че изглеждаха като три статуи. Предложих им да поканят за идущия ден графа на обяд, тъй като се нуждаех от време, за да се „посъветвам“ с Паралис. След като се разбрахме какво да говорим пред графа, всички отидохме да спим.

Спах само четири или пет часа, после се облякох бързо, отърчах при моя ангел и заповядах на вдовицата да донесе кафето едва когато я повикаме, тъй като се нуждаем от няколко спокойни часа, за да напишем множество писма.

Намерих моята богиня в леглото и доволна от появата ми. В продължение на десетина дни я бях виждал само тъжна, мрачна и замислена. Нейното ново задоволство, което можех да припиша на себе си, ме изпълни с ликуване. За първи път бяхме заедно като щастливи влюбени и се обсипвахме разточително с доказателства за любов, за нежност и за благодарност.

След нашите дивни любовни борби аз й дадох отчет за всичко, но любовта беше така изпълнила тази чиста и чувствителна душа, щото най-главното беше станало съвсем второстепенно за нея. Все пак тя беше съвсем смаяна от новината, че нейният прелъстител станал капуцин. Изказа много разумни разсъждения върху събитието и накрая го съжали. Когато съжаляваме, вече не мразим. Само възвишени и благородни души са способни на такова прощаване. Тя одобри напълно моето предоверяване на тримата ми приятели, че тя е под мое покровителство и ми предостави правото да направя всичко, за да я събера с нейния баща.

От време на време помисляхме за това, че моментът на нашата раздяла беше близък и тогава чувствавахме неприятен страх, който миг след това забравяхме в най-висше сладострастие.

— Защо не можем да си принадлежим за цял живот? — запита достойното за обожаване момиче. — Не познанството със Стефани ме направи нещастна, а твоята загуба ще причини това.

Най-сетне трябваше да прекъснем сладкото общуване, тъй като часовете протичаха с невероятна бързина. Напуснах я щастлива, с очи, влажни от сълзи на щастие.

На масата господин Барбаро ми каза, че посетил майката на Стефани, негова мнима роднина. Тя не била разсърдена от решението на сина си, макар че той бил единственото й дете. „Той трябваше да избира между смъртта и капуцинерското расо казала тя, и той взе най-умното решение.“

Графът и неговият син, много изненадани от решението на Стефани, желяеха само да намерят отново младата графиня, за да я отведат обратно в Ч. при семейството ѝ. Но за да узнаят мястото на



пребиваването ѝ, графът беше решен да накара да призоват четиримата обвинени и тези, които ги посочваха, освен мен. Това ни принуди да му обясним, че тя е под мое покровителство и господин Де Брагадино се нагърби да му разясни работата.

Всички бяхме поканени на вечеря у графа, с изключение на господин Де Брагадино, който се беше извинил. Ние отидохме, и това ми попречи да посетя тази вечер моята богиня, но твърде рано на следния ден бях с нея, за да наваксам загубеното време. След като бе решено бащата да узнае още същия ден всичко, разделихме се едва към обяд.

Нямахме никаква надежда да бъдем отново сами, тъй като следобед аз трябваше да доведе брат ѝ при нея.

Графът и неговият син се храниха с нас и когато станяхме от масата, господин Де Брагадино каза.

— Нека се радваме, господин графе, вашата дъщеря е намерена!

Каква приятна изненада за бащата и сина! Господин Де Брагадино им показва обещанието за женитбата, което Стефани беше писал до графинята, и каза:

— Това, господа, е забъркало за момент главата на нашата любезна млада дама, когато е узнала, че той е напуснал Ч. без нея. Тя се е отправила сама пеша и едва пристигнала тук, случаят я събрал с младия човек, когото виждате тук. Той я убедил да го последва и я предал в ръцете на една почтена жена, от която тя оттогава не се е отделяла. Сега ще си тръгне само за да се хвърли в прегръдките ви, щом като е сигурна, че ще намери прошка и забрава за извършеното прегрешение.

— Тя може да бъде сигурна в моята прошка — каза бащата с нежно въодушевление. И обръщайки се към мен, продължи:

— О, господине, имайте добрината и не се бавете да ми доставите успокоението, от което зависи щастието на живота ми.

Аз го прегърнах сърдечно и му казах, че тя ще му бъде върната утре, но още днес ще заведе сина му при нея, за да я подготви за това сладко събиране. Господин Барбаро пожела да присъствува и младият граф ме прегърна, възхитен от това ми предложение. Закле ми се във вечно приятелство.

Излязохме и една гондола ни отведе за няколко мига до мястото, където съхранявах едно по-скъпоценно съкровище от ябълките на

Хесперидите<sup>[3]</sup>. Но уви! Трябваше да загубя завинаги това съкровище, което и днес още ми причинява сладко потръпване.

Избързах пред моите двама спътници, за да съобщя за приближаването им на моята млада и красива приятелка и когато ѝ казах, че бях наредил работата така, щото баща ѝ да я види едва на следния ден, тя извика с израз на щастие:

— Ах, значи ще можем да прекараме още няколко часа заедно! Иди, приятелю, и повикай брат ми.

Върнахме се с господата. Как да опиша драматичната сцена, която се разигра? Колко далеч от природата ще бъде винаги изкуството! Братската любов и възхищението, които се изписаха по тези две прелестни лица, със слаб примес от смущение по това на достойната за обожаване сестра, чистата радост, която блестеше през най-нежните прегръдки, най-красноречивите възклицания, последвани от едно още по-красноречиво мълчание, техните нежни погледи, които искряха като светкавици над роса от прочувствени сълзи, след това нейното объркване, когато внезапно се досети, че е забравила дължностите на учтивостта спрямо един високопоставен знатен господин, когото виждаше за първи път, най-сетне и към моята личност, мълчаливият и същинският виновник на тази сцена, който обаче беше съвсем забравен поради всички тези изблици на чувства — всичко това представляваше една картина, която най-сръчният художник с мъка би могъл да предаде.

Най-после седнахме, графинята между брат си и господин Барбаро на един диван, аз срещу нея на една табуретка.

— Кому дължим, скъпа сестро, щастieto да те намерим отново?

— На моя ангел пазител — каза тя, подавайки ми ръка, — на този благороден мъж, който ме очакваше, като че ли му беше внушено от небето да бди над твоята сестра. Той ме спаси, предпази ме от бездната, която се отвори пред краката ми. Той ме спаси от позора, който ме заплашваше и за който няхах никакво понятие. И той целува, както виждате, ръката ми за първи път.

Тя притисна кърпичката си към хубавите си очи, за да изтрие няколко сълзи.

Това е истинската добродетел, която не изгубва никога благородния си характер, дори когато срамът изтръгна от нея една невинна лъжа. И едва ли в този момент любезната графиня съзнаваше,

че лъже. Чрез нейната красива уста говореше една чиста, добродетелна душа. Тази именно добродетел отразяваше нейния характер. Очевидно въпреки заблужденията си, тя никога не се бе отделяла от възвишените си добродетели. Едно младо момиче, което се подчинява на любовта и на чувството, че може да извърши престъпление и затова не може да има и никакви угризения на съвестта.

Когато нежното посещение свърши, тя каза, че желае страстно да се хвърли в краката на баща си, но иска това да стане едва надвечер, за да не се даде на съседите повод за клюки. Уговорихме се тази среща, която трябваше да донесе развръзката на драмата, да се състои едва с настъпването на следната нощ.

После отидохме у графа, който ни беше поканил за обяд. Този добър и честен човек, който беше твърдо убеден, че дължеше на мен своята чест и тази на неговата дъщеря и на неговото семейство, говореше само с мен и ме гледаше с възхищение. При това той се радваше, че знаел още преди моето признание, че съм бил този, който пръв е говорил с нея след слизането ѝ от пазарския кораб. Преди да се разделим, господин Барбаро покани всички на обяд за следния ден.

Аз отидох при моята красавица твърде рано. Беше опасно да останем дълго заедно. Затова използвахме възможно най-добре малкото мигове, които любовта още ни предоставяше.

След като се насладихме до изтощение на всичко, каквото най-оживената нежност може да даде като блажено сладострастие на двама млади, силни и страстно влюбени, моята млада графиня се облече, обу си обувките и целувайки своите чехли каза, че само смъртта ще я раздели от тях. Аз я помолих за една къдрица от косите ѝ, която получих веднага. Накарах да приготвят от нея симетрично парче към връзката от косите на госпожа Ф., която още носех.

На смрачаване графът, синът му, господата Дандоло, Барбаро и аз се отправихме към графинята. Щом видя баща си, тя се хвърли в краката му, проливаща горещи сълзи. Той я повдигна бързо, прегърна я, прости ѝ и ѝ даде своята бащинска благословия. Всичко това стана с нежност, с чувство и любов. Един час по-късно съпроводихме семейството до гостоприемницата и след като им пожелахме най-щастливо пътуване, аз се върнах с двамата си приятели при господин Де Брагадино, комуто разказах всичко, което се бе случило.

На следната сутрин мислехме, че те вече са отплавали, когато ги видяхме да идват към двореца. Не пожелали да напуснат Венеция, без да ни видят отново и да ни благодарят за голямата услуга, която ние, и особено аз, както вярвах, им бяхме направили. Господин Де Брагадино, който не беше виждал още младата графиня, беше много изненадан от извънредната прилика на брата със сестрата.

След като взеха няколко освежителни напитки, те се качиха отново в тяхната пеота, която трябваше да ги отведе за двадесет и четири часа в Понтелагоскуро на река По, тоест на границата на Папската държава. Аз можех само с очи да изразя на божественото момиче всичко, което сърцето ми чувствуваше в този момент. Тя разбра езика им, а нейният — лесно да отгатна.

Никога една препоръка не е била по-удобна от тази, отправена по този случай до господин Барбаро. Тя послужи за спасяването на едно почтено семейство и ми спаси неприятностите, които бих имал, ако трябваше да давам сметка пред съвета на десетте, какво е станало с госпожицата, защото без съмнение, щях да бъда изобличен, че съм я взел със себе си.

Няколко дни по-късно всички четирима отпътувахме за Падуа, за да останем там до края на есента. Изпитах болката да не намеря там доктор Гоци. Той беше станал пастор в едно градче, където живееше заедно с Бетина. Тя не могла да издържи при негодника, който се беше оженил за нея само за да ѝ ограби малката зестра и да я направи неимоверно нещастна.

Спокойното безделие на големия град можеше малко да ми хареса и за да убия скуката, аз се залюбих с най-прочутата венецианска куртизанка. Наричаше се Анчила и бе същата, за която по-късно се ожени прочутият танцьор Кампиони. Отвеждайки я в Лондон, тя станала причина за смъртта на един много галантен англичанин. По-късно ще говоря по-обстойно за нея, сега искам да разкажа само за едно събитие, което стана причина любовта ми да продължи само три или четири седмици.

Граф Медини, един млад лудетина като мене и с наклонности като моите, ме представи на момичето. Графът беше неустрашим играч и отявлен враг на щастието. У Анчила, чийто главен любовник бе той, се играеше и добрият апостол ме удостои със запознанството с неговата любовница само за да може да ме измами в играта на карти.

Действително в началото бях измамван, но тъй като не забелязвах нищо, отнасях се любезно с измамника. Но когато един ден се видях ограбен по много очевиден начин, аз измъкнах револвер от джоба си, поставих дулото на гърдите му и заплаших да го убия, ако не ми върне обратно всичко, което ми бе откраднал. Анчила припадна, той обаче ми върна парите и ме покани да изляза заедно с него, за да кръстосаме шпагите си. Приех, поставих револвера на масата и ние излязохме. Пристигнали на едно удобно място, изтеглихме на лунна светлина шпагите и аз имах щастието да го набода в рамото. Тъй като графът не можеше вече да протяга ръката си, той бе принуден да ме помоли за пощада.

След тази победа легнах и дълго спях. Но когато рано сутринта разказах за случката на моя баща, разбрах, че трябваше да последвам съвета му и да напусна моментално Падуа.

Граф Медини беше през целия си живот мой враг. Ще имам случай да говоря отново за него, когато читателят ме открие в Неапол.

Останалата част от годината протече по обикновения начин на живеене, без големи събития и от щастието аз бях ту доволен, тя недоволен.

Към края на януари 1747 година получих писмо от младата графиня А. С., която не носеше вече името си, понеже се беше омъжила за някакъв маркиз. Тя ме молеше, ако случаят ме доведе в града, където тя живееше, да се престоря, че не я познавам, тъй като имала щастието да бъде свързана с мъж, който спечелил сърцето ѝ, след като му дала ръката си.

Бях вече научил от брата ѝ, че веднага след завръщането ѝ майка ѝ я отвела в града, откъдето тя ми пишеше. Там у един роднина, при когото живеела, се запознала с един мъж, който си поставил за цел да я направи щастлива. Аз я видях една година по-късно и без писмото, което ми бе писала, сигурно бих се представил на нейния съпруг. Сладостите на мира са за предпочитане пред прелестите на любовта, но човек не мисли така, когато е влюбен.

По това време ме беше пленила за около четиринадесет дни една млада, много красива венецианка, която баща ѝ Рамон излагаше на възхищението на публиката, като я караше да танцува в театъра. Бих носил, може би, по-дълго време моите окови, ако Химен не ги беше строшил. Нейната покровителка, госпожа Чечилия Балмарно, намери

подходящ за нея съпруг в лицето на един френски танцьор на име Бине, който прие името Бинети. По такъв начин винаги младата съпруга можеше да остане италианка и нямаше нужда да става францужойка. Тази Бинети притежаваше особеното и рядко преимущество, че годините оставяха само леки следи по чертите ѝ. Изглеждаше винаги млада за всички нейни любовници, дори и за най-големите познавачи на застарели черти. Мъжете не желаят обикновено нищо повече от това, да бъдат излъгани от една илюзия. Нещо повече — те имат право дори да не си дават труд да се убеждават в противното. Последният любовник, комуто тази рядка жена причини смъртта чрез прекалени удоволствия, беше някой си Мошчуски, поляк, когото съдбата доведе преди седем или осем години във Венеция. Тази Бинети беше тогава на шестдесет и три години.

Животът, който водех във Венеция, би могъл да ми изглежда щастлив, ако можех да се въздържа да залагам в басета<sup>[4]</sup>. На Ридоти държането на банката беше позволено само на благородници, те не биваше да бъдат маскирани и бяха длъжни да носят облеклото на патриции, с голямата перука на главата, която от началото на столетието принадлежеше към служебното облекло. Аз играех и правех грешки с това, защото не притежавах нито разума да престана, когато щастието беше против мен, нито волята да спра, когато бях на печалба. Тогава играех, наистина, само от скъперничество. Обичах прахосничеството, но ми беше жално за всеки разход, ако той не ставаше за сметка на спечелените от игра пари.

Към края на месец януари имах нужда да се снабдя с двеста цехина. Госпожа Манцони ми предостави чрез една друга дама един брилянт, който зложих срещу петстотин цехина. Оставих го в зложната къща в Тревизо, на петнадесет мили от Венеция. Тази къща заемаше пари срещу пет процента от стойността на зложната вещ. Това добро и полезно заведение липсва във Венеция заради страхотната съпротива на евреите.

Станах рано и отидох пеша до края на канала Реджио с намерението да взема гондола до Местре, където щях да наема една пощенска кола, която за по-малко от два часа би ме отвела до Тревизо. Оттам бих се завърнал още същия ден, след като зложя брилянта и бих могъл да преспя отново във Венеция.

Когато минах по кея на Сан Джобе, видях в една гондола с две весла едно много богато натруфено селско момиче. Спрях се да я разгледам. Лодкарят на кормилото помисли, че искам да използвам случая, за да стигна по-евтино до Местре и нареди на колегата си в задната част на гондолата да спре на брега. Когато видях красивото лице на селянката, не се поколебах нито за миг, качих се и му платих двойно, за да не приема никого повече. Един стар свещеник бе седнал до момичето. Той стана, за да седна аз, но го принудих учтиво да запази мястото си.

---

[1] Антон Рафаел Менгс, прочут германски художник (1728–1779). — Б.пр. ↑

[2] Марк Порций Цензорий Катон, римски философ, живял в строга нравственост. — Б.пр. ↑

[3] Митологични три девойки, дъщери на Атлас, които притежавали градина с дървета, раждащи златни ябълки, пазени от стоглаво животно. Херкулес влязъл в тази чудотворна градина, убил чудовището и ограбил златните ябълки. — Б.пр. ↑

[4] Хазартна игра на карти. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

АЗ СЕ ВЛЮБВАМ В КРИСТИНА И Й НАМИРАМ ДОСТОЕН СЪПРУГ. ТЯХНАТА СВАТБА.

— Тези лодкари — ми каза побелелият свещеник, за да започне разговор, — имат голям късмет. Съгласиха се да ни вземат в Риалто за тридесет солди при условие, че намерят и други пътници и ето, един вече се появи. Сигурно ще намерят и други.

— Когато аз съм в някоя гондола, Ваше Високопреподобие, в нея вече няма място за други.

С тези думи аз подадох на лодкарите още четиридесет солди и те, доволни, започнаха да ми благодарят, наричайки ме превъзходителство. Добрият абат взе всичко това за чиста монета и ме помоли за извинение, задето не ми е дал тази титла.

— Тъй като не съм никакъв венециански благородник, Ваше Високопреподобие, тази титла не ми приляга.

— Ах! — намеси се младото момиче. — Това наистина ме радва!

— А защо, госпожице?

— Защото не се чувствавам свободно в присъствието на някой благородник. Но все пак предполагам, че вие сте известен човек.

— Също не, госпожице, аз просто съм писар при един адвокат.

— Това ме радва още повече, тъй като предпочитам да съм в обществото на хора, които не се считат за нещо повече от мен. Моят баща беше арендатор, брат на моя чичо, когото виждате тук. Той е пастор в Пр., където съм родена и възпитана. Тъй като съм единствена дъщеря, ще наследя имуществото на моя баща, който е умрял, и това на моята майка, която боледува отдавна и не ще живее още дълго. Това много ме наскърбява, обаче лекарят вече ни предупреди. Но да се върна на думата си. Вярвам, че разликата между един адвокатски писар и дъщерята на богат арендатор не е чак толкова голяма. Казвам го само така, между другото, тъй като знам, че на път човек среща всевъзможни хора, нали, чичо?



— Вярвате ли, господин абате, че щях да дойда, ако не бях привлечен от красотата на вашата хубава племенница?

При тези думи добрите хора избухнаха в смях. Понеже не намирах забележката си чак толкова смешна, счетох, че спътниците ми са малко простовати, но съвсем не се подразних от това си откритие.

— Защо се смеете така, красива госпожице? — запитах я аз. — Искате да ми покажете белите си зъби ли? Признавам, че във Венеция не съм виждал никога толкова хубави зъби.

— О, съвсем не, драги господине, макар че във Венеция всеки ми правеше този комплимент. Уверявам ви, че в Пр. всички момичета имат също такива бели хубави зъби, като моите. Нали, скъпи ми чичо?

— Да, мила племеннице.

— Господине, аз се смеех за нещо друго, което никога не бих ви казала.

— Кажете ми го все пак, моля ви се.

— О, не, никога!

— Аз сам ще ви го кажа — обади се пасторът.

— Недей! — каза тя, като смръщи красивите си вежди. — Недей, или ще си ида.

— Хайде стига, скъпа моя. Знаете ли какво ми каза тя, когато ви съгледа на кея? „Виж там този красив младеж, който ни гледа. Ядосва се, че не е при нас.“ И когато видя, че накарахте гондолиерът да спре, изведнъж ѝ стана много приятно.

Докато пасторът разказваше, разсърдената племенница го удряше по рамената.

— Защо, мила ми Кристина, се сърдите, задето съм узнал, че ви харесвам? Аз, напротив, съм много доволен, че знаете колко хубава ви намирам.

— Вие само за момент сте възхитен от мен. Добре познавам венецианците. Те всички ми казваха, че били възхитени от мен, но никой от тези, които биха ми подхождали, не ми се обясни.

— Какво обяснение очаквахте?

— Обяснението, което мога да изисквам, господине, едно предложение за женитба в църквата в присъствието на свидетели. А ние останахме цели четиринадесет дни във Венеция, нали, чичо?

— Моето момиче — каза пасторът — е добра партия, както сам виждате. Освен това притежава три хиляди талера. Тя винаги е

казвала, че иска да се омъжи за венецианец и аз я съпроводи до Венеция, за да има възможност там да завърже подходящи запознанства. Една жена от добро семейство ни даде подслон в продължение на четиринадесет дни и я заведе в доста къщи, където са я видели мнозина млади хора на възраст за женитба. Тези обаче, които са ѝ харесали, не искали и да чуят за женитба, а онези пък, които пожелали да се оженят за нея, не били по нейния вкус.

— Та мислите ли — казах му аз, — че една женитба става така лесно, като да забъркаш омлет? Четиринадесет дни във Венеция са нищо, там трябва да се прекарат най-малко шест месеца. Аз, например, намирам племенницата ви за извънредно красива и бих се счел за щастлив, ако жената, която Бог ми е определил, прилича на нея, но дори веднага да ми наброи тук в този час петдесет хиляди талера, за да се ожения за нея, пак не бих се съгласил. Един млад, разумен човек, преди да се ожени за някоя девойка, трябва да опознае характера ѝ, защото нито парите, нито красотата могат да осигурят щастието в един дом.

— Какво разбирате вие под характер<sup>[1]</sup>? — попита Кристина. — Имате предвид красив почерк?

— Не, ангеле мой. Вие просто ме карате да се смея. Отнася се до качествата на сърцето и ума. Аз също ще трябва да се ожения някога и търся партньорка от три години насам, но все напразно. Опознах много момичета, почти толкова красиви като вас, всичките с добра зестра, но след като общувах по два-три месеца с тях, се убеждавах, че няма да ме направят щастлив.

— Че какво им липсваше?

— Ще ви кажа на драго сърце, госпожице, понеже не ги познавате. Едната, за която сигурно бих се оженил, тъй като я обичах много, бе извънредно суетна. Достатъчни ми бяха само два месеца, за да го забележа. Тя би ме съсипала с рокли, мода и лукс. Помислете само, та тя даваше по една цехина месечно за фризьор и най-малко още по една за помада и благоуханни води.

— Това сигурно е била някоя глупачка. Аз давам само десет солди годишно за восък, който смесвам с козя мас и така си правя сама чудесна помада.

— Друга една, за която без малко щях да се ожения преди две години, страдаше от нещо, което би ме направило нещастен за цял

живот. Щом забелязах това, аз незабавно прекъснах посещенията си.

— И какво беше това страдание?

— Тя имаше такава конструкция, че не би могла да стане майка, а това е направо ужасно, тъй като, ако се ожения, аз обезателно ще искам да имам деца.

— Единствен Бог е господар на това, господине. Впрочем аз знам, че съм напълно здрава, нали, чичо?

— Друга пък беше прекалено набожна, а аз и това не желая. Тя бе толкова съвестна, че всеки трети или четвърти ден ходеше да се изповядва и изповедта ѝ траеше най-малко един час. Аз бих искал жена ми да е добра християнка, но не и калугерка.

— Била е, може би, някоя голяма грешница или много проста личност. Аз се изповядвам веднъж месечно и казвам всичко за две минути. Нали така, чичо? И ако не ми задавахте въпроси, не бих знаела какво да ви кажа.

— Друга пък искаше да се покаже по-образована от мен, макар че всяка минута казваше по някоя глупост. Друга една беше постоянно тъжна, а аз обичам веселите хора.

— Виждате ли, чичо, а вие с мама винаги ме упреквахте, че съм непрекъснато весела.

— Една друга, която много скоро напуснах, постоянно се страхуваше да остане с мен и когато я целунех, веднага тичаше да разкаже това на майка си.

— Тя е била наистина глупава. Аз не съм изслушвала още нито един любовник в Пр., защото там има само груби селяни, но все пак съм сигурна, че има известни неща, които не бих разказала на майка си.

— На друга пък дъхът ѝ ужасно миришеше, друга пък се пудреше непрестанно. Тези отвратителни недостатъци за жалост притежават всички момичета. Затова много се страхувам, че никога няма да се ожения. Аз държа, например, тази, за която ще се ожения, да има черни очи, а днес почти всички момичета изучиха тайната да си ги боядисват. Но аз не ще се оставя да бъда измамен, защото вече имам голям опит.

— Моите очи черни ли са?

— Ха, ха!

— Какво „ха-ха“, защо се смеете?

— Смея се, защото изглеждат черни, но не са. Въпреки това вие сте много мила.

— Та това е смешно. Вие мислите, че очите ми са боядисани? А казвате, че сте опитен! Очите ми, господине, могат да са красиви или грозни, но са такива, каквито Бог ми ги е дал. Нали, чичо?

— Аз винаги съм го вярвал, мила племенничке.

— А вие не го вярвате? — ме попита живо тя.

— Не, те са много красиви, за да ги считам за естествени.

— Боже мой! Това е твърде силно казано.

— Извинете, красива госпожице, виждам, че съм бил твърде откровен с вас.

След този спор последва мълчание. Пасторът се усмихваше от време на време, а момичето се мъчеше да прикрие своето недоволство.

Погледнах я скришом и видях, че сълзи напират в очите ѝ. Това ме наскърби много, тъй като тя беше наистина прелестна. Натруфена като богата селянка, тя носеше на главата си златни игли и фиби на стойност над сто цехина, които придържаха плитките на абаносовочерните ѝ коси. Дълги масивни обици и една златна верижка, която опасваше поне двадесет пъти алабастровата ѝ шия, придаваха на лицето ѝ с цвета на лилия и роза очарователен блясък. Това бе първата селска красота, която виждах с такъв накит. Шест години по-рано в Паезано милата Лучия ме бе пленила по друг начин.

Кристина не отронваше нито дума, но личеше, че е близо до отчаяние, тъй като тъкмо очите ѝ бяха най-красивото нещо в нея, а аз извърших варварството да оспоря тяхната естественост! Вероятно тя вече ме презираше и ако не плачеше, то бе само заради това, че е много сърдита. Между това аз се въздържах от поучения, тъй като очаквах тя самата да предизвика развръзката.

Когато гондолата навлезе в дългия канал на Мангера, попитах пастора дали има вече осигурена кола за Тревизо, тъй като, за да стигне в Пр., той трябваше да мине през Тревизо.

— Ще вървя пеш — ми отговори добрият човек, — тъй като моята енория е бедна, а за Кристина все ще намеря място в някоя кола.

— Ще ми направите истинско удоволствие, ако и двамата седнете в моята кола. Тя е четириместна и ще се чувстваме в нея съвсем удобно.

— Това е цяло щастие, на което не сме се и надявали.

— Не, не, чичо! Не искам да пътувам с този господин.

— Че защо не, мила племенничке?

— Защото не искам!

— Аха! — казах аз, без да я погледна. — Така обикновено се награждава откровеността.

— Не беше никаква откровеност от ваша страна, господине — отговори тя бързо. — Беше си чиста злоба! За вас не ще се намерят вече в целия свят никакви черни очи, но понеже казахте, че обичате тъкмо такива, това ме радва много!

— Вие се лъжете, хубава Кристина, тъй като аз притежавам средство да узнавам истината.

— И какво е това средство?

— Потребно е само да се измият очите с малко хладка розова вода, и дори и това понякога не е нужно, защото цялата боя се измива, щом момичето заплаче.

При тези думи като по вълшебство сцената изведнъж се измени. Лицето на красивото момиче, което досега изразяваше негодувание, гняв и презрение, прие изведнъж весело и доволно изражение, което я правеше наистина прелъстителна. Тя отправи една усмивка към пастора и той остана възхитен от промяната, тъй като това безплатно пътуване с кола му се нравеше извънредно много.

— Заплачи, племенничке, и господинът ще отсъди вярно за твоите очи.

И Кристина действително заплака, но от силния смях, който я обзе.

Бях извънредно радостен да се срещна с толкова естествена природа и докато изкачвах стъпалата, за да стигна на брега, до такава степен я уравновесих, че тя прие предложението да се качи с мен в колата ми. Поръчах да ни сервират закуска и същевременно наредих на един колар да впрегне хубава кола, докато закусим, но пасторът настоя преди това да прочета една молитва.

— Много добре — му казах аз. — Ние ще ви слушаме, а аз ви моля да прочетете молитви и заради мен.

Едновременно с това му пъхнах един сребърен дукат в ръката.

— Това, Ваше Високопреподобие, е моето обикновено подаяние.

Моята щедрост го учуди толкова много, че той поиска да ми целуне ръка. След това се упъти към църквата и аз предложих ръката

си на племенницата. Тя обаче не знаеше дали трябва да я приеме или да откаже и ми каза:

— Мислите ли, че не мога да вървя сама?

— Това не, но ако не ви подам ръка, хората ще кажат, че съм неучтив.

— А какво ще кажат сега, когато ви я давам?

— Ще кажат, може би, че се обичаме, а дори, може би, че добре си подходяме.

— А ако кажат на вашата възлюблена, че се обичаме или дори само да ѝ донесат, че сте подал ръка на друго момиче?

— Аз нямам възлюблена и не искам да имам такава, защото във Венеция не бих намерил толкова красиво момиче като вас.

— Тогава ми е жал за вас, защото ние няма вече да се връщаме във Венеция, а дори и да се върнем, как бих могла да остана шест месеца там? Това е времето, както казахте, което ви е необходимо, за да опознаете едно момиче.

— Аз бих платил на драго сърце разноските.

— Наистина ли? Тогава кажете това на моя чичо той ще реши, тъй като аз не мога да отида сама.

— За шест месеца и вие бихте ме опознала.

— О, аз ви познавам вече достатъчно добре.

— Значи, бихте свикнала с мен?

— Защо не?

— И бихте ме обичала?

— Да, много, ако станете мой съпруг.

Погледнах младото момиче с нескрито удивление. Тя правеше впечатление на облечена като селянка принцеса. Роклята ѝ от тежка коприна, обшита със златни бродерии, бе скъпа и вероятно струваше двойно повече от най-хубавата градска рокля. Нейните гривни, които отговаряха на украшението на шията ѝ, допълваха този богат накит. Притежаваше кръстчето на нимфа и тъй като модата на наметките не бе проникнала още по селата, виждах най-хубавите гърди, които може да си представи човек, макар роклята ѝ да бе закопчана чак до шията. Краят на богато обшитата ѝ рокля стигаше само до глезените и позволяваше да се види съвсем малкото ѝ краче, обуто в най-фина обувка. Имаше сигурна и непринудена походка, движенията ѝ бяха плавни, свободни и естествени. Нейният очарователен поглед като да

казваше: „Аз съм много доволна, че ме намирате красива!“ Всичко това ме опияняваше от щастие. Стана ми неприятно, че едно толкова красиво момиче е могло да прекара цели четиринадесет дни във Венеция, без да се намери някой, който да се ожени за нея или поне да я измами. Моето възхищение нарастваше още повече под влияние на нейното безгрижно бърборене и нейната наивност, която аз като жител на големия град считах за глуповата.

Зае с моите наблюдения и решен да поднеса на прелестите й заслужаващото блестящо почитание по свой начин, очаквах с нетърпение края на литургията.

След като закусихме, положих много труд да обясня на пастора, че трябва да заеме последен мястото си в колата. По-малко труд ми струваше да го убедя при пристигането ни в Тревизо да останем за обяд и вечеря в една не много посещавана гостилница, за което аз ще поема разноските. Прие поканата веднага щом му казах, че след вечеря ще ги чака готова кола, която при хубавата лунна светлина ще ги откара за един час до Пр. Той нямаше друга причина да бърза, освен необходимостта на следващата сутрин да отслужи литургия в своята църква.

След като наредих в гостилницата да запалят хубав огън и поръчах добър обяд, изведнъж ми мина през ума, че пасторът може да заложи моя диамант, така че да остана за малко насаме с племенницата му. Помолих го, като му казах, че не искам да направя това сам, тъй като не желая да бъда разпознат. Той прие с готовност предложението ми, доволен, че може да ми направи такава услуга.

Така успях да остана сам с прелестната Кристина. Прекарах един час с нея, но не се опитах дори да я целуна, макар че умирах от желание за това. Само подготвих сърцето й за желанието, от което бях възпламенен, с всички онези приказки, които тъй лесно разгорещават въображението на едно младо момиче.

Пасторът се завърна и ми предаде пръстена с думите, че поради празника на Светата Дева ще мога да го заложа чак след два дена. Говорил с касиера на зложната къща и той му казал, че могат да ми дадат двойна сума от тази, която съм поискал.

— Господин пасторе — му казах аз, — ще ми направите голяма услуга, ако вдругиден дойдете от Пр. и зложите сам пръстена, тъй

като, след като сте го доказали вече, би могло да възбуди подозрение, ако го занесе някой друг. Разбира се, ще ви платя разноските за колата.

— Обещавам ви да дойда.

Надявах се, естествено, че ще доведе и племенницата си.

По време на обяда, седнал срещу Кристина, аз откривах у нея всеки миг по някоя нова прелест. Тъй като се страхувах да не загубя доверието ѝ, а и през деня вече се бях сдобил с известно незначително благоволение, реших да не прибързвам и да докарам нещата така, че добрият пастор да я върне във Венеция. Само там можех, по мое мнение, да събудя любовта ѝ, на която да дам подходяща храна.

— Господин пасторе — казах аз, — съветвам ви да заведете вашата племенница отново във Венеция. Аз поемам всички разноси по престоя ви там. Ще ви заведа при една добродетелна личност, където госпожица Кристина ще бъде така сигурна, както пред очите на майка си. Искам да я опозная добре, преди да мога да се ожения за нея. В такъв случай, вярвам, работата няма да излезе несполучлива.

— Господине, аз сам ще доведа моята скъпа племенница веднага, щом ми съобщите, че сте намерил къща, в която да мога със сигурност да я поверя.

Докато разговаряхме, погледнах към Кристина и я видях да се усмихва със задоволство.

— Скъпа моя Кристина — ѝ казах аз, — най-късно след една седмица работата ще бъде уредена. През това време ще ви пиша и се надявам, че ще ми отговорите.

— Чичо ми ще ви пише вместо мен, тъй като аз никога не съм имала желанието да се науча да пиша.

— О, скъпо дете, как искате да станете жена на венецианец, щом не знаете да пишете?

— Необходимо ли е да зная да пиша, за да стана жена? Мога отлично да чета.

— Това не е достатъчно и макар жената да може да стане съпруга и майка, без да може да тегли дори чертицата на буква „А“, все пак желателно е едно младо момиче да умее да пише. Аз дори се учудвам, че вие не можете.

— Ха, та това не е за чудене! При нас няма нито едно момиче, което да може да пише, нали така, чичо?



— Това е вярно, но пък и никоя не си е наумила да се омъжва във Венеция. Щом ти желаеш да направиш това, ще трябва да се научиш и да пишеш.

— Непременно — допълних аз, — и то дори преди да дойдете във Венеция, понеже там всички ще ви се надсмиват, ако не умеете да пишете. Знам, че това ви наскърбява, моето момиче, и съжалявам.

— Това повече ме ядосва, господине, защото е невъзможно за една седмица да се науча да пиша.

— Аз се задължавам — обади се чичо й — да те науча за четиринадесет дни, ако вложим цялото си старание. Ще знаеш достатъчно, за да се дообразоваш след това сама.

— Това е голямо начинание, но ще го поема и ви обещавам да уча ден и нощ. Ще започна още от утре.

След като се нахранихме, казах на пастора, че би направил добре, ако вместо да отпътува след вечеря, остане да си отпочине през нощта и тръгне един час преди съмване. Така той би стигнал навреме за своята литургия, но би бил много по-бодър. Вечерта поднових предложението си и понеже видя, че на племенницата му се спи, остави се лесно да бъде убеден. Повиках гостилничарката, за да й поръчам кола за сутринта. Когато й възложих да запали за мен огън в съседната стая и да пригответи там легло, набожният пастор се намеси, като каза, че това не било необходимо, защото в стаята, в която се намираме, има две легла и едното щяло да бъде за мен, а другото за него и неговата племенница.

— Ние ще спим облечени — добави той, — но вие можете свободно да се съблечете, защото, тъй като няма да пътувате с нас, можете да си останете в леглото, докогато пожелаете.

— О! — каза Кристина. — Аз искам да се съблека, защото иначе не бих могла да заспя, но няма да ви оставя дълго да чакате. Нужен ми е само четвърт час да се приготвя.

Не казах нищо, но не можех да дойда на себе си от изумление. Кристина, прелестното момиче, създадено да съблазни дори един Ксенократ, щеше да спи голо до своя чичо, пастора, който наистина беше вече стар, много набожен и неспособен в никакъв случай да счете това положение за нередно. Можете да казвате каквото си щете, обаче пасторът все пак беше мъж, на младини той трябва да е бил също такъв като всеки друг, и би следвало да знае на каква опасност се

излага! За моя насочен всецяло към плътското разум, това бе нещо нечувано. И все пак всичко бе невинно и то толкова невинно, че той не само не го прикри, но и сам дори не помисли за възможността това да се стори някому непочтено. Аз виждах всичко това, но не бях привикнал на подобно нещо и съвсем не можех да го проумея. По-късно, в по-напреднала възраст, и с по-голяма опитност, бях свидетел на същия този обичай в много страни у честни хора, за чиито добри нрави не се и съмнявах. Само че, повтарям, това може да става само между честни хора, а аз съвсем не претендирам да принадлежа към тях.

На обяд не бяхме яли месо и моето изтънчено небце не остана много доволно от това. Слязох в кухнята и казах на гостилничарката да ми приготви най-хубавото, което може да се намери в Тревизо и преди всичко най-доброто вино.

— Ако цената не е от значение за вас, господине, оставете на мен. Ще бъдете напълно доволен и ще получите вино от Гата.

— Добре, само пригответе вечерята навреме.

Качих се отново горе и изненадах Кристина да милва бузите на своя стар седемдесет и пет годишен чичо. Добрият старик се засмя.

— Знаете ли защо ме гали така усърдно? — ме попита той. — Защото настоява да я оставя тук до завръщането ми. Каза ми, че тази сутрин, когато ви оставих насаме с нея, сте прекарвали двата часа като брат и сестра и аз вярвам напълно, че това е така. Тя мисли, че оставайки, няма да ви досажда.

— Напротив, бъдете сигурен, че ще ми направи голямо удоволствие, тъй като я намирам за много мила. Че тя и аз ще имаме предвид нашия дълг, на това, мисля, можете напълно да разчитате.

— Не се и съмнявам. Оставям ви я до вдругиден. Ще ме видите отново тук навреме, за да уредя вашата работа.

Вследствие на тази така изненадваща и неочаквана за мен спогодба, кръвта ми се качи в главата и аз получих кръвотечение от носа, на което вече бях свикнал. Добрият пастор обаче се уплаши, защото се страхуваше кръвоизливът да не се усили.

Щом се поуспокои, той излезе по свои работи, като ни предупреди, че ще се върне не по-рано от вечерта. Отново бях сам с милата Кристина и побързах да ѝ благодаря за доверието, което ми оказва.

— Уверявам ви — каза тя, — че имам голямо желание да ме опознаете напълно. Ще видите, че нямам недостатъци, които толкова са ви отвратили у познатите ви момичета във Венеция. Освен това обещавам ви да се науча да пиша веднага, щом се върна в Пр.

— С вашата откровеност вие сте напълно достойна за обожаване, но в Пр. трябва да пазите тайна и да не казвате никому, че сте се споразумели с мен. Ще се съобразите с това, което вашият чичо ви нареди, защото аз ще му пиша за всичко.

— Можете да разчитате на моето мълчание. Даже майка ми няма да узнае нищо, преди да сте ми разрешил да ѝ го кажа.

Така прекарах деня, като си забранявах и най-малката волност. Усещах обаче, че се влюбвам все по-дълбоко в това прелестно момиче. Разказвах ѝ малки галантни истории, които замъглявах по такъв начин, че да я заинтересувам, без да я изплаша, и видях, че макар да не разбира всичко, тя се правеше, че е наясно, за да не се покаже невежа.

Когато чичо ѝ се завърна, аз започнах да кроя разни планове какво да направя, че да я омъжа. Реших да настаня и нея при добрата вдовица, която бе дала подслон на моята хубава графиня.

Седнахме на масата и вечерята ни се стори превъзходна. Трябваше да науча Кристина да яде стриди и трюфели, каквито тя виждаше за пръв път. Виното от Гата прилича на шампанско — развеселява, но не опива. За жалост то се запазва само от един гроздобер до друг. Легнахме си преди полунощ. Събудих се късно на следващата сутрин. Духовникът бе излязъл толкова тихо, че дори не го бях усетил.

Обърнах се към другото легло и видях в него да спи само Кристина. Пожелах ѝ добро утро. Тя се събуди, дойде на себе си и се засмя, като се облегна на лактите си.

— Чичо е излязъл, без да го чуя.

— Скъпа приятелко, ти си красива като ангел. Умирам от желание да те целуна.

— Щом имаш такова желание, приятелю, ела и ме целуни.

Скочих веднага от леглото. Беше студено, благоприличието я застави да отстъпи, аз бях влюбен и се намерих в прегръдките ѝ с едно от тези внезапни движения, каквито само необузданото чувство предизвиква. Вече си принадлежахме един на друг, без да помислим,

че се отдаваме, тя — щастлива и малко смутена, аз — сияещ и все пак учуден от една победа, постигната без борба.

След един час сладка забрава ние се поуспокоихме и се погледнахме с възторг, без да си кажем нищо. Кристина първа наруши мълчанието:

— Какво направихме! — каза тя с най-нежно изражение и гальовен тон.

— Оженихме се.

— Какво ще каже утре чичо ми?

— Той ще го узнае едва след като ни даде брачната си благословия в своята църква.

— И кога ще ни я даде?

— Щом свършим всички необходими за един официален брак приготовления.

— И колко време ще е нужно за това?

— По-малко от месец.

— През време на постите венчавките са забранени.

— Аз ще получа разрешение за това.

— Ти няма да ме измамиш, нали?

— Не, разбира се, аз те обожавам!

— Значи вече няма нужда да ме опознаваш?

— Не, защото вече те познавам напълно и съм сигурен, че ти ще бъдеш моето щастие.

— И ти моето.

— Надявам се.

— Хайде да ставаме и да вървим на литургия. Кой би помислил, че за да си намеря мъж е трябвало не да отида във Венеция, а да се върна оттам!

Станахме и след като закусихме, отидохме на литургия. Остатъкът от предобедата протече незабелязано. След като видях, че Кристина е по-различна от вчерашния ден, попитах я за причината.

— Трябва да е същата — ми каза тя, — която прави и теб така замислен.

— Моето замисляне, скъпа моя, се дължи на щастливата любов, която се обяснява с честта. Работата стана вече съвсем сериозна и любовта се вижда принудена да размисли върху станалото. Отнася се за нашата църковна сватба и ние не можем да я направим през постите,

понеже сме в последните дни на карнавала, но пък и не можем да чакаме до Великден, защото времето би ни се сторило твърде дълго. Нужно ни е законно разрешение, за да отпразнуваме нашата сватба. И тъй, нямам ли важна причина, която да ме кара да се замисля?

Вместо отговор тя стана и ме прегърна с нежност. Това, което ѝ казах, бе самата истина, само че не можех да ѝ кажа всичко, което ме правеше замислен. Видях се обвързан със задължение, наистина приятно, но което не бих желал да се осъществи толкова бързо. Не можех да скрия от себе си, че в моята влюбена и благосклонна душа се промъкваше вече известно разкаяние. Това, естествено, ме огорчаваше. Впрочем, бях сигурен, че това очарователно същество не би ме укорило никога за своето нещастие.

Ние имяхме цялата вечер пред себе си и понеже тя ми бе казала, че не е виждала никога театър, реших да ѝ предложа това удоволствие още същата вечер. Повиках един евреин, който ни снабди с всичко необходимо за маскиране, и ние отидохме. Влюбеният намира истинска наслада в удоволствието, което доставя на любимото същество. След представлението я заведох в казиното и тя ме разсмя с учудването си, което показва, като видя за пръв път банка за фараон. Нямах достатъчно пари, за да играя сам, но предостатъчно, за да ѝ доставя забавление с една дребна игра. Дадох ѝ десет цехина, като ѝ обясних какво трябва да прави. Тя не познаваше картите, но за по-малко от час пред нея се натрупа купчина от около сто цехина. Накарах я да прекъсне играта и се прибрахме в странноприемницата. Когато бяхме вече в стаята си, ѝ казах да преброи парите, които бе спечелила, и като узна, че всичкото това злато ѝ принадлежи, тя помисли, че сънува.

— О! Какво ли ще каже чичо ми! — извика развълнувано тя.

Хапнахме лека вечеря, след което прекарахме една наистина чудесна нощ. Все пак имяхме предвидливостта да се разделим на разсъмване, за да не ни намери добрият пастор заедно. Той дойде много рано и намери всеки в леглото си, потънал в дълбок сън. Събуди ме и аз му дадох пръстена. Той веднага излезе, за да го заложи. Два часа по-късно се върна и ни намери вече облечени, разговарящи до горящата камина. Щом го видя, Кристина скочи и го прегърна, след което му показва всичкото злато, на което бе станала ненадейно притежателка. Каква сладка изненада за добрия стар пастор! Той не

знаеше как да изрази възхищението си! Благодари на Бога за чудото, както той го наричаше, и заключи, че ние сме били родени да се ощастливим взаимно.

Когато стана време да се разделим, аз му обещах да ги посетя в началото на постите, но при условие, че при пристигането ми никой няма да знае името ми, нито по каква работа пристигам. Той ми предаде кръщелното свидетелство на племенницата си и списъка на зестрата ѝ. Веднага след отпътуването им аз поех пътя за Венеция, влюбен и решен да не наруша верността си към това прелестно момиче. Знаех, че лесно ще убедя тримата си приятели, че женитбата ми е предопределена, явно, в голямата книга на съдбата.

При моята поява тримата прекрасни мъже полудяха от радост. Тъй като не бяха свикнали да липсвам повече от три дни, господата Дандоло и Барбаро се бяха изплашили да не ми се е случило някакво нещастие. Господин Де Брагадино обаче, който имаше по-силна вяра, ги утешавал с думите, че не би могло да ми се случи каквото и да било нещастие, тъй като съм имал за пазител Паралис.

Още на следващата сутрин аз вече бях решил да уредя щастието на Кристина, без сам да се свързвам с нея. Наистина, първоначално бях възнамерявал да се ожения за нея, тъй като я обичах повече от самия себе си. След изпитаното наслаждение обаче везните се бяха наклонили толкова към моята страна, че самолюбието ми се оказа по-силно от любовта. Не можех да се реша току-така да се откажа от предимствата и надеждите, свързани с моята независимост. Въпреки това бях все още роб на обзелото ме чувство. Да напусна това наивно и невинно момиче ми се струваше толкова недостойно, че — добре знаех — би било пряко силите ми. Само мисълта за това ме караше да потръпвам. Чувствувах, че вече носи, може би, в утробата си залога на нашето щастие и взаимна любов и треперех пред опасението да не заплати доверието си към мен с позор и нещастие през целия си живот. Обсъждах мисълта да намеря някой мъж, който би ме превъзхождал във всяко отношение, мъж, чрез когото тя не само да ми прости срама, който ѝ бях причинил, но дори да ме цени за тази моя измама и още повече да ме обикне.

Да се намери такъв мъж едва ли щеше да бъде толкова трудно, тъй като Кристина бе образец на красотата, в селото си се ползуваше с

добро име и притежаваше, освен това, зестра от четири хиляди венециански сребърни дуката.

Затворих се заедно с тримата почитатели на моя оракул и с перо в ръка поставих въпрос на Паралис относно проблема, който потискаше сърцето ми. Отговорът гласеше:

— Повери тази работа на Серенус.

Това бе кабалистичното име на господин Де Брагадино и тъй като честният мъж се подчиняваше доброволно на всичко, което Паралис му заповядваше да направи, трябваше само да го осведомя.

— Касае се — започнах аз, — да се получи от Светия отец разрешение за женитба на едно много честно момиче, така че то да може да отпразнува публично своята сватба в църквата на селото си по време на постите. Момичето е млада селянка, ето и нейното кръщелно свидетелство. Съпругът е още неизвестен, но това няма голямо значение, тъй като Паралис ще го открие.

— Разчитай на мен — ми каза моят баща. — Ще пиша на нашия посланик в Рим и ще наредя така, че министърът, който е дежурен през седмицата, да изпрати бързото ми писмо с нарочен пратеник. Предостави всичко на мен, ще придам на този въпрос вид на държавно дело и Паралис ще бъде съвсем добре обслужен, тъй като предвиждам, че съпругът ще бъде някой от нас четиримата. Трябва да сме готови да се подчиним.

Трябваше да употребя наистина огромно усилие да не избухна в смях като видях, че само от мен зависи да направя Кристина венецианска благородничка и жена на сенатор. Но в действителност аз не мислех така. Когато попитах отново моя оракул къде се намира съпругът на младото момиче, отговорът му бе, че с това трябва да се заеме господин Дандоло. Той трябваше да намери един млад, красив, разумен и подходящ за служба във вътрешните или външните работи на Републиката гражданин, но не биваше да предприема нищо, без предварително да се е посъветвал с мен. Аз го окуражих, като му казах, че младото момиче притежава зестра от четири хиляди дуката в налични пари и че той има четиринадесет дни на разположение, за да направи своя избор. Господин Де Брагадино бе възхитен, задето не бе натоварен той самият с такава поръчка, и умираше от смях.

След тази двойна стъпка аз се почувствувах напълно спокоен. Бях убеден, че господин Дандоло ще намери съпруг, какъвто аз самият

желаех за Кристина. Мислех, следователно, само как да завърша добре карнавалните веселия и то така, че да не се окажа в някой особен момент с празна кесия.

Щастието ме направи скоро собственик на хиляда цехина. Постарах се най-напред да платя дълговете си. Когато след десет дни пристигна разрешението от Рим, аз предадох на господин Де Брагадино стоте римски талера, които то бе струвало. Това разрешение позволяваше на Кристина да се омъжи във всяка християнска църква, като се постави печатът на епископската канцелария, което всъщност заместваше възприетото публикуване на обявлението.

Липсваше само още една дреболия — съпругът! Господин Дандоло ми бе предложил вече трима или четирима кандидати, за които аз по основателни причини не исках и да чуя. Най-сетне той намери един, който напълно отговаряше на представите ми.

Междувременно трябваше да освободя отново пръстена си, но тъй като не исках да се явявам лично, писах на пастора да бъде така добър да дойде на определения от мен ден и час в Тревизо. Близко до ума е, че съвсем не останах изненадан, когато в уречения час го видях да пристига, съпроводен от красивата си племенница. Убедена, че съм дошъл в Тревизо да направя разпорежданията си относно нашата сватба, тя се държеше съвсем непринудено. Прегърна ме нежно и аз сторих същото. Тази сладка прегръдка би стопила положително целия мой героизъм на взетото решение, ако не присъствуваше чичо й. Поставих в ръцете на пастора папското разрешение и красивото лице на Кристина засия от радост. Естествено, тя не можеше да си представи, че ще работя така усърдно за друго, освен за себе си, и тъй като не бях още сигурен, не исках в този миг да я разочаровам. Обещах й да отида след осем до десет дни в Пр., за да уговорим окончателно всичко. След вечеря дадох на пастора заложната квитанция и парите, за да освободи пръстена от заложната къща, след което се прибрахме да спим. Този път за щастие имаше само стаи с по едно легло, така че трябваше да спя отделно.

На следващата сутрин влязох в стаята на Кристина. Намерих я още в леглото. Чичо й бе вече излязъл, за да откупи моя диамант, и аз, отново сам с това очарователно момиче, имах възможността да установя, че стига да поискам, мога да бъда и въздържан. Понеже не гледах на нея вече като на мое притежание и тъй като трябваше да



променя сърцето ѝ в полза на друг, аз я прегърнах нежно, но останах разумен. Прекарахме един час заедно, през време на който трябваше да се боря като свети Антоний срещу плътта. Гледах прелестното момиче влюбено и изненадано и се възхищавах от нейната добродетел, тъй като вроденото ѝ благонравие не ѝ позволяваше първа да ме доближи. Тя стана, облече се и не показва лошо настроение. Сигурно би се обидила, ако можеше само да ѝ дойде наум, че бих могъл да я пренебрегна или да подценя стойността на нейните прелести.

Чичо ѝ междувременно се завърна, предаде ми диаманта и ние слязохме да обядваме. След ядене той ми показва едно малко чудо: племенницата му се беше научила да пише! За да ми докаже това, тя писа под негова диктовка в мое присъствие и направи това много красиво и сърчно.

Малко след това се разделихме, след като им повторих обещанието си да дойда отново след десетина дни. Вечерта се завърнах обратно във Венеция.

На втората неделя през постите, веднага след проповедта, господин Дандоло ми каза с победоносно изражение, че щастливият съпруг бил вече намерен и той бил уверен, че този път ще получи съгласието ми. Назова ми господин Карло xxx, когото познавах по лице. Това беше красив, млад и благонравен мъж на почти двадесет и две години, писар в Раджонато<sup>[2]</sup> и кръщелник на граф Алгароти, една от сестрите на когото бе омъжена за брат на господин Дандоло.

— Младият човек — ми каза господни Дандоло, — няма нито майка, нито баща и аз съм убеден, че неговият кръстник ще поръчителствува за зестрата, която съпругата му ще донесе. Аз го разпитах подробно и разбрах, че е готов да се ожени за някое честно момиче, което би му донесло толкова, че да може да откупи мястото, което сега заема само в качеството си на писар.

— Всичко това е отлично, но аз не мога да реша нищо, преди да съм говорил лично с него.

— Той ще дойде утре у нас на обяд.

Действително, на другия ден младият човек дойде и аз намерих, че похвалите на господин Дандоло са напълно оправдани. Ние станавме приятели. Той имаше влечение към поезия, аз му показах някои от моите творби и когато на следния ден го посетих, той от своя страна също ми прочете няколко свои малки произведения, които

приех за добре написани. Представи ме на своята леля, у която живееше със сестра си, и аз бях възхитен от нейната любезност и от приема, който ми оказаха. Когато бях насаме с него в стаята му, аз го попитах какво мисли за любовта.

— Не й придавам никакво значение — каза той, — а търся да се ожения, за да получа независима служба.

Завърнал се в двореца, казах на господин Дандоло, че сега вече може да уговори работата с граф Алгароти.

Той от своя страна разговарял с Карло, който отговорил, че в момента не може да отговори нито с да, нито с не, тъй като не е видял своята бъдеща съпруга, не е говорил с нея и не се е осведомил за всичко, което се отнася до нея. Впрочем графът бе готов да поръчителствува за своя кръщелник, което значи, че бе готов да гарантира четирите хиляди дуката на съпругата, ако зестрата ѝ струваше толкова. След тези преговори дойде и моят ред.

Понеже господин Дандоло бе казал на Карло, че грижите по тази работа съм поел изцяло аз, той ме потърси и ме запита кога ще имам любезността да го запозная с младото момиче.

— На този и този ден — му казах аз, — но за това трябва да се пожертвува цял ден, защото бъдещата ви съпруга живее на двадесет мили оттук. Ще обядваме с нея и вечерта ще се върнем обратно за спане във Венеция.

Той ми обеща на разсъмване да бъде на заповедите ми и ние се разделихме. Веднага изпратих бърз пратеник до пастора, който да го предизвести, че ще го посети с един приятел и че искаме да обядваме тримата заедно с неговата племенница.

На уговорения ден Карло дойде точно навреме и аз имах грижата да му разкажа по пътя, че преди около месец се бях запознал при едно пътуване до Местре с едно младо момиче и с нейния чичо и че аз сам бих се оженил за нея, ако имах сигурна служба и можех да ѝ гарантирам нейните четири хиляди дуката. Не смятах за нужно да се разпростра по-нататък с моите поверителни съобщения.

Пристигнахме при добрия пастор два часа преди обяд. Четвърт час по-късно се появи Кристина със съвсем свободно държане. Тя поздрави чичо си с „добър ден“ и ми каза, че се радва много да ме види отново. Карло само ѝ кимна с глава и тя ме попита дали и той е писар

като мен. Карло ѝ отговори, че е писар в Раджонато и тя, за да не се покаже невежа, се направи, че го разбира.

— Искам — каза ми тя, — да ви покажа моя почерк и тогава ще посетим майка ми, ако ви е приятно.

Възхитена от похвалата, която даде Карло на почерка ѝ, когато узна, че едва преди месец се е научила да пише, тя ни покани да я последваме. По пътя Карло я попита защо е чакала чак до деветнадесетата си година, за да се научи да пише, и тя незабавно отговори:

— Първо, господине, какво ви интересува това? И второ, аз не съм на деветнадесет години, а само на седемнадесет.

Карло я помоли за извинение, като се усмихна на грубия ѝ тон.

Тя бе облечена като просто селско момиче, но много чисто. На ръцете и шията си носеше своите великолепни златни верижки. Казах ѝ да ни подаде ръцете си и тя го стори, като хвърли послушен поглед към мен. Намерихме майка ѝ, която някакво болезнено страдание в бедрата я бе приковало в леглото. Един добре изглеждащ мъж, който седеше до болната, стана при нашето влизане и прегърна Карло. Оказа се, че този господин е лекарят и това ми направи удоволствие.

След като зарадвахме добрата жена с обичайните комплименти, лекарят запита Карло за сестра му и леля му. Понеже се заговори за сестра му, която боледуваше от някакво странно страдание, Карло помоли лекаря да поговорят настрани и те излязоха. Останал сам с майката и дъщерята, която бе седнала на леглото ѝ, аз похвалих Карло, неговото поведение, нравите му, неговата сръчност и възхвалих щастието на жената, която небето му е определило за съпруга. И двете потвърдиха моите похвали.

Понеже няхах никакво време за губене, казах на Кристина да бъде внимателна на масата, защото е възможно той да е именно съпругът, който небето ѝ е отредило.

— На мен?

— Да, на вас. Той е рядък младеж и с него ще бъдете много щастлива, отколкото с мен и тъй като лекарят го познава добре, от него ще можете да научите всичко, което поради липса на време аз сега не мога да ви разкажа.

Представете си мъката, която това ми обяснение следваше да ѝ причини, и моята изненада, когато видях колко спокойно и съвсем

равнодушно тя прие това съобщение! Това задържа сълзите, появили се издайнически на очите ми. След като помълча около минута, тя ме попита дали съм убеден, че този красив младеж ще я поиска. Този въпрос, който ми доказва състоянието на Кристининото сърце, ме успокои и разпръсна мъката ми. Видях, че все пак не съм я опознал достатъчно добре! Казах ѝ, че такава, каквата е, тя не може да не се хареса всекиму.

— През време на яденето, мила Кристина, моят приятел ще ви изучава и само от вас зависи сега да блеснат всичките добри качества, които Бог ви е дарил. Дръжте се тъй, обаче, че той да не заподозре нито за миг за нашето интимно приятелство.

— Това е много странно. Осведомен ли е чичо ми за тази смяна на положението?

— Не.

— И ако му се харесам, кога ще се ожени за мен?

— Най-късно след осем — десет дни. Аз ще имам грижата за всичко. Ще ме видите отново тук през следващите дни.

Когато Карло влезе отново с доктора, Кристина стана от леглото на майка си и седна на стола срещу нас. Тя отговаряше разумно на всички въпроси, които Карло ѝ поставяше, като понякога го караше да се смее на нейната наивност, но никога на проява на глупост! Прелестна наивност! Дете на духа и незнанието! Твоето обаяние е прелестно и само ти притежаваш силата да казваш всичко, без да обиждаш! Но колко грозно си ти, когато не си естествено! И ти си оставах майсторското творение на изкуството, дори когато си съвършено негово подражание.

Обядът продължи доста време и аз непрекъснато внимавах да не заговорвам Кристина и да не я поглеждам, за да не я отклоня от Карло. Той я занимаваше непрекъснато и аз виждах с голямо задоволство, че тя му дава аванси с лекота и в добро настроение. Когато след привършване на обяда трябваше да се разделим, тя му каза нещо, което направо ме прободe в сърцето.

— Вие сте създадена — каза ѝ Карло, — да ощастливите някой княз.

— Аз бих се считала щастлива — отвърна му тя, — ако вие ме намерите достойна да ощастливя вас.

Тези думи съвсем разпалиха Карло. Той ме прегърна и ние си отидохме.

Кристина бе проста, но нейната простота произтичаше не от ума, а от сърцето ѝ. Простотата на ума е глупост, а тази на сърцето е само невежество, невинност, тя е истинска добродетел, която остава дори тогава, когато причината изчезнала. Младото момиче, което бе почти съвсем примитивно, имаше неподправени маниери, но бе наистина прелестно с онези хиляди дреболии, които просто не могат да се опишат. Тя бе откровена, защото знаеше, че прикриването на чувствата е едно от предписанията за благоприличие. И понеже намерението ѝ бе винаги чисто, тя не страдаше от онзи отвратителен привиден срам, от онази неистинска скромност, която принуждава лицемерната невинност да се изчервява вследствие на лоши намерения.

През време на цялото пътуване Карло говореше само за своето щастие. Той бе съвсем влюбен.

— Още утре — палеше се той, — ще отида при граф Алгароти, а вие можете да пишете на пастора да дойде с всички необходими документи, за да се състави брачният ни договор, който страстно желая да подпиша.

Той се смя от щастие и изненада, когато му казах, че бях издействувал на неговата бъдеща съпруга едно папско позволително писмо, благодарение на което тя можеше да се омъжи още през време на постите.

— Следователно — каза той, — работата може да се свърши много бързо!

В разговора, който моя млад заместник има на следния ден с господин Дандоло и със своя кръстник, бе решено да се пише на пастора веднага да дойде със своята племенница. Аз се нагърбих да изпълня лично поръчката и след като напуснах Венеция два часа преди разсъмване, се отправих за Пр. Тъй пасторът, за да ме последва, поиска само толкова време, че да отслужи литургията си. Междувременно аз се отправих при годеницата и ѝ държах една прочувствена бащинска реч, с чиито наставления имах за цел да ѝ обрисувам пътя към щастието в новото съсловие, в което ѝ предстоеше да влезе. Казах ѝ как трябва да се държи със своя мъж, с неговата леля, със сестра му, за да спечели обичта и приятелството им. Краят на речта ми бе патетичен

и за самия мен малко стеснителен, тъй като, препоръчвайки й вяност, естествено, аз я помолих да ми прости, задето я бях прелъстил.

— Когато ми обещахте за пръв път да се ожените за мен, тъй като допуснахме слабостта да се отдадем един на друг, тогава имахте ли намерението да ме измамите?

— Не, разбира се!

— Тогава, значи, не сте ме измамили. Напротив, аз ви дължа благодарност за това, че сте размислили. Ако нашето съединяване се окажеше нещастно, то по-добре е, че сте ми намерили друг съпруг. Благодаря на Бога, че това ви се е удало така добре. Кажете ми сега обаче, какво трябва да отговоря на вашия приятел, ако ме попита през първата брачна нощ защо не съм девствена.

— Не вярвам Карло, който е така внимателен и благороден, да ви зададе подобен въпрос. Но ако това стане, кажете му смело, че никога не сте имали любовник и че не вярвате да се различавате от всяко друго момиче.

— Дали ще ми повярва?

— Положително, защото и най-опитният може да се излъже в това.

— Но ако не ми повярва?

— Ще заслужи вашето презрение и сам ще съжалява за това. Но бъдете напълно спокойна, това няма да стане. Един умен мъж, мила Кристина, който е получил добро възпитание, никога не ще рискува да зададе подобен въпрос, понеже е убеден, че с това не само няма да се хареса, но и че никога няма да узнае истината. Ако тази истина вреди на доброто мнение, което всяка жена е длъжна да внуши на своя мъж, само една глупачка би се решила да му я открие.

— Разбирам напълно това, което ми казваш, скъпи приятелю. И тъй, нека се прегърнем за последен път.

— Не, защото сме сами, а моята добродетел е слаба. Аз винаги ще те обожавам.

— Не плачи, скъпи приятелю, защото аз наистина не държа много на това.

Това наивно и смешно основание промени внезапно настроението ми и вместо да плача, аз започнах да се смея. Тя се облече напълно и след като закусихме, ние отпътувахме. Пристигнахме във Венеция след четири часа. Настаних я в една странноприемница и

веднага се упътих при господин Де Брагадино. Казах на господин Дандоло, че нашите хора са вече пристигнали. На следващия ден той трябваше да срещне Кристина с Карло и оттук нататък да поеме цялата работа, тъй като честта на съпрузите, тази на роднините и благоприличието не ми позволяваха да взема по-нататък участие в уреждането на женитбата.

Той разбра основанията ми и действуваше според тях. Потърси Карло и дойде заедно с него при мен. След като представих двамата на пастора и племенницата му, аз им казах сбогом.

Както научих отпосле, те отишли при граф Алгароти, а след това при нотариуса и Карло завел годеницата си обратно в Пр. като определил деня за отпразнуване на сватбата.

След завръщането си Карло ме посети и ми каза, че годеницата му възхитила със своята красота и приветливостта на характера си леля му, сестра му и кръстника, който поискал да поеме всички разноски по сватбата.

— Тя ще се отпразнува — каза ми той, — в Пр., на този и този ден и аз се надявам, че вие ще ни направите удоволствието да увенчаете своето дело с присъствието си там.

Противопоставих му се по много причини, но той ме молеше така настоятелно, че накрая трябваше да се съглася. Слушах го с истинско удоволствие да описва говора на възхитителното момиче и цялостното впечатление, което красотата, наивността и богатият накит направили на семейството му и на самия граф.

— Аз съм ужасно влюбен — призна младият човек, — и чувствавам, че само на вас дължа щастието, което вярвам ще намеря с това прелестно момиче. Тя ще се постарее да изостави своето селско наречие във Венеция, където завистта и подигравките лесно биха я укорили.

Наслаждавах се на неговото въодушевление и очакващото го щастие и се поздравлявах, че всичко това всъщност е мое дело. Чувствувах впрочем и известна доза ревност и му завиждах за щастието, което можех, при добра воля да запазя за себе си.

Понеже Карло бе поканил и господата Дандоло и Барбаро, аз пътувах заедно с тях до Пр. У пастора намерихме богата трапеза, наредена от прислугата на граф Алгароти, когото Карло бе определил за свой шафер. Тъй като графът бе поел всички разноски по сватбата,

той се бе погрижил да изпрати в Пр. своя готвач и дворцовия си управител.

Когато малко след това видях Кристина да влиза, очите ми се просълзиха и аз бях принуден да изляза. Тя бе облечена в селска носия и сияеше като звезда. Съпругът ѝ, нейният чичо и граф Алгароти се бяха опитвали напразно да я придумат да облече венецианска носия. Разумно тя им бе отказала.

— Когато бъда ваша съпруга — бе казала тя на Карло, — ще се обличам както вие желаете, но тук ще се явя пред очите на моите другари така, както те винаги са ме виждали. С това ще избегна срама всички момичета, с които съм била възпитавана, да ми се присмеят и да ми припишат грозното намерение да ги обидя.

В това решение имаше нещо толкова вярно, благородно и великодушно, че Карло гледаше на своята любима като на свръхестествено същество. Той ми каза, че се осведомил у жената, при която Кристина прекарала четиринадесетте дни, и научил за двама млади хора, които тя отблъснала. Бил много изненадан от това, тъй като те били във всяко отношение отлична партия.

— Кристина — добави той, — е единственият късмет, който ми е бил запазен от небето, за да сътвори щастието ми и неговото притежание дължа само на вас!

Признателността му ми хареса и, за да бъда справедлив към себе си, трябваше да кажа, че не мислех да извлека някаква полза от това. За мен бе радост да правя щастливи и другите.

Към единадесет часа се отправихме към църквата. Бяхме много изненадани, че така трудно успяхме да влезем вътре. От Тревизо бяха надошли множество благородници, любопитни да видят дали е вярно, че ще се празнува публично през постите сватбата на една селянка, нещо, за което бе нужно да се чака цял месец, за да се получи разрешение. Това бе наистина чудо за всички и на дъното сигурно имаше някаква тайна причина, която за всеобщо отчаяние, никой не можеше да открие.

Въпреки завистта, когато двойката се появи, по всички лица се изрази задоволство. Всеки призна, че тази красива любовна двойка заслужава полученото блестящо отличие, това изключение от всички правила.



Графиня Този от Тревизо, кръстница на Кристина, се приближи към нея след богослужението, прегърна я като нежна приятелка и съвсем леко я упрекна, че не ѝ е съобщила това щастливо събитие, когато е минавала през Тревизо. В своята наивност Кристина ѝ отговори също така скромно и нежно, че това опущение на дълга си трябва да припише само на бързината, с която сватбата е била уредена. Същевременно тя я представи на своя съпруг и помоли граф Алгароти да поправи допуснатото опущение, като покани кръстницата да вземе участие в сватбената трапеза, което графинята милостиво прие. Това държание, което би трябвало да бъде резултат от едно добро възпитание и познание на светския живот, у тази селянка бе само проява на прям и нежен дух, който би блестял по-малко, ако се бяха опитали да го шлифват изкуствено.

Завърнали се от църквата, новобрачните коленичиха пред креслото на майката и тя ги благослови с насълзени от радост очи.

Седнахме на масата и според обичая Кристина и нейният съпруг заеха първите места. Аз седнах с най-голямо удоволствие на последното и макар всичко да бе отлично, ядох малко и не казах почти дума.

Единственото занимание на Кристина бе да каже на всеки присъстващ по някоя учтивост, като всеки път поглеждаше своя съпруг, за да се увери в одобрението му.

На два-три пъти тя каза на неговата леля и на сестра му такива мили неща, че те не можаха да се въздържат да не станат и я прегърнат и да поздравят съпруга ѝ за щастието му. А аз, който седях близо до граф Алгароти, го чух за радост на душата ми да уверява повторно кръстницата на Кристина, че той никога не бил изпитвал такова голямо удоволствие до днес.

Към двадесет и два часа<sup>[3]</sup> Карло каза нещо тихо на своята прелестна съпруга, която кимна на своята кръстница и всички станаха. След обикновените комплименти — тук те носеха печата на откровеността — младоженката раздаде на всички момичета от селото, които бяха се събрали в съседната стая, кесии с бонбони от една приготвена за целта кошница. След това си взе сбогом с тях, като ги прегърна без каквато и да било следа от гордост. След кафето граф Алгароти покани цялата компания да пренощува в една къща, която той притежаваше в Тревизо, и всички да обядват там в деня след

сватбата. Само пасторът се извини, а за майката не можеше да става дума, тъй като нейното болезнено състояние не ѝ позволяваше никакво движение. Тя умря три месеца по-късно.

Така Кристина напусна своето село и последва във Венеция съпруга си, чието щастие действително създаде и който също я ощастливи напълно.

Кръстникът на Карло и кръстницата на Кристина пътуваха с моите двама благородни приятели. Младите съпрузи, както си е редно, бяха в отделна кола, а в друга кола аз правех компания на лелята и сестрата на щастливия съпруг, на когото неволно завиждах, макар че в дълбочината на сърцето ми неговото щастие ми действуваше все пак добре.

Тази сестра не бе лоша и като млада вдовица на двадесет и пет години заслужаваше искрени почитания, но аз предпочетох лелята. Тя ми каза, че снаха ѝ била истинска скъпоценност, създадена да бъде обожавана от цял свят, само че би трябвало да се покаже в обществото едва когато се научи да говори добре венециански.

— Нейната веселост, нейната непринуденост и свободният ѝ дух са неща, които трябва да се облекат съобразно модата, подобно на тялото ѝ. Ние сме много доволни от избора на моя племенник и за това той трябва да ви дължи вечна благодарност, която никой не ще оспори. Аз се надявам горещо, господине, че за в бъдеще вие ще считате нашия дом като ваш.

Поканата бе учтива и откровена, но аз не се възползувах и мисля, че заслужавам благодарност за това.

След една година Кристина даде на съпруга си залог за тяхната взаимна любов, с което щастието им стана още по-голямо.

В Тревизо бяхме настанени много добре и след като се освежихме, отидохме да спим.

На следващата сутрин бях седнал с граф Алгароти и моите двама приятели, когато влезе Карло, красив, свеж и цял сияещ. Докато отговаряше с много хумор и добро настроение на няколкото шеги, аз го наблюдавах не без известно безпокойство. Той обаче ме прегърна сърдечно и, признавам си, никога една целувка не ми е била по-приятна от неговата в този момент.

Някои се учудват, че имало набожни злосторници, които се обръщат към своя светия, когато вярват, че имат нужда от помощта му,

или когато му благодарят, въобразявайки си, че им е помогнал да постигнат нещо. Те не са прави, защото така именно е по-добре и това действа против безбожието.

Лелята и сестрата, които по покана на Карло бяха отишли при младата съпруга, за да ѝ пожелаят добро утро, се върнаха един час по-късно заедно с нея. Никога щастието не се е изписвало така ясно върху по-красиво женско лице!

Господин Алгароти отиде насреща ѝ и я запита със симпатия дали е прекарала добре нощта. Вместо отговор, тя се спусна към мъжа си и го прегърна. Това бе най-наивният и същевременно най-красноречив отговор, какъвто можеше да се даде. След това тя обърна красивите си очи към мен, подаде ми ръка и каза:

— Господин Казанова, аз съм много щастлива и се радвам, че дължа щастието си именно на вас.

Целунах ръката ѝ и сълзите ми ѝ доказаха колко доволен се чувствавам.

Нахранихме се, изпълнени с възхищение към младата двойка, и след обяда отидохме в Местре, откъдето се отправихме за Венеция. Оставихме новобрачните пред дома им, след което се упътихме към господин Де Брагадино. Той сърдечно се смя на разказа ни за нашия излет. Своеобразният учен изказа стотина абсурдни или дълбоки разсъждения относно тази женитба. Аз обаче се смеех вътрешно на тях, защото, единствен притежател на ключа на тази тайна, само аз виждах смешното в нея.

---

[1] В италиански език думата *carattere* има две значения: 1) характер, природа; 2) буква; почерк. — Б.пр. ↑

[2] Раджонато — учреждение по морско дело. — Б.пр. ↑

[3] Четири часа следобед. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА

МАЛКИ НЕЩАСТНИ СЛУЧКИ, КОИТО МЕ ПРИНУЖДАВАТ ДА НАПУСНА ВЕНЕЦИЯ. ПРИКЛЮЧЕНИЯ В МИЛАНО И МАНТУА.

На втория ден на Великден ни посети Карло със своята прелестна жена, която във всяко отношение ми се струваше много различна от първата Кристина. Това се дължеше преди всичко на нейната напудрена прическа, която не можеше и да се сравни с абаносовата чернота на нейните прекрасни коси, и на нейното ново градско облекло, далеч по-малко привлекателно от красивата и богата селска носия. Щастието бе изписано върху лицата им. Карло ми подхвърли нежни укори, задето не съм ги посетил нито веднъж и за да поправа тази моя очевидна простъпка, аз ги посетих още на следващия ден, придружен от господин Дандоло. Карло ми каза, че жена му била просто обожавана от неговата леля и станала най-добрата приятелка на сестра му. Била нежна, услужлива, пълна със съчувствие, изобщо имала подкупващ характер. Това ми достави наистина голямо удоволствие. Изпитах почти също такова, когато видях, че Кристина започва да се запознава вече с венецианското наречие.

Не намерихме Карло вкъщи — Кристина беше сама с нейните две роднини. Бяхме приети отлично и когато разговорът премина на тази тема, лелята похвали усърдието и напредъка на Кристина в писането и я подкани да покаже тетрадката си. Отидохме в съседната стая, където тя ми каза, че е напълно щастлива и че всеки ден открива нови ангелски качества в своя съпруг. Той й казал, без най-малка следа от подозрение, че знаел какво сме правили два дена заедно в Тревизо и се изсмял в лицето на „доброжелателната личност“, която му направила това услужливо донесение, за да помрачи щастието им.

Карло притежаваше всички добродетели и благородни качества на честен и отличен във всяко отношение мъж. Двадесет и шест години по-късно аз бях принуден да се обърна към неговата кесия и той се оказа истински мой приятел. Никога не съм посещавал къщата му и той съумя да оцени тази моя деликатност. Няколко месеца преди

заминаването ми от Венеция той умря. Остави своята вдовица в добро материално положение и трима добре възпитани синове, които се наредиха добре и в живота и може би още живеят при своята майка.

През месец юни отидох в Падуа за годишния панаир и се сприятелих там с един младеж на моя възраст, който следваше математика при прочутия тогава професор Сучи. Казваше се Таньоло, но скоро след тава промени това неблагозвучно име с името Фабрис. Това е същият Фабрис, който почина като граф де Фабрис, генерал-лейтенант от войската на Йозеф Втори, командир в Зибенберген. Този човек, който дължеше щастието си изключително на своите добродетели, би умрял по всяка вероятност неизвестен, ако си бе запазил името Таньоло, което звучи съвсем селски. Таньоло произхождаше от Одерцо, голямо селище във венецианско Фриоли. Той имаше един брат, абат, много духовит човек и страстен картоиграч, който, добре познавайки света, бе приел името Фабрис, след което и другият брат се принуди да се нарече така, за да не бъдат изобличени в лъжа. Скоро след това той купи едно ленно владение, придружено с графска титла, стана венециански благородник и престана да бъде селянин. Ако бе запазил името Таньоло, това би му навредило, тъй като никога не би могъл да го изрече, без да си спомни за това, което отвратителният предразсъдък нарича ниско произхождение. В своето престъпно заблуждение привилегированата класа не иска да повярва, че в един селянин би могло да се открие също известно величие и дори гениалност. Без съмнение, ще дойде време, когато обществото ще бъде по-просветено и по-разумно и ще признае, че благородни чувства, чест и героичност могат да се намерят също и в представители на една класа, чиято кръв невинаги е чиста от петното на мезалианството<sup>[1]</sup>.

Докато новият граф доведе до забравя своя произход, той се бе показал достатъчно разумен да го забрави самият той и при всички подписани от него документи до фамилното му име стоеше винаги и нововъзприетото. Неговият брат му посочи два пътя, по които той можеше да преуспее, като му предостави сам да избере единия от тях. Първият, както и вторият, изискваха разход от хиляда цехина, но абатът вече разполагаше с такава сума. На приятеля ми се предоставяше да избере между меча на Марс и птицата на Минерва. Абатът бе убеден, че може да купи за брат си една рота в армията на Негово Императорско Апостолическо Величество или да му осигури

катедра в университета на Падуа, защото парите все пак правят всичко. Но моят приятел, обладаващ усета за справедливост и надарен с благородни чувства, знаеше, че за да напредне по почтен начин в своето поприще, както в единия, така и в другия случай са необходими известни познания. Затова, преди да вземе окончателно решение, той се залови да изучава математика, където постигна успехи. Накрая все пак реши да поеме военната кариера, както Ахил, който предпочете меча пред вретеното<sup>[2]</sup>. Но и той като сина на Пелей загуби живота си. Във всеки случай той не умря толкова млад като победителя на Хектор и не от стрела, а от чума, повалила го в тази нещастна страна, в която безгрижната Европа позволява на турците да я разпространяват.

Благородният характер, възвишените чувства, познанията и добродетелите на Фабрис биха изглеждали смешни под името Таньооло, защото силата на предразсъдъците, особено сред тези, които могат да се облекнат само на своето глупаво високомерие, е толкова голяма, че едно неблагозвучно име в най-глупавия от всички светове може да унизи ужасно своя носител. Убеден съм напълно, че който има неблагозвучно име или такова, което напомня за неприлични и смешни неща, трябва да го промени, ако държи на своята чест и очаква уважение и преуспяване в изкуствата или в науката. Разумно погледнато, не би трябвало никой да му оспори това право при условие, че името, което той приеме, не принадлежи вече другиму. Азбуката е всеобщо притежание и всеки е свободен да си служи с нея, за да образува някакво звуково съчетание и се нарече с него. Но той трябва да е съчинил сам името. Волтер<sup>[3]</sup> например, въпреки своя гений може би не би стигнал до поколенията със своето истинско име Аруе, особено при народ като френския, при който двусмислиците и смешното стоят винаги на първо място. Как би могло да се открие велик човек в писател, който е *à rouer*<sup>[4]</sup>? А би ли постигнал Д'Аламбер своя блясък и своята известност, ако се беше задоволил да остане господин *Le rond*<sup>[5]</sup>? Какво впечатление би направил Метастазео под истинското си име Трапасо<sup>[6]</sup>? Какво уважение би имал Меланхтон<sup>[7]</sup> със своята бащина фамилия Шварцерд? Би ли се осмелил като философ на морала и като реформатор да говори за евхаристията<sup>[8]</sup> и толкова други свети неща? А господин дьо Буарне<sup>[9]</sup> не би ли предизвикал у едни смях, а у други изчервяване, ако бе

запазил своето име Бови, макар и първият от неговия старинен род да бе дължал щастieto си именно на истинността на това име? И най-сетне *Les Bourbeux* (калните) биха ли представлявали такава внушителна фигура на трона, както *Les Bourbons*<sup>[10]</sup>. Те сигурно биха променили своето име, ако се бяха заселили в Португалия. Твърдя също, че крал Понятовски трябваше да се откаже от името Август, което бе приел при възкачването си на трона, когато му бе отнето кралското достойнство<sup>[11]</sup>.

Само Колеоните от Бергамо биха изпаднали в затруднение, ако трябваше да сменят имената си. Тогава те щяха да бъдат задължени да сменят и знака на герба си, тъй като върху щитовете на старите им фамилии са изобразени тестикули, а с това биха провалили славата на героя Бартоломео, техния пращад.

Към края на есента приятелят ми Фабрис ме представи на едно семейство, което бе създадено наистина да освежава духа и сърцето. То живееше на село, в областта Дзеро. Играеха помежду си, обичаха се и се мъчеха да си устройват шеги, които понякога биваха наистина груби, но доблестта изискваше засегнатият да не се сърди и да се смее на всичко, защото, който не разбираше от шеги, минаваше за глупак. В тези шеги влизаше събарянето на легла, явяването на духове, поднасянето на диуретични хапчета на младите дами под формата на захарни бонбончета, а понякога и такива, предизвикващи образуването на газове, които не могат да бъдат съдържани. Тези шеги понякога бяха доста прекалени, но такъв си беше и духът на обществото — трябваше на всяка цена да се смеят. В прояви, както и в търпение, аз бях не помалко храбър от останалите. Но най-после и на мен изиграха една недостойна шега, а тя предизвика друга, чиито последици сложиха край на манията, обзела дотогава всички.

Цялата компания правехме чести разходки до едно арендаторско имение, което лежеше на миля от централния път. Този път можеше да се съкрати наполовина, като се преминеше по една тясна дъска, поставена върху дълбок и кален ров. Аз винаги поемах по този път напук на нашите красавици, които трепереха от страх, макар че винаги минавах пред тях и им подавах ръка от другата страна. Един хубав ден, когато преминавах, както винаги пръв, за да окуража дамите, дъската внезапно се счупи под мен и аз паднах в рова. Потънал до брадата във воняща кал, въпреки яростта, която ме бе обзела, съобразно

установения обичай аз бях принуден да се присъединя към всеобщата веселост, която впрочем трая само миг, защото шегата беше наистина отвратителна и цялата компания съзна това. Повикаха селяни, които ме изтеглиха с голям труд и в жалко състояние. Съвсем новата ми модерна дреха с лъскави обшивки, целите дантели, чорапите ми, с една дума, всичко бе напълно повредено. Въпреки това аз продължавах да се смея, дори по-силно от другите, макар че вътрешно вече замислях да си отмъстя колкото се може по-жестоко. За да открия автора на тази лоша шега, трябваше само да мълча и да се показвам привидно спокоен и равнодушен. Ясно бе, че дъската е била предварително прерязана. Заведоха ме в къщи и ми заеха всичко, необходимо за преобличане, тъй като аз този път бях дошъл само за двадесет и четири часа и не бях взел нищо със себе си. На следващия ден отидох в града и вечерта отново бях сред веселото общество. Фабрис, който бе ядосан не по-малко от мен, ми каза, че авторът на подлата шега сигурно чувства своята вина, тъй като до този момент не се е открил. Една цехина, която обещах на една селянка, ако ми каже кой е прерязал дъската, ме отведе при един млад човек, когото тя ми назова. Намерих го веднага и обещанието за втора цехина, и особено заплашванията ми, го принудиха да признае, че му било платено за това от господин Деметрио, един гръцки търговец на подправки, на възраст четиридесет и пет — петдесет години, добър и любезен, комуто дотогава не бях устройвал никаква друга шега, освен тази, че му бях отнел една малка апетитна слугиня, в която той бе влюбен.

Доволен от моето откритие, аз си блъсках главата да измисля каква шега да му погодя. Но за да бъде отмъщението ми пълно, шегата трябваше да бъде по-солена от тази, която сам той ми бе изиграл. Изобретателната ми способност ми изневеряваше и не ми подсказваше нищо задоволително. Едно погребение ме извади от затруднението.

Въоръжен с ловджийски нож, аз отидох малко след полунощ съвсем сам в гробищата, изрових мъртвеца, когото бяха погребали същия ден и без мъка му отрязах ръката до рамото. След това отново зарових трупа, върнах се с ръката на мъртвеца в стаята си и си легнах. На другия ден вечерях с цялото общество и веднага след това се отправих в стаята си под предлог, че ми се спи. Малко след това обаче взех отрязаната ръка, промъкнах се в стаята на гръцкия търговец и се скрих под леглото му. Четвърт час по-късно моят човек влезе, съблече



се, угаси светлината и легна. Почаках, докато започне да заспива и леко издърпах покривката към края на леглото, така че да го открия до бедрата. Гъркът започна да се смее и каза:

„Който и да сте, вървете си и ме оставете да спя, защото аз не вярвам в никакви духове“.

С тези думи той дръпна отново завивката върху себе си и се опита да заспи. Почаках пет-шест минути и отново започнах да го отвивам, но когато той поиска пак да изтегли завивката, като повтаряше, че не се страхува от духове, аз оказах известна съпротива. Той се надигна, за да хване ръката, която държеше завивката, и аз му пробутах ръката на мъртвеца. Мислейки, че е хванал мъжа или жената, която му устройва шега, той я притегли, все още смеейки се. Аз продължих здраво да държа ръката още няколко мига, след което внезапно я пуснах, гъркът падна заедно с нея обратно на дюшека и дори не гъкна.

Понеже с това номерът ми завърши, аз се измъкнах тихо, върнах се в стаята си и си легнах доволен.

Спах непробудно, докато рано сутринта някакво шумно щъкане из къщата не ме събуди. Понеже не разбирах причината, станах и първия човек, когото срещнах, бе господарката на къщата. Тя строго ми каза, че това, което съм направил снощи, било вече твърде много!

— Та какво съм направил? — попитах невинно аз.

— Господин Деметрио лежи на умиране.

— Че да не би аз да съм го убил?

Тя се отдалечи, без да ми отговори. Облякох се малко изплашен, но във всеки случай твърдо решен да се преструвам докрай, че не зная нищо за случилото се. Отидох в стаята на гърка. Там заварих събрана цялата къща. Всички ме гледаха с ужас и ми отправяха най-тежки укори. Уверявах ги, че съм невинен, но всеки ми се присмиваше в лицето. Свещеникът и клисарят, които бяха повикани, не искаха да заровят ръката, която беше още тук. Те ме осъждаха, че съм извършил голямо престъпление спрямо мъртвеца.

— Аз съм учуден, Ваше Високопреподобие, — се оправдах аз пред свещеника, — от погрешната присъда за деяние, което си позволяват да ми припишат, без да съществува каквото и да било доказателство за това.

— Вие и само вие! — извикаха всички присъстващи в един глас. — Само вие сте способен да извършите такова отвратително нещо. То напълно ви прилича! Никой друг, освен вас, ме би се осмелил да направи нещо подобно.

— Аз съм длъжен — заяви свещеникът — да съставя протокол за случилото се.

— Както искате — отговорих аз, — това зависи напълно от вашето желание, но аз ви заявявам предварително, че не се страхувам от нищо. А сега си отивам.

На обяд продължих да се държа спокойно и равнодушно. Разбрах, че са пуснали кръв на гърка и той започнал отново да движи очите си, но все още не и крайниците и не можел да говори. На следващия ден говорът му се възобнови. След заминаването си научих, че вследствие на преживяния ужас той останал слабоумен и страдал от гърчове. В такова жалко състояние той прекара остатъка от своя живот. Неговата съдба ме наскърби, тъй като нямах всъщност намерение да му причиня чак толкова голямо зло, но се утешавах при мисълта, че шегата, която той ми бе изиграл, би могла също лесно да ми струва живота.

В същия ден свещеникът разреши ръката да бъде погребана отново при тялото и същевременно подаде в епископската канцелария в Тревизо формално обвинение срещу мен.

Отегчен от укорите, които ми се правеха, аз се завърнах във Венеция. Четиридесет дни по-късно получих призовка да се явя пред съда. Помолих господин Барбаро да се осведоми за причината, понеже това по начало бе страшно обвинение. Учудих се, че се действа против мен, като че ли бе вече установено, че именно аз съм осквернил гроба, а всъщност можеше да става дума само за предположение. Оказа се, че става въпрос за това. Господин Барбаро докладва вечерта, че някаква жена се оплакала от мен и поискала правосъдие за обезчестяването на дъщеря ѝ. В жалбата си тя твърдеше, че съм примамил дъщеря ѝ в Зуека и съм я изнасилил. За доказателство добавяше, че дъщеря ѝ лежала на легло вследствие на лошото ми отнасяне към нея при постигането на целта ми.

Това бе една от жалбите, които по онова време се подаваха често, с цел да вкарат в затруднения и разходи някой съвсем невинен човек. Относно обезчестяването, аз наистина бях невинен. Вярно бе само

това, че бях набил добре хубавото момиче. Написах следната защита, като помолих господин Барбаро да има добрината да я предаде на секретаря на съда:

#### ОБЯСНЕНИЕ.

Обяснявам, че на този и този ден съм срещнал тази и тази жена с нейната дъщеря и че съм ги заговорил с молба да влезем у един продавач на лимонада, за да се освежим. Когато дъщерята отказа моите милувки, майката ми заяви:

— Тя е още недокосната и има правото да не се отдава, без да извлече печалба от това.

— Ако това е вярно — казах аз, — аз ще ви дам шест цехина за девствеността ѝ.

— Можете да се убедите в това — отговори майката.

След като се уверих чрез опипване и признах това за възможно, аз ѝ казах, че бих желал да я заведа следобед в Зуека и там ще ѝ дам шестте цехина. След като предложението ми се прие с радост, майката доведе дъщеря си и ми я остави на края на градината Дела Кроче, където, след като получи шест цехина, ни остави и си отиде.

Когато поисках да се възползувам от придобитите си права, момичето, научено вероятно от своята майка, приложи средство да ми попречи на това. Най-напред тези маневри ми харесаха, но накрая се уморих и ѝ казах сериозно да престане. Тя ми отговори наивно, че не била нейна вината, щом не мога. Възбуден и отегчен, аз я докарах до положение, в което тя се намери в невъзможност да ми избегне, но продължи бясно да се съпротивлява, с което на практика ми пречеше да предприема нещо.

— Защо се съпротивляваш? — я попитах аз.

— Защото не искам.

— Не искаш ли?

— Не.

Тогава аз поставих дрехите си в ред, взех, без да правя ни най-малък шум една дръжка от метла, която случайно лежеше там наблизко, и с нея я наложих добре, та поне да имам нещо срещу моите шест цехина, които аз, глупакът, ѝ бях платил предварително. Но не ѝ счупих нито ръка, нито крак, тъй като полагах грижи да я налагам само по най-скъпото ѝ, където сигурно ще се намерят още следи от моето наказание. Вечерта я принудих да се облече отново и я качих в една лодка, която минаваше случайно и с която тя бе отвозена сигурно. Майката на момичето получи шест цехина, дъщерята запази своята отвратителна девственост и, ако съм виновен, то е само за това, че съм набил едно момиче, безсрамна ученичка на още по-безсрамна майка.

Моето обяснение не постигна никакъв ефект, защото чиновникът познаваше добре момичето, а майката дори ми се надсмя, че ме е излъгала. Постъпките на моите приятели не ми помогнаха с нищо. Призоваха ме, но аз не се явих. Трябваше да бъде издадена заповед за арестуването ми, когато жалбата за оскверняването на трупа пристигна в същия съд. За мен щеше да е много по-благоприятно, ако това второ дело бе изпратено в съвета на десетте, защото единият съд може би щеше да ме спаси от другия.

Това второ престъпление, което всъщност беше само смешно, бе таксувано от духовната канцелария като чиста фелония<sup>[12]</sup>. Бях призован да се явя лично до двадесет и четири часа и бях сигурен, че ще се нареди незабавното ми арестуване. Господин де Брагадино се оказа, както винаги, добър съветник. Посъветва ме да си плюя на петите, за да избягна бурята. Този съвет намерих за много умен и без да губя нито минута, направих приготовленията си.

Никога не съм напускал Венеция с по-голямо съжаление, отколкото този път, защото бях започнал няколко много приятни любовни отношения и щастието ме подкрепяше в играта. Моите приятели ме увериха, че най-късно до една година и двете мои дела ще бъдат прекратени, тъй като във Венеция се урежда всичко, веднага щом публиката забрави.

Отпътувах с настъпването на нощта и на следващия ден бях вече във Верона. Не се задържах там и два дни след това пристигнах в Милано. Пътувах сам, добре облечен, в притежание на множество скъпоценности, наистина без препоръчителни писма, но пък с добре натъпкана кесия. Радвах се на блестящо здраве и бях на двадесет и три години.

С пристигането си поръчах превъзходна вечеря, тъй като в една гостилница трябва да се започва винаги с това. После отидох да се поразходя. След като разгледах кафенетата и обществените градини, влязох в театъра и останах възхитен, като видях на сцената да се появява като гротескна танцьорка Марина, посрещната с бурни аплодисменти. Тя си ги заслужаваше напълно, тъй като танцуваше отлично, бе висока, красива, добре развита и много приятна на вид. Реших да подновя връзките си с нея, ако е свободна, и след операта накарах да ме заведат при нея. Тя тъкмо седеше с един господин на масата, но щом ме видя, захвърли кърпата за ядене и се спусна да ме целува. Отговорих на целувките ѝ, тъй като, подведен от нейните милувки, приех присъстващия индивид за незначителен. Без да чака да му се каже, сервитьорът постави веднага трети прибор на масата и Марина ме покани да вечерям с тях. Понеже се почувствах обиден от това, че господинът не стана да ме поздрави, преди да приема поканата, аз се осведомих кой е той, като я помолих да ни представи.

— Този господин — каза тя, — е граф Чели от Рим, мой любовник.

— Поздравлявам те — отговорих аз.

И обръщайки се към тъй наречения граф, продължих:

— Гобподине, не тълкувайте зле нашата нежност, тъй като Марина е моя дъщеря.

— Курва е тя и нищо друго!

— Така е — намеси се Марина, — и ти можеш да му вярваш, защото той ми е сводник.

При тези думи грубиянинът ѝ плисна една чаша вода в лицето, тя отскочи настрана и побягна. Негодникът се опита да я последва, но аз поставих върха на шпагата си върху гърдите му и извиках:

— Стой или ще те убия!

Казах веднага на Марина да нареди да ни сервират, но тя се наметна бързо, увисна на рамото ми и ме помоли със сълзи на очи да я

отведа веднага.

Мнимият граф ме покани да се явя на следващия ден сам в казиното „Ябълка“, за да чуя какво имал да ми каже.

— В четири часа следобед — отговорих аз.

Заведох Марина в моята странноприемница и я настаних в стая, съседна на моята. След това седнахме да се храним.

Когато Марина ме видя замислен, ме попита:

— Сърдиш ли ми се, че избягах от изблиците на гняв на този суров човек?

— Не, напротив, аз трябва да ти благодаря за това. Но хайде, разкажи ми сега по-подробно какъв е този дангалак?

— Това е един професионален картоиграч, който нарича себе си граф Чели. Запознах се с него тук. Той дойде при мен, покани ме на вечеря, състави веднага компания за карти, като смъкна много пари от някакъв англичанин, когото бе примамил, казвайки му, че и аз ще присъствувам. На мен даде петдесет гвинеи с думите, че ме е направил участник в банката. Едва станал мой любовник, той поиска от мен да бъда любезна с всички, които искаше да измами. Накрая се намести изцяло на квартира при мен. Очевидно приемът, който ти оказах, не му бе по вкуса. Останалото знаеш. Сега съм тук и ще остана до заминаването ми за Мантуа, където съм ангажирана като примабалерина. Моят слуга ще ми донесе всичко, от което имам нужда за през нощта, а утре ще го изпратя да прибере останалите вещи. Не искам повече да видя този подлец. Искам да принадлежа само на теб, ако не си ангажиран другаде, както в Корфу, и ако още ме обичаш.

— Добре скъпа Марина, аз те обичам, но ако си моя, то трябва да ми принадлежиш всецяло.

— О, положително! Аз имам триста цехина, утре ще ти ги дам и няма да поставя друго условие, освен да ти принадлежа.

— Аз нямам нужда от пари, а искам само теб. Значи решено, от утре вечер ще бъдем по-спокойни.

— Ти сигурно мислиш, че ще се биете? Не вярвай в това, приятелю! Познавам си човека, това е най-големият страхливец.

— Все пак аз трябва да удържа на думата си.

— Знам това, но той няма да удържи на своята, което всъщност ме радва много.

После ние променихме разговора и заговорихме за наши общи познати. Тя ми разказа, че се е разделила с братята си. Сестра ѝ била певица в Генуа, а Белино-Тереза останала в Неапол, където продължавала да разорява херцозите. Завърши с думите:

— Аз съм единствената нещастна между тях.

— Защо нещастна? Ти си станала красива и отлична танцьорка. Бъди по-малко разточителна с твоите благоволения и ще намериш някого, който ще те направи щастлива.

— Пестелива с моите благоволения? Това е трудно. Защото, когато обичам, аз съм извън себе си, а когато не обичам, не мога да се преструвам на приятелски настроена. Но все едно, приятелю мой, с теб ще бъда щастлива.

— Марина, аз не съм богат и честта ми не би ми позволила.

— Мълчи, разбирам всичко!

— Защо нямаш камериерка вместо слуга?

— Прав си, това би ми създало малко повече уважение. Но моят слуга е така сръчен, така верен, че като него няма!

— Отгатвам всичко, което е той, но това не ти подхожда.

На следващия ден се нахранихме заедно аз я оставих да подготвя своя театрален тоалет. След като прибрах всички свои по-ценни неща в джобовете си, повиках един файтон и се отправих към казино „Ябълка“. Бях напълно убеден, че ще направя моя хитрец неспособен да се бие, затова отпратих колата обратно. Чувствувах, че правя глупост, като рискувам живота си срещу подобен човек и че можех и да не удържа на думата си, без да стана с това безчестен. Но аз имах действително желание да се бия и тъй като ми се струваше, че правото е напълно на моя страна, намирах всичко в реда на нещата. Едно посещение при танцьорка, един безсрамен, представящ се за благородник господин, който я обижда в мое присъствие и иска да я убие, който се оставя да му я отведа под носа и който, вместо да ми окаже съпротива, ми назначава среща — струваше ми се, че ако не отида, ще му дам право да ме счита за подъл страхливец.

Тъй като мнимият граф още не бе пристигнал на срещата, аз отидох в съседното кафене, за да го дочакам. Там намерих един млад французин с приятно лице и го заговорих. Разговорът с него ми хареса, казах му, че щом дойде един индивид, когото очаквам, честта ми изисква да ме намери сам, поради което го моля да се отдалечи при

неговото приближаване. Четвърт час по-късно видях да влиза моят противник, придружен от друг господин. Като видях това, казах на французина, че ще ми направи удоволствие, ако остане, и той прие това като забавление. Моят човек влезе със своя придружител, който носеше предизвикателно една рапира, дълга най-малко четиридесет цола. Изражението му издаваше истински главорез. Ставайки от масата, аз казах на подлеца с възможно най-сух тон:

— Вие ми казахте, че ще дойдете сам!

— Приятелят ми ще е излишен, тъй като идвам тук само за да говоря с вас.

— Ако знаех това, нямаше да си дам труда да излизам. Но да не вдигаме шум, а да отидем да си кажем две думи насаме някъде, където няма да ни видят. Последвайте ме.

Аз излязох с французина, който, познавайки добре местността, ме заведе на най-удобното място. Застанахме там да дочакаме останалите двама. Те се приближаваха бавно, разговаряйки тихо помежду си. Щом наближиха на десетина крачки от нас, аз изтеглих шпагата си и извиках на противника си да се пази. Французинът изтегли също своята и я прикрепил под мишницата си.

— Двама срещу един — извика Чели.

— Нека приятелят ви си отиде и господинът също ще се отдалечи. Впрочем, приятелят ви също има рапира, тъй че сме двама срещу двама.

— Да — каза французинът, — предлагам да направим каре.

— Аз не се бия с танцьори — каза бандитът.

При тези думи моят секундант се приближи до него и му каза през зъби, че един танцьор струва много повече от някакъв си кучи син, при което му нанесе здрав удар с плоската страна на шпагата. Аз последвах примера му с Чели, който отстъпи назад, заедно със своя другар, викайки, че искал да ми каже само една дума и тогава да се бие с мен.

— Говорете.

— Вие ме познавате, но аз не ви познавам, така че кажете ми кой сте?

Вместо отговор аз започнах да го налагам, а французинът показва по същия начин най-голямо усърдие по гърба на другия. Но понеже двете баби си плюха бързо на петите, ние бяхме принудени да си



приберем отново шпагите в ножниците. Това беше големият дуел, който завърши още по-смешно, отколкото бе предсказала Марина.

Моят храбър французин очакваше компания и аз се разделих с него, като го помолих да дойде след театъра на вечеря при мен. Казах му името, което бях съобщил на вратаря, и странноприемницата, в която живеех.

При завръщането си намерих Марина и ѝ разказах как се бе развила случката.

— Аз — каза тя, — ще разкажа тази весела история на целия театър. Най-голямо удоволствие ми достави — добави прелестното момиче, — четвъртият секундант, ако наистина е танцьор, може да бъде само господин Балети, който трябва да танцува с мен в Мантуа.

След като поставих моите документи и ценности отново в куфара си, отидох в партера на операта, където видях Балети. Щом ме забеляза, той обърна вниманието на всички върху мен, като разказа случилото се на своите познати. Когато свърши операта, той дойде с мен и аз го заведох у дома. Марина, която бе избързала напред да се върне, дойде в стаята ми веднага, щом ме чу да говоря и аз изпитах голямо удоволствие от изненадата на моя любезен французин при вида на партньорката, с която трябвало да се реши да играе полухарактерни танци. Защото Марина, макар и отлична балерина, не се осмеляваше да изпълнява сериозни класически танци. Двата любезни ученици на Терпсихора<sup>[13]</sup>, които дотогава не бяха сядали заедно в компания, си обявиха на масата страхотно любовно сражение, което ми подслади вечерята по много приятен начин. Тъй като това бе наш приятел, Марина възприе тон, напълно подходящ на обстоятелствата и съвсем различен от този, който използваше обикновено при мъжете. Освен това тя надмина себе си тази вечер по любезност и настроение, защото бе получила бурни аплодисменти, когато станала известна историята с мнимия граф Чели.

Състояха се още десет представления и тъй като Марина настояваше да замине в същия ден след последното изпълнение, ние решихме да направим това заедно. Аз междувременно бях помолил Балети — това бе италианско име, което той бе възприел — да ни бъде сътрапезник през цялото време. Свързах с любезния млад човек дружба, която, както читателят ще види по-нататък, упражни голямо влияние върху по-нататъшната ми съдба. Той имаше голяма дарба като

танцьор, но това бе най-малкото от добрите му качества. Беше добродетелен, имаше благородна душа, добро образование, бе получил най-доброто възпитание, което можеше да се даде във Франция по онова време на младеж от най-добър произход.

Още на третия ден забелязах, че Марина се домогва да плени своя колега. Понеже чувствувах колко полезно може да бъде това за младото момиче, реших да ѝ помогна. Тя притежаваше двуместна пътническа кола и аз лесно я убедих да вземе Балети със себе си, тъй като поради причини, които не мога да ѝ поверя, съм принуден да пристигна в Мантуа сам. Действително, ако ни видеха да пристигаме заедно, всички биха си казали, че съм влюбен в нея, а това аз не исках. Балети бе възхитен от предложението ми, но искаше непременно да плати своята част от разноските по пътуването, а Марина не се съгласяваше. Причините, които младият човек изтъкваше, бяха много основателни и аз употребих голям труд да го убедя, че трябва да приеме поканата на своята колежка. Най-сетне успях. Обещах им да ги чакам за обяд и вечеря в Кремона и на определения ден отпътувах един час преди тях.

Пристигнах навреме в Кремона, където трябваше да пренощуваме и след като се настаних, излязох да се поразходя. Влязох в едно кафене. Там се запознах с някакъв френски офицер, с когото решихме да направим малка обиколка из града. Една прелестна жена мина в кола покрай нас, той бързо се приближи, заговори я и дамата нареди на кочияша да спре. След като размениха няколко думи, колата отмина и офицерът се върна отново при мен.

— Коя е тази красива дама? — попитах любопитно аз.

— Прелестна жена! Ще ви разкажа един анекдот за нея, който заслужава да бъде предаден на поколенията. И вие не ще можете да ме обвините в преувеличение, защото това, което ще ви разкажа, всъщност е достояние на целия град.

Милата дама, която току-що видяхте, се отличава повече със своя ум, отколкото е красотата си. Ето ви пример за това. Един млад офицер, който я ухажваше наред с всички останали по времето, когато маршал дьо Ришельо командуваше Генуа, се ласкаеше от мисълта, че е поставен пред нея по-добре от всички останали мъже. Един ден той дал в кафенето съвет на свой другар да не си губи повече времето с нея, като му казал: „Вие можете да бъдете сигурен, че никога няма да

постигнете нищо е нея.“ — „Скъпи мой — му отговорил другарят, — аз имам много по-голямо основание да ви дам същия съвет, защото вече съм получил от нея всичко, което един облагодетелствуван любовник може да пожелае.“ — „А аз съм убеден, че лъжете — му отговорил другият, — и ви моля да ме последвате.“ — „На драго сърце — продължи недискретният, — но защо да поставяме истината в зависимост от края на нашия дуел и защо да си прерязваме гърлата, когато този факт може да бъде потвърден от самата нея?“ — „Хващам се на бас в противното за двадесет и пет луидора“ — отговорил неверникът. — „Приемам баса. Да вървим!“ И двамата съперници се отпавили право при дамата, която видяхте преди малко, за да я накарат да признае кой от двамата има право.

Намерили я да си прави тоалета. „Ах, господа! — възкликнала тя, като ги видяла да влизат. — Кой добър вятър ви довя заедно в този час при мен?“ — „Един бас, уважаема госпожо — казал неверникът, — и само вие можете да станете съдия по спора, който го предизвика. Господинът се хвали, че е получил от вас всичко, което една жена може да даде на своя облагодетелствуван любовник. Аз го обвиних в лъжа, което трябваше да доведе до дуел, но той ми предложи вие сама да потвърдите това. Казах му да се хванем на бас за двадесет и пет луидора, че вие няма да признаете и той прие баса. Сега, уважаема госпожо, моля да решите нашия спор.“ — „Вие губите, господине, — му отговорила тя. — А сега моля и двама ви да ме оставите на мира, като ви предупреждавам, че може да съжалявате, ако се осмелите отново да се появите тук, под каквото и да е предлог!“

Двамата неразумни хора си излезли съкрушени. Невярващият платил, но в яда си нарекъл победителя глупак и една седмица по-късно този го убил на дуел.

От това време насам дамата ходи в казиното, посещава обществото, но не приема никого в дома си и живее добре със своя мъж.

— А как погледна съпругът на тази история?

— Възможно най-добре, като всеки възпитан човек. Казал, че би се развел, ако жена му бе постъпила другояче, тъй като тогава никой вече не би се съмнявал в това твърдение.

— Този съпруг е бил действително умен човек. Ако жена му бе изобличила безсрамния бърбор в лъжа, то естествено, той би

заплатил баса, но, смеейки се, би продължил да твърди това и всички биха му повярвали. Като го е обявила за победител, тя е отрязала тази мътва изкъсо и така е предотвратила едно обществено заключение, което би я обезчестило. Недискретният пък се е оказал двойно по-виновен и за това е заплатил с живота си, но и противникът му не е бил по-малко груб, защото добре възпитаните хора не си позволяват да сключват басове за подобни неща. Който се басира „за“ е по начало безсрамен, а който държи на „не“, е глупак. Харесва ми обаче самообладанието на дамата.

— Но какво мислите по въпроса?

— Считам, че тя е невинна.

— Аз мисля като вас и това е всеобщото мнение. Сега навсякъде се отнасят с нея по-добре, отколкото по-рано. Елате с мен в казиното и сам ще се убедите. Там ще ви запозная с нея.

Поканих офицера на вечеря с нас и неговото присъствие я направи още по-приятна. Когато си отиде, установих със задоволство, че Марина е способна, когато поиска, да се държи достойно. Тя бе наела за себе си отделна стая, за да не обиди своите уважавани приятели.

В Мантуа отседнах в странноприемницата Сан Марко, а Марина, която бях предупредил, че ще виждам само рядко, нае жилището, което ѝ бе определил нейният импресарио.

След като се бях разхождал дълго из града, следобед влязох в една книжарница, за да видя какво ново има. Незабелязано нощта настъпи и собственикът ме предупреди, че вече ще затварят магазина, така че трябва да си тръгвам. Не направил и няколко крачки по улицата, ето че ме спря един стражар. Офицерът, който командуваше патрула, ми заяви, че трябва да ме отведе в ареста, задето не нося със себе си фенер, а наближавало вече два часа<sup>[14]</sup>. Възразих основателно, че съм пристигнал едва днес и не съм знаел за заповедта. Наложих се да се подчиня.

В ареста офицерът ме представи на своя капитан, един висок и красив млад човек, който ме прие с най-весело изражение на лицето. Помолих го да бъде така добър да ме остави да си отида в странноприемницата, тъй като се нуждая от почивка, но той отговори, смеейки се:

— Не, за Бога! Искам да прекарате заедно с мен и моята добра компания една весела нощ. Върнете на господина шпагата му — каза той на подофицера, който ми я бе взел, и, като се обърна отново към мен, добави: — Искам, господине, да ви считам тук само като приятел. Бъдете мой гост!

Този начин да се канят гости, колкото и насилнически да бе по начало, ми се стори приятен и чрез мълчанието си аз изразих своето съгласие. Той отдаде на един немски войник няколко заповеди и един час по-късно бе застлана маса с четири прибора. Дойдоха още двама други офицери и ние започнахме да се храним в много приятно настроение. При десерта компанията се увеличи с две отвратителни безсрамни жени. След вдигане на покривката масата бе покрита с друга, пъстра като килим, и един от офицерите се приготви да държи фараонова банка. Аз залагах, за да не правя изключение от останалите и, след като загубих няколко цехина, станах да подишам чист въздух, тъй като бяхме почели достатъчно добре Бакхуса. Едната от двете нещастници ме последва, залепи се за мен и най-после, въпреки първоначалната ми съпротива, ми лепна болест за шест седмици. След този жалък подвиг отново влязох при останалите.

Един млад, много любезен офицер, който вече бе загубил петнадесет или двадесет цехина, псуваше като гренадир, защото банкерът прибрал парите му и вдигнал банката. Този млад човек имаше много пари пред себе си и твърдеше, че банкерът би трябвало да го предупреди, че това е последно раздаване на картите.

— Господине — намесих се аз учтиво, — не сте прав. Фараонът е най-свободната от всички игри. Защо не държите сам банката?

— Това би ме отегчило, тъй като господата правят смешно ниски залози. Но ако на вас ви доставя удоволствие — добави той усмихнато, — дръжте вие банката.

— Господин капитан, искате ли да участвувате с една четвърт?

Той прие.

— Господа — казах аз, — имам честта да ви съобщя, че ще направя само шест раздавания.

Поисках нови карти и поставих триста цехина на масата. Капитанът написа на гърба на една карта „Валидна за сто цехина, О'Нейлан“, след което я прибави към моето злато и банката бе открита. Съвсем доволен, младият офицер каза:

— Възможно е банката ви да свърши преди края на шестото раздаване.

Не отговорих на това нищо и продължих играта.

При петото раздаване банката ми едва се държеше, а младият офицер ликуваше. Аз малко го изненадах, като казах, че бих се радвал много, ако загубя, тъй като, откакто той печели, мисля, че е станал полюбезен.

Понякога проявявам учтивост, която носи нещастие на лицето, към което е отправена. Случаят бе именно такъв, защото моят комплимент фактически му забърка главата. По време на петото раздаване цяла поредица от лоши карти го накара да изгуби всичко, което бе спечелил, а понеже искаше непременно да принуди щастieto да се върне при него, при шестото раздаване игра като истински безумец и загуби всичките си пари.

— Господине — ми каза той, — вие имахте щастие в играта, но утре искам от вас реванш.

— С най-голямо удоволствие бих ви го дал, господине — му отговорих, — но аз играя само когато се намирам под арест.

Преброих парите си. Бях спечелил двеста цехина, освен това имах да вземам още петдесет цехина от един офицер, който бе играл и загубил на честна дума и чийто дълг О'Нейлан пое за своя сметка. Изплатих на О'Нейлан полагаемата му се част от банката и на разсъмване той ме пусна да си отида.

Със завръщането си в странноприемницата веднага си легнах, а при събуждането си видях да влиза капитан Лаурент, същият, който бе играл на честна дума. Понеже помислих, че е дошъл да ми плати, аз му казах, че е длъжник на капитан О'Нейлан, на което той ми отговори, че всъщност е дошъл да ме помоли за заем от шест цехина срещу разписка, като се задължаваше да ми ги върне след осем дни. Дадох му ги и, тъй като ме бе помолил да не казвам никому за това, го успокоих:

— Обещавам ви това, но, моля, не забравяйте думата си!

На следващия ден се оказах болен и читателят вече знае от какво! Пазех диета, която на тази възраст е много отегчителна, но постоянноствах и се чувствавах добре.

Три или четири дни по-късно ме посети капитан О'Нейлан и, когато му признах, че съм болен, започна да се смее. Това ме изненада много.

— Значи, бяхте съвсем здрав? — се смееше той.

— Чувствувах се отлично.

— Яд ме е, че сте си изгубили здравето на това лошо място. Ако можех само да подозра, щях веднага да ви предупредя.

— Значи, вие сте го знаели?

— Дали съм го знаел! Едва ли има и седмица, откакто бях ваш предшественик, но мисля, че тогава тя не беше болна.

— Значи съм ви задължен за подаръка, който сте ми направил.

— Възможно е, но това е дреболия, защото можете лесно да се излекувате, ако това ви прави удоволствие.

— А на вас не ви ли прави удоволствие?

— Честна дума, не! Една диета ми се струва много отегчителна. И защо да се лекува такава дреболия, когато човек е убеден, че няма да минат и четиринадесет дни и пак ще я придобие. Аз съм имал поне десет пъти това търпение, но вече ми омръзна и от две години насам оставям работата така.

— Съжалявам ви, защото, както ви гледам, щастието в любовта не би било често срещу вас.

— Не съжалявам за това. Грижете, които тя струва, са за мен по-голям товар, отколкото малкото неудобство, на което съм привикнал вече.

— Аз не мисля като вас, защото любовното удоволствие е безвкусно, ако любовта не го подслажда. Намирате ли, например, че това чудовище е достойно за страданието, което сега трябва да изтърпя заради нея?

— Съвсем не и затова именно се ядосвам. Ако знаех, щях да ви създам по-добро запознанство.

— И най-добрата от този род не струва колкото здравето, което трябва да бъде пожертвувано за любовта.

— Вие искате жени, които да бъдат достойно обичани? Тук имаме няколко такива. Останете и когато оздравеете, ще можете да упражнявате с тях завоеванията си.

О'Нейлан беше на двадесет и три години. Баща му бе умрял като генерал. Красивата графиня Борзати бе негова сестра.

Той ми показва графиня Дзанарди-Нерли, която бе още по-красива, но аз останах достатъчно благоразумен да не поднасям

благосклонността си на никоя от дамите. Струваше ми се, че цял свят отгатва състоянието ми.

Никога не съм виждал по-развратен младеж от капитана. Прекарвах често нощите си с него и се учудвах на дързостта му и на неговия цинизъм. При това той бе иначе благороден, великодушен, смел и много честлюбив.

Когато младите офицери по това време си позволяваха толкова неморални неща, толкова безсрамия, приемани от обществото като нещо обикновено, всъщност те самите бяха по-малко виновни от тези, които бяха им осигурили привилегии, на които те по навик, снизхождение или съсловни предразсъдъци можеха да се наслаждават. Его един ярък пример за това.

Един ден О'Нейлан, малко пийнал, препускаше с отпуснати поводи през града. Една стара жена, която пресичаше улицата, не успя да се отдръпне навреме, падна под коня и главата ѝ бе смазана от копитата му. О'Нейлан бе задържан в ареста, но още на следващия ден бе освободен въз основа на декларацията му, че всичко е станало съвсем случайно.

Понеже офицерът, който ми бе дал разписката за шест цехина, не дойде в края на седмицата, когато го срещнах на улицата, аз му казах, че не се считам повече задължен да мълча за дълга му.

Вместо да ми се извини, той отговори нагло:

— Все ми е едно!

Тъй като този отговор ми се видя обиден, мислех да поискам удовлетворение, но на следващия ден О'Нейлан ми каза, че капитан Лаурент се е умопобъркал и са го затворили. По-късно той оздравя, но поради лошо поведение бе изключен от корпуса.

О'Нейлан, смел като меч на Баярд<sup>[15]</sup>, падна десет години по-късно в битката за Прага. Такъв, какъвто бе, той трябваше да стане жертва или на Марс, или на Венера. Ако притежаваше смелостта на лисица, вероятно щеше да е още жив, но той бе смел като лъв! За един войник това е добродетел, но за офицер е почти грешка. Който презира опасностите, осъзнавайки причините, е достоен за висока почит, но който не ги познава, се спасява само по чудо или без заслуга. Между това, истински големите бойци трябва да се тачат, защото тяхната неукротима храброст може да бъде подтикната само от един висок дух, от една добродетел, която ги издига над останалите смъртни.



Всеки път, когато си помисля за принц Карл дьо Лин, проливам сълзи. Той е бил храбър като Ахил, но Ахил е бил неуязвим за стрелите, така че принцът може би щеше да живее по-дълго, ако по време на битката си беше спомнил, че е смъртен. Кой се онези, които са го познавали и които не са пролели сълзи при спомена за него? Той бе красив, благ, учтив, много начетен, любител на изкуството, весел, забавен в разговорите си, верен в познанствата си и винаги в неизменно добро настроение. Злощастна и ужасна революция! Един топовен изстрел го бе откъснал от семейството му, от приятелите му и от щастието, което дотогава му се бе усмихвало.

Принц фон Валдек също заплати своята благородна неустрашимост с едната си ръка! Говори се, че той се утешава за тази си загуба с мисълта, че и с тази, която му е останала, може пак да командува армията.

О, вие, които презирате живота, кажете ми, мислите ли, че с това презрение ставате по-достойни?

Представленията в операта започнаха непосредствено след Великден. Аз ходех там всеки ден, защото, оздравял вече напълно, поднових стария си начин на живот. Радвах се, като виждах, че Балети приема своята приятелка в много благоприятна светлина. Не ходех при тях често, но той идваше почти всяка сутрин да закусваме заедно.

Балети често ми говореше за една стара артистка, която напуснала театъра преди двадесетина години. Тя твърдяла, че е била приятелка на баща ми. Един ден ме обзе силно желание да я видя и той ме заведе при нея.

Видях една старица, чийто накит ме изненада толкова, колкото и цялата ѝ личност. Въпреки дълбоките бръчки, лицето ѝ бе набелено и начервено, а съвсем черните ѝ вежди дължаха цвета си само на китайския туш. Беше оставила да се гледат половината от повехналите ѝ отвратителни гърди. Човек не би могъл да се излъже и относно изкуствените зъби. Носеше лошо залепена перука, под която се виждаха няколко косъма, избягнали опустошението на старостта. Треперещите ѝ ръце при допира ни разтрепериха и моите. Миришеше от двадесет крачки на амбра. Неестественото ѝ държане ме отвращаваше и същевременно ме караше да се смея. Съвсем изисканото ѝ облекло преди двадесет години сигурно би могло да мине за най-нова мода. Гледах с ужас страшните следи на отвратителната

възраст върху едно лице, което, преди да го сбръчат и унищожат годините, вероятно е било много красиво. Но това, което най-много ме учуди, бе детинското безсрамие, с което този измет на времето излагаше своите увехнали прелести.

Балети се страхуваше да не би твърде очебийното ми учудване да я е обидило. За да замаже това, той й каза, че особено ме е възхитило, че времето е било безсилно да накара да увехне хубавата ягодка, която и сега блести върху гърдите й. Това всъщност бе една бенка, приличаща на ягода.

— На тази ягода — ми каза матроната с озъбена усмивка, — дължа името си. Аз бях, днес съм още и ще бъда винаги Флаголета.

При тези думи аз неволно потръпнах.

Пред мен стоеше злощастният призрак, който бе станал причина за моето съществуване. Виждах жената, която чрез своята ослепителна красота бе привлякла преди тридесет години баща ми и бе опропастила живота му. Защото, ако не е била тя, баща ми не би помислил никога да напусне бащиния си дом и, по всяка вероятност, никога не би ме създал с една венецианка. Аз никога не съм споделял мнението на стария, който е казал: „Никой не би поискал живота, ако би знаел какво ще му донесе той.“

Понеже ме видя така разстроен, Флаголета попита учтиво Балети кой съм аз, тъй като той ме бе представил просто като свой приятел, без да съобщи предварително за посещението ни. Когато чу, че се казвам Казанова, изненадата й бе извънредно голяма.

— Да, уважаема — й казах аз, — аз съм синът на Гаетано Казанова от Парма.

— Какво чувам! Какво виждам! Ах, млади приятелю. Та аз обожавах вашия баща. Несправедливо ревнив, той ме напусна. Иначе вие щяхте да бъдете мой син! Позволете ми да ви прегърна като нежна майка.

Очаквах това и от страх да не падне, пресрещнах прегръдката й и се предоставих на нежните й спомени. Все още артистка, тя поднесе една носна кърпичка към очите си, като че да изтрие бликнала сълза, уверявайки ме, че не трябвало да се съмнявам в думите й, макар да не изглеждала толкова стара.

— Единствената грешка на вашия скъп баща — каза тя след малко, — беше неблагодарността му.

Без съмнение тя трябва да е издала подобна присъда и за сина, тъй като въпреки учтивата ѝ покана аз повече не стъпих в дома ѝ.

Понеже кесията ми бе все още добре напълнена и Мантуа не ми предлагаше вече нищо привлекателно, аз реших да отпътувам за Неапол, за да видя отново моята скъпа Тереза, дон Лукреция, дон Паоло — баща и син, дон Антонио Казанова и всички останали мои стари приятели. Този план, без съмнение, не бе приятен на моя дух пазител, защото той се противопостави на изпълнението му. Три дни по-късно щях вече да съм отпътувал, ако не се бях подчинил на желанието си да отида на опера.

През време на двата месеца, прекарани в Мантуа, мога да кажа, че бях живял разумно, защото още на първия ден бях допуснал една глупост. Ибрах само онзи единствен път и то щастливо. А понеже моето малко любовно нещастие ме принуди да пазя диета, по такъв начин се предпазих може би от още по-голямо нещастие, което иначе не бих избягнал.

---

[1] Бракът на лица от различни класи се е считал за неравен брак. Напр. бракът на френския крал Луи XIV с мадам де Ментнон е „мезалианс“. — Б.пр. ↑

[2] Ахил, син на Пелей и на Тетида, цар на мирмидонците, най-прочутият от гръцките герои в Илиадата. Понеже гадателят Калхас предсказал, че Троя няма да бъде превзета без помощта на Ахил, Одисей тръгнал да го търси и го открил на о-в Скирос. Там го била скрила Тетида, за да го предпази от смъртта, която според гадателя го очаквала в Троя. Хитрият Одисей, преоблечен като търговец, намерил Ахил, облечен в женски дрехи, между дъщерите на цар Ликомед. Той им предложил различни украшения, скъпоценни камъни и други женски предмети, между които блестял и един меч. Ахил веднага грабнал меча и с това се издал. После заминал с Одисей за Троя, където наистина бил убит. — Б.пр. ↑

[3] Името *Voltaire* е псевдоним; същинското име на Волтер е *François-Marie Arouet*, което на френски значи навивам. — Б.пр. ↑

[4] *À rouer* — на френски измъчвам, навивам, смазвам на колело, бия силно. — Б.пр. ↑

[5] *Rond* — на френски кръгъл, валчест. Д'Аламбер е известен френски математик, философ и литератор, един от френските

енциклопедисти (1717–1783). — Б.пр. ↑

[6] П. Б. Трапасо Метастазіо, италиански поет и драматург (1698–1782). — Б.пр. ↑

[7] Филип Шварцерд Меланхтон, германски богослов, приятел на Лутер, един от най-влиятелните негови сътрудници в Реформацията (1497–1560). На немски *Schwarzerde* означава чернозем. — Б.пр. ↑

[8] Евхаристия (гр.) — богослужение, в което се извършва тайнството на светото причастие, а именно, когато се чете от свещеника в олтара благодарствената молитва за освещаване на светите дарове (тялото и кръвта Христова във вид на хляб и вино). — Б.пр. ↑

[9] Виконт Александър Буарне, първият съпруг на императрица Жозефина, жена на Наполеон I. Умрял на ешафода през време на терора (1760–1794). — Б.пр. ↑

[10] *Les Bourbons* (фр.) Бурбони — фреска династия. — Б.пр. ↑

[11] Станислав Август Понятовски, последен крал на Полша (1732–1798). Избран за крал на Полша през 1764 г. с подкрепата на Екатерина Велика, чийто любовник е бил преди това. През 1795 г. е принуден да абдикира. — Б.пр. ↑

[12] Фелония — предателство, нарушение на верността на крепостния селянин спрямо неговия господар — феодала. — Б.пр. ↑

[13] Терпсихора — муза на танца. — Б.пр. ↑

[14] Два часът след залез-слънце. — Б.пр. ↑

[15] *Rierre du Terrail Bayard* — прославен със своята храброст френски воин, сражавал се през време на войните на Карл VIII, Луи XII и Франциск I. — Б.пр. ↑

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

ОТИВАМ В ЧЕЗЕНА ДА ИЗВАДЯ СКРИТО СЪКРОВИЩЕ. ОТСЯДАМ ПРИ ФРАНЦИ. ДЪЩЕРЯ МУ ДЖЕНОВЕФА. ПРИСТЪПВАМ КЪМ МОЕТО ВЪЛШЕБСТВО. ПРЕЧКИ ПОРАДИ СТРАШНА БУРЯ. СТРАХЪТ МИ. ДЖЕНОВЕФА ОСТАВА НЕДОКОСНАТА. ИЗОСТАВЯМ ПРЕДПРИЕТО И ПРОДАВАМ НОЖНИЦАТА НА КАПИТАНИ.

Към края на представлението в операта ме заговори един млад човек, който направо и без заобикалки ми каза, че като чужденец съм направил голяма грешка, задето през престоя ми от два месеца в Мантуа все още не съм намерил време да видя природоизпитателния кабинет на неговия баща, дон Антонио де Капитани, комисар и председател на Канона.

— Господине — му отговорих аз, — пропуснал съм това само поради незнание, но ако пожелаете да ме вземете утре рано от странноприемницата, в която съм отседнал, не ще можете вече да ми отправите същия укор и аз ще съм имал възможността да поправа допуснатата грешка.

Синът на комисаря на Канона ме придружи на следния ден и аз открих в господин бащата един от най-забавните чудаци, които бях виждал. Антикварните рядкости в неговия кабинет се състояха от родословното дърво на неговото семейство, някакви магически книги, свещени реликви, така наречените антедилувиални<sup>[1]</sup> монети, модел на Ноевия ковчег, направен според „истинския“ и представящ го в момента, когато Ной слиза в най-чудноватото от всички пристанища на планината Арарат в Армения. Имаше и множество медали, един от които беше от Сезострис<sup>[2]</sup>, а друг от Семирамида<sup>[3]</sup>, и най-сетне един стар нож с чудновата форма, съвсем разяден от ръжда. Освен това той притежаваше под ключ всички пособия на франкмасонството.

— Кажете ми — го попитах аз, — каква връзка има между естествената история и този кабинет? Защо не виждам тук нищо, което да принадлежи на трите царства?

— Как така! Не виждате ли антедилувиалното царство, това на Сезострис и най-после на Семирамида? Това не са ли трите царства?

При този отговор аз го прегърнах с радостен вид, който съдържаше само ирония, но той го взе за възхищение. След това разгърна всички съкровища на своята смешна ученост, описва поотделно всичко, което притежаваше и завърши със своя ръждясал нож, за който твърдеше, че бил същият, с който свети Петър отрязал ухото на Малхус.

— Вие притежавате този нож и още не сте станал милионер?

— А как бих могъл да стана такъв с помощта на този нож?

— По два начина. Първо, като станете притежател на всички съкровища, които лежат скрити в и под основите на църквите.

— Да, това е ясно, защото свети Петър държи ключовете.

— Второ, като продадете този нож на самия папа, ако, разбира се, имате документи, които да потвърждават неговата автентичност.

— Имате предвид удостоверенията на предишните собственици? Без тях аз изобщо ще бих го купил! Всичко това имам налице.

— Толкова по-добре! Убеден съм, че папата, за да се сдобие с този нож, ще направи сина ви кардинал. Но трябва да имате също и ножницата му!

— Е, нея я нямам, но пък и защо ли ми е? За всеки случай ще накарам да ми изковат подходяща.

— А, това не е все едно. Нужна е тази, в която самият свети Петър е сложил ножа, когато Бог му е казал „*Mitte gladium in vaginam*“<sup>[4]</sup>. Тя съществува и е в ръцете на едно лице, което би могло да ви я продаде евтино в случай, че вие сам не пожелаете да му продадете ножа, тъй като ножницата не струва нищо без ножа, както ножът без ножницата!

— И колко ще ми струва тя?

— Хиляда цехина.

— А колко би ми дал той за ножа?

— Пак хиляда цехина, защото едното е толкова скъпо, колкото и другото.

Комисарят погледна съвсем смаян своя син и му каза важно:

— Е, синко, би ли повярвал някога, че ще ми предложат хиляда цехина за този нож?

След това той отвори едно чекмедже и извади от него някаква стара хартия, която разгърна пред мен. Текстът бе написан на

хебрейски и имаше добавена рисунка на ножа. Престорих се, че съм много учуден и го посъветвах настойчиво да купи ножницата.

— Нито е нужно аз да купувам ножницата, нито вашият приятел да купува ножа, защото ние можем да вземем съкровището заедно.

— По никакъв начин. Магическото предписание изисква, щото собственик на ножа *in vaginam*<sup>[5]</sup> да бъде само едно лице. Ако папата го притежаваше, той би могъл чрез магическо действие, което аз самият познавам, да отреже ухото на всеки християнски цар, който би поискал да накърни правата на църквата.

— Това е много странно! Но действително в Евангелието се казва, че свети Петър е отрязал ухото на някого.

— Да, на един цар.

— О, не на цар!

— На един цар, ви казвам. Осведомете се, драги, дали Малхус, Малек или Мелек не значи цар.

— А ако все пак се реша да продам ножа, кой би ми наброил хиляда цехина?

— Аз. Половината утре в брой, а останалата полица с полица със срок от един месец.

— Това е приемливо. Направете ми удоволствието утре да изядете у нас една паница макарони и ние ще поговорим под най-голяма тайна за една важна работа, която ще ви заинтересува.

Приех и си отидох, решен твърдо да продължа шегата.

На следния ден отидох и той веднага ми каза, че знаел къде има заровено съкровище в църковната държава и че вече решил да купи необходимата ножница. Убеден, че няма да се залови за думите ми, аз извадих пълната си със злато кесия и му казах, че съм готов да сключа сделката.

— Съкровището — каза той — струва милиони, но нека най-напред да се наобядваме. Вие няма да се храните в съдовете от сребро, а в съдове от Рафаелова<sup>[6]</sup> мозайка.

— Господин комисар, личи си, че сте високопоставен господин, който обича разкоша. Рафаеловата мозайка е много по-ценна от посребрените съдове, макар че само глупак би могъл да види в тях бедни пръстени паници.

Комплиментът му хареса.

— Един богат човек — ми каза той след обяда, — гражданин на папската държава, притежава полско имение, в което живее заедно със семейството си. Той е убеден, че в килера му има скрито съкровище и бе писал на сина си, че е готов да поеме всички разноски, за да се сдобие с него, стига да се намери магьосник, който да го намери.

Синът, който присъствуваше на този разговор, извади от джоба си някакво писмо, от което прочете отделни места, като ме помоли за извинение, че не ми дава да прочета цялото писмо, тъй като бил обещал да запази всичко в тайна. Само че, горкият, не забеляза, че аз успях да прочета името на мястото — Чезена, и това ми бе предостатъчно.

— Касае се, значи — започна отново бащата, — да ми купите на кредит необходимата ми ножница, тъй като в момента нямам налични пари. Вие можете смело да джиросате моята полица и, ако познавате магьосника, да вземете и вие участие в печалбата.

— Магьосникът е вече тук, това съм самият аз! Само че, ако не ми платите предварително моите петстотин цехина, няма да стане нищо!

— Но аз нямам пари.

— Продайте ми тогава ножа.

— О, не!

— Не сте прав, защото сега, когато го видях, вече имам силата и да ви го отнема. Но аз съм почтен човек и не желая да ви изиграя този номер.

— Вие сте в състояние да ми отнемете моя нож? Бих искал да се убедя в това, защото не го вярвам.

— Не го вярвате? Много добре! Утре вече няма да го имате! Но веднъж попаднал в моя власт, не се и надявайте, че ще ви го върна! Един дух, който стои на моите заповеди, ще ми го донесе към полунощ и същият дух ще ми каже и къде се намира вашето съкровище.

— Накарайте го да ви го каже и тогава ще повярвам.

— Дайте ми перо, мастило и хартия.

Залових се да разпитвам моя „дух“ и го накарах да отговори, че съкровището лежи на брега на Рубикон.

— Това е един поток — им казах аз, — който някога е бил река.

Те провериха в един справочник и откриха, че Рубикон минава през Чезена. Видях ги как се слисаха. Тъй като исках да им оставя



свободата да стигнат до погрешно решение, аз веднага си тръгнах.

Беше ме обзело желанието не да задигна петстотин цехина от тези нещастни бедни глупаци, а да ги взема за тяхна сметка от другия глупак в Чезена и да се посмея малко над глупостта им. Исках да изиграя ролята на магьосник. За тази цел, след като напуснах къщата на смешния антиквар, отидох в обществената библиотека, където с помощта на един справочник написах следния текст на шеговита ученост:

Съкровището лежи от шест столетия насам на седемнадесет и половина разтега дълбоко в земята. Стойността му се изчислява на два милиона цехина. Затворен е в един сандък, същият, който Готфрид дьо Буйон<sup>[7]</sup> открадна през 1081 година от Матилда, маркграфинята на Тусция<sup>[8]</sup>, когато искаше да помогне на император Хенрих Четвърти<sup>[9]</sup> да спечели битката срещу тази графиня. Съкровището бе заровено от него самия на това място, където още се намира, преди той да пристъпи към обсадата на Рим. Понеже папа Григорий Седми, който бе голям магьосник, узна къде е заровен сандъкът, той реши да го извади лично, но смъртта попречи на плановете му. След смъртта на графиня Матилда през 1116 година геният, който владее над всички скрити съкровища, му даде седем пазача. В една нощ на пълнолуние един учен философ ще може да повдигне съкровището до повърхността на земята, като се придържа към *circulus maximus*<sup>[10]</sup>.

Очаквах с нетърпение бащата или синът да дойдат при мен и наистина ги видях на следния ден да идват и двамата. След като разменихме няколко незначителни думи, аз им предадох моята, съчинена в библиотеката, бележка за историята на откраднатото от графиня Матилда съкровище.

Казах им, че съм решил да извадя съкровището и им обещах една четвърт от него, ако се съгласят да се сдобием с ножницата. След това

лекичко намекнах и заплахата да им отнема ножа.

— Аз ще се реша на това, господине — ми каза комисарят, — ако сам видя ножницата.

— Готово, господине, ще ви я покажа утре! — усмихнах се аз.

След това се разделихме много доволни един от друг.

За да направя подходяща ножница за този необикновен нож, аз трябваше да пригоя най-фантастичната мисъл към най-чудноватата форма. Знаех формата на ножа по памет и докато се мъчех да измисля нещо чудновато, подходящо за самия обект, видях на двора да се търкаля някакъв стар отпадък, остатък от ботуш на ездач, и това определи решението ми.

Взех тази стара подметка, дадох да я сварят ѝ направих в нея един отвор, в който ножът трябваше да влезе непогрешимо. След това я обрязах от всички страни, за да стане съвсем неузнаваема, изтърках я добре с бимщайн, охра и пясък и успях да ѝ придам толкова смешна антична форма, че сам не можах да се сдържа да не се изсмея с цяло гърло. Когато я подадох на комисаря, той пхна в нея ножа, който отговаряше напълно. Добрият човек остана съвсем изненадан. Нахранихме се заедно и след ядене решихме синът му да ме съпроводи, за да ме представи на господаря на къщата, където се намираще съкровището. Уговорихме се да получа полица за хиляда римски дуката в Болоня на разпореждане на неговия син. Същата трябваше да бъде прехвърлена на мое име, веднага след като извадя съкровището. Ножът с ножницата имах право да държа в ръцете си само в момента, когато извършвам великото заклинание. Дотогава синът трябваше да ги държи постоянно у себе си.

След като приех тези условия, ние се задължихме писмено за уговореното и определихме заминаването за след два дни. В момента на заминаването ни бащата благослови сина си и ми каза, че бил всъщност пфалцграф, за което ми показва документ, издаден по нареждане на папата. Аз го прегърнах, като го назовах „господин графе“ и взех полицата.

След като се сбогувах с Марина, която оставих като благодетелствувана любовница на граф Аркорати, и с Балети, когото бях сигурен, че ще видя след една година във Венеция, отидох да вечерям с моя приятел О'Нейлан.

На сутринта се качихме на кораб за Ферара и след това продължихме през Болоня за Чезена, където отседнахме в пощенската станция. Станахме много рано и направихме разходка до дома на Джорджо Франци, богат селянин, всъщност господарят на съкровището. Той живееше на четвърт миля извън града и нашето неочаквано пристигане го изненада приятно. Франци прегърна Капитани, когото познаваше, след което ме остави сам със семейството му и излезе навън с моя спътник, за да говорят по работа.

Наблюдавах всички членове на това семейство и веднага хвърлих око на най-голямата му дъщеря. Нейните по-млади сестри бяха до една грозни, а брат ѝ изглеждаше да е истински простак. По всичко личеше, че майката е господарка в този дом, а трима или четирима слуги се грижеха за домакинството.

Най-голямата дъщеря се казваше Дженовефа, както почти всички селянки в околностите на Чезена. Щом узнах името ѝ, аз ѝ казах, че сигурно е на осемнадесет години, но тя с полусериозно, полуобидено изражение ми отвърна, че добре съм се излъгал, тъй като била само на четиринадесет.

— Възхитен съм от това, мое мило дете.

Това развесели лицето ѝ.

Къщата имаше добро изложение и бе открита на всички страни на разстояние около четиристотин крачки. Видях със задоволство, че ще бъда добре настанен, но почувствувах неудоволствие от една отвратителна миризма, която отравяше въздуха и която, предполагам, нямаше да хареса на духовете, които имах намерение да заклинам.

— Госпожо Франци — попитах домакинята, — откъде иде тази лоша миризма?

— От конопа, който сме натопили.

Понеже бях напълно уверен, че няма да страдам от въздействието му, ако отстраня първопричината, аз ѝ казах:

— А колко струва всичкият коноп, който притежавате, мила госпожо?

— Четиридесет талера.

— Ето ви тук парите. Сега конопът е мой и аз ще кажа на мъжа ви да се разпорежи да го махнат веднага оттук.

Междувременно спътникът ми ме извика и аз слязох долу. Франци ми оказа всички почести, които се считаха задължен да окаже

на магьосник от моя ранг, макар че нямах вид на такъв.

Споразумяхме се той да получи една четвърт от съкровището, втората четвърт да вземе Капитани, а останалата част — аз. Както виждате, правата на свети Петър не бяха взети под внимание.

Казах на Франци, че ми е нужна стая с две легла и преддверие, в което да има вана за къпане. Капитани трябваше да нощува в стаята срещу моята. В спалнята си исках да имам три маси — две малки и една голяма. Казах, че е необходимо още да ми намерят шивачка на възраст от четиринадесет до осемнадесет години, но момичето да умее да пази добре тайна, както и всички останали в къщи, за да не стигне нашето начинание до ушите на инквизицията, която в такива случаи не си поплюва.

— От утре — казах сериозно аз, — ще живея у вас, ще се храня два пъти дневно и през време на яденето мога да пия само Жевезерско вино. За закуска пия само шоколад, който сам си приготвлявам и съм си донесъл със себе си. Ако предприятието от мен не сполучи, ще си платя всички направени дотук разноски. Наредете веднага конопът да се махне достатъчно далеч, та да не смуцава с миризмата си духовете, които ще заклинам. Веднага след това пречистете въздуха с барут. А сега се погрижете да изпратите доверен човек, който да вземе утре вещите ни от странноприемницата и ми оставете на разположение сто нови свещи и три факли.

С тези думи оставих Франци и се отправих с Капитани по пътя за Чезена. Не бяхме се отдалечили и на сто крачки от дома, ето че чух някой да тича след нас.

— Господине — извика ми Франци, защото това бе той, — спрете, моля ви, и си вземете обратно вашите четиридесет талера, които сте дали на жена ми за конопа.

— Не, господине, това няма да направя, защото не бива да претърпите никаква загуба.

— Приемете си ги обратно, моля, защото аз мога още днес да продам много лесно конопа за четиридесет талера.

— Тогава — казах му аз, — съм съгласен. Доверявам се на думите ви.

Моето поведение направи на добрия човек дълбоко впечатление и той започна да ме гледа с най-голяма почит. Това уважение се увеличи още повече, когато, въпреки увещанията на моя спътник, аз

отказах упорито да приема стоте цехина, които той искаше да ми даде насила за разноските ми по пътуването. Възхитих го, като му казах, че непосредствено преди притежанието на едно толкова голямо съкровище човек не трябва да обръща внимание на такива дреболии.

След като на следващия ден пристигна багажът ни, ние се видяхме отлично настанени при богатия и прост Франци.

Поднесоха ни обяд, който бе добър, но доста разточително приготвен, и аз му казах, че трябва да се готви по-пестеливо и вечерта да ни се даде просто една вкусна домашна вечеря. Така и направиха. След вечеря добродушният Франци ме потърси и ми каза, че що се отнася до въпроса за девствено момиче, той мисли, че вече е намерил такова в лицето на собствената си дъщеря. Той бил се посъветвал с жена си и можел със сигурност да твърди това.

— Всичко това е добре — му казах аз, — но сега кажете ми какво ви кара да мислите, че притежавате съкровище в къщата си?

— Първо — отговори той, — едно устно предание от баща на син от осем поколения насам, сетне, силните удари, които се чуват нощем под земята. Освен това вратата на моя килер се отваря и затваря от само себе си на всеки три или четири минути, което сигурно е дело на демоните, които виждаме всяка вечер да бродят по полето въз вид на пирамидални пламъци.

— Ако това е така, тогава сигурно е като две и две четири, че в къщата ви има скрито съкровище. Пазете се да не сложите ключалка на вратата, която се отваря и затваря от само себе си, защото с това ще предизвикате земетресение, което ще превърне цялата околност в пропаст. Духовете искат да бъдат свободни и разрушават всички препятствия, които им се поставят.

— Да бъде благословен Бог, защото един учен, когото баща ми повика преди четиридесет години, ни каза същото. Този могъщ човек имаше нужда само от още три дни, за да извади съкровището, когато баща ми узна, че инквизицията го търси да го залови и затова го остави бързо да избяга. Кажете ми, моля ви, защо магията не може да се противопостави на инквизицията?

— Защото монасите властвуват над много повече дяволи, отколкото ние. Но аз съм убеден, че баща ви е бил похарчил вече доста голяма сума по този учен.

— Около две хиляди талера.

— Повече, повече!

Дженовефа не беше красива, защото кожата ѝ бе силно обгоряла от слънцето и устата ѝ бе доста голяма, но имаше удивително бели зъби, а долната ѝ устна бе издадена малко напред, като че винаги готова за целувки. Гърдите ѝ бяха достатъчно развити и много твърди, но самата тя бе светлоруса и ръцете ѝ доста дебели. Трябваше да се правя, че не забелязвам някои неща, но, общо взето, цялата представляваше една добра хапка. Намерението ми бе да я накарам да се влюби в мен. Достатъчно бе да я привикна към подчинение, другото би било твърде отегчително с една селянка, защото най-важното при липса на любов е, струва ми се, пълното подчинение. Разбира се, тогава човек не изпитва нито нежност, нито възхищение, но до известна степен се обезщетява чрез пълното господство, което упражнява.

Убедих бащата, Капитани и Дженовефа, че трябва да обядват с мен по реда на възрастта си и че Дженовефа ще спи винаги в моето преддверие, където трябва да има и вана, в която да измивам своя сътрапезник половин час преди да седне с мен на масата. Освен това заповядах сътрапезникът ми да идва с празен стомах на масата.

Съставих списък на всички предмети, които обявих, че ще са ми необходими, и, предавайки го на Франци, му заръчах да отиде лично на другия ден в Чезена и закупи всичко, без да се пазари. Трябваше ми едно парче бяло ленено платно, дълго двадесет до тридесет лакти, конци, ножици, игли, миро, сяр, зехтин, камфор, един топ хартия, връв, мастило, дванадесет листа пергамент, четка и един маслинен клон, който да е достатъчно голям, за да се направи от него тояга, дълга стъпка и половина.

След като издадох заповедите си с най-сериозно изражение и без да изпитвам и най-малката нужда да се смея, аз си легнах възхитен от ролята на магьосник, която, и за мое учудване, изпълнявах така умело!

На следващата сутрин наредих да извикат Капитани и му заповядах да ходи всеки ден в голямото кафене в Чезена, за да слуша всичко, което се разказва там, и да ми го докладва подробно. Франци, изпълнявайки също заповедите ми, се завърна към обяд от града, натоварен с всички предмети, които бях поискал.

— Не се пазарих — ми каза той — и съм сигурен, че търговците са ме взели за кръгъл глупак, тъй като платих сигурно една трета

повече, отколкото всъщност струват тези неща.

— Толкова по-зле за тях, ако са ви излъгали, но вие щяхте да развалите всичко, ако се бяхте пазарили. Изпратете ми дъщеря си и ме оставете сам с нея.

Щом тя дойде, аз я накарах да разреже лененото платно на седем парчета — четири по пет стъпки, две по две стъпки и едно от две и половина стъпки. Последното трябваше да образува качулката на дрехата, която ми бе нужна, за да направя великото заклинание.

— Седнете до леглото ми — й казах аз, — и започнете да шиете. Ще се храните тук и ще останете чак до вечерта. Ако дойде баща ви, ще ни оставите сами, но ще се върнете да си легнете, щом го освободя.

Тя се нахрани до леглото ми, където майка й донесе мълчаливо всичко, каквото поръчвах, като я оставих да пие само вино „Санкт Жевезер“. Надвечер, когато баща й дойде, тя излезе.

Имах търпението да измия добрия човек във ваната, след което го оставих да вечеря с мен. Ядеше като някакъв върколак, като ме увери, че за пръв път през живота си изкарал двадесет и четири часа, без да тури и хапка в стомаха си. Пиян от „Санкт Жевезер“-а, той си легна и веднага заспа в дълбок сън, докато се появи жена му, която ми поднесе шоколада. Дженовефа дойде, както предишния ден, и ши през целия ден. Тя изчезна при пристигането на Капитани, с когото се отнесох по същия начин, както е Франци. На следващия ден бе ред на Дженовефа, а това всъщност бе и крайната цел на моите действия.

Когато дойде часът, аз й казах:

— Вървете Дженовефа, вървете, влезте във ваната и ме повикайте, щом сте вътре, защото трябва да ви измия, както сторих с вашия баща и Капитани.

Тя се подчини и четвърт час по-късно ме повика. Предприех многобройни измивания по всички посоки и въз всички положения, тъй като тя стоеше извънредно послушно, само че при тази хитрина аз изпитвах повече страх да не се издам, отколкото наслада, тъй като нескромните ми ръце опипваха всички части на тялото й и се спираха с удоволствие и по-дълго време на едно известно, лесно възбудимо място. Бедното момиче се почувствува обхванато от огън, който просто я изгаряше, но който стихна, укротен от самата възбуда. Миг по-късно я накарах да излезе от ваната и, изсушавайки я по всички места, щях без малко да забравя за магията и да се предам на природата. Но

природата се оказа по-бърза от мисълта и вече се бе облекчила от само себе си, така че можах да завърша сцената, без да развържа възела, и, оставяйки я, ѝ казах да се облече и се върне веднага след това.

Тя беше с празен стомах и понеже гладът явно я измъчваше, тоалетът ѝ не трая дълго. Дженовефа също яде с вълчи апетит и „Санкт Жевезер“-ът, който пиеше вместо вода, така оживи цвета на лицето ѝ, че кафявият загар вече почти не се забелязваше. Когато след вечеря останах насаме с нея, аз я попитах:

— Скъпа ми Дженовефа, не ти ли хареса това, което бях длъжен да направя?

— Напротив, достави ми голямо удоволствие.

— Надявам се, че утре няма да се разсърдиш, ако те накарам да влезеш с мен във ваната и ме измиеш на свой ред така, както аз го направих с теб.

— С удоволствие, но дали ще мога да го направя?

— Аз ще те науча и за в бъдеще ти ще спиш всяка нощ в стаята ми, защото трябва със собствените си очи да се убедя, че през нощта на великото заклинание ще те намеря в същото състояние, в което си и трябва да останеш.

Младото момиче прие начаса доверчиво изражение, принуденото ѝ държане спрямо мен изчезна и тя започна да ме поглежда често, като ми се усмихваше доверително. Природата вече бе действувала, а духът на едно младо момиче разширява силно своя кръг на действие, когато самото удоволствие ѝ е било учител. Тя си легна и понеже знаеше, че няма какво ново да ми каже, срамежливостта ѝ не се яви като пречка, когато се съблече пред мен. Горещината правеше непоносими и най-леките завивки, тя се разположи съвсем удобно без тях и заспа. Направих същото, но с един вид съжаление, задето се налага да изследвам терена едва през нощта на великото заклинание. Изваждането на съкровището нямаше да сполучи, това аз знаех, знаех също така и че не от състоянието на Дженовефа зависи неговото изваждане. С настъпването на деня момичето стана и се залови за работа. Щом свърши дрехата или наметалото, аз я накарах да ми направи от пергамент корона със седем върха, по които нарисувах отвратителни фигури и изречения.

Вечерта, един час преди ядене, влязох във ваната, а след мен, щом ѝ казах, и Дженовефа. Тя започна с най-голямо усърдие да ми



прави същите измивания, каквито аз ѝ бях правил предишната вечер, като влагаше при това всичката нежност и любезност, на каквито бе способна. Прекарах в тази вана един прекрасен час, като се насладих на всичко, щадейки все пак същественото.

Моите целувки ѝ доставяха огромно удоволствие и щом видя, че не ѝ забранявам, тя също започна да ме целува.

Възхитен, като я гледах как се наслаждава, аз я поощрих, казвайки ѝ, че успехът на великото магическо действие ще зависи от степента на насладата, която тя изпитва не принудено. Тя правеше невероятни усилия да ме убеди, че е щастлива и, без да преминем границата, която сам си бях поставил, ние излязохме от ваната много доволни един от друг.

В момента, когато си легнахме, тя ми каза:

— Ще вреди ли на работата, ако си легнем заедно?

— Не, скъпа моя, при условие, че в деня на великото заклинание си девствена, друго нищо не е нужно.

При тези думи тя се хвърли в обятията ми и ние прекарахме една чудна нощ, през време на която имах основание да се възхитя на богатството на нейния темперамент и въздържанието на моя. Така успях все пак да се въздържа и не отпечатах входа!

Значителна част от следващата нощ прекарах заедно с бащата Франци и Капитани, за да видя със собствените си очи явленията, за които добрият селянин ми разказваше. Скрит на балкона откъм двора, чух ясно някакви подземни удари през равни интервали от време, три или четири в минута. Шумът се чуваше, като че ли някаква гигантско чукало влизаше в месингов хаван. Взех пистолетите си и застанах близо до движещата се врата, като държах един прикрит фенер в ръка. Видях вратата да се отваря бавно и след тридесет секунди да се затръшва със сила. Аз я отворих и затворих сам няколко пъти и понеже не можех да открия никаква скрита физическа причина за това чудновато явление, реших, че тук има някакво ловко и скрито мошеничество, но не се задълбочих по-нататък да открия какво е.

Качихме се отново на балкона и, застанал там, видях да се придвижват в двора някакви сенки. Това можеше да се дължи само на влажния и сгъстен въздух, а пирамидалните пламъчета, които видях да блуждаят по полето, бяха явление, което вече познавах. Оставих, впрочем, двамата си другари с вярата им, че това са духове, които

пазят съкровището. Всъщност това явление е присъщо на цяла Южна Италия, където полетата понякога са покрити с такива въздушни явления, които народът счита за дяволи и лековерното невежество назовава „блуждаещи духове“.

Читателю, по-нататък сам ще видиш как завърши моето магическо начинание и може би ще се смееш малко за моя сметка, без това да ме обижда ни най-малко.

На следващия ден трябваше да изпълня своето велико начинание, защото иначе би трябвало да чакам — по всеобщо разпространеното поверие — чак до следващото пълнолуние. Аз трябваше тази нощ да закълна земните духове да повдигнат съкровището до повърхността на земята и то точно на мястото, където извършвах заклинанията си. Разбира се, знаех много добре, че вълшебството няма да успее, но знаех също така, че не ще ми липсват и доводи, с които да задоволя напълно Франци и Капитани. Във всеки случай трябваше да изпълня добре своята магьосническа роля, която ми доставяше такова огромно удоволствие. Накарах Дженовефа да работи цял ден непрекъснато, за да зашие около тридесет листа хартия в един кръг, по който нарисувах чудновати фигури. Този кръг, който нарекох „максимус“, имаше три геометрични стъпки в диаметър. Бях си направил един скиптър, или магьосническа пръчка от маслинения клон, който Франци ми бе донесъл от Чезена. След като се приготвих по такъв начин, казах на Дженовефа, че към полунощ, в момента, когато напусна омагьосания кръг, тя трябва да бъде готова на всичко. Тази заповед явно не ѝ бе неприятна, тъй като вече гореше от нетърпение да ми даде доказателство за послушанието си, а аз от своя страна изпитвах мъчителна нужда да задоволя нейните желания, тъй като вече се чувствавах до известна степен неин длъжник.

Когато часът настъпи, заповядах на бащата Франци и на Капитани да стоят на балкона, от една страна, за да бъдат готови в случай, че се наложи да ги повикам, и, от друга, за да попречат, ако някой от обитателите на къщата се опита да подслуша това, което ще стане. След това свалих всичките си светски дрехи, загънах се в голямото наметало, ушито от чистите ръце на девственица, пуснах дългите си гъсти коси да паднат свободно и поставих на главата си чудноватата корона. Така докаран, хванал в едната си ръка магическата пръчка, а в другата чудотворния нож, аз слязох на двора. Там,

мърморейки варварски думи, очертах своя кръг, обиколих три пъти около него и скочих в средата му.

След като останах две минути неподвижен в свито положение, аз се изправих и приковах погледа си в един голям белезникав облак, който отминаваше на небето към запад. В същото време от него изтрещя една ужасна гръмотевица. Колко възвишен бих изглеждал в този миг в очите на моите тъпоумни двама глупаци, ако овреме се бях сетил да погледна небето и да предскажа това явление!

Облакът се разрастваше с чудовищна бързина и скоро небесният свод изглеждаше вече покрит като че с мъртвешко покривало, из което изскачаха огнени светкавици във всички посоки.

Понеже всичко това бе съвсем естествено природно явление, аз нямах ни най-малък повод да се учудвам. Въпреки това обаче малко ме достраша, тъй че изпитах силно желание да изтичам в стаята си. Страхът ми стана още по-голям, когато видях как сред ужасните гръмотевици, които се разнасяха наоколо, една след друга следват светкавици, които се устремяваха към земята около мен. Тогава разбрах на свой гръб какво влияние може да упражни един голям страх върху душевното състояние на човек, тъй като си въобразих, че светкавиците, които падат близо до мен и изчезват в земята или се блъскаха около главата ми, не ме убиваха само защото не можеха да проникнат в моя омагьосан кръг. Така обожествявах собственото си творение! Това глупаво основание именно ме възпря да напусна кръга, макар че вече треперех като лист от ужас. Без това предизвикано от подъл страх въображение, аз не бих останал нито минута по-дълго. Моето бързо бягство би отворило очите на двамата измамани и те биха се уверили, че не съм никакъв магьосник, а най-обикновен жалък страхливец.

Силният вятър, ечащите гръмотевици, пронизващият студ и страхът ме карала да треперя като лист от трепетлика. Моят мироглед, който считах за достатъчно устойчив, се оказа в развалини, аз познах един друг бог, богът на отмъщението, който бе чакал до този момент, за да ме накаже с един-единствен удар за всичките ми досегашни престъпления и за да сложи край на безверието ми, като ме унищожи. Понеже ми бе абсолютно невъзможно да помръдна нито ръка, нито крак, бях убеден, че разкаянието ми е напълно безполезно, а това още повече засили уплахата ми.

Изведнъж бурята престана. Започна силно да вали, опасността премина и аз почувствувах как смелостта ми се пробужда отново. Такъв е човекът! Или най-малкото, такъв бях аз тогава. Дъждът се лееше тъй изобилно, че щеше да наводни цялата област, ако бе траял повече от четвърт час. С него престана и вятърът, облаците се разнесоха и луната отново блесна с цялата си красота на чудно осветеното тъмносиньо нощно небе. Аз събрах набързо омагьосания си кръг, заповядах на двамата приятели да си легнат, без да ме питат нищо, и влязох в стаята си. Още съвсем зает с мислите си, хвърлих поглед върху Дженовефа. Видя ми се толкова хубава, че ме обзе страх. Оставих я послушно да ме изслуша и след това ѝ казах с плачевен глас да си легне. На следващата сутрин тя ми каза, че като ме видяла вечерта целият треперещ въпреки горещината, тя направо се уплашила.

Когато се събудих след осемчасов сън с успокоена вече глава, бях толкова отвратен от фарса, че дори не се учудих, че при вида на Дженовефа не чувствавам вече нищо. Не че услужливата Дженовефа се бе променила с нещо, не, просто аз самият не бях вече същият. Намирах се в едно страшно състояние на равнодушие, което не познавах дотогава. Суеверните мисли, които предишната нощ ужасът ми бе внушил, още действаха върху мен и аз бях убеден, че невинността на това младо момиче се покровителствува от небето и че не ще избегна най-ужасната моментална смърт, ако само посмея да похитя тази невинност. И все пак тогава разсъждавах с неразумността на моите двадесет и три години.

И тъй като Дженовефа вече бе в очите ми само обект на набожен страх, аз реших да си замина веднага. Това решение стана непоколебимо и поради опасението, че някой набожен селянин може би ме е видял, докато правех в тъй наречения омагьосан кръг моя фокус-мокус и е уведомил пресветата или препъклената инквизиция за моето набожно усърдие, така че тя да се впусне по петите ми, за да ме постави като главно действащо лице в някое красиво аутодафе. Нямах никакво желание да участвам в подобна роля и уплашен от такава възможност, накарах да повикат бащата и Капитани. Казах им, че съм получил от седемте земни духа, които пазят съкровището, всички възможни сведения, но съм бил принуден да сключа с тях споразумение да отложи изравянето на повереното им съкровище.

Казах на Франци, че ще му оставя написаното споразумение и обещанието, което съм принудил духовете да ми дадат, и му предадох наистина един ръкопис, подобен на този, който бях вече изфабрикувал в градската библиотека на Мантуа. Добавих още, че съкровището се състои от диаманти, рубини, смарагди и сто хиляди фунта златен прах. Накарах го да се закълне върху портфейла ми, че ще ме чака и преди всичко, че няма да се доверява на никакъв друг магьосник, ако той не му направи изложение, което да схожда по всички точки с това в оставения му от мен ръкопис. След това накарах да изгорят короната и кръга и му предадох всичко останало с изричната заповед да го пази грижливо до завръщането ми. На Капитани казах да се завърне веднага в странноприемницата в Чезена, където първоначално бяхме отседнали, и там да чака човека, когото Франци ще изпрати да ни закара вещите.

Понеже виждах, че бедната Дженовефа е съвсем отчаяна, взех я настрана и ѝ казах нежно, че ще ме вида отново след съвсем кратко време. След това се счетох задължен да ѝ кажа, че великото заклинание е било напълно сполучливо и затова вече не зависи от нейната девственост, така че тя може да се омъжи, когато си поиска или намери сгоден случай за това.

После се упътих към града, където ме чакаше Капитани. Той искаше да използва случая да посети и годишния панаир в Луго и след това да се завърне в Мантуа. Хленчейки, глупакът ми каза, че баща му щял да бъде отчаян като види, че се връща без ножа на свети Петър.

— Но аз ще ви го дам — казах аз, — заедно с ножницата, стига да ми платите за това хиляда римски талера, както пишеше в полицата.

Глупакът намери тази сделка за много изгодна и се съгласи с радост. Аз му върнах полицата и го накарах да подпише документ, с който се задължава да ми върне ножницата, щом му върна обратно парите. Той сигурно още чака за това.

Не знаех какво да правя с чудотворната ножница и няхах никаква нужда от пари, но бих счел за безчестие да му я дам без пари, още повече, че намирах за съвсем забавно да оскубя лековерното невежество на един „пфалцграф“ по папска милост. По-късно вероятно щях да му върна, разбира се, на драго сърце парите, които тогава ми даде за нея, но случаят нареди да се видим след много години и то

тъкмо в момент, когато връщането на парите би ме затруднило много. За спечелването на тази сума можех да благодаря само на случая. Капитани положително не е и помислил някога да се оплаче, защото като притежател на ножа с ножницата той е бил твърдо убеден, че е собственик и на заровените в държавата на светия отец съкровища.

Капитани отпътува на следния ден, а аз реших да се отправя към Неапол, но пак ми се случи нещо неочаквано, което осуети намерението ми.

---

[1] Антедилувиални — допотопни. — Б.пр. ↑

[2] Сезострис или Рамзес II Мейамунт, най-прочутият от египетските фараони (1292–1225 г. пр. Хр.) — Б.пр. ↑

[3] Баснословна царица на Вавилон и Асирия, която укрепила и украсила Вавилон с бляскави дворци и висящи градини. — Б.пр. ↑

[4] Сложи ножа в ножницата. — Б.пр. ↑

[5] В ножницата. — Б.пр. ↑

[6] Рафаел, гениален италиански художник (1483–1526). — Б.пр.

↑

[7] *Godefroy de Bouillon* — херцог на Долна Лотарингия, предводител на Първия кръстоносен поход, пръв крал на Йерусалим (1058–1100). — Б.пр. ↑

[8] Латинското име на днешна Тоскана. — Б.пр. ↑

[9] Римо-германски император (1058–1106). Водил войни с въстанали срещу него германски князе и ги победил. Влязъл в борба и с папа Григорий VII, който искал да му отнеме правото да назначава немските епископи. — Б.пр. ↑

[10] Най-голямата орбита. — Б.пр. ↑

**Издание:**

Джакомо Казанова. Приключенията на Казанова. Том 1

Италианска. Първо издание

Издателска къща „Ренесанс“, София, 1991

Редактори: Мариета Преславска, Надежда Гешанова

Художник: Николай Пекарев

Технически редактор: Димитър Христов

Коректори: А. Стефанова, К. Хаджийска

ДП „Димитър Благоев“ — София

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.